

سنسار، سنڌ ۽
منهنجي سوچ
عالم

بشير منگي

سنسار سنڌ ۽ منهنجي سوچ

ڪالم

بشير منگي

سنڌي ادبي سنگت

شاخ سکر

ڪتاب	: سنسار، سنڌ ۽ منهنجي سوچ
ليکڪ	: بشير منگي
موضوع	: ڪالم
ڇاپو پھريون	: جنوري 2011
تعدادا	: هڪ هزار
قيمت	: 500 روپيه

Book Name	: Sansar, Sindh Aen Muhinji Soch
Topic	: Columns
Edition	: First
Year	: January 2011
Copies	: 1000
Composing/Layout	: Citi Printers, Sach Goth
	Contact: 0308-2772245
Price	: Rs. 500

ارپنا

خوبصورت شاعر ۽ قانوندان

فتاح ملڪ

ڊاڪٽر غلام رسول گهمرو

انجنيئر ٺارو مل

جي نالي

سٽاءُ

- 1 پنهنجي پاران 9
- 2 سرڪار وٽ لال مسجد واري مسئلي جو ڪهڙو حل آهي؟ 11
- 3 2! مٺي واري خونريزي اصل ۾ مارشل لا جي رپهرسل آهي! 16
- 4 بينظير ڀٽو جي واپسي ۽ سلامتيءَ جي ضمانتن جو سوال؟ 12
- 5 عراق ۾ ابو عمر بغداديءَ جي قيادت ۾ فيصلاڪن جنگ 15
- 6 صدر مشرف ۽ بينظير ڀٽو وچ ۾ ڊيل جو رومانس 30
- 7 جپان- وزارت دفاع جي قيام جي منظوري ۽ سبب 35
- 8 لال مسجد واري واقعي جون اصل حقيقتون 40
- 9 آپريشن وزيرستان جو ڊراپ سين ڪيئن ٿيندو؟ 44
- 10 ڏکڻ وزيرستان ۾ ويڙهاند ۽ پاڪستاني ايجنسين جو ڪردار 48
- 11 صوبائي خودمختياري ۽ سنڌي عوام جي خدشا 53
- 12 زاهدان ڌماڪي کان پوءِ پاڪ - ايران تعلقات 57
- 13 ڪوئٽيا جا ڏينهن ۽ شاعر جو درد 61
- 14 آمريڪي سياست تي گورباچوف جي طائرانه نظر 65
- 15 مهاتير محمد جي آمريڪا تي تنقيد ۽ نويل امن ايوارڊ بابت خدشا 70
- 16 صوماليه ۾ آمريڪي اگرائي 74
- 17 ڪامورا شاهيءَ کي سيڪٽ ڏيڻ گهرجي 78
- 18 درگئي واقعي جا ملڪي سياست تي پونڊڙاثر 82
- 19 نيٺ صدام کي ڦاهي ڏني ويئي 88
- 20 ائٽمي جنون ۾ قاتل ڀارت 93
- 21 سياست جي محور ۾ قاتل مولانا فضل الرحمان ڇا ٿو سوچي! 98
- 22 هوڃن تائو - ڀارت ۽ پاڪستان کي ڇا، ڇا ڏنو؟ 104
- 23 شاويز جي فتح ۽ ان اڳيان چيلينجز 109

114	پيپلز پارٽي - مشرف ڊيل ۽ ان جا سياست تي اثر	24
119	حماس ۽ الفتح وچ ۾ چڪتاڻ ۽ آمريڪي ايجنڊا	25
124	آصف علي زرداريءَ آڏو ملڪي ۽ غير ملڪي چيلنجز	26
127	ڏيهي جانچ ادارن تان بينظير ڀٽو جو ڪڇيل ويساھ	27
131	نيروڪان آئڊيالا جي ۾ پاڪستان جو مستقبل	28
135	عالمي ايجنڊه، سياسي جماعتون ۽ سنڌي قومپرست	29
139	لياقت باغ سانحي جا پيرا ڪاڏي ٿا وڃن؟	30
146	آلي قبر تي ڪرندڙ ڳوڙها ڳالهائڻ ٿا!	31
149	بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ پاڪستان جي صورتحال تي نظر	32
153	بينظير ڀٽو قتل ڪيس ۽ ڏيهي، پر ڏيهي ايجنسين جي جانچ	33
157	عالمي سازشن جي پنجوڙ ۾ ڦاٿل پاڪستان	34
160	آصف زرداريءَ جي قيادت ۾ پ پ پ جو آئيندو	35
163	ڪشمير پاليسيءَ بابت آصف زرداريءَ جي بيان تي هڪ نظر	36
166	مشرف جون نوازيل پارٽيون خوف ۾ مبتلا ڇو؟	37
169	مشرف، بينظير ڀٽو ۽ آمريڪي ايجنڊا؟	38
173	ملڪي سالميت جي لاءِ پنهنجي صفن ۾ اتحاد ضروري آهي	39
177	بينظير ڀٽو کي ڪهڙيون قوتون نقصان پهچائڻ گهرن ٿيون؟	40
181	هاڻي اقتدار ڪنهن کي ملندو؟	41
184	استيل مل نجڪاريءَ وارو عمل ۽ حب الوطني وارو ماپو	42
188	بلوچ عوام ڏانهن کليل خط	43
193	آمريت جو تصور ۽ مظلوم ماڻهو	44
198	افغانستان جون حالتون ۽ آپريشن ميڊوسا	45
203	جوهر ڀيروگرام ۽ جنگ جي ٻه واٽي تي بينل ايران	46
208	ڪاسترو جي موت جو منتظر صدر بش	47

213	حڪومت کي اڳواٽ رٿا بندي ڪرڻ گهرجي	48
217	فاٽا آپريشن ۾ ڇا وڃايو ۽ ڇا حاصل ڪيوسين؟	49
122	آصف علي زرداري ۽ نواز وڃ ۾ بينل بيورو ڪريسي	50
224	فاٽا ۾ آمريڪي حملا ڪجهه حقيقتون	51
228	زرداريءَ جو آمريڪي دورو من موهن ملاقات ۽ ڪشمير	52
232	ڀارت - آمريڪا جو هري معاهدو ۽ پاڪستان جو آئيندو	53
236	شهيد بينظير ڀٽو جي قاتلن کان حساب ڪير وٺندو؟	54
240	ڇا، اوياما مارٽن لوٿر ڪنگ جو خواب آهي؟	55
244	صدر زرداريءَ جو خطاب خطي ۾ پائيدار ترقي ۽ امن جي ضمانت	56
247	آمريت جي پناهه ۾ پلنجنڊڙ پارٽيون پناهه ڳولهي رهيون آهن	57
251	پ پ ۽ آصف زرداريءَ جي قيادت؟	58
255	متحده مخالف ڌر ۾ ويهڻ جو فيصلو حقيقت يا دڙڪو؟	59
259	صوبائي خودمختياري اين اي سي، ايوارڊ ۽ پ پ مان اميدون	60
263	جمهوري حڪومت خلاف ڪير ٿو سازشون ڪري؟	61
266	جمهوري قوتن ۾ ٽڪراءُ ۾ فائڊو ڪنهن جو؟	62
270	آصف زرداري عوام سان گڏ آهي يا مشرف سان؟	63
274	نواز شريف جي واپسي ۽ ايندڙ سياسي سيت اپ بابت سوال	64
277	ڇا، جمهوريت پسند قوتون جنگ مخالف هونديون آهن؟	65

پنهنجي پاران

ڪتاب ”سنسار سنڌ منهنجي سوچ“ انهن ڪالمن جو گلدستو آهي جيڪي مون سال 2006 ع - 2007 ع - 2008 ع دوران روزنامہ خبرون اخبار ۾ لکندو رهيس. ڏيهي ۽ پرڏيهي سياسي حالتن جي حوالي سان ٽيئي سال وڏي اهميت وارا سال هئا. ان عرصي ۾ آمريڪا ۾ صدارتي چونڊون ٿيون چونڊن ۾ براڪ حسين اوباما صدر چونڊجي آيو اڳوڻي آمريڪي جنوني صدر جارج بش کي صدارت جي آخري ڏهاڙن ۾ عراق ۾ هڪڙي صحافي جو تو وهائي ڪڍيو عراق ۾ آمريڪي فوج طرفان مداخلت ٿي صدر صدام کي ڦاهي تي چاڙهيو ويو افغانستان ۾ آمريڪي ۽ نيتو فوج طالبان کي ٽوٽا ڇپائڻ لاءِ خطرناڪ ڪاروايون شروع ڪيون پاڪستان ۾ طالبان جو ظاهر ٿيڻ، لال مسجد ۾ فوج پاران آپريشن ٿيو. ملڪ اندر سرڪاري توڙي غير سرڪاري ادارن، ملڪيتن سميت مسجدن، بازارن، مارڪيٽن ۽ سياسي جلسن مٿان آپگهاتي حملا ٿيا جنهن ۾ ڪيترائي معصوم ماڻهو مارجي ۽ زخمي ٿيا. اڪبر بگٽي جو سياسي قتل ٿيو. مشرف جي تڏا ويڙهه ٿي، ميثاق جمهوريت جو معاهدو ٿيو وزيرستان ۽ سوات سميت قبائلي علائقن ۾ فوجي آپريشن شروع ٿيو محترم بينظير ڀٽو شهيد جي ڪراچي ائير پورٽ تي آمد ۽ مٿس خوفناڪ آپگهاتي حملو ٿيو. محترم بينظير ڀٽو کي پنڊيءَ جي لياقت باغ جرگه تي شهيد ڪي ويو. ملڪ ۾ نيون چونڊون ٿيون. پ پ پ کي اقتدار جون واڳون مليون اهو آصف زرداري جيڪو ڪيئي سال قيد ۾ رهيو. سو ملڪ جو صدر چونڊجي ويو. ڪيتري عرصي تائين محترم شهيد جي ڪيس جي جاچ جوج جي باوجود ۽ اقوام متحده پاران رپورٽ جاري ٿيڻ باوجود به شهيد بينظير ڀٽو جي قاتلن جي ڳچيءَ ۾ هٿ نه وڌو ويو.

هن ڪتاب ۾ ڏيهي ۽ پرڏيهي ۾ رونما ٿيندڙ روز بروز جي واقعن ۽ اشوز تي قابل اعتماد ڏيهي ۽ پرڏيهي صحافين، تجزيه نگارن، دانشورن، اديبن جي تجزيي ۽ پيشگوئين کي پڻ حوالي طور شامل ڪيو ويو آهي، جيئن سياست تي بحث ڪندي سياسي حالتن کي سمجهڻ ۾ آساني ۽ رهنمائي ٿي ۽ عالمي، علائقائي سطح تي خاص ڪري ايشيا ڪنڊ ۾ ٿيندڙ جاگرافياڻي تبديلين جي پيش نظر سنڌ کي درپيش ٿيندڙ ڪيترن خطرن جي اڳواٽ نشاندهي پڻ ڪئي اٿم.

ان حوالي سان سنڌي ڪنهن به سماجي ۽ معاشرتي، سياسي جوڙجڪ ۾ ڪنهن طرح فت ٿي نه سگهيا آهيون ان جا سبب ڇا آهن، پر اڄ جيڪا سنڌ جي قوم پرست قيادت آهي، اها ڪنهن به ذميواري کڻڻ لاءِ تيار ناهي جنهن ڪري سنڌ ڌرتي اسان جي پيرن هيٺان ڪسڪي رهي آهي.

اڄڪلهه هر ماڻهو پنهنجي ڪٽنب جي بقاءَ ترقي لاءِ پاڻ پتوڙي ٿو جڏهن ته قوم جي بقاءَ ۽ ترقيءَ لاءِ پتوڙيندڙ ڪي چند فرد وڃين بچيا آهن جن جي مهاڀي سنڌ جي بهتر مستقبل جا خواب ڏسي سگهجن ٿا.

منهنجا ڪالم ڪچا ٿي سگهن ٿا، ۽ گهڻا اختلافي ٻڻ، پر انهن ڪالمن ۾ اوهان کي سچ جو پڙاڏو ضرور ٻڌڻ ۾ ايندو ۽ ڪوشش ڪئي اٿم ته جيڪي خيال، پنهنجي ذهن ۾ آيا آهن تن کي ڪاغذ تي اوتي ڪتابي شڪل ۾ آڻيان. ان سان گڏ محترم خالد بروهيءَ جو پڻ ٿورائتو آهيان جنهن پروف ڏسڻ ۾ مدد ڪئي ۽ ڪتاب کي بهتر بنائڻ ۾ پنهنجو پورو ڪردار ادا ڪيو.

بشير منگي

III/7 - برائنج ڪالوني سکر

Cell: 0345_3900325

0333_2927374

Email bashirmangi 2000@gmail.Com

سرڪار وٽ لال مسجد واري مسئلي جي حل لاءِ ڪهڙو آپشن هٿ ۾ گهرجي؟

لال مسجد جي طالبن سرڪاري ايجنسين طرفان گرفتاريءَ بعد گم ڪيل طالبن جي آزادي لاءِ اسلام آباد پوليس جي چئن اهلڪارن کي اغوا ڪري لال مسجد اندر قيد ڪري ڇڏيو آهي. ان حوالي سان لال مسجد جي خطيب مولانا عبدالعزيز پنهنجي بيان ۾ فرمايو ته ”اسان سرڪاري ڊيمڪرين کان هرگز ڊچڻ وارا ناهيون نه وري ڪنهن آپريشن کان ڊچڻ ٿا، اهلڪارن جي اغوا جو ٻڌندي اسلام آباد انتظاميه حرڪت ۾ اچي وئي ۽ لال مسجد جي خطيب سان لهه وچڙ ڪري ڳالهين جو رستو ڪڍيو ويو. لال مسجد جي طالبن پاران اغوا واري عمل کي تشويش جي نگاهه سان ڏٺو وڃي ٿو ۽ ساڻ اهڙي عمل سان اسلام آباد ۾ مقيم عام شهرين ۾ هراس ڦهلجي ويو آهي. لبرل ۽ ترقي پسند فڪر سان سلهاڙيل ماڻهن طالبن جي اهڙي ڪارروائي کي مستقبل لاءِ خطري جو سگنل قرار ڏنو آهي. انهن جو چوڻ آهي ته اهڙي قسم جي مذهبي طالبن پاران ڪاررواين کي روڪڻ حڪومت جي پهرين ترجيحات ۾ شامل هئڻ گهرجي. جيڪڏهن اهڙي قسم جي ڪاررواين کي بر وقت پنجنو نه ڏنو ويو ته اڳتي هلي سرڪار لاءِ وڏي مشڪلاتن جو سبب بڻبيون. چئن پوليس اهلڪارن جو ڪيس آڀاره ٿاڻي تي داخل ڪيو ويو آهي. طالبن جي اهڙي عمل خلاف مذهبي معاملن واري وفاقي وزير اعجاز الحق مذمت ڪئي آهي. جڏهن ته صدر مشرف به نجي ٽي وي کي انٽرويو ڏيندي اهو تسليم ڪيو آهي ته ملڪ ۾ عسڪريت پسندي ۽ شدت پسندي تيزي سان وڌي رهي آهي. جڏهن صدر پاڪستان ائين فرمائي ته پوءِ ڪمزور وفاق ۽ ڪمزور حڪومت جو خطاب ڪنهن کي ڏجي، هڪ ڏنڊي رکڻ وارو جنرل وڌندڙ شدت پسنديءَ کي منهن ڏئي نه سگهندو صرف افهام و تفهيم جا رستا ڳوليندو ته مسئلا حل ٿيڻ بدران گنجرجي ويندا، جيڪڏهن لال مسجد واري مسئلي کي انپام و تفهيم ذريعي حل ڪندو ته اهو مسئلو ڪشمير جي مسئلي وانگر ڳنڍيل ٿي ويندو ۽ حڪومتي رٿ لاءِ وڏو چئلينج ثابت ٿيندو ڪي مسئلا طاقت جي زور تي حل

ڪبا آهن. جيڪو اسٽيٽ لاءِ ضروري هوندو آهي. ڪي مسئلا افهام و تفهيم سان حل ڪبا آهن. لال مسجد مسئلي جو حل طاقت جي استعمال سان ٿي سگهي ٿو. ٻي صورت ۾ اڳتي هلي ڪوڙ سارا مسئلا پيدا ٿيندا. جيڪي پوءِ حڪومت جي ڪنٽرول کان ٻاهر هوندا.

اسلام آباد انتظاميان نتيجي تي پهتي آهي ته اهلڪارن جي رهائي جو حل ڳالهين ۾ آهي. ان جو مطلب اهو آهي ته سرڪار لال مسجد انتظاميه ۽ طالبن کي هڪ طاقت طور قبولي ورتو آهي. ٻي صورت ۾ سرڪار ڪمزور ڌر سان ڳالهين تـ چا پر هڪ گهڙي نهارڻ بـ عيب سمجهندي آهي. ضلعي انتظاميه ۽ لال مسجد انتظاميه وچ ۾ ڳالهيون ٿيون آهن. مولانا عبدالعزيز اهلڪارن جي رهائي عيوض خواجا خالد سميت ڏهن طالبن جي آزادي جي گهر ڪئي آهي. آخري فيصلو اهو ٿيو ته مرحليوار ٻن اهلڪارن جي رهائي عيوض چئن گرفتار طالبن کي آزاد ڪيو ويندو. ٻئي مرحلي ۾ ٻن پوليس اهلڪارن جي عيوض ڇهن گرفتار طالبن کي آزاد ڪيو ويندو. ان فيصلي جي نتيجي ۾ ڌرين هڪٻئي جا ماڻهو آزاد ڪري ڇڏيا آهن.

گذريل جمعي تي مولانا عبدالعزيز پنهنجي خطبي ۾ فرمايو ته ”اسان جو جهاد قيامت تائين جاري رهندو. وانا ۽ بلوچستان جهڙيون حالتون جيڪڏهن اسلام آباد ۾ پيدا ڪيون ويون ته وڏي تباهي ٿيندي. ايم ڪيو ايم جي قائد الطاف حسين جامع. حفصه جي طالبن خلاف آپريشن جي ڳالهه ڪئي هئي. قدرت مٿس پنهنجو عذاب نازل ڪيو آهي. الطاف حسين ڪراچي ۾ جامع حفصه خلاف ريلي ڪڍي هئي. اسان ان خلاف قدم ڪنداسين هاڻي رب تعاليٰ جي مصيبت انهن مٿان ڪٽڪي آهي. ڪراچي ۾ دهشتگردي ٿي رهي آهي. اسلام آباد ۾ ڍول جي ٽاپ تي ناچ ٿي رهيو آهي. ملڪ ۾ بدڪاري عام ٿي چڪي آهي. اسلامي نظام ايندو ته اهي سڀئي مسئلا حل ٿي ويندا.“

مولانا عبدالعزيز جي انهيءَ خطبي کانپوءِ سرڪار کي گهرجي ته حالتن طائراڻ نظر سان ڏسي ۽ پرکي. مولانا عبدالعزيز جي سخت لهجي مان اندازو هڻي سگهجي ٿو ته ڇڻ ته هو الڳ حڪومت قائم ڪيو وينو آهي. هن جي ٻولي ۾ حاڪماڻو لهجو ظاهر ٿئي ٿو. جڏهن طاقت جو طاقت سان ٽڪراءُ ٿيندو آهي ته باريگينگ وارو عمل شروع ٿيندو آهي. سرڪار باريگينگ ذريعي پوليس اهلڪار آزاد ڪرائي اهو احساس پيدا ڪرايو آهي ته ڇڻ حڪومتي رت ختم ٿي چڪي آهي. اهو احساس اڳتي هلي اڃان به وڌيڪ شدت سان محسوس ٿيندو. افغانستان ۾ طالبان حڪومت پاڪستان ۾ موجود مذهبي تنظيم کي زبردست طاقت بخشي هئي. طالبان فڪر جي قوت سان ليس جهادي ڪشمير ۾ به طاقتور ٿي انڊيا حڪومت کي پريشان ڪندار هيا. اهڙن جهادي تنظيم کي پاڪستان جي فوجي حاڪمن ۽ جنرلن مضبوط بنياد فراهم ڪيا.

محمد منير ڪتاب ”from jinnah to zia“ جي صفحي 29 تي قائد اعظم جي لفظن کي quote ڪري لکي ٿو ته:

“ the new state would be modern, democratic state with sovereignty resting in the people and the members of the new nation having equal right of citizenship regardless of their religion or caste or creed ”

قائد اعظم پاڪستاني رياست کي ماڊرن ڊيموڪريٽڪ رياست چيو آهي جنهن ۾ سڀني شهرين کي هڪجهڙا حق حاصل هوندا ۽ مذهب، ذات، ڀات ۽ عقيدو جي بنيادن تي انهن وچ ۾ ڪو فرق نه هوندو. پر قائد اعظم جي وفات کانپوءِ قائد اعظم جي خيال جي بلڪل نفی ڪئي وئي. هي ملڪ فوجي جنرلن جي هٿ لڳي ويو. فوجي جنرلن اسلام جو سهارو وٺي اقتدار کي طول ڏنو. فوجي جنرلن پنهنجي حمايت ۾ مذهبي تنظيم جي آبياري ڪئي. مدرسن کان ڪڍي انهن کي پارليامينٽ ۾ آندو ۽ پوءِ جنرل ملڪ تي قابض ٿي راج ڪندا رهيا ۽ ساڻ ڦرلٽ ڪري مڙا به ماڻيندا رهيا. جنرل ايوب، جنرل يحيٰ، جنرل ضياءَ جيان جنرل مشرف به پنهنجي آقاڻن جي پيروي ڪندي نظر آيو. جنرل ضياءَ پنهنجي فوجي آمريت کي طول ڏيڻ لاءِ اسلامي نظام جو نعرو هڻي 11 سال اقتدار جو مزمو ماڻيو پر انهن يارنهن سالن ۾ هو ملڪ ۾ اسلامي نظام نافذ نه ڪري سگهيو. جنرل ضياءَ جي زماني ۾ آمريڪي ڊالر جي طاقت تي مذهبي سوچ ۽ تنظيم کي اڀاريو ويو. روس خلاف جهاد کان وٺي طالبان، الفائده، ايم ايم اي تائين ان سوچ گهڻا فاصلا طڙ ڪيا آهن. اسلام آباد ۾ مولوين جي مدرسن جو قيام به جنرل ضياءَ جي زماني ۾ عمل ۾ آيو.

هن وقت نتيجو اهو نڪتو آهي ته مذهبي تنظيمون وڌيڪ بالغ نظر ٿي منظم ۽ مضبوط ٿي چڪيون آهن جن ديني تنظيم جي ڏور فوج جي جنرلن جي هٿ ۾ هئي هاڻي انهن مذهبي تنظيم اها ڏور پاڻ سنڀالي آهي يا ڪنهن طاقتور عالمي ساک رکندڙ مذهبي جماعت جي هٿن ۾ آهي. اهي تنظيمون هڪ نئين اتساهه همت ۽ ارڙائي سان اڀري چڪيون آهن. انهن شدت پسند تنظيم جي ڪردار بابت صدر پاڪستان جنرل مشرف کان ويندي آمريڪا ۽ يورپ جي ملڪن پاران به افسوس جو اظهار ڪيو ويو آهي. هن وقت سڀني جهادي ۽ شدت پسند تنظيم جي بين الاقوامي نيت ورڪ جون پاڙون پاڪستان ۾ ڪٽل نظر اچن ٿيون. ۽ لال مسجد انتظاميا جي لٽ ۽ ان نيت ورڪ سان جڙيل آهي. جنهن سبب لال مسجد جي طالبن جي چرپر کي يورپ ۽ آمريڪا وارا تشویش جي نگاه سان ڏسن ٿا. هڪ طرف ته اهو سياسي منظر نامو آهي. ٻي طرف تشویشناڪ پهلو اهو آهي ته دنيا جي سرمائيدار مذهبي جماعتن جي اثر کي محسوس ڪندي پنهنجو سرمايو پاڪستان بدران ڀارت منتقل ڪري رهيا آهن. جنهن سان مستقبل قريب ۾ پاڪستان عالمي منڊيءَ ۾ پنهنجي اقتصادي ۽ معاشي سگهه وڃائي ويهندو ۽ ڀارت اقتصادي ۽ دفاعي طور طاقتور ٿي هن خطي ۾ اهر جاءِ والاريندو. عالم اقوام به ڀارت جي راءِ يا تجويز جي حمايت ڪندو. ان حوالي سان پاڪستان جي مستقبل بابت ڪيترائي سوال ڪر کنيو بيٺا آهن. آمريڪي ٽنڪ ٽينڪ هجي.

پاڪستان جا دانشور يا سياستدان هجن انهن سڀني وٽ پاڪستان جي مستقبل بابت ڪوڙ سارا خدشا موجود آهن.

يونٽ جي سازش، بنگلاديش ٺهڻ، ذوالفقار ڀٽي کي ڏهڻ جهڙي حڪومت کي ڏاهي فوجي آمريت مڙهڻ بلوچستان ۾ بمباري، اڪبر بگٽي کي قتل ڪرڻ، مذهبي تنظيم کي ٺاهڻ، چيف جسٽس آف پاڪستان کان زبردستي استيفعي گهرڻ واري معاملن ٻين الاقوامي سطح تي پاڪستان جي ساڪ خراب ڪري ڇڏي آهي. انهن تاريخي غلطي جو دير سوڀر ضرور نتيجو سامهون ايندو. اهي سڀئي تاريخي غلطيون خاص ڪري فوجي حاڪمن جي ڪاتي ۾ لکيون ويون آهن. 9/11 کانپوءِ اها ٿيوري به گردش ڪري رهي آهي ته پاڪستان بطور هڪ رياست جي ساڳي شڪل ۾ موجود ناهي. اهڙي قسم جا دستاويز آمريڪا وٽ موجود آهن. سان پاڪستان ۾ هڪ ليڪڪ جي ڪتاب ”پاڪستان ٽوٽ جائي گا“ ۾ اهڙي قسم جا مضبوط دستاويز ۽ دليل ڏنل آهن. اهڙن دستاويزن جي مطالعي کانپوءِ مطلب اهو ٿو نڪري ته رياست جو منطقي انجام ڪنهن اوچتي حادثي جي انتظار ۾ آهي. پاڪستان جون سياسي، علائقي ۽ زميني حالتون زلزلي جي زون تي آهن. پوءِ ٿي سگهي ٿو ته اهو زلزلو جهادي تنظيم پاران انقلاب جي شڪل ۾ به اچي چاڪاڻ جو هن وقت جيڪي رياست اندر قوتون آهن اهي مذهبي ۽ ديني قوتون آهن. جيڪي حڪومتي رت کي ڇڏڻ ڪري سگهن ٿيون. عوامي انقلاب هن رياست ۾ اچڻ مشڪل نه پر ناممڪن آهي. عوام سن سال فوجي آمريت سان وڙهندي وڙهندي سگهه وڃائي ويٺو آهي. هن وقت عوام ٿوري وقت لاءِ ويڙهه وڙهي سگهي ٿو. جيڪا معمولي نوعيت جي ٿي سگهي ٿي پر ڊگهي ويڙهه ۾ شڪست کائي ويهندو. ان حوالي سان هن وقت ديني تنظيمون آهن. جيڪي ايمان ۽ جديد اسلحي سان ليس آهن ۽ انهن جو نيت ورڪ به ڦهليل آهي وڌن دولت به جام آهي تنهنڪري اسلامي انقلاب جي نمودار ٿيڻ جا گهڻا امڪان ٿي سگهن ٿا. آمريڪا اهڙي انقلاب کان اڳ پاڪستان کي ٽوڙڻ جا منصوبه ٺاهي ڇڏيا آهن. نفاذ شريعت جي پاسبان مولانا عبدالعزيز ۽ مولانا عبدالرشيد غازي جي اسلام آباد اندر وڌندڙ چرپر کي آمريڪا پنهنجي ايجنسين ذريعي مانيٽر ڪري رهيو آهي. آمريڪا ۽ يورپي ملڪ مولوي برادرز جي حرڪتن کي تشويش جي نگاهه سان ڏسن ٿا. ان سلسلي ۾ مختلف وقتن تي اسلام آباد سرڪار کي آگاهه ڪيو ويو آهي. مولانا برادرز ٿوري وقت ۾ دنيا جي جهادي تنظيم سان واسطا جوڙي ورتا آهن. تازو تحريڪ نفاذ شريعت محمدي جي رهنما فضل الله لال مسجد جي خطيب مولوين جي حمايت ۾ حڪومت کي ڌمڪي ڏني آهي ته جيڪڏهن لال مسجد جي طالبن خلاف طاقت جو استعمال ڪيو ويو ته ان جا هزارين جانثار اسلام آباد تي حملو ڪندا. اهڙي قسم جا ڌڙڪا جهادي تنظيم پاران سرڪار کي ملندا رهن ٿا. تنهن ڪري سرڪار به اڳرائي ڪرڻ کان لنوائي رهي آهي.

لال مسجد جي مولانا برادرز جي ويجهڙاڻپ وارو واسطو پابندي مڙهيل تنظيم سپاه صحابه سان به رهيو آهي. سپاه صحابه جي خطرناڪ ڪاررواين سبب ان

تي سرڪار پابندي مڙهي ڇڏي آهي. سپاه صحابه تي پابندي کانپوءِ مولانا برادرز نفاذ شريعت جون نعرو هڻي نئين ويس ۾ ميدان ۾ لڳا آهن. سپاه صحابه پاڪستان پاران سال 2000ع ۾ شريعت ڪورٽن جي تشڪيل جو اعلان ڪيو هو ان وقت سپاه صحابه جي رهنما اعظم طارق پاڪستان جي 28 وڏن شهرن کي اسلامي ماڊل شهر قرار ڏيڻ جي تجويز پيش ڪئي هئي. اصل ۾ ان تجويز جو باني مولانا عبدالله هو جيڪو مولانا برادرز جو والد بزرگوار هو. مولانا عبدالله جي خواب جي تعبير شريعت جو نفاذ لاءِ سندس اولاد جدوجهد ڪري رهي آهي. مولانا برادرز اسلام آباد جي حدن اندر شريعت جو نفاذ ۽ شرعي عدالت جو قيام جو اعلان ڪيو آهي. پوري ملڪ بشمول آزاد ڪشمير ۾ قائم مدرسن جي خطيبن ۽ عالمن، مولانا برادرز جي اعلان جي آجيان ڪئي آهي ۽ کين پنهنجي الحاق، مڪمل سهڪار ۽ مدد جو يقين ڏياريو آهي تنهن ڪري مولانا برادرز جا حوصلا بلند آهن. مولانا برادرز جو والد مولانا عبدالله پنهنجي دور جو وڏو شدت پسند عالم ٿي گذريو آهي. جنهن جا واسطا ان وقت جي حڪمران جنرل ضياءَ الحق سان به گهرا هئا. مولانا عبدالله جا افغانستان ۾ ويڙهاڪ جنگجو قبائلي تنظيمين سان به گهرا واسطا رهيا آهن. اهي سڀ واسطا مولانا برادرز جي ڪم اچي رهيا آهن. مولانا برادرز انهن سڀني واسطن جو فائدو وٺندي حڪومتي رت کي ڪمزور بڻائي رهيا آهن. هاڻي مولانا برادرز پنهنجي طاقت جي بنياد تي سرڪار کان هر ڳالهه ۽ هر مطالبو ميجرائي وٺندا ۽ جڏهن مڪمل طور حاوي ٿيندا ته پوءِ تخت اسلام آباد ۽ ايترو به تي قابض ٿي سگهن ٿا. ڇاڪاڻ جو سڀ جهادي تنظيمون ڪشمير مان نڪري پاڪستان اندر خطرناڪ ڪارروايون ڪري سگهن ٿيون. ڇاڪاڻ جو ڪشمير جو مسئلو پنهنجي منطقي انجام ڏانهن وڌي فيصلو جي آخري مرحلن ۾ آهي. ڪشمير مان نڪتل جهادي تنظيمين جو اڳيون تاريخيت اسلامي انقلاب هوندو جنهن کي ڪجهه فوجي جنرلن جي حمايت پڻ حاصل آهي. جيڪي مشرف جي به خلاف آهن جنرل مشرف جي سرڪار پلي انهن خطرناڪ شين/مسئلن کان ڪن لاتار ڪري پر آمريڪا وارن جي ڪڙي نظر پاڪستان تي آهي، تنهنڪري آمريڪا فيصلو ڪري ورتو آهي ته جهادي تنظيمين کي منهن ڏيڻ سوليلين حڪومت جي وس کان ٻاهر آهي، انهيءَ سبب ڪري مشرف جي فوجي حڪومت تي پاڙو ٿي هوش مندي آهي، تنهنڪري اسلامي انقلاب جي رونما ٿيڻ ۽ ايترو به مولوين جي هٿن ۾ اچڻ کان بهتر آهي ته مشرف کي اقتدار ۾ قبولجي.

12 مئي واري خونريزي

اصل ۾ مارشل لا

جي ريه رسل آهي!

1984ع ۾ جنرل پ پ جي سنڌ ۾ سياسي قوت کي ٽوڙڻ لاءِ ايم ڪيو ايم جو بنياد وڌو ۽ ٻئي طرف ايم ڪيو ايم وارا سنڌي ماڻهن کي اهو تاثر ڏيڻ ۾ ڪامياب ٿي ويا ته ايم ڪيو ايم سنڌ مان پنجابين ۽ ڀنڀڻن کي ٽٽڻ لاءِ ٺاهي وئي آهي. جنهن سبب ڪري سنڌي ماڻهن جي اڪثريت ايم ڪيو ايم جي حمايت ڪئي. فوج ايم ڪيو ايم وارن کي اهڙي طرح ڊزائين ڪيو جنهن سان ايم ڪيو ايم هڪ شهري فوج جو ڏيکاءُ ڏيڻ لڳي، جنهن جو مقصد قومي ۽ جهموري تحريڪن کي دهشتگردي ذريعي ڪڍڻ هو. ان سلسلي ۾ پهريون ڪم اهو ٿيو جو شهر جا جيڪي بدنام قسم جا غنڊا ۽ رهزن هئا، ايم ڪيو ايم جا رڪن وڃي بڻيا، جنهن کي مڪمل طور تي اسلحو فراهم ڪري لپس ڪيو ويو. اهو اسلحو سرڪاري گاڏين ۾ ڪراچي پهتو، ان اسلحي کي دهشتگرد ونگ جي ڪارڪنن ۾ ورهائيو ويو. 1980ع واري ڏهاڪي ۾ ڪراچي مڪمل طور ايم ڪيو ايم جي ڪنٽرول ۾ اچي وئي ۽ هر طرف دهشت گردن جو راج هيو ڪاٺا، ڪن ڪتا، لنگڙا، لولا جيڪي شهر ۾ دهشتگردي جون علامتون بڻيل هئا، تن سرعام سنڌي بلوچ، ڀنڀڻن جو وقت بوقت قتل عام ڪيو. اغوا، ٿرون، ڌاڙا هڻي ڪراچي جي عوام جو شڪ چيني ورتو ڪراچي جي صنعتڪارن کان ڀنگ وٺڻ، نه ڏيڻ تي قتل ڪرڻ، سندن معمول بڻيل هيو انساني جسمن کي مشين سان ڍرل ڪرڻ ۽ بند ٻورين ۾ لاش تحفن جي صورت ۾ موڪلڻ جا پاڪستان جي شهرين پهريون ڀيرو منظر ڏنا. بهرحال اهي هئا ايم ڪيو ايم جي سياست جا مول متا، جن مول متن تي ايم ڪيو ايم ڪم ڪندي اچي بالغ ٿي آهي.

ايم ڪيو ايم کي سنڌ ۾ ان وقت جي وزير اعلي سيد غوث علي شاھ وڌيڪ منظم ڪيو. سيد غوث علي شاھ جماعت اسلامي جي اثر کي ختم ڪرائڻ لاءِ ايم

ڪيو ايمر کي مقابلي ۾ آندو جيڪا ان وقت حڪمرانن لاءِ مٿي جو سور بڻيل پارٽي هئي. پراڻي هلي جماعت اسلامي کي ڪٽڻ جي ڪوشش ۾ ايمر ڪيو ايمر ٻين سياسي ۽ قومي پارٽين کي به لوڙهي ڇڏيو. ان وقت غوث علي شاھ ايمر ڪيو ايمر جو منشور تيار ڪرائي مهاجر اڳواڻن جي حوالي ڪيو. ايمر ڪيو ايمر جي جيئي سنڌ سان ويجهڙاڻپ جي ايمر سيد ذريعي پيدا ڪرائي، جيڪو دراصل فوج جو پروگرام هو. ٻئي طرف وري جيئي سنڌ وارن الطاف حسين کي پنهنجي حفاظت ۾ سنڌ جو دورو ڪرايو. اهڙي طرح الطاف حسين سنڌي ماڻهن جون همدرديون حاصل ڪيون ۽ سنڌ اندر ايمر ڪيو ايمر کي منظم ڪيو. ان سموري عمل جي تڪميل کانپوءِ سيد غوث علي شاھ صاحب چيو ته ”اسان الطاف حسين کي پندرانوالا بڻائي ڇڏيو آهي“ آرمي چيف مرزا اسلم بيگ، چئن صوبن جي گورنرن جي اجلاس ۾ چيو هو ته ”ايمر ڪيو ايمر منهنجي کيسي ۾ آهي“ آڪٽوبر 1998ع ۾ پ پ حڪومت خلاف عدم اعتماد واري تحريڪ پيش ٿي. جنهن جي حمايت لاءِ ايمر ڪيو ايمر کي مرزا اسلم بيگ راضي ڪيو. فوج پ پ جي جمهوري حڪومت کي ڏاهڻ لاءِ ايمر ڪيو ايمر کي ڀرپور نموني استعمال ڪيو. جولاءِ 1996ع ۾ اسلحو برآمد ڪرڻ جي سلسلي ۾ ايمر ڪيو ايمر خلاف پ پ سرڪار پوليس آپريشن شروع ڪيو. آغا سعاد علي جي سربراهي ۾ پوليس ڀرپور ڪارروائي ڪئي، ان وقت الطاف حسين آرمي چيف کي فون ڪري شڪايت ڪئي ۽ آپريشن روڪرائڻ لاءِ مدد طلب ڪئي. آرمي چيف، جي اوسي ڪراچي جنرل اشرف قاضي کي ايمر ڪيو ايمر خلاف ڪارروائي روڪڻ جو حڪم ڏنو. اهڙي طرح اها ايمر ڪيو ايمر خلاف پوليس ڪارروائي رڪجي وئي، نتيجي ۾ 5 نومبر 1996ع تي بينظير حڪومت کي به برطرف ڪيو ويو. 6-7، 2000ع کان جڏهن مشرف ملڪ جو صدر بڻيو ته ايمر ڪيو ايمر ايل ايف او سترهين ترميم سميت صدر جي هر فيصلي جي آڇيان ڪندي اکين تي رکيو. جيڪا ايمر ڪيو ايمر جنرل اسلم بيگ جي کيسي ۾ هئي. اها جنرل مشرف جي جهول ۾ ڪنهن لڏلي ٻار جيان جهولندي ۽ مزا ماڻيندي رهي. ايمر ڪيو ايمر کي وفاقي ۽ صوبائي حڪومتن ۾ لامحدود اختيار ڏنا ويا، جيڪي ٻين وزيرن کي حاصل نه هئا. اهڙي طرح دولت ۽ طاقت جي انڌ ۾ هاڻ هنن کي ڪجهه نظر نٿي آيو هن وقت ڪراچي مڪمل طور تي سندن ڪنٽرول هيٺ آهي. ايتري قدر جو هنن جي منشا کانسواءِ ڪا به نٿو چري هاڻ ايمر ڪيو ايمر جو تنظيمي اسٽريڪچر ڪجهه ائين آهي، جيئن بمبئي ۾ شيوسينا آهي. يا بمبئي جون ”بان“ تنظيمون آهن. جن جا واسطا ڏيهي پرڏيهي خطرناڪ قسم جي ماڻهن ۽ ايجنسين سان رهندا آهن. جن جو مقصد دهشتگردي ذريعي مال ڪمائڻ ۽ شهر تي اقتدار حاصل ڪرڻ هوندو آهي. بمبئي شهر تي اڪثر انهن تنظيمن جي حڪومت هوندي آهي. اُتي فوج اقتدار تي

نه هوندي آهي پر جيڪا به سرڪار هوندي آهي، اها انهن خطرناڪ تنظيم سان سٺا لاڳاپا رکڻ ۽ مال پهچائڻ جو سبب بڻبي آهي. اهڙي تنظيم هن وقت ايم ڪيو ايم جي صورت ۾ نظر اچي ٿي.

12 مئي جي منحوس ڏهاڙي تي ايم ڪيو ايم جي دهشتگردي جاري هئي ۽ هر طرف لاش، آسمان تائين سڙيل ٽرڪن گاڏين ۽ ٽائرن جو دونھون، زخمين جون دائهون، گرفتاريون، ميڊيا جي آفيسن تي حملا، ان مان ثابت ٿيو ته ايم ڪيو ايم پنهنجي اصل مقصد يعني مارا ماري ۽ دهشتگردي قائم رکي، ٻئي طرف گجھن ادارن چيف جسٽس جي آمد واري پروگرام کي ناڪام بڻائڻ لاءِ ايم ڪيو ايم کان وقت سر ڪم ورتو. 12 مئي تي الطاف حسين ايم ڪيو ايم جي ريلي کي خطاب ڪندي چيو ته: ”اڄوڪي ڏينهن تي ريلي ڪڍي جهموريت کي مستحڪم ڪيو ويو آهي گو مشرف گو چوڻ وارا عدليه جي نالي تي سياست چمڪائي رهيا آهن.“ دراصل جنهن جهموريت کي مستحڪم ڪرڻ جي ڳالهه الطاف حسين ڪري رهيو آهي، اها حقيقت ۾ پس پرده آمريت کي مستحڪم ڪرڻ جي ڳالهه آهي. الطاف حسين کي گو مشرف گو جو نعرو ٿو وڻي. الطاف حسين کي جيڪڏهن جهموريت کي مضبوط ڪرڻو آهي ته آمريت کي خدا حافظ چئي وڪيلن واري جدوجهد ۽ چيف جسٽس جي بحالي ۽ عدليه جي باوقار جدوجهد لاءِ ايم ڪيو ايم کي پابند ڪري ساڻ چيف جسٽس جو استقبال ڪيو وڃي ها، ڇاڪاڻ جو چيف جسٽس جي مدد ۽ سهڪار سواءِ فوج ۽ ان جي ٺاهيل پارٽين کانسواءِ سموري قوم ڪري رهي آهي. چيف جسٽس جي ڪراچي آمد تي سنڌ جي ماڻهن شهادت جو جام پي. ريتي رت سان سلامي پيش ڪري پليڪار ڪئي. اصل ۾ اها حق ۽ سچ ۽ انصاف کي پليڪار چيو ويو ان جي ابتڙ ايم ڪيو ايم سرڪاري طاقت کي استعمال ڪندي ڪراچي ۾ ٻاهران آيل ماڻهن تي گوليون وسايون آهن. ان حوالي سان ايم ڪيو ايم کي مليل گھرو کاتي جي وزارت انهيءَ راند ۾ وڏي پلاننگ ڪري ڪردار ادا ڪيو ڪراچي ۾ ٿيل شهيدن جا پيرا 90 عزيز آباد تائين وڃي پهچن ٿا. هاڻ ايم ڪيو ايم ڪيتريون ئي وضاحتون يا ترديدون ڪري پر سندن اهو داغ ڌوپي نه سگھندو. 12 مئي جي ڪارروائي اليڪٽرانڪ ميڊيا تي سموري دنيا ڏٺي، انساني همدردِي رکندڙ ادارن ايم ڪيو ايم جي ڪردار تي افسوس ظاهر ڪيو آهي. 12- مئي وارو عمل خود ايم ڪيو ايم اندر پڇ ڊاه وارو عمل پيدا ڪندو، جيڪا تنظيم ڪافي ترقي ڪري عوام جي دلين ۾ ڪجھه جاءِ ٺاهي هئي، سا هاڻي اها جاءِ ماڻي نه سگھندي ايم ڪيو ايم ملڪ جي سياسي تاريخ ۾ هڪ سواليه نشان بڻجي چڪي آهي.

في الحال 12 مئي واري واقعي تي ايم ڪيو ايم اندروني طور خوشين جو اظهار ڪري اهو ڀرپور تاثر ڏنو ته ڪراچي تي رت صرف ايم ڪيو ايم جي آهي.

چيف جسٽس جو واپس اسلام آباد وٺڻ ۽ سياسي جماعتن پاران ريلويءَ جو پروگرام هنگامن جو شڪار ٿيڻ سڀايم ڪيو ايم کي ٿي ويا آهن. جنهن تي هنن کي چوڌري شجاعت حسين سميت جنرلن جون مبارڪون به وصول ٿيون آهن. انهيءَ عمل سان فوج کي ايم ڪيو ايم اهو تاثر ڏنو آهي ته ڪراچي جا اصل دادا ۽ والي اسان (ايم ڪيو ايم) وارا آهيون. جيڪڏهن ڪراچيءَ جون روشنيون آهن ته اهي به ايم ڪيو ايم جي دم سان آهن. پر ايم ڪيو ايم کي هڪ ڳالهه ذهن نشين ڪرڻ گهرجي ته شهيدن جو رت رائیگان نه ويندو. ايم ڪيو ايم ڪراچي جي واڳ ڏئي جماعت آهي. جڏهن واڳ ڏئي جماعت ماڻهن کي تحفظ نه ڏيندي ۽ عوام جي مارا ماري ۾ شريڪ هوندي ته عوام جو ان مٿان اعتماد ڪجي ويندو. هن وقت ايم ڪيو ايم عوام مان اعتماد وڃائي ويٺي آهي. سياسي جماعتن تي عوام جو اعتماد سالن جي ڪارڪردگي جي بنيادن تي پيدا ٿيندو آهي. هاڻي عوام کي گهرجي ته ايم ڪيو ايم خلاف صف بندي ڪري ساڻن ان جي دهشتگردي ۽ داداگيري کي منهن ڏيڻ لاءِ خاص اپاءَ وٺي ٻي صورت ۾ جڏهن ايم ڪيو ايم ٻيو قدم کڻندي ته اهو انتهائي خطرناڪ هوندو. جنهن جو وڏو نقصان سنڌ کي ٿيندو ان لاءِ سنڌي ماڻهن کي اڳتي وڌي منظم ٿي ايم ڪيو ايم جي سازشن کي منهن ڏيڻو پوندو.

جس آهي چوڌري افتخار محمد کي جڏهن صدر مشرف هن کي گهرايو ۽ هن کي قيد ڪري چيف جسٽس واري عهدي تان استعيفيٰ ڏيڻ جي گهر ڪئي. صدر مشرف کي پڪ هئي ته چوڌري افتخار محمد ڊاٻن ڌڙڪن ۾ اچي پنهنجي عهدي تان استعيفيٰ ڏيئي هليو ويندو. پر جسٽس افتخار محمد استعيفيٰ ڏيڻ بدران آمر جي فيصلي کي مڃڻ کان انڪار ڪيو. جيڪڏهن استعيفيٰ ڏئي خاموشيءَ سان هليو وڃي ها ته به ڪجهه ڪونه ٿئي ها. پر فوجي حاڪمن کي گهڻو ڪجهه ٿي وڃي ها، جيڪو چوڌري افتخار ٿيڻ نه ڏنو هن جرئت جو اظهار ڪري ظالم سان مهاڏو اٽڪايو اهڙي عمل ڪري وڪيلن سميت سموري قور چيف جسٽس سان صف آرا ٿي بيٺي جو ظالمن جون ننڍون حرام ٿي ويون، عالمي انساني حقن جي تنظيم، حڪومت، صدر مشرف جي ان عمل جي مذمت ڪئي ساڻ گهر ڪئي ته جسٽس افتخار محمد کي عزت ۽ وقار سان پنهنجي عهدي تي بحال ڪيو وڃي. ان سلسلي ۾ پوري دنيا جي وڪيلن جي جماعت انٽرنيشنل بار ايسوسيئيشن وارن جو بيان آيو ته جسٽس افتخار محمد کي بحال ڪيو وڃي. صدر مشرف جي فيصلي تي ڌڪ جو اظهار ڪيو ويو خاص ڪري وڪيلن تي تشدد وارن ڪاررواين جي مذمت ڪئي وئي آهي.

ڪجهه وقت اڳ سنڌ جي وزير اعليٰ ارباب رحيم چيو ته ”عدليه تي اسان نه پر اپوزيشن وارا دٻاءُ وجهن ٿا ۽ اپوزيشن سپريم ڪورٽ تي دٻاءُ وجهي پنهنجي حق ۾

فيصلو ڪرڻ واري روش نه بدلائي ته دما دمست قلندر ٿيندو. ”اهڙي قسم جا بيان صدر جي حمايتن پاران بار بار ڏنا ويا آهن. پر ”دما دمست قلندر“ وارو محاورو دما دمست قلندر ارباب رحيم صاحب استعمال ڪيو اهو 12 مئي تي ارباب رحيم ۽ ايم ڪيو ايم وارن ڪري ڏيکاريو. مخالف ڌر ۽ چيف جسٽس جو گڏيل پروگرام به ان ”دما دم“ جي نظر تي ويو. معصوم ماڻهن جا لاش سنڌ حڪومت جي پلاننگ سان ڪريا، اهو دما دمست قلندر ناهي ته ٻيو چاهي. وري ارباب رحيم صاحب فرمايو ته ”الله، آمريڪا، آرمي اسان سان گڏ آهي. جڏهن ته اهي تيئي ڪنهن سان گڏ هجن ته ان لاءِ ڪو به مسئلو باقي ناهي رهندو“ آرمي ۽ آمريڪا پلي توهان سان گڏ هجي پر الله ته انهن بيگناهن ۽ معصومن سان گڏ آهي، جن جو اوهان الله جي ڌرتي تي ريتورت وهايو، ان وٽ دير آهي پر انڌير ناهي. ڏسو الله توهان سان ڪهڙو ٿو حشر ڪري، ائين نه سمجهو ته سڀ ڪجهه اوهان کي ڦهي ويندو. چيف جسٽس جي انهن لفظن تي به ٿورو غور ڪريو ته ”جن قومن جا بنياد آئين ۽ قانون بجاءِ آمرانه طرز حڪومت تي هوندا آهن ته اهي قومون تباهه ۽ برباد ٿي وينديون آهن“ تنهنڪري اوهان حاڪمن جابنياد پلي آئين ۽ قانون بجاءِ آمرانه طرز حڪومت تي هجن پر خدا را قوم تي رحم ڪري کين آزاد ڇڏيو. جيئن قوم تباهي ۽ بربادي کان بچي وڃي. باقي توهان جا ڀاڳ توهان سان آهن. اوهان جهڙن حاڪمن جي حالت ڏسي پير صاحب ڀاڳاري اڳ پر ئي چئي ڏنو ته ”ملڪ ۾ مارشل لا لڳندي 12 مئي تي خونريزي ٿي ته ان جو ذميوار اهي ماڻهو هوندا. جو ريلي ڪڍي رهيا آهن. جن اڳ ۾ ڪلاشنڪوفون خريد ڪري ورتيون آهن. ريليون حڪومت نه پر اپوزيشن وارا ڪيندا آهن. حڪومت ۾ شامل جماعتون مارشل لا جي راهه هموار ڪري رهيون آهن“ پير ڀاڳاري جي لفظن جي روشني ۾ اهو ثابت ٿئي ٿو ته جنرل جي همراز ماڻهن ۽ جماعتن جيڪو 12 مئي تي ڪوس ڪرايو ان جو مقصد صرف ۽ صرف مارشل لا يا ايمرجنسي جي راهه هموار ڪرڻ کانسواءِ ٻيو ڪجهه به ناهي.

تاريخ: 15-5-2007

بينظير ڀٽو

جي واپسي ۽ سلامتي جي

ضمانتن جو سوال !

”ڊاٽر آف ڊي ايسٽ“ ڪتاب جي نظرثاني ٿيل ايڊيشن جي ليڪڪا بينظير ڀٽو لکي ٿي ته ”مون کي ياد آهي ته ضياءَ الحق پنهنجي مرڻ کان اڳ پنهنجي ڪنهن خاص دوست کي چيو هو ته بينظير کي زندهه ڇڏڻ منهنجي وڏي غلطي هئي“ اڳتي هلي انهي نظر ثاني ٿيل ايڊيشن ۾ لکي ٿي ته ”مون کي ياد آهي ته 1988ع ڊسمبر ۾ حڪومت سنڀالڻ کانپوءِ جڏهن مان پهريون ڀيرو لاهور آيم ته ائير پورٽ واري رستي تي هڪ ٻه ڀيرو هو. اڄ به مان جيڪڏهن پاڪستان واپس وڃڻ جي باري ۾ سوچيندي آهيان ته منهنجي سامهون 2007ع ۾ پاڪستان اندر غير يقيني وارو مستقبل هوندو آهي. هاڻي به مون کي محسوس ٿي رهيو آهي ته جڏهن مان پاڪستان ويندس ته مون کي گرفتار ڪيو ويندو يا وري جون 1983ع ۾ منيلا اندر ميڊم اڪينو جو قتل ڪيو ويو. شايد مون کي به ائير پورٽ تي ئي شوت ڪيو وڃي. القائده وارن مون کي مارڻ جون ڪيتريون ئي ڪوششون ڪري چُڪا آهن ۽ آئنده به اهي ساڳيون حرڪتون ڪري سگهن ٿا ان جي باوجود صادق جذبي سان پنهنجي وطن ۾ پنهنجي ماڻهن ۾ اچڻ ٿي چاهيان. هاڻ منهنجو ارادو آهي ته آئنده جي سياسي مهم ۾ پاڻ پارٽي جي قيادت ڪيان.“

سلامتيءَ بابت خدشي جو بينظير ڀٽو تازو لنڊن ۾ ڏنل هڪ انٽرويو ۾ به اظهار ڪيو آهي ته ”هن کي خطرو آهي ته هن کي گرفتار يا قتل ڪيو ويندو ان جو سبب اهو ٻڌايائين ته (بينظير) جي جدوجهد ته صرف فوجي آمريت جي خاتمي لاءِ آهي پر ان سان گڏ القائده ۽ طالبان لاءِ به پريشاني جو سبب آهي“ ان کانسواءِ گذريل نومبر ۾ سرڪاري وفد ڏيل جي سلسلي ۾ بينظير ڀٽو سان ڊبئي ۾ ملاقات ڪئي هئي ته ٻين شرطن سان گڏ بينظير ڀٽو اهو شرط به ان سرڪاري وفد جي سامهون رکيو ته پاڪستان واپسي وقت سلامتي جي ضمانت ڏني وڃي.

سوال اهو ٿو پيدا ٿئي ته بينظير ڀٽو وطن واپسي تي پنهنجي قتل ٿيڻ جا خدشا چوڻي ڏيکاري فوج ۽ القائده يا طالبان تي اهڙي قسم جا شديد الزام هڻڻ جا

ڪجهه ته منظر ۽ پس منظر هوندا. ڇو هو؟ بار بار سلامتي جي ضمانت گهري ٿي؟ هن ملڪ ۾ سلامتي جي ضمانت صدر وزيراعظم ۽ وزير داخلا تي خودڪش حملن بعد ڪنهن ٻئي فرد کي نه ٿي ڏني سگهجي. ان ڪري بينظير ڀٽو جي سلامتيءَ متعلق ڪير ضامن ٿيندو جڏهن. حاڪم ڌريون پاڻ محفوظ ناهن. آمريڪي ڊالرن تي پليل ۽ جهادي صنعت مان تيار ٿيل جنوني ملاهر طرف اسلام ۽ ڪفر جي جنگ لاءِ تيار بيٺل نظر اچن ٿا. اهم سرڪاري ادارن، فوج ۽ خفيه ايجنسين ۾ اهي ملا نظر اچن ٿا، ملڪ ۾ بنياد پرستي وڌي رهي آهي. نفاذ شريعت وارا مولانا عبدالعزیز ۽ عبدالرشید غازي اسلام آباد تي عملي طرح قابض ٿي چڪا آهن. جامعہ حفظہ ۽ لال مسجد وارو واقعو اسلام آباد ۾ ٿيڻ ڪنهن وڏي طوفان جو اشارو آهي. اهو واقعو ڪو معمولي نوعيت جو ڪونهي، ان کي هر روشن خيال ۽ لبرل ماڻهو تشویش واري نگاهہ سان ڏسي ٿو پر حڪمران طبقو ان واقعي کي سطحي نظر سان ڏسي ٿو ڇاڪاڻ جو موجوہ حڪمران طبقي ۾ ويٺل ماڻهن جون سموريون همدرديون انهن ملن سان آهن.

اهڙي ماحول ۾ ڊيل ذريعي بينظير کي اقتدار مليو ته به اهو اقتدار گهڻو عرصو هلي نه سگهندو ڇاڪاڻ جو بنياد پرست ملا ۽ طالبان فڪر جا پوئلڳ بينظير جو اقتدار ۾ رهڻ پسند ٿي نه ڪندا. ان قسم جي سوچ جو خدشو بينظير ڀٽو هيرالڊ رسالي کي به جنوري 2001ع صفحي 49 ۾ پنهنجن لفظن ۾ ڏيکاري چڪي آهي. مون وٽ ٻه گواهہ آهن. جن انهيءَ اجلاس ۾ شرڪت ڪئي، جن ۾ ڪور ڪمانڊر نواز شريف ۽ اسامہ بن لادن موجود هئا، اسامہ بن لادن کي ٻڌايو ويو ته هڪ خاتون وزيراعظم (بينظير) جي حيثيت ۾ اسلام جي خلاف قدم آهي، ان لاءِ اسان کي سرمايو مهيا ڪيو وڃي ته جيئن بينظير ڀٽو جي حڪومت جو تختو اونڌو ڪيو وڃي، ان وقت نواز شريف چئي ڏنو ته مان پاڪستان ۾ اسلامي نظام نافذ ڪندس، اسامہ بن لادن ڏهه ملين ڊالر ڏنا ته جيئن بينظير حڪومت خلاف عدم اعتماد واري تحريڪ کي ڪامياب بڻائي سگهجي” تازو ميجر عامر هڪ ٽي وي چينل تي انٽرويو ڏيندي چيو ته ”آرمي ۽ اسٽيبلشمينٽ ان پارٽي سان گڏ ناهي، جنهن پارٽي سان عوام آهي“ جيڪڏهن ميجر عامر جي لفظن تي غور ڪري بينظير ڏانهن نهارينداسين ته بينظير سان گڏ عوام بيٺل نظر اچي ٿو. اهڙي صورت ۾ آرمي ۽ اسٽيبلشمينٽ جو بينظير کي اقتدار ۾ آڻڻ جون ڪيتريون ئي معنائون نڪري سگهن ٿيون، هڪ طرف آمريڪا آهي جيڪا عالمي ۽ علائقي تناظر ۾ بينظير جي ضرورت محسوس ڪندي ان کي اقتدار ۾ آڻي پنهنجا مفاد حاصل ڪري ٿو، ڇاڪاڻ جو بينظير کي ٻه دفعا اقتدار ۾ آڻڻ آمريڪا جو ڪمال هو، يا وري ائين به ٿي سگهي ٿو ته جنرل مشرف جي سرڪار جي پرڏيهي پاليسي جي ناڪامي جي صورت ۾ پاڪستان مسئلن ۽ مونجهارن جو شڪار ٿي هڪ سخت بحران جي ڌٻڻ ۾ ڦاسي پيو هجي. جنهن لاءِ طاقتور ڌرين اهو طئه ڪيو هوندو ته بحران مان نڪرڻ جو ڪو عزت ڀريو گس بينظير جي صورت ۾ وٺجي. جنهن سان

عالمي رسوائِي، آمريڪا ۽ يورپي يونين جي ملڪن جي تنقيد ۽ وفاداري تي شڪ، بدنامي، عوام جي بي‌بازي ۽ نفرت سميت ٻين مسئلن جو ازالو ڪجي. ميجر عامر هڪ ذهين ۽ چالاڪ قسم جو ماڻهو آهي. خفيه اداري ۾ ميجر جي عهدي تان جبري رٽائر ڪيو ويو. بينظير ڀٽو جي حڪومت جو تختواونڌو ڪرڻ لاءِ آپريشن مڊنائٽ جنڪال جو ماسٽر مائينڊ هو. راقم جي سائنس ملاقات ان وقت سرحد جي چيف منسٽر مهتاب عباسي جي رهائشگاه تي ٿي هئي، جتي هڪ ليڪڪ جي حيثيت ۾ مهمان طور ويو هئس. بهرحال طبيعت ۾ ڪلڻو ملڻو ۽ صاف ڳالهه ڪرڻ وارو ماڻهو آهي. ميجر عامر جي لفظن ۾ جيڪڏهن آرمي ۽ اسٽيبلشمينٽ عوامي ٽيڪ تي راج ڪندڙ بينظير کي برداشت نه ٿي ڪري ته پوءِ هڪ سوال اهو به اڀري ٿو ته پوءِ بينظير کي واپس ڇو گهرايو وڃي ٿو؟ جتي بينظير جي سلامتي هڪ سواليه نشان بڻيل آهي، جنهن سلامتي بابت بينظير صاحبہ خود خدشا ڏيکاريا آهن، خاص ڪري ملافيڪٽر ۽ فوج جا آفيسر هڪ عورت جي اقتدار تي اچڻ ۽ ان کي سلامي ڏيڻ هڪ گناهه سمجهن ٿا. ڀلا ملا سرور جي سوچ ۽ انتها پسندي کي ڪير روڪيندو، جنهن کي پنجاب جي صوبائي وزير ظل هما کي بيگناهه قتل ڪرڻ تي ڪو پڇتاءُ ڪونهي. جنهن پنهنجي هڪ بيان ۾ چيو ته ”مسلم معاشري ۾ عورت جي حڪمراني جائز ناهي، مردن جي مقابلي ۾ عورت جو حڪمران بڻجڻ اسلامي فلسفہ فڪر جي خلاف آهي. عورت جڏهن گهر کان ٻاهر نڪري ته مٿي کان پيرن تائين ڍڪيل هجي. ان حوالي سان صوبائي وزير ظل هما جو قتل اسلامي تعليمات جي عين مطابق آهي“ مولوي سرور وٽ ظل هما جو قتل اسلامي تعليمات جي عين مطابق آهي ته پوءِ عورت کي وزير يا وزيراعظم ته پري رهيو هن سماج ۾ عورت جو وجود ئي هڪ عذاب آهي. مولوي سرور واري سوچ کي منهن ڏيڻ بينظير لاءِ وڏو امتحان هوندو هڪ ملا سرور نه پر بينظير لاءِ فوج ۾ به ملا سرور وينل آهن. اسان کي 1988ع جو مثال سامهون آهي: جڏهن بينظير ڀٽو وزيراعظم جي ڪرسي سنڀالڻ کانپوءِ فوج جا جرنل هڪ عورت هجڻ ناطي سليوٽ ڪرڻ کان ڪيپائي رهيا هئا، اهڙي قسم جي سوچ به ملا سرور واري سوچ سان هڪجهڙائي رکي ٿي. ان حوالي سان خفيه ايجنسين ديني عالمن کان فتويٰ جاري ڪرائي ته اسلام ۾ عورت وزيراعظم نه ٿي، ٿي سگهي. بينظير ڀٽو لاءِ خفيه ايجنسين روزا اٽڪائڻ شروع ڪيا، خفيه اداري جي ٺاهيل جماعت آءِ جي. آءِ جي پليٽ فارم تان بينظير ۽ بيگم نصرت ڀٽو خلاف غير شائسته پروپيگنڊا مهم شروع ڪئي وئي. ان سموري مهم جو انچارج ان وقت جي خفيه اداري جو سربراه حميد گل هو. حميد گل ۽ ڊپٽي ڊائريڪٽر امتياز احمد، آءِ جي. آءِ وارن کي تاثر ڏنو ته بينظير ڀٽو جو رستو نروڪيو ويو ته اسلامي ڪاڙ کي نقصان پهچندو.

هن وقت پاڪستاني سماج ٻن واضع ڌرين ۾ ورهائجي چڪو آهي، جنهن جا زندگي گهارڻ جا پنهنجا پنهنجا اصول ۽ آدرش موجود آهن: هڪڙي ڌر بنياد پرست ۽ انتها پسند آهي ۽ ٻي ڌر لبرل ۽ روشن خيال آهي، روشن خيال ماڻهن جو

خيال آهي ته حاڪمن جي ڏيهي توڙي پرڏيهي پاليسين سبب انتها پسندي عروج تي وڃي پهتي آهي ۽ روشن خيال ۽ لبرل ماڻهن جو دم گمجي رهيو آهي. هن وقت سرحد صوبو مڪمل انتها پسندن جي قبضي هيٺ آهي. ڪراچي لاهور ۽ اسلام آباد جهڙن بين الاقوامي شهرن ۾ طالبان فڪر جا حامي گهڻي تعداد ۾ نظر اچن ٿا. حالت اها آهي جو انتها پسندن پاران حڪمن جا سيلون، عورتن جا اسڪول، نيٽ جا ڪيفي ۽ سينيماٽون بند ڪرڻ موسيقي کي شيطاني عمل قرار ڏيڻ سميت عورتن تي پابندي آهي ته هو گهرن کان ٻاهر نڪرڻ نه ڏين. ماڻهن کي ڏاڙهي رکڻ تي مجبور ڪيو وڃي ٿو ٿي وي ڏسڻ ۽ فوتو ڪيرائڻ به غير اسلامي تصور ڪيو وڃي ٿو. اهو عمل سرحد صوبي کان نڪري اسلام آباد تائين پهچي چڪو آهي. اهو ماحول ملندو بينظير ڀٽو کي ملندڙ اقتدار وقت، اهڙي ماحول ۾ کيس پنهنجي سلامتي جو بندوبست پاڻ کي ڪرڻو پوندو. ڊيموڪريٽڪ بينظير ڀٽو کي انتها پسندن کي منهن ڏيڻ لاءِ لبرل ۽ روشن خيال عوام جو سهارو وٺي هلڻو پوندو. ٻيو سوال اهو آهي ته ڇا بينظير ڀٽو اقتدار حاصل ڪرڻ کان پوءِ اسٽيبلشمينٽ ۽ ايجنسين جي روين کي برداشت ڪندي ڇاڪاڻ ته طبيعتن بينظير ڀٽو جو مزاج ڪاوڙيلو آهي. هاڻ اڳي وانگر ڪاوڙ کي ضبط ڪري پنهنجي اصل مقصد ڏانهن ورتو پوندو پر ايتري بي وسي به نه هجي جو سندس ڀاءُ مرتضيٰ کي سندس ئي دور ۾ قتل ڪيو ويو ۽ کيس به سندس مٿان داخل ڪيو ويو. ايتريقدر جو ڀاءُ جي آخري رسمن ۾ به شريڪ ٿي نه سگهي، بينظير ڀٽو پاڻ قبول ڪيو هيو ته مرتضيٰ ڀٽو جي قتل وارو سانحو بينظير حڪومت ۽ ڀٽو خاندان لاءِ ناقابل تلافِي نقصان آهي. بينظير ڀٽو مرتضيٰ جي قتل کي پنهنجي حڪومت خلاف سازش قرار ڏنو جنهن ۾ هن ملٽري انٽيليجنس ۽ ان وقت جي صدر فاروق لغاري کي ملوث قرار ڏنو هو.

بينظير ڀٽو کي هاڻي فوج، آمريڪا ۽ انتها پسندن جي روين کي ڏسي ڪري وطن واپسيءَ جو فيصلو ڪرڻ گهرجي. سلامتيءَ جي ضمانت سان گڏ اقتدار تي ويهڻ کانپوءِ سڀ فيصلا پنهنجي روشن خيال دوستن ۽ پارٽيءَ جي وفادارن سان گڏجي ڪرڻ گهرجن سان انتها پسندن کي روڪڻ لاءِ آمريڪا ۽ فوج جي مڪمل حمايت ۽ سهڪار جي ضمانت حاصل ڪئي وڃي. ڇاڪاڻ جو يورپي يونين وارن ملڪن ۽ آمريڪا وارن بينظير ڀٽو کي اقتدار ۾ آڻڻ لاءِ چونڊ، انتها پسندي کي روڪڻ لاءِ ڪئي آهي، جنهن ۾ ملڪ جا لبرل ۽ ساڃاه وند ماڻهو ساڻس گڏ آهن ۽ سلامتي لاءِ غريب مسڪين ۽ مظلوم ماڻهن جون دعائون به هن سان گڏ آهن.

تاريخ: 2007-5-8

عراق ۾ ابو عمر بغدادی جي قیادت ۾ فیصلان جنگ جو آغاز

سال 2007ع جي شروعات کان عراق ۾ القائده جي مدد سان هڪ مضبوط قیادت اڀري سامهون آئي آهي. جنهن جي اڳواڻي ابو عمر بغدادی ڪري رهيو آهي. جڏهن ته جنگي قیادت القائده سان وابستا ابو المهاجر ڪري رهيو آهي. ابو المهاجر کي ابو معصب الزرقاوي جو جانشين سمجهيو وڃي ٿو. ابو المهاجر جي جنگي هنر کان سڀ ڪو واقف آهي. جنهن آمريڪي فوج تي سخت حملا ڪري وڏو نقصان رسايو. صرف اپريل مهيني ۾ 85 فوجي ماریا ويا ۽ 35 زخمي ٿيا آهن. ڪيتريون ئي گاڏيون تباهه ڪيون ويون آهن. تازو بغداد جي اترين علائقن ۾ آمريڪي فوجين جي گاڏي تي حملو ڪري نو ماڻهو ماریا ويا. جنوري مهيني ۾ آمريڪي هيلڪاپٽر تباهه ڪيو ويو. جنهن ۾ 12 آمريڪي فوجي اجل جو شڪار ٿيا. عراق جنگ تي اڌ ٽريلين ڊالر آمريڪا خرچ ڪري چڪو آهي. ايترو خرچ ڪرڻ جي باوجود عراق تي آمريڪا پنهنجي گرفت مضبوط نه ڪري سگهيو آهي. تازو آمريڪي انٽيليجنس اداري پنهنجي رپورٽ صدر بش ڏانهن اماڻي آهي. جنهن ۾ اهو واضح ڪيو ويو آهي ته آمريڪي فوجون عراق مان واپس گهرايون وڃن پر صدر بش ان رپورٽ کي پاسيرو رکي ڇڏيو آهي. تازو فیصلان جنگ لاءِ آمريڪي ڪانگريس 24 ملين ڊالرن جي منظوري ڏني آهي. جيڪا هڪ تمام وڏي بجيٽ آهي. اها بجيٽ ان شرط سان منظور ڪئي وئي آهي ته صدر بش مارچ 2008ع تائين عراق مان آمريڪي فورسز واپس گهرائڻ لاءِ پابند هوندو.

هاڻي عراق کي عوام جي مرضي ۽ منشا تي ڇڏيو ويندو پر صدر بش آمريڪي فوج جي واپسي واري ڪانگريس جي فيصلي کي ویتو ڪرڻ جو فيصلو ڪري ڇڏيو آهي. صدر بش جي ان جارحاني روش جي ڪري ريپبليڪن پارٽي آمريڪا اندر ڪمزور ٿي چڪي آهي ۽ هر طرح جي عوامي تنقيد کي منهن ڏئي رهي آهي. اندروني طور صدر بش کي عراق بابت پاليسيءَ تي اختلافن سبب سپورٽ ڪرڻ کان انڪار ڪري چڪي آهي. هن وقت ريپبليڪن پارٽي وارن جو چوڻ آهي ته عراق ۾ جمهوريت ۽ امن امان قائم ڪرڻ عراقين جو ڪم آهي. آمريڪا جو ڪم ناهي ريپبليڪن پارٽي جي اهڙي دٻاءُ کي صدر بش رد ڪري ڇڏيو آهي. ڊيموڪريٽ پارٽيءَ عراق پاليسيءَ خلاف صدر بش تي چٽي تنقيد ڪري ٿي، آمريڪي عام ماڻهن جو چوڻ آهي ته جيڪا شيءِ حاصل ٿيڻ جوڳي نه رهي ۽ ڪنهن حاصل مفاد جي اميد نه هجي اتي خوامخواه آمريڪي فوج کي مارائڻ ڪنهن به طرح ٺيڪ ناهي پر صدر بش آمريڪي عوام ۽ پارٽيءَ جي راءِ کان ڪن لاتار ڪري صرف جنگ جي ڳالهه ڪري ٿو.

بني طرف صدر بش جي جنگي جنون کي منهن ڏيڻ لاءِ القائده جي الحاق سان عراق جون ديني جماعتون ۽ قبيلا مڪمل طور آمريڪا سان جنگ لاءِ تيار ٿي پنهنجي ڪم ۾ لڳي ويا آهن. عراق ۾ القائده جي حمايت سان اسلامي مملڪت عراق جي خود ساختہ حڪومت قائم ٿي چڪي آهي. جاري ٿيل هڪ بيان ۾ اسلامي مملڪت عراق جي ترجمان چيو آهي ته موجوده حالتن جي تقاضا هئي ته خودساختہ حڪومت قائم ڪري ڪابينا جي تشڪيل عمل ۾ آڻندي وڃي. جيڪا ڏهن ميمبرن ۽ وزيرن تي مشتمل هوندي اسلامي مملڪت عراق، عراقي وحدت لاءِ وڙهندڙ ويڙهاڪن جي تنظيم آهي جنهن ۾ القائده به شامل آهي. جنهن کي دفاع واري وزارت ڏني وئي آهي. اسلامي مملڪت عراق جي مضبوط پوزيشن ڏسي آمريڪي مشينري پريشان ٿي چڪي آهي. اسلامي مملڪت وارن جي مسلم دنيا جون سڀئي جهادي تنظيمون حمايت ۽ مدد ڪري رهيون آهن. ان جي نسبت سان آمريڪا دنيا ۾ اڪيلو ٿي چڪو آهي. آمريڪي سينيٽر هيري ريڊ آمريڪي پريس آڏو اعتراف ڪيو آهي ته ”عراق ۾ آمريڪي فوجن ۾ اضافي ڪرڻ سان ڪجهه به ڪو نه ورندي، مونکي يقين آهي ته اسان عراقي جنگ ۾ شڪست جو منهن ڏسي رهيا آهيون. هلندڙ هفتي دوران تشدد جي واقعن کي ڏسي اهو ثابت ٿيو آهي.“

صدر بش ڊيموڪريٽ پارٽي جي عراق بابت پاليسي تي مداخلت جا الزام هڻندي چيو آهي ته ”واشنگٽن ۾ ويهي سياستدان کي زيب نٿو ڏئي ته هو ڇهه هزار ڪلوميٽر پري ويهي ميدان جنگ ۾ برسر پيڪار ڪمانڊرن کي ڊڪٽيشن ڏين. عراق مان فوج جي واپسي جي اعلان سان دشمنن کي فائدو رسندو عراق مان

القائده سرگرم هئڻ سبب آمريڪي فوج جي واپسي سان عراق وڌيڪ خون ريزي جو شڪار ٿيندو. آمريڪي وزير رچرڊ پرل پنهنجي بيان ۾ حيران ڪري ڇڏيو آهي. هن جو چوڻ آهي ته ”اسان جي وهڻ گمان ۾ به ڪونه هو ته عراق ۾ ان حد تائين خطرناڪ مزاحمت ٿيندي جيڪڏهن هن وقت جو ڪجهه عراق ۾ ٿي رهيو آهي ان جو علم جنگ کان پهريائين هجي ها ته اسان عراق تي حملو ته پري پر عراق بابت سوچيون به نه ها.“

ان حوالي سان آمريڪي وزير دفاع رمزفيلڊ جنهن کي عراق جنگ جو ماسٽر مائينڊ سمجهيو ويندو هو. ان صاحب پنهنجي عهدي تان استعيفيٰ ڏيڻ کان به ڏينهن اڳ هڪ خفيہ رپورٽ وائٽ هائوس ڏانهن امانتي هئي. جنهن ۾ هن لکيو هو ته بش حڪومت جيڪا پاليسي عراق ۾ اپنائڻي آهي اها ناڪام پاليسي آهي. آمريڪي سياست مڪمل طور ناڪام ٿي چڪي آهي. عراق ۾ تمام آمريڪي منصوبا ناڪام ٿي چڪا آهن. ويٽنام مان جنهن طرح آمريڪي فوج شڪست کائي نڪتي هئي اهڙي طرح عراق مان به شڪست کائي نڪرندي هاڻي ان کانسواءِ ڪو چاڙهو ڪونهي ته عراق مان فوج واپس گهرائي وڃي.“ جڏهن رمزفيلڊ جي اها رپورٽ صدر بش پڙهي ته رمزفيلڊ کي گهرائي شڪست قبول کان اڳ عهدي تان زوري استعيفيٰ ڏيڻ تي مجبور ڪيو.

عراقي عوام پاران اسلامي مملڪت عراق جي خود ساختہ حڪومت جي زبردست آجيان ڪئي وئي آهي. ان خود ساختہ حڪومت جو امير ابو عمر حسيني بغدادی آهي. اسلامي حڪومت جو قيام عراق جي اٺن صوبن اندر عمل ۾ آندو ويو آهي. اسلامي مملڪت جي حڪومت مختلف مزاحمتي تنظيمين ۽ قبائلي سردارن جي اتحاد حلف الطيبين (نيڪ ماڻهن جي اتحاد) سان وجود ۾ آئي آهي. حلف الطيبين عراق جي اٺن مقامي مزاحمتي تنظيمين جيش الفاتحين، تنظيم جند الصحابه، برگيد انصار السنه، عراقي قبيلن جي سردارن سان گڏجي اتحاد قائم ڪرڻ بعد اسلامي مملڪت عراق بنائڻ جو فيصلو ڪيو ساڻ عوام کي اپيل ڪئي وئي آهي ته امير المومنين شيخ ابو عمر بغدادی جي قيادت کي تسليم ڪري عراقي مملڪت اسلامي کي مضبوط ڪيو وڃي.

اسلامي مملڪت جو خواب ابو معصب الزرقاوي جو هو. جنهن کي هن اتحاد جو باني سمجهيو وڃي ٿو جنهن جا واسطا القائده سان هئا. هو آمريڪي فوج جي حملي ۾ مارجي چڪو آهي. عراق ۾ پهرين مزاحمتي تنظيم بنجڻ جو اعلان 24 اپريل 2006ع تي ٿيو هو. جڏهن معصب زرقاوي جماعت التوحيد تنظيم کي وجود ۾ آڻڻ جو اعلان ڪيو هو ان کان پوءِ عراق جي ڪيترين ئي بين مزاحمتي جهادي تنظيمين ۽ گروپن التوحيد ۾ شرڪت جو اعلان ڪيو. جن ۾ ابو حفص، المصري برگيد، انصار اسلام مجاهدون، جماعت اسلامي فلوجہ، خطاب شهداء

برگيڊ. عراقي تحريڪ المجاهدين، سراپا الجهاد ۽ حرڪت السلف المجاهدي شامل آهن.

اسلامي مملڪت جي سربراھ ابو عمر بغدادی پنهنجي خطبي ۾ چيو آھي ته ”اي امت مسلمہ الله توهان جي نوجوانن کي توفيق بخشي ته جيئن هو عراق ۾ اسلامي تصور واري رياست قائم ڪن. جتي شريعت نافذ ٿئي ۽ ان جي حڪم بجاوڙي ٿئي“ ابو عمر بغدادی جي قيادت ۾ 13 جهادي تنظيمون ۽ تقريبن 25 قبيلا شامل آهن. هن اتحاد جو مقصد عراق جي آزادي، سلامتي آھي، جيڪي هن وقت بہ آمريڪي استحصال خلاف جنگ ۾ برسرِ پيڪار آهن. تازو شروع ڪيل جنگ جا آثار عالمي ميڊيا تي نظر اچي رهيا آهن. جو روزانو 30 کان 50 ماڻهو عراق جي مختلف شهرن ۾ مختلف ڏماڪن ٿيل سبب مرن ٿا. جنهن ۾ عراقين سان گڏ آمريڪي فوجي بہ ماریا وڃن ٿا، جنهن آمريڪا جو مٿيون منجهائي وڌيون آهن. اسلامي مملڪت عراق دعويٰ ڪئي هئي جنهن موجب صرف ڊسمبر مهيني ۾ 665 آمريڪي فوجي ماریا ويا، عراقي جهادي پريس موجب جولاءِ 2006ع کان ڊسمبر 2006ع تائين ڇهن مهينن اندر 3164 آمريڪي فوجين جو قتل ٿيو 4010 عراقي پوليس، 3278 عراقي فوج جا سپاهي، 92 آمريڪي فوج جا وفادار 214 مدد ڪرڻ وارا، 204 شمرگ مليشيا، 7773 سرڪاري مليشيا، 594 مختلف ملڪن جي ايجنسين جا ماڻهو مارجي چڪا آهن. اسلامي مملڪت دعويٰ ڪئي آهي ته اهڙن انگ اکرن کي مغربي ميڊيا تي نہ ڏيکاريو وڃي ٿو. اسلامي مملڪت وارن مجاهدن جي اهڙين ڪاررواين کي سامهون رکي اهو اندازو لڳائي سگهجي ٿو ته ايندڙ ڏينهن آمريڪا لاءِ ڪيڏا نہ ڏکيا هوندا. آمريڪي اقتصادي ماهرن پيشن گوئي ڪندي آمريڪا کي خبردار ڪيو آهي ته 2010ع تائين جيڪڏهن آمريڪا پنهنجي فوجن کي واپس نہ گهرايو ته ان وقت تائين 6,40,000 فوجي ناڪاره يا رٽائر ٿي ويندا. جن تي وڏي رقم خرچ ڪرڻي پوندي جيڪا ڳالهه آمريڪا جي وس کان ٻاهر هوندي هن وقت آمريڪا عراق جي تعمير لاءِ 30 ارب ڊالر خرچ ڪري چڪو آهي جيڪا دهشتگردي خلاف جاري جنگ جو مجموعي 73 سيڪڙو خرچ آهي. ان جي باوجود بہ عراقي جنگ ۾ آمريڪا شڪست جي رستي تي بيٺل نظر اچي ٿو. هونئن بہ جنگ هٿيارن يا پئسن سان نٿي ڪٽي سگهجي، جنگ هميشہ دل ۽ دماغ جي طاقت ۽ ارادي جي پختگي سان لڙي ويندي آهي.

هڪ طرف صدر بش عراق ۾ القائده جي تعاون سان ٺهيل اتحاد طرفان شروع ڪيل جنگ مان پريشان آهي ته ٻئي طرف وري آمريڪا جون سياسي، سماجي ۽ انساني حقن وارين تنظيمن سميت آمريڪي ڪانگريس طرفان سندس پنهنجي خلاف پاس ٿيل قراردادن ۽ ٺهراءن مان بہ پريشان آهي. صدر بش اهو بہ سمجهي ٿو

تہ عراقی جنگ جي ڪري آمريڪي معيشت جو ڏيوالو نڪرڻ وارو آهي، پر انهن سڀني حقيقتن کان بش منهن موڙي جنگ ڏانهن بہ قدم اڳتي وڌائي رهيو آهي، صدر بش جو خيال آهي تہ جنگ جي ناڪاميءَ جي صورت ۾ عراق جو ورهاڱو ڪري ڪردن واري حصي تي قابض ٿجي پوءِ ان عمل کي فتح سڏي دنيا ۾ فاتح پنجن جو دهل وڄائجي، ڪردستان جي سلسلي ۾ اسرائيل ڪافي سرگرم آهي، ڪرد اڳواڻن جي واسطا صدام جي دور ۾ اسرائيل سان رهندا هئا ۽ هيٺئر اسرائيل طرفان اربيل ۾ فوجي اڏو ۽ ايشريورٽ تعمير ڪيو ويو آهي ان سلسلي ۾ جلال طالباني ۽ مسعود بازائي اسرائيلي قيادت سان رابطي ۾ آهن. ڪردن جي تنظيم البشمر جي نوجوانن کي اسرائيلي فوجي انسٽريڪٽر سکيا ڏئي رهيا آهن. اربيل ۾ آمريڪي اسرائيلي فوجي ڪرد جنگجوئن جي حفاظت ۾ پنهنجو ڪم جاري رکندا پيا اچن. پر هتي بہ اسلامي مملڪت وارن گذريل سال حملو ڪري اربيل ۾ ڇهن اسرائيلي خفيه تنظيم موماد جي ايجنٽن کي ماري وڌو القاعده جي اڳواڻ ايمن الزواھري آمريڪي فوج جي اضافي بابت بيان ڏنو آهي تہ ”آمريڪا صرف ويھ هزار يا پنجاھھ هزار چوھڪ لک فوج چونہ تو عراق ڏانهن موڪلي؟ ڇا بش کي خبر ناھي تہ عراقی ڪتا آمريڪي فوجن جي لاشن کي کائڻ جي لاءِ ڪيترونه بيتاب آهن.“

تاريخ : 2007-1-5

صدر مشرف ۽ بينظير ڀٽو وچ ۾ ڊيل جو رومانس

پ پ اڳواڻ نير بخاري هڪ بيان ۾ چيو آهي ته ”پ پ ڪڏهن به حڪومت وٽ مذاڪرات لاءِ نه وئي آهي پر حڪومت جا نمائنده ڳالهين لاءِ پ پ جو دروازو کٽڪائيندا رهيا آهن.“ نير بخاري جا لفظ وڌيڪ طاقتور ان لاءِ آهن ته اهڙن ئي خيالن جو اظهار تازو هڪ برطانوي اخبار به ڪيو آهي ته پاڪستاني سرڪار جي نمائندن لنڊن ۾ پ پ جي اڳواڻن سان ملاقاتون ڪري آئنده جو گڏيل سياسي لائحہ عمل تيار ڪري ورتو آهي. ريلوي جي وفاقي وزير شيخ رشيد جو بيان آهي ته ”بينظير ڀٽو فائنل رٽائونڊ هوشيارِي سان ڪيڏي رهي آهي.“ فائنل رٽائونڊ جي ڳالهين کانپوءِ پ پ جي چيئر پرسن بينظير ڀٽو پارٽي اڳواڻن کي دٻئي ۾ طلب ڪري ورتو آهي، ان جو هڪ سبب اهو آهي ته پارٽي اڳواڻن کي ڊيل جي فائنل رٽائونڊ بابت تفصيل ڏئي اعتماد ۾ وٺو آهي. ٻيو سبب اهو آهي ته دٻئي ۾ آمريڪن ريپبلڪن پارٽي پاران رٿيل دعوت ۾ ريپبلڪن پارٽي جي ميمبرن ۽ نمائندن سان پاڪستان ۾ جهموريت جي استحڪام ۽ مضبوطيءَ لاءِ پ پ جي ڪردار بابت مذاڪري ۾ خيالن جي ڏي وٺ ۾ شريڪ ٿيڻو آهي، جنهن لاءِ پ پ اڳواڻ دٻئي روانا ٿي چڪا آهن. ”بينظير ڀٽو ۽ مشرف واري ڊيل“ کي هن وقت ٻئي ڌرين تسليم ڪن ٿيون وڌيڪ ڌرين وچ ۾ ڳالهيون هلي رهيون آهن. تازو مشرف سرڪار پاران بينظير ڀٽو کان عدالتي بحران، پ پ پاران احتجاج ۾ شرڪت نه ڪرڻ جي درخواست ڪئي وئي. پر بينظير ڀٽو عوامي دٻاءُ سبب پ پ ڪارڪنن مٿان دٻاءُ وجهي نه سگهي.

جيڪڏهن پ پ جي سياست تي نظر وجهنداسين ته ملڪي سطح تي ۽ خاص ڪري سنڌ جي سطح تي وزير اعليٰ ارباب رحيم پ پ جي چيلهه ڇڏي ڪري وڌي آهي. حالت اها آهي جو لاڙڪاڻي جي سياست تي به عملي طرح ارباب رحيم چانيو پيو آهي. اهڙين حالتن کي بينظير ڀٽو پروڙي ورتو آهي ۽ فيصلو ڪيو اٿس ته هر حال ۽ هر قيمت تي اقتدار حاصل ڪجي. سرخ انقلاب ته

پ پ ڪو نه آئي سگهندي جنهن سان ملڪ ۽ عوام جي تقدير بدلجي وڃي، ڇاڪاڻ جو هي ملڪ فوج جو آهي ۽ فوج ئي اقتدار تي رهندي جيڪي به اقتدار پر پارٽيون اينديون اهي سڀ فوج جي رحم ڪرم تي هلنديون، هن ملڪ ۾ سياست ڪرڻي آهي ته فوج جو سهڪار ضروري آهي ۽ بينظير ڀٽو فوج سان ڊيل ڪري اقتدار ۾ اچڻ جو فيصلو ڪري ورتو آهي.

بئي طرف جنرل مشرف پ پ سان ڊيل جو مقصد آمريڪا جو ڪڇيل شفقت وارو هٿ آهي، تنهنڪري مشرف، بينظير ڀٽو کي پنهنجي اقتدار کي طول ڏيڻ لاءِ ڏاکڻ طور استعمال ڪرڻ سوچي رهيو آهي. هن وقت مشرف پناهه خاطر پ پ ۾ لڪڻ جي ڪوشش ڪري رهيو آهي. ڇاڪاڻ جو آمريڪا صدر مشرف کي ڪاوڙ واريون اکيون ڏيکاري چڪو آهي. آمريڪا جو خيال هو ته صدر مشرف دهشتگردي واري جنگ ۾ نه صرف آخري وقت تائين ساڻس گڏ هوندو پر چين جي خطي ۾ وڌندڙ اثر خلاف ايشيا ۽ آمريڪي مفادن جي نگراني به ڪندو. ان حوالي سان آمريڪي پرڏيهي کاتي جو ترجمان صدر مشرف جي ڪارڪردگيءَ تي سخت تنقيد ڪري رهيو آهي. آمريڪا جي بدلجندڙ روين کي صدر مشرف سمجهي ورتو آهي. هن صاحب آمريڪا جي مقابلي ۾ چين ۽ روس سان وڌيڪ ناتا جوڙڻ جو ارادو ڪري ڇڏيو آهي. ان حوالي سان آمريڪا وارا چون ٿا ته پاڪستاني سرڪار امداد ۽ قرض اسان کان وٺي رهي آهي پر دوستي چين سان وڌائي رهي آهي. خاص ڪري پاڪستان پاران چين سان ٿيل اسٽريجيٽڪ معاملن تي آمريڪا سرڪار مشرف مان بيزار نظر اچي ٿي. مشرف سميت فوج جو هڪ حلقو ان خيال جو آهي ته چين پاڪستان جو وفادار دوست رهيو آهي. چين پاڪستان خلاف هراڳرائي جو جواب به ڏئي سگهي ٿو. پاڪستان سرڪار جي موقف جي حمايت به ڪندو تنهن ڪري چين سان ناتا وڌيڪ گهرا ڪجن ته اهو پاڪستان جي سلامتي لاءِ بهتر ٿيندو. اهڙو خيال ملٽري اسٽيبلشمينٽ ۽ ڪجهه رٽائر جنرلن جو به آهي پر اها ڳالهه آمريڪا کي قبول ناهي.

ڳچ عرصو اڳ صدر بش کي صدر مشرف ورديءَ ۾ بهتر لڳندو هو پر هاڻي آمريڪي سرڪار جي ترجمان مشرف کي ياد ڏياري ٿو ته ”صدر مشرف آمريڪا سان فوجي وردي لاهڻ ۽ آزادانا ۽ منصفانيون چونڊون ڪرائڻ جو واعدو ڪيو آهي.“ انهن لفظن مان صاف ظاهر آهي ته آمريڪا کي صدر مشرف مان جيڪو حاصل ڪرڻو هو سو ڪري ورتو ٿي سگهي ٿو ته آمريڪا ڪنهن نئين جنرل جي چهري جي تلاش ۾ هجي جيڪو مشرف جو متبادل ٿي سگهي. اهڙي آمريڪي رويي کي محسوس ڪندي جنرل مشرف به آمريڪا کي تارا ڏيکارڻ شروع ڪري ڇڏيا، جيڪي ڪوئي ۽ ٻلي واري راند جي حيثيت رکن ٿا، پر پوءِ به صدر مشرف همت ڪري آمريڪا کي پنهنجي حيثيت ڏيکارڻ چاهي ٿو. ڪجهه ڏينهن اڳ مشرف جو بيان آيو آهي ته ”دهشتگردي خلاف جنگ ۾ ڪنهن کي به پاڪستان

جي ڪردار جي باري ۾ شڪ ڪرڻ نه گهرجي. جيڪڏهن ڪو سمجهي ٿو ته مان يا آءِ ايس آءِ وارا ڪوڙ ڳالهائون ٿا ته پوءِ اسان کي دهشتگردي خلاف اتحاد کان عليحدہ ٿيڻ گهرجي. دهشتگردي خلاف ناڪامي جي پهرين علامت هڪ ٻئي تي الزام تراشي ڪرڻ آهي.“ صدر مشرف جي بيان آمريڪي ذهنن کي ٽوڙي ضرور چڏيو آهي. پر هنن وٽ هر شيءِ جو حل موجود آهي. ضرور مشرف جي ان بيان جي جواب ۾ ڪجهه نه ڪجهه رد عمل ڏيکاريندا. پر ٿورو دير سان چاڪاڻ جو آمريڪا وارا هميشه رکي رکي ڏک هڻندا آهن، ٻئي طرف وري افغاني صدر حامد ڪرزئي جي ملان عمر بابت بيان کي به مشرف رد ڪندي چيو آهي ته ”ملا عمر پاڪستان ۾ موجود ناهي.“

مارچ مهيني ۾ آمريڪي انتظاميا جي مختلف اعليٰ عهديدارن پاڪستان جو دورو ڪيو. جنهن جو مقصد هو ته پاڪستاني سرحدن اندر موجود طالبان جنگجوئن تي حملا ڪري کين اتان ماري پڇاڻڻو هو. پر پاڪستان ان قسم جي آمريڪي مطالبي کي رد ڪندي پاڻ انهن علائقن ۾ آپريشن شروع ڪرڻ جو فيصلو ڪيو آهي. صدر مشرف آمريڪي سرڪار کي چيو ته آمريڪي آپريشن سان عوام مشتعل ٿي ويندو ۽ اتي ڪڙو ٿيندو جيڪو آمريڪا ۽ صدر مشرف لاءِ نفرتون وڌائيندو. آمريڪا صدر مشرف تي اهو به الزام مڙهيندو آيو آهي ته هو ڊيل گيمر کيڏي رهيو آهي.“ هڪ طرف آمريڪا ۽ اتحادين کي طالبان ۽ القائده کان ڊيچاريندو رهيو آهي ته ٻئي طرف خفيه طور طالبان کي مضبوط ڪري رهيو آهي ته جيئن آمريڪا ۽ اتحادي فوج افغانستان اندر جنگ واري حالت کان ٻاهر نڪري نه سگهي. صدر مشرف آمريڪي دٻاءُ ۽ ملڪ اندر عدالتي بحران ۽ هٿرادو اپاريل جامع، حصه ۽ لال مسجد واري مسئلي سبب سياسي پارٽين، وڪيلن ۽ ديني جماعتن جي زوردار شروع ڪيل تحريڪن سبب حالتن جي ڌٻڻ ۾ ڦاسي پيو آهي. تنهنڪري هوق ليگ ۾ ڪي ڊاٽا نه ڏسي پنهنجي جان جي امان خاطر پ پ ڏانهن دوستيءَ جو هٿ وڌائي رهيو آهي. جنهن کي اسان ڊيل چئون ٿا. ان ڊيل تحت بينظير ڀٽو ۽ آصف زرداري خلاف نيب تحقيقاتي سيل بند ڪيو ويو آهي. نيب سيل جي انچارج حسن وسيم افضل کي هٽايو ويو آهي. حسن وسيم بينظير ۽ آصف خلاف 90 ڪيس تيار ڪري ورتا هئا، ائين سمجهو ته نيب جي صورت ۾ پ پ جي اڳواڻن خلاف هڪ ادارو ٺاهيو ويو انهيءَ نيب جي ڪيسن ڪري پ پ جا وفادار اڳواڻ پ پ پيٽريٽ ناهي ۽ حڪومت ۾ شامل ٿيا. جنهن سان هڪ طرف سندن نيب جي ڪيس ختم ڪيا ويا ۽ ٻيو سرڪاري عهدن ۽ مراعاتن جا مزا به ماڻيائون. نيب پاران 21 ڪيس صرف عبدالله شاهه متان داخل ٿيا پر نيب وارا هڪ به ثابت نه ڪري سگهيا. آخر عبدالله شاهه، الله کي وڃي پيارو ٿيو. ساڻ نيب ڪيس به دفن ٿي ويا. آصف ۽ بينظير ڀٽو جي وڪيل نياز اي نائڪ ان باري ۾ چيو ته ”پ پ اڳواڻن خلاف سڀ ڪيس ڪوڙا هئا، باقي رهيل ڪيسن جو

حشر به اهڙو ئي ٿيندو ڪنهن به ڪيس ۾ ملڪي يا غير ملڪي عدالت پاران ڪا سزا ناهي ملي. بينظير، مشرف ڊيل گذريل سال جي آخري مهيني ۾ مڪمل اعتماد سان پروان چڙهڻ لڳي. گذريل نومبر ۾ صدر مشرف جي هڪ ويجهي ساٿيءَ طارق عزيز ڏيئي ۾ بينظير ڀٽو سان هڪ گجهي ملاقات ڪئي. جنهن ۾ ملڪ جو هڪ اعليٰ عملدار به شامل هو. ان ملاقات ۾ غير جانبدار نگران حڪومت پاران 2007ع ۾ شفاف چونڊون ۽ پاڪستاني عدالتن ۾ قائم بينظير ۽ آصف خلاف ڪيس ختم ڪرڻ سميت ڪيترن ئي ٻين معاملن بابت خيالن جي ڏي وٺ ڪئي وئي. ساڻ ان ڳالهه تي به زور ڏنو ويو ته بينظير ڀٽو جي جان جي حفاظت ۽ وطن واپسي کي يقيني بڻايو وڃي.

صدر مشرف بينظير ڀٽو کانسواءِ پ پ پ کي اقتدار حوالي ڪرڻ ۽ بينظير جي بحفاظت وطن واپسي جو وعدو ڪري چڪو آهي. ان حوالي سان بينظير ڀٽو وطن وٽ جو پروگرام جوڙي پارٽي اڳواڻن کي مطلع ڪري ڇڏيو آهي. ان سموري ڊيل ۾ آمريڪا جو ثالث وارو ڪردار رهيو آهي، آمريڪا جو چوڻ آهي ته ”بينظير ڀٽو کي ملڪي سياست ۾ واپس اچڻ جو موقعو فراهم ڪيو ويندو“ انهيءَ يقين دهاني سان بينظير وڌيڪ ڀر اعتماد نظر اچي رهي آهي، جيڪا جهلڪ تازو سندس بيان مان به ظاهر ٿئي ٿي. تازو سرڪار ۽ پ پ پ اڳواڻن وچ ۾ پاور شيئرنگ بابت مشورا ڪيا ويا آهن، ان موجب جنرل مشرف باوردي ملڪ جو صدر رهندو. جڏهن ته آفتاب شعبان ميراثي وزير اعظم بڻبو. مخدوم امين فاهيم جي پٽ کي سنڌ جو وڏو وزير بنايو ويندو. پنجاب چوڌري بردارن جي حصي ۾ ايندو. جڏهن ته بلوچستان ۾ پ پ پ ۽ جي يو آءِ (فضل الرحمان) جي گڏيل حڪومت جڙندي ۽ سرحد ۾ لبرل ۽ روشن خيال ماڻهن جي گڏيل حڪومت جڙندي جنهن ۾ پ پ پ جو به حصو هوندو.

اهي سڀ معاملو ڊيل جي ذريعي حل ڪيا ويا آهن. ڪجهه ڏيو ۽ ڪجهه وٺو واري فارمولي تحت اقتدار جي تصوير جڙي آهي. ڪجهه ڏيڻ وٺڻ جي ڳالهه ڪندا سين ته پ پ پ پاران نسوان بل ۾ حڪومت جي حمايت به ڊيل جي جهلڪ هئي. آصف علي زرداري يوسف رضا گيلاني اسلام الدين شيخ ۽ ٻين اڳواڻن جي آزادي به ان ڊيل جو ڪرشمو آهي. ٻي آءِ اي ڪيس ۾ بينظير ڀٽو جو با عزت بري ٿيڻ به ڊيل آهي. بگتي جي قتل خلاف بينظير ڀٽو ۽ پ پ پ وارن جي خاموشي ۽ دير سان مذمتي بيان جاري ڪرڻ به ڊيل آهي. هن وقت سياسي هوائن جو رخ تبديل ٿيندو نظر اچي رهيو آهي، حڪومت ۾ شامل اهم شخصيتون وزير ۽ سرڪار جا اتحادي خود پ پ ۽ سرڪار وچ ۾ ڊيل مان خوش آهن. خوش ناهن ته صرف ۽ صرف چوڌري بردارن خوش ناهن ڇاڪاڻ جو اقتدار جي ڏور هاڻ هنن جي هٿن مان نڪرندي پئي وڃي، فوج به هاڻ جنرل مشرف جي موجوده رويي مان مطمئن ڪونهي، هن وقت عوام جنرل مشرف جي غلط پاليسين سبب فوج

جي سامهون اچي بيٺو آهي. خاص ڪري چيف جسٽس واري بحران کان پوءِ ڇهن فوجي جنرلن صدر مشرف ڏانهن خط لکي چيف جسٽس کي معطل ڪرڻ واري عمل تي تشويع جو اظهار ڪيو آهي. فوجي جنرل به ايندڙ حڪومت پ پ ڪي سونپڻ تي اتفاق ڪري چڪا آهن. هنن جو خيال آهي ته فوج جي ڪافي بدنامي ٿي چڪي آهي. عوام جو فوج سان ٽڪراءُ يا سامهون اچڻ سنو سنو ڪونهي. تنهنڪري فوج پاران ڪنهن طاقتور عوامي سگهه رکندڙ پارٽي کي اقتدار حوالي ڪري پوءِ ان جي چانوڻ ۾ پنهنجا سڀ ڪم ڪري سگهجن ٿا، جيڪي هن وقت ظاهري طور فوج لاءِ بدنامي جو سبب بڻبا آهن.

تاريخ : 24-4-2007

جپان :

وزارت دفاع جي قيام لاءِ

منظوري ۽ سبب

جنوريءَ جي پهرين هفتي ۾ جپان ۾ جنگ عظيم کانپوءِ پهريون ڀيرو دفاع واري وزارت قائم ڪرڻ جو فيصلو ڪيو آهي. جپان چين ۽ اتر ڪوريا جي مقابلي ۾ خطي ۾ پاڻ کي دفاعي طور غير مستحڪم ۽ ڪمزور سمجھڻ لڳو آهي. تنهنڪري جپان جي حڪومت پاران دفاع واري وزارت قائم ڪرڻ جو اعلان ڪيو ويو آهي. ان کان اڳ دفاعي معاملن کي طئي ڪرڻ يا هلائڻ لاءِ دفاعي ايجنسي قائم هئي، جيڪا ملڪي دفاعي نظام کي به بهتر نموني سگهارو ڪندي آئي ٿي. سو هيئنئر ان دفاعي ايجنسي کي وزارت دفاع ۾ تبديل ڪيو ويو آهي. جاپان 1947ع جي آئين موجب دفاعي ايجنسي قائم ڪري ان مان پئي ڪم ورتو. گذريل ڊسمبر ۾ وزيراعظم شنزو وايي جپاني پارليامينٽ آڏو وزارت دفاع قائم ڪرڻ جي سلسلي ۾ هڪ بل پيش ڪيو جنهن کي حڪمران اتحاد ۽ مخالف ڌر گڏجي متفق راءِ سان منظور ڪري ورتو. جاپاني فوج کي ”سيلف ڊفينس فورس“ جو درجو ڏنل آهي. جاپان جي دفاعي بجيٽ 6.41 سالانه آهي. جيڪا دفاعي بجيٽ جي حوالي سان هڪ تمام وڏي رقم آهي. ماضيءَ ۾ جاپان پاران وزارت دفاع قائم ڪرڻ جون ڪوششون ورتيون ويون هيون، پر سياسي ۽ بين الاقوامي سببن ۽ رڪاوٽن جي ڪري اهي ڪوششون ناڪام ويون. جاپان پهريون ڀيرو عراق ۾ ”تعمير نو پروگرام“ تحت پنهنجون فوجون موڪليون، پر جاپان جي فوج کي هٿيار استعمال ڪرڻ جي اجازت ڪونه هئي. جڏهن ته جپاني فوجن جي حفاظت جي ذميواري آسٽريليا _ ڊچ ۽ برطانوي فورسز مٿان هئي. اهڙي حالتن کي به جاپان اک ۾ رکيون پئي آيو.

پارليامينٽ مان دفاعي وزارت بابت بل جي منظوريءَ کانپوءِ جپاني فوج جي STATUS ۾ تبديلي ايندي قانون موجب دفاعي بجيٽ پيش ڪرڻ جو

مڪمل اختيار هوندو. فوج کي جڏهن اقوام متحده جي مدد لاءِ نيو ويندو ته فوج کي ”مشن“ جو درجو ملندو. اهڙي طرح جپاني فوج کي هٿيار استعمال ڪرڻ جي مڪمل اجازت هوندي دفاعي سلسلي ۾ نئين قانون جي لاڳو ٿيڻ سان جاپان هن خطي ۾ هڪ وڏي قوت ٿي اڀرندو. ايشيا ڪنڊ جا پنج ملڪ ايتي طاقت بڻجي چڪا آهن. جاپان ان سلسلي ۾ وڪ وڌائي ته اهو ايشيا جو ڇهون ملڪ هوندو سان طاقت جو توازن ايشيا ڪنڊ واري خطي ڏانهن منتقل ٿيندو. 1945ع ۾ اتحادي فوجن خاص ڪري آمريڪا جي فوجن جاپان تي قبضو ڪري ورتو. ٻي مهاڀاري لڙائيءَ جي پڄاڻي تي طئي ٿيندڙ معاهدي موجب جاپان مٿان پنهنجي فوج رکڻ تي پابندي مڙهي وئي. هيروشيما ۽ ناگاساڪي تي ائٽم بم ڪيڙائڻ کانپوءِ آمريڪا جي انهيءَ وقت جي جنرل ڊگلس ميڪ آرٿر جپاني فوج جا ملڪ ۾ بچيل فوجي نڪاڻا به تباه ڪرائي ڇڏيا. اتحادين جنگي ڏوهن جي جرم ۾ جاپاني اڳواڻن مٿان مقدا هلائي کين سزائون ڏنيون. رياستي ملڪيت تي هلندڙ وڏين وڏين جاپاني ڪمپنين جو ڏيڍوالو ڪڍي ڇڏيو جنهن سان ملڪ جي اقتصاديات واپار ۽ زراعت وارا شعبا به تباه ٿي ويا. ماڻهو تباهي کانپوءِ بکيا ۽ بي گهر ٿي ويا. انهن ماڻهن کي جاپان جي نئين سر اڏاوت جي اميد باقي نه رهي. اهڙيءَ طرح جاپان تاريخي لحاظ کان وڏي بدترين دور مان گذريو.

آمريڪا ۽ اولهه جي ملڪن ٿوري عرصي کانپوءِ جاپان جي خراب حالت کي محسوس ڪندي نئين سر اڏاوت ۽ عوام جي معاشي بدحالي کي ختم ڪرڻ لاءِ اپاءُ ورتا. جپاني محنت ڪش عوام پنهنجي ملڪي تعمير لاءِ زبردست محنت ڪئي. انهن جي ڪاوشن ۽ محنتن آخر رنگ لاتو. 1950ع کان 1960ع واري ڏهاڪي ۾ سموري جاپان هڪ نئين شڪل اختيار ڪري ورتي. نئون جمهوري نظام پختو ۽ پڪو ٿيو بادشاهت جو مڪمل خاتمو ٿيو ملڪ جا سڀئي آئيني ۽ قانوني اختيار پارليامينٽ جي حوالي ڪيا ويا. اڳتي هلي ملڪ اقتصاديات، واپار ۽ زراعت جي شعبي ۾ خود ڪنيل ٿي ويو. 1980ع واري ڏهاڪي جي پڇاڙڪن ڏينهن ۾ جاپان جي آدمشماري ٻارنهن ڪروڙن تي وڃي پهتي. جاپان صنعتي پيداوار جي حوالي سان دنيا جو ٻيو نمبر ملڪ جو اعزاز ماڻي ورتو. سائنسي جهاز سازي ۽ ڪمپيوٽر جي پيداوار ۾ مٿين درجي تي وڃي نالو ڪمايو. پر دفاعي حوالي سان ٻين ملڪن جي ڀيٽ ۾ پوئتي رهڻ وارن ملڪن ۾ رهجي ويو. جتي دنيا جا سڀئي امير توڙي غريب ملڪ دفاعي لحاظ کان مٿي ٿيندا ويا، اتي جاپان جي پوزيشن ڪافي ڪمزور پئي نظر آئي. خاص ڪري اتر ڪوريا جي ايتي ڏهاڪي واري تجربن کانپوءِ جاپان پاڻ کي ڪمزور ملڪ سمجهڻ لڳو تنهن ڪري جاپان پاران هن خطي ۾ پنهنجي دفاعي پوزيشن مضبوط ڪرڻ لاءِ آئيني تبديلي ڪري دفاع واري وزارت قائم ڪري ورتي. ان قانون جي مدد سان هن خطي ۾ دفاعي

پوزيشن جي لحاظ کان مضبوط ۽ طاقتور ٿيڻ جي زبردست ڪوشش ڪندو. اتر ڪوريا جي ايتي ڌماڪي کان پوءِ هن خطي ۾ ايتي طاقت رکندڙ اتر ڪوريا کان جاپان خائف رهڻ لڳو. تنهنڪري جاپان، آمريڪا جي لاجسٽڪ سپورٽ لاءِ موڪليل پنهنجا بحري جهاز واپس گهرائي ورتا. جاپان جي دفاعي ايجنسي جي سربراھ فوميوڪيوما پارلياماني ڪميٽي آڏو خطاب ڪندي چيو ته اتر ڪوريا جي ايتي ڌماڪي کانپوءِ صورتحال شديد ڳڻتي جوڳي ٿي چڪي آهي. تنهنڪري ملڪ جي حفاظت ڪرڻ اسانجي پهرين ترجيح هوندي اسان پنهنجي دفاع کان ڪنهن به طرح غافل نه رهنداسين.

جون 2006ع ۾ اتر ڪوريا طرفان بلاسٽڪ ميزائل جا تجربا ڪيا ويا. جنهن تي جاپان ڳڻتيءَ جو اظهار ڪندي پرڏيهي وزير تارواوسو بيان ڏنو ته اتر ڪوريا طرفان بلاسٽڪ لانگ رينج ميزائل جو تجربو ڪرڻ سان اهي ميزائل جاپان جي سامونڊي حدن ۾ ڪرڻ جا اطلاع مليا آهن. اهڙيءَ صورتحال کي حملو سمجهي اسان به فوجي ڪاروائي ڪرڻ کان نه ڪيٻائينداسين. جنهن سان هن خطي جو امن بگڙجي ويندو. پر اتر ڪوريا جاپان جي خدشن ۽ ڌمڪين کي Seriously نه ورتو. ساڻ ميزائل تجربا ڪرڻ کانپوءِ هڪ زوردار ايتي ڌماڪو ڪري جاپان سميت پوري دنيا کي حيرت ۾ وجهي ڇڏيو. ان ايتي ڌماڪي جو اثر پاڙيسري هٿ جي ناتن جاپان تي وڌيڪ پيو ۽ هو خوف ۾ مبتلا ٿي ويو. جاپان پنهنجي سلامتيءَ لاءِ خطرو محسوس ڪندي سلامتي ڪائونسل پاران اتر ڪوريا مٿان اقتصادي پابنديون هڻڻ لاءِ زور ڀريو جنهن جي حمايت آمريڪا ۽ ٻين يورپي ملڪن به ڪئي پوءِ اتر ڪوريا مٿان سلامتي ڪائونسل اڪثريت راءِ سان فيصلو ڏيندي پابندي مڙهي ڇڏي آمريڪا پاران اتر ڪوريا مٿان 1950ع کان اقتصادي پابندي مڙهي وئي آهي. اها پابندي 1950ع ۾ اتر ڪوريا خلاف آمريڪي جنگ جي پڄاڻي تي صدر آئزن هاور مڙهي هئي. ساڻ آئزن هاور پاران وڌيڪ خطرناڪ حملي جي ڌمڪين جي نتيجي ۾ اتر ڪوريا ايتي بم ٺاهڻ جون ڪوششون انهيءَ وقت کان ورتيون هيون.

1966ع ۾ جاپان هڪ معاهدي تحت اتر ڪوريا جو تيل روڪي ڇڏيو. پر ڪوريا بغير ڪنهن پرواهه جي ايتي پروگرام تي ڪم جاري رکندو آيو. ۽ دفاع کي مضبوط ڪندو پئي آيو. هن وقت اتر ڪوريا جي آرمي هر قسم جي اسلحي ۽ تربيت سان ليس آهي ۽ جاپان لاءِ هڪ وڏو خطرو آهي. ان خطري کي محسوس ڪندي جاپان جي دفاعي ايجنسي جي سربراھ اعلان ڪيو آهي ته جاپان آمريڪا سان گڏجي هڪ دفاعي سسٽم جلد از جلد قائم ڪرڻ وارو آهي. ٻي طرف جاپان کي اتر ڪوريا ڌمڪي ڏني آهي ته جيڪڏهن جاپان اتر ڪوريا مٿان عائد اقتصادي پابنديون ختم نه ڪيون ته طاقت جو استعمال ڪيو ويندو. اتر

ڪوريا جي اهڙين ڌمڪين کانپوءِ جاپان وڌيڪ محتاط ٿي ويو. جڏهن ته اهڙي بيان کي ٻين ملڪن پاران تشویش جي نگاهه سان ڏٺو ويو آهي. جاپان پاران اتر ڪوريا تي تيل جي پابندي سميت بحري جهازن ۽ بيهڙين جي بندرگاهن ڏانهن اڇ وڇ تي پابندي هڻي ڇڏي آهي. تنهنڪري اتر ڪوريا ۽ جاپان وچ ۾ جنگ جو خطرو موجود رهي ٿو. آڪٽوبر جي شروع ۾ جاپان اهڙين حالتن کي منهن ڏيڻ لاءِ خصوصي ناسڪ فورس قائم ڪري ورتي هئي. انهن ڏينهن ۾ جاپان ۽ چين جي اڳواڻن ۾ هڪ سربراهي ملاقات ٿي، جنهن ۾ اتر ڪوريا جي فوجي حرڪتن کي مدنظر رکندي باضابطا اعلان ڪيو ويو ته اتر ڪوريا کي هاڻي وڌيڪ برداشت نتو ڪري سگهجي. اتر ڪوريا کي صلاح ڏني وئي ته هو پنهنجي اڳرائي واري رويي ۾ تبديلي آڻي.

ٻئي طرف جاپان ان رپورٽ مان به اندازو لڳايو آهي ته دنيا جا ڪمزور کان ڪمزور ملڪ وڌ کان وڌ طاقتور ٿيڻ لاءِ اسلحو خريد ڪري رهيا آهن. سال 2005ع جي اندازي موجب آمريڪا 144.97 ملين ڊالر جا هٿيار روس، 41600 ملين ڊالر، فرانس 30,000 ملين ڊالر، جرمني 17,000 ملين ڊالر، برطانيه 14900 ملين ڊالر، چين 91,00 ملين ڊالر، اٽلي 5600 ملين ڊالر جو اسلحو وڪرو ڪيو آهي ساڻ ٻين يورپي ملڪن ملائي سلائي 51100 ملين ڊالر جو اسلحو وڪرو ڪيو آهي. جنهن سان ڪمزور کان ڪمزور ترين ملڪ به دفاعي طور سگهاري ٿيڻ جي ڪوششن ۾ رڌل آهن. ته پوءِ جاپان هيڏي ساري ملڪيت ۽ دولت هوندي دفاعي لحاظ کان پوئتي ڇو؟ ان سوال جپاني حاڪمن ۽ عوام کي سوچڻ تي مجبور ڪيو ۽ فيصلو ڪيو ته جاپان کي به دفاعي طور مضبوط ٿي دنيا سان ڪلهو ڪلهي ۾ ملائڻ گهرجي. ان سلسلي ۾ جاپان پارليامينٽ مان بل منظور ڪرائي وزارت دفاع قائم ڪري دفاعي لحاظ کان اسلحي ۽ ايٽمي طاقت جي حاصلات واري ڊوڙ ۾ شامل ٿي چڪو آهي. ايندڙ ڪجهه سالن اندر ايٽمي صلاحيت حاصل ڪري سگهي ٿو. چاڪاڻ جو جاپان ٽيڪنيڪل صلاحيت ۽ قابليت رکي ٿو. ساڻ دولتمند ملڪ جو اعزاز به کيس حاصل آهي. سوال اهو ٿو پيدا ٿئي ته جيڪڏهن جاپان جو هري هٿيارن جي ٺاهڻ جي ڊوڙ ۾ شامل ٿي ويو ته سندس وڏي ۾ وڏو ڀارتتر آمريڪا جاپان کان ناراض ٿي ويندو ۽ جاپان لاءِ ٻڻ مشڪلاتون پيدا ڪندو. جيئن ته جاپان مالي طور سگهارو ملڪ آهي. تنهنڪري آمريڪا جي گهڻي ڪاڻ نه ڪيندو. ٻي حوالي سان ايٽمي عدم ڦهلاءَ جي حمايت ۾ جاپان جو موقف سخت ۽ چٽو رهيو آهي. 1998ع ۾ ايٽمي معاملي تي جاپان پاران پاڪستان ۽ ڀارت جي ٻنهي ملڪن تي سي ٽي بي ٽي صحیحون ڪرڻ لاءِ زور ڀريو هو. جڏهن هاڻ پاڻ جاپان ايٽمي سگهه حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو ته جاپان دنيا آڏو واڻڪو ٿي بيهندو ۽ اعتماد وڃائي ويهندو. چاڪاڻ جو

جاپان هيروشيما ۽ ناگاساڪي جي تباهيءَ کانپوءِ امن پسند پاليسي تي قائم رهڻ جا تحريري معاهدا ڪري چڪو آهي.

هن وقت صورتحال اها آهي جو اتر ڪوريا جيڪي ميزائل نصب ڪيا آهن، تن جو رخ جاپان جي حساس علائقن ڏانهن ڪيو ويو آهي. هن وقت دفاعي پوزيشن ڪافي مستحڪم آهي. تنهنڪري جاپان انهن ڳالهين کي پوئتي رکي جو هري طاقت جا ڳجهه ڳوهه ۾ منصوبا جوڙي پاڻ تي تڪميل تائين پهچائڻ جي جدوجهد ڪري رهيو آهي. جاپان جي نيڪليائي پاور جنريشن دنيا ۾ مڃي وڃي ٿي. جاپان ۾ ضرورت کان وڌيڪ نيڪليائي پاور موجود آهي. مقامي طور 52 ڪمرشل جوهر ري ايڪٽر 45,742 ميگا واٽ بجلي پيدا ڪن ٿا. سال 2010ع تائين جوهر ري توانائيءَ سان چاليهه سيڪڙو بجليءَ جي پيداوار حاصل ٿي ويندي. سال 2005ع جي هڪ تخميني موجب ايتري هٿيارن جي استعمال لاءِ پلوٽونيم جو سڀ کان وڌيڪ ذخيره 45000 هزار ڪلو گرام جاپان طرفان مهيا ڪيو ويو. جنهن سان جديد ميزائل ٽيڪنالاجي ٺاهڻ جو ڪم تمام سولو ٿي پيو آهي. روڪاشو موراري پروسيسنگ پلانٽ متعلق اهو بحث هلندڙ آهي جنهن ۾ دفاعي ماهرن جاپان کي علائقائي ۽ سياسي حالتن سبب صلاح ڏني آهي ته جاپان کي خام مال ذريعي نيڪليائي هٿيارن جي تياري جو فيصلو ڪرڻ گهرجي. ڇاڪاڻ جو معاشي ۽ اقتصادي طور طاقتور جاپان لاءِ ضروري آهي ته دفاعي لحاظ کان به خطي ۾ طاقتور ۽ مضبوط هجي. ڪجهه اطلاع اهي مليا آهن ته جاپان نيڪليائي هٿيار ٺاهڻ جي ڪوشش ڪافي وقت کان شروع ڪري ڏني آهي. جيڪا ڪوشش عالمي منظر تي آهستي آهستي پنهنجي وقت تي ظاهر ٿيندي. جاپان جو اڀڄ اي راکٽ - 2 زميني گردش تي پنج ٽن لوڊڪي سگهي ٿو. ساڻ بلاسٽڪ ميزائل ٺاهڻ جي جديد ٽيڪنيڪي مهارت موجود آهي. جڏهن اهي سڀ شيون موجود آهن ته جاپان ان سلسلي ۾ بغير ڪنهن پرواهه ڪرڻ جي دير نه ڪندو. تڪڙا اڀاءُ وٺي دنيا کي حيرت ۾ وجهي ڇڏڻ وارا ڪارناما سرانجام ڏيندو. ايشيا ڪنڊ ۾ اقتصادي معاشي ۽ دفاعي طور ايشيا جو تمام وڏو ملڪ بڻجي ويندو. ڪن دانشورن ۽ سياسي ڏاهن جو چوڻ آهي ته هيءَ صدي ايشيا جي صدي آهي. هن صديءَ ۾ ايشيا ڪنڊ طاقتور ٿي اڀرندو. هن ئي صدي ۾ ايشيائي ۽ يورپي تهذيبن جا زبردست ٽڪراءُ ٿيندا ۽ يورپ کان به وڌيڪ ايشيا جا ملڪ ايتري قوت بڻجڻ جو اعزاز حاصل ڪندا. اهڙيءَ طرح تهذيبي ۽ علائقائي ٽڪرائن جي نتيجي ۾ دنيا جي نقشي تي ڪيئي تبديليون رونما ٿينديون.

تاريخ : 2007-1-23

لال مسجد واري واقعي جون اصل حقيقتون

6۔ اپريل تي لال مسجد جي خطيب مولانا عبدالعزيز مدرسه فريديہ وجامعہ حفصہ جي حدن اندر نفاذ شريعت جو اعلان ڪري ملڪ ۾ عوام کي حيران ۽ سرڪار کي پريشان ڪري ڇڏيو آهي. ان عمل کي استيت اندر هڪ ٻي استيت قائم ڪرڻ چيو وڃي ٿو. نفاذ شريعت واري اعلان تي پرنٽ توڙي اليڪٽرانڪ ميڊيا وڏا تبصرا ڪيا آهن. جنهن سان خود حڪمرانن لاءِ ڪيترائي مسئلا پيدا ٿي پيا آهن. آمريڪي سرڪار سميت ملڪ جي ترقي پسند ۽ ليبرل ماڻهن اندر سوين سوالن ۽ خدشن جنم ورتو آهي.

ٿورو مولانا عبدالعزيز جي ڏنل خطبي کي ملڪي سياست، سماجي ۽ انصاف واري نظر سان ڏسڻ گهرجي ڪٿي مولوي عبدالعزيز ڪا ڪارائتي ڳالهه ڪري ٿو ته ان کي قبول ٿيڻ گهرجي. اسان کي مولانا عزيز تي بنياد پرست ملا جو الزام هڻڻ بجاءِ سندس سٺي ۽ صحتمند ڳالهين تي غور ڪرڻ گهرجي. ان کي ڌڪارڻ ڪنهن به طرح سٺي ڳالهه ناهي. مولانا عزيز جي ڏنل خطبي جي ڪجهه ٽڪرن کي حوالي طور پيش ڪري پوءِ اڳتي حالتن جو اڀياس ڪنداسون:-

”انهن ماڻهن الله جي استيت کي سٺ سالن کان پنهنجي استيت بڻائي ڇڏيو آهي. پوري قوم جو جيئن حرام ڪري ڇڏيو آهي. غريب عوام، تاجر صنعتڪار سڀ رڙيون ڪن ٿا. بجليءَ جو بل ادا ڪرڻ وارا ماڻهو رڙيون ڪري رهيا آهن. جن ماڻهن جي پيئرن ۽ ڌيئرن جون عزتون لٽيون ويون، اهي رڙيون ڪن پيا، جن جا ٻار اغوا ٿي رهيا آهن. اهي رڙيون ڪن ٿا. جن جا مائٽ قتل ٿي چڪا آهن. اهي رڙيون ڪري رهيا آهن. ڪشمير، بلوچستان، وانا، وزيرستان وارا رڙيون ڪري رهيا آهن. انهن سڀني مسئلن جو حل اهو آهي ته الله جي استيت ۽ اسلامي نظام کي بحال ڪجي. ڇاڪاڻ جو سڀني پريشانين جو حل حڪومت الاهي آهي، تنهن ڪري اسان اعلان ٿا ڪريون ته اڄ کان جيستائين هي علائقو اسان جي اثر هيٺ آهي. اسان اتي نفاذ شريعت کي عمل ۾ آڻينداسين. هي ملڪ اسلام جي نالي تي وجود ۾

آيو جنهن لاءِ لکين ماڻهن قرباني ڏني شهادت جو جام نوش ڪيو جيئن ان لاءِ ته اسلام اچي ۽ شريعت نافذ ٿئي پر اسان غفلت ڪئي اصل ۾ اسلامي نظام جو نفاذ انهن شهيدن جو قرض آهي.“

مولانا عبدالعزيز خطبي ۾ وڌيڪ فرمايو ته حڪومت اسان جي مطالبن تي سنجيدگيءَ سان غور ڪري ۽ ان تي عمل ڪري تحريڪ طلبا و طالبات جي خلاف غلط ۽ بي بنياد پروپيگنڊا تي مبني ميڊيا مهم فورن بند ڪئي وڃي رستن تان غير اخلاقي سائن بورڊ هٽايا وڃن. منشيائت جي سمورن آڏن سميت شراب جي خريد و فروخت تي پابندي هڻي وڃي. اسان قيام امن چاهيون ٿا، تنهن ڪري پوليس کي گهرجي ته هو اسان سان تعاون ڪري اسان جي طرفان مڪمل امن ۽ سلامتي جو پيغام آهي پر جيڪڏهن سرڪار آخري آپشن طور طاقت جي زور تي آپريشن ڪيو ته اسان جو آپشن فداي حملو ٿي سگهي ٿو. مولانا عزيز جي انهي خطبي تي مختلف مذهبي، سماجي، سياسي ۽ سرڪاري حلقن طرفان ردعمل آيو آهي. مولانا عزيز ان خطبي جي شروعات ۾ چيو ته ”جن ماڻهن الله جي حڪومت واري رت کي چئلينج ڪري ڇڏيو آهي. اسان ان حڪومت جي رت کي چئلينج ڪريون ٿا.“ ان حوالي سان صدر مشرف جو بيان آيو ته ”هي ڪو طريقو ناهي جيڪڏهن ڏنڊو ئي کڻڻو آهي ته پوءِ اهو ڪم مان بهتر طور ڪري سگهان ٿو ڇاڪاڻ جو منهنجي تربيت اهڙي قسم جي ٿيل آهي.“

ان سموري روئيڊاڊ تي مختلف تبصرا ٿيا آهن. ڪن ماڻهن پنهنجي سوچ آڌار اهو چئي ڏنو ته صدر مشرف هڪ نئون پتو کيڏيو آهي، جنهن ۾ واثيت هائوس کي اهو پيغام ڏنو پيو وڃي ته اسلام آباد پاڪستان جو دارالخلافت آهي، ان شهر اندر انتهاپسند ايتري قوت رکن ٿا. جو طاقت ذريعي حڪومتي رت کي چئلينج ڪن ٿا. اسلام آباد ۾ بنياد پرستن طرفان طاقت جو مظاهرو ڪرڻ حڪومت تي قبضو ڪرڻ جي برابر آهي. جي اهو آمريڪا کي باور ڪرايو ويو آهي ته آمريڪا کان وڌيڪ بهتر ڪير ٿو ڄاڻي ته مذهبي انتها پسندن جي هٿن ۾ پاڪستان جو اقتدار اچڻ جي دڙڪي جو مطلب ڇاهي! ايٽمي اثاثن جو روز اول کان آمريڪا مخالف رهيو آهي. ان سبب ڪري پاڪستان آمريڪا جي گڏبڪس ۾ اچي نه سگهيو آهي. دنيا ڄاڻي ٿي ته پاڪستان دهشتگردي خلاف عالمي جنگ ۾ آمريڪا جو پرپور ساتاري ۽ فرنٽ لائين اتحادي رهيو آهي پر آمريڪا وٽ صدر مشرف جي ڪا مڃتا ڪانهي. جنهن کي صدر مشرف به محسوس ڪري رهيو آهي. هو سمجهي ٿو ته آمريڪا کيس اڪيلو ڪري رهيو آهي، تنهن ڪري صدر مشرف به آمريڪا کي ڊيڄارڻ لاءِ ڊراما ڪري رهيو آهي. تنهن ڪري لال مسجد وارو ڪارڊ صدر مشرف هوشيار سان کيڏي رهيو آهي. ان ڪارڊ ۾ اهو تاثر ڏنو ويو آهي ته ايترو ٻه انتها پسندن جي هٿ ڇڙهي ويو ته ان جو حذف آمريڪا هوندو پر ان ڪارڊ واري راز کي آمريڪي ايجنسين جيڪي اسلام آباد سميت پوري ملڪ ۾ ڄاڻجي پنهنجو ڪم ڪري رهيون آهن. تن پروڙي ورتو آهي.

مولانا عبدالعزيز جي اعلان کان پوءِ اسلام آباد ۾ مقيم غير ملڪي ماڻهو ۽

ڊپلوميٽس ۾ خوف ۽ حراس ڦهلجي ويو آهي. پوري دنيا لال مسجد ۽ حفصہ مدرسي ۾ برقع پوش ڏنڊا بردار طالبات کي پرنٽ ۽ اليڪٽرانڪ ميڊيا ذريعي ڏسي حيرانگي جو اظهار ڪيو. هو چون پيا ته ڪٿي آهي لبرل ۽ روشن خيال مشرف، ڪٿي آهي ان جي اٿارٽي، انهن ۾ ڪي اهڙا ماڻهو به آهن. جوان کي توڻي ڊرامو چون ٿا. انهن جو خيال آهي ته اهو سڀ ڪجهه ملي ڀڳت آهي، اهو سڀ سرڪاري سرپرستي هيٺ ٿي رهيو آهي. صدر مشرف جو خيال آهي ته ملڪ کي انتهاپسندن جي قبضي کان بچائڻ لاءِ صرف ورديءَ وارو صدر مشرف ئي آهي. جنهن سان پاڪستان جو مستقبل روشن آهي. باقي اوندھ آهي، اهو تاثر ڏئي آمريڪا آڏو ڪمزور مشرف طاقتور ٿيڻ چاهي ٿو. ٻيو خيال اهو آهي ته جامعہ حفصہ ۽ لال مسجد وارو مسئلو اڀاري پاڪستان ۾ حڪومت مخالف مدرسن خلاف ڪريڪ ڊائون ڪرڻ جو پروگرام رٿيو ويو آهي ٽيون خيال اهو آهي ته دنيا جي توجهه جيف جسٽس آف پاڪستان واري مسئلي تان هٽائڻ آهي، هن وقت اهو عدالتي منجهڙ صدر مشرف جي ڳچيءَ ۾ پيل آهي، سو صدر مشرف هڪ تير سان ڪيئي شڪار ڪرڻ چاهي ٿو.

آمريڪا وارن جو خيال آهي ته صدر مشرف ڊبل گيم کيڏي رهيو آهي. جنهن جو آمريڪا وارا کليل اظهار ڪن ٿا. جيڪڏهن واقعي صدر مشرف آمريڪا ۽ پنهنجي عوام سان ڊبل گيم ڪري ٿو ته هن کي اهو مثال به سامهون رکڻ گهرجي ته ”سياڻو ڪانگ به تنگو ڦاسي.“

ڪن ماڻهن جو چوڻ هو ته اسلام آباد ۾ ڪيترن ئي مسجدن کي شهيد ڪيو ويو آهي، سي ڏي اي جي ڪاروائي جي خوف کان ته متان لال مسجد ۽ جامعہ حفصہ کي به نه شهيد ڪيو وڃي، تنهن ڪري مولانا عزيز اهو دهمان ڪري نفاذ شريعت جو اعلان ڪري حڪومت کي ڊيچارڻ جي ڪوشش ڪئي آهي ته مسجدن کي ڊاهڻ بند ڪيو وڃي. ٻي صورت ۾ سخت رد عمل ڪري حالتون وڌيڪ خراب ڪري سگهجن ٿيون، نفاذ شريعت جي اعلان کان پوءِ حڪمران واقعي ڏچي ۾ پئجي ويا آهن، تنهن ڪري امير توڙي وزير، عالم توڙي خطيب معاملي کي سلجھائڻ لاءِ وڃ ۾ پئجي چڪا آهن، ان کان سواءِ او آءِ سي (آرگنائيزيشن آف اسلامڪ ڪنٽريز) جي نمائندن مولانا عزيز سان مذاڪرات ڪيا. پر ٻڌڻ ۾ آيو آهي ته مولانا عزيز پنهنجي خطبي واري ڳالهه تي اڙيل آهي، سرڪار وٽ ڳالهين کان پوءِ سخت آپريشن وارو آپشن موجود آهي ۽ مولانا عزيز وٽ به آخري آپشن فڌائي حملا آهن، جنهن ۾ وڏي رتوڇاڻ ٿيڻ جو خدشو آهي. اهڙي صورتحال پاڪستان جي سلامتي لاءِ خطري جو پيغام آهي.

غير قانوني ۽ بنا اجازت مسجدن جي تعمير جو آغاز جنرل ضياءَ جي دور ۾ شروع ٿيو. اهو سلسلو محترمہ بينظير ڀٽو ۽ ميان نواز شريف جي دور ۾ به هلندو رهيو ۽ مسجدون ٺهنديون رهيون، جڏهن ڪو نئون سيڪٽر ڊيولپ ٿيو ته اتي مسجدون به ٺهڻ شروع ٿي ويون. اهڙي طرح راتورات ڪيتريون ئي مسجدون ۽ مدرسا سرڪار جي بغير اجازت سان تعمير ٿيا، گذريل ٻن سالن کان سي ڏي اي

وارن ڇهن اهڙن مسجدن کي شهيد ڪيو. جو ڪنهن سرڪاري منظوري بغير تعمير ٿيون هيون، ان غير قانوني ۽ اڳواٽ اجازت تعمير ٿيل مسجدن جي فهرست ۾ جامع اشرف العلوم به شامل آهي، جو جنرل ضياءَ جي دور ۾ بنا اجازت سرڪاري پلاٽ تي تعمير ٿي، هن مسجد ۾ جنرل ضياءَ خود نماز ادا ڪرڻ لاءِ ايندو هو. ان کان سواءِ مسجد حمزه کي شهيد ڪيو ويو. ان کان پوءِ اسلام آباد ۾ قائم سرڪاري پلاٽن تي غير قانوني تعمير ٿيل مسجدن کي شهيد ڪرڻ جي خوف کان مولانا عبدالعزيز ۽ غازي عبدالرشيد رڙيون ڪيون، نتيجي ۾ لال مسجد جي طالبان، چلڊرين لائبريري تي قبضو ڪري ورتو. ساڻ جي 6- واري علائقي ۾ آنتي شميم جي گهر تي چڙهائي ڪري ان کي تن عورتن سميت گرفتار ڪري ميڊيا آڏو آڻي گناه جو اعتراف ڪرايو ۽ توبه تائب ڪرايو. آنتي شميم نالي عورت گذريل 15 سالن کان علائقي ۾ بدنام هئي 1992ع کان هن وقت تائين پولس مٿس ڪيترا ڀيرا ڇاپا هڻي نوجوان ڇوڪريون گرفتار ڪيون پر آنتي شميم ڏٺي وٺي ڪري جان ڇڏائيندي هئي. حقيقت اها آهي ته آنتي شميم جا اسلام آباد جي طاقتور ماڻهن سان رابطا هجڻ ڪري پاڙي وارا به خاموش رهندا پئي آيا، پر هن پيري مولوي عزيز جي هٿ چڙهي وئي، ان عمل جي پاڙي وارن به ساراهه ڪئي. هاڻي ته مولانا عزيز هن علائقي ۾ ڪيترن غريب ۽ بي سهارا ماڻهن جا فيصلا شريعت موجب ڪري رهيو آهي. تازو اهي به اطلاع آهن مليا ته ڪابينا جي گڏجاڻي ۾ لال مسجد واقعي تي وفاقي وزير به ورهايل نظر آيا، وزير خارج خورشيد محمود قصوري ۽ وفاقي وزير تعليم جاويد اشرف قاضي ۽ ان جي هم خيال وزيرن جو اهو موقف هو ته لال مسجد ۽ جامع حفصه جي انتظاميا خلاف سخت آپريشن ڪيو وڃي. ڇاڪاڻ جو اهڙي قسم جا واقعا ٻاهرين دنيا ۾ پاڪستان جو اميج خراب ڪري ناقابل تلافی نقصان پهچائي رهيا آهن. هنن جو چوڻ هو ته سي ڊي اي جي زمين تي غير قانوني قبضو ختم ڪرائڻ لاءِ قبضا گروپ خلاف ڪارروائي ڪئي وڃي، ان گروپ جي مخالف وفاقي وزير داخلا آفتاب شيرپاڻو ۽ مذهبي معاملن واري وفاقي وزير اعجاز الحق جنهن هڪ ٽي وي چينل تي اچي چيو ته ”مون کي ته اها به خبر ناهي ته مدرسه جامع حفصه رجسٽرڊ مدرسن ۾ آهي يا نه“ انهن جو چوڻ آهي ته ايڪشن بجاءِ مذاڪرات ڪري مولانا عزيز کي قائل ڪيو وڃي، سو مذاڪرات لاءِ پڳ ٻڌرائي چوڌري شجاعت کي موڪليو ويو آهي، پر مولانا عزيز پنهنجي نفاذ شريعت واري اعلان تان هٿ ڪڍڻ لاءِ تيار نه هو. مولانا عزيز جو ڏنل التيميم 6- مئي تي پورو ٿيندو، ٻئي طرف صدر مشرف سيالڪوٽ ۾ عوامي اجتماع کي خطاب ڪندي چيو ته مدرسي جون شاگردياتيون اسان جون ڏيتر آهن، گولي جي زبان واري ڳالهه ڪرڻ نٿو چاهيان. علماء ڪرام جامع حفصه ۽ لال مسجد جو مسئلو اڳتي اچي حل ڪرائين. اهي ماڻهو سئين رستي تي نه آيا ته حڪومت انهن خلاف قدم کڻندي سرڪاري رٿ کي چئلينج ڪرڻ وارن عالمن کي سرڪار ڪيئن تي منهن ڏي اها سرڪار لاءِ به هڪ امتحان جي گهڙي آهي.

آپريشن وزيرستان جو ڊراپ سين ڪيئن ٿيندو؟

وزيرستان ۾ غير ملڪي جنگجوئن خلاف فيصلا ڪن جنگ شروع ٿي چڪي آهي. جنهن ۾ ڪيترائي پرڏيهي جنگجو مارجڻ جا اطلاع مليا آهن. هن گهمسان جي جنگ جو مرڪز شين ورسڪ آهي. مقامي قبائل ڪيترن ئي سالن کان آباد پرڏيهي جنگجوئن مان دراصل بيزار ٿي، انهن کي پنهنجن علائقن مان ٻاهر تڙڻ جو فيصلو ڪري ورتو آهي. ان سلسلي ۾ قبائلي لشڪر جي ڪمانڊرن ملا نذير احمد ۽ شيرجان اعلان ڪيو آهي ته علائقي مان آخري پرڏيهي جنگجو کي ڏکي ٻاهر ڪڍڻ تائين جنگ جاري رکنداسين. ٻئي طرف پرڏيهي جنگجوئن جي ڪمانڊر طاهر يلدوشيف اعلان ڪيو آهي ته تازي شروع ڪيل ويڙهه ۾ اسان جا ڪيترائي ماڻهو مارجي چڪا آهن. اسان بدلو وٺنداسون ۽ هي علائقو ڪونه ڇڏينداسين“ اهڙي اعلان کانپوءِ پرڏيهي جنگجوئن قبائلي لشڪر جي اڳواڻ شيرجان بهي قبيلي وارن تي حملو ڪيو آهي. جنهن ۾ شيرجان جي پاءُ سميت ڪيترائي ماڻهو مارجي چڪا آهن. ساڻ شيرجان جي گهر کي ٻاهه ڏئي ساڙيو ويو آهي. پرڏيهي جنگجوئن جي اهڙي عمل سان علائقي جي مقامي قبائل ۾ سخت تاءُ پکڙيل آهي ۽ هڪ وڏي خونريز جنگ جو خطرو وڌي ويو آهي. وانا ۽ ان جي ڀرپاسي وارن علائقن ۾ مقامي قبائلن پاران پمفليت ورهائيا ويا آهن. جنهن ۾ لکيو ويو آهي ته جيڪي به مقامي قبائل پرڏيهي جنگجوئن جو ساٿ ڏيندا يا مدد ڪندا ته انهن کي واجب القتل قرار ڏئي قتل ڪيو ويندو.

مقامي قبائل طرفان هڪ نئون هٿيار بند لشڪر تيار ڪري ويڙهه لاءِ مختلف علائقن ڏانهن روانو ڪيو ويو آهي. اهڙي لشڪر کي سرڪار جو سهڪار حاصل آهي. وزيرستان ڏانهن پرڏيهي جنگجوئن خلاف مقامي لشڪر جي مدد لاءِ اٺ هزار فوجي علائقي ۾ روانا ڪيا ويا آهن 2 برگيڊ انفنٽري فورس پنهنجي پوزيشن سنڀالي ورتي آهي. ڊي جي. آءِ ايس پي آر جنرل وحيد ارشد جو چوڻ آهي

تہ ”پاک فوج ويڙهه جو حصو نہ بڻبي“ هن وقت شين ورسڪ کانسواءِ اعظم ورسڪ ۽ ڪلوشه ۾ پڻ خطرناڪ ويڙهه جاري آهي. پرڏيهي جنگجوئن خلاف شروع ڪيل آپريشن جو دائرو مير علي تائين وڌايو ويندو مير علي بازار ۾ فوج جي سهڪار سان ٿيل لشڪر ڪشي جو مطلب پرڏيهي طالبان اڳواڻن کي ڳولي گرفتار ڪرڻ يا مارڻ ئي ٿي سگهي ٿو. وزيرستان ۾ پرڏيهي جنگجوئن خلاف آپريشن سبب مکيه پرڏيهي اڳواڻ مير علي پيجي آيا آهن. جتان وزيرستان ۾ شروع ٿيل ويڙهه کي مانيٽر ڪري رهيا آهن. پاڪستاني فورسز اڳواڻ ٿيل يلدوشيف کي زنده يا مرده گرفتار ڪرڻ چاهين ٿا. طاهر يلدوشيف خودڪش بمبارن جو ماسٽر مائينڊ ۽ زبردست قسم جو گوريلو آهي. تاشقند جي عدالت پاران کيس موت جي سزا ڏني آهي. اسلامڪ موومينٽ جو اڳواڻ آهي. افغانستان ۾ نيٽو فورسز سان ويڙهه ڪندي ڪيترائي ڀيرا زخمي حالت ۾ فرار ٿي پاڪستاني فبائلي علائقن ۾ لڪندو ۽ وڙهندو پئي آيو. طاهر يلدوشيف تازي شروع ٿيل ويڙهه ۾ وزيرستان مان نڪري مير علي هليو ويو آهي. پاڪستاني سرڪار کي اميد آهي ته هر جلد گرفتار ٿيندو جڏهن ته مقامي طالبان جو چوڻ آهي ته مير علي ۾ طاهر کي گرفتار ڪرڻ اڃا به وڌيڪ مشڪل آهي. هن سان منظم ويڙهاڪن جي فوج سان آهي. طاهر ۽ سندس ساٿي گرفتاري واري عمل کان مرڻ کي وڌيڪ ترجيه ڏيندا. طاهر يلدوشيف اسامه بن لادن ۽ ايمن ظواهري جو ويجهو ساٿي ٻڌايو وڃي ٿو. هن جا واسطا طالبان ۽ القاعدو اڳواڻن کانسواءِ دنيا جي جهادي تنظيمن سان آهن. طاهر چيچن جي آزادي لاءِ جنگ ۾ حصو وٺي چڪو آهي. هو جڏهن هتي پهتو ته چيچن گوريلا جو وڏو انگ ساڻس گڏ هو.

وزيرستان ۾ جاري ويڙهندڙ ڪري سمورو علائقو ويڙهه جي لپيٽ ۾ اچي ويو آهي. وزيرستان مان شروع ٿيل جنگ تانڪن کان ٿيندي پارا چنار تائين ڦهلجي چڪي آهي. جيڪا اڳتي هلي مير علي بازار کان ٿيندي صوبي سرحد جي ٻين علائقن تائين ڦهلي ۽ ان جنگ جا اثر پاڪستان جي ٻين صوبن تائين اوس ٿيندا ۽ ٿي سگهي ٿو سرڪار کي ڏيڄاڙڻ لاءِ خودڪش حملن جو سلسلو وري شروع ٿي. پاڪستان پرڏيهي جنگجوئن کي تڙي ڪيڙ جو جوکو ته ڪٿي چڪو آهي ڪجهه حاصل ڪرڻ لاءِ نقصان به ٿيندو آهي پرڏيهي جنگجوئن جو هڪ ڀيرو صفايو ٿيندو ته وري ڪنهن پرڏيهي کي مقامي طالبان به پناهه نه ڏيندا. پاڪستان جي سالميت لاءِ ضروري آهي ته اهڙن جنگجوئن کي ڏکي ٻاهر ڪڍجي بي صورت ۾ ملڪ اندر طالبان تحريڪ جي وڌندڙ اثر کي ڪو به روڪي نٿو سگهي. طالبان نيت ورڪ ڪو وقت اڳ ۾ صرف پاڪ _ افغان بارڊر وارن علائقن تائين نظر ايندو هو. هيئنر ته پاڪستان جي هر علائقي ۾ طالبان نيت ورڪ تيزي سان وڌي رهيو آهي. خود اسلام آباد اندر طالبان آرگنائيزيشن مضبوط ٿيندي پئي وڃي.

جيڪا هڪ تشویش جي ڳالهه آهي. پاڪستان جو لبرل ۽ روشن خيال طبقو ملڪ اندر طالبان جي اڀرندڙ تحريڪ کي تشویش جي نگاه سان ڏسي رهيو آهي!

وزيرستان ۾ پاڪستاني سرڪاري ۽ مقامي عالمن جي وچ ۾ امن معاهدي بعد مختلف چوڪين مان سيڪيورٽي فورسز کي واپس گهريو ويو آهي ان جي جاءِ تي امن امان واري صورتحال کي ڪنٽرول ڪرڻ لاءِ اسڪاٽس مقرر ڪيا ويا آهن. اهڙي طرح امن معاهدي جا اصل مقصد حاصل نه هئڻ سبب سرڪار هڪ زبردست آپريشن مقامي قبائلي جي سهڪار سان شروع ڪرڻ جو فيصلو ڪيو آهي. جيڪو آپريشن هينئر هلي رهيو آهي. جنگ واري صورتحال سبب وزيرستان جو حالتون خراب ٿي چڪيون آهن. ٽرانسپورٽ جي اچ وڃ بند آهي. ڪاٺ پيئڻ جي شين جي قلت پيدا ٿي پئي آهي. عام قبائلي پنهنجن پنهنجن گهرن ۾ قيد ٿي چڪا آهن. هن آپريشن جي خاص ڳالهه اها آهي ته ڪا لوڪل مزاحمت ڪونه ٿي آهي. ان مان لڳي ٿو عام ماڻهو شروع ڪيل آپريشن مان خوش آهن. هنن سمجهي ورتو آهي ته پرڏيهي جنگجوئن ڪري اسان مصيبت ۾ ڇو پئئون؟ اهو ڪم پاڪستاني ايجنسين جو آهي. جو هنن لوڪل ۽ پرڏيهي طالبان وچ ۾ ويڇا پيدا ڪيا.

هن وقت هڪ نئون فيڪٽر ”پنجابي طالبان“ جي نالي سان انهن قبائلي علائقن ۾ ظهور پذير ٿيو آهي. سوال ٿو پيدا ٿئي ته اهي پنجابي طالبان اتي پهتا ڪيئن؟ ۽ ڪهڙي مقصد خاطر رهائش اختيار ڪئي اٿائون؟ ان سلسلي ۾ اهي به اطلاع آهن ته پنجابي طالبان کي باقاعده منصوبي تحت قبائلي علائقن ۾ آباد ڪيو ويو آهي. اهو پنجابي طالبان تازو شروع ڪيل ويڙهه ۾ مقامي قبائلي جي طرفداري ڪندي انهن سان هر قسم جو سهڪار ڪن ٿا. پنجابي طالبان ويڙهه جي فن جي مهارت رکن ٿا. ازيڪ ۽ چيچن جو ذڪر ته هن علائقي ۾ هلندو رهي ٿو هن پيري پهريون پيرو پنجابي طالبان جو ذڪر ٿيو آهي. پنجابي طالبان به مهينا اڳ هن علائقي اندر پهتا. جيڪي ننڍن ننڍن گروپن جي شڪل ۾ پنجاب مان اچي هتي آباد ٿيا ٿوري عرصي ۾ پنجابي طالبان جو تعداد هزارن جي تعداد ۾ ٿي ويو آهي. هن وقت اهي پنجابي طالبان ڪنهن به ويڙهه ۾ ڪڏي پوڻ کان پاسو ڪري رهيا آهن ۽ مقامي قبائلي جي پرڏيهي جنگجوئن خلاف ويڙهه ۾ ڪافي مدد ڪري رهيا آهن.

آمريڪي نائب صدر ڊڪ چيني اصل ۾ ان آپريشن جو منصوبو ڪئي پاڪستان آيو هو هن پاڪستان سرڪار تي دٻاءُ وڌو ته وزيرستان طالبان جي آماجگاهه آهي. جتان طالبان ري گروپ ٿي افغانستان ۾ اچي نيٽو فورسز خلاف جنگ ڪن ٿا. تنهنڪري وزيرستان ۾ آپريشن اٿرت ٿي پيو آهي. ٻي صورت ۾

اسان وزيرستان تي حملو ڪري پرڏيهي طالبان کي نقصان رسائينداسين. ان دٻ کانپوءِ پاڪستان سرڪار وزيرستان ۾ پلاننگ ڪري پرڏيهي جنگجوئن خلاف آپريشن شروع ڪيو آهي. آمريڪا جواهو به خيال هو ته معاهده وزيرستان کانپوءِ مقامي طالبان منظم ٿي رهيا آهن، ۽ افغان جنگ ۾ طالبان جي مدد جو هڪ وسيلو بڻجي رهيا آهن. نيٽو فوج جي سربراھ جو موقف به اهو آهي ته افغان جنگ ۾ ويڙهاڪ طالبان کي پاڪستان طرفان هر قسم جي مدد ملي ٿي. تنهنڪري افغان سرحد ويجهو قبائلي علائقا طالبان لاءِ بهتر ۽ محفوظ پناهگاهون آهن. جتي هو آزادي سان رهي چرپر ڪري سگهن ٿا. وزيرستان ۾ شروع ڪيل آپريشن جي حمايت آمريڪا پڻ ڪري رهيو آهي، ساڻ پاڪستان مٿان دٻاءُ وجهي رهيو آهي ته وزيرستان جو علائقو هر لحاظ کان پرڏيهي جنگجوئن کان خالي ڪرايو وڃي. شروع ٿيل آپريشن بابت آمريڪي وزير خارجا ڪنڊوليزا رائيس بيان ۾ چيو آهي ته ”پرڏيهي طالبان جو خاتمو ضروري آهي“ صدر مشرف نيٽو فورسز ۽ آمريڪي فورسز جي ممڪن وزيرستان تي حملي سبب آپريشن جو فيصلو ڪري ورتو جيڪڏهن هو ائين نه ڪري ها ته نيٽو فورسز پاڪستاني علائقن ۾ بمباري ڪري ها، اهڙي عمل سان پاڪستان جي عالمي ساک متاثر ٿي ها، هاڻ اهو به پٽڻ ۾ اچي پيو ته موجوده حڪومت جا ڏينهن پورا ٿي چڪا آهن ۽ آمريڪا پاڪستان ۾ نئون سيٽ اپ آئڻ لاءِ تياري ڪري چڪو آهي. آمريڪا جي بدلجندڙ نظرن کي صدر مشرف به محسوس ڪري رهيو آهي تنهنڪري هاڻ ملڪ اندر روشن خيال ۽ ليبرل ماڻهن ڏانهن دوستيءَ جو هٿ وڌائڻ شروع ڪيو. حالتن جي چار ۾ ڦاٿل صدر مشرف لاءِ واحد رستو اهو آهي ته هو روشن خيال ماڻهن ڏانهن واپس وڃين هٿ ملائي چاڪاڻ جواهو خيال آمريڪا وارن جو به آهي.

ڏکڻ وزيرستان ۾ ويڙهاند ۽ پاڪستاني ايجنسين جو ڪردار

تازو شروع ٿيل ويڙهه کي اتر وزيرستان جي عالم سگورن ۽ ڏکڻ وزيرستان جي قبيلائي عمائدن ۽ سينئر صالح محمد شاھ جي نگرانيءَ ۾ امن جرگي جي فيصلي تحت عارضي جنگبندي جو اعلان ڪيو ويو آهي. ان ويڙهاند جي سلسلي ۾ قائم ڪميٽيءَ جي فيصلي ۾ ڪا خاص ضمانت ڪونه ڏني وئي آهي. تنهن ڪري اها ويڙهه ڪڏهن به شروع ٿي سگهي ٿي. تازي ويڙهه مقامي طالبان ۽ غير ملڪي ازبڪ ۽ چيچن جنگجوئن جي وچ ۾ شروع ٿي هئي. هن ويڙهه جو مکيه سبب طالبان جي ڪمانڊر ملا نذير جو هٿياربندن هٿان قتل ٿي ويڃڻ هو. ان قتل جو الزام پرڏيهي جنگجوئن مٿان مڙهيو ويو. نتيجي ۾ مقامي طالبان پرڏيهي جنگجوئن جي مدرسي تي هڪ زبردست هٿيار بند حملو ڪيو. نتيجي ۾ ڪيترائي پرڏيهي جنگجو مارجي ويا. ان حملي ۾ ازبڪ رهنما، اسلامي مومينن آف ازبڪستان جو اڳواڻ ظاهر يلدشيف زنده بچي ويو ۽ ساڻ زنده سلامت فرار ٿيڻ ۾ ڪامياب ٿي ويو. ظاهر يلدشيف، القاعد اڳواڻ اسامه بن لادن جو جو قريبي ساٿي آهي ۽ تاشقند ۾ خودڪش حملن جي الزام هيٺ کيس موت جي سزا مليل هئي. تاشقند مان پڇي افغانستان آيو. جتي القاعد لاءِ ڪم ڪيائين ۽ نيٽو فوج سان جنگ جوڙيائين. هن وقت خودڪش بم ڌماڪن جي منصوبه بنديءَ سبب سندس وڏو نانءُ آهي ۽ القاعده ۾ هڪ اعليٰ پائي جي ويڙهاڪ جي حيثيت رکي ٿو. اڄڪلهه ڏکڻ وزيرستان ۾ پنهنجي ويڙهاڪ فوج سميت ترسيل آهي. تازي شروع ٿيل جنگ جو محور اعظم ورسڪ، شين ورسڪ ڪلوشا ۽ ٽاگونڊي جا علائقا هئا. هن جنگ ۾ 185 ماڻهو قتل ٿي چڪا آهن. جنهن ۾ اڪثريت پرڏيهي

جنگجوئن جي آهي. مصالحتي ڪميٽيءَ وارن هن وقت تائين ازبڪ جنگجوئن جي چئن خيلن مان ارڙهن ماڻهو آزاد ڪرايا آهن. جڏهن ته 83 غير ملڪي جنگجو ويڙهه جي ڏوهه ۾ گرفتار ڪيا ويا آهن، هاڻي ڏسڻو آهي ته اها عارضي جنگ بندي ڪيترا ڏينهن هلي سگهي ٿي. تازي جنگ واري لهر هلندڙ مهيني جي شروعات ۾ مختلف مقامي قبيلن ۽ ازبڪ جنگجوئن جي وچ ۾ شروع ٿي هئي، جنهن ۾ 18 ازبڪ مارجي ويا هئا ۽ ڪيترائي زخمي ٿيا. ان کانپوءِ هڪ ٺاهه ٿيو پر اهو عمل ۾ نه اچي سگهيو نتيجي ۾ ويڙهاند واري باهه هڪ ڀيرو ٻيهر پڙڪي اٿي. مارچ جي ٽئين هفتي ۾ شروع ٿيل مقامي قبائلي ۽ ازبڪ جنگجوئن وچ ۾ زبردست ويڙهه چئن ڏينهن تائين جاري رهي، نتيجي ۾ ٻنهي ڌرين کي وڏو جاني نقصان پهتو تازي عارضي ٺاهه موجب پرڏيهي جنگجوئن کان 188 ڪلاشنڪوف، 174 آر بي جي راکيٽ، 26000 ڪارتوس ۽ 1800 گرينڊ قبضي ۾ ورتا ويا آهن، هن ويڙهه ۾ پوليتيڪل انتظاميا جون، ست چيڪ پوسٽون ۽ ٽي درجن گاڏيون تباهه ٿي چڪيون آهن.

هن عارضي ٺاهه جي باوجود مقامي قبيلائي لشڪر ڌمڪي ڏني آهي ته پرڏيهي ويڙهاڪن جي واپسي ۽ انهن کي بي هٿيار ڪرڻ تائين جنگ جاري رهندي ان سلسلي ۾ قبائلي مصالحتي ڪميٽيءَ وارن به غير ملڪي جنگجوئن کي چٽا ڏنو آهي ته يا ته هو علائقو ڇڏي وڃن يا پر امن رهن. ان قسم جو مطالبو ازبڪ جنگجوئن في الحال مڃڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو آهي. ازبڪ جنگجوئن جو چوڻ آهي ته هن جنگ ۾ اسان جو جاني نقصان ڪافي ٿيو آهي، تنهن ڪري هي علائقو ڪنهن قيمت تي نه ڇڏينداسين. ان حوالي سان مقامي قبيلن جو چوڻ آهي ته جيڪڏهن پرڏيهي جنگجو ڏکڻ وزيرستان وارو علائقو خالي ڪري ٻاهر نڪرڻ چاهين ته سندن حفاظت ۽ سلامتيءَ جي ضمانت ڏيڻ لاءِ تيار آهيون. ان قسم جي آڇ وفاقي سرڪار پاران به انهن جنگجوئن کي ڏنل آهي، پر انهن جنگجوئن، مقامي قبيلن ۽ وفاقي سرڪار جو اهڙو مطالبو رد ڪري ڇڏيو آهي. ان سڄي صورتحال ۾ پرڏيهين جي چرپر تي آمريڪا نظر ۾ رکندو پئي آيو، ان حوالي سان آمريڪا بار بار پاڪستان مٿان به الزام مڙهي رهيو آهي ته طالبان جي ري گروپنگ انهن قبائلي علائقن ۾ رهي آهي. جتي افغان جنگجوئن کي وڏي فوجي رسد ملي ٿي. پاڪستان انهن ويڙهاڪن جي حوصله افزائي ڪري رهيو آهي. آمريڪي نائب صدر ڊڪ چيني جي پاڪستان ۽ افغانستان جي دوري کانپوءِ آمريڪي مطالبن ۾ شدت آئي آهي ۽ پاڪستان کي سوڙهي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وئي آهي، آمريڪي نائب صدر ڊڪ چيني صدر مشرف سان ملاقات ۾ پاڪستان اندر موجود ويڙهاڪن بابت خدشا ڏيکاريا هئا. آمريڪي انٽيليجنس جي سربراهه مائڪل ميڪ نيل به چيو آهي ته انهن علائقن ۾ القاعدا

اڳواڻ اسامه بن لادن ۽ ايمن الذواھري روپوش آھن. انھن اڳواڻن کي گرفتار ڪرڻ يا مٿن حملو ڪرڻ جي منصوبہ بندي ٿي سگھي ٿي، ميڪ نيل جي انھيءَ بيان تي پاڪستان پاران سخت احتجاج ڪيو ويو. آمريڪي سفير ريان سي ڪروڪر کي پرڏيهي آفيس ۾ طلب ڪري احتجاج ڪيو ويو. ان کان اڳ جنوريءَ جي ٽئين هفتي ۾ آمريڪي سفير ريان سي ڪروڪر ۽ برطانوي هاءِ ڪمشنر رابرٽ برنڪلي کي پرڏيهي آفيس ۾ طلب ڪري اتر وزيرستان ۾ نيٽو جھانن پاران ڪيل بمباري تي سخت احتجاج ڪيو ويو. اُها بمباري اتر وزيرستان جي علائقي شوال مٿان ڪئي وئي جنھن ۾ پاڪستاني فوج جا جوان شهيد ۽ ڪيترائي زخمي ٿي پيا، نيٽو پاران دراندازيءَ جو هي پهريون واقعو هن وقت تائين اها پهرين سرحدي پيڪڙي هئي، جنهن تي پاڪستان آمريڪا اڳيان سخت احتجاج ڪيو. پاڪستان پاران آمريڪا ۽ برطانيا آڏو سخت لفظن ۾ واضح ڪيو ويو ته پاڪستان مستقبل ۾ اهڙا واقعا برداشت نه ڪندو.

قبائلي علائقن ۾ غير ملڪي جنگجوئن ۽ سيڪيورٽي فورسز وچ ۾ ڪو وقت اهڙو هو جو سيڪيورٽي فورسز وارا وڙهي وڙهي ٽڪجي پيا ۽ مقابلي جي سگھه هاري ويندا. پاڪستاني سيڪيورٽي فورسز جو وڏو نقصان ٿيو. اهڙي جنگ کي ڪنٽرول ڪرڻ نهايت ڏکيو ڪم هو. پرڏيهي جنگجو انتهائي خطرناڪ ويڙهه جو هنر ڄاڻن ٿا. جنهن سان سيڪيورٽي فورسز کي وڏو نقصان پهتو جنهن لاءِ پاڪستان مٿان آمريڪا جو مسلسل دٻاءُ رهندو پئي آيو ته، طالبان ان علائقي ۾ ري گروپنگ ڪري رهيا آهن. آمريڪا پاران پاڪستان کي ٻه آپشن ڏنا ويا ته پاڪستان سرڪار القاعده ۽ طالبان کي انهن علائقن مان ختم ڪري ڇڏي يا اسين پاڻ انهن تي حملا ڪري انهن کي انهن قبائلي علائقن مان ختم ڪري ڇڏيون. ان سلسلي ۾ نيٽو فورس پاران اتر وزيرستان تي حملو ڪيو ويو. جنهن جي نتيجي ۾ ڪافي نقصان ٿيو. ان حوالي سان پاڪستاني سرڪار آمريڪي سفير کي پرڏيهي آفيس ۾ گهرائي نيٽو طرفان قبلي هوائي حملي بابت شديد احتجاج ڪيو. گڏوگڏ اهو چيو ته جيڪڏهن ٻيهر اهڙو حملو ٿيو ته جوابي ڪاروائي ٿي سگھي ٿي.

پاڪستاني سرڪار آمريڪي طاقت ۽ دٻاءُ کي بيش نظر رکندي جنگجوئن سان ويڙهاند بدران مذاڪرات وارو رستو اختيار ڪيو. جنهن تحت هڪ امن معاهدو عمل ۾ آيو ۽ ڏکڻ وزيرستان جنگجوئن کان خالي ٿي ويو ۽ ٻه امن فضا ۾ قبائلي ساھ ڪڍڻ لڳا اهڙي ٺاهه کانپوءِ اهي جنگجو ڏکڻ وزيرستان مان هليا ويا پر انهن جنگجوئن پنهنجيون ويڙهاند جي سلسلي ۾ سرگرميون جاري رکيون، قبائلي جي اهڙي روش کي ڏسندي آمريڪا وري رڙيون ڪرڻ شروع ڪيون ته ساڳيا قبائلي جيڪي ڏکڻ وزيرستان مان نڪري اتر وزيرستان ۾ پهتا آهن، سي

آمريڪا ۽ افغان حڪومت خلاف ري گروپنگ ڪري رهيا آهن. جڏهن ته اتر وزيرستان ۾ جنگجوئن جو اثر وڌڻ لڳو ته آمريڪا خدشن جو اظهار ڪيو. آمريڪي شڪايتن کي منهن ڏيڻ لاءِ پاڪستان بجاءِ فورسز کي اتر وزيرستان ۾ جنگ لاءِ تيار ڪري هنن انتهائي هوشمنديءَ سان هڪ ڀيرو وري مذاڪرات جو رستو کڏي ان تي عمل ڪيو. ان سلسلي ۾ جي يو آءِ (ف) جون خدمتون حاصل ڪيون ويون. جي يو آءِ جي وچ ۾ پوڻ ڪري هڪ ته قبائلي طالبان وارا امن ٺاهه لاءِ تيار ٿي ويا. ٻئي طرف سرحد حڪومت به ان ڪاوش ۾ وفاقي سرڪار سان سهمت ٿيندي پرپور مدد ڪئي. اهڙيءَ طرح وزيرستان ۾ امن معاهدو ٿيو جنهن کي آمريڪا ۽ برطانيا جي حڪومت ساراهيو ۽ پاڪستاني سرڪار جي امن بابت ڪيل ڪاوشن جي واکاڻ ڪئي. هن امن معاهدي جي خاص ڳالهه اها آهي ته ان جي ضمانت مقامي قبائلي عمائدن ڏني. اتر وزيرستان ۾ امن معاهدي کانپوءِ باجوڙ ايجنسيءَ ۾ به مقامي طالبان ۽ وفاقي سرڪار وچ ۾ امن معاهدو ٿيڻ وارو هو. پر جنهن ڏينهن باجوڙ ايجنسي ۾ امن معاهدي وارين ڌرين وچ ۾ لکت تي صحيحيون ٿيڻ واريون هيون. عين انهيءَ ڏينهن مدرسي تي بمباري ڪئي وئي ۽ اهو امن معاهدو ڪاغذن ۾ رهجي ويو. اها بمباري مقامي طالبان جي چوڻ موجب ته نيٽو فورسز پاران ڪئي وئي هئي. جڏهن ته پاڪستان سرڪار جو چوڻ آهي ته اهو حملو اسان ڪيو آهي. ڇاڪاڻ جو اتي اسان کي طالبان جي چرپر نظر آئي. ان کي ختم ڪرڻ لاءِ بمباري ڪئي وئي. ان عمل کانپوءِ اتر وزيرستان ۾ جنگجوئن جي ڪيمپ تي به پاڪ فوج پاران بمباري ڪئي وئي. اهڙي عمل کانپوءِ هن علائقي ۾ صورت حال هڪدم بدلجي وئي. مقامي قبيلن هڪ دفعو وري سرڪار تي ناراض ٿي پيا. ان سلسلي ۾ هڪ ٻي قبيلائي ويڙهاڪ بيت الله محسود سرڪار کان بدلي وٺڻ جو اعلان ڪري ڇڏيو. اتر وزيرستان ۾ سيڪيورٽي فورسز مٿان بيت الله محسود وارن خودڪش حملو ڪيو. جنهن ۾ سيڪيورٽي فورسز جو وڏو نقصان ٿيو ۽ ان کانپوءِ مشهور درگشي خودڪش حملو پيش آيو. جنهن ۾ پاڪ فوج جا ڪيترائي جوان شهيد ۽ زخمي ٿي پيا. ان عمل کانپوءِ ٺاهه ۾ ضامن پونڊر ڌرين بيت الله محسود تي دٻاءُ وڌو ته هو اتر وزيرستان خالي ڪري وڃي. اهڙي طرح هي سڀئي جهادي قوتون ۽ ويڙهاڪ جڳا هڪ دفعو ٻيهر ڏکڻ وزيرستان ۾ وڃي گڏ ٿيا. ساڻ پنهنجي عسڪري چرپر پڻ ڪندا رهيا. ڏکڻ وزيرستان ۾ جڏهن اهي جنگجو آيا ته علائقي ۾ انهن پنهنجو نيت ورڪ جوڙي رکيو وري ٻئي طرف آمريڪا کي هڪ ڀيرو ٻيهر شڪايت ٿي ته مقامي طالبان ري گروپ ٿي رهيا آهن. هن ڀيري پاڪستان سرڪار هڪ نئين پاليسيءَ تي عمل ڪيو. هنن ڇا ڪيو ته پاڪستاني ايجنسين ذريعي مقامي طالبان کي نئين نئين مسئلن ۾ الجھائي ڏيئي ۽ پرڏيهي قبيلن ۾ تضاد اڀاري ويڙهائڻ شروع ڪيو. نتيجو اهو

نڪتو ته هڪ زوردار جنگ مقامي قبائليين ۽ پرڏيهين جنگجوئن وچ ۾ شروع ٿي وئي. هن وقت حالت اها آهي ته مقامي ۽ پرڏيهي جنگجوئن جي دٻين ۾ هڪ ٻئي خلاف نفرتون چوٽ چڙهي ويون آهن. ايندڙ ڏينهن ۾ اهي ڏيهي ۽ پرڏيهي ويڙهاڪ هڪ ٻئي لاءِ خطرناڪ ثابت ٿيندا. ڇاڪاڻ ته پرڏيهي ازيڪ هن وقت ثقافتي طور تي پٺاڻن ۾ ضم ٿي چڪا آهن، پٺاڻن جي ٻولي روانيءَ سان ڳالهائڻ ٿا ۽ انهن جي سامهون ايندا ته انهن کي سڃاڻڻ مشڪل ٿيو پوي ته هي مقامي پٺاڻ آهي يا پرڏيهي ازيڪ. وڏي ڳالهه ته اهي پرڏيهي اتان جي ماڻهن ۾ رلي ملي ويا آهن. تازي شروع ٿيل ويڙهاند جيڪا شروع ٿيڻ واري آهي، اها پاڪستان سرڪار جي ڪامياب پاليسيءَ جو نتيجو آهي. ڏکڻ وزيرستان ۾ سرڪار جي حمايت يافتہ امن ڪاميٽيءَ جي سربراهه ملڪ سعيد الله جي اعظم ورسڪ ۾ ڪجهه ازيڪ جنگجوئن سان جهڙپ ٿي. ازيڪن ملڪ سعيد الله مٿان فائرننگ ڪئي هئي. ان حوالي سان ملڪ سعيد الله سان واسطو رکندڙ دلي خيل قبيلي جي قبائليين، پرڏيهي ازيڪن تي حملو ڪيو. اهڙي طرح هي سلسلو به انهيءَ ويڙهه جي هڪ ڪڙي آهي. تازو ويڙهه جي باري ۾ ڪجهه ماڻهن جو چوڻ آهي ته مقامي قبائليين ۽ پرڏيهي ويڙهاڪن کي ويڙهائڻ جو ڪم آمريڪي سي. آءِ. اي. وارن ڪرايو آهي. جيڪو ٻنهي جهادي قوتن کي ويڙهائي پنهنجا مفاد حاصل ڪرڻ چاهي ٿو. اهو تاثر به آهي، ته آمريڪا جا سيڪريٽ ايجنٽ انهن علائقن ۾ پاڪستاني ايجنسين جي تعاون سان پنهنجي مشن جي ڪاميابيءَ لاءِ مصروف آهن. هڪ طرف آمريڪي سيڪريٽ سروسز جا ماڻهو طالبان اڳواڻ اسامه بن لادن، ايمن الذواهري ۽ ملا عمر کي ڳولي رهيا آهن. ٻئي طرف نيٽو فورس به ان سلسلي ۾ متحرڪ آهي. هو جڏهن چاهين، پاڪستاني حدن ۾ اچي ڪري پاڪستاني سرڪار کي بغير اطلاع ۽ اجازت جي اتر ۽ ڏکڻ وزيرستان ۾ پنهنجيون ڪارروايون ڪري سگهن ٿا، ان جو واحد سبب اهو آهي ته آمريڪا مسلسل پاڪستان کي دٻاءُ هيٺ رکي طالبان خلاف وڌيڪ متحرڪ ڏسڻ چاهي ٿو.

تاريخ : 27_3_2007

صوبائي خودمختياري ۽ سنڌي عوام جا خدشا

صوبائي حڪومت پاران آل پارٽيز ڪانفرنس (اي پي سي) سڏائي وئي. جنهن ۾ سنڌ جي سڀني سياسي پارٽين سميت اهم شخصيتن ۽ دانشورن کي دعوت ڏني وئي هئي. اي پي سي جي اهم ايجنڊا ۾ سنڌ صوبي کي خودمختياري ڏيڻ بابت رايو ۽ تجويزون وٺڻ هو. ان سلسلي ۾ صوبائي سرڪار کي وفاق پاران مڪمل سهڪار حاصل هو. ڇاڪاڻ جو وفاقي سرڪار صوبن کي خودمختياري ڏيڻ جو ارادو ڪري ورتو آهي. ان سلسلي ۾ رابين ۽ تجويزن جو سلسلو جاري آهي. جنهن جي روشنيءَ ۾ صوبائي خودمختياري ڏني ويندي رابين ۽ تجويزن جي سلسلي ۾ سڏايل ڪانفرنس ۾ سنڌ جي سياسي پارٽين جي اڳواڻن شرڪت کان انڪار ڪندي چيو ته اڳ ۾ وفاق سنڌ ڇا کي ڏنو آهي جو هيئن حق ڏيندو! تنهن ڪري ان ڪانفرنس ۾ ويڃڻ وقت جو زبان آهي حڪومتي حلقا به محسوس ڪن ٿا ته اها ڪانفرنس ناڪام ثابت ٿي آهي جنهن جو وڏو ثبوت اهو آهي ته وفاق ۽ فوج جو نمائندو پير صاحب پاڳارو به چوي ٿو ته صوبائي خودمختياري بابت سرڪاري اي پي سي جي ڪا به ضرورت ڪانهي ان جا ڪي به فائدا حاصل نه ٿيندا. پير صاحب وڌيڪ بيان ۾ چيو ته مان قومپرست ضرور آهيان پر عليحدگي پسند ناهيان. مان چاهيان ٿو ته پنجاب کي پنهنجي بالادستي ختم ڪرڻ لاءِ هاڻي سوچڻو پوندو ۽ 1956ع کان اڳ واري صوبن جي حيثيت بحال ڪرڻ جي ضرورت آهي. پير صاحب پاڳاري جي ان بيان سان سموري قوم جي ترجماني ٿي آهي.

اي پي سي ۾ شريڪ ٿيندڙ اڳوڻي سنڌ اسيمبلي جي اسپيڪر حسين هارون، اي پي سي کان مطالبو ڪيو ته سينيٽ کي وفاق جو امين ادارو بنائي صوبن کي خودمختياري ڏني وڃي، 1973ع جي آئين ۾ صوبن جي خودمختياري بابت ترميم ڪري وڌيڪ حق ڏنا وڃن 1940ع واري قرارداد پاڪستان تي عمل ڪيو

وڃي. هن وقت سنڌ سان وڏيون زيادتيون ٿي رهيون آهن. اهي بند ڪيون وڃن ملڪ آئيني بحران جي ور چڙهيل آهي. جمهوري ۽ روشن خيالي جي بنياد تي اصول جوڙي ناراض عوام جي قسمت تبديل ڪئي وڃي. ملڪ ۾ صدارتي نظام نه پر پارلياماني نظام هئڻ گهرجي. ٽئڪس لاڳو ڪرڻ ۽ وصول ڪرڻ جا اختيار صوبن حوالي ڪيا وڃن. صوبن کي توڙن واري ڳالهه جي حمايت نه ڪنداسين ”صوبن سان انصاف ٿيڻ گهرجي“.

هن صاحب جيڪي ڳالهين ڪيون وفاق انهن ڳالهين تي ڌيان ڏئي ڪجهه اڳيرو ٿئي ته گهڻو ڪجهه حاصل ٿي سگهي ٿو ۽ وفاق خلاف صوبن جون ڪوڙ ساريون رنجشون ختم ٿي سگهن ٿيون.

اي پي سي ۾ شريڪ ٿيندڙن مان سيد زين شاهه به آهي جنهن جي شناخت جي ايمر سيد جو پوٽو هئڻ سان گڏ هڪ اعليٰ پائي جي سوچ رکندڙ نوجوان سنڌ دوست آهي. زين شاهه 14 نڪتا اي پي سي آڏو رکيا. هن صاحب چيو ته سنڌ اسيمبلي مان پاس ڪيل ٺهراءَ ذريعي حق نه ملي سگهيا آهن ته ان مان ڪا اميد به نه ٿي رکي سگهجي. سٺ سالن ۾ ٿيل سنڌ سان زيادتي ظلم ڏاڍي ڪي هن ڪانفرنس ۾ وائڪو ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. زين شاهه جي ڳالهه به درست آهي ته پهرين ته سنڌ اسيمبلي ۾ سٺ سالن ۾ جيڪي ٺهراءَ پاس ٿيا آهن انهن کي آئيني حيثيت ڏني وڃي ۽ عوامي مسئلن جو ازالو ڪيو وڃي. سنڌ اسيمبلي ۾ سنڌ سان ٿيل زيادتين ۽ ظلمن خلاف ڪيئي قراردادون اڪثريتي راءِ سان پاس ڪيل آهن. ان تي اڄ تائين ڪو به عمل نه ٿي سگهيو آهي ته پوءِ صوبائي خودمختياري سنڌ جي عوام کي ڪهڙي ريت ملندي سٺ سالن جي عرصي دوران جيڪي قراردادون اڪثريت راءِ سان پاس ٿيون آهن انهن مان صرف هڪ ڪالاباغ ڊيم واري منصوبي کي ختم ڪرڻ واري قرارداد تي عمل ڪن ته به اسان سمجهندا سون ته وفاق سنڌ جي مسئلن جو ادراڪ رکي ٿو. ان مان اميد ڪي آسرا ڪري سگهجن ٿا. ڪالاباغ ڊيم سنڌ جي عوام پاران وفاق وٽ گڏيل فرياد آهي. پر وفاق ان فرياد کي ٽڌو هڻي ڪالاباغ ڊيم کي ٺاهڻ تي بضد آهي. ان حوالي سان حسين هارون جو چوڻ آهي ته پهريائين سنڌ جي عوام سان ٿيل زيادتين جو ازالو ڪري ۽ انهن خلاف زيادتيون بند ڪيون وڃن. ناراض سنڌي عوام جي قسمت تبديل ڪئي وڃي اسان صوبن کي توڙن واري ڳالهه جي حمايت نه ڪنداسين.

حسين هارون صوبن کي توڙن جي سازش جي ننڍا ڪئي آهي حسين هارون جي ان بيان ۾ ڪيئي خدشا ۽ سوال ڪر ڪٿي بيٺا آهن. آخر حسين هارون اهو بيان ڪهڙي پسمنظر ۾ ڏنو آهي هو ڪهڙو ٿو پيغام ڏيڻ چاهي. سنڌي عوام ان بيان کي فڪر مندي ۽ تشويش واري نگاهه سان ڏسي ٿو. باقي جيڪڏهن سنڌ جي عوام سان زيادتين جي ڳالهه ڪنداسين ته سنڌي عوام خلاف سٺ سالن ۾ ايڏيون ته زيادتيون ۽ سازشون ٿيون آهن جو بنگالين سان به اهڙيون جڻيون ڪون ٿيون هيون. سٺ سالن ۾ ظلم ۽ جبر جي طويل فهرست جڙي آهي جنهن ۾ شيرين

سومرو کان شازيه خالد سميت نوڙهي ڪراسنگ واري سانحي تائين 4 مارچ تي شاگردن جو وهيل خون کان ايم آر ڊي جي شهيدن تائين، ذوالفقار علي ڀٽو، مرتضيٰ ڀٽو، اياز سمون، ناصر بلوچ، فاضل راهو، رزاق سومرو، احسان سومرو، نذير عباسي، يوسف جکراڻي کان سنڌ جي تحريڪن ۾ مارجي ويل ڳيرو نوجوانن تائين. سنڌ جا سوين ڪونڌر ڪنا ويا آهن ۽ اڄ به ڪسجن پيا. سنڌ جي سرڪاري ۽ غير سرڪاري ادارن مان سنڌي نوجوانن کي تڙي ڪيڏن ۽ بيروزگار ڪرڻ سنڌ جي زمين ۽ وسيلن کي زوري قبائض شامل آهي پهريائين ته انهن مسئلن جو تدارڪ ڪيو وڃي پوءِ خودمختياري جي ڳالهه اڳيان رکي ويندي ته ان تي سوچي سگهجي ٿو۔ باقي ان مسئلي تي هن وقت ڳالهائڻ وقت جو زبان آهي.

ڪيڏي افسوسناڪ خبر آهي جو استيت خلاف عدالتن ۾ عام ماڻهو درخواست ٿو ڏي ته اسان جا گم ٿيل سياسي نوجوان ظاهر ڪريو. وفاقي سرڪار اڳ ۾ اهو نئيڙو مسئلو ته حل ڪري ۽ پنهنجي شهرين کي تحفظ فراهم ڪري ڇاڪاڻ جو عالمي منشور ۽ 1973ع جي آئين تحت پاڪستان سرڪار جو حق توڻجي ته پنهنجي شهرين کي مڪمل تحفظ فراهم ڪري. هاڻي جڏهن سرڪار پنهنجي ماڻهن کي تحفظ فراهم نٿي ڪري سگهي ته صوبائي خودمختياري ڪٿان ڏيندي خدارا پهريون ته اوهان گم ٿيل سياسي ڪارڪنن کي ظاهر ڪريو ۽ پوءِ ڪا انصاف پري ڳالهه ڪريو ته جيئن عوام جو حڪمرانن ۾ ويساهه پختو ٿئي.

يلا بنگال وارن ڇا گهريو هو؟ اهي ساڳيا انساني حق، جنهن تي مڇرجي حڪمرانن حق ڏيڻ بجاءِ قتلام شروع ڪري ڏنو. آخر ملڪ ۾ ٽڪر ٿيو. انهن بنگالين به صوبائي خودمختياري ۽ بنگالي ٻولي کي قومي ٻوليءَ جو درجو ڏيڻ جي گهر ڪئي هئي. جيڪڏهن انهن ماڻهن کي حق ڏيون ها ته ملڪ وڌيڪ سگهارو ٿئي ها. بنگالين وٽ پنهنجي فوج هڻڻ سبب هنن وڙهي جند ڇڏائي پر سنڌ جا ماڻهو بي هٿيار ۽ عدم تشدد جا پيروڪار آهن. گهٽ ۾ گهٽ انهن سان ته انصاف ڪريو. انهن کي ته حق ڏيو. پنهنجو ننڍن صوبن جي عوام ۾ وڃايل وقار ته بحال ڪرايو. خاص ڪري پير پاڳاري جو بيان به ان سلسلي ۾ وڏي اهميت وارو آهي ته ”پنجاب کي به پنهنجي بالادستي ختم ڪرڻ لاءِ سوچڻو پوندو.“ جڏهن پير صاحب اهڙي نسر جي ڳالهه ڪري ٿو ته پنجاب کي به پنهنجي روبي تي نظر ٽائي ڪرڻ گهرجي. ننڍن صوبن کي پنجاب مان شڪايتون آهن ته هوياءُ کي حاڪم ۽ ٻين قومن کي محڪوم سمجهي ٿو. جيئن فوج هن ملڪ تي حڪمراني ڪرڻ واري حق کي جائز سمجهي ٿي. تيئن پنجاب به طاقت ذريعي ٽن ننڍن صوبن جي حقن کي پاڻمال ڪرڻ جائز سمجهي ٿو. پنجاب جي عوام فوج ۽ ڪاموري جي ننڍن صوبن تي قبضي واري سوچ هڪڙي آهي ڇاڪاڻ جو پنجاب جون اهي ٽيئي قوتون ڪنهن نه ڪنهن روپ ۾ هڪ ٻئي سان ڳنڍيل آهن. پنجاب جون سڀئي ذريون ننڍن صوبن جي استحصال ۾ شريڪ آهن. پنجاب جمهوريت سان به مثبت رويو پائائي نه سگهيو آهي تاريخ گواهه آهي ته پنجاب مان اڀرندڙ هر تحريڪ فوج

کي اقتدار تي قابض ٿيڻ جو موقعو ڏنو آهي. پنجاب جڏهن لولي لنگڙي جمهوريت لاءِ راضي ناهي ته پوءِ صوبن کي خودمختياري ڏيڻ لاءِ ڪيئن راضي ٿيندو. اهو هڪ وڏو سوال آهي.

جيڪڏهن هينئر وفاق واقعي سچائي ۽ سنجيدگي سان صوبن کي خودمختياري ڏيڻ لاءِ سوچي ٿو ته پوءِ وفاق کي وڌيڪ بکيڙو کڙو ڪرڻ جي ڪا ضرورت ڪانهي نه اي پي سي جي، نه وري ڪنهن سيمينار جي، وفاقي سرڪار آڏو 1940ع واري قرارداد پاڪستان، 1973ع وارو آئين ۽ ايم آر ڊي تحريڪ دوران سنڌ جي سڀني پارٽين پاران پاس ڪيل قرارداد رکاري تي موجود آهي ان تي عمل ڪري جن ۾ صوبائي خودمختياري وارو سوال. هڪ جواب جي صورت ۾ موجود آهي. اوهان ٿورو ان تي عمل ڪريو صوبائي خودمختياري ته وڏي ڳالهه آهي اوهان حقيقي جمهوريت ته بحال ڪريو. سدائين فوج ڏنڊو کڻي اچي قبضو اقتدار تي قبضو ڪري ٿي. عوام کي ماري ڪٽي پوءِ وري عوام جي خوشحالي ۽ سک جا ڊراما رچائي ٿي. هن وقت به صوبائي خودمختياري جو بکيڙو هڪ ڊرامي کان وڌيڪ ڪجهه ناهي.

فوج کي اقتدار جي انڌ ۾ ڪجهه نظر نٿو اچي فوجي حڪمرانن جون غلط پاليسيون، اقتداري هوس ۽ هوڏ ڪري ڪڏهن ڪڏهن رياست لاءِ خودڪشي جو ڪارڻ بڻيون آهن. جيئن 1971ع ۾ بنگال جي ويڙهه وقت خودڪشي ڪئي وئي هئي اڄ جي حالتن ۾ جيڪڏهن سنڌ کي مايوس ڪهه ويو ۽ عوام جي مسئلن جو تدارڪ نه ڪيو ويو ته ان جو نتيجو پيانڪ نڪرندو. سنڌي عوام جي صبر جي جهولي ڪيڏي نه ويڪري آهي هو صبر سان هر ڏاڍ کي سهن ٿا نه ته جيڪي چيڙ چاڙهن وقت تائين ڪئي وئي اهي خبر ناهي اڳتي ان جو نتيجو ڇا نڪرندو؟

بدقسمتي سان پاڪستان جي حڪمرانن ڪنهن به چڱي قدر يا روايت کي پلجڻ ناهي ڏنو جنهن جو نتيجو اهو نڪتو آهي ته خوشامند، چاڀلوسي ۽ موقع پرستي عام ماڻهن جي روايت بڻجي چڪي آهي. ڪيترن ماڻهن زماني سازي جي سياست کي اپنائي ورتو آهي. انڪري ماڻهن پنهنجي رويي ۾ اصلاح ڪرڻ جو فڪر ئي ڪرڻ ڇڏي ڏنو آهي. ماڻهن اهو به سوچڻ ڇڏي ڏنو آهي ته هنن جي ڪنهن عمل سان عوام کي صدين تائين پوڳڻو پوندو آهي ماڻهو تڏهن سوچيندا آهن جڏهن ڌرتي پيرن هيٺان نڪري ويندي آهي.

تاريخ : 2007_3_13

زاهدان

ڌماڪي کانپوءِ

پاڪ_ايران تعلقات

ايراني سرڪار پاران پاڪ سرحد سان گڏيل ست سؤ ڪلوميٽر ڊگهي بارڊر تي ڪنڪريٽ جي ديوار تعمير ڪرڻ جو فيصلو ڪري انهيءَ ديوار جو تعميراتي ڪم شروع ڪري ڏنو آهي. ايران پاڪ سرحد لڳ پنهنجي فورسز ۾ اضافو ڪري گشت شروع ڪري ڏنو آهي. جڏهن ته زيرو پوائنٽ به بند ڪئي وئي آهي. زيرو پوائنٽ تان پاڪستاني زائرين جي داخلا سخت چيڪنگ واري مرحلي کانپوءِ ڪئي وڃي ٿي. ٽي هفتا گذرڻ جي باوجود به زيرو پوائنٽ کي ايراني سرڪار نه کوليو آهي. 14 فيبروري تي ٿيندڙ ڪاربر ڌماڪي کان پوءِ ايران بارڊر تي سخت پابنديون هڻي ڇڏيون آهن. ان قسم جا ٻه ڌماڪا پاڪستان_افغانستان ۽ عراق ۾ ٿيندا رهن ٿا. پر ايران ۾ اهڙي قسم جو ڌماڪو ڪيترائي سوال پيدا ڪري رهيو آهي. ان سلسلي ۾ چيو وڃي ٿو ته آمريڪا ايراني علائقي سيستان ۾ سُني فرقي سان سلهاڙيل آبادي کي مدد ڪري شيعا سُني تضاد کي اڀارڻ چاهي ٿو. سُني ماڻهن پاران اهڙا حملا ڪرائي ايراني سرڪار کي ڪاوڙائي وڏي غلطي ڪرائڻ چاهي ٿو. پر ايران هن وقت هر قدم ڦوڪي چنڊي کڻي رهيو آهي. تنهن ڪري ايران بيوقوفي ڪري ڪا وڏي غلطي نه ڪندو. جنهن سان هو ڏچي ۾ پئجي وڃي يا آمريڪا کي اهڙو جواز فراهم ڪري ڏي جو سيستان جي ماڻهن جي مدد سان تماشو ڪڙو ڪري دنيا کان همدردي حاصل ڪري ايران تي هلي جو جواز حاصل ڪري وٺي. ڇاڪاڻ جو سيستان جي علائقي ۾ ڪرد بلوچ آباد آهن جيڪي ايران کان آزاديءَ جو مطالبو ڪندا رهيا آهن. تازو آمريڪي منصوبي تحت ايران تي حملو ڪرڻ کان پهريان مسلمانن کي شيعا _ سُني بنيادن تي پاڻ ۾ ويڙهائڻ آهي. جڏهن شيعا _ سُني هر جاءِ تي هڪ ٻئي سان چڪتاڻ ۾ هوندا ته اهڙي صورت ۾ آمريڪا ايران تي آسانيءَ سان حملو ڪندو. ايران ۾ سندس مخالف سُني بلاڪ سامهون آڻي اُن کي استعمال ڪرڻ آمريڪا لاءِ تمام سولو هوندو هاڻي اها سوچ آهي آمريڪا جي ايران بابت. جنهن کي ايران سمجهي چڪو

آهي. تنهنڪري ايران پهرين مرحلي ۾ پاڪستان واري سرحد تي زيرو پوائنٽ بند ڪري ڇڏي آهي.

ڪار ٻر ڌماڪو ايران جي شهر زاهدان ۾ ٿيو. جنهن ۾ 18 ماڻهو شهيد ۽ ويهارو کن زخمي ٿي پيا. ڌماڪو صبح جو 30: 6 منٽن تي ٿيو. ان سلسلي ۾ ڪجهه گرفتاريون به عمل ۾ آيون آهن. ڪار ڌماڪو ان وقت ٿيو جڏهن پاسداران انقلاب جي بس جوان ڪارپرسن گذر ٿيڻ لڳا ان وقت ڪار ڌماڪي سان ڦاٽي پئي. ڌماڪي کان اڳ ان ڪار مان چار دهشتگرد لهي موٽر سائيڪلن تي چڙهي فرار ٿي ويا. زاهدان شهر، پاڪستاني سرحد ٽيڻ کان پوءِ اڳيون ايراني شهر آهي هي ڌماڪو جندالله تنظيم وارن ڪرايو آهي. جنهن جي ذميواري جند الله وارن قبولي ورتي آهي ماضيءَ ۾ اهو گروپ ان علائقي ۾ قتل ۽ اغوا جي واقعن ۾ اڳڀرو رهيو آهي. ٻئي پاسي وري ايراني انقلابي عدالت تڪڙو فيصلو ڏئي ٻر ڌماڪي ۾ گرفتار ڏوهي کي سري عام قاسمي چاڙهڻ جو حڪم ڏنو. 19 فيبروريءَ تي ان جوابدار کي زاهدان ۾ سري عام ڦاهي تي چاڙهيو ويو. ان سلسلي ۾ ايراني روحاني پيشوا آيت علي خامنه اي جي ترجمان عباس علي سليماني عوام کي اپيل ڪئي آهي ته هو صبر ۽ تحمل کان ڪم وٺن. سڀني فرقي سان سلهاڙيل به اسان جا ڀائر آهن. انهن جا هٿ اهڙي جرم کان پاڪ آهن. اسان کي انهن جي شڪايتن جو به احساس آهي. جند الله تنظيم جو هن وقت اڳواڻ عبدالمالڪ يحيٰ ريگي آهي. جنهن لاءِ چيو وڃي ٿو ته سندس جو واسطو پاڪستان سرڪار پاران دهشتگرد قرار ڏنل ڪالعدم تنظيم سان آهي.

زاهدان ٻر ڌماڪي کانپوءِ ايراني پارليامينٽ جي ميمبر حسين علي شاه ايراني پارليامينٽ کي خطاب ڪندي پاڪستان مٿان الزام مڙهيو ته ڏکڻ _ اولهه پاڪستاني سرحدن وٽ ايراني حڪومت جا مخالف ۽ منشيائت جا اسمگلر لڪل آهن. پاڪستاني حڪومت ان سلسلي ۾ ڪو قدم کڻڻ بدران کين پناهه ڏئي رهي آهي. جنهن ڪري ايران ۾ جيڪا به گڙبڙ ٿئي ٿي. ان جي رٿا بندي پاڪستان ۾ ٿي رهي آهي. ايراني پارليامينٽ جي رڪن پاران اهڙو بيان پاڪستان لاءِ ضرور افسوس جو باعث بڻيو هوندو. ان سلسلي ۾ ڪجهه ماڻهن جو خيال آهي ته پاڪستان ۽ ايران وچ ۾ غلطي فهميون پيدا ڪرڻ به آمريڪي منصوبي جو هڪ حصو آهي. آمريڪا جي سياسي پلاننگ ڪندڙ اهڙو منصوبو آمريڪي سرڪار کي پيش ڪيو آهي ته پاڪستان ۽ ايران جي شيعا _ سني فرقن ۾ بيچيني ۽ مونجهارا پيدا ڪري ٻنهي ملڪن کي هڪٻئي جي خلاف ڪڙو ڪڙو آهي. پاڪستان ۾ محرم واري مقدس مهيني ۾ ٻر ڌماڪي ۽ زاهدان ۾ سڀني فرقي جي ماڻهن پاران ٻر ڌماڪي ۾ پاسداران انقلاب جي 18 ماڻهن جي قتل پٺيان اهڙي سوچ کي نظر انداز نٿو ڪري سگهجي.

ايران جي هڪ عالم حجت السلام احمد خاطمي به پاڪستان سرڪار مٿان الزام مڙهيندي چيو آهي ته ”پاڪستان جا مدرسا دهشتگردن جون پناهه گاهون

آهن. پاڪستان اسان جو پاڙيسري ملڪ آهي پر اهو آهستي آهستي پاڙيسري وارن حقن کي وساريندو ٿو وڃي، زاهدان ڪار بمر ڌماڪو پاڪستاني مدرسن جي پڙهيل جنگجوئن ڪيو آهي.“ ڪار بمر ڌماڪي کان پوءِ ايراني سرحدن لڳ چئن پوليس عملدارن کي قتل ڪيو ويو. ايران چئن عملدارن جو قتل به پاڪستان جي کاتي ۾ وجهي ڇڏيو آهي. ايراني سرڪار جو ان سلسلي ۾ سخت احتجاج سامهون آيو. ايران ايترو به چئي ڏنو ته پاڪستان کي آمريڪا کان محتاط رهڻ کپي، ڇاڪاڻ ته آمريڪا کيس وڏو نقصان پهچائي سگهي ٿو. جڏهن ته پاڪستان ايران کي غير مستحڪم ڪري رهيو آهي. اهڙي قسم جي بيان ۾ ايران پنهنجي دوست ۽ پاڙيسري ملڪ کي وڏي معيار ڏئي آهي. جنهن لاءِ پاڪستان کي ازالو ڪرڻ گهرجي. اهو پاڪستاني سرڪار جو اخلاقي فرض بڻجي ٿو. سڀني واقعن ۽ حالتن کي مدنظر رکندي ايران پاران بارڊر تي پڪي ڪنڪريٽ ديوار تعمير ڪرڻ جو ڪم شروع ڪري ڇڏيو آهي. ايراني حڪومت پاران پاڪستان - ايران سرحد ست سؤ ڪلوميٽرن تي مشتمل آهي. ان تي ٽي فٽ ويڪري ۽ ڏهه فٽ ڊگهي (اُڀي) ديوار تعمير ٿيندي ديوار جي تعمير ۾ مضبوط لوهه ۽ سرين جو استعمال ڪيو ويندو. 1992ع ۾ ايران ۽ پاڪستان جي حڪومتن وچ ۾ ٻنهي طرفن کان سرحدي شهرين لاءِ راهداري ۽ ڪاٺ پيئڻ جي شين کي آڻڻ ۽ نيڻڻ جي اجازت ڏني وئي هئي. تازن واقعن کانپوءِ ايران زير پوائنٽ بند ڪري ڇڏي آهي. لوڪل ماڻهن جي اڇ وچ سميت ڪاٺ پيئڻ وارين شين جي آڻڻ ۽ نيڻڻ تي پابندي هڻي ڇڏي آهي. تنهنڪري مقامي آبادي ڄامائڻو سخت پريشان آهن ۽ فاقا ڪشيءَ جي بحران ۾ ڦاسي چڪا آهن. مقامي ماڻهن جي گذر سفر جو ذريعو ايران کان پاڪستان ڏانهن شين آڻڻ ۽ نيڻڻ آهي. خاص ڪري تفتان کان ايران موڪلڻ جي انتظار ۾ فروٽ، پٽاٽا، ۽ چانور پئجي پئجي خراب ٿي چڪا آهن. جنهن سان پاڪستاني واپارين کي وڏو نقصان رسيو آهي. ٻيو نقصان پاڪستان کي اهو ڪٽو پيو ته انهيءَ رستي سان پاڪستان جا اڪثر نوجوان ترڪي ۽ ٻين يورپي ملڪن ڏانهن روزگار جي سلسلي ۾ ويندا آهن. زير پوائنٽ بند هجڻ ڪري سخت چوڪسي ۽ نگراني هڻڻ ڪري پاڪستاني نوجوانن ٻين ملڪن ڏانهن وڃي ناٿو ڪمائڻ کان به محروم ٿي ويا آهن. ٻئي طرف تيل آهي، جيڪو ايران مان انهيءَ رستي کان اچي ٿو تفتان ۾ ڏهن کان پندرهن رپين تائين، ڪوئيٽا ۾ پنجويهه کان ٽيهن رپين جي اگهه تي في ليٽر وڪامي ٿو. ان تي به اثر پيو آهي. ايران کان پهچندڙ تيل مهانگو ٿي ويو آهي. تيل واري واپار سان ڪيترائي ماڻهو سلهاڙيل آهن. اڪبر سومرو ۽ مان جڏهن تفتان روڊ سان سفر ڪري رهيا هئاسين ته مون کي روڊ کان ٻنهي پاسن کان وڏا تيل جا ڊرم ڏسڻ ۾ آيا جن ۾ ايراني تيل هو. اتي چار يا پنج ماڻهو موجود هئا. جيڪي سستو تيل وڪرو ڪري رهيا هئا. بلوچستان صوبي جي موسم ۽ پهاڙي رستن جي حوالي سان سي اين جي، گاڏين کي مضبوط طاقت ڪونه ٿي بخشي. ايراني تيل

پاڪستاني تيل کان وڌيڪ طاقتور آهي. جيڪو گاڏين کي بلند پهاڙن تائين چڪڻ ۾ طاقت فراهم ڪري ٿو.

هڪ طرف زاهدان ۾ دماڪي کانپوءِ ايران ڪاوڙ ۾ اچي ڪنڪريت ديوار تعمير ڪرڻ جو فيصلو ڪيو آهي. ته ٻئي حوالي سان اهو به ڏٺو وڃي ته صدر مشرف جو ايران وارو دؤرو جيڪو فيبروري جي پنجين تاريخ تي ڪيو ويو جيڪو قومي علائقائي سلامتي لاءِ اهم چيو وڃي ٿو. اتي ڪيئي ڳالهين ۽ معاهدا ٿيا انهن معاهدن. واعدن ۽ قسمن جو هاڻي ڇا ٿيندو؟ ڪٿي ائين ته ناهي جو اهو به دماڪا صدر مشرف ۽ احمدي نژاد کي ويجهو رهڻ بجاءِ اختلاف پيدا ڪري ڪين پري ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وئي هجي. في الحال اسان کي هر ڳالهه تي غور ڪرڻ گهرجي، سڀني پاسن کي ڇاڇڻو پوندو. ان دوري بابت سيڪريٽري خارج رياض ڪوڪر جو بيان هو ته پاڪستاني صدر ڇهن سالن کانپوءِ ايران دوري تي تهران پهتو آهي. پاڙيسري ملڪ ايران سان پراڻا تعلقات هئڻ جي ناتي پاڪستان کي ايراني سلامتي بابت تشویش آهي ڇاڪاڻ جو ايران مشرق وسطیٰ ۾ اهم رول ادا ڪري ٿو. صدر مشرف جڏهن ايران آيو ته ايراني سرڪار ان جو شاندار استقبال ڪيو. صدر مشرف هر خيال مسلم گروپ بنائڻ جي ڪوشش سبب ايران سميت نو اسلامي ملڪن جو دورو ڪيو صدر مشرف بهتر ڄاڻي ٿو ته جيڪڏهن ايران تي آمريڪا حملو ڪيو ته پوءِ وارو پاڪستان جو هوندو. تنهن ڪري مسلم ملڪ گڏجي ڪو اهڙو لائحہ عمل تيار ڪن جنهن سان مسلمان ملڪ آمريڪي عتاب کان بچي سگهن. ڇاڪاڻ جو آمريڪا پاڪستان مٿان طالبان جي مدد جا الزام هڻي پاڪستاني علائقن تي بمباري ڪرڻ جو فيصلو ڪري ڇڏيو آهي. ٻي طرف ايران تي به آمريڪي حملي جي تلوار لتڪيل آهي. پاڪستان کي خارجہ پاليسي تي نظر ثاني ڪرڻ گهرجي انهيءَ ڪري پاڙيسري ملڪن ڀارت، افغانستان ۽ هاڻ ايران سان ناتا خراب ٿي رهيا آهن. پاڪستان جي غلط پاليسين ڪري ۽ پاڪستان پاران آمريڪي ڪئمپ ۾ وڌيڪ جي حضوري ڪرڻ سبب پاڪ - ايران تعلقات متاثر ٿي رهيا آهن. زاهدان ۾ پاسداران انقلاب تي حملي کان پوءِ پاڪ - ايران جي دوستي جي تاريخ ۾ پهريون ڀيرو ايڏي تلخي پيدا ٿي آهي. جو ايران ۾ پاڪستاني سفير کي دفتر خارجہ ۾ گهرائي احتجاج ڪيو ويو. مستقبل ۾ به وچوتيون پيدا ٿي سگهن ٿيون. جن کان پاڪستان کي خبردار رهڻ گهرجي. ايران کي اهڙو تاثر ڏنو وڃي ته جيئن وري ايراني عالم، دانشور خاتمر احمد خاتمي صاحب ائين نه چوي ته پاڪستان جا مدرسا دهشتگردن جون پناهه گاهون ۽ پاڪستان پاڙيسري واري حقن کي وساريندو ٿو وڃي.

تاريخ : 2007_3_6

ڪوئيٽا جا ڏينهن

۽ شاعر جو درد

وفاقي حڪومت جو مڪمل طور سان بلوچستان جي ترقي ڏانهن ڌيان آهي. خاص ڪري سڙڪن وارا تعميراتي منصوبا ڏسي اها شئي محسوس ڪري سگهجي ٿي. هينئر بلوچ عوام جي پلائي خاطر ڪجهه ٿي رهيو آهي. سڙڪن زريعي آمد رفت ماڻهن وچ ۾ فاصلا گهٽائي ويجهو آڻي ٿي باقي جيئن سنڌ جي وڏيرن ۽ سردارن سنڌ ۾ پينگ ڪري ڇڏي آهي تنهن ئي بلوچ سردارن بلوچستان ۾ پينگ ڪري ڇڏي آهي. بلوچن جي ديس گهمڻ لاءِ قمر جهڙي دلربا ماڻهو دعوت ڏني ته مون ها ڪرڻ ۾ دير نه ڪئي تڙ تڪڙ ۾ تياري ڪري گاڏيءَ ۾ چڙهي پيس. هڪ ته سني سواري ٻيو دلربا قمر ساڻ هجي ته پوءِ زندگي جا سڀئي سک ملي ٿا پون. هفتو کن ڪوئيٽا ۾ رهڻ باوجود بور نه ٿياسين. ڀلا ڇا نه مليو! گهمڻ ڦرڻ، ڪاڻڻ، پيئڻ، وري مهمان نوازي ۾ صادق مينگل ۽ اڪبر سومرو جهڙا دلربا دوست هجن ۽ رضوان جمالي جهڙا پيار ڪندڙ ۽ ساهه گهوريندڙ دوست هجن ته پوءِ ڇا جي ڪوٽ ٿي رهجي وڃي. رضوان جهڙو ننڍيڻ جو دوست مليو ته هن پراڻين يادن جي پنڊ کولي اڳيان رکي ماضيءَ جي جھروڪن ۾ پاڻ کي ٻارڙو محسوس ڪيم. پر پوءِ به اڃان تشنگي رهجي وئي. منهنجا سڀئي دوست عاشق مزاج آهن. صادق ۽ اڪبر ان معاملي ۾ وري ڪجهه اڳڀرا آهن. اڪبر ۽ صادق جي روايت ۾ سني محبوبا سني موبائل ۽ سني ڪار رکڻ شامل آهن. يقين ڪريو ته جن ماڻهن ۾ اهي خوبيون هجن ته اهڙا ماڻهو طبيعتن جا شاندار هوندا آهن. سوا هڙن سونهن پرين ساڻين جي موجودگيءَ ۾ ڪوئيٽا ۾ مزو پئي آيو.

ڇنڇر ڏينهن ننڊ مان ڪجهه دير سان اٿياسين. اڪبر سومري چيو ته تيار ٿي وٺ ته ناشتو ڪرڻ هلون. فليت کان هيٺ لهي چيم ڪيڏانهن هلون. چيائين ويهه گاڏيءَ ۾ افضل فود پوائنٽ جناح روڊ تي ٿا هلون. اسين ڪورٽ جي ٻاهران روڊ تي گاڏي بيهاري گاڏي مان لهي گاڏي ڊرائيور حوالي ڪئي سين. ڊرائيور وٽن جون چڪيون کڻي نوشڪي هليو ويو. جيڪا اڪبر جي روڊ سائيڊ آهي. اسين ڪورٽ کان نڪري جناح روڊ ڏانهن اڳتي هلياسين. زندگي ڀرپور انداز ۾ روان دوان هئي. سرد هواونن جسم کي تڌاڻ جو احساس ڏياري رهيون هيون. اسان جيئن

منان چوڪ تي پهتاسين ته هڪ زوردار ڌماڪو ٿيو. اسين ڪنڌ ورائي پوئتي ڪورٽ طرف نهاريسين ته اها عمارت دونهين ۾ واسجي چڪي هئي. ماڻهن ۾ رڙيون ۽ پاڇ سموري ماحول کي خوفزدہ ڪري ڇڏيو. ٿوري دير ۾ ايمبولينس ۽ پوليس جون گاڏيون پهچڻ شروع ٿي ويون. مون پوءِ مان اڪبر کي چيو يار ناشتي کي ڇڏ هل ته گهر هلون، حالتون وڌيڪ خراب ٿي سگهن ٿيون. اڪبر چيو ته يار هي پوائتو ماحول ڪلاڪ ٻن ۾ ٺيڪ ٿي ويندو. ماڻهو بي حس ٿي چڪا آهن، هتان جي ماڻهن کي بمن جي پرواهه ئي ڪانهي ۽ نه وري ڪنهن جي مرڻ سان ڪا همدردي اٿن هر ماڻهو پنهنجن مسئلن ۾ ڦاٿو پيو آهي. ڪير مري ڪير جيئي. ڪنهن جو جڻ ته واسطو ئي ڪونهي. اڪبر کي چيم ته ڇڏ يار ڳالهين کي ڀلا جتي پاڻ بيٺا آهيون اتي به ته ٻه ڌماڪو ٿي سگهي ٿو. ڀلا ڪهڙو پروسو آهي ڪجهه به ٿي سگهي ٿو.

اڪبر منهنجي ڳالهه سمجهي ويو. اتان رکشا ڪرائي واپس ارباب ٿاڻون آياسين. گهر پهچڻ کان اڳ رستي ۾ ناشتو ڪيوسين، گهر پهچندي مون تي وي کولي جتي هر نيوز چينل مان بريڪنگ نيوز ۽ الرٽ نيوز ذريعي ڪورٽ ۾ ڌماڪي کي فوڪس ڪيو يعني ويو. هن ڌماڪي ۾ سينئٽر سول جج عبدالواحد دراني، نو وڪيلن سميت 16 ماڻهو مارجي ويا ۽ تقريبن چاليهه ماڻهو زخمي ٿيا. ڪوئيٽا ۾ ان قسم جو ٻه ڌماڪو پهريون ڀيرو ڪورٽ اندر ٿيو هو. ڪجهه ماڻهن جو اهو به خيال هو ته پاڪستان حڪومت پاران افغانين کي واپس افغانستان موڪلڻ جي خلاف مزاحمت جو عمل آهي اهڙن حالتن کي سامهون رکندي حڪومتي حلقن جو چوڻ آهي ته خود ڪش حملن کي روڪڻ مشڪل آهي.

آچر ڏينهن صبح سوڀر اڪبر مون کي نوشڪي روڊ سائيٽ تي وٺي ويو. نوشڪي کان اڳيان تفتان پوءِ ايران جو بارڊر آهي. ڪوئيٽا کان ٻاهر لڪ پاس وارو علائقو پار ڪري اتي پهتاسين جتان هڪ رستو ڪراچي پيو رستو تفتان طرف وڃي ٿو. تفتان وارو رستو اڪبر سومرو جي نگراني ۾ ٺهي ٿو. هي سڙڪ اهم سڙڪ آهي جيڪا ايران ۽ پاڪستان کي ڳنڍي ٿي، هن شاهراهه تان ايران کان لڪ چپ ۾ ٻاهريون مال هتي اچي ٿو. ان ۾ خاص ڪري تيل شامل آهي. هن رستي سان آبادي گهٽ آهي. هڪ اڌ شهر آهي اتي انساني زندگيءَ کي سهولتون پهچائڻ واريون شيون ميسر ناهن. ماڻهو الله جي آسري پيا گذارين. باقي سردارن جا ٺٽ آهن. سردار مهانگي گاڏين ۾ سفر ڪن ٿا، عام ماڻهو جي پيرن ۾ سنجو جوتو به ميسر ڪونهي. هتي ايراني ڊيزل ڪوئيٽا کان به سستي اگهه تي ملي ٿي. روڊن جي ٻنهي پاسن کان ڊرم رکيو ماڻهو تيل پيا تيل وڪڻن. پاڪستاني پئٽرول ته ڪوئي وٺي ئي نه پيو. شام جو واپس گهر پهتاسين. شام جو رضوان سان ٽائيم رکيل هو. وري اتان صادق ڏانهن ويڻو هو. سوان ڏينهن صادق ڏانهن وڃي نه سگهيس.

پر رضوان سان سٺي ڪچهري ٿي. اڪبر مان ۽ رضوان ڪوئيٽا کي خوب گهمبوسين ڪنٽومينٽ ايريا ۾ شاينگ سينٽر وياسين ۽ خريداري ڪئي سين.

شاڀنگ سينئر تي ماڻهن جي وڏي رش هئي.

سومر ڏينهن تي وي تي هڪ ٻي خبر ٻڌي تي پاڻي پت کان ڏهه ڪلوميٽر پري ويرانِي ۾ سمجهوٽا ايڪسپريس ۾ ڌماڪي بعد ٻاهه لڳي وئي. نتيجي ۾ 64 ماڻهو مري ويا ۽ ڪيترائي زخمي ٿيا. مرڻ وارن ۾ اڪثريت عورتن ۽ ٻارن جي هئي. ان ٻه ڌماڪي جو الزام ڀارت سرڪار لشڪر طيبه ۽ جيش محمد مٿان عائد ڪيو. جيڪي ڪشمير ۾ جهادي گروپن سان برسرِ پيڪار آهن. ان سانحي کانپوءِ خيال ڪيو وڃي ٿو ته شايد ٻنهي ملڪن جي وچ ۾ ڪشيدگي وڌي وڃي ۽ وزير خارجہ خورشيد محمود قصوري جو دورو ملتوي ٿي وڃي. پر هن پيري ان جي ابتڙ ٻنهي ملڪن جي سربراهن سنجيدگيءَ کان ڪم ورتو ۽ حالتن کي پرکيو. نتيجي ۾ قصوري جو دورو ٿي ويو ۽ ملڪي حالتن کي ڪنٽرول به ڪيو ويو قصوري صاحب ڀارتي اپوزيشن اڳواڻن اٽل بهاري واجپائي ۽ ايل ڪي آڏواڻي سان به مليو. ٻنهي ملڪن پاران حادثي جو اتفاق راءِ سان گڏيل تحقيقات ڪرڻ جو فيصلو ڪيو ويو ۽ هڪٻئي سان هر مسئلي تي تعاون ۽ سهڪار ڪرڻ ۾ اڳڀرائي ڪئي وئي. اهڙي عمل سان انهن عناصرن جي سوچ کي شڪست ملي جيڪي غير ضروري مسئلا اُڀاري پاڪ ڀارت تعلقات خراب ڪرڻ جي خواهش رکن ٿا. جيڪڏهن پاڪ ڀارت مستقبل ۾ اهڙو مثبت رويو اپنائيو ته ڪي به ڏکيا ڏينهن پاڪ ڀارت جي عوام لاءِ نه ايندا. ڇاڪاڻ جو سرڪاري فيصلا ۽ رويو سڀ عوام سان سلهاڙيل هوندا آهن. تنهنڪري حڪومت تي فرض آهي عوام جي سک ۽ ڀلائي خاطر سنجيده رويو رکي. جنگ ۽ هوڏ واري پاليسي ٻنهي ملڪن جي عوام لاءِ هاجيڪار آهي.

اڱاري ڏينهن صادق سان گڏ ڪوئيٽا شهر گهمڻ لاءِ نڪتاسون. مولانا فضل الرحمان، حافظ حسين احمد جي گهرن وٽان گذرياسون ته صادق ٻڌايو ته مولوي صاحبان جا گهر ۽ مدرسا گڏ آهن. بلوچستان ۾ غربت هئڻ ڪري ماڻهو پنهنجا ٻارڙا مدرسن ڏانهن موڪلين ٿا جتي کين اسلامي تعليم سان سينگارڻو وڃي ٿو. ساڻ ٽن ويلن جي ماني ۽ رهائش مفت ملي ٿي پوءِ اُهي ٻار جوان ٿي اهو سڀ ڪجهه ڪن ٿا جيڪي مدرسن طرفان حڪم ڏنو وڃي ٿو. بلوچستان ۾ ڏسڻ وٽان صرف حنڌ-هوڙڪ جهيل يا زيارت وغيره ناهي. هي مدرسا به ڏسڻ وٽان آهن جتي مالا مال زندگيءَ کان محروم ٻارڙا ائين ٿا لڳن جڻ قيد ۾ گذاري رهيا هجن. انهن ٻارن جي اکين ۾ لڪل خواهشون چٽيون نظر اچين ٿيون. ڊڄي ڊڄي مون هڪ پٺاڻ ٻارڙي سان ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي. جيڪو مدرسي جي در تي بيٺل هو. چيو مانس ڇا حال آهي. هن ڪو به جواب نه ڏنو ڇاڪاڻ جو هو سواءِ پشتو جي اردو نه پيو ڄاڻي. هو مسلسل مون ڏانهن نهاري رهيو هو. هن جي ماڻ به پراسرار هئي. هن ننڍڙي ٻارڙي به تي اکر پشتو ۾ ڳالهيا جيڪي مان سمجهي نه سگهيم. اربع ڏينهن اها خبر آئي ته پنجاب جي صوبائي وزير ظل هما کي گجراتوالا ۾ قتل ڪيو ويو هڪ جنوني قاتل غلام سرور چهن فوٽن کان پري

فائرنگ ڪري قتل ڪري ڇڏيو. جنوني کي ڪو پڇتاءُ ڪونهي هو چوي ٿو ته عورت کي وزارت يا حڪمراني ڪرڻ جو ڪوبه حق ناهي. ائين اسان جي ملڪ ۾ ڪيترائي جنوني ملندا. جيڪي عورتن کي هڪ غلام واري حيثيت ڏيڻ کان مٿي نٿا سوچن. ڪارو ڪاري سميت ملڪيت جي وارثت تان عورتن جو خون ڪري ڪيترائي جنوني سرخرو ٿين ٿا. 1988ع ۾ بينظير ڀٽو جي حڪمراني تي ڪندڙن رڪنن ماڻهن کي اعتراض هئا ته اسان وزير اعظم بينظير کي سلام ڪيئن ڪريون ڇاڪاڻ جو هو هڪ عورت آهي. بهرحال آمريڪا جي پلائيءَ سان بينظير ڀٽو اقتدار ماڻيو پر ٿوري عرصي ۾ اقتدار کان محروم ٿي وئي.

هيئن حقوق نسلوان وارو بل هڪ قانوني شڪل اختيار ڪري چڪو آهي. عورتن کي سڀئي انساني حقن ڏنا ويا آهن. پر اهو قانون عورت کي ڪوبه تحفظ فراهم نٿو ڪري سگهي. اهڙي طرح هن ملڪ جا جنوني اهڙي قانون کان بالاتر آهن. جن کي عورت جي حڪمراني ۽ جائز حق ڏيڻ عذاب ٿا لڳن. هواج به طاقتور آهن جيڪي پنهنجا فيصلا مڙهي عورت کي ذلت ۽ رسوائِي جي ڏهڻ ۾ ٿا ڌڪن. هاڻي ظل هئا جي قاتل غلام سرور جو ڇا ٿيندو هو پنج اٺ سال قيد ڪاتي ٻاهر ايندو ۽ فاتحانه انداز ۾ سرخرو ٿي نڪرندو. جي ڦاهي نه ڇاڙهيائونس ته وري اهڙا جنوني ڪردار نئين روپ ۾ جنم وٺندا ۽ ظل هئا جهڙا جاکوڙي ڪردار مرندا رهندا. مون ان وقت ٻاهر نڪري برف پوش پهاڙن جي چوٽين ڏانهن نهاريو. اها رات سموري برسات پئي هئي. مون سمجهيو ته آسمان عورت جي ناحق خون تي ڳوڙها ڳاڙي رهيو آهي. اسان جا ڳوڙها خشڪ آهن. پهاڙن ۾ سانڌ هئي بلند پهاڙ سواليه نشان بڻيل هئا. چوڌس چپ چاپ ڪري منهنجو ساهه منجهي رهيو هو مون سعيد کي موٽرسائيڪل ڪڍڻ لاءِ چيو. جنهن سمورن شاهراهن تي گهمايو. تڏڙي هير ۽ وسندڙ مينهن جي ڪٽين منهنجي جسم کي جڏهن ڇهيو پئي ته ڪي پل فرحت محسوس ڪئي. وري واپس گهر آياسين. پر مون کي سڪون نه آيو وري مونجهه ٿي پلا سڪون ڪيئن ملي. جتي هڪ هفتي اندر هڪ معصوم عورت جو قتل ڪوئي ڪورٽ ۾ بر ڌماڪو ۽ سمجهو ٿا ايڪسپريس سانحي ۾ معصوم ٻارڙن ۽ عورتن جو خون وهيو هجي ڪنهن محب وطن ۽ حساس شاعر کي سڪون ڪٿي ملندو پوءِ ڇو نه هن هوترڪ يا زيارت جي برفباري وارا نظارا هجن. انهيءَ وقت سکر واپسي جو پروگرام جوڙيو. بولان جي پهاڙن کي حالتن جو درد ڀريو نظم ٻڌايو ڪار ڪافي تيزي سان اڳتي وڌندي رهي. مان سڪون جي تلاش لاءِ بلوچستان جا خوبصورت منظر ڏسڻ ويٺو. پر مون ڪورٽ بر ڌماڪي وارا منظر ۽ معصوم ماڻهن جو وڏيل مسيون ڏسي دردن جي سوغات دل ۾ سمائي واپس سکر اچي پهتس.

تاريخ : 28-2-2007

آمريڪي سياست تي گوربا چوف جي طائرانا نظر

تازو ”دي گارڊين“ ۾ سوويت يونين جي آخري سربراھ ميخائيل گوربا چوف جو عالمي تناظر ۾ لکيل مضمون ”ٽئين سرد جنگ کان پاسو ڪيئن ڪجي“ ڇپيو آھي. جنھن کي پڙھي آمريڪا جي جنگي سوچ ۽ ان جا ٻين ملڪن تي پوندڙ اثرن بابت سٺي ڄاڻ ملي ٿي. 1980ع ۾ گوربا چوف روس اندر پرسترائيڪا جي نالي سان سڌارا آندا جنھن سان اوڀر يورپ ۽ سوويت ڪميونسٽ پاور ۾ گھٽتائي ٿي ۽ مارڪيٽ اڪانامي ۾ ويسٽ ۽ آمريڪي اتحاد سان سوويت يونين مقابلو ڪائي نہ سگھيو. ان کان پوءِ رڳو هڪڙي وٽ هئي جنھن سان سوويت يونين کي متحد رکي سگھجي پيو. يعني پارٽي آمريت کي ختم ڪري ڪميونزم کي بين الاقوامي اشتراڪي ڌارا سان ڳنڍڻ. گوربا چوف شايد انھيءَ مقصد کي سوويت يونين جي اندر ئي حاصل ڪرڻ پئي گھريو. پر حالتون ان جي ابتڙ ويون. وقت گھڻو اڳتي نڪري چڪو نتيجي ۾ سوويت يونين ٽٽڻ لڳو. جلد ئي پندرھن ملڪ آزاد ٿي ورھائجي ويا. آخر گوربا چوف پنھنجي عھدي تان استعيفيٰ ڏئي ڇڏي.

گوربا چوف سوويت يونين جي ٽٽڻ کانپوءِ ملڪي سياست کان ڪنارہ ڪش ٿي مختلف عوامي دفاعي منصوبن تي ڪم ڪري رھيو آھي. عورتن ۽ نوجوان جي فلاح لاءِ هڪ سوشل ورڪر طور ڪم ڪري پيو. هن جو چوڻ آھي تہ هن وقت دنيا ۾ عورتن اڳيان ڪيترائي مسئلا درپيش آھن. عورتن ۽ ٻار ڪيترن ئي مسئلن جي باھ ۾ سڙي رھيا آھن. تن لاءِ ڪم ڪندي دلي سڪون ملي رھيو آھي. سندس ڏاھپ کان اسين سڀ واقف آھيون. گوربا چوف پنھنجي مضمون ۾ لکيو آھي: ”آمريڪا جي موجوده قيادت جيڪڏھن دنيا کي فتح ڪرڻ وارا جنگي ادارا قائم رکيا تہ اھا هڪ ڄاڻي وائي غلطي هئڻ سان گڏ ڪنھن وڏي تباهي جو سبب بڻبو“ هي جملو پنھنجي ٻر ۾ هڪ وڏي اھميت رکي ٿو. جنھن کي

دنيا جا سياسي ڏاها آمريڪا لاءِ گوريا چوف جي نيڪ نيتي واري صلاح ڏيڻ جي برابر سمجھن ٿا. پر آمريڪا جو صدر بش دنيا کي فتح ڪرڻ جو خواب ساڀيان ٿيڻ تائين دنيا مٿان جنگ جي تلوار لٽڪائيندو رهندو.

آمريڪا جو ايران خلاف سلامتي ڪائونسل ۾ قرارداد پاس ڪرائڻ لاءِ زور ڏيڻ ۽ ساڻ جنگ جون ڌمڪيون ڏيڻ عراق ۾ صدام کي ڦاهي چاڙهڻ وارو عمل آمريڪا جي خطرناڪ ارادن جي نشاني آهي. عراق ۽ افغانستان ۾ امن قائم ڪرڻ جي نالي هزارين فوجي موڪلي انهن ملڪن تي قبضا ڪري اتان جي عوام کي ڇڏي ڇڏي پنهنجي حڪمراني قائم ڪرڻ. شام، لبنان، سعودي عرب ۽ پاڪستان جي حڪومتن تي مسلسل دٻاءُ وجهي هيسائي پنهنجا سياسي مفاد حاصل ڪرڻ. صوماليا، سودان ۽ نائيڄيريا جي حڪومتن کي ختم ڪرڻ جو مسلسل ڪوششون وٺڻ ۽ اتي پنهنجون ڪٺ پتلي حڪومتون قائم ڪرڻ لاءِ انهن ملڪن مٿان بمباري ڪري ساڻ اقتصادي پابنديون هڻي ڪمزور ڪرڻ. لبنان ۾ حزب الله، فلسطين ۾ حماس جي عوامي تنظيمن سان مسلسل جنگ واري حالت ۾ رهڻ، ڪيوبا ۽ وينزويلا جي حڪومتن کي سي آءِ اي ذريعي ختم ڪرڻ لاءِ اپاءُ وٺڻ، اتر ڪوريا خلاف اقتصادي پابنديون مڙهڻ جا ڌڙڪا ڏيڻ. پاڪستان مٿان 9/11 کان پوءِ آمريڪا سان دهشتگردي خلاف جنگ ۾ سهڪاري هجڻ جي باوجود دٻاءُ وجهڻ وارا آمريڪي ارادا يقينن آمريڪا لاءِ کي گهري ڪڏ ۾ وڃي ڪيرائيندا. يا گوريا چوف جي لفظن موجب ته ”آمريڪا وڏي تباهي جو سبب بڻبو“

صدر بش پنهنجي جنگجو ايجنڊا کان پوئتي هٽڻ لاءِ ڪنهن به طرح تيار ناهي ائين ٿولگي ته هو پنهنجي صدارت واري مدت پوري ٿيڻ کان اڳ ۾ پوري دنيا ۾ قتل و غارت جي بازار گرم ڪرڻ ٿو چاهي. سندس ارادن مان صاف ظاهر آهي ته هو دنيا ۾ امن امان وارا مسئلا پيدا ڪري پنهنجا مقصد حاصل ڪرڻ چاهي ٿو. گوريا چوف اڳتي هلي لکي ٿو ته ”آمريڪا کان ٻاهر ڪٿي به ڏسندڙ ته آمريڪا خلاف اوهان کي منفي تاثر ملندو. ان تاثر جو وڏو سبب اهو آهي ته آمريڪا اڃا تائين پنهنجي پراڻي موقف ۽ نقط نظر تي قائم ۽ بضد آهي. ائين ٿو محسوس ٿئي ڇو بش حڪومت پوري دنيا کي اهو ڏيکارڻ ٿي چاهي ته حالتن تي اڃان به سندن گرفت مضبوط آهي. صدر بش جا تازا بيان ۽ ان جي اڳرائي وارا منصوبا زير بحث آهن. ان مان خبر پوي ٿي ته بش پنهنجي موقف تي سڄي دنيا سان قائم ڊائمر آهي.“

تازو بش حڪومت عراق ۾ نئين پاليسي سينيٽ جي خارجا ڪميٽي آڏو پيش ڪئي آهي جنهن پاليسي کي آمريڪي سينيٽ مسترد ڪري ڇڏيو. ان پاليسي کي اڳرائي واري پاليسي سڏيندي آمريڪي سينيٽر جوزف يائيدن جو چوڻ آهي ته اهڙي پاليسي کي رد ڪرڻ جو سبب صدر بش کي هڪ تمام وڏي

غلطي کان بچائڻ آهي. ٻي پاسي بش حڪومت جي ترجمان اهڙي رد عمل جي جواب ۾ چيو ته قرارداد تي عمل در آمد ڪرڻ صدر بش لاءِ ضروري ناهي. هاڻي سوال اهو ٿو پيدا ٿئي ته جيڪڏهن صدر بش پنهنجي ملڪ جي اعليٰ آئيني ادارن جي قراردادن جو احترام نه ڪري ۽ پنهنجي من ماني ڪندو ته پوءِ جنگي جنون ۾ ڦاٿل صدر بش کي ڪير روڪيندو! دنيا لاءِ خطرا وڌي ويندا ڇاڪاڻ ته هاڻي ڪيترائي ملڪ هٿياربند ۽ ايٽمي قوت جا مالڪ بڻجي چڪا آهن ۽ اهي هاڻي آمريڪا جي پرواهه نه ڪندا. ان حوالي سان گوريا چوف لکي ٿو ته ”موجوده بش حڪومت جا عزائم واضح ۽ نظر اچن ٿا ته هو نئين ايندڙ صدر لاءِ عالمي تناظر ۾ هڪ اهڙو ورثو ڇڏي وڃي جو نئون صدر اهڙين پاليسين کي قائم رکڻ تي مجبور ٿي پوي ۽ تنهنڪري صدر بش جي موقف ۽ نقطه نظر ۾ ڪنهن به قسم جي تبديلي ناممڪن آهي.“

ان حوالي سان آمريڪا اندر ڊيموڪريٽڪ ميمبرن ۽ عوام سميت خود ريپبلڪ پارٽي جا ميمبر به صدر بش کي مايوسي جي نگاهه سان ڏسي رهيا آهن. هو دنيا اندر جنگي ڏوهن جو مرتڪب ٿي شخصي آمريت ٿو پي رهيو آهي. آمريڪا اندر صدر بش سان عوام جي نفرت جو مثال ته گذريل وچ مدي وارين چونڊن ۾ رياست ڊڪوٽا ۾ هڪ عورت ڪامياب قرار ڏني وئي جيڪا چونڊن کان اڳ فوت ٿي چڪي هئي. جنهن ڊيموڪريٽڪ جي ٽڪيٽ حاصل ڪئي هئي. ماڻهن کي ان جي وفات جو علم به هو. پر انهن بش جي اميدوار کي چونڊون ۾ ڪيرائي مثل اميدوار کي فتح سان همڪنار ڪيو. 9/11 واري واقعي کانپوءِ صدر بش جنهن انتقامي جذبي سان ليس ٿي مسلمانن خلاف ڪروسيد جنگ جو آغاز ڪيو هو ان عمل سان هٿلر جهڙي جنگي جنون رکندڙ کي به پوئتي ڇڏي ويو آهي. بش جي دور ۾ ٿيل ظلمن ۽ ڏوهن بابت عالمي عدالت پاران ضرور تحقيقات ٿيڻ گهرجي ان سلسلي ۾ گوريا چوف لکي ٿو ”اسلامي ملڪن لاءِ پاڻ کي نئين حقيقتن مطابق سمائڻ ۾ مشڪل پيش اچي رهي آهي. جديد تقاضائن سان گڏ مطابقت جو عمل جاري رهندو. هي عظيم تهذيب يقينن دنيا کان پاڻ کي مڃرائيندي تنهن ڪري ان سان عزت ۽ احترام وارو رويو اپنايو وڃي.“ اهو اڳتي هلي لکي ٿو. آمريڪا کي عراق جي ڏهڻ مان ٻاهر نڪري اچڻ کپي هن خطي ۾ هڪ نئين پاليسي تي عمل پيرا ٿيڻ جي ضرورت آهي. ان لاءِ پهريون قدم جيڪو ڪڍڻو آهي سو امن وارين ڳالهين جو سلسلو ٻيهر شروع ڪيو وڃي جتان ختم ٿيو هو. ان حقيقت کي سنجيدگيءَ سان ڏسڻ گهرجي. انهن ڳالهين ۾ پارٽيسري ملڪن خاص ڪري ايران ۽ شام جي شموليت ضروري آهي. جيڪڏهن آمريڪي قيادت دنيا ۾ موجوده حقيقي حالتن کي ڏسڻ جي بصيرت ۽ حوصلو رکي ٿي ته هو طاقت جي زور تي پنهنجا شرط مڃائڻ بدران تعاون ۽ ڳالهين ٻولهين جو رستو اختيار

ڪرڻ کي ترجيح ڏي“

آمريڪا جي جيڪڏهن روس جي تعلقاتن تي نظر ڊوڙائي ته اهي به ڪشيده نظر اچن ٿا. وقتي طور ڪنهن مجبوريءَ تحت ان ۾ تحمل ضرور نظر اچي ٿو پر دليون ٿڌيون ناهن ٿيون. ان جو مثال جارجيا ۽ روس جا خراب تعلقات آهن. آمريڪا روس جو گهيرو تنگ ڪرڻ شروع ڪري ڏنو آهي. جارجيا ۾ آمريڪا فوجي اڏو ۽ يوڪران ۾ نيٽو جو فوجي اڏو ۽ ساڻ ٻين سابق سوويت رياستن ۾ نيٽو فوج جي تعيناتي سڀ روس کي چيڙائڻ جو سامان مهيا ڪيو آهي. آمريڪا پيوٽن طرفان روس جي تيل واري صنعت کي قومي تحويل ۾ وٺڻ ۽ تيل جي واپار ۾ ڊالر جي هڪ هتي ختم ڪرڻ سبب ناراض آهي. روس جي اهڙي اعلان سان تيل جي صنعت تي ڊالر جي هڪ هتي ختم ٿي آهي. روس جي ان قدم سان آمريڪا جي معيشت متاثر ٿي آهي ۽ ڪيترائي سرمائيدار جيڪي بئنڪن ۾ ڊالر ڪني ڪرڻ تي مجبور هئا اهي هاڻ رويل جمع ڪرڻ تي مجبور ٿي پيا آهن. ولاديمير پيوٽن هڪ زبردست روسي قومپرست اڳواڻ آهي. جنهن پنهنجي ملڪ جي آزادي _ خودمختياري ۽ تحفظ جو وڃڻ ڪيو آهي. اهوئي رستو صدر پش جي ارادن سان ٽڪرائجي ٿو. تنهن ڪري گذريل سال ايڊورڊ شيوارڊ ناڊزي جو تختو اونڌو ڪري ساڪش ميخائل ولي کي جارجيا جي اقتدار تي ويهاريو ويو. هن صاحب اقتدار ۾ اچي روس جي چئن فوجي آفيسرن کي جاسوسيءَ جي الزام هيٺ گرفتار ڪري ورتو. روسي صدر پيوٽن فوجي آفيسرن جي گرفتاري تي اقوام متحده سان احتجاج ڪري سندس جلد آزاديءَ جو مطالبو ڪيو. صدر پش سان واٽيٽ هائوس ۾ فون تي ڳالهائيندي سخت لهجو استعمال ڪندي چيائين ته جيڪڏهن بش انتظاميا روس ۽ جارجيا جي معاملن ۾ تنگ اڙائيندو ته ان کي جارجيا پاران تباه ڪن پاليسين جي حمايت سمجهيو ويندو. ان حالت ۾ خطي ۾ امن خراب ٿي سگهي ٿو. پيوٽن جو صدر بش کي سختي سان فون ڪرڻ مان اندازو لڳائي سگهجي ٿو ته جارجيا جي پوئتان لڪل شرارتي هٿ ڪنهن جا آهن اهڙيءَ طرح روسي فوجي آفيسر روسي سخت دٻاءُ تحت آزاد ٿيا. روس جي سلامتي وارين حالتن کي مدنظر رکندي ۽ آمريڪي اڳرائي واري پاليسي کي اڳيان رکندي روس وسطي ايشيا جي اهم رياستن ۽ چين جي الحاقيل سيڪيورٽي لائينس ۾ شموليت اختيار ڪئي آهي. جڏهن ته آمريڪا هن خطي ۾ پنهنجو اثر رسوخ قائم رکڻ جو خواهشمند آهي.

ٻي طرف هن خطي ۾ شنگھائي تعاون تنظيم آمريڪي مفادن جي راه ۾ وڏي رڪاوٽ آهي. آمريڪا هن خطي تي پنهنجو ڪنٽرول قائم رکڻ لاءِ دهشتگردي خلاف جنگ وارو نمرو به استعمال ڪري رهيو آهي. جڏهن ته ايشيا جون طاقتون ان عمل خلاف آهستي آهستي گڏ ٿي رهيون آهن. گذريل آگسٽ ۾ روس ٻن اڳوڻين سوويت رياستن سان گڏجي جنگي مشقون ڪيون. جنهن لاءِ چيو

وڃي ٿو ته اهي مشقون آمريڪا، اسرائيل پاران ممڪن ايران تي حملي ۽ وڌندڙ جنگي خطري کي منهن ڏيڻ لاءِ ڪيون ويون آهن. گذريل سال روس ۽ چين پنهنجا پراڻا اختلاف وساري آمريڪي جنگي عزم خلاف گڏيل مشقون ڪيون. ڀارت ۽ روس هن سال سيپٽمبر مهيني ۾ گڏيل فوجي جنگي مشقون ڪرڻ جو باضابطا اعلان ڪيو آهي، جيڪي ڏکڻ ايشيا جي حوالي سان اهم هونديون. ان حوالي سان ڀارت جي طاقت کي محسوس ڪندي چين سڀ اختلاف ڀلائي گذريل سال چيني صدر هو جڻ تائو ڀارت جي اهم دور تي آيو. جتي ڀارت سان دفاعي ۽ استريٽجڪ معاهدا ڪيا. ان کانپوءِ روسي صدر پيوٽن ڀارت جي دوري تي آيو جنهن پنهنجي روايتي دوستي جو بار ڀارت کي محسوس ڪرايو. اتي ڀارتي ۽ روسي اڳواڻ آمريڪي جنگي عزائم خلاف مضبوط بند ٻڌڻ لاءِ هڪ بلاڪ ٺاهڻ جي تجويز رکي. صدر پيوٽن ڀارتي اڳواڻن آڏو اهو جواز رکيو ته ان بلاڪ ٺهڻ سان ايشيائي ملڪ آمريڪا جي اڳرائي کان محفوظ رهندا. ان حوالي سان پنهني ملڪن جي خارجي وزيرن جي وچ ۾ مذاڪرات جي تاريخ 14 فيبروري طئي ٿي آهي. جنهن ۾ ايشيائي بلاڪ ٺهڻ لاءِ تجويزون ورتيون وينديون. جنهن کان پوءِ انهن رابين ۽ تجويزن جي روشني ۾ روسي ۽ ڀارتي اڳواڻ فيصلو ڪندا. مضمون جي آخر ۾ ميخائيل گوريا چوف لکي ٿو ته روس ۾ جمهوري انقلاب جو سفر پنهنجي تمام تر مسئلن جي باوجود اڳتي وڌي رهيو آهي. عالمي سياست جي منظر نامي تي هڪ نئون ۽ طاقتور ڪلاڙي تيزي سان پنهنجي جاءِ ٺاهي رهيو آهي. 90 جي ڏهاڪي ۾ جڏهن منهنجو ملڪ مشڪل حالتن مان گذري رهيو هو ته مون چيو هو ته روس جون سڀ مشڪلاتون يقيني طور تي جلد ختم ٿي وينديون ۽ روس بيهڻ پنهنجي پيرن تي بيهندو ۽ اڳيان وڌندو سڀڪجهه هاڻ مان پنهنجي اکين سان ڏسان ٿو. روس نئين طاقتور ملڪ طور اڀرڻ ۽ پنهنجي مفادن جي تحفظ جو عزم ۽ عالمي معاملن ۾ مناسب ڪردار ادا ڪرڻ جي صلاحيت رکي ٿو. اڄ جي نئين عهد ۾ اسان رجعت پسندي جا متحمل ٿي نٿا سگهون. ان حوالي سان فڪر ۽ تشویش جا ڪيترائي سبب موجود آهن. پر تاريخ ڪڏهن به پهريان کان طئي شده ناهي ٿيندي. دنيا هڪ نئين تقسيم ۾ هڪ نئين محاذ آرائي کان رهي نه سگهندي. ”گوريا چوف چواڻي ته جيڪڏهن دنيا ۾ هڪ نئين تقسيم ۽ محاذ آرائي ٿيندي ۽ پاڪستان به ان جي لپيٽ ۾ ايندو ته پوءِ هن پٽائي، سچل، روحل جي پونءِ جي بقا جو آپشن ڪنهن وٽ به موجود هوندو. ڇاڪاڻ ته ايشيا ۾ وڏي اٿل پتل جو اثر سنڌ تي ضرور پوندو.

تاريخ : 2007-2-4

مهاتير محمد جي آمريڪا تي تنقيد ۽ نوبل امن ايوارڊ بابت خدشا

بوسينا جي سول گروپس پاران ملائيشيا جي سابق وزيراعظم ڊاڪٽر مهاتير محمد کي نوبل امن ايوارڊ 2007ع لاءِ نامزد ڪيو ويو آهي. مهاتير محمد جي نامزدگي بوسينا ۾ خانہ جنگي جي خاتمي کانپوءِ بوسنيائي عوام لاءِ ڪيل خدمتن جي عيوض ڪئي آهي. ڪجهه ڏينهن اڳ مقامي اطلاع موجب بوسينا جي چار سول رائٽس گروپن جن جي قيادت سابق صدر عجب جينڪ ڪري رهيو آهي. ان ڊاڪٽر مهاتير محمد کي نوبل امن ايوارڊ لاءِ نامزد ڪيو آهي. مٿين گروپن پنهنجي نامزدگي واري منظوريءَ کانپوءِ مهاتير محمد جو نالو نوبل امن ايوارڊ ڪاميٽي ڏانهن موڪلي ڇڏيو آهي ايوارڊ ڪاميٽي ڏانهن تفصيل موڪليندي مهاتير محمد کي ترقي پذير دنيا جو سڀ کان وڏو بهادر وڪيل قرار ڏنو ويو آهي سندس انسان ذات لاءِ ڪيل خدمتن کي بوسنيائي عوام وساري نٿو سگهي. ڊاڪٽر مهاتير محمد جي مهانتا کي مان ڏيندي نوبل امن ايوارڊ نامزدگي وارو اعزاز بخشيو ويو آهي. مهاتير محمد جي دور اقتدار ۾ ملائيشيا پاران بوسنيا کي اقتصادي مالي امداد انساني بنيادن سبب فراهم ڪئي. نوبل امن ايوارڊ جون نامزدگيون وصول ڪرڻ بابت اطلاع آهن ته ناروي جي گادي واري هنڌ اوسلو ۾ نامزدگي وصول ڪرڻ جي آخري تاريخ پهرين فيبروري مقرر ڪئي وئي هئي. نوبل امن ايوارڊ مائٽڻ وارن عظيم ماڻهپي وارين شخصيتن جي نالن جو اعلان هن سال جي آڪٽوبر مهيني ۾ متوقع آهي. جڏهن ته نوبل امن ايوارڊ ڏهين ڊسمبر 2007ع تي ڏنو ويندو. هن سال دنيا مان مختلف شعبن ۾ خدمتون سرانجام ڏيندڙ شخصيتن جا نالا وصول ٿيا آهن. جن ۾ اڪياسي سالن جو پوڙهو ۽ پرعزم ڊاڪٽر مهاتير محمد جو نالو به انهيءَ فهرست ۾ شامل آهي.

ڊاڪٽر مهاتير محمد 1925ع ۾ ملائيشيا جي ننيڙي ڳوٺ ۾ جنم ورتو.

مهاتير محمد نون پيٽ ۽ پاٽرن ۾ سڀ کان ننڍو هو. هن ابتدائي تعليم ملائيشيا ۾ حاصل ڪرڻ کانپوءِ ميڊيڪل جي ڊگري سنگاپور ۾ وڃي ورتي پيشي جي لحاظ کان مسيحا آهي پر هي صاحب سياست کي مقدس سمجهي عوام لاءِ مسيحا بڻجي ميدان تي نڪري آيو. انهيءَ ڪري عوام ۾ عزت مائٽيائين. سياسي ميدان ۾ 22 سال عوام ۽ ملڪ جي خدمتن عيوض دنيا ۾ شهرت ملي 1959ع ۾ پهريون ڀيرو ذاتي استعمال لاءِ ڪار خريد ڪئي ائين وزارت اعظمي وارن شروعاتي ڏهاڙن ۾ مهاتير محمد پنهنجي سرڪاري اختيارن ۾ زبردست اضافو آندو. سندس پارٽي UMNO يونائيٽيڊ مالي نيشنل آرگنائيزيشن اڄ به ملائيشيا جي اقتدار تي حاوي آهي. جاپان پاران مهاڀاري لڙائي ۾ آڻ مڃڻ کان پوءِ يورپي طاقتن جڏهن پنهنجي بالادستي ٻيهر قائم ڪرڻ لاءِ فوجون هن خطي ۾ موڪليون ويون ته زبردست جنگيون شروع ٿي ويون. تنهن هوندي به ڪن حالتن ۾ آزادي پر امن نموني ملي وئي. آمريڪا پنهنجي جنگ کان اڳ واري واعدن تي پورو لهندي 1946ع. 7. 4 تي فلپائن کي آزادي ڏني. جنهن برطانيا ان سلسلي ۾ اڳڀرو ٿي 1948ع. 01. 4 تي برما کي 1957. 8. 31 تي ملائيشيا کي ۽ 1946. 8. 9 تي سنگاپور کي آزاد ڪري ڇڏيو.

31 آگسٽ 1957ع تي آزادي مائينڊز ملائيشيا جي هن وقت آبادي 20.000. 18. 2 آهي. جڏهن ته ملڪ جي پکيڙ 29,749. 3 چورس ڪلوميٽر آهي. ملڪ جي 80 سالهه تاريخ جو گهڻو اقتدار مهاتير محمد ماڻيو آهي پنجاهه سالن جي ترقي کي ڏسي محسوس ٿئي ٿو ته واقعي اتان جي اڳواڻن ملڪ ۽ عوام جي ڀلائيءَ لاءِ ڪم ڪيا آهن. مهاتير محمد جو ملائيشيا جي ترقي وارو عزم هڪ نئين ايشيا جي تعمير جو هو. هن جو چوڻ آهي ته اسان. (ملائيشيا) ايشيا ڪنڊ لاءِ هڪ ماڊل جو درجور ڪون ٿا. ڇاڪاڻ جو ايشيا جي گهڻن ملڪن ۾ جمهوريت جو فقدان آهي. ڪيترائي ملڪ غير مستحڪم ۽ فوج جي ماتحت آهن. مهاتير محمد پنهنجي ٻاوييه سالن جي اقتدار دوران پاڙيسري ملڪن سان ڀائپي وارو رويو رکي ملائيشيا کي جنگ ۽ جهيڙي کان پري رکي صنعتي ۽ واپاري لحاظ کان سگهارو بڻايو ايتري قدر جو صنعت ۽ واپار جي حوالي سان ”ايشين ٽائيگر“ جو خطاب به ماڻي چڪو آهي. اهو مهاتير محمد جي ڪاوشن جو ڪمال هو جو هن صاحب عالمي اقتصادي منڊي ۾ جاءِ ٺاهي ملائيشيا جو نانءُ اونچو ڪيو. ڪولالمپور ۽ پتراجايا جهڙا خوبصورت شهر، خوبصورت آرڪيٽيڪٽ هئڻ ڪري دنيا ۾ مشهور آهن جديد طرز تعمير ۽ بلند و بالا عمارتون شاندار حال جي عڪاسي ڪن ٿيون. اهي سڀ ڪاميابيون ۽ ڪامرانيون مهاتير محمد جي بدولت مليون آهن. ٽي سال اڳ ۾ جديد ملائيشيا جي معمار مهاتير محمد حڪومت جون واڳون عبدالله بداوي جي حوالي ڪيون آهن. مهاتير محمد جڏهن

وزيراعظم جو عهدو سنڀاليو هو ته ان وقت ملائيشيا جي عوام آڏو وڃن ڪيو هئائين ته ملائيشيا کي هڪ مضبوط معاشي ملڪ بڻائيندو. جنهن سان عوامي خوشحالي ايندي. مهاڻير محمد پنهنجو واعدو پورو ڪري ڏيکاريو اڄ ملائيشيا صنعتي طور ترقي يافته ملڪن جي صف ۾ بيٺل نظر اچي ٿو. مهاڻير محمد پڙهيل ڳڙهيل ساڃاهه وند ۽ مثبت سوچ رکڻ وارو انسان آهي. علم ۽ ادب جي حوالي سان هو سٺي ڄاڻ رکي ٿو. دنيا جي سڀني علمن جي ڄاڻ اٿس. کيس ذاتي لائبريري آهي جنهن ۾ اسلامي ڪتابن جو به هڪ وڏو ذخيره موجود آهي مهاڻير محمد جي خدمت ۾ بدولت ميگا پروجيڪٽس جي تڪميل سميت معاشي، اقتصادي استحڪام سبب ايندڙ اڌ صديءَ تائين ڪنهن بيروني امداد جي ضرورت نه پوندي.

ملائيشيا جي معيشت جو دارومدار ربر جي پيداوار ۽ هارڊويئر ڊسڪ تيار ڪرڻ تي آهي. ڊسڪ جي سڀلاءِ سموري دنيا ۾ ٿئي ٿي جنهن سبب ملڪي سطح تي وڏو ناڻو ڪميو وڃي ٿو ڇاڪاڻ جو ملائيشين ميڊ هارڊ ڊسڪ جي مارڪيٽ ۾ وڏي طلب آهي. انهيءَ سبب ڪري هارڊ ڊسڪ تيار ڪرڻ ۾ ملائيشيا دنيا ۾ پهريون نمبر ملڪ ليکيو وڃي ٿو. عمارت ۽ پيٽرن ٽاورز دنيا ۾ بلند ترين عمارتن ۾ ڳڻي وڃي ٿي. مهاڻير محمد جي دور ۾ بلند ۽ بالا عمارتن. شاهراهن. پاڻيءَ جي ذخيره. ايئرپورٽس. راندين جا اسٽيڊيم جديد خوبصورتي جو ڏيک ڏين ٿا. اسڪول، ڪاليج، اسپتالون جديد طرز تعمير جو نمونو آهن. اهڙي ترقي ڏسي لڳي ٿو ته مهاڻير محمد ملائيشيا جي ترقي بابت طائراڻا نظر رکندي پئي آيو 1998ع ۾ مهاڻير محمد پنهنجي ڪئبنيٽ جي ڊپٽي وزيراعظم کي رشوت ۽ اقربا پروري جي شڪايتن تي معطل ڪري کيس پندرهن سالن لاءِ جيل موڪلي ڇڏيو. مهاڻير محمد زندگيءَ ۾ سمجهوتي ڪرڻ جو قائل ناهي. هو بوائيءَ کي جڙ کان پتي ڦٽي ڪرڻ جو عادي آهي. جتي به خرابي نظر ايندس ان کي پاڙان پتي ڦٽو ڪندو آهي سال 2001ع ۾ ملائيشيا مٿان سيڪيولر اسٽيٽ جي چاپ لاهي سرڪاري سطح تي اسلامي مملڪت جو نالو ڏنو پر سندس حڪومت اسلامي معاملن ۾ لبرل رهندي پئي آئي.

هن وقت عبد الله بداوي جي حڪومت آهي. جتي سخت گير سٺي ازماڻي ۾ رهيو آهي. عورتون اڳ به نقاب پائينديون هيون. پر هينئر سختي سان ان سلسلي ۾ قدم کنيا ويا آهن سانگروهي مسئلا اڀري رهيا آهن. عبد الله بداوي چيني اقليتي ماڻهن کي ٽاپ ڪرمنل فائٽر قرار ڏنو آهي جنهن سان حڪومتي معاملن ۾ گڙڙ پيدا ٿي پئي آهي. مذهبي شدت پسند عناصر حڪومت مٿان حاوي ٿيندي نظر پيا اچن ۽ حڪومت لاءِ چئلينج بڻبا ٿا وڃن. تنهن ڪري مسلم لبرل مهاڻير محمد ملڪي سياسي نظام کان مايوس ٿي فلاح ڪمن ۾ مصروف ٿي ويو آهي.

مهاتير مھمد پنھنجون مصروفيتون ان بيڪري حوالي ڪري ڇڏيون آهن. جيڪا بيڪري وزارت اعظمي جي ڪرسي ڇڏڻ کانپوءِ لنگ ڪاڊي جي جيزيري ۾ کولي وئي آهي جيڪا پنهنجي ڪاروباري افاديت جي حوالي سان اهم آهي. مهاتير محمد ملائيشيا جي صورتحال تي تنقيد ڪندي چيو آهي ته جيڪڏهن ملائيشيا پنهنجي موجوده رويي ۾ تبديلي نه آندي ته ملائيشيا لاءِ ايندڙ ڏينهن وڏا افسوسناڪ هوندا. طاقتور ملڪ اسان کي ڪچلي ڇڏيندا.

مهاتير محمد تازو هڪ حيران ڪندڙ بيان ڏنو آهي ان بيان آمريڪا، برطانيا، آسٽريليا سميت سموري دنيا کي حيران ڪري ڇڏيو آهي. جنهن سان خدشا پيدا ٿي پيا آهن ته ڪٿي نوبل امن ايوارڊ لاءِ نامزد مهاتير محمد جو نالو ان فهرست مان اڳواٽ ٿي خارج ٿي وڃي. ڇاڪاڻ جو مهاتير محمد جي تنقيد آمريڪا ۽ برطانيا کي سخت ڪاوڙائي وڌو آهي. مهاتير محمد ان بيان ۾ آمريڪا جي صدر بش ۽ برطانوي وزيراعظم ٽوني بليئر کي جنگي مجرم ۽ معصوم ٻارڙن جو قاتل قرار ڏيندي چيو آهي ته آمريڪا ۽ برطانيا جي جنگجو پاليسين سبب دنيا جو امن خطري ۾ پئجي ويو آهي. صدر بش ۽ وزيراعظم ٽوني بليئر خلاف جنگي ڏوهن جو مقدمو هلائڻ گهرجي انهن ٻنهي ظالم حڪمرانن جيڪي هن وقت تائين دنيا جي مظلوم ماڻهن سان ويل وهايا آهن اهي صدام حسين جي ڦاهي کان به وڌيڪ هاءِ ڌاريندڙ آهن. آسٽريليا ٿي وزيراعظم جان هاورڊ به ان ظلمن ۾ شريڪ آهي. جان هاورڊ آمريڪي ۽ برطانوي حاڪمن اڳيان ڪٽ پتلي وارو ڪردار ادا ڪري رهيو آهي. مهاتير آمريڪي ۽ برطانوي حاڪمن جي جرمن خلاف هڪ اعليٰ ڪميشن جوڙيندو. جنهن جو دفتر ڪولالمپور ۾ قائم ڪندو. ان ڪميشن ذريعي جنگي مجرم خلاف فرضي عدالت قائم ڪري مقدمات هلايا ويندا. انهن مقدمن ۾ مجرم کي پنهنجي صفائي جو موقعو ڏنو ويندو. تنهن کانپوءِ انهن مقدمن جي روشني ۾ مجرم کي فرضي سزا ڏني ويندي اها سزا فرضي ضرور هوندي پر تاريخ ۾ انهن ظالمن جو نالو مجرم جي فهرست ۾ لکيو ويندو.

ان قسم جا تاريخي فيصلو، تاريخ ساز شخصيتون سرانجام ڏينديون آهن. ظالمن سان وڙهي نه سگهڻ جي صورت ۾ نفرت جو علامتي اظهار فرضي عدالت قائم ڪري سزا ڏيڻ به ڪافي آهي ۽ پنهنجي ضمير آڏو انصاف ڀريو عمل آهي جنهن سان آمريڪي سامراجيت جو نشانو بڻجندڙ مظلوم عوام سهمت آهي. ان ۾ ڪو شڪ ناهي ته مهاتير محمد هڪ تاريخ ساز شخصيت آهي ۽ هڪ نوبل امن ايوارڊ جو لائق ۽ مستحق به آهي.

تاريخ : 2007-12-13

صوماليا ۾ آمريڪي اڳرائي

آمريڪا جو اهو مائينڊ بڻجي چڪو آهي ته هو جتي به مسلم ملڪن کي اقتصادي معاشي ۽ سياسي طور سگهارو ٿيندي ڏسي ٿو ته هو انهن ملڪن جي پوئتان لٺ کڻي نڪري پوي ٿو. آمريڪا پنهنجي مفادن کي هميشه جيان اوليت ڏيئي انهن ملڪن کي پاڻ لاءِ خطرو سمجهي القاعده جي دهشتگردن جي مدد ڪرڻ وارا سمورا الزام هڻي انهن ملڪن کي ڏيڄاري ڌمڪائي حملا ڪري انهن کي اسرڻ کان اڳ ۾چتي چيپيائي ٿو ڇڏي. ان جو تازو مثال صوماليه مٿان آمريڪي بمباري جي صورت ملي ٿو. آفريڪا ڪنڊ جي هن ڪمزور ترين ملڪ تي القاعده جي دهشتگردن جي مدد جو الزام هڻي حملي جو جواز پيدا ڪيو آهي. آمريڪا بن القاعده سان واسطو رکندڙ دهشتگردن کي مارڻ جو سبب ٻڌائي حملو ڪيو. جن تي ڪينيا ۽ تنزانيا ۾ آمريڪي سفارتخانا تي ڪاربر ڌماڪن سان ڏاڏڻ جو الزام هيو. آمريڪا جا اڳ ۾ به صوماليا جي حاڪم جماعت اسلامڪ ڪورٽس يونين تي الزام آهن ته اهي القاعده جي نيت ورڪ کي مضبوط بڻائي رهيا آهن. صوماليا جي ڏاکڻي ساحلي علائقي ۾ واقع راس ڪمبوني جزيري ۾ القاعده پنهنجو خفيہ اڏو قائم ڪري آفريڪا ڪنڊ ۾ القاعد جي سرگرمين کي مانيٽر ڪري رهيو آهي. ان ڪيمپ ۾ اسلامي جنگجوئن کي دهشتگردي جي سکيا ڏني وڃي ٿي. تازو صوماليا تي حملي واري ڪارروائي جيتوڻي ۾ قائم آمريڪي ايئر بيس تان AC 130 گن شپ جهاز پاران ڪئي وئي. ان ڪارروائيءَ ۾ ڪيترائي صومالي شهري مارجي ۽ زخمي ٿي پيا. آپريشن ۾ آمريڪي فضائي جي مدد لاءِ بحيره عرب کان آمريڪا جهاز آئزن هاور کي به نڪاڻن تي حملي لاءِ روانو ڪيو ويو. ان حملي ۾ آمريڪا جو اصل ٽارگيٽ فضل عبدالله هو. جيڪو حملي ۾ مارجي ويو آهي. پر ان جي تصديق ڪورٽس يونين پاران ڪانه ڪئي وئي آهي. آمريڪي حملي کي مسلم ملڪن پاران اڳرائي ڪوٺيو ويو آهي. ايران سميت اسلامي ملڪن جي ڪائونسل ۽ اقوام متحده پاران به ان حملي کي امن لاءِ خطرو قرار ڏيندي تشويع جو اظهار ڪيو آهي.

صوماليا جاگرافي طور آفريڪا ۽ ايشيا واري خطي ۾ سڀ کان وڌيڪ حساس جاءِ تي واقع آهي. 3025 ڪلوميٽر ساحلي پتي رکڻ وارو هي ملڪ سعودي ۽ خليج عرب جي معدني ذخيرن کان بحري رستي ذريعي تمام ويجهو آهي. 637.657 چورس ڪلوميٽر پکيڙ وارو ملڪ بحر هند جي اڀرندي ڪناري تي آباد آهي. صوماليا کي اوڀر آفريڪا جو درٻه چيو وڃي ٿو. صوماليا جي ساڍا اٺ ملين کان وڌيڪ آبادي مسلمان آهي. جيڪي مختلف قبيلن ۾ ورهايل آهن. پوري ملڪ ۾ قبائلي ڪلچر آهي. سن سيڪڙو کان وڌيڪ آبادي خانہ بدوش قبيلن تي مشتمل آهي. پنجويهه سيڪڙو ماڻهو هاريو ڪندا آهن. شهري آبادي جو تناسب 15 کان 20 سيڪڙو آهي. يورينيم، لوه، تيل ۽ ٻين معدني ذخيرن سبب آمريڪا جون اڪيون هن ملڪ تي ڪٽل آهن. هن وقت آمريڪا صوماليا کي هن خطي ۾ پنهنجي مفادن خلاف خطرو سمجهي ٿو. ڇاڪاڻ جو آمريڪا مخالف جماعت اسلامڪ ڪورٽس يونين جي صوماليا جي ڌرتي جي ڇڄي ڇڄي تي قبضو آهي. اسلامي ڪورٽس يونين آمريڪا کي صومالي عوام جي ترقي ۽ تعمير لاءِ دشمن سمجهي جنگ جوڙيندو ٿو اچي. ٻي طرف آمريڪا، جهادي گروپن کي ٽوڙڻ جي ڪوشش ڪري رهيو آهي. آمريڪا 1993ع ۾ اقوام متحده کي اڳ ۾ ڪري صوماليا تي حملو ڪيو هو. ان وقت آمريڪا پاران اهو الزام مڙهيو ويو ته حملو صومالي جنگي سردار فرح عديد کي گرفتار ڪرڻ لاءِ ڪيو ويو. ان آمريڪي حملي خلاف عوام اتي ڪڙو ٿيو ۽ آمريڪي فورسز خلاف زبردست مزاحمت ڪئي. نتيجي ۾ ڪيترائي آمريڪي فوجي مارجي ويا. آمريڪي هيلي ڪاپٽر بليڪ هاک ڪيرايو ويا. اهڙي خوني ويڙه کانپوءِ 25 مارچ 1994ع ۾ آمريڪا صوماليا مان پنهنجي فوج واپس گهرائڻ تي مجبور ٿي ويو.

صوماليا تي اسلامڪ يونين جي قبضي کانپوءِ ملڪ ۾ شرعي عدالتون قائم ٿيون. اسپتالون ۽ اسڪول قائم ڪيا ويا. عوام اسلامڪ يونين پاران ڪيل عوامي سڌارن جي آجيان ڪئي ۽ مڪمل سهڪار ڪيو. خاص ڪري يونين حڪومت جي اچڻ سان موغا ديشو جي بازارن جون رونقون بحال ٿيون. بندرگاهه ۽ ايئر پورٽ کي عالمي واپار ۽ عوام لاءِ کوليو ويو. جيڪي ڏهن سالن کان خانہ جنگي ڪري بند رهيا هئا. صوماليا 1960ع ۾ برطانيا ۽ اٽلي جي تسلط کان جان چڏائي پر پائيدار ۽ مضبوط حڪمرانيءَ کان محروم رهيو. شروعاتي ڏينهن ۾ پارلياماني طرز جي حڪومت جو ڍانچو جڙيو پر ڪجهه سالن ۾ فوج بغاوت ڪئي. جنرل محمد صياد بري جي قيادت ۾ اقتدار تي قبضو ڪيو ويو. ان دور ۾ قبائلي جهيڙا هلندا رهيا ۽ خانہ جنگي واري حالت پيدا ٿي. 1991ع ۾ عبد الله يوسف احمد جي قيادت ۾ هڪ جنگجو گروپ محمد صياد بري جي حڪومت جو خاتمو آڻي ڇڏيو. عبد الله يوسف جي دور ۾ اتر، اوڀر وارن علائقن ۾ قبائلي سردارن پنهنجن پنهنجن علائقن ۾ خودمختياري جو اعلان ڪيو. ان دوران ملڪ ۾ هڪ ڀيرو وري افراتفري

۽ خانہ جنگي جو دور شروع ٿي ويو. قبائلي سردارن صوماليا جي ڌرتي کي جنگ جو ميدان بڻائي ڇڏيو 1993ع ۾ اقوام متحده جي ڪوشش سان صوماليا ۾ فيڊرل ٽرانزيشنل حڪومت جو بنياد پيو. فيڊرل حڪومت ٺاهڻ جو سبب صوماليا ۾ خانہ جنگي هڪي روڪڻ سميت ملڪ جي سڀني جنگي سردارن ۽ سياسي اڳواڻن وچ ۾ امن امان وارو ماحول ٺاهڻ سميت گڏجي سڏجي حڪومت جو ڪاروهنوار هلائڻو هو. پر فيڊرل حڪومت اقوام متحده جي ڏنل ٽاسڪ برعڪس آمريڪي مفادن لاءِ ڪم ڪندي رهي جنرل محمد فرح عديد جو پٽ حسين عديد هاڻ فيڊرل حڪومت جو وزير داخلا آهي. ان تازو آمريڪي حملن کانپوءِ آمريڪا کان مطالبو ڪيو آهي ته صوماليا ۾ امن قائم ڪرڻ لاءِ فوج کي موڪليو وڃي.

1991ع کان 1994ع تائين اسلامڪ ڪورٽ يونين عوامي ڀلائي وارن ڪمن ۾ اڳڀري رهندي آئي 1997ع ۾ مڪمل طور مزاحمت ڪارن جي روپ ۾ يونين جا جڏا نڪري نروار ٿيا. ويڙهاڪ جڏن کي منظم ۽ موثر ڪرڻ سميت انصاف لاءِ اسلامي ڪورٽس جا بنياد وڌا ويا. ان عمل سان ملڪ ۾ امن امان وارو ماحول جڙيو. خانہ جنگي ختم ٿي. عوام سک جو ساهه کنيو 2005ع ۾ موغاديشو ۾ اسلامڪ ڪورٽس يونين ملڪي سطح تي هڪ اعليٰ اجلاس ڪوٺايو جنهن ۾ شيخ شريف احمد کي باضابطه طور يونين جو انقلابي اڳواڻ چونڊيو ويو. شيخ شريف اسلامڪ يونين جي واڳ سنڀاليندي هڪ طاقتور فورس قائم ڪرڻ جو اعلان ڪيو. ان فورس ۾ ملڪ جي سڀني قبيلن جي نمائندگي شامل هئي آمريڪا اسلامڪ ڪورٽس جي عوام اندر مقبوليت ڏسي 18 فيبروري 2006ع اٿوپيا جي مدد سان ڪجهه صومالي جنگي قبائلي سردارن تي مشتمل ”اينٽي ٽيررازم الانٽس“ ٺاهڻ جو اعلان ڪيو. الاينس آمريڪي امداد ۽ اٿوپيا کان فوجي ساز سامان حاصل ڪري اسلامڪ ڪورٽس يونين خلاف جنگ جو ارادو ڪرڻ لڳو. اٿوپيا جو ڪردار آمريڪا جي پٺو وارو آهي. اٿوپيا هڪ عيسائي ملڪ آهي جنهن جون سرحدون صوماليا سان ملن ٿيون. صوماليا ۽ اٿوپيا جو سرحدي تنازعو 78 – 1977ع کان جاري آهي. سرحد لڳ ”اوگادن“ واري علائقي تي اٿوپيا جو قبضو آهي. جڏهن ته صوماليا جو چوڻ آهي ته اوگادن وارو علائقو اسان جي ملڪيت آهي. ان جو سبب هن علائقي ۾ صومالي آباد آهن. نوآبادياتي حاڪمن صوماليا جو علائقو اٿوپيا جي حوالي ڪيو هو. اسلامي ڪورٽس جا اڳواڻ اهو مسئلو ٽيبل ٽاڪ ذريعي حل ڪرڻ جي خواهش رکن ٿا. جڏهن ته اٿوپيا جنگ لاءِ سندرو ٻڌي بيٺو آهي. ٻي طرف يونين جي اڳواڻ شيخ شريف اهو الزام هنيو آهي ته آمريڪا اٿوپيا کي صوماليا سان جنگ لاءِ اتساهي رهيو آهي. اٿوپيا وارن جو چوڻ آهي ته صوماليا جا اسلامي اڳواڻ گريٽر صوماليا جا خواب ڏسي رهيا آهن. جيڪي ڪڏهن به ساڀيان ٿيڻ نه ڏينداسين. صوماليا جون اسلامي تنظيمون گريٽر صوماليا لاءِ جا وجهڻ ڪري رهيون آهن جيڪو اتر ۾ جبوتي ۽ ڪينيا جو اثر ۽ اوڀر وارو

علائقو ۽ اٿوپيا جو اوڀر وارو علائقو شامل آهي. ٻي طرف اسلامي ڪورٽس يونين وارو گريٽر صوماليا واري خواب تان هٽ ڪڍڻ لاءِ تيار ناهن خاص ڪري اتحاد اسلاميا جو اڳواڻ شيخ اوڀيز ان سلسلي ۾ ڪافي اڳڀرو آهي. شيخ اوڀيز اسلامي ڪورٽس يونين جي نوي رڪني شوريٰ جو سربراھ آهي. صدر پيش نومبر 2001ع ۾ دهشتگرد قرار ڏيندي شيخ اوڀيز کي ڪينيا ۽ تنزانيا ۾ آمريڪي سفارتخانن تي حملي ۾ ملوث قرار ڏنو آهي.

7 جون 2006ع تي بي بي سي کي انٽرويو ڏيندي صدر بش چيو ته ”موغاديشو کي افغانستان بڻجڻ نه ڏينداسين. نه وري القاعده يا طالبان طرز جي دهشتگردن لاءِ پناهه گاهه بڻجڻ ڏينداسين.“ آمريڪي دٻاءُ تحت آگسٽ 2006 جي پهرين هفتي ۾ نيروبي ۾ منعقد ٿيل آفريڪي ملڪن جي اڳواڻن جي اجلاس ۾ اهو طئي ڪيو ويو ته صوماليا ۾ ڇهه هزار فوج اسلامي يونين جي تنظيم کي ڪڍڻ لاءِ موڪلي ويندي جيڪا آمريڪي حمايت يافتہ نام نهاد فيڊرل حڪومت جي مدد سان اسلامي تنظيمن جي ويڙهاڪ جتن جو خاتمو آڻيندي ان اعلان کانپوءِ اسلامي جهادي تنظيمن انهن جنگي سردارن جو پيڇو ڪيو جيڪي آمريڪا ۽ اٿوپيا جا نوازيل هئا. انهن جنگي سردارن کي ماري ڪٽي پڇايو. هوبيو ۽ ساڪو شهر به پنهنجي قبضي هيٺ آئي ورتا. اهڙي جنگي فتوحات حاصل ڪرڻ کانپوءِ اسلامي ڪورٽ اقوام متحده، مصر، سوڊان، يمن ۽ آمريڪا جي سربراهن ڏانهن خط لکيا پنجن صفحن واري ان خط ۾ اسلامي ڪورٽس يونين اهو يقين ڏياريو ته اسلامي حڪومت دهشتگردن جي حامي ناهي. اسان جو جيڪو وجود آهي اهو عوام جي سهڪار سان آهي ۽ ملڪ ۾ امن امان اسان جي اولين ترجيح آهي. آمريڪا ان خط تي عدم اعتماد جو اظهار ڪندي چيو آهي ته اسلامي ڪورٽس يونين صوماليا ۾ امن لاءِ سنگين خطرو سمجهي وڃي ٿي. تازو آمريڪي حملن کانپوءِ صومالي عوام به آمريڪا خلاف اٿي ڪڙو ٿيو آهي. ٻي طرف آمريڪا جنگ کي هٿ ڏيندي پنهنجون حمايتي فوجون صوماليا ۾ داخل ڪري هڪ خطرناڪ فيصلا ڪن جنگ جي تياري ڪري رهيو آهي. اهڙي جنگ ۾ ڪمزور صومالي عوام جو خون وهندو ۽ خطي ۾ امن امان بگڙجي ويندو. هاڻي سمجهه ۾ نٿو اچي ۽ آمريڪا القاعده سان وابستگي جا الزام هڻي ڪيترن ئي مسلم ملڪن جو ستيا ناس ڪندو. جيئن افغانستان، عراق، لبنان ۽ حماس وارن جي ڪڍ پئجي ويو آهي ته جڻي لکين بي گناهه مظلوم ماڻهن جو قتل عام ٿيو ۽ ٿي سگهي ٿو ته صوماليا جي ڪمزور عوام سان به ائين ڪري جيستائين جنوني صدر بش آمريڪا جو حڪمران آهي مسلمان رياستن خلاف جنگ جو ٿيندو ايندو.

تاريخ : 2007_1_16

ڪامورا شاهي کي سيڪٽ ڏيڻ گهرجي

جڏهن برطانيا ننڍي کنڊ جي علائقن تي قبضا پئي ڪيا ته ان وقت محڪوم بٽايل راڄ کي پنهنجي اثر هيٺ رکڻ لاءِ ۽ حڪومتي انتظام هلائڻ لاءِ هڪ طريقو جوڙيو. هڪ ملڪي انتظامي ڍانچو جوڙيو. جيڪو ڪامورا شاهي جي روپ ۾ اسان جي سامهون آهي. جيڪو پاڻ غلام هوندي عوام کي پنهنجو غلام سمجهڻ لڳو ۽ پوءِ ائين ئي جيڪي نوڪر هيا، سي آقا ٿي حڪم هلائڻ لڳا. انگريز هندستان خالي ڪري ويا پر هندستان کي ٽڪرن جي صورت ۾ جن کي اسين، هندستان ۽ پاڪستان جا نالا ڏناسين. وري پاڪستان جا ٻه ٽڪرا ٿيا ڊسمبر 1971ع ۾ ٻه ملڪ پاڪستان ۽ بنگلاديش جي نالن سان سامهون آيا، جيتري قدر پاڪستان ۽ بنگلاديش جي ڪامورا شاهي جو سوال آهي ته ملڪي معاملن ۾ مداخلت ڪرڻ واري عادت ٻنهي جي هڪجهڙي آهي ٻنهي ملڪن جي ڪامورن جي ذهني اهڙي آهي جنهن کيس عوام کان پري ڪري ڇڏيو آهي. هو عوام جي خدمت ڪرڻ بجاءِ ظلم ۽ ڏاڍ جو ساٿاري آهي. ڇاڪاڻ جو ظالم جو ڪلاس ۽ ڪاموري جو ڪلاس هڪجهڙو آهي. جيڪڏهن ڪامورو ڏاڍ جو ساٿ ڏئي عوام سان ويساهه گهاتي نه ڪندو ته هو چين سان رهي نه سگهندو.

ڪاموري جو تصور حڪومتي انتظام کي بهتر نموني هلائڻ جو ذريعو آهي نوڪر شاهي کي عوام جو نوڪر ۽ عوام کي پنهنجو مالڪ سمجهڻ گهرجي انگريزن جي دور ۾ جيڪي طور طريقا سڪي هتان جي اڻوجھ ماڻهن تي حڪم هلائڻ وارو ڪامورو پاڪستان ٺهڻ کانپوءِ ملڪ کي پنهنجي جاگير سمجهڻ لڳو. هو ائين پيو سمجهي ته سندس ڏنل انگريزن لاءِ خدمتن عيوض هي ملڪ کيس مال غنيمت طور مليل آهي. جنهن کي جيترو لتڻو ڦريو ان جو ڪو به حساب ڪتاب نه ورتو ويندو. هي ڪامورا ئي ملڪ جا اصل وارث ۽ نگهبان آهن. تنهنڪري ڪامورو ان ماليخوليائي مرض جو شڪار ٿي پاڪستان تي اڻ سڌي طرح حڪومت ڪري رهيو آهي اهڙي طرح، جيئن پاڪستاني ڪاموري جي سوچ آهي تيس ئي بنگلاديش جي ڪاموري جي سوچ به ساڳي آهي. ڇاڪاڻ جو 1947ع کان 1971ع تائين ٻنهي ملڪن جي ڪامورا شاهي جو انسٽيٽيوٽ ساڳيو رهيو

آهي ۽ ساڳيائي استاد آهن ۽ ساڳيو ئي تعليمي نصاب آهي ائين سمجھڻ گهرجي ته هڪ ئي فيڪٽري جي پيداوار آهن.

بنگلاديش جي نگران صدر اياز الدين احمد پنهنجي عهدي جو قسم کڻي هڪ عبوري حڪومت قائم ڪئي آهي سان هن بنگالي قوم سان واعدو ڪيو اٿس ته چونڊون پر امن ماحول ۾ شفاف ۽ غير جانبدار ٿينديون. هن صاحب ملڪ جي سياسي جماعتن جي اڳواڻن سان ملاقاتون ڪري کين اعتماد ۾ ورتو آهي. صدر بنگلاديش اقتدار حاصل ڪرڻ کانپوءِ هر سياسي پارٽي کي عوام ڏانهن وڃڻ ۽ قائل ڪري ووٽ حاصل ڪرڻ لاءِ وڏي آزادي ڏني آهي. صدر اياز الدين احمد جي اهڙن ساراهه جوڳن قديم کي سياسي پارٽيون به ساراهن ٿيون ۽ آزاد ماحول ۾ چونڊن وارو مرحلو شروع ٿي چڪو آهي ۽ هر سياسي پارٽي پنهنجي قسمت آزمائي ڪري رهي آهي.

چونڊن جي اعلان کان پوءِ بنگلاديش جو ڪامورو به اليڪشن عمل ۾ برساتي ڏيڏر جيان نڪري نروار ٿيو آهي هو به پنهنجا مفاد حاصل ڪرڻ لاءِ جوڙ توڙ ۾ رڌل نظر اچي ٿو. بنگال جي مخالف ڌر جي سياسي اڳواڻن ڪامورن جي اهڙي چرپر تي نظر رکيون پيا اچن ۽ ڪامورن جي هر حرڪت کي مانيٽر ڪندا پيا اچن. سوانهن سياسي اڳواڻن صدر اياز الدين احمد کي ايوان صدر ۾ وڃي ڪامورن جي حرڪتن خلاف ڏانهن ڏني آهي. هن صاحب دير ئي ڪانه ڪئي هڪدم بنگلاديش جا 27 سينيٽر ۽ ٽاپ ڪلاس جا ڪامورا سرڪاري عهدن تان برطرف ڪري ڇڏيا. صدر اياز الدين احمد اهو موقف اختيار ڪيو ته ڪامورن جي برطرفي واري عمل سان چونڊ واري عمل ۾ ڪامورن جي دخل اندازي کي روڪيو ويندو. اهڙي وقتاڻي ۽ فيصله ڪن قدم کڻڻ سان صدر صاحب جو چونڊ عمل ۾ غير جانبداريءَ جو ثبوت ملي ٿو.

خدا خير ڪري صدر اياز الدين احمد جو هن ڪامورن سان هيڏو وڏو ٽڪر کاڌو آهي چونڊن واري موقعي تي ڪامورا من پسند حڪومتون ٺاهڻ لاءِ اهم ڪردار ادا ڪندا آهن. مختلف پارٽين جي سپورٽ ڪندا آهن پنهنجن دوستن مائٽن کي آشيرواد ڏئي چونڊن واري ميدان ۾ لاهيندا آهن. 1970ع ۾ جنرل يحيٰ خان ملڪ جي اهم ڪامورن جن جو تعداد 303 هو تن کي رشوت وٺڻ ۽ عهدي جو غلط استعمال ڪرڻ جي ڏوهه ۾ نوڪرين تان برطرف ڪيو هو. باقي رهيل ڪامورن کي صرف آفيس تائين محدود ڪري ڇڏيو هئائين. پر ٿورو اڳتي هلي صدر يحيٰ خان سموري معاملي کي سمجهي ويو ۽ پوءِ گهڻو تڏو ڪامورن تي پاڻڻ لڳو. صدر يحيٰ خان ان وقت جي طاقتور جنرل پيرزادي مان گهڻو خائف هو. ڇاڪاڻ جو هن جنرل هڪ پيري صدر جنرل يحيٰ خان کي چئي ڏنو هو ته ”صدر جنرل ايوب خان جي دور حڪومت ۾ ڪامورن جي ڪيل حرڪتن جو ازالو اسان کي ڪرڻو پوندو. هاڻي اسان سڀڪجهه پنهنجي سرڪنداسين ۽ ان جو ڦل به اسان ئي کائينداسين.“ ان حوالي سان جنرل يحيٰ خان فوجي جنرلن جي حد کان وڌيڪ سياسي مداخلت کي محسوس ڪيو ۽ هو فوج کان وڌيڪ ڪامورن تي اعتماد ۽

پرومو ڪرڻ لڳو. پر ڪامورا به وڏا استاد هئا. تنهنڪري يحيٰ خان جي ان ڪمزوري مان فائدو وٺندي ۽ پنهنجي ڪاموري ڪلاس جي برطرفين وارو بدلو وٺڻ لاءِ هي موقعو غنيمت سمجهيائون ساڻ جنگ جي ڪري ملڪي حالتون به خراب ٿي چڪيون هيون. تنهنڪري ڪامورن ۽ فوج جي سينيئر آفيسرن جنرل يحيٰ خان کي استعيفا لکڻ تي مجبور ڪيو ۽ نيويارڪ ۾ ترسيل ذوالفقار علي ڀٽي کي وطن گهراڻي حڪومت جون واڳون حوالي ڪيون.

ڪامورن کي برطرف ڪرڻ جو واقعو ذوالفقار علي ڀٽو جي دور حڪومت ۾ به پيش آيو. جو هن صاحب اقتدار ۾ ايندي سڌا سنوان هٿ ڪامورن جي ڳچيءَ ۾ وڌا. مارچ 1972ع ۾ تقريبن تيرنهن سئو ڪامورن کي هڪ ڌڪ سان برطرف ڪيائين. اهڙي طرح صوبائي سطح تي پنجاب ۾ 281 ڪامورا، سرحد ۾ 165 ڪامورا ۽ سنڌ ۾ صرف 75 ڪامورن کي برطرف ڪري گهر پيڙو ڪرايو. انهن ڪامورن تي بدعنواني پنهنجن فرضن کان غافل هئڻ جا الزام لڳايا ويا. 1973ع ۾ حڪومت پاران ڪيل انتظامي سڌارن ۾ ڀٽي صاحب هڪ ڀيرو وري ٻيو ڪاپاري ڌڪ ڪامورن کي اهو هنيو ته ٻين پيشن سان لاڳاپيل ملازمن کي سي ايس پي آفيسر ٿيڻ جي اجازت ڏنائين، جنهن سبب ڪري ڪامورا، ڀٽي صاحب جا اندروني طور مخالف رهيا ۽ سازشون ڪرڻ لڳا آخر انهن سازشن جو نتيجو اهو نڪتو ته ملڪ ۾ مارشلا لڳي ۽ ڀٽو صاحب شهادت جو جام نوش ڪيو.

ان حوالن کي سامهون رکندي صدر اياز الدين احمد جو مستقبل ڪو خاص جتادار يا پائيدار نظر نٿو اچي ويجهڙ مستقبل ۾ ئي سندس قسمت جو فيصلو ڪامورا ڪري وٺندا. پر جيڪڏهن ڪامورن خلاف انقلابي قدم کڻڻ ۾ هو ڪامياب ٿي وڃي ٿو ۽ جمهوريت کي پروان چاڙهي ڏيندي اقتدار چونڊيل نمائندن حوالي ڪري وڃي ٿو ته سمجهڻ گهرجي ته اتان جو عوام باشعور ٿي چڪو آهي ۽ سياستدانن ميچوئر ٿي ويا آهن ۽ ڪامورا عوام جا خادم ٿي چڪا آهن.

پاڪستان جي صدر جنرل پرويز مشرف به 2007ع کي چونڊن جو سال قرار ڏنو آهي چونڊن جي سلسلي ۾ اليڪشن ڪميشن رات ڏينهن رڌل آهي. ساڻ هتان جا ڪامورا به حرڪت ۾ اچي چڪا آهن. ڏسون هو ڪهڙي پارٽي کي ٿا اڳتي آڻي اقتدار حوالي ڪن. ڪامورن جي اهڙي موومينٽ کي ڏسندي سنڌ اسيمبلي جي ڊپٽي اسپيڪر راحيله توانا خبرين اخبار کي انٽرويو ڏيندي چيو ته طاقتور نوڪر شاهيءَ عوام کي يرغمال بنائي رکيو آهي نوڪر شاهي پبلڪ سرونٽ بجاءِ حاڪم بڻجي چڪي آهي عوام جي ٽئڪسن مان پگهار کڻندڙ عوام تي حڪم هلائڻ ٿا، هاڻي حڪومت ۾ ويٺل اهم عهدي تي رحيل توانا ائين چوي ته اسان ڇا سمجهون! پوءِ مغلن جي غريب عوام جي قسمت جو ڇا ٿيندو.

بهر حال بنگلاديش جي ڪاموري ۽ اسان جي وطن جي ڪاموري ۾ وڏو فرق آهي. بنگلاديش جو ڪامورو حالتن مان گهڻو سکيو آهي ۽ هو ملڪ ۾ فوج جي دخل اندازي کي روڪڻ ۾ ڪامياب ويو آهي ۽ وڏي محنت سان پنهنجي ملڪ جي ترقي لاءِ جاکوڙي رهيو آهي ۽ وڏين مشڪلاتن مان ڪڍي هن مقام تي آندو آهي.

1971ع ۾ بنگلاديش هڪ مٽي جو ڍير هو. سال 1990ع واري ڏهاڪي جي شروعات ۾ پڻ غريب ملڪن جي ٽاپ ٽين ۾ شامل ٿي چڪو هو. ملڪ جي 11 ڪروڙ 30 لک آبادي کي منهن ڏيڻ انهن سياستدانن ۽ ڪامورن جو ئي ڪمال هو. ان زماني ۾ مکيه چانهه ۽ سٺي جي پٽڊوار گهٽجي وئي ملڪ ۾ ٻوڏ به تباهي مچائي ڏني. سوين ماڻهو اجل جو شڪار ٿي ويا. زر خيز فصل تباهه ٿيا. بهرحال بنگال جي عوام جي همت کي به داد ڏيڻ گهرجي جو هنن سرڪار سان ملي ڪري هر ڪنن مرحلي ۾ ساٿ ڏنو آهي. سال 2000ع جي آبادي سرڪاري ڳڻپ موجب 129,147,000 ٿي چڪي هئي. جيڪا هاڻ لڳ ڀڳ تيرنهن ڪروڙ ٿي چڪي آهي. هن ملڪ جي پکيڙ 143,998 چورس ڪلوميٽر آهي ايندڙ چونڊن ۾ ملڪ جو تيرنهن ڪروڙ عوام پنهنجي ووٽ جو آزادانه استعمال ڪندو ۽ پنهنجي من پسند نمائندن کي چونڊي اسيمبلي ڏانهن اماڻيندو. بنگال جي ايندڙ چونڊن ۾ عوامي ليگ، بي اين پي کان سواءِ تازو نوبل امن ايوارڊ ماڻيندڙ پروفيسر يونس به چونڊ وڙهڻ جون تياريون ڪري رهيو آهي. پروفيسر يونس گرامين بئنڪ بنگلاديش جو مالڪ ۽ انچارج آهي جيڪو بنگلاديش جي غريب مسڪينن ۽ بي سهارا ماڻهن جي مالي مدد ڪري دنيا جي هڏوڪي ماڻهن جي فهرست ۾ شامل ٿيو آهي پروفيسر يونس جا هي لفظ وساري نٿا سگهجن جيڪي هن نوبل ايوارڊ حاصل ڪرڻ وقت چيا هئا ته ”مان محبت جو سوداگر آهيان محبت وڪڻندڙ آهيان ۽ محبت ئي خريد ڪندو آهيان“. هن شخص سان بنگالي عوام والهانه محبت ڪري ٿو. ٻي طرف بي اين پي ۽ عوامي ليگ پاران پروفيسر يونس کي ڌار ڌار پنهنجن پارٽين ۾ شموليت لاءِ درخواست ڪئي آهي. پر سياسي پندڙن دعويٰ ڪئي آهي ته جيڪڏهن پروفيسر يونس پنهنجي سياسي پارٽي ٺاهي ان پليٽ فارم تان چونڊ وڙهي ته عوام جو فيصلو بلٽل ذريعي پروفيسر يونس جي ئي حق ۾ ٿيندو هاڻي اهو ڏسڻو آهي ته پروفيسر يونس پاڻ ڪهڙو ٿو فيصلو ڪري

اهو به ڏسڻو آهي ته بنگلاديش جي اقتدار ۽ پاڪستان جي ايندڙ چونڊن ۾ اقتدار ڪنهن جي نصيب ۾ ٿو اچي. فرق صاف ظاهر آهي ته بنگلاديش ۽ پاڪستان جي چونڊ مڪينزم ۾ وڏو فرق آهي هڪ طرف بنگلاديش جو ڪامورو آهي جيڪو سرڪار ۽ عوام سان سلهاڙيل نظر اچي ٿو ٻي طرف پاڪستان جي ڪاموري جو طاقتور هئڻ جا ثبوت راحيلا توانا پنهنجي انٽرويو ۾ ڏئي ڇڏيا آهن. ۽ بنگلاديش جي ڪاموري جي چيلهه صدر ايازالدين احمد برطرفي واري حڪم ذريعي ڇڏي ڇڏي آهي. ڇاڪاڻ جو ڪامورن جي اقتدار ۾ شراڪت نه پر عوام جي خدمت ڪرڻ آهي ڪامورا پنهنجن فرضن ۾ ڪوتاهي ڪندا ته کين سزا واري عمل مان ضرور گذرڻو پوندو. اهڙن ڪامورن کي سيڪٽ ڏيڻ پاڪستان جو عوام به خواهش رکي ٿو. هاڻي ڏسڻو اهو آهي ته ڪڏهن ٿو صدر مشرف، صدر ايازالدين وانگر ڪامورن خلاف انقلابي قدم کڻي، کين سڪت ڏي

تاريخ : 7_11_2006

دُرگئي واقعي جا ملڪي سياست تي پوندڙ اثر

صوبي سرحد جي مالاڪنڊ ايجنسي جي مکيه شهر درگئي ۾ 8 نومبر تي صبح جو 8:30 وڳي چادر ۾ ويڙهيل هڪ شخص ڊوڙندو اچي پنجاب ريجمينٽ جي تربيتي مرڪز ۾ گهڙي پاڻ کي ٻه سان اڏائي ڇڏيو. جنهن جي نتيجي ۾ 42 فوجي جوان موقعي تي شهيد 20 زخمي ۽ 10 جوانن کي نازڪ حالت ۾ مينگورا، پشاور ۽ راولپنڊي جي اسپتال ڏانهن علاج لاءِ پهچايو ويو آهي. 1971ع کانپوءِ هي پهريون ڀيرو وڏي طاقت سان فوج تي حملو ٿيو آهي جنهن ۾ وڏ ۾ وڏ جاني نقصان رسڻ جا اطلاع مليا آهن.

درگئي وارو علائقو تحريڪ نفاذ شريعت محمدي جو ڳڙھ سمجهيو وڃي ٿو. ڪنهن زماني ۾ منهنجو به هن شهر ۾ وڃڻ ٿيو هو. اسان صبح جو پشاور جي سرڪاري ريسٽ هائوس مان 7:00 وڳي نڪتاسين. اسان جي سرڪاري گاڏي ۾ وينل گائيڊ محمد علي به هو. جيڪو اصل ۾ ڪرڪ شهر جو آهي پر نوڪري جي سلسلي ۾ پشاور ۾ رهائش پذير آهي جنهن کي هن علائقي جي سموري ڄاڻ هئي. گاڏي باچا خان چوڪ کان ٿيندي چارسده روڊ تي پهتي ان کان پوءِ کليل روڊ تي تيز ڊوڙندڙ گاڏي چارسده، صوابي، شير ڳڙھ، سخ ڪوٽ کان ٿيندي 8:35 وڳي درگئي پهتي. درگئي وڏو شهر آهي هن شهر ۾ مدرسا جام آهن هر طرف مولوي ئي مولوي صاحبان نظر اچن ٿا. هن شهر جي چوڌاري سوات درياءَ مان پاڻي پيئندڙ زمينون سٺا فصل پيدا ڪن ٿيون. تنهنڪري هر طرف ساوڪ ۽ سبز ڪيٽ نظر ايندا آهن. ٻي پاسي کان برف پوش پهاڙن جو سلسلو به درگئي کان شروع ٿئي ٿو. درگئي مالاڪنڊ ايجنسي جو پهريون وڏو شهر آهي ٿورو اڳيان بٽخيل جو شهر آهي جنهن جي بازار ڊگهي آهي. جنهن لاءِ محمد علي ٻڌايو ته هي ايشيا ڪنڊ جي وڏي ۾ وڏي ڊگهي بازار آهي.

هي شهر 8 نومبر تي صبح جو بارود جي بوءِ سان واسجي ويو. بارود جو اٿندڙ

دونهون پهاڻن تي چانيل ڪارن ڪڪرن سان ملي فضا بارود جي ڌڻ پڪيڙي ڇڏي ۽ عام ماڻهن جو ساهه هوسانجن لڳو ماڻهن ۾ خوف ۽ هراس پيدا ٿي ويو. ماڻهن کي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته هي اوجھو ڇا ٿي ويو. 20 اپريل 2004ع تي اتر وزيرستان ۾ مهمند رائفلر جي ڦاٽلي تي حملو ٿيو جنهن ۾ 7 فوجي مارجي ويا ۽ 26 زخمي ٿيا. ساڳي سال نومبر ۾ ڏکڻ وزيرستان جي علائقي شول ۾ سيڪورٽي اهلڪارن جي ترڪ ڪي ريموت ڪنٽرول بم سان اڏايو ويو. جنهن ۾ 8 فوجي شهيد ۽ 10 زخمي ٿي پيا. 25 جون 2000ع ڏکڻ وزيرستان، وانا ۾ هڪ فوجي گاڏي تي حملو ڪيو ويو. جنهن ۾ هڪ ميجر ۽ ڪيپٽن سميت 10 فوجي جوان مارجي ويا. اهڙي قسم جا فوج تي حملا انهن علائقن ۾ ٿيندا رهيا آهن. پر تازو درگئي وارو آپگهاتي حملو ڪجهه مختلف ۽ الڳ آهي. هن واقعي جا وڏا اثر ملڪي سياست تي پوندا. هڪ بمبار هڪ وڏي پلاننگ سان ملڪ جي سڪيورٽي اداري ۾ داخل ٿي حملو ڪري وڃي ته پوءِ سوال ٿو پيدا ٿئي ته باقي ٻين ادارن جي تحفظ جي ضمانت ڪير ڏيندو؟ ان فڪر منڊ پهلو ٿي فوج ۽ فوجي حڪمرانن کي سوچڻ گهرجي ان لاءِ سخت اپاءُ وٺڻ گهرجن. فوجي حڪمرانن کي اهو به سوچڻ گهرجي ته صوبي سرحد جا ماڻهو پاڪستان سان زبردست محبت ڪن ٿا. اڄ اهي ماڻهو حڪمرانن کان نفرت ڪندي ڇو ٿا فوج سان مهاڏو اٽڪائين؟ هن وقت فوج ۾ 60 سيڪڙو پنجاب ۽ 35 سيڪڙو سرحد جا ماڻهو سلهاڙيل آهن ۽ وڏن وڏن عهدن تي فائز آهن جنهن ڪري اتان جي عوام جي هڪ خاص انسيت فوج سان رهي آهي. اُهي ڇو اڄ حڪمرانن جا مخالف آهن اهي سوال آهن جن تي حڪمرانن کي سوچڻ گهرجي درگئي آپگهاتي حملي کي معمولي سمجهي درگذر ڪرڻ ڪنهن به طرح سان نڪ ڪونهي.

حڪومت فوج تي آپگهاتي حملي جو الزام جماعت اسلامي جي کاتي ۾ وجهي ڇڏيو آهي. باجوڙ مدرسي مٿان ٿيل بمباري کانپوءِ ٽئين ڏينهن ئي فوج جي ترجمان ٻڌايو ته ان بمباري جي جواب ۾ خطرناڪ جوابي حملا ٿي سگهن ٿا ۽ القاعده جا ماڻهو ڪجهه به ڪري سگهن ٿا ان لاءِ ملڪ ۾ سڪيورٽي سخت ڪئي وڃي. درگئي ۾ ٿيل آپگهاتي حملي بابت حڪام کي توقع هئي بقول فوجي ترجمان جي ته سڪيورٽي سخت ڪئي وئي ته پوءِ ٽائيت سڪيورٽي هجڻ باوجود اهو حملو ڪيئن ٿيو؟ ان جو مطلب ته دهشتگرد وڌيڪ منظم ۽ طاقتور آهن. ڇاڪاڻ جو باجوڙ حملي جو جواب هفتي پوري ٿيڻ کان اڳ ڏنو ويو. جيڪڏهن هو هفتي ۾ پلاننگ ڪري هيڏو وڏو حملو ڪري سگهن ٿا ته مهينن جي پلاننگ ڪرڻ کانپوءِ هو ڇا نه ٿا ڪري سگهن؟

حڪومت جو موقف آهي ته باجوڙ وارو مدرسو القاعده جي پناهه گاه آهي. جڏهن ته مدرسي کي سنڀاليندڙ مولوي لياقت ۽ مولانا فقير محمد جا واسطا سڏا

سنوان ايمن الذواھري ۽ حڪمت يار سان آھن ايمن الذواھري القاعدہ ۽ حڪمت يار افغانستان جا وار لارڊ آھن. جڏھن تہ پاڪستان ۾ جماعت اسلامي سان واسطو ان مدرسي سان جوڙيو وڃي ٿو. سيپٽمبر ۾ ايشيا ٽائمز بہ پنھنجي پرچي ۾ ھڪ انڪشاف ڪيو ھو تہ القاعدہ جو سربراھ اسامہ بن لادن تازو ئي پاڪستان جي ڏکڻ وزيرستان جي علائقي جو دورو ڪيو آھي. اسامہ بن لادن افغان صوبي ڪنڌر ۽ نورستان کان ٿيندو وزيرستان اچي پھتو. اھو امڪان آھي تہ ھو باجوڙ ايجنسي بہ ويو ھوندو. رسالي ۾ ھڪ عيني شاھد جي حوالي سان لکيو ويو آھي تہ لادن ھڪ ڊبل ڪيبن ٽرڪ ۾ اچي پھتو آھي. ان ئي رسالي پھريون ڀيرو انڪشاف ڪيو ھو تہ لادن گردن جي بيماري مان چاڪ چڱو ڀلو ٿي ويو آھي.

ھاڻي جڏھن طالبان جون حرڪتون پاڪستاني علائقن ۾ صاف نظر اينديون تہ حڪومت طالبان ڪارواين ۽ سرگرمين کي ڪچلڻ لاءِ جوڳا قدم کڻڻ جو حق بہ رکي ٿي. پاڪستان 9/11 کانپوءِ مسلسل دھشتگردي خلاف ھڪ ڀرپور جنگ وڙھي رھيو آھي. ان مقصد تي ثابت قدم رھڻو آھي ۽ عملي طور اڳتي اچي ان جو مظاهرو بہ ڪرڻو آھي.

باجوڙ مان چونڊيل قومي اسيمبلي جو ميمبر ھارون رشيد باجوڙ حملي جو اکين ڏٺو گواھ بہ آھي سو چوي ٿو مدرسي تي وحشيائي بمباري آمريڪي جھان ڪئي آھي. آمريڪي جھاز ڊرون سومر ڏينھن صبح جو بمباري ڪرڻ آيا ھئا. ھي چوي ٿو تہ مان آمريڪي ڊرون جھان کي سٺي نموني سڃاڻان ٿو ھاڻي جيڪڏھن آمريڪي جھاز پاڪستان جي حدن ۾ اچي پاڪستاني عوام مٿان حملا ڪري آساني سان ھليا وڃن تہ اھو عمل بہ ھڪ شرمناڪ عمل آھي. اھو عمل ھڪ ٻي ملڪ تي اڳرائي واري زمري ۾ اچي ٿو. پوءِ صدر بش جي انھن لفظن کي تقويت ملي ٿي جنھن ۾ ھن صاحب چيو ھو تہ دھشتگردن جي پويان پئي پاڪستاني حدن ۾ داخل ٿي ڪارروائي ڪري سگھون ٿا تنھنڪري پاڪستاني حڪمرانن کي گھرجي تہ پنھنجي وطن ۾ پنھنجن ماڻھن سان پاڻ ئي حساب ڪن باقي ڌارين کان مارائڻ سان فوج خلاف نفرت وڌندي تہ ٻي طرف عوام حڪمرانن خلاف اٿي ڪڙو ٿيندو جنھن کي روڪڻ حڪمرانن جي وس کان ٻاھر ھوندو.

حڪومت جو اھو موقف آھي تہ ھنن مولوي لياقت کي بار بار تنبيهہ ڪئي تہ ھو مدرسي کي بند ڪري ڇڏي پر مولوي صاحب حڪومتي تنبيهہ کي ڪا اھميت ڪا نہ ڏني. اھڙن خيالن جو اظهار شيخوپورہ ۾ ھڪ جلسي کي خطاب ۾ جنرل مشرف ھيٺئن ٿو ڪري تہ ”اسان مسلسل ھڪ سال کان مدرسي جي انتظاميا کي روڪيندا پيا اچون تہ اھان پنھنجون سرگرميون بند ڪريو پر ھو پنھنجون سرگرميون جاري رکندا ٿي آيا آخر اسان ان نتيجي تي پھتاسون تہ ان مدرسي کي بمباري ذريعي ختم ڪجي. جيڪڏھن ايئن نہ ڪريون ھا تہ اتان جا پاليل

دهشتگرد اسان کي اڏوهي جيان کائي وڃن ها، وڌيڪ حڪومت جو موقف هو ت اصل ۾ باجوڙ مدرسي جا ماڻهو امن معاهدي جي آڙ ۾ پنهنجون سرگرميون جاري رکيو پئي آيا سان اسان کي ڏوڪو ڏيندا پئي آيا. تنهنڪري باجوڙ حملو وقتائتو فيصلو هو. باجوڙ مدرسي تي حملي مان بچي ويل مولانا فقير محمد ۽ مولوي لياقت حڪومت لاءِ پريشاني جو سبب بڻيل آهن. مولانا فقير محمد لاءِ چيو وڃي ٿو ته هو هڪ انتهائي خطرناڪ ويڙهاڪ ۽ جنگي پلانر آهي افغان بارڊر سان لاڳاپيل پاڪستاني قبائلي علائقن ۾ چئن سالن کان جاري پاڪ فوج سان ٽڪراءُ جي نتيجي ۾ جيڪي طالبان ڪمانڊر اڳيان آيا آهن مولانا فقير محمد انهن ڪمانڊرن مان هڪ آهي مولانا فقير محمد پاڪستاني حڪام کي انتهائي گهريل ماڻهن جي فهرست ۾ شامل آهي. هن مٿان طالبان ۽ القاعد اڳواڻن جي مدد ۽ پناهه ڏيڻ جا الزام آهن. 40 ورهين جو هي جنگجو باجوڙ جي صدر مقام خار کان نو ڪلوميٽر اتر طرف ڊما ڊولا جي چئي بالا ۾ جنم ورتو. صوابيءَ جي مشهور ديني مدرسي پنج پير مان ديني سند حاصل ڪيائين. مولانا فقير محمد روس خلاف جنگ ۾ افغان مجاهدين جي صفن ۾ شامل هو. انهن ئي ڏينهن ۾ طالبان ۽ القاعده جي اڳواڻن سان ويجهڙائپ ٿي هيس. باجوڙ جا ماڻهو هن جي خطرناڪ شخصيت ۽ گوريلا ڪاررواين کان باخبر آهن. پاڪستان ۾ سندس تعلق جماعت اسلامي سان آهي باجوڙ حملي کان ٻه ڏينهن اڳ آمريڪا خلاف باجوڙ ۾ ٿيل مظاهري ۾ هزارين ماڻهن جي قيادت ڪيائين. تقريبن ڏهه هزار ويڙهاڪ هن جي اشاري جا منتظر آهن.

ٻئي طرف جماعت اسلامي جي ڪردار تي سراسي نظر ڊوڙائبي ته جماعت اسلامي پاڪستان جي تاريخ ۾ پهريون ڀيرو فوج جي اچي سامهون بيٺي آهي. جماعت هميشه فوج جي ساٿاري رهي آهي جماعت اسلامي بنگلاديش جي قتل عام ذوالفقار علي ڀٽو جي جمهوري حڪومت ڪيرائڻ ۽ ڀٽي صاحب کي ڦاسي جي ڦندي تائين پهچائڻ، ايوب خان سان 1965ع واري جنگ ۾ ون يونٽ جي وجود ۾ حمايتي ۽ جنرل مشرف کي اسيمبلي ۾ ووٽ ڏئي صدارت جي ڪرسي تي ويهائڻ تائين فوج سان گڏ رهي آهي فوجي پاليسين ۽ فوجي اقتدارن جي بظاهر مخالفت ڪندڙ جماعت اندروني طور تي ساٿاري رهي آهي هن وقت جماعت اسلامي جو نيٽ ورڪ پوري دنيا ۾ ڦهليل آهي. هڪ منظم ۽ آرگنائيز تنظيم آهي. درگئي واقعي کانپوءِ حڪومت جماعت اسلامي مٿان پابندي هڻڻ لاءِ غور ڪري رهي آهي پر جماعت اسلامي تي ڪو به ايڪشن ڪڍڻ کان اڳ حڪومت کي سٺو پيرا سوچڻو پوندو. ڇاڪاڻ جو 69 سالن جي تاريخ ۾ جماعت فوج سان وفادار رهي آهي. هر مشڪل گهڙي ۾ ان جو ساٿ ڏنو آهي. جيڪڏهن حڪمرانن جماعت خلاف طاقت جو استعمال ڪيو ته پوءِ جماعت جي سيڪريٽري جنرل

منور حسن جوهي بيان به سامهون رکڻ گهرجي ته جماعت اسلامي دنيا جي جهادي تحريڪن جي حمايت ڪري ٿي ۽ هميشه کلي طرح مدد ڪئي آهي. منور حسين جو چوڻ هو ته جماعت مشرف جي غير آئيني حڪومت جي خلاف عوام کي منظم ڪندي ڇاڪاڻ جو عوام ۾ هن وقت حڪومت خلاف شديد غم ۽ غصو موجود آهي. اهڙن بيانن کانپوءِ صدر مشرف به جماعت تي ڌمريل نظر اچي ٿو ”صدر مشرف جو بيان آهي ته دهشتگردي ۽ انتهاپسندي جو پوري طاقت سان مقابلو ڪيو ويندو ۽ ان خلاف اسان جي جنگ جاري رهندي حڪومت ۽ جماعت جي اڳواڻن جي بيانن کي سامهون رکندي ويجهڙ ۾ پنهني وچ ۾ زبردست ڪليش ٿيڻ جا امڪان موجود آهن هو صدر مشرف خلاف عوام ۽ فوج اندر بغاوت وارو ماحول پيدا ڪري سگهن ٿا. ڇاڪاڻ جو فوج ۾ ڪافي همدرديون جماعت اسلامي لاءِ آهن. اهي همدرديون ضرور رنگ لائينديون“

هن حڪومت کي ڪمزور ڪرڻ لاءِ درگئي جهڙا واقعا به ٿي سگهن ٿا. جنهن سان ملڪ ۾ انتشار ۽ اناڪي پيدا ٿي سگهي ٿي. پر فوج ۾ هڪ فيڪٽر اهڙو به موجود آهي جو فوج ۽ جماعت ۾ سرچاءُ ڪرائي سگهي ٿو رٿائڻڊ فوجي ۽ رٿائڻڊ آءِ ايس آءِ جا اڳواڻ هن وقت جماعت اسلامي جي ويجهو آهن. اهي جماعت جي پاليسين کي فالو ڪندا آهن. ڪليش واري صورت ۾ پيدا ٿيل حالتون نه جماعت جي حق ۾ آهن نه ئي وري فوجي حڪمرانن جي حق ۾ آهن نه وري عوام جي حق ۾ آهن.

درگئي حملي جي خطرناڪ حملي کي رچرڊ بائوچر سخت حملو قرار ڏيندي آمريڪي حڪومت پاران مذمت ڪئي آهي. پاڪستان جو باشعور طبقو هاڻي اها راءِ ٿوري ته جيڪڏهن اهڙا حملا جاري رهيا ته پاڪستان جي سلامتي بابت ڪيترائي خطرا لاحق ٿي سگهن ٿا. تنهنڪري صدر مشرف تي ملڪي سربراھ جي ناتن سان وڏي ذميواري عائد ٿئي ٿي ته هو پاڪستان جي سلامتي لاءِ هر ممڪن اپاءُ وٺي ۽ هر قدم سوچي سمجهي کڻي. ساڻ گهرو پاليسي کي سڀاڻو بڻائڻ جي به ضرورت آهي. پنهنجن ماڻهن کي فوجي توپلي ۽ ڌنڌي بغل ۾ ڪري هيٺائڻ جي به ضرورت ڪانهي رعييت کي دوست سمجهي انهن جي موقف کي اهميت ڏي تازو پاڪ افغان ۽ نيٽو فوج تي مشتمل آپريشن سسٽم عمل ۾ آيو آهي. جنهن سان عوام ۾ خدشا وڌي ويا آهن هاڻي نيٽو فورس کي قانوني حيثيت ملي وئي آهي. جنهن سان هو پاڪستاني حدن ۾ اچي پاڪستاني ماڻهن جي پڪڙ ڌڪڙ ۽ هارڪڻ ڪري هليا ويندا. اسان جا فورسز نيٽو فورس سان گڏ ڪارروايون ڪندا. بهرحال حڪمرانن جا فيصلا آهن غريب عوام مسئلا پر امن نموني حل ڪرڻ جي خواهش رکي ٿو جنگ سان نه. پاڪستان ٽين دنيا جي انهن ڪيترن ئي اڳاڻن ملڪن مان هڪ آهي جتي ڊگهي عرصي تائين فوج جي

سياست ۾ مداخلت نظر اچي ٿي. 69 سالن جي تاريخ ۾ چئن فوجي راڄن آڪٽوبر 1958ع ۾ ايووب خان، مارچ 1969ع ۾ ريحي خان، 1977ع ۾ جنرل ضياءُ الحق جو عذاب عوام سنو ۽ 1999 کان جنرل مشرف کي سهندا پيا اچون جيڪي ٻه ملڪ جا سياسي مسئلا آهن اهي فوجي جنرلن طرفان حل ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وڃي ٿي. پر ان جا ڪي به خاطر خواه نتيجا نه نڪتا آهن. سواءِ رياست ۽ عوام کي نقصان رسڻ جي. جيڪڏهن سياسي اڳواڻ ڏيهي ۽ پرڏيهي مسئلا حل ڪرڻ جي ڪوشش ڪن ها ته جيڪر پاڪستان کي هي ڏکيا ڏينهن ڏسڻا نه پون ها. هي ملڪ ترقي ڪري ترقي يافتہ ۽ جمهوري ملڪن جي صف ۾ وڃي بيٺل هجي ها. هتي حالت اها آهي جو هڪ جنرل جيڪو ڏنڊو ڏيکاري عوام مٿان قابض رهيو ۽ پنهنجا فيصلا عوام مٿان ٽائيندو رهيو ويندي ويندي اهو ڏنڊو ٻي جنرل جي حوالي ڪري وڃي ٿو. هڪ پاڪستاني جنرل، جنرل جان لارنس، انڊيا جو انگريز وائسراءِ 69-1864ع جي سوچ جي هيئن تقليد ڪندي نظر اچي ٿو. ”نه اسان کي چونڊيو ويو آهي نه ئي ماڻهن پاران اقتدار سونپيو ويو آهي پر اسان هتي پنهنجي اخلاقي مٿي پرائڻ، حالتن جو دٻاءُ ۽ خدا جي مرضي سان پهتا آهيون. هندستان تي حڪومت ڪرڻ لاءِ مليل سڀ اختيار حاصل آهن. ماڻهن جي ڀلائي لاءِ ڪم ڪندي جيڪي اسان ڪري سگهون ٿا اهو ضرور ڪنداسين. اسان رڳو پنهنجي ضمير آڏو جوابدار آهيون نه ڪي ماڻهن.“

تاريخ : 2006-11-14

نبٺ صدام کي ڦاهي ڏني وئي

صدام حسين جي ڦاسي کان ٻه ڏينهن اڳ وزيراعظم نوري المالڪي زور ڏيندي چيو ته اڳوڻي صدر صدام حسين کي ڏنل عدالت پاران ڦاسي جي سزا کي نه تبديل ڪيو ويندو نه وري ان فيصلي تي نظرثاني ڪئي ويندي انهيءَ ڏينهن تي صدام جي ڦاهي وارو حڪم نامو منظوري لاءِ عراقي صدر جلال طالباني ڏانهن اُماڻيو ويو جنهن تي تبصرو ڪندي آمريڪا چيو ته صدام کي ڦاهي ڏيڻ جو فيصلو عراقي عوام جي مستقبل لاءِ بهتر آهي. ٻي طرف صدر صدام عراقي عوام ڏانهن جيل مان کليل خط اُماڻيو جنهن ۾ صدام حسين لکيو آهي ته ”هو ڦاهي تي چڙهي پنهنجي حياتيءَ جي قرباني ڏيڻ لاءِ تيار آهي، خط ۾ عراقي عوام مٿان زور ڏنو ويو آهي ته اهي دشمنن خلاف متحد ٿي وڃن. ڦاهي کان هڪ ڏينهن اڳ آمريڪي فورسز صدام کي ڦاسي گهاٽ واري عملي جي حوالي ڪيو ته جيئن کيس صدام کي ڦاسي ڏني وڃي. اهڙي طرح عراق ۾ عيد واري ڏهاڙي صبح جو سوڀر صدام کي ڦاسي ڏني وئي.

صدام حسين هڪ عام گهراڻي ۾ 28 اپريل 1937ع ڌاري بغداد جي اتر طرف 100 ميل جي فاصلي تي تڪريت ۾ جنم ورتو. زندگيءَ جي شروعاتي ڏهاڙن ۾ والد جي وفات کانپوءِ سندس والده صدام سميت پنهنجي ڳوٺ لڏي آئي. جتي صدام حسين کي مائٽن وٽ ڇڏي پاڻ ٻي شادي ڪري ڇڏي اهڙي طرح صدام حسين جو بالڪيٽ پيءُ ۽ ماءُ جي شفقت کان محروم گذريو. صدام حسين کي ويڳي پيءُ طرفان به پيار نه مليو. صدام جو بالڪيٽو انتهائي ڏکيو گذريو آخر وڃي سندس مامي جي شفقت نصيب ٿي. سندس مامو خير الله طلف جيڪو پوءِ سندس سهرو بڻيو. خير الله طلف عراقي فوج ۾ آفيسر ۽ عرب قومپرست هو ان جي زندگي صدام تي گهرو اثر ڇڏيو. صدام حسين جي تربيت ۾ خير الله طلف جو گهڻو حصو رهيو آهي. صدام حسين ننڍپڻ کان ئي جوشيلو ۽ جذباتي رهيو آهي. ننڍپڻ ۾ ئي حڪومت مخالف سرگرمين ۾ حصو ورتائين ۽ پوءِ بحث پارٽي ۾ شموليت

اختيار ڪيائين. شروعاتي ڏينهن ۾ بعث پارٽيءَ جو نعرو سيڪيولر سوشلزم ۽ نيشنلزم هو. صدام حسين بعث پارٽي جي سرگرمين ۾ زبردست بهرو وٺندو آيو. 1958ع ۾ صدام حسين کي سياسي سرگرمين ۾ بهري وٺڻ ڪري ڇهن مهينن لاءِ جيل جي سزا پوڳڻي پئي. هي دور جنرل عبدالڪريم قاسم جو هو.

1959ع ۾ صدام حسين ۽ سندس ساٿين جنرل عبدالڪريم قاسم کي قتل ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. جنرل عبدالڪريم قاسم 1958ع ۾ هڪ فوجي بغاوت ذريعي عراق جي اقتدار جو مالڪ بڻيو. صدام حسين ۽ سندس ساٿين پاران صدر عبدالڪريم قاسم کي قتل ڪرڻ واري ڪوشش ناڪام ثابت ٿي. سخت ويڙهاند ٿي جنهن ۾ صدر صدام حسين کي پير ۾ گولي لڳي ۽ زخمي ٿي فرار ٿي وڃڻ ۾ ڪامياب ٿيو. صدام عراق مان نڪري مصر پهتو. صدام حسين جي غير موجودگي ۾ سندس خلاف عراقي عدالت ۾ ڪيس هليو ۽ قاسم جي سزا وارو فيصلو ڏنو ويو. فيبروري 1963ع ۾ جڏهن بعث پارٽيءَ جنرل عبدالڪريم قاسم جي حڪومت جو تختو اونڌو ڪري ڪيس قتل ڪري ڇڏيو تڏهن صدام حسين واپس عراق موٽي آيو. مصر ۾ جلاوطني دوران صدام حسين بعث پارٽي جي سياسي سرگرمين جي ڄاڻ رکندو پئي آيو ۽ مصر ۾ رهي بعث پارٽي لاءِ ڪم ڪندو به رهيو. ساڻ پنهنجي اڪيڊمڪ ايجوڪيشن جاري رکندو آيو. جڏهن صدام حسين پهتو ته عراق ۾ هر طرف خانہ جنگي جو دور هو. ملڪ انارڪي جي ور چڙهي چڪو هو. صدام حسين ان دور ۾ ڪافي متحرڪ رهيو جنهن ڪري 14 آڪٽوبر 1964ع تي گرفتار ڪيو ويو 1967ع ۾ جيل مان فرار ٿي ويو مسلسل روپوشي ۽ جدوجهد سبب بعث پارٽي ۾ مقبوليت حاصل ڪري ورتائين 1968ع ۾ ملڪ ۾ بغاوت جو جهنڊو بعث پارٽي پاران بلند ڪيو ويو جنهن ۾ بعث پارٽي ڪامياب رهي ان بغاوت جي نتيجي ۾ صدام حسين ۽ احمد حسن البقر ملڪ جا نوان حڪمران ٿي سامهون آيا. احمد حسن البقر کي عراق جو اقتدار ڏنو ويو جڏهن ته صدام حسين کي انقلابي ڪمان جو اڳواڻ چونڊيو ويو. ان دور ۾ صدام سياسي ميدان ۾ وڏيون ڪاميابيون ماڻيون. احمد حسن البقر صدام حسين کي انقلابي ڪمانڊ ڪائونسل جو وائيس چيئرمين جي عهدي سان نوازيو. صدام حسين کي احمد حسن البقر جو ساڄو هٿ ڪري لکيو ويندو هو.

70-1960 واري ڏهاڪي ۾ صدام جي مشوري سان ملڪ ۾ نئين انقلابي اصلاحات نافذ ڪئي وئي. ان ڏهاڪي ۾ صدام پنهنجي طاقت ٺاهڻ شروع ڪئي ۽ پوءِ احمد حسن البقر جي بيماريءَ جو سبب ڄاڻائي صدام پنهنجي مضبوط پارٽي پوزيشن ۽ فوجي پوزيشن کي نظر ۾ رکندي 1979ع ۾ احمد حسين البقر کي صدارت تان هٽائي پاڻ ملڪ جو آئيني صدر بڻجي ويو. اهڙيءَ طرح بعث پارٽي ۽ صدام جي رعبدار شخصيت ملڪ تي حاوي ٿي وئي. حڪومت سنڀالڻ کانپوءِ

صدام جو عراقي عوام ڏانهن رويو انتهائي سخت ۽ آمارائو هئو. جنهن ڪري عراقي ڪرد ۽ شيعا سندس سخت مخالف ٿي پيا. اڳتي هلي پاڙيسري ملڪن سان به سنا نانا رکي نه سگهيو. جنهن ڪري پاڙيسري ملڪن صدام حسين جي حڪومت سان پنهنجا تعلقات گهٽائي ڇڏيا صدام حسين 1980 ۾ ايران خلاف جنگي پيش قدمي ڪئي. اٺن سالن جي ڊگهي جنگ صدام جي توقع خلاف ۽ سخت مهانگي جنگ ثابت ٿي. هڪ اندازي موجب 10 لک ماڻهن جو قتل ٿيو. ان جنگ ۾ عراقي فوج کي ايران خلاف مسترد گئس، نروس گيس Nerve Gas ۽ Mustard Gas نرو گئس استعمال ڪرڻ جو حڪم ڏنو ويو. 1988 ۾ اتر عراق ۾ ڪردن جي بغاوت کي ڪچلڻ لاءِ ڪردن خلاف انتهائي خطرناڪ ۽ بندش پيل ڪيميائي هٿيار استعمال ڪيا. جنهن ۾ هزارين ڪرد ماري ويا 1990 ع ۾ ڪويت مٿان حملو ڪري ان کي پنهنجي قبضي هيٺ آڻي ڇڏيو. ڪويت اڳرائي جو سبب عراقي تيل جي چوري سميت ڪويت کي عراق جو اتوت حصو قرار ڏئي ڇڏيائين. 1991 ۾ اقوامي متحده جي ڪوشش ۽ آمريڪا ۽ ان جي اتحادي ملڪن مشهور ڊيزرٽ اسٽورم جي نالي سان فوجي ڪاه ڪئي ۽ ڪويت کي عراقي فوجن کان خالي ڪرائي ڇڏيو. اهڙي فوجي عمل کانپوءِ اقوام متحده پاران عراق تي اقتصادي پابنديون مڙهيون ويون. جنهن سان عراقي معيشت تي خراب اثر پيو. صرف تيل ۽ خوراڪ وارين شين جي اجازت اقوام متحده پاران ڏنل هئي. ان عمل کان پوءِ آمريڪا ۽ برطانيه طرفان عراقي ڪيميائي ۽ بايولاجيڪل ۽ نيڪليئر هٿيارن جي تياري جا الزام مڙهيا ويا آخر 19 مارچ 2003 تي آمريڪا ۽ ان جي اتحادي ملڪن عراق تي حملو ڪري معمولي مداخلت کان پوءِ با آساني قبضو ڪري ورتو.

اهڙي صورتحال کانپوءِ صدام حسين ۽ ان جا ساٿي روپوش ٿي ويا. صدام حسين کي 13 ڊسمبر 2003 تي ان جي آبائي ڳوٺ تڪرت کان 9 ميل پري پرائن ڪنڊرن جي تح خانن مان انتهائي ڪسمپرس واري حالت ۾ گرفتار ڪيو ويو. اتحادي فوجين پاران 52 گهريل ماڻهن جي فهرست ۾ صدام حسين کي 1 نمبر تي Most Wanted قرار ڏنو. سندس گرفتاري تي اڍائي ڪروڙ ڊالر جو انعام رکيل هو. صدام جي گرفتاريءَ کانپوءِ عراقي عدالت ۾ ڪيس هلايو ويو صدام حسين خلاف مختلف ڏوهن جي چارج شيٽ فريم ڪئي وئي. مثال طور تي 1982 ۾ ٿيل قتل عام 1990 ۾ ڪويت تي ڪيل حملو، 88-1986 ۾ ڪردن جو قتل عام، 1988 ۾ ڪردن جي هڪ ڳوٺ حليجه تي ڪيميائي گئس استعمال شامل آهي. ان ڳوٺ تي ڪيميائي گئس جي استعمال ڪري صدام حسين جي ويجهي ساٿي جنرل علي تي نالو ڪيميڪل علي پيو. هي اهڙو حملو هو جنهن ۾ ڪيترائي ڪرد مارجي ويا ته ڪي ڀڄي جلاوطن ٿي ويا. ايڏي بربريت جو مظاهرو ڪيو ويو.

جنهن تي دنيا جي ملڪن ۽ انساني حقن جي تنظيمن صدام حسين تي سخت تنقيد ڪئي. عرب ملڪ صدام حسين کان نفرت ڪرڻ لڳا، صدام جي عوام ۾ به مقبوليت گهٽجڻ لڳي. هن سنگين الزام تحت پنج نومبر تي دجيل مقدمي ۾ ڏوهه ثابت ٿيڻ سبب جنهن ۾ 148 ماڻهن جي قتل ۾ صدام جو ملوث هئڻ جي ڪري ڦاسي جي سزا ٻڌائي وئي. 8 جولاءِ تي صدام حسين جي قافلي تي دجيل جي ويجهو حملو ٿيو هو. ان حملي جي جواب ۾ عراق جي انقلابي عدالت پاران 148 ماڻهن تي مقدمو هلائي ڦاهي جي سزا ڏني وئي. ان حملي ۾ دعويٰ پارٽي کي ملوث ڄاڻايو ويو. دعويٰ پاڻي صدام جي دور ۾ عراق جي وڏي اپوزيشن پارٽي هئي. 148 ماڻهو جنهن کي ماريو ويو سڀ دعويٰ پارٽي جا ميمبر ۽ اڳواڻ هئا. موجوده وزير اعظم نوري المالڪي به دعويٰ پارٽي جو مکيه اڳواڻ رهي چڪو آهي.

دجيل ڪيس ۾ صدام حسين سميت سندس جي ويڳي ڀاءُ برزان ٽڪرڻ تي ۽ صدام دور جي ملٽري جج ايواد حامد النبد کي به ڦاهي تي چاڙهيو ويو آهي. ان ڪيس بابت جج جڏهن پنهنجو فيصلو ٻڌايو پئي ته ان وقت صدام جذباتي ٿي ”الله اڪبر“ عراق زنده آباد، عراقي عوام زنده آباد ۽ غدار مرده آباد جا نعرا هڻيا. هو نعرا هڻي مسڪرائيندو رهيو. عدالت صدام حسين کي مهيني اندر ڦاسي خلاف اپيل جو حق ڏنو هو صدام حسين جي مقدمي جي پڄاڻي ۽ صدام حسين کي ڏنل ڦاسي جي سزا تي هيومن رائٽس تنظيمن عدم اطمينان جو اظهار ڪيو آهي. ڪن جو چوڻ آهي ته صدام حسين جو ڪيس هڪ غير جانبدار بين الاقوامي ٽربيونل ۾ هلايو وڃي ها جيئن سربيا جي اڳوڻي صدر ميلا زوچ تي هلايو ويو. يا هينئر لائبريا جي چارلس ٽيلر تي بين الاقوامي ٽربيونل ۾ ڪيس هلايو ويندو. اهڙو اختيار عراقي عدالت کي حاصل نه هو دستاويزي ثبوت ڏسي ۽ ڪيس بابت گواهيون ٻڌي ڪو فيصلو ڏيئي ڇڏي صدام جي ڦاسي کان پوءِ هن وقت دجيل ڪيس بابت ڪيترائي سوال ۽ ڪيترائي مغالط پيدا ٿي چڪا آهن. صدام جي ڪيس جي ڪاروائيءَ مڪمل طور هلي نه سگهي آهي. انهيءَ جو سبب جج ۽ وڪيل آهن. جيڪي يات دهشتگردن هتان مارجي ويا ۽ ڪي وري ڊپ کان استعيفيٰ ڏئي گهر پيڙا ٿيا. صدام جي ڪيس جي پهرين چيف جج رزگار امين کي گذريل جنوري ۾ انڪري استعيفيٰ ڏيڻي پئي جو هن خلاف حڪومت کي ثبوت مليا ته هو عدالت ۾ نظم ضبط قائم رکي نٿو سگهي. هن جج لاءِ چيو وڃي ٿو ته صدام حسين کي پنهنجي حق ۾ دليل پيش ڪرڻ ۽ کلي ڳالهائڻ جو موقعو فراهم ڪيو هو. ڪجهه هفتن کانپوءِ هڪ ٻيو جج سيد علي الحماشي کي ان الزام هيٺ برطرف ڪيو ويو ته هو بيعت پارٽي جو ڪنهن زماني ۾ ميمبر رهي چڪو هو. ان کانپوءِ حڪومت طرفان نامزد نئون جج عبد الله الاميري کي مقرر ڪيو ويو. جنهن کي به صدر صدام سان همدردي رکڻ جي شڪ ۾ برطرف ڪيو ويو. سڀ کان

پهريائين صدام جي وڪيل سعدون کي بيدرديءَ سان قتل ڪيو ويو. صدام حسين جي ٻئي وڪيل عادل الزبيدي کي گوليون هڻي قتل ڪيو ويو. جنهن کان پوءِ صدام حسين جو ٽيون وڪيل ملڪ ڇڏي پڇي هليو ويو. چيف ڊفينس وڪيل خامس العبيدي کي جون مهيني ۾ اغوا ڪيو ويو ٻئي ڏينهن تي ان جو لاش مليو. صدام جي وڪيلن جا لاش شيمن جي علائقي صدر سٽي مان مليا هيا. ايتري قدر جو صدام جو وڪيل بلڄن لاءِ ڪوتيار ڪونه هو.

صدام جي حامين مطالبو ڪيو ته صدام حسين جو ڪيس عراق کان ٻاهر هلايو وڃي. وڪيل مهيا نه ڪرڻ تي صدام حسين احتجاجن بڪ هڙتال به ڪئي هئي. صدام حسين کي پنهنجي ڪيس جي پيروي لاءِ وڪيل مهيا نه ٿي سگهيو. آخر حڪومت پاران هڪ وڪيل مهيا ڪيو ويو. جنهن وڪيل صاحب اهو شرط رکيو ته نه منهنجي تصوير ڪڍي وڃي، نه وري (آواز) گفتگو سامهون اچي ڪندس. منهنجي گفتگو (دليل) وغيره مائڪرو فون ذريعي ٻڌا ويندا صدام حسين ان وڪيل تي عدم اعتماد ڪيو ۽ پنهنجو دشمن قرار ڏنو هاڻي ان سموري روئداد مان اندازو هڻي سگهجي ٿو ته دجيل ڪيس جي پڄاڻي ڪيتري تڪڙ ۽ ناانصافي تي مبني آهي. نه ليڪ نموني وڪيل پنهنجا دليل مڪمل ڪري سگهيا نه وري ڪو جج دليلن جي روشني ۾ ڪو انصاف ڪري سگهيو. جولاءِ ۾ صدام حسين کي يقين ٿي چڪو هو ته ڪيس ڦاهي جي سزا ضرور ملندي، هن عدالت کي اپيل ڪئي هئي ته هڪ فوجي جي ناتني هو فائرننگ اسپاٽ سامهون مرڻ کي ترجيح ڏيندو نه ڦاهيءَ جي ڦندي ذريعي. آخر چوويهه سالن تائين عراق تي حڪومت ڪرڻ ۽ تقريباً اڌ صديءَ تائين عراقي سياست تي آمرانو راج ڪندڙ صدام حسين کي ڦاهي تي چاڙهيو ويو. هاڻي تاريخ فيصلو ڪندي ته صدام جابر ۽ آمر هو يا هڪ جنوني عرب قوم پرست هو. تاريخ سندس ڦاسي واري عمل کي شهيدن ۽ سورمن جي جاءِ ڏي ٿي يا نه اهو اسان تاريخ تي ٿا ڇڏيون. ڇاڪاڻ جو تاريخ ساز شخصيتن لاءِ اڳواٽ راءِ ڏيڻ ڪنهن به ريت چڱو ناهي. اهو فيصلو مستقبل جي مورخ تي ڇڏيون ٿا.

صدام جي ڦاسي تي ڪٿي رنج ٿيو آهي ته ڪٿي خوشيءَ جو اظهار به ڪيو ويو آهي. عراق جي وزيراعظم نوري المالڪي صدام جي ڦاسي تي خوشي جو اظهار ڪندي چيو آهي صدام کي قتل ٿي ويل بيگناهه هزارين معصوم ماڻهن جي ڏينهن، پينرن ۽ ماڻرن جي بد دعائن جو سلو صدام کي مليو آهي.

تاريخ : 31_12_2006

ايٽمي جنون ۾ قاتل ڀارت

آمريڪي ايوان بالا انڊين، آمريڪي ائٽمي ٺاهه واري منصوبي جي منظوري ڏئي ڇڏي آهي. آمريڪي ايوان بالا هن ٺاهه کي اڪثريت راءِ سان منظور ڪري ورتو آهي. هن ٺاهه موجب ڀارت آمريڪا کان ائٽمي معاملن بابت ساز سامان آسانيءَ سان خريد ڪري سگهندو. ساڻ ڀارت جو ايشين نائيگر ٿيڻ جو خواب به ساڻس ٿيندي نظر اچي رهيو آهي. ڀارت کي آمريڪا ايشيا کنڊ ۾ طاقتور ملڪ ڏسڻ چاهي ٿو ان جو سبب ويجهڙ ۾ چين جون سياسي اقتصادي سطح تي ڪاميابيون ماڻڻ سبب دنيا ۾ طاقتور ملڪ ٿي اڀريو آهي. چين ائٽمي طاقت سان گڏ اقوام متحده ۾ ويٽو پاور جو به حق رکي ٿو. اتان جو عوام باشعور ۽ پنهنجن حڪمرانن سان ملڪ جي ترقي ۽ جاکوڙ ۾ ڪلهو ڪلهي ۾ ملائي بيٺو آهي. سو هن وقت آمريڪا، ڀارت جي آڙ ۾ چين لاءِ مسئلا پيدا ڪرڻ گهري ٿو. ڀارت جو جيتريقدر سوال آهي ته ڀارت پاڙيسري ملڪن سان پنهنجا ناتا سدائين بدنامي طاقت جي نشي ۾ اچي بگاڙي رهيو آهي. هن وقت ڀارت تي اخلاقي طرح وڏي ذميداري عائد ٿئي ٿي ته هو پاڙيسري ملڪن سان اهڙو ورتاءُ رکي جنهن سان امن امان ۽ پائيسي وارو ماحول بچي ٿي. ٻي صورت ۾ ڀارت لاءِ جيڪي مشڪلاتون پيدا ٿينديون جن کي منهن ڏيڻ مشڪل ٿي پوندو.

امن جي نام نهاد نيڪيدار ملڪن جي پاليسين بدولت هن وقت عالمي امن داءِ تي لڳل نظر اچي ٿو آهي هٿيارن جي ڊوڙ ۾ جنگجو ۽ طاقتور هجڻ جي نشي ۾ هن وقت دنيا جا 8 ملڪ ائٽمي پاور پئجي چڪا آهن. هتي ائٽمي ملڪن جي ائٽمي ڌماڪن جي مختصر تاريخ کي ورجائيندو هلاڻ ته جيئن پڙهندڙن جي علم ۾ اضافو ٿئي. 16 جولاءِ 1945ع تي آمريڪا پهريون ڀيرو ائٽمي تجربو ڪري دنيا ۾ دهشتگردي ۽ بدامني جو بنياد وڌو. آمريڪا، ٿريٽي، جي نالي سان ائٽمي ڌماڪو

ڪيو ان جي رد عمل ۾ روس ان کان به وڌيڪ طاقتور ائٽمي ڌماڪو 29 آگسٽ تي مجاول جي نالي سان ڪيو روس جي ائٽمي ڌماڪي جي شدت آمريڪي ائٽمي ڌماڪي کان 3 ڪلوٽن وڌيڪ هئي. آمريڪي ايٽم بم جي ڌماڪي جي شدت 19 ڪلوٽن هئي، جڏهن ته روس 22 ڪلوٽن شدت جو ڌماڪو ڪيو تنهن کانپوءِ برطانيا به ائٽمي ڊوڙ ۾ شامل ٿي ويو. 3 آڪٽوبر 1952ع ۾ هوريڪين جي نالي سان ائٽمي ڌماڪو ڪيو هن ڌماڪي جي شدت روس کان به وڌيڪ هئي. يعني 25 ڪلوٽن هئي. پوءِ فرانس جو وارو آيو. فرانس جيريوسي بليو جي نالي سان ائٽمي ڌماڪو ڪيو. فرانس جي ائٽمي ڌماڪي پوري دنيا کي حيرت ۾ وجهي ڇڏيو. هن ڌماڪي جي شدت 60 ڪلوٽن هئي. ان کانپوءِ چين 16 آڪٽوبر 1964ع ۾ 596 جي نالي سان ائٽمي ڌماڪو ڪيو. هن ڌماڪي جي شدت روسي ائٽمي ڌماڪي جي برابر يعني 22 ڪلوٽن هئي. پوءِ وارو آيو ڀارت جو 18 مئي 1974ع تي مسڪرائيندڙ ٻڌ، جي نالي سان ڌماڪو ڪيو ڀارت جي ائٽمي ڌماڪي جي شدت 12 ڪلوٽن رڪارڊ ڪئي وئي. جنهن جي جواب ۾ پاڪستان 28 مئي 1998ع تي چاغي اول جي نالي سان ائٽمي ڌماڪو ڪيو. هن ڌماڪي جي شدت 9 ڪلوٽن هئي. تازو 19 آڪٽوبر 2006ع تي اتر ڪوريا هوادي جي نالي سان ائٽمي ڌماڪو ڪيو. اهڙن ائٽمي ڌماڪن کانپوءِ دنيا جا مختلف ملڪ ائٽمي هٿيار ٺاهڻ ۾ رڌل نظر اچن ٿا. ايران لاءِ چيو وڃي ٿو ته تمام تيزي سان ائٽمي پروگرام کي پايه تڪميل تائين پهچائڻ لاءِ جتن ڪري رهيو آهي.

هن وقت پوري دنيا ۾ 23 هزار ائٽمي هٿيار موجود آهن ان ۾ آمريڪا وٽ 10 هزار کان به وڌيڪ هٿيار آهن. انهن مان 6 هزار هٿيار فوري طور استعمال ۾ آڻي سگهجن ٿا. روس وٽ 11 هزار ائٽمي هٿيار آهن. آمريڪا هاڻ تائين 10 هزار 54 ائٽمي تجربا ڪري چڪو آهي. روس 715 ائٽمي تجربا ڪيا آهن چين وٽ (400) چار سوائٽمي هٿيار موجود آهن. 45 تجربا ڪري چڪو آهي. اهڙي طرح فرانس وٽ 350 ائٽمي هٿيار آهن هن وقت تائين فرانس 210 تجربا ڪري چڪو آهي. برطانيا 200 ائٽمي بم جو مالڪ آهي ۽ 45 تجربا ڪري چڪو آهي. اسرائيل وٽ هن وقت 200 ائٽم بم موجود آهن پر اسرائيل باضابطا طور ڪو اعلان ناهي ڪيو ڀارت وٽ 95 ائٽم بم موجود آهن ۽ 6 تجربا ڪري چڪو آهي. آمريڪا ائٽمي هٿيارن جي ڊوڙ ۾ اڃان اڳتي وڌي رهيو آهي هن وقت وڌيڪ خطرناڪ ۽ موتمار پلان استار وار جي نالي سان شروع ڪري چڪو آهي. آمريڪا استار وار جي منصوبي تحت جاپان ۽ جنوبي ڪوريا کي ممڪن خطرن کي منهن ڏيڻ لاءِ فضا ۾ دفاعي ديوار فراهم ڪرڻ جي آڇ ڪئي آهي. جنهن سان ميزائل حملي کي ناڪام بڻائي سگهجي ٿو. آمريڪا جي اهڙي آڇ کانپوءِ چين

ناراض نظر اچي رهيو آهي ۽ چين جي نفرت آمريڪا لاءِ وڌندي وڃي ٿي. چين پنهنجي سلامتي لاءِ ڪي سامهون رکندي پيٽ سان پٿر ٻڌي وڌيڪ مهلڪ هٿيار ٺاهڻ شروع ڪندو ۽ اڳتي هلي چين آمريڪا جي سخت مخالف ايران ۽ اتر ڪوريا سان معاهدا ڪري آمريڪا لاءِ مشڪلاتون پيدا ڪري سگهي ٿو جنهن سان ايشيا ڪنڊ جي امن بگڙجندو جنهن جي ذميواري آمريڪا ۽ يورپي ائتمي ملڪن مٿان هوندي هائي سڀ کان وڌيڪ ذميواري آمريڪا جي بڻجي ٿي ڇاڪاڻ جو دنيا ۾ آمريڪا ئي جنگي جنون جي مرض ۾ ورتل آهي. ۽ عالمي امن جو نيڪيدار به آهي ان نمري تحت پر امن ملڪن تي حملا ڪري پنهنجا مقصد ماڻي رهيو آهي.

هاڻي ڏسڻو آهي ته آمريڪا جو پني ٺپيل، ڀارت، انسانيت، امن لاءِ ڪهڙو ٿو ڪردار ادا ڪري ڀارت ايشين ٽائيگر بنجڻ جي شوق ۾ ائتمي معاهدا ڪري پنهنجي قوت ۾ ڀلي اضافو آڻي. پر ان سان گڏ انسان دوستي ۽ امن لاءِ به پاڻ پتوڙي خاص ڪري ڀارت ۾ ائتمي پلانٽس کي محفوظ ڪري وجهي ماضيءَ ۾ ائتمي پلانٽ مان خارج ٿيندڙ ائتمي تابڪاري ڪري ڪيترائي ماڻهو اجل جو شڪار ٿيا آهن پهريون ته يورنيم جي گدامن کي محفوظ ڪرڻ جا اپاءَ وٺي پوءِ آمريڪا کان ائتمي ساز سامان جي گهرج ڪري ائتمي تابڪاري ڪري ڀارت جا ڀرورا ملڪ به متاثر ٿين ٿا. انهن ملڪن وٽ به تحفظات آهن خدشا آهن ڀارتي ائتمي پلانٽن ۾ ٿيل نقصانن موجب هن وقت تائين اٽڪل 40 هزار ماڻهو ائتمي تابڪاري سبب مري چڪا آهن. 3 ڊسمبر 1984ع تي صبح سوڀري ڀوپال ۾ ائتمي حادثو ٿيو. ڀوپال شهر جي ڪل آبادي 17 لک کان به وڌيڪ آهي اتي هن حادثي ۾ 25000 هزار ماڻهو ائتمي تابڪاري جو شڪار ٿيا. ڀوپال ائتمي پلانٽ 40 ٽن ايمر آءِ سي ميٽائل آئيسو سائيٽيٽ جو سلنڊر ڦاٽي پيو هو. جنهن لاءِ ٻڌايو ويو ته اهو سلنڊر گرمي جو درجو وڌي وڃڻ ڪري ڦاٽي پيو هو. ان حادثي ۾ هزارن جي تعداد ۾ ماڻهن جي مارجڻ کانسواءِ ٻچي ويل ماڻهن سموري زندگي ٻار ڄڻ جي صلاحيت کان محروم ٿي ويون. اهڙي طرح 31 مارچ 1993ع ڪونروڊا جي ائتمي پلانٽ ۾ خطرناڪ ڌماڪو ٿيو جنهن سان ري ايڪٽر ٽربائين سميت ڀوري پلانٽ ۾ ٻه ڌماڪي سبب ڪيتريون ئي انساني جانينون اجل جو شڪار ٿي ويون. پر ڀارتي سرڪار ان ڌماڪي جا تفصيل/نقصان ميڊيا کان لڪايا. هن پلانٽ ۾ وڌيڪ موت جو شڪار آهي ڪارڪن ٿيا جيڪي ان وقت ان هن پلانٽ ۾ ڪم ڪري رهيا هئا. 13 مئي 1994ع ڪاٺگاري جي ائتمي ري ايڪٽر پلانٽ ۾ هڪ حادثو پيش آيو. هن حادثي ۾ 40 ملازم جيڪي ان وقت پنهنجي ڪم ۾ مصروف هئا اجل جو شڪار ٿي ويا. سان پلانٽ جي 40 ميٽر بلند عمارت جيڪا 12 منزلن تي مشتمل هئي هڪ وڏي ڌماڪي سان ڪري پٽ پئي ۽ مٽي جو ڏيڙ بڻجي وئي.

6 سيپٽمبر 1992ع تي پاپا اٿامڪ ريسرچ سينٽر ۾ ٽماڪو ٿيو هي ٽماڪو گئس پائپ لائن جي نتيجي ۾ ٿيو. هن ٽماڪي ۾ ڪيترائي ڪم ڪندڙ ملازم موت جو شڪار ٿيا. پاپا اٿامڪ ريسرچ سينٽر ڊاڪٽر هومي جي پاپا جي نالي سان رکيو ويو آهي. جنهن کي انڊين نيو ڪليئر پروگرام جو ابو سڏيو وڃي ٿو.

پارٽي رياست آندڙا پرديس جي منسٽري آف انوائرمينٽ ۽ فاريسٽ 6 فيبروري 2006ع تي هڪ فيصلو ڏنو آهي جنهن ۾ يورنيم جي ڪاٽن ۾ ڪم ڪرڻ جي اجازت ڏني وئي آهي. اهڙي فيصلي خلاف علائقي جي ماڻهن احتجاجي مظاهرا به ڪيا آهن پر پارٽي سرڪار يورنيم حاصل ڪرڻ جي جنون ۾ ڪافي اڳتي اچي چڪي آهي. سرڪار ماڻهن جي جان ۽ مال جي حفاظت کان وڌيڪ مهلڪ هٿيار ٺاهڻ جي جنون ۾ پوري آهي. ان سلسلي ۾ پارت سرڪار کي ٽڪڙ ڪرڻ جي ضرورت ڪانهي. ضرورت ان ڳالهه جي آهي ته پنهنجن ائتمي اثائن کي هر لحاظ کان محفوظ بڻائي. عام ماڻهن جي ذهنن ۾ ويٺل خوف کان آڇو ڪري ۽ مڪمل تحفظ فراهم ڪري هر ڳالهه ۾ عوام کي شريڪ ڪري مونجهارن کي دور ڪجي. ان حوالي سان ته پارت هڪ جهموري ملڪ آهي جتي عوام جي راءِ جي اهميت هئڻ گهرجي. هلندڙ سال رياست بهار جي جهاڙڪنڊ علائقي ۾ خطرناڪ تابڪاري خارج هئڻ ڪري اڃا تائين ماڻهو تابڪاري اثر هيٺ مري رهيا آهن. سوين ماڻهو مفلوج ٿي چڪا آهن. هنن جي اکين مان بينائي ختم ٿي چڪي آهي. ٻارڙن جا هٿ پير ٽيڙا ٿي چڪا آهن. پارٽي سرڪار اهڙن حادثن ۽ واقعن کان انڪار ڪندي رهي آهي. ته پارٽي جهاڙڪنڊ واري علائقي ۾ نال گوڻڊا جي مقام تي يورنيم جا ذخيرا 1990ع ۾ دريافت ٿيا هئا جڏهن ته جادوگدا ۾ يورنيم جا ذخيرا 1967ع ۾ دريافت ٿيا هئا جنهن جي پٽڊاوار 150 تن سالياني آهي.

پارت پلي يورنيم سان مالا مال هجي يا ائتمي لحاظ کان طاقتور پل معاشي لحاظ کان عالمي منڊي ۾ ٽاپ لسٽ هجي ۽ شرح خواندگي ۾ يورپ سان ڪن هٿي پل پارت پنهنجو پاڻ کي ٽائيگر به سمجهندو هجي پر چين جي نظر ۾ هن خطي ۾ پارت غريب ملڪ آهي. ٽائيگر بلڪل ناهي ۽ نه ٿي سگهندو. پوءِ ڇو نه پلي آمريڪا پارت کي معاشي ميدان ۾ يا ائتمي ميدان ۾ طاقتور بڻائي پارت بابت اهڙو خيال بي بي سي جو نمائندو روبرٽ ونگفيلڊ هينر هنن لفظن ۾ ٿو بيان ڪري ”مڃون ٿا ته چين ۾ هڪ آزاد معاشرو ناهي ۽ چين بي پناهه مسئلن ۾ ڦاٿل نظر اچي ٿو پر اتي ٿيندڙ ڪاميابين کي نظر ۾ رکڻ گهرجي. چين جتي بيٺو آهي اتي ان جو مقابلو پارت پنهنجي آزاد ۽ جهموري معاشري جي باوجود به نه ٿو ڪري سگهي. خاص ڪري هن خطي جا ماڻهو جيڪي بکن ڪاٺ سبب حياتيون وڃائي ويهن ٿا اهي ملڪ جيڪي وسيلن جي تنگي سبب بک، بيماري ۽ موت

وڌي رهيا آهن. ان خطي ۾ خوني جنگين جا خواهشمند ملڪ يا ماڻهو انسانيت جا ڪهڙي ريت سڃڻ ۽ دوست ٿي سگهن ٿا. هن وقت ڀارت نوبل امن جا 7 انعام حاصل ڪري چڪو آهي. امن جو حامي ۽ سيڪيورل ڀارت آخر جنگي جنون ۾ ايڏو ڇو مبتلا آهي ڇا هو هن امن واري خطي ۾ طاقت جو استعمال ڪري امن امان جا مسئلا پيدا ڪندو؟ اهي اهڙا سوال آهن جو پاڙيسري ملڪن جو عوام سوچي ٿو ۽ ڀارت کان جواب طلبي ٿو ان موقعي تي ڀارتي سرڪار کي اشوڪا اعظم وارو تاريخي باب به پڙهڻ گهرجي. جنهن 273 ق م ۾ ڪلنگاهه جي فتح لاءِ مسلسل 8 سال ويڙهاند ڪئي ان جنگ ۾ ڏيڍ لک ماڻهو قيدي ٿيا ۽ هڪ لک ماڻهو مارجي ويا. انهيءَ ڪوس ۽ ماڻهن کي قيدي بنائڻ واري مسئلي اشوڪا کي سخت صدمو رسايو جنهن کانپوءِ هن پنهنجي شهنشاهيت جي حدن اندر جنگي مهم ختم ڪرڻ جو اعلان ڪيو ۽ ٻڌ ڌرم جي پناهه ۾ سڪون ماڻيائين ۽ دنيا کي امن ۽ پيار جو پيغام ڏنائين ۽ جيڪي باقي زندگي گذاريائين ان ۾ امن ۽ شانتِي جو پرچار شامل هو. آخر هوزماني جي ظالمن هٿان قتل ٿي ويو. ڀارت سرڪار کڻي ڪيڏي به طاقتور هجي پر جيڪي به فيصلا ڪري اهي هندستان جي تاريخ کي سامهون رکي ڪري جنگي جنون جي مرض ۾ وڪوڙيل هندستاني بادشاهن، شهنشاهن راجا ۽ مهاراجائن جا حشر ڪيڏا بيان ڪ ٿيا آهن!

اسين ان نتيجي تي پهتا آهيون ته هي خطو اقتصادي طور جنهن اڻبرابري ۽ عدم توازن جو شڪار آهي هن ڌرتيءَ تي رهندڙ اڪثريت آبادي کي موت کان به بدتر حالتن کي منهن ڏيڻو پوي ٿو اهڙي حالتن ۾ انسانيت جي گڏيل ورثي ۽ ملڪيت جو درجو رکندڙ وسيلا جنگجو ماڻهن جي خواهشن جي پورائي لاءِ جنگين تي خرچ ڪرڻ سنگين ڏوهه برابر آهي جنهن تي ڪن لاتارن تي ڪري سگهجي تنهنڪري هن خطي اندر هلندڙ جنگي مهمون بند ٿيڻ گهرجن. سمورا معاشي وسيلا انسانيت جي تحفظ پلائي ۽ معيار زندگيءَ کي بهتر بنائڻ لاءِ ڪتب آڻڻ گهرجن ان سلسلي ۾ اڻڄاتل قوتون ڀارت، اتر ڪوريا، چين ۽ پاڪستان جو عالمي امن، عوامي خوشحالي، سماجي ترقي، ڀائپي وارن مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ گڏجي ٿيل تي ويهڻ ضروري ٿي پيو آهي.

سياست

جي محور ۾ قاتل

مولانا فضل الرحمان

ڇا ٿو سوچي!

متحدہ مجلس عمل پاران قومي ۽ صوبائي اسيمبلي تان استعيفائين جي اعلان کانپوءِ ملڪ جي سياسي صورتحال مونجهاري جو شڪار ٿي چڪي آهي. ڪيترائي سوال جنم وٺي چڪا آهن. ملڪ جا سياستدان اعتماد جي ڪوٽ سبب ڊڄي ڊڄي بيان بازي ڪري رهيا آهن. ماڻهو 6- ڊسمبر جو انتظار ڪري رهيا آهن. جنهن ڏينهن متحدہ مجلس عمل جي اهم اڳواڻ جو اسيمبلي تان استعيفا جو اعلان ٿيندو ۽ هو آئندہ جو لائحہ عمل تيار ڪندا. اهڙي موقعي تي مجلس عمل جو اهم اڳواڻ مولانا فضل الرحمان استعيفائين واري مسئلي تي سخت مونجهاري جو شڪار آهي. مولانا صاحب 6- ڊسمبر تائين مهلت گذريل ايمر ايمر اي جي اجلاس مان گهري ورتي هئي. مولانا فضل الرحمان کي سموري سياسي زندگي جو مشڪل ترين فيصلو اڳيان آهي. ڪن سياسي ذريعن جو چوڻ آهي تہ مولانا صاحب لاءِ استعيفا وارو فيصلو سياسي خودڪشيءَ جي برابر آهي. 53 سالن جو مولانا فضل الرحمان هن وقت جي يو آئي (ف) پاڪستان جو امير آهي. جي يو آئي جنهن جو وجود 1956ع ۾ پيو هو. جمعيت العلماءِ هند سان واسطو رکندڙ ڊيوينڊ جا عالم اڪيڊ جي سياست ۾ ڀرپور جو حصو وٺندا هئا. بر صغير جي ورهاست واري جدوجهد ۾ جمعيت العلماءِ هند مولانا حسين احمد مدني جي قيادت ۾ ڪانگريس جو ساٿ ڏنو. جڏهن تہ علماءِ ڊيوينڊ جي نالي وارو عالم شبير احمد عثمانيءَ پاڪستان جي قيام لاءِ زبردست جدوجهد ڪئي هئي. 1956ع ۾ ملتان ۾ عالمن جي اجلاس ۾ جي يو آئي جو قيا عمل ۾ آيو. جتي مولانا احمد علي صدر مولانا مفتي محمود نائب صدر ۽ مولانا غوث، ناظم اعليٰ چونڊيا ويا. 1962ع واري اليڪشن ۾ ڪاميابي کانپوءِ مولانا مفتي محمود جي يو آئي جي سياسي شعبي جو

روح روان بڻجي ويو. 1970ع جي اليڪشن ۾ ذوالفقار علي ڀٽو کي ڏي آءِ خان جي سيت تان هارائي مولانا مفتي محمود قومي اسيمبلي جو ميمبر بڻيو. 1973ع ۾ آئين ٺاهڻ ۽ ان ۾ اسلامي دفعات شامل ڪرڻ کانسواءِ قاديانين کي غير مسلم قرار ڏيارڻ ۾ وڏو ڪردار ادا ڪيو.

1977ع ۾ ڀٽو حڪومت خلاف زبردست تحريڪ شروع ٿي جنهن جي نتيجي ۾ ذوالفقار علي ڀٽو کان اقتدار ڪسجي ويو هو ۽ ويڃي قاسمي جي ڦندي کي رسيو. ۽ ملڪ ضياءَ الحق جهڙي فاشسٽ جنرل جي حوالي ٿيو. مفتي محمود صاحب جنرل ضياءَ الحق جو وڏو حمايتي رهيو. هن صاحب جي يو آءِ جا ٽي نمائندا به ڪابينا ۾ نامزد ڪرايا. اڳتي هلي ڪجهه اختلافن سبب مفتي صاحب، ضياءَ الحق جو مخالف بڻجي ويو. مفتي محمود جي وفات کانپوءِ ايم آر ڊي جي تحريڪ ۾ مولانا فضل الرحمان جو ڪردار سامهون آيو. ان دور ۾ مولانا فضل الرحمان ڪافي عرصو جيل ۾ گذاريو. 1988ع ۾ بينظير ڀٽو اقتدار ۾ آئي ته مولانا صاحب ان جو اتحادي رهيو. پوءِ وري بينظير جو مخالف بڻجي ويو ۽ ان دور ۾ قومي اسيمبلي ۾ نواز شريف پاران پيش ڪيل قراردادن جي حمايت ڪندو رهيو. 1993ع ۾ مولانا فضل الرحمان هڪ ڀيرو وري وزيراعظم جو عهدو مائينڊرٽ بينظير ڀٽو جو اتحادي بڻجي ويو. ۽ قومي اسيمبلي جي خارجي امور ڪاميٽي جو سربراھ بڻيو. 1997ع واري اليڪشن ۾ مولانا فضل الرحمان کي شڪست نصيب ٿي. 11/9 واري آمريڪي سانحي کانپوءِ پاڪستان ۾ مولانا فضل الرحمان جو نئون روپ سامهون آيو. 2002ع جي اليڪشن ۾ مولانا فضل الرحمان ايم ايم اي جي پليٽ فارم تان چونڊ وڙهيو ۽ ڪامياب ٿيو اسيمبليءَ ۾ چونڊجي اچڻ کانپوءِ صدر مشرف جو ساٿاري بڻجي ويو. چئن سالن اندر قومي اسيمبلي ۾ جيڪي به جنرل مشرف جا فيصلا يا آرڊيننس عوام جي مٿان ٽاڻيا ويا. مولانا بغير ڪنهن سوچ ويچار جي اکين تي رکندو آيو. حدود نسوان بل جي سڀني حڪم احڪامن ۾ حڪمرانن سان گڏ رهيو. حدود نسوان بل جي قومي اسيمبلي مان پاس ٿيڻ سبب ايم ايم اي جا اتحادي خاص ڪري قاضي حسين احمد واري جماعت حڪمرانن جي خلاف اٿي کڙي ٿي ۽ اسيمبلي تان استعيفائون ڏيڻ سميت حڪومت خلاف تحريڪ هلائڻ جو چٽا ڏنو.

حدود نسوان بل متعلق ايم ايم اي پنهنجو هڪ اسلامي طور طريقي وارو مؤقف رکي ٿي جڏهن ته استعيفيٰ واري معاملي تي ايم ايم اي ورهائجي چڪي آهي. جنهن سبب ايم ايم جي وجود کي پڻ خطرو لاحق آهي. قاضي حسين احمد جي سموري جماعت اسلامي هن وقت اسيمبليءَ تان استعيفائون ڏيڻ جو فيصلو ڪري چڪي آهي ۽ حڪومت خلاف تحريڪ هلائڻ جي رٿابندي ڪري چڪي آهي. ذريعن جو چوڻ آهي ته حڪومت خلاف تحريڪ جي رٿا بندي ۾

جماعت اسلامي کي فوج جو سهڪار حاصل آهي؛ پر مولانا فضل الرحمان جي سوچ جماعت اسلامي جي مؤقف جي ابتڙ آهي مولانا فضل الرحمان تي جي يو آءِ اندر هڪ وڏو پريشر آهي ته هو جلد از جلد اسيمبليءَ تان استعيفيٰ ڏيڻ جو اعلان ڪري ان سلسلي ۾ بلوچستان مان چونڊيل رڪن قومي اسيمبلي مولانا نور محمد باجوڙ واري واقعي تي استعيفيٰ ڏئي ڇڏي آهي. ساڻ مولانا نور محمد جي يو آءِ (ف) اهو مؤقف رکيو ته حدود بل تي اسلامي نظريات کي ڪائونسل جون سفارشون قبول نه ڪرڻ تي حڪومتي رويي خلاف احتجاجن اسيمبلي جي رڪنيت تان استعيفيٰ ڏئي ڇڏي آهي. مولانا نور محمد ڪوئيٽا جو ضلعي امير به رهي چڪو آهي. ۽ پارٽيءَ ۾ اهم حيثيت رکي ٿو.

مولانا فضل الرحمان لاءِ اهو به چيو ويو آهي ته هو ملا ۽ ملٽري لائينس جو اهم پارٽنر آهي. هن جا ملڪي نوعيت ۽ طالبان بابت ڪيترائي گجها معاملو طئي ٿيل آهن. طالبان ۽ حڪومت جي وچ ۾ ”پل“ جو ڪردار ادا ڪندڙ مولانا اندروني طور حڪمرانن سان گڏ وينل نظر اچي ٿو. بظاهر هو حدود نسوان بل جي پاس ٿيڻ کانپوءِ حڪومت کان ناراض نظر اچي رهيو آهي. ان جو سبب اهو پريشر آهي جيڪو عالمن پاران DEVELOP ڪيو ويو آهي. مولانا، مشرف حڪومت خلاف ڪو به ابهرائي وارو قدم ڪڍڻ جي موڊ ۾ ڪانهي. مولانا دور انديش ۽ وڏي سوچ رکندڙ قسم جو عالم آهي. هن جون نظرون عالمي ۽ ملڪي سياست تي هر وقت ڪتل رهن ٿيون. دنيا جي مسلم جهادي تنظيمن سان واسطا اٿس. تنهن ڪري فيصلا به حالتن کي ڏسي وائسي پوءِ ڪري ٿو. هو هن وقت حڪومت خلاف تحريڪ هلائڻ جي حق ۾ ناهي ۽ نه وري اسيمبليين تان استعيفائون ڏيڻ جي حق ۾ آهي. ٻئي طرف حافظ حسين احمد آهي جيڪو پارٽي ۾ هڪ اهم مقام رکي ٿو. اهو به مولانا جي پرو گورنمينٽ پاليسي سان زبردست اختلاف رکي ٿو. حافظ حسين احمد قومي اسيمبلي تان استعيفيٰ لکي مولانا صاحب جي حوالي ڪري ڇڏي آهي. حافظ حسين پنهنجي هڪ بيان ۾ چيو آهي ته ”اسيمبلي هڪ آکاڙو بڻجي چڪي آهي“ هو اسلام دشمن حڪومتي پاليسين خلاف شديد قسم جو موقف رکي ٿو. هن جو اهو به چوڻ آهي ته پارٽي کي ڪنهن به قسم جي مصلحتن کان متاثر ٿي سوچڻو پوندو. جي يو آءِ (ف) ۾ موجود مولانا نور محمد به اهڙي سوچ جو مالڪ آهي.

10 آگسٽ تي لنڊن ۾ ميان نواز شريف سان ٿيل ملاقات ۾ مولانا فضل الرحمان پنهنجي تحفظات کان آگاهه ڪندي چيو هو ته ”هو (مولانا فضل الرحمان) موجوده اسيمبليين جو خاتمو ڪڏهن به نٿو چاهي. موجوده سسٽم کي ختم ڪرڻ بجاءِ ان ۾ اصلاح جو حامي آهي.“ لنڊن ۾ اهڙي مضبوط خيال کي نواز شريف سامهون پيش ڪرڻ کانپوءِ اهو چوڻ ۾ حق بجانب آهيون ته مولانا

حڪمرانن سان ناتا خراب رکڻ جو خواهشمند ناهي. يا ٿي سگهي ٿو ته سرحد ۽ بلوچستان ۾ پارٽي جون حڪومتون هٿن مان وڃائڻ نٿو چاهي. يا ٻيا ڪي به مسئلا ٿي سگهن ٿا. جنهن ڪري هواجي تائين حڪومت جو حصو بڻجڻ ٿو چاهي. پر هاڻي انهن سڀني ڳالهين جو وقت گذري چڪو آهي. هيٺي حڪومت جو مخالف ٿيڻ هن جي مجبوري آهي. تازو اسلامي نظرياتي ڪائونسل جو فيصلو آيو آهي ته ”ملڪ جي اعليٰ ادارن (قومي اسيمبلي ۽ سينيٽ) مان پاس ٿيل حدود نسوان بل غير شرعي آهي.“ اهڙي فيصلي کانپوءِ حڪومتي ڌرين ۽ ايم ايم اي وچ ۾ تڪرار تيز ٿي چڪو آهي. جنهن کي حڪومت سختي سان منهن ڏيڻ لاءِ اپاءَ ورتا آهن. پر حڪومت کي بار بار سوچڻو پوندو ته سندن جهيڙو ڀي يا نواز ليگ سان ڪونهي. جن وٽ ايترا ويڙهه وارا ذريعا ڪونهن پر هنن عالمن وٽ ته سڀ ڪجهه آهي. اها حڪومت ۽ عالمن جي ويڙهه ڪنهن به خطري کان خالي ناهي. اهڙي حالت ۾ جيڪڏهن مولانا فضل الرحمان پنهنجي فيصلي تي اٿل بيٺو رهيو ته پارٽي جو ٻن ڌڻن ۾ ورهائجڻ ممڪن آهي. بهرحال اهو فيصلو 6 - ڊسمبر تي ٿيندو.

مولانا فضل الرحمان صاحب ميثاق جمهوريت جو حصو به بڻجڻ نه پئي چاهيو نه وري اي آر ڊي ۾ شموليت جو حامي هو. پر قاضي حسين احمد پاران ايم ايم اي کان عليحدگي جي ڌمڪي کانپوءِ مولانا فضل الرحمان پنهنجي موقف ۾ تبديلي آندي ۽ قاضي حسين احمد سان گڏجي اي آر ڊي جي اڳواڻ مخدوم امين فهيم سان ملاقات ڪئي ۽ ان وقت وزيراعظم خلاف تحريڪ عدم اعتماد ۾ پنهنجي حمايت جو يقين ڏياريو.

بينظير ڀٽو مولانا فضل الرحمان جي مصلحت پسند پاليسين ڪري مولانا فضل الرحمان سان ويهڻ يا ڳالهائڻ لاءِ تيار ڪانهي. بينظير ڀٽو جو چوڻ آهي ته ”ايم ايم اي خصوصن مولانا فضل الرحمان جو طالبان ۽ فوج ٻنهي سان ويجهي رابطا آهن.“ جڏهن ته صدر مشرف جو بيان آهي ته ”دهشتگردي ۽ انتهاپسندي پاڪستان لاءِ سنگين مسئلو بڻجي وئي آهي. دهشتگردي ۽ انتهاپسندي جو پوري طاقت سان مقابلو ڪيو ويندو ۽ ان خلاف جنگ جاري رهندي“ هاڻي صدر به سختي سان مقابلو ڪري ۽ ملڪ جون سياسي پارٽيون به ايم ايم اي تي عدم اعتماد ڪن ته پوءِ ميدان ۾ رهجي ويل اڪيلي ايم ايم اي ڇا ڪندي ۽ ڪهڙو مستقبل ان جي اڳيان هوندو؟.

هڪ طرف قاضي حسين احمد دعويٰ ڪري ٿو ته ”ايم ايم اي جي استعيفائن کانپوءِ پ پ پ ۽ مسلم ليگ (ن) وارا به اسيمبلين تان استعيفيٰ ڏئي ويندا.“ ٻئي طرف جماعت اسلامي جو سينيئر اڳواڻ پروفيسر غفور احمد جو چوڻ آهي ته سينيٽ مان حدود نسوان بل پاس ٿيڻ کانپوءِ اسان وٽ ٻيو ڪو به آپشن ڪونهي

سواءِ حڪومت خلاف ملڪ ڳير تحريڪ هلائڻ جي“. هاڻي اهو به چوڻ وقت کان اڳ آهي ته اها تحريڪ جيڪا جماعت اسلامي جي سوچ جي پيداوار آهي. سا حقيقي جمهوريت آڻيندي يا وري ڪو نئون جنرل اچي ڏنڊي جي زور تي عوام مٿان حڪمراني ڪندو. ان حوالي سان اڳوڻي چيف جسٽس سعيد الزمان صديقي جو تازو بيان سامهون آيو آهي جنهن ۾ هن صاحب چيو ته ”هر وڏي تحريڪ جي پڄاڻي تي هڪ نئون جنرل اقتدار تي اچي ويهي ٿو“. ان ۾ ڪوشڪ ڪونهي ايم ايم اي جي استعيفائن کانپوءِ سرحد ۽ بلوچستان حڪومتون ڊهي پٽ پونديون. جنهن جو اشارو پارلياماني وزير شيرافگن ڏئي ڇڏيو آهي. جنهن سان هڪ وڏو ممڻ مچندو ۽ ملڪ ۾ وڏو بحران پيدا ٿيندو. چونڊون مٿان آهن. پوءِ ٿي سگهي ٿو ته صدر مشرف اسيمبليون ٽوڙي چونڊن جو اعلان ڪري ۽ نگران حڪومت جو اعلان ڪري يا اهڙي بحران جو فائدو وٺي ڪو نئون جنرل ميدان تي اچي اقتدار جون واڳون سنڀالي.

قومي اسيمبلي مان حدود نسوان بل پاس ٿيڻ واري ڏينهن صدر مشرف تي وي تي قوم کي خطاب ڪندي چيو ته ”ترقي پسند انتها پسندن کي پنهنجي اصل طاقت ڏيکارين. هاڻ سندن ڪا به ڳالهه نه ٻڌي ويندي قوم کين ايندڙ چونڊن ۾ رد ڪري ڇڏيندي“. صدر مشرف حدود نسوان بل منظور ٿيڻ تي قوم کي مبارڪون ڏنيون آهن. صدر مشرف جي خطاب تي ايم ايم اي اڳواڻن تبصرو ڪندي چيو آهي ته مشرف جو قوم کي خطاب اسلام ۽ ملڪ اندر ديني اسلامي تهذيب خلاف جنگ جو گھنڊ وڄائڻ جر برابر آهي. ملڪ ۾ آمريڪي بالادستي جي خاتمي لاءِ ڀرپور تحريڪ شروع ڪئي ويندي.

بظاهر ڏسڻ ۾ ائين پيو اچي ته ملا ۽ ملٽري لائنس ٽٽڻ وارو آهي. صدر مشرف جيڪو پنهنجي سياسي چالاڪين ۽ ٻئي راند ڪرڻ جو بهترين رانديگر آهي. سو ڏسون ٿا ته ايم ايم اي جيڪا اڪيلي سر ميدان ۾ لٽل آهي. تنهن کي ڪيئن ٿو مات ڏئي. صدر مشرف جي بيانن مان ظاهر ٿئي ٿو ته هو هاڻي مولوين مان جند ٿو ڇڏائڻ چاهي. ڇاڪاڻ جو مولوين پاران صدر کي هاڻي ڪو فائدو ڪونهي. آمريڪا ۽ برطانيه جي حاڪمن جي تنقيد به هنن مولوي صاحبان جي ڪري مشرف کي سهڻي ٿي پوي. تازو برطانوي وزيراعظم ٽوني بليئر جڏهن پاڪستاني دور تي پهتو ته هن صاحب به چيو ته ”وڌيڪ ڪجهه ڪريو“. افغانستان ۾ جاري مزاحمت کي ڪچلڻ لاءِ وڌيڪ قدم کڻڻ جي گهر ڪيائين. ٽوني بليئر جي ڏنل بيان جي هفتي کانپوءِ افغانستان ۾ هڪ چٽي ويڙهه ۾ نيٽو جا فوجي جوان مارجي ويا ۽ زخمي ٿيا آهن. اهو مسئلو به ٽوني بليئر مشرف سرڪار جي کاتي ۾ وجهندو. تنهن ڪري صدر مشرف هاڻي ڪنهن به طرح سان ايم ايم اي مان جان ڇڏائيندو.

چئن سالن اندر جيئن ايم ايم اي وارن حڪمرانن سان نڀايو تيئن صدر مشرف به سنو ساٿ ڏنو. مثال طور اليڪشن 2002ع ۾ بيهڻ لاءِ مدرسن کي 2001ع ۾ آرڊيننس ذريعي گريجوئيٽ ڊگري حاصل ڪري چونڊن ۾ بيهڻ جو اهل بڻائڻ جو دڳ ڏنو. صدر مشرف علحده مدرسا ايجوڪيشن بورڊ جو قيام عمل ۾ آندو. اهڙي طرح ملڪ ۾ 10 هزار تي سو مدرسا رجسٽرڊ ٿي ويا. اسلام آباد جي حاجي ڪيمپ واري علائقي ۾ مدرسا بورڊ جي آفيس ٺاهي وئي. پر هاڻي سرڪار سخت ناراض آهي. تنهن ڪري عالمن خلاف ڪريڪ ڊائون شروع ٿي چڪو آهي ۽ ان سلسلي ۾ گرفتارين جو عمل جاري آهي. عالمن تي ڪيس داخل ٿي چڪا آهن. دره آدم خيل جي پوليتيڪل انتظاميا قومي اسيمبلي مان تازو استعيفيٰ ڏيندڙ ميمبر هارون الرشيد کي گرفتار ڪري چڪي آهي. سنڌ مان مولانا اسدالله ڀٽو جيڪو ايم ايم اي جو اسيمبلي ميمبر ۽ سنڌ جو اڳواڻ آهي ان تي ڪيس داخل ٿي چڪو آهي. ايم ايم اي ۽ حڪومت وچ ۾ ويڙهاند جي شروعات ٿي چڪي آهي. اهڙي حالت ۾ مولانا فضل الرحمان اڪيلي سر ڇا ڪندو نيٺ استعيفيٰ ئي ڏيندو ڇاڪاڻ جو ايم ايم اي جا اهم اڳواڻ قاضي حسين احمد پروفيسر ساجد مير، علاما ساجد نقوي، مولانا انس نوراني استعيفيٰ ڏيڻ جي حق ۾ آهن.

ڪجهه ذريعن وٽان اها خبر پئي آهي ته جميعت علماء اسلام ۾ ويٺل ڪجهه عالم مولانا فضل الرحمان جي رويي مان ناراض آهن. جيڪڏهن مولانا فضل الرحمان پنهنجي قومي اسيمبلي جي ميمبرشپ تان استعيفيٰ جو اعلان 6 - ڊسمبر واري اجلاس ۾ نٿو ڪري ته پوءِ جميعت علماء اسلام جي سياست جو جنازو نڪري ويندو. تنهن ڪري 6 - ڊسمبر تي رٿيل ايم ايم جي اجلاس ۾ مولانا فضل الرحمان جي فيصلي جا ملڪ جون سياسي پارٽيون فوجي حڪمران، فوج، تجزيه نگار ڪالمر نويس سڀ منتظر آهن.

تاريخ: 2006-1-28

هوجن تائو۔ ڀارت ۽ پاڪستان کي ڇا ڇا ڏنو؟

پاڪستان جي دوري تي آيل چين جي صدر هوجن تائو پنهنجي هڪ بيان ۾ چيو آهي ته ”اسين سون ڇڏي سگهون ٿا پر پاڪستان کي نه“ اهڙن گولبن لفظن سان پاڪستان جي دوستي کي ڀيٽا ڏيڻ هتان جي عوام لاءِ فخر جي ڳالهه آهي. پاڪ-چين دوستي خلوص ۽ سچائي سان پريل جڏهن ۽ خواهشن جي هڪ ڊگهي تاريخ رکي ٿي. پنهنجي ملڪن جي وچ ۾ اتحاد ۽ هڪٻئي سان تعاون جا ڪيئي مثال موجود آهن. چيني صدر جي پاڪستان دوري دوران تمام وڏا معاهدا ٿيا آهن. اهي منصوبا جڏهن چين جي تعاون سان پايهه تڪميل تي پهچندا ته ترقي يافته ملڪن ۾ پاڪستان جي هڪ نئين حيثيت اڀري سامهون ايندي جن وڏن منصوبن تي معاهدا ٿيا انهن ۾ چشما نيو ڪليئر پاور پلانٽ، هيوي مڪينڪل ڪمپليڪس ٽيڪسلا، ايروناٽيڪل ڪمپليڪس ڪامرا، غاري بروٽا پروجيڪٽ، سينڊڪ منصوبو، قراقرم هاءِ وي، گوادر بندرگاهه شامل آهن. اهڙن معاهدن سان پاڪستان دفاعي ۽ معاشي لحاظ کان مستحڪم ۽ مضبوط ٿيندو.

چيني صدر هوجن تائو پاڪستان کان اڳ ڀارت جي دوري تي پهتو جتي سندس والھانا استقبال ڪيو ويو. ڏهن سالن کان مٿي واري عرصي کانپوءِ چيني صدر جو هي دورو وڏي مقصد وارو هو. ڀارت جي هن خطي ۾ اهميت جيڪا تجارتي ۽ دفاعي لحاظ کان اهم بڻجي وئي آهي. ڀارت جي ويجهو وڃي پنهنجائپ جو احساس ڏيارڻو هو. ٻيو سبب اهو به هو ته آمريڪا جي ڀارت سان ويجهڙائپ چين لاءِ خطري جو سبب بڻجي سگهي ٿي. چين جي صدر جي دوري سان چين-ڀارت دوستي جو هڪ نئون دور شروع ٿي ويو آهي. اهڙي اميد ڪئي چين جو صدر ڀارت جي دوري تي آيو هو. ڀارت ۾ چيني صدر سياسي اڪابر، ماهر معاشيات، اعليٰ حڪام ۽ ڀارتي مخالف ڌر جي اڳواڻن سان ملاقاتون ڪيون ۽ پنهنجي خيالن سان آگاهه ڪيو. ان موقعي تي چيني صدر چيو ته ”چين-ڏکڻ ايشيا ۾

صرف پنهنجي مفادن لاءِ نه پر پوري خطي ۾ امن جي بحالي ۽ ترقي ۾ هڪ اهم ۽ عملي ڪردار ادا ڪرڻ لاءِ تيار آهي. هن صاحب وڌيڪ چيو ته ”اسان جي مضبوط معيشت هڪ ٻئي کي قوت بخشيندي ۽ اسان جي باهمي رابطن سان عالمي فضا بهتر ٿيندي چيني صدر جو ڀارت ۾ ڏنل بيان ته خطي ۾ امن جي بحالي ۽ ترقي لاءِ ڪردار ادا ڪرڻ اهو هڪ اهم ۽ غير روايتي بيان هو. ان ڏنل بيان کي هن خطي جي اڳواڻن کي دورانديش نگاهه سان سمجهڻ ۽ پرکڻ گهرجي. ڇاڪاڻ جو ڀارت هن وقت ڏکڻ ايشيا ۾ معاشي ۽ دفاعي لحاظ کان مضبوط ۽ مستحڪم ٿي رهيو آهي. جنهن تي چين جي ڪرڙي نظر آهي. ڀارت جي اهڙي اهميت کي محسوس ڪندي چيني صدر هوجن تائو ڀارت جو دورو ڪري ڀارت کي اعتماد ۾ وٺڻ پئي چاهيو. هن خطي ۾ چين اٽل ۽ تجارتي پروگرامن جا تفصيل ۽ منصوبا کڻي ڀارت کي پنهنجو هم خيال بنائڻ جي ڪوشش جي سلسلي ۾ ڀارت پهتو. چين جي اهڙن خيالن کان ڀارت جا اڳواڻ ڀلي ريت واقف هئا.

ڀارتي مخالف ڌر جي اڳواڻ ايل.ڪي. آڏواڻي چين سان سرحد تي تنازعي بابت ڪانگريس سرڪار جو ڳالهين نه ڪرڻ خلاف سخت تنقيد ڪئي. سرحد تي تنازعو ڀارتي سرڪار جي ايجنڊا تي به هو پر ڀارتي حڪومت اهڙو رويو اپنائي آيل مهمان جو موڊ خراب نه پئي ڪرڻ چاهيو. هن وقت چين ۽ ڀارت جو سڀ کان وڏو مسئلو سرحد تي تنازعو آهي جنهن سبب ڀارت ۽ چين جي وچ ۾ سٺا تعلقات بهتر ٿي نه سگهيا آهن. ڀارت جو سرحد تي تنازعي واري مسئلي تي هميشه دفاعي موقف رهيو آهي ٻئي طرف چين پاران سرحد تي مسئلي تي ڪو بيان يا راءِ سامهون ڪانه آئي آهي. جنهن سان ڀارت سرڪار ڪاوڙ جو اظهار ڪري اهڙو موقعو چيني صدر طرفان به ڪونه ڏنو ويو. چيني صدر هوجن تائو ڀارت جي سموري دوري ۾ محتاط رهيو. چيني صدر پنهنجن روين ۾ ايترو محتاط هو جو هن صاحب ڀارت طرفان درياھ برهمپترا تي ٺهندڙ تڪراري ڊيم جي باري ۾ گفتگو ڪانه ڪئي. ۽ نه وري پاڪستان کي نيو ڪليئر ري ايڪٽر پلانٽ وڪڻڻ يا مدد ڪرڻ جي باري ۾ ڀارتي خدشن جو جواب ڏنو. نه وري پاڪستان سان وڌندڙ فوجي تعلقات بابت ڪو معقول جواب ڏنو.

چيني صدر ڀارت جي دوري دوران ڀارت سان اسٽريٽيجڪ تعاون وڌائڻ ۽ اٽل معاهدي تي دستخط ڪرڻ ۽ سڀ کان وڌيڪ اهم ڳالهه سلامتي ڪائونسل جي مستقل رڪنيت لاءِ ڀارت جي مخالفت نه ڪرڻ جو اعلان شامل هو. چيني صدر ۽ ڀارتي وزيراعظم دهليءَ ۾ گڏيل پريس ڪانفرنس ۾ چيو ته ”ڀارت ۽ چين جي وچ ۾ 13 معاهدن تي دستخط ٿيا آهن. ٻنهي ملڪن پاران 2007ع کي گڏيل دوستي جو سال ڪري ملهائڻ جو اعلان ڪيو آهي. جڏهن ته ٻنهي ملڪن وچ ۾ سرحد تي تنازعي جو فيصلو ۽ گڏيل واپار کي سال 2010ع تائين چاليهه ارب ڊالر

تائين وڌائڻ جو فيصلو ڪيو آهي. چين ڀارت سان هڪ اهڙو ئي اڻ ٽٽي تعاون وارو معاهدو ڪري رهيو آهي. جيئن آمريڪا ڀارت سان اڻ ٽٽي معاهدو ڪري سينيٽ مان منظور وٺي ڇڏي آهي. اهڙي قسم جي اڻ ٽٽي معاهدي واري ڳالهه ٻولھ ۾ ڀارتي ۽ چيني اڳواڻن جي وچ ۾ چين جي اڻ ٽٽي ماهرن جي تيمر به موجود هئي. چين اهو سڀ ڪجهه انهيءَ لاءِ ڪري رهيو آهي ته جيئن آمريڪا جو هن خطي ۾ اثر و رسوخ گهٽجي وڃي. جيتوڻيڪ چين ۽ ڀارت 44 سالن ۾ پنهنجو سرحدي تنازعو حل ڪرڻ ۾ ناڪام ويا آهن. ان سلسلي ۾ ڀارت جو چوڻ آهي ته چين ڪشمير جي 38 هزار چورس ڪلوميٽر علائقي تي قابض آهي. ٻئي طرف چين جو چوڻ آهي ته رياست اروناچل پرديش ۾ ڀارت طرفان 90 هزار چورس ڪلوميٽر چيني علائقي تي قبضو آهي. سرحدي تنازعي تي 1962ع ۾ ڀارت ۽ چين وچ ۾ جنگ لڳي هئي ان جنگ ۾ سرحدن جو تعين يا فيصلو ٿي نه سگهيو ۽ پوءِ هميشه چين ۽ ڀارت جي سرحدن تي جنگ واريون حالتون رهيون. آخر ڪار ڀارت ۽ چين سرڪار جي وچ ۾ 1966ع ۽ 1993ع ۾ هڪٻئي خلاف جنگ نه ڪرڻ وارا معاهدا طئي ٿيا، جنهن سان چين ۽ ڀارت وچ ۾ ٻيهر جنگ جي نويت نه آئي. ٻئي طرف چين جي صوبي تبت ۾ ڀارتي دخل اندازي سبب صوبي ۾ امن امان خراب ڪرڻ مزاحمتي گروپن کي مدد ۽ سهڪار ڪرڻ جا الزام به چين ڀارت مٿان لڳائيندو ٿو اچي. ڀارت سرڪار ماضي ۾ سرڪاري سطح تي تبت مٿان چين جي قبضي کي ناجائز قرار ڏنو آهي. چيني صدر جي ڀارتي دوري دوران هڪ تبتي مزاحمتي ڪارڪن احتجاجن پاڻ کي باهه ڏئي ساڙڻ جي ڪوشش ڪئي. ان مسئلي کي ڀارتي اخبارن شد ۽ مد سان لکيو. پر هوجن تاڻو بلڪل خاموش رهيو پر چين جي وزارت خارجہ طرفان ان تبتي مزاحمتي ڪارڪنن جي احتجاجي طور باهه ۾ ساڙڻ واري عمل تي پنهنجو موقف بيان ڪندي چيو ته ”تبت قديم دور کان چين جو حصو آهي ۽ هاڻي چين جو اتوٽ انگ آهي. تبت جو معاملو چين جو اندروني معاملو آهي.“

ڀارت به سهڻ مان ڪم ورتو ۽ چين طرفان به سڀني اختلافي معاملن ۾ پوئتي اچي نئين دوستي جو بنياد وڌو تجارتي ۽ واپار وارن معاهدن کي ترجيح ڏني وئي جيڪا ٻنهي ملڪن جي ترقي ۾ واڌ جو سبب بڻبي. ڀارت پنهنجي روين ۾ چين کي هميشه شڪ واري نگاهه سان ڏٺو آهي. ڀارت سلامتي وارن خدشن کي سامهون رکندي تازو چيني صدر جي دوري دوران بندرگاهن جي تعمير، اتر وارن علائقن ۾ مواصلات جهڙن شعبن ۾ سرمايڪاري بابت معاهدا ڪيا. ان بابت ڀارت پنهنجا تحفظات چيني صدر آڏو رکيا. جيڪي اڳتي هلي پائيدار دوستي جي بنيادن تي اهي منصوبا زير غور ايندا.

سياسي تجزيه ڪارن جو خيال آهي ته چين جو ڀارت سان اڻ ٽٽي سمجهوتو

سلامتي ڪائونسل ۾ مستقل رڪنيت جي حمايت جي وعدي کانپوءِ ڀارت جي طاقت ۾ اضافو ايندو. دفاعي لحاظ کان ڀارت هن خطي ۾ طاقتور ٿي پروارن، ڪمزور ملڪن کي تنگ ڪرڻ شروع ڪندو. جنهن ۾ پاڪستان خاص تارگيت ٿي سگهي ٿو. آمريڪا، برطانيه ۽ جرمني جي حمايت کانپوءِ چين جي حمايت ۽ سهڪار ڀارت کي توسيع پسند ۽ اڳرائي وارا مقصد حاصل ڪرڻ لاءِ حوصلو بخشيندو. پاڪستان کي پڪي اميد هئي ته چين سلامتي ڪائونسل جي مستقل رڪنيت واري معاملي تي ڀارت جي حمايت نه ڪندو. پر پاڪستان جي خواهشن جي نتيجو ابتڙ نڪتو. چين حمايت ڪري ڇڏي. آمريڪا جرمني ۽ برطانيه ۽ هاڻي چين جي حمايت حاصل ڪرڻ کان پوءِ ڀارت لاءِ سلامتي ڪائونسل جي رڪنيت کي حاصل ڪرڻ مشڪل ڪونه ٿيندو. هن خطي ۾ چين جون مجبوريون ۽ مفاد آهن هوانهن مفادن کي آڏور کڻي فيصلو ڪندو.

هن وقت پاڪستان چو طرف سخت خطرن کي منهن ڏئي رهيو آهي. پاڪستان هن خطي ۾ امن خاطر دهشتگردي خلاف فيصلا ڪن جنگ وڙهي رهيو آهي. سو چين جهڙي وفادار دوست جي سخت ضرورت آهي. جيڪڏهن هن وقت چين ڀارت کي هن خطي ۾ پاڪستان مٿان ترجيح ڏيندو ته طاقت جو توازن ڀارت جي حق ۾ ويندو ڇاڪاڻ جو ڀارت کي آمريڪا، برطانيه، جرمني ٻيا ملڪ دفاعي ۽ تجارتي بنيادن تحت امداد ڏئي رهيا آهن.

چيني صدر هو جن تائو جو هي بيان به وڙنائو آهي جيڪو هن صاحب ممبئي تجارتي مرڪز ۾ خطاب ڪندي هيئن فرمايو ته ”ڀارت چين گڏيل تعاون سان هي صدي ايشيا جي صدي بڻجي سگهي ٿي.“ چيني صدر جي هن لفظن پويان هڪ وڏو مفهوم لڪيل آهي. ڊگهي حاصلات لاءِ هي بيان چين جي صدر طرفان ڏنو ويو. جيڪڏهن اسين اقتصادي ۽ تجارتي بنيادن تي ان جملي کي پرکيندا سين ته واقعي ڀارت ۽ چين جي ميلاپ ۽ باهمي تعاون سان ايشيا جي عوام جي قسمت بدلاجي پوندي ڇاڪاڻ جو چين ۽ ڀارت ۾ عوام جو راج آهي هو عوام لاءِ بهتر سوچ رکن ٿا. تنهنڪري عوام لاءِ سڀ ڪجهه ڪري سگهن ٿا يعني ملڪ پنهنجي عوام جي خوشحالي ۽ ڀلائي لاءِ جنگ کان وڌيڪ امن جا خواهشمند آهن.

چين جي رهنما زنگ بيبانگ هنگ چين جي امن معاهدي بابت چيو ته چين ايندڙ پنجاه سالن تائين امن جو خواهشمند آهي. اسان جنگ جا حامي ناهيون ۽ نه وري طاقت جي زور تي ڪنهن ملڪ تي قبضو ڪرڻ جي خواهش رکون ٿا. اسان صرف پنهنجا مقصد حاصل ڪرڻ چاهيون ٿا. جيڪي هن خطي جي عوام جي ترقي ۽ خوشحالي لاءِ آهن.“ امن پنجاه سال “ وارو نعرو چيني اڳواڻ پنهنجي پاليسين جو اهم نقطو بڻائي منزل ڏانهن وڌي رهيا آهن 1988ع کان ان پاليسي تحت چين روس جي 4300 ڪلو ميٽر ڊگهي سرحد تان ڏيڍ لک فوج هٽائي ڇڏي

ان عمل کان پوءِ روس پنهنجي فوج کي واپس سرحدن تان گهراڻي ورتو پوءِ هڪ امن معاهدي تحت ٻنهي ملڪن جون فوجون هميشه لاءِ بارڊر تان هٽي ويون چين ۽ ڀارت وچ ۾ 16 بلين ڊالرز جو واپار ٿي رهيو آهي. ان سلسلي ۾ چين ڀارت سان جنگ نه پر امن جي خواهش رکي ٿو. چين پنجاهه سالن واري پاليسي تحت هو پنجاهه سالن ۾ تجارتي بنيادن تي سگهارو ٿي عالمي منڊي ۾ سگهارو ٿيڻ ٿو چاهي. جنگ هن جو مقصد ناهي. چين توانائي جي معاملي ۾ خود ڪفيل ٿيڻ گهري ٿو. تنهنڪري تيل جي ضرورتن کي پورو ڪرڻ لاءِ روس، قزاقستان، سوڊان، ايران، انڊونيشيا ۽ وينزويلا جهڙن ملڪن سان بهتر ناتن جي بنياد تي معاهدا ڪري ملڪي توانائيءَ لاءِ تيل جي ضرورت کي پورو ڪري رهيو آهي. چين کي تازو اتر ڪوريا جي ايتمي ڌماڪو ڪرڻ تي رنج به ٿيو هجي پر سندس رويو ايڏو ڪٽو نظر نه آيو. چين اتر ڪوريا خلاف آمريڪي پابندين جي حمايت ڪونه ڪئي نه وري آمريڪا جي ڏنل سببن سان سهمت ٿيو. بلڪه ائين ضرور آمريڪا کي چيو ته ايران سميت شمالي ڪوريا سان ڳالهه ٻولهه ذريعي نتيجو اخذ ڪيو وڃي. چين ويٽنام ۽ اقتصادي پابندين جي مخالفت ڪندي آمريڪا جي اتر ڪوريا سان ڳالهين جو مشورو ڏنو. جنهن ڪري آمريڪا جي حوصلا شڪني ٿي هو جيڪي مفاد حاصل ڪرڻ پيو چاهي سو چين جي ڏاهپ سبب حاصل ٿي نه سگهيا. آمريڪا، ڀارت، ڏکڻ ڪوريا ۽ تائيوان کي چين خلاف مدد ڪري اپاري رهيو آهي ته جيئن چين آمريڪا لاءِ مسئلا پيدا نه ڪري چين، آمريڪي خطرناڪ منصوبن کي پنڄو ڏيڻ لاءِ توانائي ۽ تجارتي ذريعن کي پنهنجي ڪنٽرول هيٺ رکڻ لاءِ چين 1996ع ۾ ”شنگھائي_فائيو“ جي نالي سان تنظيم قائم ڪئي آهي. هن تنظيم ۾ روس، چين، قزاقستان، ڪرغستان، ۽ تاجڪستان شامل آهن. سال 2001ع ۾ ازبڪستان جي شموليت کان پوءِ تنظيم جو نالو بدلائي شنگھائي ڪارپوريشن (SCO) رکيو ويو آهي. SCO تنظيم تجارت سميت ٻين ميدانن ۾ خاص مقصد ماڻيا آهن. جنهن کي ڏسي پاڪستان، ڀارت، ايران ۽ منگوليا تنظيم جو ميمبر بڻجڻ جي خواهش جو اظهار ڪيو آهي. اهي ملڪ جڏهن SCO جا ميمبر ٿيندا ته ايشيا ڪنڊ يقينن هوجن تائو جو خواب ”هي صدي ايشيا جي صدي ٿيندي“ ضرور ساڀيان ماڻيندو ۽ ايشيا ڪنڊ هڪ وڏي تبديلي کان پوءِ سک ۽ شائتيءَ جو گهوڙو بڻبو.

تاريخ : 05_12_2006

شاويز جي فتح ۽ ان اڳيان چئلينجز

وينزويلا جي گاديءَ واري شهر ڪراڪس جي وچ چوراھي تي هڪ وڏي بينر تي چي گويرا جي تصوير هيٺان لکيل آهي ”شاويز کي ووٽ ڏيو“، ان بينر جي هيٺان خوبصورت نوجوان ڇوڪريون ۽ ڇوڪرا، قص ڪري رهيا آهن. ڳاڙهين توپين ۽ شرٽن ۾ ملبوس ڇوڪرا ۽ ڇوڪريون شاويز جي حمايت ۾ گيت ڳائي رهيا آهن. جهومي ٺڄي نغرا هڻي رهيا آهن. لاطيني آمريڪا ۾ ڪيئي فداور شخصيتون پيدا ٿيون آهن. پر تن شخصيتن جي ڪري لاطيني آمريڪا جو وقار تمام گهڻو اڇو آهي. انهن تاريخ ساز شخصيتن جي تاريخي ۽ انقلابي ڪمن جي ڪري لاطيني آمريڪا جو عوام انهن جو احسانمند آهي پھريون شخص هو سائمن بوليوار۔ ٻيو ڪامريڊ چي گويرا ۽ ٽيون هو ڪھائڪار ۽ اديب گارشيا ماکيز.

سائمن بوليوار جي لاطيني آمريڪا جي ملڪن کي آزادي ڏيارڻ ۾ وڏو هٿ هو. هو هڪ جنگجو سان گڏ هڪ فلاسافر قسم جو ماڻهو هو. 1813ع ۾ سائمن جي رهبري هيٺ لاطيني آمريڪا جي عوام ۾ بيداري جي چٽنگ اُڀري، اڀرندي اڀرندي ان چٽنگ باھ بڻجي سموري لاطيني آمريڪا کي پنهنجي لپيٽ ۾ آڻي ڇڏيو. ويھ ورهين جي ڊگهي جدوجهد ۽ ويڙھ کانپوءِ سائمن بوليوار وينزويلا، پناما، بوليويا، ڪولمبيا ۽ ايڪوئيڊور جهڙن ملڪن کي آزادي ڏياري سائمن کي لاطيني آمريڪا جو لبريٽر (آزادي ڏياريندڙ) چيو وڃي ٿو. ساڻ تاريخ ۾ سائمن کي آمريڪا جي جارج واشنگٽن جي لقب سان پيڻيو وڃي ٿو. سائمن بوليوار جي شخصيت ۽ وصف مان اڪولمبيا جو نوبل انعام حاصل ڪندڙ گبريل گارشيا ماکيز سخت متاثر آهي. سائمن جي زندگي جي آخري دردناڪ ڏهاڙن تي گارشيا مارڪيز پنهنجي ناول ”مونجهارن ۾ ڦاٿل جنرل“ 1990ع ۾ زبردست عڪس چٽيا آهن. گارشيا ماکيز۔ سائمن بوليوار کي پيٽا ڏيندي هيئن ٿو چوي ”مون لاءِ بنيادي نڪتو بوليوار جو نظريو يعني لاطيني آمريڪا کي متحد ڏسڻ آهي اهو ئي مقصد آهي جنهن تان مان پنهنجي زندگي قربان ڪري سگهان ٿو.“ گارشيا مارڪيز جي

ڪتاب ”ڪيلائي جا سو سال“ 1982ع ۾ نوبل انعام ماڻيو. گارشيا جو هڪ خواب آهي جيڪو ساڀيان جي روپ ۾ ڏسڻ چاهي ٿو. هو چاهي ٿو ته هڪ پيرو لاطيني آمريڪا اهڙي طرح يڪشمت ٿي پوي جو استعماريت (آمريڪا) خلاف هڪ وڏي للڪار بڻجي پوي.“

نيڪ انهيءَ دور ۾ گارشيا مارڪيز جو هم عمر انقلابي گوريلو چي گويرا آمريڪا خلاف للڪار بڻجي ميدان تي لهي آيو. چي گويرا ڪيوبا ۾ وڃي آمريڪا خلاف هڪ زبردست جنگ وڙهي. هن جي جنگي هنر ”گوريلو وار“ مان سموري دنيا جون مظلوم قومون ۽ آزاديءَ جا ويڙهاڪ متاثر ٿيا. آمريڪي ايجنسيون چي گويرا کي ماري لاءِ سرگرم ٿي ويون. چي گويرا جو به هڪ خواب هو ته لاطيني آمريڪا جا سمورا ملڪ آزاد هجن ۽ آمريڪا جي خوني ۽ انسان دشمن ارادن کي ناڪام بڻائين. ڪيوبا جي آزادي کانپوءِ صدر ڪاسترو جي ڪيوبن ڪئبينيت ۾ هڪ اهم وزير جي حيثيت ماڻي. پر چي گويرا وزير جي مزا ماڻن بدران عوام لاءِ آزاديءَ جي جدوجهد کي ترجيح ڏني ۽ وزير ٿيڻ ۽ محڪوم ملڪ ۾ وڃي آزادي لاءِ وڙهڻ جون تياريون ڪرڻ لڳو. جتي 9 آڪٽوبر 1967ع ۾ آمريڪن ايجنسين هٿان گرفتار ٿيو ۽ مارجي ويو. چي گويرا جي موت تي ڪيوبن انٽرنيشنل رسالي جا تاثرات اوهان آڏو رکجن ٿا. ”چي جو موت انقلابي جدوجهد لاءِ وڏي سانحي هجڻ باوجود عزم محبت ۽ وقار جو بيمثال نمونو هو. جنهن سان دنيا جي ڪروڙين انسانن کي اتساهه حاصل ٿيو آهي. انساني تاريخ ۾ ورلي ٿي ڪنهن جي شخصيت نوجوانن جي دلين تي ايڏو اثر ڇڏيو هوندو، جيترو ”چي“ ڇڏي ويو. اڄ چي گويرا سموري دنيا جو پسنديدو هيرو آهي. اهڙا نوجوان جيڪي نانصافي ۽ جبر جي خلاف هٿ ۾ هٿيار کڻڻ جي جرئت ڪن ٿا ۽ جيڪي مصلحتن خلاف احتجاج ڪري سگهن.“

1967ع ۾ چي گويرا جي زندگي جو ڏيئو اجهائو ته اتان هڪ لاٽ نڪتي اها لاٽ هوگوشاويڙ جي روپ ۾ سامهون آئي 53 سال شادي آمريڪا کان نفرت ۽ ان خلاف جنگ جو نعرو بلند ڪري وينزويلا جي سياسي ميدان ۾ آيو. شادي جي تربيت چي گويرا ۽ سائمن بوليوڙ جي انقلابي جدوجهد ۽ گارشيا مارڪيز جهڙي ڏاهي دماغ هيٺ ٿي جنهنڪري آمريڪا خلاف هڪ نظرياتي ويڙه جو سندرو ٻڌي بيٺو آهي. هن جو به هڪ خواب آهي ته لاطيني آمريڪا جا ملڪ آمريڪا کان آزادي ماڻن ۽ ان جي خوني چنبن مان لاطيني آمريڪا جو عوام آڄو هجي ۽ ملڪ ۾ سوشلسٽ نظام هجي. ڪراڪس ۾ 26 ڊسمبر جي رات چونڊ سلسلي جي آخري مرحلي تي هڪ ميڙ کي خطاب ڪندي شادي چيو ته ”آئون چوان ٿو ته منهنجي جنگ صرف ۽ صرف شيطان سان آهي اسان سڀئي شيطان جو مقابلو ڪري رهيا آهيون. چونڊن ۾ ان شيطان کي شڪست ڏينداسين. ۽ هتان جي عوام

کي مضبوط ۽ طاقتور بڻائينداسين. ”ان موقعي تي هزارين ماڻهو جيڪي ڳاڙهي شرت ۽ ٽوپي ۾ ملبوس هئا. شاويز جي حق ۾ نعرا ۽ جهمريون هڻي رهيا هئا. آمريڪا ۽ شاويز جي اختلافن جي ڪهاڻي اها آهي ته اپريل 2002ع ۾ شاويز جي عوامي پيپرائي سبب چونڊن ۾ ڪاميابي نمايان طور نظر اچي رهي هئي. آمريڪا ڪنهن به طرح شاويز کي ڪامياب ڏسڻ نه پئي چاهيو. ڇاڪاڻ جو آمريڪا جون اڪيون وينزويلا جي تيل تي ڪتل هيون. ٻيو سبب اهو هيو ته ”شاويز جي چونڊن ڪٿڻ سان يا اقتدار ۾ اچڻ سان لاطيني آمريڪا جي عوام ۾ نئون اتساهه پيدا ٿيندو ۽ آمريڪا خلاف نفرت ۾ وڌيڪ اضافو ايندو تنهن کي روڪڻ آمريڪا لاءِ انتهائي ضروري آهي. 2002ع واري چونڊن ۾ آمريڪا شاويز کي هارائڻ لاءِ وڏا زور ڏنا. پر عوام پنهنجي ووٽ جي طاقت سان شاويز کي وينزويلا جي اقتدار جي واڳ حوالي ڪري ڇڏي. ساڻ وينزويلا ئي عوام آمريڪا سان ڀرپور نفرت جو اظهار ڪيو شاويز جي اقتدار ۾ اچڻ سان آمريڪا جي ڪاوڙ ۾ زبردست اضافو آيو ۽ شاويز کي مارائڻ لاءِ منصوبا جوڙيا. شاويز کي قتل ڪرڻ جي ذميواري آمريڪين نيوي کي سونپي وئي. پر آمريڪي نيوي وارا به شاويز جي پلاننگ ۽ سندس سوچ آڏو بي هٿيار ٿي بيهي رهيا. وڌيڪ ان سلسلي ۾ سي آءِ اي جون خدمتون حاصل ڪيون ويون. سيپٽمبر 2003ع ۾ سلامتي ڪائونسل جي اجلاس ۾ شرڪت کان اڳ شاويز کي وينزويلا ئي خفيه ايجنسي اطلاع ڏنو ته اوهان پنهنجي فلائٽ ڪينسل ڪرايو ڇاڪاڻ ته ان فلائٽ ۾ اوهان کي قتل ڪيو ويندو. اهڙيءَ طرح شاويز جي قتل جي سازش وقت کان اڳ ۾ پڪڙجي پئي ۽ شاويز جي جان بچي وئي. آمريڪا جي منصوبي موجب شاويز جي جهاز کي هائيڊجيڪ ڪري فضا ۾ برسان اڏايو وڃي ها.

شاويز تي ٻيو خوني حملو آمريڪا پاران Planned ڪيو ويو. هڪ زبردست مقابلي کانپوءِ وينزويلا جي ڊائريڪٽوريٽ آف انٽيليجنس اينڊ پري وينشن ”DISIP“ وارن آمريڪي CIA جي ايجنٽ کي گرفتار ڪري ورتو. جڏهن اهو ايجنٽ شاويز تي حملي جي تياري ڪري پوزيشن وٺي رهيو هو. هينڊ گرنيڊ سميت کيس پڪڙيو ويو. شاويز تي هي حملو هڪ نجی تقريب ۾ ٿيڻ وارو هو. پر ”DISIP“ وارن جي هوشياري سبب شاويز جي جان بچي وئي.

اهڙيءَ طرح شاويز جي آميڪا خلاف نفرت ۾ وڌيڪ اضافو آيو. شاويز نيڪ نيت ڪٽڻولڪ عيسائي آهي ۽ صدر بش به عيسائي آهي. پر هاڻي ٻنهي اڳواڻن جي دشمني ذاتي بڻجي وئي آهي. ٻئي اڳواڻ حضرت عيسيٰ جا پيروڪار آهن. پر ان حوالي سان دنيا هڪ اڳواڻ کي شيطان جي لقب سان نوازي ٿي. جيڪو دنيا جي عوام لاءِ عذاب جو سامان مهيا ڪري ٿو ۽ عوام کي تڪليفن جي آڙاه ۾ اڇلائي ڇڏي ٿو. ٻي پيروڪار کي دنيا مسيحا چوي ٿي. ڇاڪاڻ جو هو هر وقت

عوام لاءِ سوچي ٿو ۽ انهن جي مسئلن ۽ تڪليفن جو ادراڪ رکي ٿو. اهو آهي شاويز. هن دنيا کي ٻڌائي ڇڏيو آهي ته جيڪي هن گذريل سلامتي ڪائونسل جي اجلاس ۾ دنيا جي سربراهن کي خطاب دوران چيو ”جيڪڏهن شيطان وانگر نظر اچي ٿو ۽ شيطان وانگر هلي ٿو ۽ شيطان وانگر ڳالهائي ٿو اهو ضرور شيطان آهي ۽ هڪ ٻڙي آهي.“ آمريڪي صدر بش اهي لفظ ٻڌي توائي کاڌي پلا صدر بش کي شيطان چوڻ کا مذاق جي ڳالهه ناهي هڪ ملڪ جي سربراه لاءِ وڏي رسڪ آهي. ڪيوبن صدر فيڊرل ڪاسترو کانپوءِ لاطيني آمريڪا جو هي ٻيو سربراه آهي جنهن اهڙي جرئت جو اظهار ڪري آمريڪا جهڙي سپر پاور کي ڪاوڙائي ڇڏيو آهي. تازي چونڊ مهم دوران مختلف ميڙن کي خطاب ڪندي چونڊو رهيو ته ”شاويز کي ووت ڏئي شيطان کي شڪست ڏيو“.

وينزويلا سائمن بوليوار جي جدجهد بدولت 5 جولاءِ 1811ع تي آزادي ماڻي ورتي. وينزويلا ملڪ جي پکيڙ 9,12,050 چورس ڪلوميٽر آهي. جڏهن ته سال 2002ع جي آدمشماري موجب وينزويلا جي آبادي 2,35,96,000 ٻه ڪروڙ پنجنهه لک ڇهائي هزار آهي. ڪولمبيا، برازيل، گھانا ملڪن جي وچ ۾ آهي. هن وقت نوبل انعام حاصل ڪري چڪو آهي وينزويلا تيل جي حوالي سان مشهور ملڪ آهي. تيل ۽ گئس جي صنعت مان سنو ناٽو ڪمائين ٿا. ڪئريبين سمنڊ جي ڪناري تي هي ملڪ نهايت سهڻو ۽ آبهوا انساني جسم لاءِ انتهائي وڻندڙ آهي. وينزويلا جا 75 سيڪڙو عوام راڳ ۽ موسيقي سان گھرو لڳاءُ رکن ٿا. وينزويلا تيل پيدا ڪندڙ ملڪن جي تنظيم اوپيڪ جو ميمبر آهي. تيل ۽ گئس جي وسيع ذخيرن سان مالامال آهي هن ملڪ جي لاطيني ملڪن ۾ وڏي اهميت آهي، آمريڪا جون نظرون به وينزويلا جي قدرتي وسيلن تي ڪتل آهن. شاويز جو مقابلو تازي چونڊن ۾ وينزويلا ۾ سڀ کان وڌيڪ تيل پيدا ڪندڙ صوبي زوليا جي گورنر مينيل روزالس سان هو. مينيل هڪ دولتمند ماڻهو آهي جنهن کي آمريڪي پئيرائي حاصل آهي. هن جو چوڻ هو ته جيڪڏهن هن پيري هوگوشاويز ڪاميابي ماڻي ته شاويز ملڪ ۾ آئيني تبديليون آڻي ملڪ جو فيڊل ڪاسترو جيان تاحيات صدر ٿي ويندو هن صاحب جو چوڻ هو ته جيڪڏهن وينزويلا جي عوام کي شاويز جي شخصي آمريت کان بچائڻو آهي ته کين تبديلي جي حق ۾ فيصلو ڏيڻو پوندو.

3 ڊسمبر تي چونڊن جي دنگل ۾ وينزويلا جي ماڻهن پنهنجي ووت جو حق استعمال ڪندي شاويز کي وينزويلا جي صدارتي ڪرسي تي ويهڻ جو اختيار ڏئي ڇڏيو. شاويز 61 سيڪڙو ووت حاصل ڪري ورتا جڏهن ته سندس مخالف اميدوار مينيل روزالس 38 سيڪڙو ووت حاصل ڪيا. جڏهن نتيجو ظاهر ٿي رهيو هو نيڪ انهي وقت ڪراڪس ۾ زبردست مينهن ٻهسي رهيو هو. شاويز جي

ڪاميابي جي اعلان کانپوءِ هزارين ماڻهو ڪراڪس جي روشن رستن تي نڪري خوشي ڪرڻ لڳا. شاويز جي گهر اڳيان هزارين ماڻهو جمع ٿي خوشي مان آتشبازي ڪري رهيا هئا. ان وقت شاويز پنهنجي مداحن کي خطاب ڪندي چيو ته ”سندس متعارف ڪرايل سوشلسٽ انقلاب نئين دور ۾ داخل ٿي رهيو آهي.“ انهيءَ موقعي تي شاويز چيو ته عوام سان ڪيل واعدن موجب تيل ۽ گئس جي رائلٽي مان ملندڙ رقم سان عوام جي تقدير سنوارينداسين ۽ ملڪ جي ترقي ۽ ڪاميابي لاءِ جاکوڙيندا رهنداسين. ان موقعي تي آمريڪا طرفان به سخت ردعمل جو اظهار ڪيو ويو. جنهن ۾ چيو ويو آهي ته ”شاويز جي پيهر اقتدار ۾ اچڻ سان هن خطي جو امن خراب ٿيندو ۽ هٿيارن جي ڊوڙ شروع ٿيندي.“ وينزويلا جي صدر هوگوشاويز کي ثابت ڪرڻو پوندو ته هو خطي ۾ پنهنجي سوشلسٽ نظريي آڏو رکي عوام جي تقدير بدلائي ۽ خطي کي امن جو گهوارو بڻائي ۽ شيطان کي شڪست ڏيڻ کانپوءِ عوام جو پيار ۽ سهڪار حاصل ڪرڻ ۾ اڃان وڌيڪ سوڀارو ٿئي. دنيا جا آزادي پسند انسان شيطان کان نفرت ڪندي شاويز سان پنهنجي محبت جو اظهار ڪن ٿا.

تاريخ: 13_12_2006

پيپلز پارٽي _ مشرف ڊيل ۽ ان جا سياست تي اثر

تازن اطلاع موجب پ پ پ جي رهنما بينظير ڀٽو ۽ صدر مشرف وچ ۾ ”ڊيل“ ڪاميابي سان پنهنجي منطقي انجام ڏانهن وڌي رهي آهي. ڳالهين واري دور جي مڪمل ٿيڻ ۽ ڌرين جو پاڻ ۾ اعتماد بحال ٿيڻ کانپوءِ ملڪ جون صوبائي ۽ قومي اسيمبليون ٽوڙي نگران حڪومتون قائم ڪيون وينديون. ساڻ چونڊن جو به شيڊول پڌرو ڪيو ويندو. نومبر جي آخري هفتي ۾ صدر مشرف جي هڪ ويجهي ساٿي ڏيئي ۽ ۾ بينظير ڀٽو سان هڪ گججهي ملاقات ڪئي. ان ملاقات ۾ ملڪ جو هڪ سرڪاري اعليٰ عهددار به شريڪ ٿيو. صدر مشرف جي ترجماني ڪندڙ وفد ۽ بينظير ڀٽو وچ ۾ جيڪو ڳالهين جو دور ٿيو ان جا مڪمل تفصيل نه اچي سگهيا آهن. پر انتهائي پروسي جوڳي ذريعن جو چوڻ آهي ته ان ملاقات ۾ غير جانبدارا نگران حڪومت جو قيام 2007ع جي چونڊ ۽ بينظير ڀٽو خلاف پاڪستان ۾ قائم ڪيس ختم ڪرڻ وارا مسئلا طءُ ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وئي. بينظير ڀٽو جي وطن ورتڻ چونڊ مرحلي کان اڳ يا پوءِ يا بينظير ڀٽو جي سياسي ڪردار بابت جنرل مشرف جي صلاح کانپوءِ فيصلو ڪيو ويندو. ان موقعي تي بينظير ڀٽو صدر مشرف لاءِ خاص پيغام ڏنو. وڌيڪ صدر مشرف ان اهم پيغام جي روشنيءَ ۾ فيصلو ڪندو. ذريعن جو چوڻ آهي ته صدر مشرف بينظير ڀٽو کانسواءِ پ پ پ کي قبولڻ لاءِ تيار آهي. اهڙي قسم جي شرط کي بينظير ڀٽو قبول ڪري ورتو آهي. جنهن کانپوءِ موجوده سرڪار بينظير جي بحفاظت وطن واپسي جي باري ۾ غور ڪري رهي آهي. ان حوالي سان آمريڪا نه صرف صدر مشرف ۽ بينظير جي ”ڊيل“ سان سهمت آهي پر 2007ع جي چونڊن ۾ اقتدار پ پ پ جي حوالي ڪرڻ جي مڪمل حمايت ڪئي آهي. ان سلسلي ۾ آمريڪي ڊيموڪريٽ ميمبر بينظير ڀٽو کي پڪ ڏياري ڇڏي آهي اهڙي عمل کانپوءِ بينظير ڀٽو جو اعتماد وڌي ويو آهي. آمريڪي مڊٽرم چونڊن کانپوءِ پاڪستان آيل اعليٰ آمريڪي وفد به بينظير ڀٽو کي اقتدار ڏيارڻ لاءِ صدر مشرف سان ڳالهين ڪيون آهن. ساڻ پارٽي جي اڳواڻن سان به آمريڪي وفد ملاقاتون ڪيون ۽ کين اعتماد ۾ ورتو ۽ پنهنجي سپورٽ جو يقين ڏياريو جنهن کانپوءِ پيپلز پارٽيءَ وارن ۾ نئون ساهه پيو آهي.

پيپلز پارٽي کي سرڪار مڪمل طرح نئون بل جي منظوريءَ لاءِ اڳواٽ

اعتماد ۾ ورتو هو. جيڪو به ان ”ڊيل“ ۽ هر آهنگي جو حصو هو. نسوان بل جي منظوريءَ کانپوءِ حڪومتي ڌرين خاص ڪري صدر مشرف جو پيپلزپارٽي مٿان اعتماد بحال ٿيو. جواب ۾ صدر جنرل مشرف پيپلزپارٽي وارن جا نسوان بل جي حمايت ڪرڻ تي ٿورا مڃيا. ٻي طرف صدر مشرف سان ويجهو ٿيڻ سميت اعتماد ۽ هر آهنگي وڌيڪ پيدا ڪرڻ لاءِ بينظير ڀٽو صاحبہ ملڪ ۾ موجود پارٽي قيادت کي هدايت ڪئي آهي ته پيپلزپارٽي صدر مشرف تي تنقيد ڪرڻ بدران چوڌري (شجاعت ۽ پرويز الاهي) برادران کي پنهنجي تنقيد جو محور بڻائي، ڇاڪاڻ ته هن وقت پيپلزپارٽي ۽ جنرل مشرف جي ”ڊيل“ مان چوڌري برادران بلڪل ناخوش آهن. ۽ ان ڊيل سان چوڌري برادران جو سياسي مستقبل خطري ۾ پئجي ويو آهي ۽ هنن جي سياسي چوڌرائپ ختم ٿيڻ واري آهي. تنهنڪري چوڌري صاحبان پنهنجي چوڌرائپ قائم رکڻ لاءِ پيپلزپارٽي جي مخالفت ڪري پنهنجي سياسي وجود جي بقا جي جنگ لڙي رهيا آهن.

ڪنگري هائوس ڪراچي ۾ پير صاحب پاڳاري جي 77 هين سالگرهه هن پيري وڏي ڌور ڌام سان ملهائي وئي. سالگرهه جي تقريب ۾ اسٽيج تي پ پ پ جا اڳواڻ حاڪم علي زرداري يوسف رضا گيلاني ۽ مخدوم جميل الزمان سميت هيٺ پندار ۾ ڪيترائي اڳواڻ ۽ ڪارڪن گڏ ويٺل نظر آيا. پيپلزپارٽي اڳواڻ يوسف رضا گيلاني جي آزاديءَ کي ان ”ڊيل“ جو حصو چيو وڃي ٿو. هن تقريب ۾ آصف علي زرداري جي خاص معاون اسلام الدين شيخ پير صاحب پاڳاري کي آصف علي زرداري پاران خاص تحفو ۽ نيڪ تمنائن جو پيغام ڏنو. ان موقعي تي پير صاحب فرمايو ته ”پيپلزپارٽي وٽ ڏيڻ ۽ وٺڻ لاءِ گهڻو ڪجهه آهي. ان ڪري پ پ پ سان ڳالهه ٻوله ڪري سگهجي ٿي. جڏهن ته ”ق“ ليگ وٽ ڪجهه به ڪونهي. سرڪاري جماعت جو وجود صرف ڪاغذن ۾ آهي.“ پير صاحب جي اهڙي تاثر کانپوءِ اها پڪ ٿي وئي آهي ته حڪومت ۽ پيپلزپارٽي جي ڊيل تي چڪي آهي. سرڪار ۽ پيپلزپارٽي وچ ۾ ڊيل نه هجي ها ته پير صاحب پ پ پ وارن کان ڪوهين ڌور بيٺل نظر اچي ها. پير صاحب پاڳاري ۽ پ پ پ سنڌ جي صدر قائم علي شاهه جي وچ ۾ تازي ملاقات کانپوءِ سيد قائم علي شاهه جو بيان سامهون آيو ته ”پير صاحب سان ڳالهيون هلي رهيون آهن. جنهن سان مفاهمت ٿي سگهي ٿي.“ سياست ۾ ڪا به ڳالهه آخري ڪونه ٿيندي آهي. ذريعن ٻڌايو ته ان ملاقات ۾ پ پ پ ۽ فئڪشنل ليگ سنڌ ۾ حڪومت گڏجي ٺاهڻ لاءِ اتفاق ڪيو آهي.

بينظير ڀٽو سياسي ميدان تي مولوين سان گڏ هلڻ لاءِ ڪنهن به طرح تيار ناهي. بينظير ڀٽو هن وقت ميثاق جمهوريت واري معاهدي ۽ مخالف ڌر جي اتحاد اي آر ڊي کي وچ سمنڊ ۾ ڇڏي اڪيلي سر پنهنجي پارٽي کي ڪناري لڳائڻ جي ڪوششن ۾ ردل آهي. اهڙي طرح جيئن 1988ع واري چونڊن ۾ ايم آر ڊي ۾ شامل جماعتن جي ڪشتي کي وچ سير ۾ ڇڏي اڪيلي سر اقتدار ماڻڻ جي ڪوشش ڪئي هئي. ان حوالي سان ڏٺو وڃي ته سائين قائم علي شاهه ليڪ پيو چوي ته ”

سياست ۾ ڪا به آخري ڳالهه ناهي ٿيندي“

اسلام آباد جي سرد هوائن مان اهي به خبرون ملي رهيون آهن ته اقتدار ڏيڻ اهو فيصلو ڪيو آهي ته ملڪ مان اير ايم اي ۽ سنڌ مان اير ڪيو ايم جي سياسي ڪردار کي گهٽايو وڃي. ان حوالي سان ديني جماعتن جو اتحاد اير ايم اي جلد تبديل وارو آهي، جنهن جا آثار شروع ٿي چڪا آهن. ڇاڪاڻ جو اير ايم اي مان اهي حلقا پريشان ۽ تنگ ٿي چڪا آهن جن اير ايم اي کي ٺاهيو هو. ڇاڪاڻ جو انهن سگهاري ڌرين جي مخالفت ڪرڻ اير ايم اي جي ايجنڊا ۾ ڪونه هئي. هينئر اهي ان ايجنڊا کان هٽي ڪم ڪري رهيا آهن. تنهنڪري انهن سگهاري ڌرين لاءِ اير ايم اي هاڻ قابل قبول ناهي رهي. چونڊن جي اعلان کان اڳ ۽ پوءِ ڪيترائي اتحاد جڙندا. هاڻي هڪ نئون اتحاد جماعت اسلامي، مسلم ليگ ن ۽ تحريڪ انصاف جي الحاق سان ٺهي رهيو آهي. جڏهن ته جميعت علماء اسلام (فضل الرحمان گروپ) اقتداري ڌر جي ويجهو رهڻ کي اهميت ڏيندو جيڪڏهن پيپلزپارٽي کي اقتدار مليو ته مولانا فضل الرحمان ان جي حمايت ڪندو. بينظير ڀٽو، مولانا صاحب کان ڪوهين ڏور هجڻ باوجود اندروني طور ان جي حمايت هٿان نه وڃائيندي ڇاڪاڻ جو مولانا صاحب کي قومي اسيمبليءَ جي نشست تان استعيفيٰ واري معاملي تي روڪڻ ۾ بينظير جي هڪ ٽيليفون جو به ڪمال هو.

بينظير ڀٽو سياسي افق تي اهڙي پوزيشن ٺاهي رهي آهي جو ايندڙ چونڊن کانپوءِ ٿيندڙ وزيراعظم سندس پارٽي جو هجي. ”ڊيل“ جي سلسلي ۾ بينظير ڀٽو ايندڙ پنجن سالن لاءِ وردي سميت صدر مشرف کي قبوليندي بينظير ڀٽو فارمولي کي قبولي ورتو آهي. جيئن مٿي ذڪر ڪري آيو آهيان ته آمريڪا ۾ ڊيموڪريٽس جي فتح سان بينظير ڀٽو جي پيپلزپارٽي جا اقتدار ۾ اچڻ جا چانس تمام وڏي ويا آهن. بينظير ڀٽو واشنگٽن ۽ نيويارڪ ۾ تازو ڪانگريس جي ميمبرن سان ملاقاتون ڪري پنهنجي لاءِ حمايت حاصل ڪري ورتي آهي. بينظير ڀٽو صدر مشرف کان به اڳتي وڌي طالبان خلاف فيصلا ڪن قدم کڻي پوئتي ڌڪڻ جي ڪوشش ڪندي ساڻ ڪشمير مسئلي کي سيڪنڊري پوزيشن تي رکي ڀارت سان سنا ناتا بحال ڪرڻ جي ڪوشش ڪندي ملڪ جي تازي سياسي صورتحال ۾ پ پ ۽ مشرف ”ڊيل“ ۽ هر آهنگي بابت مسلم ليگ (ن) جي مرڪزي اڳواڻن جو اجلاس لنڊن ۾ ٿي گذريو. ان اجلاس جي صدارت ميان نواز شريف ڪئي. ان اجلاس ۾ پيپلزپارٽيءَ جي روبي تي عدم اطمينان جو اظهار ڪيو ويو. حڪومت خلاف تحريڪ هلائڻ يا دٻاءُ وجهڻ لاءِ پيپلزپارٽي تي پروسو نه ڪرڻ وارا فيصلا ڪيا ويا. ايتري قدر جو ان اجلاس ۾ ڪن اڳواڻن پنهنجي راءِ جو اظهار ڪندي چيو ته پ پ وارن مسلم ليگ (ن) جي ڪاز کي نقصان پهچايو آهي.

پيپلزپارٽي ۽ جنرل مشرف جنهن تيزي سان هڪٻئي جي ويجهو اچي رهيا آهن. ان مان ظاهر آهي ته ملڪ ۾ جلد تبديلي اچڻ واري آهي. ان حوالي سان هر ڏينهن اهم آهي. جنرل مشرف جي ايجنڊا به سامهون اچي چڪي آهي. صدر

مشرف 2007ع جي چونڊن ۾ روشن خيال ۽ ليبرل ماڻهن کي اقتدار ۾ آڻڻ جي خواهش رکي ٿو. صدر مشرف جو حقوق نسوان بل بابت سخت انقلابي قدم ڳڻي سگهجي ٿو. صدر مشرف کي نسوان بل جي حمايت ۾ سچائيءَ سان پيپلزپارٽي وارن جو تعاون ۽ حمايت وڌيڪ ويجهو آڻڻ جو سبب بڻي آهي ته ٻي طرف مسلم ليگ (ق) جي نسوان بل تي سرد مهريءَ وارو انداز صدر مشرف کي پسند نه آيو. ان سلسلي ۾ صدر مشرف کي چوڌري شجاعت حسين جو دفاعي انداز به پسند نه آيو آهي تنهنڪري ق ليگ جا اڳواڻ پيپلز پارٽي ۽ ايوان صدر وچ ۾ وڌندڙ رابطن کان سخت پريشان آهن. انهن ۾ سڀ کان وڌيڪ چوڌري شجاعت حسين پريشان آهي. هو ٻار ٻار مشرف _ پيپلز پارٽي ڊيل جي مخالفت ۾ بيان جاري ڪري رهيو آهي. پر هاڻي مشرف ۽ پيپلز پارٽي ڊيل واري راند چوڌري شجاعت حسين جي هٿن مان نڪري چڪي آهي. چوڌري صاحب پاڻ به محسوس ڪري رهيو آهي ته واڳ ڌڻي کيس اڪيلو ڪري رهيا آهن.

يوسف رضا گيلاني ۽ آصف زرداري جي آزادي ۽ بينظير ڀٽو جي پي آءِ اي کيس ۾ آزادي سميت ڪيترن ئي پارٽي اڳواڻن خلاف ڪيس ختم ڪرڻ اهو سڀ ڊيل جو نتيجو آهي. دلچسپ ڳالهه اها آهي ته صدر مشرف پنهنجي ڪتاب "In the Line of Fire" ۾ بينظير ڀٽو جي والد ۽ اڳوڻي وزيراعظم ذوالفقار علي ڀٽو کي جمهوريت جي آڙ ۾ هڪ ڊڪٽيٽر جو نانءُ ڏنو آهي. ڪتاب جي مهوري تقريب جي ڪافي ڏينهن جي دير کانپوءِ بينظير ڀٽو دفاعي بيان ۾ چيو ته "مشرف هڪ غير منتخب ليڊر آهي. جڏهن ته ذوالفقار علي ڀٽو عوام جي دل جي ڌڙڪن هو." اڪبر بگٽيءَ جي قتل خلاف سمورو ملڪ سراپا احتجاج هو پر بينظير ڀٽو صاحب ڪافي دير کانپوءِ اڪبر بگٽي جي قتل خلاف هڪ مذمتي بيان جاري ڪندي چيو ته بگٽي جي قتل سان پاڪستان جي اتحاد ۽ سلامتي تي ناڪاري اثر پوندا. "بينظير ڀٽو صاحب جنرل پرويز مشرف خلاف ڪو به ابھرو بيان ڏئي جنرل مشرف کي ڪاوڙائڻ نه ٿي چاهي. بحر حال اقتدار حاصل ڪرڻ جي ڪوششن ۾ بينظير ڀٽو سڀ ڪجهه ڊاءِ ٿي لڳائي ڇڏيو آهي. وال اسٽريٽ جنرل جي ٽي مهينا اڳ واري هڪ اشاعت ۾ صدر مشرف کي "پسنديده آمر" جي لقب سان نوازيو ويو آهي. آمريڪا جو به ڪجهه اهڙو خيال آهي ته "آمريڪا 2007ع جي عام چونڊن ۾ صدر مشرف جي پاليسين جي پرپور حمايت ۽ مدد ڪندو." آمريڪين اهو به ورجايو آهي ته انهن چونڊن ۾ بينظير ڀٽو يا ان جي جماعت کي ملڪي سياست ۾ واپس اچڻ جو موقعو فراهم ڪيو ويندو.

ان حوالي سان جنرل مشرف ۽ بينظير ڀٽو ٻنهي لاءِ بهتر موقعو آهن. صدر مشرف نئين ليبرل اتحاد کي اعتماد ۾ وٺي پنجن سالن لاءِ باوردي صدر بڻجي سگهي ٿو. جڏهن ته بينظير ڀٽو آمريڪا ۽ جنرل مشرف جي ايجنڊا کي منهن ڏيندي جنهن سان ملڪ اندر ڪرندڙ ملٽري ساک کي سهارو ملي ويندو. تنهنڪري جنرل مشرف ۽ بينظير ڀٽو جو هڪ ٻئي جي ويجهو اچڻ ٻنهي جي مجبوري بڻيل آهي. بينظير ڀٽو

جو جيڪڏهن سياسي رڪارڊ ڏسبو ته 1990-8-6 کان 1988-12-2 پر اقتدار ۾ رهڻ دوران بينظير ڀٽو فوج کي خوش ڪرڻ لاءِ وسان نه گهٽايو. انهيءَ دور ۾ ”فوج جي ڪردار جي ساراهه ڪئي ۽ ”فوج لاءِ چئي ڏنو ته فوج سياست ۾ ملوث نه ٿي آهي. فوج کي تمغه جمهوريت سان نوازيو ويو. فوج ۽ عوام هڪ آهن.“ سان ڪيترن ئي رٽائر فوجي آفيسرن کي سول محڪمن ۾ وڏا عهدا ڏنا. فوج جي ملازمن کي فارغ ڪرڻ کان گريز ڪيو ته جيئن فوجي ادارن تي منفي اثر نه پون. افغان پاليسي بدستور فوج جي ڪنٽرول ۾ ڏنائين صدر اسحاق جا ٻه نياڻا اهم سرڪاري عهدن تي ڀرتي ڪيائين. پاڪستان جي چئن صوبن مان ٽن صوبن تي فوج جا جنرل گورنر مقرر ڪيائين. سان دفاعي بجيت ۾ زبردست اضافو ڪري فوج کي خوش رکيو. بينظير ڀٽو جي اقتدار واري ٻي ٿرم 1996-11-5 کان 1993-10-19 تائين فوجي جنرلن خلاف رويو محتاط رڪيائين ملٽري جي معاملن ۾ الجھڻ کان پاسو ڪيائين. حڪومت پاران رمزي يوسف کي گرفتار ڪري آمريڪا حوالي ڪيو ويو. رمزي يوسف آمريڪا کي گهريل هو. 1995ع ۾ آمريڪا جو دورو ڪري 348 ملين ڊالرز جو آمريڪي اسلحو خريد ڪيو جنهن تي 1990ع ۾ آمريڪا پاران پابندي لڳل هئي. 1996ع ۾ آءِ ايم ايف جي منع باوجود دفاعي بجيت کي گهٽ نه ڪيو ويو. رٽائر جنرل سول محڪمن جي اعليٰ عهدن تي فائز رهيا. خاص ڪري 5_1994ع ۾ قومي بجيت ۾ سول ملٽري ملازمن جي پگهارن ۾ 35 سيڪڙو واڌ آندي پاڪستاني دفاع کي ميزائل سان مسلح ڪيو.

بينظير ڀٽو جي فوج سان واسطن کي مدنظر رکندي فوج پاران توقع ڪئي پئي وڃي ته لبرل ۽ ترقي پسند ۽ روشن خيال پيپلزپارٽي اقتدار ۾ اچڻ سان پاڪستان جي فوج جو ڪافي ڀلو ٿيندو. هن وقت جيڪا آنگر فوج تي ڪجي ٿي ۽ فوج جي ڪردار تي تنقيد ٿئي ٿي. پيپلزپارٽي جي اقتدار ۾ اچڻ سان ان ۾ گهٽتائي ايندي ملا ۽ ملٽري لائسنس واري الزام کان به فوج پاڪ ٿي ويندي افغان، طالبان جو مسئلو به پيپلزپارٽي حڪومت لاءِ مٿي جو سور بڻيل هوندو تنهنڪري ايندڙ پنجن سالن لاءِ جنرل پنهنجو سمورو بار لاهي پ پ پ جي مٿي تي رکي ڇڏيو آهي. ڇاڪاڻ جو هي ملڪ جنرلن جي لاءِ آهي ۽ جنرلن لاءِ وجود ۾ آيو آهي تنهنڪري فيصلو به جنرل ڪندا. هن ملڪ ۾ عوام جي راءِ عوام جو ووٽ ۽ عوام جي مسئلن جي ڪا خاص اهميت ناهي. هتان جو عوام جيئي جيئي ۽ هاءِ هاءِ ۾ پنهنجي زندگي گذاري ٿو ڇڏي.

تاريخ : 19-12-2006ع

حماس ۽ الفتح وچ ۾ چڪتاڻ ۽ آمريڪي ايجنڊا

فلسطيني صدر محمود عباس پاران وقت کان اڳ صدارتي ۽ پارلياماني چونڊ ڪرائڻ جي اعلان کانپوءِ فلسطين ۾ حماس ۽ الفتح تنظيم وچ ۾ ويڙه جو هڪ نئون سلسلو شروع ٿي ويو آهي. صدر محمود عباس فلسطيني وزيراعظم اسماعيل حانيا تي الزام مڙهيندي چيو آهي ته وزيراعظم اسماعيل حانيا قومي يڪجهتي واري حڪومت جي جوڙجڪ ۾ ناڪام ٿي چڪو آهي ۽ ملڪ خانہ جنگيءَ جو شڪار ٿي ويو آهي. هڪ اسرائيلي فوجي جي اغوا جي نتيجي ۾ اسرائيل پاران جوابي ڪارروائيءَ ۾ پنج سو فلسطيني شهيد ۽ چار هزار کان وڌيڪ ماڻهو زخمي ڪيا ويا. ٻي طرف وزير اعظم اسماعيل حانيا، صدر محمود عباس جي غير جمهوري ۽ غير آئيني فيصلن جي مذمت ڪندي چيو آهي ته صدر کي جمهوريت جي تقدس جو احترام ڪرڻ گهرجي ها. صدر جي الزامن کي رد ڪندي حانيا چيو ته مغربي ملڪن حماس جي جمهوري حڪومت کي اڃ تائين تسليم ناهي ڪيو. اسان جي اقتدار ۾ اچڻ سان مغربي ملڪن اقتصادي ۽ معاشي پابنديون هڻي فنڊ بند ڪري ڇڏيا آهن. اسان کي اسرائيلي مطالبن آڏو سرجهڪاڻن تي مجبور ڪيو وڃي ٿو. صدر محمود عباس به مغربي ملڪن جي ايجنڊا تي ڪم ڪري رهيو آهي.

صدر محمود عباس ۽ وزيراعظم اسماعيل حانيا وچ ۾ وڌندڙ تڪرار سبب فلسطين جون حالتون خراب ٿي چڪيون آهن. روزانو ڪيترن ئي ڪارڪنن کي شهيد ۽ زخمي ڪيو وڃي ٿو. زبردست چڪتاڻ وارو ماحول آهي. حماس جي ڪارڪنن غزه ۾ صدارتي محل تي فائرنگ ڪئي حملي وقت محمود عباس محل ۾ موجود ڪونه هو. هو مغربي ڪناري ۾ موجود هو. ان حملي ۾ صدارتي محل جو هڪ محافظ مارجي ويو. ان حملي کان اڳ حماس جي اڳواڻ ۽ وزيرخارجا محمود الظاهر تي خوني حملو ڪيو ويو. نتيجي ۾ سندس گارڊ مارجي ويو. ان حملي ۾

سندس پٽ جي زخمي ٿيڻ جا اطلاع پڻ مليا آهن. اهڙي خراب صورتحال جي پيش نظر سعودي عرب، مصر ۽ اردن تياڪڙي ڪري پنهنجو ڪردار نپاڻڻ چاهين ٿا. انهن ملڪن جي سربراهن الفتح ۽ حماس جي اڳواڻن سان ڳالهيون ڪري جنگ بندي لاءِ کين راضي ڪري ورتو آهي. پر اهڙي جنگبندي کانپوءِ به ٻنهي تنظيمن جا ڪارڪن هڪٻئي تي حملا ڪري رهيا آهن.

فلسطين جي آزاديءَ لاءِ طويل 40 سالا ويڙهه جي تاريخ رکندڙ تنظيم الفتح، جيڪا فلسطين جي ڌرتيءَ جي انچ انچ جي محافظ هئي ۽ فلسطيني عوام جي رت جي قطري قطري جي محافظ هئي. اڄ اها تنظيم مغربي ملڪن ۽ اسرائيل جي ايجنڊا تي ڪم ڪري پنهنجن ئي هر وطن جنگجوئن جو خون وهائي رهي آهي. اسان مڃون ٿا ته فلسطين جي صدر ياسر عرفات 1988ع ۾ اسرائيل کي تسليم ڪندي جنگ کان پري رهي پر امن رهڻ جي پاليسي اختيار ڪئي هئي پر هو پنهنجن جو خون وهائڻ ڪڏهن به پسند نه ڪندو هو. اها حماس ان دور ۾ به هئي ۽ هينئر به پنهنجو وجود رکي ٿي. ان زماني ۾ هلڪيون هلڪيون ٻنهي تنظيمن وچ ۾ خونريزيون ٿينديون هيون. پر ياسر عرفات پنهنجي ڏاهپ ۽ وسيع سياسي تجربي تحت ڪم ڪري امن سان هلائيندو آيو. هينئر الفتح جي رويي تي دنيا جي مظلوم ماڻهن ۽ ملڪن پاران ڏک ۽ ڪاوڙ جو اظهار ڪيو وڃي ٿو. 2006ع ۾ حماس پاران پارلياماني چونڊ ڪٽڻ ۽ حڪومت جون واڳون سنڀالڻ کانپوءِ صدر محمود عباس حڪومت کان مطالبو ڪندو پئي آيو ته هو اسرائيل کي تسليم ڪن. پر فلسطين جو چونڊيل وزيراعظم اسماعيل حانيا اهڙو مطالبو رد ڪندي چيو آهي ته هو اسرائيل کي تسليم ڪرڻ بدران اقتدار کي ٽڌي گهر واپس وڃڻ پسند ڪندو.

فلسطين جي ٻنهي گروپن ۾ چڪتاڻ سبب هڪ ٻئي جو خون وهائڻ جي حوالي سان اسرائيلي وزيراعظم شمعون پيريز تبصرو ڪندي چيو آهي ته اسان لاءِ انتهائي خوشي جي ڳالهه آهي ته فلسطيني پاڻ ۾ دست گريبان آهن. فلسطيني جنگجوئن جي گن جو منهن جيڪو اسرائيل تي تائيل هوندو هو ان جو منهن هينئر فلسطيني ماڻهوءَ جي سيني ڏانهن تائيل نظر اچي ٿو. فلسطين ۾ اهڙيون حالتون اسان لاءِ انتهائي خوشيءَ جو باعث بڻيل آهن. اسرائيل اهو ئي سڀڪجهه ڏسڻ پيو چاهي. شمعون پيريز اسرائيلي خفيه ادارن جي ساراهه ڪندي چيو آهي ته ”اسرائيلي خفيا ادارا ان سلسلي ۾ ڪاميابيون حاصل ڪن پيا. حماس حڪومت کي ناڪام بڻائڻ لاءِ اهڙن منصوبن تي عمل ڪري رهيا آهن. جنهن جا نتيجا جلد سامهون ايندا.“

الفتح گروپ جي اڳواڻ توفيق تراوي 18 آڪٽوبر تي انٽرويو ڏيندي چيو آهي ته اسان سول وار جي ڏاڪي تي اچي پهتا آهيون. حماس وارا هٿيار جمع ڪري رهيا آهن. جيڪي ڪڏهن به استعمال ڪري سگهن ٿا. الفتح حماس کي

چٽاءُ ڏنو آهي ته خانہ جنگي ٿيڻ واري آهي ۽ حماس کي وڌيڪ وقت نٿو ڏئي سگهجي. ان سلسلي ۾ اسان ٺيڪ وقت ۽ جڳهه جو تعين ڪري ملٽري آپريشن ڪنداسون. جنهن سان حماس جو وجود ئي متڄي ويندو. ٻي طرف فلسطيني صدر محمود عباس آمريڪا، اردن ۽ مصر کي چيو آهي ته حماس اسان جي خلاف جنگ جي تياري ڪري رهي آهي ۽ اسان به جنگ لاءِ تيار آهيون. هي جنگ غزه کان شروع ٿيندي ۽ ويسٽ بئنڪ تائين ڦهلجي ويندي فلسطيني وزيراعظم اسماعيل حانيا الفتح جي اهڙن خدشن بابت يقين ڏياريو آهي ته ”هو ڪڏهن به سول وار جي اجازت نه ڏيندو ۽ هو فلسطيني ماڻهو جي ڪرندڙ خون جي هر قطري جو محافظ ۽ نگهبان آهي.“

جنوري 2006ع ۾ فلسطين جي عام چونڊن ۾ حماس کي مليل سوپ جي نتيجي ۾ اسماعيل حانيا فلسطين جي اقتدار جي واڳ سنڀالي ۽ وزيراعظم جي عهدي جو حلف کڻي ورتو. اسماعيل حانيا اقتدار سنڀالڻ کانپوءِ فلسطين جي قومي فوج ٺاهڻ ۽ عوام جي روزگار لاءِ ننڍن ڪارخانن ۽ فيڪٽرين کي لڳائڻ لاءِ قرض ڏيڻ جو اعلان پڻ ڪيو. هو فلسطين کي وڌيڪ متحد ۽ مضبوط ڪرڻ جا ارادا رکي ٿو. اسماعيل حانيا جي ترقي پسند پروگرامن کي ڏسندي ۽ عوام ۾ حماس جي مقبوليت کي مدنظر رکندي اسرائيل حماس کي پنهنجي لاءِ خطرو سمجهي ٿو ۽ اسرائيل، آمريڪا ۽ صدر محمود عباس سان ملي ڀڳت ڪري حماس جي حڪومت کي ڪمزور ڪرڻ جون ڪوششون ڪري ٿو. آمريڪي حڪومت حماس جي حڪومت خلاف الفتح جون خدمتون حاصل ڪري فوجي ۽ مالي مدد شروع ڪري ڇڏي آهي. ”الفتح مليشيا“ کي آمريڪا کان هٿيار ملي چڪا آهن. جنهن کي حماس حڪومت خلاف استعمال ڪيو ويندو. ان حوالي سان آمريڪا الفتح تي شفقت جو هٿ ڦيري ڇڏيو آهي. آمريڪا 42 ملين ڊالر الفتح کي امداد طور ڏنا آهن ته جيئن هو ايندڙ چونڊن ۾ حماس کي شڪست ڏيئي سگهي. آمريڪا جي خاص فنڊ مان محمود عباس جي حفاظت لاءِ ذاتي سيڪيورٽي مليشيا تيار ڪئي پئي وڃي. ان سلسلي ۾ وڌيڪ 5 ملين ڊالر الفتح کي ڏنا ويندا ساڻ فلسطين ۾ نوان پبلڪ اسڪول کولڻ ۽ ٻين عوامي ترقياتي ڪمن لاءِ فنڊ مهيا ڪيا ويا آهن ته جيئن الفتح تنظيم جي فلسطيني عوام ۾ ڪجهه پذيرائي ٿئي. الفتح کي امداد ڪرڻ جي حوالي سان آمريڪي قونصليت جنرل، جيڪب والز چيو آهي ته الفتح کي امداد ڏيڻ ڪا نئين ڳالهه ڪونهي. اهو سڀڪجهه آمريڪي پروگرام جو هڪ حصو آهي. گذريل ڪيترن ئي سالن کان آمريڪا ويسٽ بئنڪ ۽ غزا ۾ سياسي نظام ۽ سول سوسائٽي آرگنائيزيشن کي پروموت ڪرڻ لاءِ سرگرم رهيو آهي. آمريڪا ڪنهن به مخصوص پارٽي کي مدد ڪونه ڏئي ڪري پر انهن جي مدد ڪري رهيا آهيون جيڪي فلسطين ۾ رتوچاڻ کان

پاڪ معاشري جا حامي ۽ عدم تشدد جا پيروڪار آهن.

حماس جي اڳواڻن الفتح تي الزام مڙهيندي چيو آهي ته اهي اسرائيل جي مفادن لاءِ ڪم ڪري رهيا آهن. حماس جي اڳواڻ قانوندان فاتي الحماڊ چيو آهي "تہ الفتح کي آمريڪي امدا سان حماس جي حڪومت کي ختم ڪيو ويو آهي. هن وقت حماس لاءِ هڪ وڏو چئلينج سامهون آهي. اسان هر چئلينج جو مقابلو ڪنداسين". ٻي طرف آمريڪي اداري اين ڊي آءِ نيشنل ڊيموڪريٽڪ انسٽيٽيوشن طرفان پڌرو ڪيو ويو آهي ته هنن الفتح ۽ فلسطين جي ٻين سيڪيولر تنظيم سان ڳالهائين ڪيون آهن ته اهي ڪيئن ايندڙ عام چونڊن ۾ بهتر پوزيشن حاصل ڪري حماس کي پوئتي ڌڪي ڇڏينديون. هاڻي ڏسڻو آهي ته اين ڊي آءِ جو فارمولو. ووٽ جي تقدس کي پائمال ڪري ڪيئن تو الفتح کي ڪاميابي سان همڪار ڪري

جنوري 2006ع جي عام چونڊن ۾ حماس جي ڪاميابي کانسواءِ آمريڪا اسرائيل جي اعليٰ سرڪاري وفدن ۽ خفيا ايجنسين هڪ گڏجاڻي ڪري حماس کي اقتدار کان ڌار ڪرڻ جي سازش ستي هئي. ان منصوبي تحت فلسطيني حڪومت تي معاشي پابندي هڻي عوام کي مجبور ڪرڻو هو ته جيئن بڪ ۽ بيروزگاري ۽ تنگ مالي کان مجبور ٿي حماس حڪومت جي خلاف اڻي ڪڙا ٿين ۽ ملڪ ۾ احتجاجن وارو ماحول پيدا ڪري حماس حڪومت کي ڪمزور ڪن. ان کان پوءِ اسرائيل ڪيترائي ڀيرا حماس حڪومت کي اڪسان ۽ حملي لاءِ جواز پيدا ڪرڻ جا بهانا تلاش ڪندو پئي آيو. ان سلسلي ۾ اسرائيل پاران حماس جي وزير ۽ چونڊيل ميمبر پارليامينٽ کي غير قانوني طور اغوا ڪيو ويو اسرائيل پاران پنهنجي هڪ فوجي گيلڊ سيلٽ جي اغوا جو الزام حماس حڪومت تي مڙهيندي فلسطين تي زميني ۽ فضائي حملو ڪيو. ان آپريشن کي اسرائيل "سمرين" جو نالو ڏنو جنهن ۾ 275 فلسطيني شهيد ۽ 1463 زخمي ٿيا. ان حملي ۾ غزه جي پاور پلانٽ کي به تباهه ڪري شهر کي ڪيترن ئي ڏينهن لاءِ انڌيري ۾ رکيو ويو.

يورپي يونين ۽ آمريڪا وارا حماس حڪومت کي دهشتگرد قرار ڏئي فلسطين مٿان اقتصادي ۽ معاشي پابنديون هڻي ڇڏيون آهن. اسرائيل پاران مصر کان فلسطين ويندڙ رستا بند ڪيا ويا آهن. اسرائيل ان جو سبب حماس کي ملندڙ مالي ۽ فوجي مدد ٻڌائي ٿو. ساڻ فلسطيني ماهيگيرن کي کلي سمند ۾ مڇي مارڻ تي به پابندي هڻي ڇڏي آهي خلاف ورزي ڪرڻ واري ماهيگيرن کي گولي هڻڻ جو حڪم ڏئي ڇڏيو آهي. اسرائيلي ناڪابندي سبب فلسطيني فروٽ ۽ سبزيون ٻاهرين ملڪن ڏانهن موڪلي نٿا سگهجن. هن سال سنگترن جو فصل خراب هئڻ سبب سمند ۾ اڇلايو ويو. غزه ۾ پهچندڙ عام واهي وارين شين تي اسرائيل پاران

وڌيڪ ٽيڪس لڳائي وئي آهي. اسرائيل جي اهڙين پابندين سان فلسطيني عوام جي حالت انتهائي خراب ٿي چڪي آهي. غزه جي 1.4 ملين آبادي پهريان ئي غربت جي زندگي گذاري رهي آهي. UNRWA پهريان ئي 83 هزار غريب ماڻهن جي سھائتا ڪري خوراڪ مهيا ڪري رهيو آهي. هن وقت غزه جو بارڊر بند هئڻ سبب ۽ بجلي بند هجڻ ڪري 150 ڪارخانن مان صرف 40 ڪارخانا هلي رهيا آهن. جيڪي هيوي جنريٽر جي مدد سان هليا وڃن ٿا. حماس حڪومت ڪيترن ئي مهينن کان فنڊن جي کوٽ سبب سرڪاري ملازمن کي پگهارون نه ڏيئي سگهي آهي. آمريڪي دٻاءُ سبب ورلڊ بئنڪ يورپي يونين ۽ عرب بئنڪ حانيا حڪومت جي مدد ڪرڻ کان قاصر آهن. جنهن ڪري فلسطين جي سرڪاري ملازمن پاران ڇهن مهينن کان پگهار بند هئڻ ڪري 2 سيپٽمبر تي سموري ملڪ ۾ هڙتال جو سڏ ڏنو ويو هو.

UNRWA جي ڪمشنر جنرل ڪيرن ابو زياد نيويارڪ ۾ پنهنجي دوري دوران انٽرنيشنل ڪميونٽي کي درخواست ڪئي آهي ته غزه ۾ امن فورس موڪلي وڃي ۽ فلسطيني عوام تي ٿيندڙ اسرائيلي ظلمن کي روڪڻ ۾ مدد ڪن. آمريڪي سيڪريٽري اسٽيٽ ڪونڊوليزا رائيس مشرقي وسط جي اهم دوري دوران صدر محمود عباس سان وڏي خوشگوار موڊ ۽ ماحول ۾ ملاقات ڪئي. محمود عباس کي آمريڪي مدد ۽ سهڪار جو مڪمل يقين ڏياريو پئي طرف صدر محمود عباس جي چونڊ بابت اعلان کانپوءِ برطانوي وزيراعظم ٽوني بليئر فلسطين جي دوري تي پهتو. جتي الفتح جي اڳواڻن سان ملاقاتون ڪري صدر محمود عباس جي فيصلن جي تائيد ڪئي ۽ الفتح کي مڪمل سهڪار ۽ تعاون جو يقين ڏياريو. برطانوي وزير اعظم حماس جي اڳواڻن سان ملڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو. فلسطيني عوام جي ووت سان جڙيل حڪومت کي ختم ڪرڻ جون ايڏيون وڏيون سازشون ۽ عوام کي ملندڙ سزائون آمريڪا کي نٿيون سونهن. ڇاڪاڻ ته جمهوريت ۽ امن جو چيمپين آمريڪا دنيا ۾ صرف پاڻ کي سمجهي ٿو. هو هڪ ڪمزور ملڪ جي ڪمزور عوام جي منتخب جمهوري حڪومت کي ختم ڪرڻ لاءِ اسرائيل جي ملي پگت سان ظالماڻيون ڪارروايون ڪري ڇاڻو ثابت ڪرڻ چاهي؟ ساڻ فلسطين جي پنهنجي تنظيمين تي فرض عائد ٿو ٿئي ته هو جنگ ڪرڻ بدران عوام جي سک سلامت تي. بک، بيروزگاري وارن مسئلن تي ڌيان ڏين. فلسطيني عوام جنگ جو نه پر امن ۽ پائيداري جي خواهش رکي ٿو.

تاريخ: 27-12-2006

آصف علي زرداري آڏو ملڪي ۽ غير ملڪي چئلينجز

”محترم بينظير ڀٽو جو آمريڪا تي ڀروسو هو پر 6-آگسٽ 1990ع تي ان جي جمهوري حڪومت کي برطرف ڪيو ويو. ان وقت جي صدر اسحاق خان سان ملاقات ڪرڻ وارو آخري شخص آمريڪي سفير هو. آمريڪا، صدر اسحاق خان جي ان عمل کي هڪ آئيني تبديلي ۽ پاڪستان جي عوام جو اندروني مسئلو قرار ڏنو.“ بينظير ڀٽو هڪ اداري تي الزام لڳائيندي چيو هو ته هن جي منتخب حڪومت کي برطرف ڪرڻ جو آرڊر ان اداري تيار ڪيو هو. محترم بينظير جو چوڻ هو ته ان اداري اسحاق خان کي چيو ته جيڪڏهن بينظير ڀٽو مينيت پر اڪثريت حاصل ڪري ورتي ته توکي صدارتي عهدي تان فارغ ڪري يحيٰ بختيار کي آڻيندي 1989ع ۾ ان اداري جو هڪ شخص منهنجي مٿس (آصف علي زرداري) وٽ اچي پهتو ۽ چيائين ته هڪ عورت کي سيليوٽ اسان نٿا ڪري سگهون. بينظير کي اوهان چئو اوهان (آصف) کي وزير اعظم بڻائي ڇاڪاڻ جو اسان کي پ پ پ مان ڪا به شڪايت ڪانهي، (هي سمورو پٿر اگراف ماهوار رسالي هيرالڊ جنوري 2001ع تان ورتل آهي جنهن ۾ محترم بينظير صاحب جو يادگار انٽرويو شايع ٿيل آهي).

2001ع کان ويندي 2008ع تائين ان اداري جنهن 1990 ۾ بينظير ڀٽو کي اقتدار کان الڳ ڪيو هو، سو آصف علي زرداري تي 2001ع کان باقاعده ڀرور ڪندو آيو. ان ئي اداري سان وابستگي ڳنڍيندي فخر سان ان اداري جو ماڻهو سڏرائيندڙ پير پاڳارو به ائين چونڊو آيو آهي ته بلاول زرداري اسان جو ماڻهو آهي، تازو آصف علي زرداري جي صدارت تي عهدي لاءِ چونڊ ۾ پير صاحب پ پ پ سان سالن جون رنجشون ختم ڪري آصف علي زرداري جي حمايت ان ڪري ڪئي ته اهو حساس ادارو آصف علي زرداري کي صدر ڏسڻ ٿو چاهي آصف علي زرداري جي اڪثريت سان چونڊجڻ کان پوءِ پير صاحب آصف علي زرداري کي مبارڪون ڏيندڙ چيو ته ”گجها ادارا مون کان وڌيڪ آصف زرداري

جي ويجهو آهن.“ هن جو هي جملو پنهنجي حساب ۾ وڏي اهميت رکي ٿو ان بيان مان خاص مقصد اهو ٿو نڪري ته اهو حساس ادارو آصف علي زرداري جي حق ۾ آهي.

آصف علي زرداري کي صدارت تائين رسائيندڙ ڌرين ۾ فنڪشنل ليگ کانسواءِ ايمر ڪيو ايمر، مولانا فضل الرحمان ۽ ق ليگ جو اهو جتو جيڪو صرف ان خفيه اداري جي اشاري تي هلندو آهي ان گروپ به صدارت لاءِ آصف جو پيرپور ساٿ ڏنو ساڻ شير پاڻو امين فهيم ۽ قاضي حسين احمد تائين حمايت ۾ ميدان تي لهي آيا. اهو سمورو ڪرتب آصف علي زرداري جو ڪونه هو. اهو سمورو ڊرامو ان اداري رٿيو هو. ۽ ان جي آڻيروارد سان آصف علي زرداري صدارت جو اعليٰ منصب ماڻي ورتو.

هاڻي سوال اهو ٿو اڀري ته آخر ڪهڙي ضرورت پئي ته آصف کي صدر بڻايو وڃي؟ ان جا ٻه اهم سبب آهن جنهن جي حل لاءِ نه صرف ڪامورا شاهي پر خاص حساس اداري به ان جي حمايت ڪري ڇڏي پهرين سبب آهي ملڪ ۾ وڌندڙ طالبانائيزيشن کي ٻيو اهم مسئلو آهي، ملڪي اقتصادي ڏيوالپڻو ڪنٽرول ڪرڻ. نائن اليون کان طالبان، افغانستان کان پوءِ پاڪستان ۾ پنهنجو ”طالبان ايمپائر“ تعمير ڪرڻ چاهين ٿا، طالبان جون اڪيون نه صرف ملڪ جي اقتدار تي قبضو ڏسڻ چاهين ٿيون پر ايتي اثاثن کي پنهنجي قبضي هيٺ آڻڻ ۽ ملڪ ۾ اسلامي راڄ نافذ ڪرڻ به سندن منشا ۾ شامل آهي. ان حوالي سان طالبان جو مضبوط نيٽ ورڪ آهي. خود ڪش حملن جي مهارت رکن ٿا، تازو وزير اعظم جي گاڏي تي حملو ڪرڻ واه ڪينٽ ۾ مشين آرڊيننس فيڪٽري جي گيت تي خود ڪش حملو ڪرڻ ۽ 6 سيپٽمبر تي جنهن وقت صدر پاڪستان جي صوبائي اسيمبلي ۾ سينيٽ ۽ قومي اسيمبلي جي ايوانن ۾ چونڊ جو مرحلو هلي رهيو هو ته ٺيڪ انهيءَ دوران پشاور ۾ هڪ پوليس چوڪي تي آپگهاتي حملو ڪيو ويو. انهن ٽنهي حملن جي طالبان تحريڪ وارن ذميواري قبول ڪئي آهي.

اهڙي قسم جي خطرناڪ حملن پويان خطرناڪ عزائم لڪل آهن. طالبان تحريڪ هن وقت حڪومتي رٿ لاءِ زبردست چئلينج بڻيل آهي. تنهنڪري فوج جمهوري قوتن کي آڏو آڻي مسئلي کي حل ڪرڻ چاهي ٿي. ٻيو مسئلو ملڪ ۾ اقتصادي ۽ معاشي تباهي آهي. صدر مشرف جي غلط پاليسين سبب ناٿو ملڪ مان ترانسفر ٿي پر ڏيهي بئڪن ڏانهن اماڻيو ويو آهي. تنهنڪري افراط زر ڦهلجڻ سبب بڪ، بيروزگاري پنهنجي عروج تي پهچي ويون آهن. طالبان ملڪ اندر خطرناڪ ويڙهه ۽ غلط مالياتي پاليسين ڪرڻ افراط زر پيدا ٿي پئي آهي تنهنڪري هن ملڪ جو اقتدار آصف علي زرداري ۽ پ پ پ کي مليو آهي جيئن 1971ع جي جنگ کان پوءِ ذوالفقار علي ڀٽو کي ملڪ ڪنڊر جي صورت ۾ مليو هو.

ذوالفقار علي ڀٽو چئلينج سمجهي پنهنجي ڏاهپ سان هن ملڪ کي ڏهن

مان ڪيڏن ۾ ڪامياب ويو ۽ فوج جو وقار بلند ڪيو اهڙي طرح آصف علي زرداري جيڪو بظاهر عوامي مينڊيٽ ذريعي صدر چونڊجي آيو آهي. دراصل اها هتان جي سلجهيل ماڻهو کي خبر آهي ته هن ملڪ ۾ عوامي مينڊيٽ هميشه فوجي بوتن هيٺان ڪچليو ويو آهي. دراصل ظاهري طور ڪجهه ٻي طرح نظر ايندو آهي جڏهن ته اندروني ڳجهه ڳوه واري سياست ٻي طرح ٿيندي آهي جنهن جي ڄاڻ عوام کي ڪافي دير سان پوندي آهي.

بهر حال آصف علي زرداري چونڊيل صدر آهي جنهن لاءِ ملڪ جو هر ماڻهو سندس احترام ڪري ٿو. هتي وڏي يقين سان چئي سگهجي ٿو ته آصف علي زرداري هن وقت ڪافي ميجوئر آهي هن صاحب ”پاڪستان ڪيپ“ جو نعرو هڻي ملڪ جي مقتدر ڌرين اڳيان پنهنجي ڏاهپ جو ڏاڪو ڄمايو آهي. ڪيترن ماڻهن جو اهو خيال آهي ته آصف علي زرداري ماضيءَ جيان ڪريشن ڪندو. ڇاڪاڻ جو سنڌ حڪومت جي ڪاروهنوار کي ڏسندي محسوس ٿو ٿئي ته صرف ارڙهين گريڊ کان ٻاويهين گريڊ جي آفيسرن کان پوسٽنگ جي سلسلي ۾ ڪيتري رشوت ورتي وڃي ٿي. منهنجي خيال ۾ سنڌ ۾ رشوت، پنجاهه پرسنٽ ڪميشن ونڊ جي آصف علي زرداري کي خبر ناهي. جڏهن اها خبر پيس ته هو ضرور سنڌ حڪومت جي ڪن مهٽ ڪندو. ان مان اسان اندازو هڻندا سين ته آصف علي زرداري جنهن تي مسٽر نئين پرسنٽ جا الزام لڳايا ويا هئا. اهڙي طرح هر پارٽي کي پاڪ ۽ صاف رکندو ۽ وزيرن کي به مسٽر پنجاهه پرسنٽ جي داغ کان بچائيندو. هن جي سياست جو بنياد پ پ پ آهي. ساڻ پتو خاندان جي شهيدن جو ريتورٽ شامل آهي. جنهن ذريعي صدارتي اعزاز ماڻيو اٿائين. سنڌ جي عوام جي آصف سان محبت صرف ۽ صرف پ پ پ ۽ بينظير پتو جي ڪري آهي. آصف علي زرداري کي هتي اقتصادي معاشي ۽ طالبان جي ويڙهاڪن کي منهن ڏيڻ وارا مسئلا درپيش آهن ته ٻي طرف سياسي اپوزيشن آهي. جيڪي ن ليگ ۽ وڪيلن جي تحريڪ، اي پي ڊي ايم، عمران خان، شيخ رشيد ليگ سامهون آهن. جيڪي پ پ پ حڪومت کي ڪمزور ڪرڻ لاءِ ڪسر نه ڇڏيندا.

تنهنڪري خاص ڪري پنجاب ۾ پ پ پ حڪومت ۽ آصف علي زرداري کي مفاهمت وارو رويو اپنائڻو پوندو. گورنر سلمان تاثير جيڪي بيان گهڙي رهيو آهي ان سان آصف لاءِ ڪوڙ ساريون پريشانون جنم وٺنديون. تنهنڪري هن وقت آصف علي زرداري تي وڏي ذميواري عائد آهي ته هو ملڪ جي سڀني سياسي پارٽين سان مفاهمت وارو رستو اختيار ڪري کين ساڻ کڻي هلي. آصف علي زرداري اهو بهتر چيو ته جمهوريت کي مستحڪم ۽ پارليامينٽ جي مضبوطي لاءِ ڪم ڪيو ويندو. جمهوري عمل مڪمل ٿي چڪو آهي هاڻ وفاق کي مضبوط ڪيو وڃي” اگر آصف علي زرداري اهو مقصد گڏيل مفاهمت ۽ پارليامينٽ ۾ وينل سياسي حمايتين جي اتحاد تحت کڻي هليو ته اقتدار جي ڊگهي عمر ماڻيندو.

ڏيهي جانچ ادارن تان بينظير ڀٽو جو ڪڇيل ويساھ

18 آڪٽوبر واري سانحي نه صرف ملڪ جي هر طبقي کي فڪرمندي ۽ پريشانيءَ ۾ مبتلا ڪري ڇڏيو آهي پر ان سان گڏ اهو سوال به اٿاريو آهي ته آخر هن ملڪ جو ڇا ٿيندو ۽ حڪمران ڇا ٿا ڪن ۽ عوام جو ڇا ٿيندو؟ ٻي طرف ملڪي حالتن جي حوالي سان عالمي سطح تي تشویش جو اظهار ڪيو ويو آهي. 18 آڪٽوبر واري واقعي تي عالمي اڳواڻن، يورپي يونين جي اڳواڻن، قوام متحده جي اڳواڻن ۽ مختلف ملڪن جي سربراهن ۽ سفارتڪارن بينظير ڀٽو سان همدردي جو اظهار ڪري خيريت معلوم ڪئي. جڏهن ته آمريڪا ۽ چين جي سفارتڪارن به بلاول هائوس وڃي 18 آڪٽوبر واري سانحي ۾ بينظير ڀٽو تي قاتلائي حملي جي مذمت ڪندي همدرديءَ جو اظهار ڪيو.

سال 2007ع ۾ ٽوٽل ستاويهه خوکش حمل ٿيا. جيڪي پاڪستان جي مختلف علائقن ۾ ٿيا. انهن حملن ۾ هزارين بيگناهه ماڻهو مارجيا ويا ۽ زخمي ٿيا. انهن ستاويهه خوکش حملن مان 18 آڪٽوبر تي بينظير ڀٽو جي جلوس تي ٿيل حملو سڀ کان وڌيڪ خطرناڪ هو. جنهن ۾ ڏيڍ سئو ماڻهو مارجيا ويا ۽ ساڍا پنج سئو ماڻهو زخمي ٿيا ان خوکش حملي جو اطلاع حڪومت سنڌ پاران پ پ جي قيادت کي ڏنو ويو هو هاڻ جڏهن ملڪ جون خفيه ايڄنسيون ڪراچيءَ ۾ ٻن دهشتگرد خوکش بمبارن جو ڪوچ لڳائي اڳواٽ اطلاع ڏئي خبردار ڪري سگهن ٿيون ته پوءِ آخر ڪهڙو سبب آهي جو انهن بمبارن کي پڪڙي نه ٿيون سگهن. يا نيٽ ورڪ تائين رسائي حاصل ڪري نٿا سگهن. اهڙين خدشن کي سامهون رکندي بينظير ڀٽو اهڙو مطالبو حڪومت آڏو رکيو آهي ته 18 آڪٽوبر واري سانحي جي جاچ عالمي خفيه ادارن کان ڪرائي وڃي ته جيئن اصل قاتل سامهون اچن ۽ انهن دهشتگردن جي نيٽ ورڪ کي آساني سان ختم ڪري سگهجي. بينظير ڀٽو خوکش حملي کان اڳ ۽ پوءِ به صدر مشرف کي خط لکي تن ماڻهن جا نالا ظاهر ڪيا هئا. جيڪي بينظير ڀٽو کي قتل ڪرڻ واري سازش ۾ ملوث آهن. بينظير ڀٽو اهو به چيو آهي ته جيڪڏهن مون کي آئنده ڪوبه نقصان پهتو ته ان جا ذميوار اهي ٿي شخص هوندا.

بينظير ڀٽو ڏيهي تحقيقاتي ادارن تي عدم اعتماد ڪندي بيان ۾ چيو ته اسان

جو ملڪي تحقيقاتي نظام بيڪار ۽ ناڪاره آهي. تنهن ڪري آمريڪا ۽ برطانيا کان مدد حاصل ڪئي وڃي. اهڙي قسم جي درخواست بينظير ڀٽو لکت ۾ حڪومت کي ڏني آهي. بينظير ڀٽو پنهنجي بيان ۾ دليل ڏيندي چيو ته لياقت علي خان، جنرل ضياءَ ۽ جنرل آصف نواز ۽ مير مرتضيٰ ڀٽو جي قتل جي حوالي سان اڄ تائين ڪا به مناسب تحقيقاتي رپورٽ سامهون نه آئي آهي. حڪومت پاڪستان بينظير ڀٽو جي درخواست تي اهو موقف اختيار ڪيو آهي ته 18 آڪٽوبر سانحي جي جاچ ملڪي تحقيقاتي ادارن کان ڪرائي ويندي پاهرين جاچ ادارن کان مدد حاصل نه ڪنداسين. هڪ طرف پاڪستاني جاچ ٽيمون ۽ خفيه ايجنسيون 18 آڪٽوبر واري سانحي جي جاچ ۾ مصروف آهن ته ٻي طرف پاهرين ملڪن جا ڪجهه خفيه ايجنٽ ان سانحي جي انفرادي طور جاچ ۾ مصروف آهن. ان قسم جا ايجنٽ انهن ملڪن سان وابسته آهن. جن جا هن خطي ۾ وسيع تر مفاد آهن. اهي ايجنٽ پنهنجون رپورٽون پنهنجن ملڪن ڏانهن اماڻيندا، جن بعد امڪان آهي ته اهي رپورٽون بينظير ڀٽو کي حاصل ٿين. پر ڏيهي خفيه ادارن جي چرپر کان واقف ٿي ڏيهي خفيه ايجنسين به پنهنجو ڪم تيزي سان شروع ڪري ڏنو آهي. ڏيهي ادارن جو خيال آهي ته 18 آڪٽوبر واري سانحي جي جاچ ۾ متان پوئتي رهجي وڃون ۽ پر ڏيهي خفيه ادارا اڳ نتيجا پرويز مشرف جي حوالي ڪن. ان عمل سان ساڪر متاثر ٿي سگهي ٿي سو به ان اداري جي جنهن اداري جي ماڻهن خاد، موساد جهڙي عالمي خفيه ايجنسين جا ايجنٽ بڻجي دشمن جي صفن ۾ گهڙي دشمن جا راز حاصل ڪري ورتا هجن. ملڪي حساس ادارن جي جتي عالمي طور ساڪر بيٺل آهي ۽ هڪ ڏاڪو ڄميل آهي ساڻ ڏيهه ۾ به پنهنجون سرگرميون جاري رکندا اچن. سياستدانن جا ٽيليفون ٽپ ڪرڻ سياسي اڳواڻن، صحافين کي نه صرف اغوا ڪري غائب ڪرڻ، پر نشان ڪرڻ سياسي پارٽيون ٺاهڻ انهن ۾ پئسا ورهائي طاقتور بڻائڻ ۽ پنهنجا سياسي مقصد حاصل ڪرڻ به ڏيهي ايجنسين جو ڪم رهيو آهي. ماضي ۾ ذوالفقار علي ڀٽو ۽ ضياالحق جهڙن طاقتور حاڪمن جا ٽيليفون ٽپ ڪرڻ جا به الزام لڳايا ويا هئا. خاص ڪري ملڪي اقتدار ڪنهن کان ڪسڻ ۽ ڪنهن کي نواڙڻ ۾ ايجنسين جو ڪردار نمايان رهي ٿو. ساڻ پر ڏيهي پاليسيون مرتب ڪرڻ ۾ ڀاڱي ڀائيوار آهن. خاص ڪري ڪشمير، افغان پاليسي مرتب ڪرڻ انهن ايجنسين جي ذمي آهي. جنهن ۾ ڪنهن به سياسي اڳواڻ جو عمل دخل نه هوندو آهي. هن وقت ان پاليسي جو نتيجو اهو نڪتو آهي ته طالبانائيزيشن پنهنجي نظريي ۽ Latest اسلحي سميت پاڪستان ۾ داخل ٿي چڪي آهي ۽ حڪومتي رت کي چٽلڻج ڪري رهيا آهن. ملڪ جي هر حصي ۾ طالبان جو اثر رسوخ وڌي وڃي چڪو آهي. هن وقت وزيرستان ۽

سوات ۾ سڌا سنوان سيڪيورٽي ايجنسين تي حملا ڪري نقصان پهچائي رهيا آهن ۽ اغوا ڪري ماري رهيا آهن. ان قسم جي ويڙهه بابت اهي به خدشا ظاهر ڪيا ويا آهن ته خفيه ادارن پاران ڪجهه Lapses آهن جنهن ڪري گهربل نتيجا حڪومت کي حاصل ٿي نٿا سگهن. آمريڪا ۽ برطانوي خفيه ادارا پاڪستاني خفيه ايجنسين تي ٻڌڻو ڏيڻ تي اختيار ڪرڻ جو الزام هڻي چيون ٿا ته پاڪستاني ايجنسيون طالبان جي مدد ڪن ٿيون ۽ خوڪش بمبارن جا ماسٽر مائنڊ به انهن خفيه ادارن ۾ موجود آهي. جنهن لاءِ جنرل مشرف آمريڪن تي وي ته اچي انٽرويو ڏيندي چيو ته ”خفيه ايجنسين جا ماڻهو ملوث ناهن پر ڪجهه رٿائڊ جنرل جيڪي 1979ع کان 1989ع تائين خفيه ادارن ۾ رهيا آهن انهن مان ڪجهه آفيسر ملوث ٿي سگهن ٿا.“ گذريل سال عالمي سطح تي برطانوي فوج جي خفيه ايجنسي جي هڪ سينيئر آفيسر پنهنجي حڪومت کي رپورٽ پيش ڪئي ان رپورٽ ۾ صدر جنرل مشرف کان مطالبو ڪيو ويو ته پاڪستان جي هڪ خفيه ايجنسي کي ختم ڪيو وڃي. ان جو وڏو سبب اهو ڏنائون ته دهشتگردي خلاف جنگ ۾ ڊبل گيم ڪري ٿي. اها ايجنسي طالبان دهشتگردن جي حمايت ڪري ٿي ته ٻي طرف دهشتگردي خلاف جنگ ۾ وڏي دعويٰ دار آهن. ان جي رد عمل ۾ صدر مشرف جواب ڏنو ته ”برطانيا پاڪستاني خفيه اداري کي ختم ڪرڻ بجاءِ پنهنجي دفاع واري وزارت کي ختم ڪري اسان جو خفيه ادارو هڪ ڊسپلنڊ فورس آهي ان ڊسپلنڊ اداري نه صرف ملا داد الله جي نشاندهي ڪري قتل ڪرايو پر چيني انجنيئرن جي قتل جي جاچ پڌري ڪري عبدالله محسود کي قتل ڪرايو. ان کانسواءِ 9 / 11 کان پوءِ آمريڪا کي مطلوب طالبان ۽ القاعده اڳواڻن کي گرفتار ڪري آمريڪا حوالي ڪيو. جتي آمريڪا پاڪستان لاءِ ٻئي پاليسي ۽ معيار رکي ٿو ته اتي اسان جا خفيه ادارا به آمريڪا خلاف ٻڌڻو ڏيڻ ۽ معيار رکي سگهن ٿا. انهن ايجنسين جتي آمريڪا لاءِ زبردست ۽ فيصلا ڪن نتيجا ڏنا آهن، ته وري مايوس ڪندڙ روبا... محسوس ڪرايا آهن.

سوال اهو ٿو اڀري ته آخري ڏيهي ايجنسيون خودڪش حملن، سانحن ۽ واقعن کي روڪڻ ۾ ڇو نه ٿيون ڪامياب وڃن. انهن خودڪش حملن جا اسباب ۽ ماسٽر مائنڊ ڇو نه ٿا گرفتار ٿين. ملڪي سالميت لاءِ مسئلا ڪٿا ڪندڙن جي نيت ورڪ کي ڇو نه ٿو ناس ڪيو وڃي. آخر ڇا ڳالهه آهي هيترو سارن سوالن جا جواب ناهن ته پوءِ عالمي خفيه ادارن جي رپورٽ بلڪل درست آهي ته ايجنسيون ڊبل گيم ڪن ٿيون. اهڙي قسم جي ڊبل گيم نه صرف پر ڏيهي ماڻهن، قوتن ۽ ملڪن لاءِ آهي پر هتان جا ماڻهو به انهيءَ ڊبل گيم جو شڪار آهن. هاڻي ڊبل گيم هي ملڪ وڌيڪ برداشت نه ٿو ڪري سگهي. جنهن سان عوام جو جيئن جنگال ٿي پيو هجي. عوام ۾ ايجنسين جي ڪردار بابت ڪيئي خدشا ۽

وهم پيدا ٿيڻ به سنو سنوڻ ناهي، آصف علي زرداري چيو ته 18 آڪٽوبر وارو واقعو ايجنسين ڪرايو آهي. حميد گل صاحب چيو ته ڪراچي ۾ ڌماڪو خودڪش نه هو پر حڪومت پنهنجي جان ڇڏائڻ لاءِ خودڪش ۾ ڌماڪو قرار ڏئي ٿي، “18 آڪٽوبر واقعي بابت ڪيترن ئي سياسي اڳوڻن، صحافين ۽ مبصرن جي اشارن مان ثابت ٿئي ٿو ته ڪراچي ۾ ڌماڪي ۾ جهادي عنصر موجود ناهن، جهادي قوتن ان حملي ۾ ملوث هجڻ کان انڪار ڪيو آهي. حملي ۾ سياسي ۽ خفيه گروهن جا لڪل هٿ موجود آهن. انهن عنصرن خلاف جاچ بلڪل پرڏيهي ادارن کان ڪرائڻ ۾ ڪا به قباحت ڪانهي. ان حوالي سان بينظير ڀٽو بيان ۾ چيو آهي ته ماضي ۾ فيض آباد ۾ ڌماڪي جي تحقيقات ۾ ايف بي آءِ جي ماهرن کان مدد حاصل ڪئي وئي هئي. جڏهن آصف نواز جي قتل ڪيس جي جاچ ۾ روس ۽ فرانس جي ماهرن جي مدد حاصل ڪئي وئي هئي، انهن ماهرن جي رپورٽ ۾ جنرل آصف نواز کي زهر ڏيڻ جي نشاندهي ڪئي وئي هئي ۽ ڏيهي ايجنسين اڄ تائين جنرل آصف نواز جي قتل ڪيس کي راز بڻائي ڇڏيو آهي. جنرل آصف نواز جي قتل ڪيس کي معمولي ڇڏيو آهي. جنهن جو ڪو به اڄ تائين نتيجو سامهون نه اچي سگهيو آهي. بينظير ڀٽو جي موقف جي حمايت ڪندي مخدوم جاويد هاشمي جيڪو انهي خفيه ايجنسين جي عتاب هيٺ جيل ڪاٽي آيو آهي چوي ٿو ته مقامي خفيه ايجنسيون ناڪام آهن، تنهن ڪري بينظير ڀٽو جو غير ملڪي ادارن کان جاچ وارو مطالبو درست آهي. خفيه ايجنسين جي حيثيت هڪ وسيع سمنڊ وانگر آهي ۽ نظر نه ايندڙ حڪومت جو درجو خفيه ايجنسيون رکن ٿيون. جنرل شاهد حامد، جنرل غلام جيلاني، جنرل اختر عبدالرحمان، جنرل حميد گل کان ويندي جنرل اشفاق ڪياني تائين. Invisible Govt جا طاقتور سربراهه رها آهن جي راج ۾ ڪڪ پن چري ٿو خبر سندن جي ڪنن پوي ٿي ته اهو ڪڪ پن ڪيئن چريو! Invisible Government جي سربراهن کي هر مسئلي جي ڄاڻ هوندي آهي. پوءِ اها ڄاڻ هر ڪنهن کي ڪونه ڏيندا آهن. سواءِ مملڪت جي سربراهه جي، سويہ وردي وارو بغير وردي واري سربراهه سان راز ڪونه سليندا آهن.

تاريخ؛ 30_10_2007

نيوڪان آئڊيالوجي ۾ پاڪستان جو مستقبل

پوپ بينڊڪٽ هن سال جي شروعاتي ڏينهن ۾ اهو بيان ڏنو ته ”آئنده تهذيبن جي وچ ۾ ٽڪراءُ سبب خطرناڪ تصادم ٿي سگهي ٿو جنهن جو اشارو مسلمانن ۽ يهودين جي وچ ۾ جنگ ڏانهن هو. صدر بش به صليبي جنگين ڏانهن اشارو ڪري چڪو آهي. هن وقت آمريڪا ”نيوڪان“ نالي آئڊيالوجي کڻي دنيا آڏو آيو آهي. ان آئڊيالوجي ۾ بظاهر سيڪيولر ازم جي حمايت به نظر اچي ٿي پر دراصل اها هڪ نج يهودي مذهبي آئڊيالوجي آهي جنهن ۾ خطرناڪ عزائم لڪيل آهن. ”نيوڪان“ جا باني اصل ۾ يهودي آهن، انهن يهودين جو هڪ وڏو مقصد اهو آهي ته اهي ملڪ جن کي اسرائيل پنهنجي وجود لاءِ خطرو تصور ڪري ٿو انهن ملڪن کي مختلف هيلن بهانن سان ختم ڪرڻو آهي. يا وري ايترو ڪمزور ڪرڻ آهي جو اهي معاشي ۽ دفاعي لحاظ کان اُسري نه سگهن. ”نيوڪان“ ۾ اسرائيل جو بچاءُ ۽ حفاظت اهم هوندي، ٻيو وڏو مقصد اهو آهي ته مسلمان ملڪن ۾ جاگرافيڪل تبديليون آڻڻ به ضروري هوندو جيڪي رياستن نيئن جوڙجڪ کان پوءِ جنم وٺنديون ۽ آمريڪي ۽ اسرائيلي مفادن جو خيال رکنديون گهڻي ڀاڱي انهن ملڪن ۾ گهڻي ٽوڙ ڦوڙ ٿيندي خاص ڪري جيڪي ملڪ تيل يا ايٽمي صلاحيت رکن ٿا يا حاصل ڪندڙ هوندا.

ظاهر آهي آمريڪا ڪنهن پلان جي ڪاميابي لاءِ پنهنجون ڊگهي مدت واريون پاليسيون ٺاهي دير تائين انهن پاليسين تي ڪم ڪرڻ جو عادي آهي. عراق جي تيل تي قبضو ڪرڻ لاءِ ڪيترائي سال عراق ۽ صدام تي الزام هڻندو پئي آيو ته ايترو به ٺاهي رهيو آهي. ان لاءِ صدر بش ميڊيا تي مهم هلائي آخر عراق تي حملو ڪيائين جنهن کانپوءِ اتي اٽمي صلاحيت حاصل ڪرڻ جي ڪا ڳالهه نظر نه آئي ۽ عراق ۾ ويهي ڪري جتي آمريڪا وڏي نقصان کي منهن

ڏٺو آهي اتي عراق مان نڪرندڙ تيل تي قابض ٿي روزانو اربين ڊالرز جي تيل مان ناڻو ڪمائي رهيو آهي. ساڻ اهو تيل سندس ڪنٽرول ۾ هجڻ ڪري تيل جي عالمي منڊي ۾ من ماني ڪري رهيو آهي. عراق کانپوءِ ايران کي ايتڻ ٻي ٺاهڻ جي حوالي سان ڌمڪيون ڏئي رهيو آهي جيڪو سلسلو هلندڙ آهي. اهڙي طرح شام، ليبيا ۽ سعودي حڪومتن تي دٻاءُ وجهندو پيو اچي ته اهي ملڪ ايتڻ ٻي ٺاهڻ جي صلاحيت يا خواهش دماغ مان ڪڍي ڇڏين ٻي صورت ۾ انهن ملڪن تي حملو ڪيو ويندو ۽ سندن اثاڻا منجھند ڪيا ويندا.

ان ۾ ڪوشش ڪونهي ته هن وقت آمريڪي پاليسيون اسرائيلي نواز دماغ (يهودي) مرتب ڪري رهيا آهن تنهن ڪري انهن پاليسين ۾ اسرائيل جي بچاءَ ۽ حفاظت جو خاص خيال رکيو ويو آهي. اسرائيل جي اهميت جي پيش نظر آمريڪي پاليسي ۾ پاڪستان جي اهميت تمام وڏي آهي ان جو خاص سبب ايتڻ ٻي ٺاهڻ آهي. اهو ايتڻ ٻي ٺاهڻ به مسلم انتها پسندين جي هٿ اچي سگهي ٿو جنهن کي اسرائيل خلاف استعمال ڪري سگهجي ٿو. مسلم دنيا جو واحد ملڪ پاڪستان آهي. جنهن وٽ ايتڻ ٻي موجود آهي. اهڙي ايتمي ملڪ کي يهودين جي نيڪان آڻڻ لاءِ وڃي ٻي ٺاهڻ ۾ ڪا به جڳهه ڪانهي. آمريڪا جتي مستقبل قريب ۾ مڊل ايسٽ جون جاگرافيڪل حدون تبديل ڪرڻ جون پاليسيون مرتب ڪري چڪو آهي اتي انهن ملڪن ۾ سرفهرست پاڪستان به شامل آهي صدر بش جا رويو ڇٽا ۽ واضع آهن جن کي سمجهڻ جي ضرورت آهي. صدر بش جو 9/11 کانپوءِ رويو پاڪستان بابت بهتر ناهي رهيو بلڪ جارحياتو رهيو آهي. تازو CNN چئنل تي انٽرويو ڏيندي صدر بش چيو ته مان پنهنجي پراڻي موقف تي قائم آهيان ته جيڪڏهن اسامه بن لادن جي موجودگي پاڪستان ۾ ظاهر ٿي ته آمريڪا سڌي سنئون ڪارروائي ڪندو“ ملڪي سلامتي جي حوالي سان صدر بش جو بيان اڻوڻندڙ غير ذموار ٿيو ۽ جارحياتو آهي. صدر بش جو ان قسم جو بيان نئون ڪونهي هو مسلسل ڪڏهن پاڻ ته ڪڏهن حڪومتي ڪارندن پاران پاڪستان بابت بيان ڏيندا رهن ٿا. ڪڏهن ته صدر بش اهو بيان ڏنو ته طالبان ۽ القاعده جي نڪاڻ تي حملو ڪرڻ لاءِ پاڪستاني حدن ۾ داخل ٿي سگهون ٿا. اهو بيان ڏيڻ کان اڳ ۾ نيتو فورسز پاڪستاني سرحدن اندر باجوڙ ۽ ڊم ڊولا ۾ بمباري ڪري چڪي آهي ٿورو وقت اڳ ۾ صدر بش اهو بيان ڏنو ته ”پاڪستان جا ايتمي اثاڻا غير محفوظ آهن. اهي اثاڻا انتها پسندين جي هٿن ۾ اچي سگهن ٿا تنهن ڪري آمريڪا انهن اثاڻن جي حفاظت ڪندو“ دارصل آمريڪا انتها پسندين جي آرٽر ايتمي اثاڻن تي قبضي ڪرڻ جا بهانا ڳولي رهيو آهي. چاڪاڻ جو اصل ۾ ايتمي اثاڻا آهن. جيڪي آمريڪا ۽ اسرائيل جي پيٽ جو سور ٻڌيل آهن. جنهن تي اسرائيل کي وڏو اعتراض آهي انهن جو واضع مطلب اهو آهي ته

ايٽمي اثاڻا اسان (آمريڪا) جي حوالي ڪيا وڃن.

ٻي طرف صدر مشرف به اسرائيل سان بهتر تعلقات رکڻ جو خواهشمند آهي مشرف پنهنجي ڪتاب ۾ لکي ٿو ته ”اسرائيل آمريڪا جو قريب ترين اتحادي آهي ۽ ان کانسواءِ انتهائي بااثر يهودين جو مڪمل تعاون به کيس حاصل آهي، جنهن کي هو پاڪستان خلاف استعمال ڪري سگهن ٿا.“ ان لکڻ جو مطلب ته صدر مشرف اسرائيل جا خطرناڪ عزائم ڏسي چڪو آهي، تنهنڪري هو اسرائيل سان لاڳاپا بهتر بنائڻ جي حق ۾ آهي. اڳتي هلي مشرف لکي ٿو ته 9/11 کانپوءِ دنيا وچ اوڀر جي سياسي حقيقتن ۾ دلچسپي مون کي سوچڻ تي مجبور ڪيو آهي ته اسرائيل جي باري ۾ اسان کي پنهنجي حڪمت عملي تي نظر ثاني ڪرڻ گهرجي، وڌيڪ لکي ٿو ته پاڪستان ۽ اسرائيل جي خارجا وزيرن جي تاريخي افتتاحي گڏجاڻي پهرين سيپٽمبر 2005ع تي جيڪا نهايت ڪارگر ثابت ٿي ان کانپوءِ مون آمريڪن جيوئش ڪانگريس کي خطاب ڪيو. ٻي طرف مخالف ڌر جي اهم اڳواڻ نواز شريف به تازو ڪجهه ڏينهن اڳ بيان ڏنو ته ”مون صدر ڪلنٽن کي اساما ۾ ملا عمر کي ڳولڻ لاءِ پاڪستان ۾ اجازت ڏني هئي. نواز شريف به هاڻ انتها پسندي جي مخالفت ۾ آمريڪي حمايت حاصل ڪرڻ لاءِ وڏا جتن ڪري رهيو آهي. جڏهن ته بينظير ڀٽو پاڪستان جو اقتدار مائڻ لاءِ جتي بيا اهم واعدو ڪري ڏيل ذريعي هتي پهتي آهي ته اتي اسرائيل کي سفارتخانو کولڻ ۽ اسرائيل سان بهتر تعلقات رکڻ جا به واعدا ڪري آئي آهي، انهيءَ ڪم لاءِ صدر مشرف اڳ ۾ ئي آتو وينو هو سو ايندڙ حڪومت پ پ پ حوالي ڪري اسرائيلي سفارتخانو کولڻ وارو ڪم بينظير ڀٽو کان وٺڻ جو خواهشمند آهي. اسرائيل جي سفارتخاني سان جيڪي هتي هو سهولتون حاصل ڪرڻ چاهيندو اهي ملي ويندس. ايشيا ڪنڊ ۾ ايٽمي قوتون وڌيڪ هڻڻ ڪري مستقبل ۾ دفاعي ۽ اقتصادي سرگرميون ايشيا ڪنڊ ۾ ٿينديون جتي اسرائيل جو هجڻ ضروري آهي ان لاءِ پاڪستان اسرائيل کي وڌيڪ سولو لڳي ٿو جتي هو آرام سان ويهي ايشيائي ملڪن کي مانيتر ڪندو رهندو.

انڊيا، ڪوريا ترقي پذير ۽ دفاعي ايٽمي قوت رکندڙ هجڻ ۽ اقتصادي ۽ دفاعي طور جاپان، ڪوريا، چين، روس جو سگهارو هجڻ ۽ انتها پسندي جي حوالي سان افغانستان ۽ پاڪستان جو مرڪز هجڻ اهي ملڪ ۽ سبب آمريڪا ۽ اسرائيل لاءِ مٿي جو سور بڻيل آهن. ايشيا ڪنڊ ۾ چين جو سگهارو ٿي اڀرڻ، آمريڪا لاءِ مستقبل ۾ ڪيئي تڪليفن جو سبب بڻجي سگهي ٿو. تنهن ڪري آمريڪا جو گهڻو ڌيان هن خطي تي مرڪوز رهندو ان لاءِ آمريڪا افغانستان ۾ انتها پسندي کي ختم ڪرڻ ۽ اسامه ۽ ملا عمر کي گرفتار ڪرڻ جا بهانا بڻائي

قابض ٿيو آهي جيڪو اڳتي هلي ڪجهه ئي سالن ۾ پاڪستان تي قابض ٿيڻ جا ارادا رکي ٿو تنهن لاءِ صدر بش ۽ انتظاميا پاران مسلسل ڌڙڪا ۽ دهمان پاڪستان مٿان ڪندا اچن. ان کانپوءِ اسرائيلي سفارتخاني جو قيام ضروري آهي. جتي سفارتخاني کلي کانپوءِ اسرائيل جا بدنام زمانه جاسوسي ايجنٽ پنهنجون سرگرميون بحال رکندا اهڙي صورتحال ۾ آمريڪا پاڪستان جي ڪمزور ٿيڻ وارو خواب ساڀيان ماڻيندو ۽ جڏهن پاڪستان ڪمزور پوزيشن ۾ هليو ويندو ته هن ملڪ جو سڀ ڪجهه جنهن جي خواهش آمريڪا اسرائيل رکن ٿا انهن جي حوالي ٿي ويندو اهڙي طرح جڏهن ترڪي جو صدر عبدالله گل پاڪستان جي دوري تي آيو هو ته پاڪستان بابت مستقبل جا ڪيئي خدشا کڻي هتي آيو. عبدالله گل ان ڳالهه تي زور ڏنو ته ”پاڪستان جي اهم ذميوار شخصيتن کي ملڪ جي مستقبل تي به توجهه ڏيڻ گهرجي“، عبدالله گل جو اهو بيان تمام وڏي اهميت رکي ٿو. پاڪستان جي حڪمرانن سياستدانن ۽ عوام کي ”پاڪستان جي سلامتي بابت سوچڻ گهرجي“ عبدالله گل پاڪستاني سياستدانن کي اپيل ڪئي ته هو ايندر ڏکين حالتن کي منهن ڏيڻ لاءِ سنجيده ٿيڻ چڙواڳي واري سياست جنهن ماضي ۾ ملڪ کي ٽڪرا ٽڪرا ڪيو ان کي ترڪ ڪري قومي جذبي تحت حبالوطنيءَ واري سياست ڪرڻ گهرجي جيئن ملڪ سگهارو ٿي سگهي. 8 جنوري وارين چونڊن کانپوءِ ايندڙ حڪمران پاڪستان جي سياسي ۽ تاريخي سياست ۾ اهم ليکبا جن تي وڏيون ذميواريون عائد ٿينديون انهن ايندڙ حڪمرانن جون غلطيون هيءَ ڏهري ۽ ڌٻڙيل قوم صدين تائين پوڳندي رهندي.

تاريخ: 11_12_2007

عالمي ايجنڊا، سياسي جماعتون ۽ سنڌي قومپرست

آمريڪي ٽنڪ ٽنڪ سان وابسته اسڪالر ۽ فوجي تجزيه نگار فريڊرڪ ڪيگان ڪجهه ڏينهن اڳ بش حڪومت تي زور ڀريو ته ”پاڪستان ۾ جيڪڏهن حالتون بدترين ٿيون ته پوءِ آمريڪا ايتري هٿيارن تي قبضي ڪرڻ لاءِ ايليٽ فورس موڪلي“ ان قسم جي ڳالهه س اين اين چئنل تي انٽرويو ڏيندي صدر بش چيو ته ”ضرورت پوڻ تي پاڪستان ۾ آمريڪي فورس داخل ڪري سگهون ٿا“ اهو به واضح ڪندو هلاڻ ته آمريڪي فورس پاڪستان جي ڪيترن علائقن ۾ موجود آهي جتي پنهنجي عسڪري ڪم ۾ رڌل آهي. ايتري اثاثن جي حوالي سان آمريڪي حڪومت ڪيئي ڀيرا اهي ايتري اثاثن پنهنجي تحويل ۾ وٺڻ بابت بيان ڏئي چڪو آهي. آمريڪي حڪومت جو به موقف آهي ته اهي ايتري اثاثن غير محفوظ آهن ۽ انتها پسندن جي هٿن ۾ وڃي سگهن ٿا. آمريڪي ٽنڪ ٽنڪ جي سربراه جو چوڻ آهي ته حالتون نيڪ نه ٿيڻ جي صورت ايليٽ فورس موڪلي سگهجي ٿي. هاڻي سوال اهو آهي ته اهڙيون حالتون نيڪ ڪندو ڪير؟ جڏهن حالتون خراب ڪرڻ پويان ڳجهه هٿ شامل هجن ته پوءِ حڪومت ڇا ڪندي جنهن تي امن امان قائم ڪرڻ جي وڏي ذميواري رکيل هوندي آهي. حڪمرانن سان گڏ وڏي ذميواري سياستدانن تي به آهي جيڪڏهن حڪمرانن ۽ سياستدانن پنهنجن پنهنجن روين ۾ غير ذميواري جو مظاهرو ڪيو ته هي ملڪ ڪنهن طوفان جي لپيٽ ۾ اچي سگهي ٿو. ڇاڪاڻ ته هن ملڪ خلاف اهڙي طوفان بابت هلڪيون هوائون شروع ٿي چڪيون آهن. جن کي نه صرف محسوس ڪرڻ جي ضرورت آهي پر سالميت ۽ دفاع جي حوالي سان انتهائي سنجيدگي سان ڪم ڪرڻو آهي جنهن لاءِ هن وقت سياستدانن تي وڏي ذميواري عائد ٿئي ٿي.

هن وقت حالتون ٻن قسمن جون خراب ٿيل آهن. هڪ ته انتها پسند آهن جن جي تخريبي سرگرمين آڏو حڪومت ۽ عوام بيوس بڻيل آهن. اهي انتها

پسند هن ملڪ جا شهري آهن جيڪي پنهنجي ملڪي ۽ غير ملڪي آفائين جي ايجنڊا تي ڪم ڪري ملڪ کي ڪمزور ڪري رهيا آهن. هو جنت جي آسرن ۾ اهو وساري وينا آهن ته هو ڇا پيا ڪن ۽ ڪنهن کي پيا ڪمزور ڪن. ٻيون اهي سياسي قوتون آهن جيڪي ملڪ کي بحرانن ۾ ڌڪڻ جي ڪوشش ڪري رهيون آهن. سياستدانن ۾ هڪ حلقو اهو آهي جيڪو بينظير ڀٽو ۽ نواز شريف جو آهي جيڪو ملڪ جو خير خواه ۽ روشن خيال طبقو آهي جيڪي عوام لاءِ سوچن پيا. ٻيو حلقو اهو آهي جيڪو فوج سان سلهاڙيل آهي جن ۾ الطاف حسين ۽ چوڌري برادران آهن. ٽيون حلقو مولانا فضل الرحمان جي سربراهي ۾ ڪم ڪري ٿو. هن وقت مولانا صاحب هڪ الڳ سياسي پرو آمريڪن ڪردار نڀائي رهيو آهي. مولانا صاحب سان آمريڪي سفير ۽ نمائندا ڪيترائي ڀيرا ملاقات ڪري چڪا آهن. مولانا صاحب کي افغانستان بابت خاص ايجنڊا مليل آهي. چونڊن کانپوءِ اقتدار واري نئين سيٽ اپ ۾ مولانا صاحب کي اهم ذميواري سونپڻ بابت آمريڪا اجازت ڏئي چڪو آهي. ٽيون حلقو اهو آهي جيڪو حميد گل ۽ قاضي حسين احمد جي سربراهي ۾ اي پي ڊي ايم جي قيادت ڪري رهيو آهي. اي پي ڊي ايم اتحاد ٻاويهين جماعتن جو نه پر ٻاويهين سربراهن جو جتو آهي. جنهن ۾ مذهبي لبرل ۽ قومپرست ماڻهو موجود آهن. هن ٽولي جو سربراهه بظاهر محمود خان اچڪڙئي آهي پر دراصل حميد گل ئي اي پي ڊي ايم گروپ جو ماسٽر مائينڊ آهي. دراصل ملڪ جا چار ئي سياسي گروپ يا حلقا هن وقت آمريڪي ايجنڊا تي ڪم ڪري رهيا آهن. چوٿين گروپ اي پي ڊي ايم کي پاڪستان ۾ حالتن کي سلجهائڻ بدران الجھائڻ جو ڪم ڏنو ويو آهي. هن گروپ ۾ شامل ماڻهن کي سياسي ميدان ۾ ڪا به فتح نصيب نه ٿي آهي تنهن ڪري في الحال هن گروپ کي حالتون خراب ڪرڻ جي ذميواري ڏني وئي آهي. آمريڪا پنهنجي سياسي پالسين تحت پاڪستان جي سياسي قوتن کي ناسڪ ڏنو آهي. جيڪي پنهنجي تائيم تبيل تحت ڪم ڪندا رهندا هر گروپ پنهنجي تائيم تي نظر ايندو ۽ ڀرپرو ڪردار ادا ڪندو. انهن گروپن ۾ هڪڙا حڪمران ته ٻيا مخالفت ۾ نظر ايندا. اهڙي طرح ٻئي گروپ ملڪ کي ڪمزور ڪندا رهندا ۽ خوب ملڪي توڙي آمريڪي ناڻو بغير ڪنهن احتساب جي ڳڙڪائيندا رهندا. رهيو سوال حالتون بهتر ٿيڻ جو ان جو ته سوال ئي پيدا نٿو ٿئي ته ويجهي مستقبل ۾ ڪي حالتون بهتر ٿينديون ڇاڪاڻ جو حالتون بهتر هجڻ اهو آمريڪا جي مفاد ۾ نه آهي. مسلسل حالتون خراب هونديون ته آمريڪا کي ايتمي اثاثن تي قبضي ڪرڻ ۾ آساني ٿيندي جيڪو آمريڪا جو اصل هدف آهي. جيڪا ڀارت ۽ اسرائيل جي به ايجنڊا آهي.

چونڊن کانپوءِ منتخب حڪومت پنهنجو ڪم مس شروع ڪندي ته پويان

اي پي ڊي ايم، مخالف سياسي جماعت ۽ وڪيل ان حڪومت جي ڪيڊ پئنجي ويندا، ۽ حڪومت ۽ رياست کي ڪمزور ڪندا بظاهر اهو ڪم عوام جي پلائيءَ لاءِ هوندو پر اندر ۾ اهو آمريڪا کي ڪري ڏيکاريندا، جيئن 1988ع جي چونڊن کانپوءِ فوج جي هٿ ٺوڪي اسلامي جمهوري اتحاد بينظير ڀٽو جي ڪيڊ پئنجي ويو هو تنهن ئي هن پيري اهو ڪم اي پي ڊي ايم کان ورتو ويندو اي پي ڊي ايم به هڪ وقتي جماعت آهي جيڪا پنهنجو مقصد حاصل ڪرڻ بعد پاڻ هرتو ختم ويندي جيئن اسلامي جمهوري اتحاد پاڻ هرتو ختم ٿي ويو هو. في الحال اي پي ڊي ايم کي وڌيڪ فئڊنگ ڪري سگهارو ڪيو پيو وڃي. ماضي ۾ اسلامي جمهوري اتحاد مان صرف فوج ڪم ورتو هو پر اي پي ڊي ايم مان مقصد حاصل ڪرڻ لاءِ آمريڪا پنهنجي نوازيل ماڻهن کي اڳتي ڪري ڪم وٺي رهيو آهي ته جيئن ملڪ جون حالتون نيڪ نه رهن. اي پي ڊي ايم ۾ ويٺل ڪجهه قومپرستن کي اڳتي هلي خبر پوندي ته جنرل حميد گل ڪيئن ٿو اي پي ڊي ايم کي استعمال ڪري هن وقت اي پي ڊي ايم عدليا جي معاملي کي ڪٽي اڳتي وڌي رهي آهي ڇاڪاڻ جو اي پي ڊي ايم کي ڪا خاص ايجنڊا ڪونهي تنهن ڪري عوام کي ڏيکارڻ لاءِ پنهنجو احتجاجي ايجنڊو جو اعلان ڪيو آهي. ان ۾ صوبائي خودمختياري، اڻويهه سو ٽيهتر جو آئين بحال ڪرڻ، بلوچستان ۽ سوات ۾ جاري آپريشن بند ڪرائڻ، مشرف کان سندس صدارتي عهدو ڇڏائڻ قانون جي حڪمراني وارا مطالبو شامل آهن. ساڻ اهو به اعلان ڪيو آهي ته چويهين ڊسمبر کان ائين جنوري تائين حڪومت خلاف مختلف صوبن ۾ جلسا منعقد ڪيا ويندا جنهن ۾ اليڪشن جي بائيڪاٽ جو چٽاءُ ڏنو ويو آهي.

منهنجي انهن سنڌي ۽ بلوچ قومپرست جماعتن کي صلاح آهي ته هو اي پي ڊي ايم جهڙي جماعت مان نڪري وڃن. جن جا اڳواڻ هميشه کان آمريڪا يا فوج جي مفادن جا نگران رهيا هجن، قومپرست هروڀرو پنهنجون توانائيون ضايع ڪري رهيا آهن. اي پي ڊي ايم ۾ رهي ڪري ڪو به مقصد حاصل ڪري نٿا سگهجن. تنهن ڪري قومپرستن کي گهرجي ته هو بنا دير جي ان اتحاد مان نڪري اچن. قومپرستن کي جنرل حميد گل يا قاضي حسين احمد سان گڏ ويهڻ کان بهتر آهي ته هو پنهنجي سياست ڪن ڇاڪاڻ ته انهن اڳواڻن جو ماضي انهن اڳيان آهي جيڪو شڪن شهبن ۽ گجهارتن سان ڀريل آهي. هن وقت آمريڪا ايشين ۽ عرب ملڪن ۾ جاگرافيائي تبديليون آڻڻ جو خواهشمند آهي ان حوالي سان هن خطي ۾ به تبديليون اينديون تنهن ڪري قوم پرستن کي پنهنجي ڌرتيءَ جي بقا بابت سوچ گهرجي ان لاءِ قومپرستن کي هڪ الڳ محاذ کولڻ جي سخت ضرورت آهي جنهن سان ڌرتي، ٻولي، ڪلچر ۽ تهذيب کي بچائڻ گهرجي. زميني تبديلين سبب قومپرست جماعت لاءِ وڏو ڪم رهيل آهي

پر افسوس جو قومپرست جماعتن کي مذڪ جي ڪامورن ۽ ايجنسين اي پي ڊي ايم ۾ مصروف ڪري ڇڏيو آهي. اڳتي هلي آمريڪا کي هن خطي ۾ قومپرستن جي ضرورت پوندي جيڪي هن خطي ۾ پنهنجو لاپائتو ڪردار ادا ڪندا تنهنڪري قومپرست ان وقت لاءِ تياري هاڻي کان شروع ڪن. پنهنجون سيئي توانائيون پنهنجي قوم کي سجاڳ ڪرڻ لاءِ صرف ڪن. هونئن به سوويت يونين روس جي تخت کانپوءِ، ڪمزور غلام قومن جو رجحان آمريڪا ڏانهن وڌيو آهي. ان حوالي سان آمريڪا پنهنجون نيت ورڪ قائم ڪري چڪو آهي، تنهن ڪري سنڌي قومپرستن کي هڪ پيرو وري هڪ ٿيڻ لاءِ تاريخ سڏي رهي آهي. تاريخ ۾ اسان ڪيترائي موقعا وڃايا آهن، تنهن ڪري هاڻ ڪو به موقعو هٿان وڃائڻ نه گهرجي ان ۾ دانشمندي آهي جيڪڏهن سنڌي قومپرست مضبوط هوندا ته آمريڪا سندن لاءِ گهڻو ڪجهه ڪري سگهي ٿو. هن وقت آمريڪا کان سخت نفرت ڪندڙ بلوچ قومپرست اڳواڻ نواب خير بخش مري پنهجن پٽن سميت آمريڪا ايجنڊا تحت گريٽر بلوچستان، جي آزادي لاءِ جدوجهدو ڪري رهيو آهي، جنهن لاءِ سندس ڀارت به مدد ڪري رهيو آهي. سنڌ ۾ ايم ڪيو ايم کي تيار ڪيو ويو آهي. مستقبل قريب ۽ علائقائي عالمي زميني تبديلين جي تناظر ۾ سنڌ جي نمائندگي سنڌي ماڻهن جي ڪمزورين سبب ايم ڪيو ايم کي مليل آهي ان جو سبب ايم ڪيو ايم اندر تنظيم ڪاري نظم ۽ ضبط، عوامي سپورٽ منظم هٿياربند دستا آهن. جيڪي ويڙهه جي مهارت رکن ٿا جڏهن ته سنڌي قومپرست اڃا اها مڃتا ماڻي نه سگهيا آهن. سنڌين وٽ نه ويڙهاڪ دستا آهن نه نظم و ضبط واريون تنظيمن ۽ نه وري اڳتي وڌڻ جي صلاحيت نه مضبوط انقلابي قيادت، تنهنڪري هن وقت عالمي تناظر ۽ سنڌ جي تاريخي جوڙجڪ لاءِ سنڌي اديبن ۽ دانشور سياسي ڪارڪنن، اڳواڻن، وڪيلن، اسرندڙ سرمائيدارن، ڪامورن کي سنڌ جي بقا بابت سوچڻ گهرجي، مضبوط جماعت ٺاهڻ گهرجي جيڪا منظم به هجي، مضبوط به هجي ۽ هٿياربند به هجي ٻي صورت ۾ اسان سنڌ جي وارثي جو حق وڃائي ويهنداسين، هي دنيا جتي تيزي سان بدلجي رهي آهي، اتي اسان ڪافي پوئتي بيٺل هاراييل فردن جي فهرست ۾ نظر اينداسين.

تاريخ، 27-12-2007

لياقت باغ سانحي جا پير ڪاڏي تا وڃن؟

ڇئن صوبن ۽ وفاق جي علامتي زنجير، جمهوريت آئڻ، آمريت ۽ انتها پسندي کي روڪڻ واري زنجير آخر ٿئي پئي. پاڪستان جي عوام جي تقدير بدلائڻ جي جدوجهد ۾ بينظير ڀٽو قربان ٿي وئي. بينظير ڀٽو کي هن ملڪ جي بدقسمت عوام جي خوشحالي آزادي ۽ ترقي وارا مقصد اڳيان هئا. ذوالفقار علي ڀٽو جو مشهور خط، منهنجي پياريءَ ڏيءَ جيڪو هڪ قيدي پيءُ پنهنجي ڌيءَ جي سالگره جي موقعي تي لکيو هو انهيءَ خط ۾ ”هن بينظير ڀٽو کي مخاطب ٿي چيو هو ”پياري ڌيءَ! جيل جي ڪوئي مان توکي ڪو به تحفو ڏئي نه ٿو سگهان منهنجو سڀ کان وڌيڪل جذباتي عشق عوام سان آهي. مان توکي عوام جو هٿ تحفي ۾ ڏيان ٿو. مون کي يقين آهي ته منهنجي پيٽ ۾ تون بهتر ويڙهه وڙهي سگهين ٿي“، بينظير ڀٽو پنهنجي والد جي شهادت کان پوءِ انهيءَ خط ۾ لکيل لفظن کي حرمت بخشيندي عوام جي ترقي ۽ آمريت کان آزادي لاءِ ويڙهه وڙهندي شهادت جو جام پيئو. سقراط زهر جو پيالو اڳيان رکي افلاطون کي سڏيو. مخاطب ٿيندي چيائين ته افلاطون! هاڻي وڃڻ جو وقت اچي چڪو آهي. اسان پنهنجي کي وڃڻو آهي مون کي مرڻ لاءِ ۽ توکي جيئڻ لاءِ ڪهڙو رستو بهتر آهي. اهو خدا ٿو ڄاڻي.“ تاريخ ثابت ڪيو ته سقراط جو مرڻ وارو رستو عظمتن وارو هو. هن جهڪڻ کان بهتر سر ڏيڻ سمجهو. جيتري قدر بينظير ڀٽو جي شهادت وارو سوال آهي ته هن اهو عظمتن وارو رستو پاڻ چونڊيو. بينظير ڀٽو کي سو فيصد خبر هئي ته کيس ماريو ويندو. جنهن جو اظهار هن ڪيترائي ڀيرا تقريرن ۽ انٽرويو ۾ ڪيو. هڪ نجي ٽي وي چئنل کي مهينو اڳ ڏنل انٽرويو ۾ بينظير ڀٽو چيو هو ته ”مون کي ماريو ويندو جنهن سان ملڪ جون حالتون خراب ٿيندون ملڪ ۾ مارشل لا لڳي سگهي ٿو ۽ جمهوريت جو خاتمو ايندو“.

بينظير ڀٽو کي ماراڻن ۾ ڪنهن جو هٿ ٿي سگهي ٿو يا ڪنهن ۽ ڪهڙين

ڌرين کي بينظير ڀٽو جي مارچل سان فائدو پهچي سگهي ٿو. اهي سوال آهن. جيڪي گردش ڪن ٿا ۽ جيستائين ڪو جواب اچي اهڙي قسم جا سوال گردش ڪندا رهندا، اها به تاريخي حقيقت آهي ته جيڪڏهن بينظير ڀٽو جي سانحي کي لڪائڻ جي ڪوشش ڪئي وئي ته هڪ آفاقي قوت اهڙي آهي جو ان بيگناهه ۾ معصوم نياڻيءَ جي خون جو حساب وٺندي تاريخ گواهه آهي ته ذوالفقار علي ڀٽو جي عدالتي قتل کان پوءِ آمر جنرل ضياءَ سان ان آفاقي قوت کيئن پيانڪ حساب ورتو!

بينظير ڀٽو کي مارائڻ ۾ هيٺين عسرن جي نشاندهي ڪرڻ گهرجي.

1. ملڪ جي اسٽبلشمينٽ
2. ضياءَ جي باقيات
3. لال مسجد طالبان
4. القاعده يا افغان طالبان
5. خفيه ايجنسي
6. رٽائرڊ عسڪريت پسند جنرل
7. فوج ۽ اسٽبلشمينٽ ۾ ويٺل عنصر
8. بينظير ڀٽو پاران ڏنل ٽي نالا جيڪي کيس قتل ڪرائڻ چاهن ٿا.
9. بيت الله محسود
10. اسرائيل ۽ انڊيا جي سازش

1. ملڪ جي اسٽبلشمينٽ؛

ملڪ جي اسٽبلشمينٽ بابت بينظير ڀٽو ڪيترائي ڀيرا مختلف بيانن ۾ چيو ته ”پاڪستان جي اسٽبلشمينٽ مونکي اقتدار ۾ ڏسڻ نه ٿي چاهي“. جتي قدر اسٽبلشمينٽ جو سوال آهي ته اسٽبلشمينٽ ۽ بينظير ڀٽو وچ ۾ ڪڏهن به وجهڙائي نه رهي آهي. وطن واپسيءَ کانپوءِ بينظير ڀٽو جي جلسن ۾ عوام جي سپورٽ ۽ آمريڪي آشيرواد سبب اسٽبلشمينٽ محسوس ڪري ورتو هو ته 8 جنوري جي چونڊن ۾ اقتدار بينظير ڀٽو کي ملندو تنهن ڪري اسٽبلشمينٽ 27 ڊسمبر وارو پلان جوڙي بينظير ڀٽو کي صفحہ هستي تان مٽائڻ جي ڪوشش ڪئي. جيئن خفيه ايجنسيون ڪو به پلان ڪري سگهن ٿيون تيئن اسٽبلشمينٽ اهو پلان جوڙي ان تي عمل ڪرائي سگهي ٿي. پاڪستان جي اسٽبلشمينٽ دنيا جي مڃيل ۽ خطرناڪ اسٽبلشمينٽ ۾ شمار ٿئي ٿي.

2. ضياء جي باقيات

ضياء جي باقيات ۾ ڪجهه رٿائڻد فوجي جيڪي خفيه ايجنسين ۾ به پنهنجو پريور ڪردار نڀائي رٿائڻد ٿي ويا. اُهي هاڻ ڪجهه خطرناڪ ديني جماعتن سان گڏجي ڀٽو فيڪٽر سميت اينٽي لبرل ازم خلاف جهاد ۾ شامل آهن. ڀٽو فيڪٽر کي ختم ڪرڻ لاءِ ضياءَ جي دور جي سياسي باقيات به شامل آهي. ان گروپ جو ملڪ ۾ جمهورت آڻڻ ۽ ڀٽو فيڪٽر جو حاوي ٿيڻ کين برداشت کان ٻاهر آهي. بينظير ڀٽو وزيراعظم هجڻ واري ٻنهي دورن ۾ سندس خلاف مشڪلاتون پيدا ڪيون ۽ سازشون ڪري اقتدار کان محروم ڪيو. هن گروپ کي عسڪري قوتن سان گڏ خفيه ايجنسين جي به حمايت حاصل ٿي سگهي ٿي. هي گروپ طاقتور گروپ آهي. پئسي جي لحاظ کان به مالا مال آهي. جهادي گروپن جي ويجهو هئڻ ڪري بينظير ڀٽو کي مارائي سگهڻ جي قوت رکي ٿو. ضياءَ جي باقيات بابت بيان ڏيندي صنم ڀٽو ڪراچي ائيرپورٽ تي چيو ته "بينظير ڀٽو کي مارائڻ ۾ ضياءَ جي باقيات شامل آهي".

3. لال مسجد طالبان

لال مسجد واري اشتهار تي پ پ ۽ بينظير ڀٽو جو سخت موقف نظر آيو هو. لال مسجد واري جهيڙي ۾ غازي عبدالرشيد کي هٿيارن سميت کاڌ خوراڪ واري لاجسٽڪ سپورٽ ڪرڻ وارا طاقتور جهادي ڪتابين جي گهڻائي هن وقت ملڪ جي هر حصي ۾ ڦهليل آهي. جن جو جهجهو تعداد صوبي سرحد ۾ آهي. ان گروپن جو وڏو تعداد اسلام آباد ۾ موجود آهي. حڪومتي رپورٽن موجب ملڪ جي ڪجهه حصن ۾ لال مسجد طالبان به بم ڌماڪن ۾ ملوث هئڻ جا ثبوت مليا آهن. هن وقت اهو گروپ پريور انڊرگرائونڊ تياري ڪري رهيو آهي. اهو ڪتابين جو گروپ ڪنهن وقت اوچتو اسلام آباد تي قبضو ڪرڻ جي خواهش رکي ٿو. جيئن راتون رات اوچتو طالبان افغانستان تي چائنچي اقتدار تي قبضو ڪري ورتو. هونئن لال مسجد جا ڪتابي تيارين ۾ مصروف آهن. اهو گروپ بينظير ڀٽو کي اقتدار ۾ روڪڻ ۽ ملڪ ۾ لبرل ازم ۽ جمهوريت جي خلاف آهي، جنهن ڪري هن لڏي تي بينظير ڀٽو جي قتل بابت شڪ ڪري سگهجي ٿو.

4. القاعده يا افغان طالبان

ان ۾ ڪوبه شڪ ناهي ته القاعده يا طالبان جو 9/11 کان پوءِ آمريڪا سان جهيڙو هلي رهيو آهي. جڏهن ته بينظير ڀٽو جون پاليسيون پرو آمريڪن ۽ مغرب نواز لبرل ازم واريون هيون تنهن ڪري القاعد ۽ بينظير جي وچ ۾ فڪري طور هڪ وڏو تضاد موجود آهي. القاعده بينظير ڀٽو کي ڌمڪيون ڏيندي پئي

اچي. القاعدہ طالبان سمجھيو پئي ته بينظير ڀٽو اقتدار ۾ ايندي ته حامد ڪرزئي وڌيڪ طاقتور ٿيندو ۽ ڀارت جو اثر به پاڪستان تي گهرو ۽ وڌيڪ ويجهڙاڻپ وارو ٿيندو. تنهن ڪري افغانستان ۾ القاعدہ طالبان وارن کي وڌيڪ مشڪلاتن جو منهن ڏيڻو بوندو. ان لاءِ القاعدہ پنهنجي بقا خاطر بينظير ڀٽو کي مارائي سگهي ٿي. بينظير ڀٽو جي زنده هجڻ ۽ اقتدار ۾ اچڻ سان القاعدہ ۽ طالبان جو وجود خطري ۾ ٿي سگهي ٿي تنهن ڪري القاعدہ 27 ڊسمبر وارو سانحو پلان ڪيو هجي. پر ڪجهه عسڪري ماڻهن جو خيال آهي ته القاعدہ خود ڪش بم ڌماڪو ڪري سگهي ٿي پر شوٽنگ ڪرڻ وارو عمل القاعدہ نه ٿي ڪري سگهي ٿي. ٻي طرف القاعدہ باظابط طور 27 ڊسمبر واري واقعي جي ذميواري قبول نه ڪئي آهي. سي اين اين تان القاعدہ بابت ملوث هجڻ واري خبر به اتلي جي خفيه ايجنسي پاران هلائي وئي هئي. جڏهن ته آمريڪا سرڪار ان بابت چيو آهي ته اسين القاعدہ جي ملوث هجڻ جي جاچ ڪري رهيا آهيون.

5. خفيه ادارا

پاڪستان جي خفيه ايجنسين جي سربراهن جنرل اشفاق ڪياني ۽ جنرل نديم تاج جڏهن ڊيل جي آخر ۾ رٽائرڊ لاءِ ڊيٽي ۾ بينظير ڀٽو سان ملاقات لاءِ پهتا ته اتي هنن آڏو وڏو سوال بينظير ڀٽو جي سلامتي بابت هو. سلامتي بابت سعودي عرب، ڊيٽي، ۽ آمريڪي حڪومت جو نمائندو رچرڊ بائوچر فڪر مند هئا. ان وقت خفيه ايجنسين جي سربراهن جي حيثيت ۾ نديم تاج ۽ اشفاق ڪياني، بينظير ڀٽو جي سلامتي بابت سعودي، ڊيٽي، آمريڪي نمائندن جي خدشن کي دور ڪندي بينظير ڀٽو جي سلامتي جو ذميو ڪيو. جنهن جي منظوري صدر مشرف به ڏني ان کان پوءِ ئي بينظير ڀٽو 18 آڪٽوبر تي ڪراچي پهتي. انهيءَ ڏينهن بينظير ڀٽو جي ڪانوائءَ تي حملو ٿيو جنهن ۾ 150 ماڻهو مارجي ويا. حملي کان پوءِ بينظير ڀٽو پريس ڪانفرنس ۾ چيو ته ”ان واردات ۾ ايجنسين سميت موجود عسڪريت پسند ۽ القاعدہ جي حامين جو هٿ آهي ۽ هي اهي ماڻهو آهن جيڪي ملڪ ۾ جمهوريت کي وڌڻ نٿا ڏين.“ هاڻي ڏسڻو آهي ته جنرل نديم تاج ۽ اشفاق ڪياني جن بينظير ڀٽو جي سلامتي جو ذميو ڪيو هو اهي ايجنسين ۾ ويٺل عسڪريت پسند ۽ القاعدہ جي حامين خلاف ڪهڙو ٿا قدم کڻن. ڇاڪاڻ جو ٻنهي سربراهن مٿان وڏي ذميواري هئي بينظير ڀٽو جي خدشن کي نظر ۾ رکندي اهو چئي سگهجي ٿو ته خفيه ايجنسين ۾ شامل اهو گروپ بينظير کي مارائي سگهي ٿو.

6. رٽائرڊ عسڪريت پسند جنرل:

ريٽائرڊ عسڪريت پسند جنرل جيڪي پنهنجي دور ۾ ضياءَ الحق سان گڏ
ڪم ڪندي افغان جنگ ۾ وڏو ڪردار ادا ڪيو هو. انهي دور ۾ انهن جنرلن
ايترو ته پئسو آمريڪي ڊالرن جي صورت ۾ ڪمايو جو ڪيئي سال آرام سان
ويهي کائي سگهن ٿا. ايترو ناٿو ڪمائڻ ۽ آرمي ۾ حيثيت ماڻڻ کان پوءِ رٽائرڊ
ٿي افغان وار ۾ طالبان جي مدد ڪري رهيا آهن. جيڪي جنرل آمريڪا جي مدد
ڪندا هئا. اهي هاڻي آمريڪا خلاف جهاد ۾ مصروف آهن. اهي رٽائرڊ جنرل
هڪ طرف ضياءَ جي باقيات جو حصو آهن ته ٻئي طرف پاڪستان ۾ اسلامي
انقلاب طالبان ٽائيپ آئڻ گهرن ٿا. انهن جي نظر ۾ لبرل ازم ۽ روشن خيالي
اسلام دشمني آهي. تنهنڪري اهو گروپ آمريڪا دشمني ۽ لبرل ازم خلاف
بينظير ڀٽو کي مارائڻ جي ڪوشش ڪري سگهي ٿو. ان گروپ جا خفيه
ايجنسين کان سواءِ آرميءَ ۾ به سنا اثر قائم آهن. بينظير ڀٽو ان گروپ جي لاءِ
واضع اشارا ڏنا هئا ۽ ان گروپ جي اڳواڻن کي ڪراچي سانحي جي لاءِ جوابدار
به بڻايو ويو هو. اهو گروپ پاڪستان ۾ 8 جنوري وارين چونڊن جو مخالف آهي
خاص ڪري جمهوريت سندن ڦاٽڊيمند شين ۾ شمار نٿي ٿي. اهو گروپ چاهي
تو ته هن ملڪ ۾ جمهوريت نه پر آمريت (فوجي راڄ) هجي. ڇاڪاڻ جو ان
گروپ جي فوجي راڄ ۾ ئي بقا ۽ مفاد آهن. انهن جنرلن بينظير ڀٽو کي اقتدار ۾
آڻڻ جي نه صرف ماضي ۾ مخالفت ڪئي پر آءِ جي آءِ ق ليگ جماعتون ٺاهي
پ پ پ ۽ روشن خيال جماعتن کي اقتدار کان پري رکڻ واريون سازشون
ڪيون.

7. فوج ۽ اسٽبلشمينٽ ۾ ويٺل عنصر

رٽائرڊ جنرل، مشرف سميت فوج ۽ اسٽبلشمينٽ مستقبل ۾ ڪجهه ماڻهن
کي سنڌ ۾ طاقتور ۽ فيصلاڪن قوت بنائڻ لاءِ بينظير ڀٽو کي مارائي سگهن ٿا.
ان حلقي وارن جو خيال آهي ته ايندڙ چونڊن ۾ سنڌ جي نمائندگي اڪثريت
آبادي سنڌين کان ڪسي اقليت واري آبادي کي منتقل ڪجي ته جيئن سنڌ کي
پنهنجي مرضيءَ موجب ٻن حصن ۾ ورهائي سگهجي. گذريل پنجن سالن جي
اقتدار ۾ انهن سنڌ جي مسئلن ۽ ڪراچيءَ جي اهم مسئلن تي اهم فيصلا
ڪري عوام لاءِ بهتر ڪم به ڪرايا ته جيئن هو چئي سگهن ته اسان کي سنڌ جا
وارث آهيون، اسان کي سنڌ جي وارثيءَ جو حق حاصل آهي.

اهڙي ڪاز کي هٿي ڏيڻ جي لاءِ اهو ٽولو ان قسم جو منصوبو رٿي سگهي ٿو
ته بينظير ڀٽو جي قتل کان پوءِ پ پ پ ختم ٿي ويندي ته سنڌ اسيمبليءَ ۾
فنڪشنل ليگ ۽ ق ليگ پارٽين سان الحاق ڪري سنڌ حڪومت مٿان هميشه
گرفت حاصل ڪجي. اهڙي طرح سنڌ تي اقتدار حاصل ڪرڻ جي چند سالن

بعد ايشيا ڪنڊ اندر ايندڙ جاگرافيڪل تبديلين ۾ فيصلا ڪن ڪردار ادا ڪري سگهجي.

8. بينظير ڀٽو پاران ڏنل ٽي نالا.

محترم بينظير ڀٽو پاران ريتائڊ جنرل مشرف ڏانهن لکيل خط ۾ واضح ڪيو ويو هو ته ٽي نالا آهن، جيڪي کيس مارڻ چاهن ٿا. مون کي ڪو به نقصان پهتو ته اهي ٽي شئيون ڏسيو هوندا انهن ٽن ماڻهن جا نالا مسلمان ملڪ جي هڪ خفيه اداري پاران ڏنا ويا آهن، انهن ۾ پهريون نانءُ انٽيليجنس بيورو جي ڊائريڪٽر جنرل ريتائڊ برگيڊيئر اعجاز شاهه جو آهي جيڪو ماضي ۾ آءِ ايس آءِ پنجاب جو سربراھ رهيو آهي ۽ 2002ع وارين چونڊن ۾ پنجاب جو سيڪريٽري داخلا رهي چڪو آهي، اعجاز شاهه چوڌري برادران جو گهڻو دوست آهي. اعجاز شاهه ۽ برگيڊيئر سيد غضنفر علي شاه مسلم ليگن ۾ ڌار وجهي ق ليگ ٺهرائي ۽ انهن ق ليگ کي 2002ع وارين چونڊن ۾ رگنگ ذريعي فاتح ڪرائي اقتدار جي ڪرسيءَ تي ويهاريو. ٻيو نالو نيب جي سابق ڊائريڪٽر جنرل حسن وسيم جو آهي، جنهن نيب جي سربراھ هوندي چوڌري برادران جا ڏکيا ڪم سولا ڪري ڇڏيا. جڏهن ته ٽيون نالو پرويز الاهي جو آهي. پرويز الاهي ۽ بينظير ڀٽو وچ ۾ پراڻو جهيڙو آهي. ايتري قدر جو ڏالفقار ڀٽي کي ڦاسي ڏيڻ واري فيصلي ۾ استعمال ٿيندڙ چيف جسٽس جي پين به چوڌرين جي ڊرائنگ روم ۾ سجايل آهي. تازو بينظير ڀٽو جي جلسن ۾ مقبوليت ڏسي، ٽي سگهي ته اهو گروپ اقتدار کي حاصل ڪرڻ لاءِ بينظير ڀٽو کي ختم ڪرائي سگهي ٿو. ان گروپ ڏانهن اشارو اصف زداري به ڏئي چڪو آهي.

9. بيت الله محسود

18 آڪٽوبر واقعو ۽ 27 ڊسمبر واري بينظير جي قتل ۾ حڪومت پاران بيت الله محسود کي ملوث قرار ڏنو ويو آهي. طالبان جي رڳ کان واقف جنرل نصر الله بابر 18 آڪٽوبر واري سانحي کان پوءِ بيان ڏنو هو ته حڪومت غلط رخ ۾ جاچ ڪري رهي آهي. بيت الله محسود جون ڪي به شاهديون نه مليون آهن. بيت الله محسود جي عادت آهي ته جيڪڏهن ڪو به عمل ڪندو آهي ته ان جو اعلان ڪندو آهي يا ڪنهن سانحي ۾ ملوث هوندو آهي ته ان جي ذميواري کڻندو آهي. بيت الله محسود جي واردات ۾ شوتنگ وارو عنصر شامل ناهي هوندو جڏهن ته بينظير ڀٽو مٿان شوتنگ ٿي آهي جيڪا آرمي واردات ٿي سگهي ٿي جنهن جي تصديق نه صرف زخمي ماڻهن مان ٿي آهي پر صفدر عباسي پاران به ڪئي وئي آهي جڏهن ته وزارت داخلا جي ترجمان جي پريس ڪانفرنس کي پ قيادت مسترد ڪري ڇڏيو آهي. وزارت داخلا جي ترجمان بينظير ڀٽو قتل جو الزام بيت الله محسود مٿان مڙهيو آهي جنهن ۾ خفيه ايجنسين پاران بيت الله

محسود جي تيليفون گفتگو ڪرڻ جيڪا واردات جي ٻئي ڏينهن صبح جو رڪارڊ ڪئي وئي. جنهن ۾ بيت الله محسود هڪ طالبان امير کي مبارڪون ڏنيون آهن. 27 ڊسمبر 15. 5 تي پيش آيل واقعو بينظير ڀٽو جو قتل وارو واقعو انهي رات ستين وڳي کان اٺين وڳي تائين دنيا جي هر چئنل تان نشر ٿيو پر بيت الله محسود جي امير صاحب ٻئي ڏينهن صبح جو اطلاع ڏيو پهچائي. جيڪڏهن بيت الله محسود حملو ڪرائي ها ته هن کي اها خبر انهيءَ رات پئجي وئي هوندي سرڪاري آڊيو رڪارڊنگ ۽ سرڪاري موقف کي پ پ تسليم نه ڪيو نه وري ڪو ذيعلمور وارو انسان ان آڊيو ٽيپ تي يقين ڪندو. اهڙي عمل سان سرڪار تي بينظير کي مارائڻ جا شڪ ۽ شهبا وڌي ويا آهن وري سرڪاري خبر اها آهي ته گاڏي جي لور لڳڻ سان بينظير ڀٽو شهيد ٿي وئي آهي. هاڻ لور سان به ڪومري سگهي ٿو. ان قسم جي سرڪاري ترجمان جي گفتگو مان ڇا توقع ڪري سگهجي ٿي.

10. اسرائيل ۽ انڊيا جي سازش؛

18 آڪٽوبر واري سانحي ڪراچي ۾ ملڪ جي مقتدر شخصيت ۽ اڳوڻي صدر جو بيان هو ته 18 آڪٽوبر واري واقعي ۾ ڀارت تي ايجنسي ”را“ ملوث ٿي سگهي ٿي ڇاڪاڻ جو اهڙو واقعو ”را“ مصر ۾ ڪري چڪي آهي مصري خفيہ ادارن پاران هڪ اسرائيلي ايجنٽ جڏهن گرفتار ڪيو ته هن ٻڌايو ته ڀارت مصر ۾ حالتون خراب ڪرڻ لاءِ سازش ڪئي آهي. ان ۾ ڪوبه شڪ ناهي نه اسرائيل پاڪستان جي ائتمی اثاثن تي قبضو ڪرڻ لاءِ ملڪ ۾ تخريبڪاري ڪري حالتون خراب ڪري آمريڪا کي جواز فراهم ڪرڻ لاءِ بينظير ڀٽو کي مارائڻ لاءِ رٿا بندي ڪئي هجي ۽ ڀارت جو سهڪار حاصل ڪيو هجي بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ حالتون خراب ٿي چڪيون آهن. چونڊون ملتوي ٿي سگهن ٿيون. مذهبي ڌريون ۽ سياسي ڌريون منتشر رهنديون ۽ وڳوڙ ڪنديون جنهن سان پاڪستان ڪمزور ٿيندو. ڇاڪاڻ ته ڪمزور پاڪستان ڀات ۽ اسرائيل جي مفاد ۾ آهي. بينظير ڀٽو جي سانحي کان پوءِ ڀارت سرحدن تي چوڪسي سميت، ريل ۽ بس سروس بند ڪرڻ جو اعلان ڪيو آهي. اهڙيءَ طرح آمريڪا ۽ اسرائيل جي ”نيوڪان آئڊيولاجي“ ۾ ڏنل مقصدن ۾ پاڪستان زميني تبديلين بابت خوابن جي ساڀيان ماڻڻ آهي. بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ پاڪستاني سياست ۽ پاليسين ۾ بين الاقوامي روين ۾ پاڪستان لاءِ جيڪو خاڪو جڙندو اهو انتهائي خطرناڪ ۽ پيانڪ هوندو. متان ڪو ائين سمجهي ته ڀٽو خاندان جو هي لاش به هضم ڪيو ويندو ته اهو بلڪل ائين ناهي هن پيري، شهيد بينظير ڀٽو جو ريتورنگ رنگ لائيندو جنهن جا نقش پاڪستان جي نقشي تي نظر ايندا.

تاريخ: 2008_1_1

آلي قبر تي ڪرندڙ ڳوڙها ڳالهائين ٿا!

19. مئي 1958ع تي سڪندر مرزا ۽ ايوب خان آمريڪا کي پنهنجي راءِ کان آگاهه ڪندي ٻڌايو ته ”پاڪستان ۾ صرف ڊڪٽيٽرشپ ڪم ڪندي رهندي.“ 8 آڪٽوبر 1958ع جي صبح جو سڄ مارشل لاءِ جي نفاذ ۾ اُڀريو اهڙي آمريت جو دور شروع ٿيو جو ان بابت قدرت الله شهاب لکي ٿو. ”جمهوريت کي پائمال ڪرڻ جو عمل غلام محمد شروع ڪيو هو. ميجر جنرل سڪندر مرزا ان کي منزل تائين رسايو.“ 1960ع ۾ ڪراچي مان دارالحڪومت شفٽ ڪري اسلام آباد ڪيو ويو ان جو سبب جي ايڇ ڪيو جو راولپنڊي ۾ هجڻ هو. جنهن جو مقصد هو ته ملڪ جي سياست ۽ اقتدار کي ڪنٽرول ڪرڻ. جڏهن اهو ڪم مڪمل ڪيو ويو ته انهيءَ وقت ڪامورا شاهي به جنهن کي غلام محمد مضبوط بنايو هو اها ڪامورا شاهي بالغ ٿي چڪي هئي ۽ عوام جي خدمت ڪندڙ ڪامورا شاهي هاڻي فوجي فيصلن ۽ منصوبن ۾ عوام دشمنن سان پٽ بڻجي هن ملڪ جي عوام مٿان راڄ ڪندي رهي.

ملڪ جي ڪامورا شاهي جو هميشه کان جمهوريت پسند ماڻهن ۽ پارٽين جي اڳواڻن سان ناپسنديده رويو رهيو آهي. ڇاڪاڻ جو ڪامورا ملڪ ۾ جمهوريت کي ڏسڻ ئي نٿا چاهن ته پوءِ جمهوريت پسند ماڻهن کي ڪيئن برداشت ڪندا. هن وقت صرف ڀٽو فيملي هئي جيڪا هڪ روشن خيال ۽ جمهوريت پسند هئي جيڪا عوام ذريعي عوامي اقتدار جي ڳالهه ڪندي پئي آئي. پ پ پنهنجي وجود 1967ع کان وٺي ڪامورا شاهي لاءِ ان وڻندڙ شيءِ هئي. 1967 کان 2007ع تائين چاليهن سالن جي عرصي تائين پ پ کي ڪنهن مجبوري تحت برداشت ڪيو ٿي ويو ڇاڪاڻ جو ملڪ ۾ واحد جماعت هئي انهن وٽ عوامي پروگرام هو ۽ عوام لاءِ بارتِي هئي باقي ٻين سياسي پارٽين جي ٺاهڻ ۾ يا تربيت ۾ ڪامورا شاهي جو ان سڌو ڪردار رهيو آهي. جنرل ضياءَ الحق ۽ ان وقت جي اسٽيبلشمينٽ، ذوالفقار علي ڀٽو جي جمهوريت پسند رويي ۽ عوام دوست پاليسين سبب اهو فيصلو ڪري ورتو ته ذوالفقار ڀٽو کي اقتدار تان هٽائي قاسمي رٿا ڪانپوءِ هي ملڪ هميشه لاءِ هڪ ڀيرو ٻيهر

ڪامورا شاهي جي حوالي تي ٿيندو اهڙو خطرناڪ سازش کان پوءِ ذوالفقار ڀٽي کي ڦاسيءَ تي چاڙهيو ويو. ڦاسي چاڙهڻ کان پوءِ ڪامورن ۽ فوجي جنرلن اهو سوچيو ئي نه هو ته بينظير ڀٽو پنهنجي شهيد والد جي مشن کي ڪٿي اڳتي هلندي جيڪا پنهنجي والد کان به وڌيڪ طاقتور ۽ عوام ۾ مڃتا ماڻيندي ۽ عالمي سطح جي ليڊر بڻجي ويندي 18 آڪٽوبر کان 17 ڊسمبر وارن جلسن کي خطاب ڪرڻ واري عمل کي ڏسندي ڪامورن کي خوف ورتو ته 8 جنوري وارين چونڊن ۾ بينظير ڀٽو بئلت ذريعي ملڪ ۾ عوامي انقلاب آڻيندي ۽ وري هڪ ڀيرو عوام راڄ ڪندو تنهنڪري اها سازش جيڪا ضياءُ الحق ۽ ساٿاري ڪامورن شهيد ذوالفقار ڀٽي خلاف تيار ڪئي هئي، اهڙي خطرناڪ سازش هن پيري هنن اهو سوچي ته بينظير ڀٽو کي سياسي منظر نامي تان هٽائڻ سان پهريون مقصد اهو حاصل ٿيندو ته ملڪ جي سياسي مسئلن بابت ڪامورا شاهي جي ڳجهن مقصدن کي عالمي سطح تي ٻڌنام ڪري تنهنڪري بينظير ڀٽو جي مارجڻ کانپوءِ عالمي سطح تي ڪامورا شاهيءَ خلاف واپلا بند ٿي ويندي ٻيو وڏو سبب پنجاب جي سياست تي قبضو آهي. ڪامورا شاهي پنجاب کي پنهنجو انتخابي حلقو تصور ڪري ٿي. جڏهن ته پنجاب ۾ ثابت پيو ٿي ته سمورو پنجاب بينظير ڀٽو جي پارٽي جو انتخابي حلقو ٿيندو پيو وڃي. پنجاب ۾ ڪامورن کي ان قسم جي سياست ڪپي جيڪا پرويز الاهي ذريعي ٿي پئي. تنهن ڪري پنجاب کي پ پ پ پ پ کان محفوظ بنائڻ لاءِ بينظير ڀٽو کي هٽائڻ بهتر سمجهيائون ڪامورن کي اڳ ۾ سندن انتخابي حلقي پنجاب ۾ جستس چوڌري افتخار ۽ وڪلين جي تحريڪ ڳچيءَ ۾ پئجي چڪي آهي. تنهن ڪري پ پ پنجاب تي بئليت ذريعي قبضي ڪرڻ سان ڪامورن کي سخت تشویش لاحق هئي. ڇاڪاڻ جو ان تشویش پوڻيان اهي ڳجهو مقصد ۽ مفاد شامل هئا جن ذريعي اقتدار سندن گهر جو گهر ۾ رهندو اچي. ٽيون سبب اهو آهي ته بينظير ڀٽو جي مارجڻ کانپوءِ پ پ پ وٽ ان عالمي ليول جي ليڊر شپ ميسر ڪانه هوندي جيئن سنڌيءَ ۾ چوڻي آهي ته ڌڻ ته ڌڻي نه ته وڪڻ ڪٿي، جيڪڏهن بهادر فوج کي بهتر سپه سالار نه هوندو ته اها بهادر فوج به شڪست کائي ويندي آهي ۽ پوءِ شڪست کاڌل فوج آهسته آهسته ڇڙوڇڙ ٿي ويندي آهي. پاڪستان جي سياست تي گهرو علم رکندڙ هيلري ڪلنٽن به اهو چئي ڏنو ته ”راولپنڊي لياقت باغ سانحي ۾ ملڪ جي اسٽيبلشمينٽ ملوث آهي.“ ظاهر آ ته هيلري ڪلنٽن اهو بيان نهايت ذميواري سان ڏنو هوندو. بينظير ڀٽو جي قبر مٿان جڏهن مان دعا گهري رهيو هوس ته منهنجي نياڻ مان نير وهي چڪا هئا. مان ان شهيدن جي قبرستان ۾ تڏهن آيو هوس جڏهن ذوالفقار ڀٽو کي ڦاهي تي چاڙهيو ويو هو. اڄ وري بينظير ڀٽو جي شهيد ٿي وڃڻ کانپوءِ دعا لاءِ آيو آهيان. قبر کي ڏسي محسوس ٿو ٿئي ته واقعي هڪ بهادر عوامي جنرل هن مٽي هيٺيان ستل آهي. اڄ

اهو عوامي جنرل جيڪو عوام جي سک ۽ خوشحاليءَ ۽ آزادي لاءِ سوچي لوچي پيو وڙهي پيو اهو جنرل اسان عوام ۾ موجود ناهي اهو هن مٿي ۾ ستل آهي. اڄ ان عظيم جنرل بينظير ڀٽو کانسواءِ نه صرف عوام ۽ دنيا اهاڻڪي آهي پر ان جي پارٽي پ پ پ به سخت امتحان مان گذري پئي. هن وقت پارٽي قيادت آصف زرداريءَ حوالي آهي هاڻ ڏسڻو اهو آهي ته آصف زرداري ڪيئن ٿو پارٽيءَ جي سپه سالاري سان نڀائي. آصف زرداري تخت ۽ جيل ڏسي چڪو آهي هو عالمي سياست کي پڙهي نه سگهيو هجي پر هن کي سياست کي پرکڻ جا مشاهدا ضرور آهن. آصف زرداري کي ڪامورا ۽ جنرل به قبول ڪري وٺندا. ڇاڪاڻ جو آصف ۾ اها خوبي آهي ته جتي هو ڪجهه وڃائيندو آهي ته اتي ڪجهه حاصل به ڪري وٺندو آهي آصف زرداري بينظير جي اقتدار وارن ٻنهي دورن ۾ جنرلن ۽ ڪامورن سان پنهنجا تعلقات ويجهو رکندو پئي آيو ان جو مثال بينظير ڀٽو جو انٽرويو آهي جيڪو هن هيرالڊ رسالي کي جنوري 2001ع واري پرچي ۾ ڏنو جنهن ۾ هن ٻڌايو ته ”1989ع ۾ هڪ ڪور ڪمانڊر منهنجي مڙس وٽ آيو ۽ چيو ته اسان هڪ عورت (بينظير ڀٽو) کي سلوٽ نه ڪنداسين. ان کي (بينظير ڀٽو) کي چئو ته توکي وزير اعظم بنائي ان تي اسان کي اعتراض ناهي نه وري اسان کي پ پ سان ڪا عداوت آهي.“ بينظير ڀٽو جي ان انٽرويو ۾ صاف ظاهر آهي ته هو بينظير ڀٽو جي پيٽ ۾ آصف زرداريءَ کي قبولڻ لاءِ تيار آهن. پ پ پ سان جنرلن جي ڪابه عداوت ناهي.

هاڻي بينظير ڀٽو نه رهي آهي. پ پ پ ۽ آصف زرداري موجود آهن ته يقينن اهڙي حالت ۾ آصف زرداري ڪامورن ۽ جنرلن لاءِ قابل قبول ۽ گود بکس ۾ هوندو.

بينظير ڀٽو جي شهادت کانپوءِ آصف زرداري انتهائي بردبار نظر اچي پيو. هن جي ڳالهين ۽ بيانن مان ثابت ٿئي ٿو ته هو پ پ پ جي قيادت جو حقدار آهي. بينظير ڀٽو جي وصيت موجب اهل آهي. ق ليگ کي قاتل ليگ چوڻ بينظير ڀٽو جي قتل جي جاچ اقوام متحدہ کان ڪرائڻ ۽ چونڊن ۾ حصو وٺڻ وارا فيصلا آصف جي قابليت کي ظاهر ڪن ٿا. پنجابين کي خراج تحسين پيش ڪرڻ پاڪستان نه ڪبي وارن نمرن جي مذمت ڪرڻ بينظير ڀٽو جي قتل جو انتقام بئلت ذريعي وٺڻ ۽ پارٽي کي ٽڪڙو موڻائڻ ڪرڻ اهڙا عمل آهن جيڪي سندس قائدانه صلاحيتن کي ظاهر ڪن ٿا. اميد آهي ته آصف جي قيادت ۾ پ پ پ جو جمهوري سفر جاري رهندو ۽ بينظير ڀٽو جو عوامي خوشحالي، سک ۽ جمهوري آزادي وارو خواب آصف جي روپ ۾ ساڻيان ماڻيندو.

تاريخ؛ 2008_1_12

بينظير ڀٽو جي شهادت کانپوءِ پاڪستان جي صورتحال تي نظر

محترم بينظير ڀٽو جي شهادت کانپوءِ عالمي منظرنامي تي پاڪستاني رياست ۽ معاشرو سواليه نشان بڻجي ويو آهي. دنيا ۾ عالمي ساک رکندڙ انٽيليجنس ادارن، سربراهن، معاشي ماهرن پنهنجا پنهنجا تبصرا پيش ڪري تشويس جو اظهار ڪيو آهي. تبصرن ۾ پاڪستان جا ائٽمي اثاڻا معاشي سالميت خاص طور ذڪر ڪيا ويا. دي اڪنامسٽ جي هڪ مضمون ۾ پاڪستان کي دنيا جو انتهائي خطرناڪ ملڪ سڏيو ويو آهي. تائيم رسالي ۾ به بينظير ڀٽو جي شهادت کانپوءِ پاڪستان جي صورتحال بابت رايا ۽ مضمون لکيا ويا آهن. تائيم رسالي جي تازي پرچي جي فرنٽ پيج تي بينظير ڀٽو جي تصوير سان گڏ هي لفظ به لکيا ويا آهن.

"No one could save Benazir Bhotto why we need to save Pakistan"

ان جو مطلب آهي ته ”ڪو به بينظير ڀٽو کي بچائي نه سگهيو ته اسان ڇو پاڪستان کي بچائڻ جي ضرورت محسوس ڪريون“ تائيم لکي ٿو پاڪستان دنيا جي نقشي تي هڪ اهڙو ملڪ ٿي اڀريو آهي، جتي هڪ طوفان کانپوءِ ٻيو طوفان سامهون اچي ٿو. اهو سلسلو 1947ع ۾ پاڪستان جي قيام بعد وزيراعظم لياقت علي خان جي قتل کان شروع ٿيو ۽ بينظير ڀٽو جو قتل به ان طوفاني سلسلي جي ڪڙي آهي.“

بينظير ڀٽو جي قتل بعد آمريڪا پنهنجي پاليسن ۾ تبديلي ڪري ڇڏي آهي. 4 جنوري تي وائيت هائوس ۾ صدر بش پاران هڪ اهم گڏجاڻي ڪوٺائي وئي. ان گڏجاڻي ۾ سي آءِ اي ۽ سيڪيورٽيءَ جي اعليٰ عهديدارن سان صلاح مشورا ڪيا ويا. گڏجاڻيءَ ۾ بينظير ڀٽو جي قتل جي جاچ، پاڪستاني قبائلي علائقن ۾ سي آءِ اي ۽ آمريڪي فوج کي نوان اختيار ڏيڻ سميت پاڪستان جي ائٽمي اثاڻن جي تحفظ لاءِ هڪ ڪاميٽي جوڙي تحفظ ڪرڻ جا فيصلو ڪيا

وي. ان اهم اجلاس ۾ اهو به چيو ويو ته القاعده پاڪستان ۾ پنهنجي پوزيشن مضبوط ڪري چڪي آهي. جنهن پنهنجن ڪارواين ۾ اضافو آندو آهي. تنهن ڪري ان حوالي سان القاعده کي منهن ڏيڻ لاءِ پاڪستان جي سيڪورٽي ايجنسيون قوت ڏيڻيون رکن. تن ڪري اهو ضروري آهي ته پاڪستان ۾ القاعده کي سيڪٽ ڏيڻ لاءِ آمريڪي فورسز پاڪستان اندر موڪلي القاعده کي چٽجي. ٻيو فيصلو اهو هو ته صدر مشرف انتهائي غير مقبول ٿي چڪو آهي تنهن ڪري پاڪستان پنهنجي علائقن ۾ القاعده خلاف آمريڪي فوجي ڪارروائي جي مخالفت نه ڪندو. صدر بش طرفان اُهو سمورو ٽاسڪ CIA کي ڏنو ويو آهي. سان ئي هزار فوج نيٽو جي مدد لاءِ افغانستان موڪلڻ جي اجازت پڻ ڏني وئي آهي.

سي آءِ اي جتي دنيا ۾ تباه ڪارين ڪري مشهور آهي اها سي آءِ اي جڏهن پاڪستان ۾ پنهنجا مقصد کڻي داخل ٿيندي ته پوءِ ڪا خبر جي توقع رکڻ اجائي هوندي اهو به ٻڌڻ ۾ آيو آهي ته صدر بش جيڪي ٽي هزار فوج افغانستان لاءِ موڪلي رهيو آهي، اها فوج دراصل جلد افغانستان ذريعي پاڪستان ۾ داخل ٿي پنهنجو مشن مڪمل ڪندي ان اهم مشن ۾ هڪ القاعده جو صفابو ۽ ٻيو ايتمي اثاثن جو تحفظ شامل هوندو. آمريڪي چونڊن ۾ اميدوار هيلري ڪلنٽن ۽ اوباما خدشو ڏيکاريندي چيو آهي ته ”پاڪستان ۾ موجود سياسي افراتفري سبب ايتمي هٿيارن جي محفوظ رهڻ جي گارنٽي نٿي ڏئي سگهجي. ان لاءِ جوهر ي اثاثن پاڪستان ۽ آمريڪا جي گڏيل فورسز جي نگراني ۾ هئڻ گهرجن ان لاءِ آمريڪي فورسز کي پاڪستان ۾ داخل ٿيڻ جو حق حاصل هوندو ان لاءِ جيترو جلد ٿي سگهي پاڪستان سان معاهدو ڪيو وڃي، سفارڪاري ناڪام هئڻ جي صورت ۾ پاڪستان ۾ هڪ طرفي ڪارروائي ڪئي وڃي.“

عالمي ائٽامڪ انرجي جي چيئرمين محمد البرادي بينظير ڀٽو جي شهادت کانپوءِ فورن رد عمل ڏيکاريندي چيو ته ايتمي اثاثن محفوظ ناهن ان کانپوءِ پاڪستان جي وزارت خارجہ جي ترجمان البرادي جي بيان کي ننديو ۽ چيو ته البرادي کي اهڙي قسم جا بيان جاري ڪرڻ جو ڪو حق ناهي. پاڪستان جا ايتمي اثاثن محفوظ آهن. آمريڪي سينيٽر بائيڊن پاڪستان جي دوري تي آيو صدر مشرف ۽ ان کانسواءِ ٻين سرڪاري عملدارن سان ملاقاتون ڪيون. ان هڪ اهم ڳالهه ٻڌائي ته ”جيڪڏهن پاڪستان اندر شفاف چونڊون نه ٿيون ته پاڪستاني معاشرو ٻن حصن ۾ ورهائجي ويندو. ان سبب ڪري آمريڪا پاڪستان بابت تشویش ۽ فڪر ۾ مبتلا آهي.“ هڪ معافري مان مراد ماڻهن جو ميٽر آهي. معاشري ۾ انسان جون سڀئي علمي، ادبي، تهذيبي، ثقافتي، اخلاقي،

روحاني، سياسي، سماجي، منظم ۽ غير منظم سرگرميون محبت ۽ نفرت جا لاڳاپا شامل هوندا آهن. ارسطو چواڻي ”انسان سماجي حيوان آهي، فرد کي معاشري ۾ رهندي سڀني ادارن ۾ لاڳاپن سان واسطو پوي ٿو، جڏهن اهو معاشرو ورهائجي وڃي ٿو ته پهريون نقصان اهو ٿو ٿئي ته انسان معاشري جي سڀني فيڪٽرن کان منهن موڙي وڃي ٿو. ان صورت ۾ ان معاشري ۾ وڏي تباهي اچي ٿي. اهو فرد جيڪو معاشري ۾ قانون ۽ اصولن جو پابند هوندو آهي، اهو فرد معاشري جا مروج قانون ۽ قاعده پاڻ ٽوڙڻ جو سبب بڻجن ٿو آهي. اهو فرد معاشري جي ورڇ جو سبب بڻجندي هڪ مڪمل حيوان ٿي ويندو آهي، ”اها وصف آهي معاشري جي ورهائجڻ جي، جيڪڏهن پاڪستان جو معاشرو ورهائجي ٿو جنهن طرف آمريڪي سينٽر بائيپن اشارو ڪري ٿو ته پوءِ هن ملڪ ۽ ماڻهن جو ڪو به مستقبل ڪانهي ۽ نه وري ڪو عالمي ساک رکندڙ ملڪ يا ادارا پاڪستان جي ضمانت ڏئي سگهندا.

ان حوالي سان جيڪڏهن ڏسجي ته اسان جي سوسائٽي مڪمل طور تي polrizatoin جو شڪار آهي. سياسي فڪر جي کوٽ، پاڪستان جي مختلف صوبن ۾ موجود قومن جا تضاد ٽڪراءَ، حڪمرانن جي عوام سان لاتعلقي، قانون جي ڀڃڪڙي، اهي سڀ رستا معاشري کي تقسيم ڏانهن وٺي وڃن ٿا. وڏي ڳالهه ته معاشري جي بهترين بناوت کي طاقتور بناڻ لاءِ معيشت وڏي اهميت رکي ٿي. بينظير ڀٽو جي شهادت کانپوءِ پاڪستان جي معيشت کي تاريخي ڌڪ رسو آهي. نگران وفاقي وزير پيٽروليم احسان الله خان جو بيان رڪارڊ تي آهي ته هن وقت ملڪ ۾ گاسليت ست ڏينهن، ڊيڙل تيرنهن ڏينهن ۽ پيٽرول جو زخيره ويهن ڏينهن جي لاءِ موجود آهي. ان حوالي سان گورنر اسٽيٽ بينڪ ڊاڪٽر شمشاد اختر، صدر مشرف سان ملاقات ڪئي ان موقعي تي ڊاڪٽر شمشاد اختر صدر مشرف کي مالياتي ادارن جي ڪارڪردگي، ملڪي ۽ غير ملڪي قرضن جي ڏي وٺ افراط زر سميت ٻين اهم معاشي ميسلن بابت رپورٽ پيش ڪئي، ان گڏجاڻي جي وڏي تشويع جي ڳالهه اها هئي ته ملڪ ۾ افراط زر وڌڻ جو خدشو ڏيکاريو ويو آهي. جنهن سان ملڪ اندر مهانگائي ۽ اضافو ٿيندو ان سلسلي ۾ صدر مشرف، ڊاڪٽر شمشاد اختر کي هدايت ڪئي ته مانيٽري پاليسي کي وڌيڪ سخت ڪيو وڃي ته جيئن افراط زر تي ضابطو آڻي سگهجي. پاڪستان جي معيشت جي باري ۾ نه صرف ڊاڪٽر شمشاد اختر کي تشويع آهي پر اقوام متحده پاران اهو بيان به آيو آهي ته پاڪستان جي معيشت افراط زر جو شڪار آهي. آءِ ايم ايف، اقوام متحده جو ادارو آهي، جنهن جو ڪم افراط زر کي روڪڻ هوندو آهي. معيشت ۾ مسلسل افراط زر قومن جي تباهي جو سبب بڻبي آهي، افراط زر هڪ ويا آهي، جنهن کي ڪنٽرول ڪرڻ رياست ۽

عوام جو فرض آهي. ٻي صورت ۾ افراط زر قومن ۽ رياستن کي ڪمزور ڪري
ناڪاره بڻائي ڇڏيندي آهي. هن وقت پاڪستان سياسي، معاشي ۽ اخلاقي طور
ڪمزور ترين رياست جو ڏيک ڏيئي رهو آهي. جتي هر طرف ڪيئي خطرا منهن
ڪڍيون بيٺا آهن.

بينظير ڀٽو قتل ڪيس ۽ ڏيهي، پرڏيهي ايجنسين جي جاچ جو تاريخي جائزو

تاريخ جي وڏي سڃي شاهدي ثابت ٿئي ٿي ته آمريڪا پنهنجن وڏن مقصدن جي حاصلات لاءِ پنهنجن ويجهن دوستن جي قرباني ڏيڻ لاءِ هر دم تيار رهندو آهي. پاڪستان جي تاريخ ۾ هڪ وڏو مثال جنرل ضياءَ جي جهاز جو حادثو آهي جنهن ۾ سندس سفير رابن رافيل کي ان قافلي ۾ سوار ڪرايو ويو. جنهن کي قربان ڪري هڪ وڏو مقصد حاصل ڪيو ويو جيڪڏهن آمريڪا چاهي ها ته ان سانحي جي تحقيقات ڪرائي نتيجا سامهون آڻي ها، پر اهو بهاولپور سانحو اڄ به درست جاچ جي گهر ڪري رهيو آهي. 27 ڊسمبر تي راولپنڊي ۾ بينظير ڀٽو کي گولي هڻي شهيد ڪيو ويو. ظاهر آهي ته بينظير ڀٽو کي قتل ڪرائڻ ۾ عالمي ليول جي سازش ٿي هوندي پاڪستان اندر پاڙي جا قاتل ڪٿا ڪيا ويا هوندا. بينظير ڪا عام سياستدان ته ڪونه هئي. عالمي ليول جي اڳواڻ هئي هوءَ لبرل ۽ روشن خيال سوچ جي مالڪ هئي جمهوريت جي علمبردار هئي آخر آهي ڪهڙا محرڪ هئا، جيڪي محترم بينظير جي قتل جو سبب بڻيا. انهن سوالن جا جواب ڳولڻا پوندا. ٺيڪ آهي بيت الله محسود کي بينظير ڀٽو کي ماريو آهي. پر اهو ته ڏسڻو آهي ته بيت الله محسود کي فيڊنگ ڪٿان ٿي آهي. هن وقت آهي ڪهڙيون ملڪ اندر ڌريون آهن. جن محسود واري سوچ جي پاڪستان اندر پالنا ڪئي آهي. آمريڪي سي آءِ اي جي رپورٽ موجب بينظير ڀٽو کي بيت الله محسود گروپ ۽ صدر مشرف جي حمايتي پارٽي ۾ ويٺل ڪجهه ماڻهن جي سازشن هيٺ ماريو ويو آهي. ٺيڪ آهي. آمريڪا جي سي آءِ اي رپورٽ تي پاڪستان حڪومت صرف بيت الله محسود واري سازش تي ڪم ڪري بيت الله محسود جي ڳچي ۾ بينظير قتل ڪيس وجهڻ چاهي ٿي جڏهن ته سي آءِ اي جي رپورٽ جي ٻي حصي تي پاڪستان سرڪار سوچڻ لاءِ تيار ناهي جڏهن بينظير ڀٽو جو مارڪ سيگل ڏانهن اي ميل ۽ صدر مشرف ڏانهن

اهي خط جن کي بينظير ڀٽو سندس قتل ڪرڻ جي سازش ۾ چئن ماڻهن جو ذڪر ٿيل هو. اهي خط به سي آءِ اي جي رپورٽ جي ٻئي حصي کي طاقتور بڻائڻ لاءِ ڪافي آهن. پر ان پاسي جاچ جو دائرو وڌائڻ جي حق ۾ ناهي.

سي آءِ اي جي رپورٽ تي ٻه ڀڙ رهڻا فاروق نائيڪ جو بيان سامهون آيو جنهن ۾ چيائين ته، ”اسان کي سي آءِ اي جي رپورٽ جي صداقت تي شڪ آهي. اڪيون بند ڪري سي آءِ اي جي رپورٽ تي اعتماد ڪري نٿا سگهون. ماضيءَ ۾ آمريڪي ايجنسي غلطيون ڪيون آهن. پ پ اڳواڻ آصف زرداري گڏيل قومن جي اداري ڏانهن خط لکي واضح ڪيو آهي ته اسان کي پاڪستاني ادارن جي جاچ تي اعتماد ناهي، عالمي ڪميشن جوڙي وڃي. 27 ڊسمبر سانحي کان پوءِ تڙتڪڙ ۾ شاهديون ختم ڪري القاعده ۽ بيت الله محسود کي ملوث قرار ڏنو ويو آهي. سانحي ۾ ڪنهن کي به ملوث قرار نه پيا ڏيون پر ان بابت بينظير ڀٽو جا خط موجود آهي.“

ٻيلا آخر ڪهڙي ڳالهه آهي جو انهن ماڻهن خلاف جاچ شروع ڪرائي نٿي وڃي جن خلاف بينظير ڀٽو خطن ۽ اي ميل جي صورت ۾ ايف آءِ آر درج ڪرائي چڪي هئي. آخر چوڻو ٿو ته ڪم ڪيو وڃي. بينظير ڀٽو جي قتل جي باري ڪجهه ڏينهن اڳ جڏهن سي آءِ اي رپورٽ پڌري ڪئي هئي ته ان ئي ڏينهن طالبان تحريڪ پاڪستان ۽ بيت الله محسود جي ترجمان مولوي عمر سخت لفظن ۾ چيو ته طالبان تحريڪ بينظير ڀٽو جي قتل ۾ لوث ناهي. مولوي عمر به اهو خدشو ڏيکاريو ته ان حملي ۾ مشرف جا حمايتي ملوث آهن. طالبان جي روايت رهي آهي ته هو جيڪا به ڪارروائي ڪندا آهن ته ان جي هو ذميواري کڻندا آهن. جڏهن ته بينظير ڀٽو قتل جي بار بار ترديد ڪري رهيا آهن، هاڻي سوال اهو آهي ڇا مشرف پنهنجي حمايتي پارٽين ۾ ويٺل ماڻهن ۾ هٿ وجهڻ نٿو چاهي ڇا هو ان عمل سان بينظير ڀٽو جو قتل لوڙهڻ ٿو چاهي. اڄ جيڪڏهن اسين اصل قاتل عوام آڏو آڻي نه سگهنداسين ته پوءِ ڪيترائي اڳواڻ مارجي ويندا ۽ الزام اهو به بيت الله محسود ۽ طالبان جي ڳچي ۾ وڌو ويندو تنهن ڪري پاڪستان جي سياست ۾ اهڙو رول ادا ڪندڙ ۽ طالبان جي آبياري ڪندڙن خلاف هن وقت بغير ڪنهن رعايت جي حساب ڪتاب ورتو وڃي. انهن غدارن کي نروار ڪيو وڃي ٻي صورت ۾ بينظير ڀٽو جو قتل ائين لوڙهو ويندو جيئن ماضي ۾ سياستدانن جا لاش لوڙهيا ويا آهن. نه ڪا جاچ ۽ نه ئي وري رپورٽ. مڃڻ ٿا ته سياستدانن سازشن تحت ماري ويندا. پاڪستان جي سٺ سالن ۾ وڏا سانحا آيا سياستدان ماري ويا جن جي قتل جو ڪارڻ يا سبب سامهون ڪونه آيو.

16 - آڪٽوبر 1951ع تي لياقت علي خان (وقت جو وزير اعظم) کي

گولي هنئين وٽي. سرحد جي چيف منسٽر ڊاڪٽر خان جيڪو سرخ پوش رهنما ۽ باچا خان جو پيءُ هو ان کي مئي 1958ع ۾ سندس گهر ۾ هڪ جنونيءَ چرو هٽي قتل ڪيو. 2 ڊسمبر 1973ع ۾ بلوچستان اسيمبلي جي رڪن عبدالصمد اچڪڙئي کي ٻه هٽي قتل ڪيو ويو. 8 فيبروري 1975ع ۾ سرحد جي وزير اعليٰ حيات محمد شيرپاڻو کي ٻه هٽي قتل ڪيو ويو. 7 مارچ 1982ع گورنر سرحد ارباب سڪندر علي خليل کي گولي هڻي ماريو ويو. بلوچ اڳواڻ سردار غوث بخش رئيساڻيءَ کي ڊاڊر ۾ قتل ڪيو ويو. خواجه رفيق کي 1982ع ۾ پنجاب اسيمبلي ۾ قتل ڪيو ويو. چوڌري ظهور الاهي کي 1982ع ۾ ماڊل ٽائون لاهور ۾ قتل ڪيو ويو. آڪٽوبر 1993ع وزير اعليٰ غلام حيدر واٽن کي قتل ڪيو ويو. 19 جولاءِ تي فرانس جي شهري ڪينز ۾ شاهنواز ڀٽو کي قتل ڪيو ويو. سنڌ جي گورنر حڪيم سعيد کي ڪراچيءَ ۾ ڏينهن ڌڻي جو قتل ڪيو ويو. بلوچستان جي اڳوڻي گورنر اڪبر بگٽيءَ کي قتل ڪيو ويو. 2 ڊسمبر 1996ع ۾ مير مرتضيٰ کي ڪلفٽن روڊ تي گهر اڳيان ساٿين سميت قتل ڪيو ويو. جڏهن ته وڏا سانح جن ۾ هڪ 1971ع ۾ پيش آيو جنهن ۾ بنگلاديش وجود ۾ آيو ۽ ٻيو ذوالفقار علي ڀٽو جي عدالتي قتل وارو سانحو ۽ ٽيون 17 آگسٽ 1988ع ۾ جنرل ضياءَ الحق سميت چوڏهن اهم جرنلن جي بهاولپور لڳ جهاز حادثي ۾ مارجڻ وارو سانحو ملڪي تاريخ ۾ چوٿون اهم سانحو بينظير ڀٽو جو قتل آهي. ماضيءَ ۾ ٿيل اهم سانحن جي ڪا به تحقيقي رپورٽ عوام آڏو پڌري نه ڪئي وئي آهي ۽ نه وري انهن سانحن بويان لڪل گجهن هٿن کي ظاهر ڪيو ويو آهي. تنهنڪري پاڪستان اندر ماضيءَ ۾ ٿيندڙ قتل ۽ سانحن جي تاريخ کي پڙهندي اڳ ڪٿي ڪري سگهجي ٿي ته بينظير ڀٽو جي قتل جي سازش جو اصل پتو به ڪو نه پئجي سگهندو. ڇاڪاڻ جو جڏهن رياستون ڪنهن سانحي يا ڪنهن اهم اڳواڻ کي مارائينديون آهن ته ان جا ڪي به نتيجا حاصل ڪو نه ٿيندا آهن. اهڙي قسم جا قتل رياست کي ٿي ويندا آهن. آمريڪي سي آءِ اي هجي يا اسڪاٽ لينڊ يارڊ ٽيم هجي يا وري اقوامِ متحده پاران جاچ ڪميتي هجي ڪي به نتيجا نه نڪرندا. اسان جا حڪمران ادارا ۽ ايجنسيون انهن ڪمن ۾ ماهر آهن ته جاچ جا نتيجا ڪيئن ڏبا آهن يا ڏٻائي نه اصل حقيقتون عوام آڏو ڪيئن لکائين آهن. ڪيئن قتل ۽ سانحا هضم ڪيا ويا آهن. سڀ اسان جي حڪمرانن کي خبر آهي. هاڻي ته قاضي حسين احمد جو به بيان آيو آهي ته بينظير ڀٽو جي قتل ڪيس ۾ اقوامِ متحده کان مدد يا جاچ نه ڪرائي وڃي. قاضي حسين احمد فيڪٽر سان بينظير ڀٽو سياسي پليٽ فارم تي گڏ ويهڻ کان هميشه پاسو ڪندي هئي ڇاڪاڻ جو بينظير ڀٽو کي خبر هئي ته قاضي فيڪٽر اصل ۾ ملا فيڪٽر آهي. هن وقت فوج مان رٽائرڊ آفيسرن جو واسطو به سڌي يا

اڻ سڌي طرح طرح ان جماعت سان آهي. حڪومت کان پري هجڻ باوجود به حڪومت جي سازشي پاليسين ۾ اندروني طور ڀاڱي ڀائيوار هوندي آهي. تنهن ڪري قاضي صاحب به چئي ٿو ته بينظير ڀٽو قتل جي جاچ اقوام متحده کان نه ڪرائي وڃي. هاڻي بينظير ڀٽو جي پ پ پ کان سواءِ سڀئي سياسي پارٽيون جنرل جي رحم ڪرم تي سياست ڪري رهيون آهن.

تازو بينظير ڀٽو جي قتل ۾ ملوث ٻن ماڻهن کي گرفتار ڪيو ويو آهي. جنهن جي تصديق وفاقي گهرو کاتي جي سيڪريٽري به ڪئي آهي ابتدائي جاچ ۾ ملزمن اهو ئي ٻڌايو جيڪو برگيڊيئر اقبال چيما بينظير ڀٽو جي قتل جي ٻي ڏهاڙي تي پريس ڪانفرنس ۾ ٻڌايو هو ته بلال ۽ اڪرم ئي قتل جا اصل ذميوار آهن جنهن جو بيت الله محسود اصل ۾ ماسٽر مائينڊ هو. ٻي خبر آئي آهي ته پاڪستان سيڪيورٽي فورسز بيت الله محسود جو گهيرو تنگ ڪري ڇڏيو آهي. جن جا هڪ ٻن ڏينهن اندر نتيجا سامهون ايندا. نتيجا اهي ته بيت الله کي ماريو ويو. يعني بيت الله محسود جي مارجڻ سان بينظير ڀٽو قتل ڪيس پاڪستان ايجنسين جي رجسٽرن ۾ بند ٿي ويندو. اهڙي طرح بينظير ڀٽو جي قتل وارو معاملو ٽي مٽي ٿي ويندو.

ٺيڪ آهي بينظير ڀٽو قتل ڪيس پلي ڪئي رجسٽرن مان غائب ٿي يا بند ٿي وڃي. پر قدرت جي ڪاغذن ۾ واجهائيندڙ بينظير ڀٽو ڪيس ضرور قاتلن کي منطقي انجام تائين رسائيندو.

تاريخ؛ 2008-1-23

عالمي سازشن جي پنجوڙ ۾ قاتل پاڪستان

اڳوڻي وزير داخلا آفتاب احمد شير پاڻو پاران ڪجهه ڏينهن اڳ جاري ڪيل بيان نه صرف سرڪاري ڌرين ۾ پر سول سوسائٽي جي حلقن ۾ به هڪ هلچل مچائي ڇڏي آهي. آفتاب شير پاڻو چيو ته ”طالبان بابت پالسيون ناڪام ويون آهن. صوبي سرحد ۾ طالبان مڪمل طور تي ڦهلجي چڪا آهن.“ هيڏي وڏي ذميوار ماڻهو جو اهڙي قسم جو بيان ڪيترا ئي خدشا ۽ وسوسا کڻي سامهون آيو آهي. ظاهر آهي ته آفتاب شير پاڻو صاحب جي هن بيان کي آمريڪن پنهنجي نقط نظر سان واچ ڪندي ڪجهه ڏينهن اڳ اخبار نيويارڪ ٽائمز به انڪشاف ڪيو هو ته بينظير ڀٽو جي قتل کانپوءِ واشنگٽن ۾ سي آءِ اي سميت آمريڪي پاليسي ساز نمائندن جي موجودگيءَ ۾ صدر بش پاڪستان ۾ وڌندڙ طالبا نائيزيشن ۽ القاعده جي سرگرمين خلاف سخت فيصلا ڪيا هئا. نتيجي ۾ 9 جنوري تي آمريڪي انٽيليجنس جو وفد پاڪستان پهتو. صدر مشرف سان ملاقات ۾ وفد آمريڪي فيصلن کان آگاهي ڏني. بظاهر صدر مشرف آمريڪي فوجي ڪارروائي کي پاڪستان خلاف حملو تصور ڪرڻ وارو بيان ڏئي عوام کي ٿڌو ڪيو. ان حوالي سان آمريڪا القاعده ۽ طالبان خلاف پاڪستان جي حدن اندر پلان جوڙي ورتو آهي. آمريڪا ان مقصد خاطر هڪ هزار فوج تي مشتمل جديد تربيت سان ليس ڪمانڊوز تيار ڪري ورتا آهن. انهن فوجي ڪمانڊوز جو رنگ ڪڻڪائي ۽ ڊگهي سونهاري سندن مک تي نمايان هوندي پشتو زبان ڳالهائي سگهن ٿا. ان قسم جا فوجي دستا زميني جنگ لاءِ تيار آهن. هي فوجي دستا پاڪ افغان سرحد جي شوال پهاڙن کان آپريشن شروع ڪندا. 500 ڪمانڊوز شوال جي چوٽين کان آپريشن شروع ڪندا. جڏهن ته باقي پنج سئو ڪمانڊوز افغانستان جي شوال جي پهاڙين تي زميني ۽ فضائي حملا ڪندا. القاعده اڳواڻ ابوليث جو مارجي ويڃڻ ان خطرناڪ ڪارروائي جي

شروعات آهي. ان حوالي سان وزيرستان ۾ شروع ڪيل جنگ دوران آمريڪي فوج سان گڏ پاڪستاني فوجي دستا به گڏ حملو ڪندا. ان ڪري جو صدر مشرف ائين چئي سگهي ته قبائلي علائقن ۾ پاڪستان سيڪيورٽي فورسز القاعده ۽ طالبان سان جنگ ڪري رهي آهي. آمريڪا جي سڌي حملي تي قبائلي عام ماڻهو وڌيڪ مشتعل ٿي سگهن ٿا. تنهن ڪري ان قسم جو جواز پيش ڪرڻ پاڪستان سرڪار جي ضرورت هوندي هڪ طرف آمريڪا خطرناڪ حملي جي تياري ڪري رهيو آهي ته ٻئي طرف پاڪستان اندر به اهڙا ئي واقعا ظهور پذير ٿي پيا آهن، جن مان ڪوھات ٽنل تي طالبان جو قبضو ۽ ٻيو افغانستان وينڊر چارٽرڪون خيبر ايجنسي وٽان اغوا ڪري گم ڪيون ويون آهن. انهن چئن ترڪن ۾ نيتو فورسز لاءِ جديد مواصلاتي سسٽم لوڊ ٿيل هو. ظاهر آهي جيڪڏهن ان قسم جو مواد طالبان کي هٿ اچي ٿو ته پوءِ يقينن هو مقابلي جي پوزيشن ۾ هوندا ٻئي طرف طالبان جي ڪوھات ٽنل تي قبضي ڪرڻ جي ڪوشش به سرڪاري ڌرين ۽ ايجنسين کي پريشان ڪري وڌو آهي. ڪوھات ٽنل جنگ ۾ ڪيترائي فوجي شهيد ۽ زخمي ٿي چڪا آهن. سرڪاري خبرن موجب ڪوھات ٽنل تي پاڪستان سيڪيورٽي فورسز قبضو ڪري ڪيترن ئي شدت پسندن کي قتل ڪري ڇڏيو آهي ۽ حالتون معمول موجب ٿي چڪيون آهن. صوبي سرحد ۾ اهڙيون حالتون هجن ته پوءِ آفتاب شير پاڻو جو خيال بلڪل درست آهي ته طالبان بابت پاليسيون ناڪام ويون آهن، طالبان صوبي سرحد ۾ ڦهلجي چڪا آهن جيڪڏهن طالبان سموري صوبي سرحد ڦهلجي چڪا آهن ۽ پوءِ سيالڻي سموري ملڪ ۾ ڇانئجي ويندا. جڏهن ته پنجاب جي شهر ڪهوٽا ۾ ايتمي اثائن تي به قابض ٿي سگهجن ٿا. ٻئي طرف آمريڪا برطانيا، انڊيا ۽ اسرائيل به قومي ايتمي اثائن تي طالبان جي قبضي بابت رڙيون ڪري رهيا آهن، ڪٿي ائين ته ناهي جو شوال جي پهاڙين تان آمريڪي جنگجوئن جا پيرا ايتمي اثائن تي قبضي جو سبب بڻجن ڪٿي طالبان وارا ايتمي اثائن تي آمريڪي فوج جي پهچ وارو ڪم سولو نه ٿي پيا ڪن. بهرحال ان قسم جي سوالن تي غور ڪرڻ جي ضرورت آهي ته ڪير ٿو پاڪستان اندر عدم استحڪام پيدا ڪري آمريڪا لاءِ رستا هموار ڪري هڪ طرف آمريڪا آهي جيڪو چوي ٿو ته ايتمي اثانا غير محفوظ آهن جڏهن ته صرف مشرف چوي ٿو ته ايتمي اثانا محفوظ هجن ۾ آهن. يورپي ملڪن جي دوري ته پهتل صدر کي صحافين ۽ سرڪار پاران ايتمي اثائن جي غير محفوظ هجڻ بابت سوال سامهون آيا آهن ۽ هن وٽ ڪو به مطمئن ڪندڙ جواب نه هو. ائين پئي لڳو ته صدر پنهنجي ساک وڃائي ويٺو آهي.

هاڻي پاڪستان مڪمل طور مسئلن ۾ وڪوڙجي چڪو آهي. هڪ طرف

آمريڪا جيڪو القاعده خلاف ڪارروائي جي بهاني ايتي اٿان تائين پهچڻ گهري ٿو ان حوالي سان پاڪستان سرڪار وٽان خبر ملي آهي ته ايتي اٿان جي سيڪيورٽي کي وڌيڪ سخت ڪيو ويو آهي. اهڙي بيان مان اهو واضح اشارو ملي ٿو ته پاڪستان سرڪار ايتي اٿان جي تحفظ بابت خدشن جي پيش نظر سنجيدگيءَ کان ڪم وٺي رهي آهي 10,000 فوج ايتي اٿان جي حفاظت لاءِ مقرر ڪئي وئي آهي ٻي طرف ايتي اٿان جو مخالف اسرائيل به پاڪستان مخالف سرگرمين ۾ شريڪ آهي ۽ اسرائيل ڀارت جي خلائي تحقيقاتي اداري ”اسرو“ کان مصنوعي سيارو پولارس خلا ۾ ڇڏيو آهي. اسرائيل جو ڀارت جي خلائي اداري مان سيارو خلا ۾ ڇڏڻ يقينن پاڪستان لاءِ ڪيتريون مشڪلاتون پيدا ڪندو. سيارو پولارس زمين تي ٿيندڙ هر چرپر کي آسانيءَ سان ڏسي سگهندو. ان سياري جي اهم خوبي اها آهي ته هڪ ميٽر صاف ۽ چٽي تصوير حاصل ڪري وٺندو. پولارس، سيارو پاڪستان کان علاوه ايران جي جوهر ڀروگرام تي به نظر رکندو. پاڪستان جنهن قسم جي سياسي، سماجي، اقتصادي ۽ دفاعي صورتحال ۾ ڦاٿل نظر اچي ٿو. هن وقت اسرائيل ۽ ڀارت جو جاسوسي مشن جي حوالي سان ويجهو ٿيڻ پاڪستان لاءِ ڪو سنسو سوڻ ڪونهي. هڪ طرف آمريڪا ۽ ٻي طرف اسرائيل ۽ ڀارت پاڪستان خلاف سازشن جو چار وچائي رهيا آهن. پاڪستان سرڪار خود دٻاءُ جو شڪار آهي ۽ عوام ۾ سخت مايوسي ڦهليل آهي. ائين ٿو لڳي ته پاڪستان دنيا کا الڳ بيٺو آهي. جڏهن ته هن وقت دنيا جون نظرون پاڪستان ۾ ڪتل آهن. انهن سڀني ڳالهين جو ذميوار سرڪار جون ناڪام پاليسيون آهن. جيڪي پاليسيون آمريت واري دور ۾ ٺاهيون ويون هيون، جن ۾ خاص ڪري جنرل ضياءَ الحق واري دور جون پاليسيون خطرناڪ هيون، شامل آهن، جن ۾ افغانستان ۾ روس خلاف جهاد نالي جنگ ۾ آمريڪا کان ڏوڪڙ وٺي پاڪستان ان جنگ ۾ شريڪ ٿي ويو. ٻيو طالبان کي پاڪستاني فوج پاران طاقت بخشڻ پالڻ ۽ تاتڻ شامل هو جنرل ضياءَ الحق واريون پاليسيون جنرل مشرف اپنايون نتيجي ۾ اهي طالبان جيڪي پاڪستان جي جهادي تنظيمن سان وابستہ هئا ۽ القاعده وارا جڏهن پاڪستان ۾ بالغ ٿيا ته انهن پنهنجن محسنن کي اکيون ڏيکارڻ شروع ڪيون. اڄ اهي جهادي گروپ طالبان ۽ القاعده وارا پاڪستان اندر خطرناڪ ويڙهه جاري رکندا پيا اچن. پاڪستان جي سرزمين جي سالميت لاءِ خطرو بنجي چڪا آهن. اڄ اهي بندوقون انهن مٿان تائيل آهن. جن انهن جهادي گروپن کي چيچ کان وٺي بندوق هلائڻ سيکاري هئي.

تاريخ : 2008-2-5

آصف زرداريءَ جي قيادت ۾ پ پ جو آئيندو

آصف زرداريءَ کي جڏهن پهريون ڀيرو گرفتار ڪيو ويو ته نيڪ انهيءَ شام جو لياري ڪراچي ۾ بينظير ڀٽو هڪ وڏي ميڙ کي خطاب ڪندي چيو ته ”ڄام تون ڪوٺو آهين! هن مٺ پيڪوٽيندي چيو ته، ”تون سمجهين ٿو ته آصف کي گرفتار ڪري تون بينظير کي جهڪائيندين ته اها تنهنجي ڀل آهي. مان ان پيءُ جي ڌيءَ آهيان جيڪو نوابن جي مڃڻ کان پڪڙي انهن کي دٻ پڻيندو هو“ انهيءَ جلبي ۾ آصف زرداري کي آزاد ڪرڻ جا اپ ڌاريندڙ نعرا لڳا هئا. حقيقت ۾ بينظير ڀٽو جي اها تقرير ڄام صادق جي ڌمڪيءَ جو جواب هو. جنهن ۾ ڄام صادق چيو هو ته جڏهن آصف گرفتار ٿيو ته پوءِ ڏسجو (بينظير ڀٽو) ڪيئن ٿي پتين سان مٿو ٽڪرائي ”بينظير ڀٽو جي اها تقرير آصف زرداري جي سموري وجود کي سياسي بڻائي وئي.

آصف زرداري جيڪو پولو راند جو سٺو پليئر هو. اڄ وقت ۽ حالتن هن کي هڪ بهتر سياسي رانديگر بڻائي ڇڏيو آهي، سياسي رانديگر بنجڻ لاءِ آصف کي يارنهن سال جيل جو صعوبتون به ڪم آيون ۽ جيل مان آزادي کان پوءِ هو آمريڪا، برطانيا ۽ دبئي ۾ مختلف وقتن تي وقت جو قيد ڪٽيندو محترم بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ اوچتوان اوندا هي رات جو اسلام آباد ايئرپورٽ پهتو جتان هن کي سندس وٺي جو لاش جهول ۾ ڏنو ويو.

ان لاش تي نه صرف آصف رنو يا بلاول، بختاور يا آصف رني پر دنيا جو مظلوم عوام رنو ڪلڊپ نير بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ هڪ ڪالم لکيو ته ”هي پهريون ڀيرو آهي جو ڪنهن پاڪستاني رهنما جي شهادت تي سمورو هندستان رنو هجي. هندستاني عوام سندس پونيئر سان تعزيت ڪن ٿا.“

اڄ آصف ماضي جي پيٽ ۾ ڪافي مختلف آهي، آصف زرداري اڪثر ڪري جڏهن اسيمبلي جي اجلاس ۾ شريڪ ٿيندو هو ته کيس تن تي اچو کائن جو وڳو ۽ ڪاري شال پهرييل هوندي هئي. اڄ جڏهن مان سندس نئون ديري ۾ تعزيت ڪريان ٿو ته ڪاري شال بدران سندن تن تي ڪارو جوڙو پهرييل

آهي ۽ سندس مٿي تي پ پ جي جهنڊي جي رنگ واري تويي پاتل آهي. سندس ماتمي لباس ماحول کي سوڳوار ڪري رهيو آهي.

نتو ۾ تاريخي ميٽر کي خطاب ڪندي آصف زرداري پ پ جي انتخابي مهڙ جي شروعات ڪري ڇڏي آهي. سڀاڻي جڏهن پنجاب ۾ پهچندو ته سندس پهريون خطاب لياقت باغ ۾ هوندو جتي محترم بينظير ڀٽو جو آخري خطاب عوام کي ٻڌڻ لاءِ مليو هو. آصف بينظير ڀٽو جي انهيءَ عوامي فڪر کي اڳتي کڻي هلڻ جو اعلان به انهيءَ لياقت باغ واري جلسي ۾ ڪندو جمهوريت، عوامي آزادي، خوشحالي واري محترم بينظير ڀٽو جي خيالن جي تجديد لياقت باغ ۾ ٿيندي جتي پنجاب جا پ پ اڳواڻ ڪارڪن سڀئي متحرم بينظير ڀٽو جي خوابن جي ساڀيان لاءِ وڃن ڪندا.

هن وقت آصف زرداري تي نه صرف پنهنجي اولاد جي ذميواري آهي پر مٿس ملڪ جي وڏي عوامي پارٽي جي ذميواري به سندس ڪلهن تي پيل آهي. تنهن ڪري آصف پ پ کي طاقتور بڻائڻ لاءِ انتهائي مدبرانه سوچ، قابليت ۽ اعليٰ ڪردار تحت فرض نڀائيندو. هن اڻانگي سفر ۾ نئين ٽيون نئين ٽيون غلطيون به پارٽي اندر ڌار وجهڻ جو سبب بڻجي سگهن ٿيون. هن وقت ملڪ جون سياسي ڌريون، ايجنسيون ۽ اسٽيلشمينٽ آصف جي هر چرپر کي جاچي ۽ پرکي رهي آهي. ملڪ جا خطرناڪ ۽ حساس ادارا ۽ عالمي ادارا به آصف جي بيانن کي روز وڃ ڪن ٿا. هن وقت اهو سوال گردش ڪري ٿو ته ڇا آصف زرداري ملڪ جي ڪنهن وڏي عهدي جو لائق آهي يا نه. تنهن ڪري آصف کي انهن ڏيهي ۽ پرڏيهي ادارن جي روين تي به نظر رکڻي پوندي هي ڏينهن آصف جي سياسي مستقبل جي ٺهڻ يا ٻڌڻ جا اهم ڏينهن آهن.

آصف زرداري آڏو سنڌ به آهي جتي بيروزگاري، احساس محرومي، جهڙيون ويائون ٺهيل آهن، هڪ طرف ان قسم جي ويائن کي منهن ڏيڻو آهي ته ٻئي طرف سندس ڀٽو خاندان پاران غنوي ڀٽو ۽ ممتاز ڀٽو به سندس ڪردار کڻي ڪري سندس سياسي ڪيريئر کي ڪاٻاري ڏڪ هڻي رها آهن. ممتاز ڀٽو جيڪو سياست تان رٽائر ٿيڻ جا سانباهه ڪري رهيو هو، محترم بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ هڪ ڀيرو وري مڪمل توانائين سان سياست ۾ داخل ٿي چڪو آهي. پر سندس سياسي ايجنڊا صرف آصف زرداري جي ڪردار کڻي ڪرڻ آهي. اڳيان ملڪ ۾ چونڊون آهن. جيڪي ڏاندلين سان پريور هونديون، ايندڙ چونڊن بابت عالمي ادارا ۽ مبصر اڳواڻ ٿي ڏاندلين بات خدشا ظاهر ڪري چڪا آهن. اسان سمجهون ٿا ته هن وقت بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ عوام زبردست پ پ کي ووٽ ڏئي سوڀارو ڪندو پر اصل ۾ سڀ جي ڪنجي ملڪ جي اسٽيلشمينٽ جي ڪيسي ۾ آهي. چونڊون جي تاريخ اڳيان آهي ته

چونڊن ۾ ڪاميابي ۽ اقتدار جي چونڊ صرف اسٽيبلشمنٽ ڪندي ان ۾ ڪو به شڪ ناهي ته اسٽيبلشمنٽ آصف ڏانهن وڃڻي رهي آهي. آصف جي شخصيت کي گهڙي ۽ ٺاهڻ جي ڪوشش ۾ رڌل آهي. آصف ۾ سهڻي ۽ برداشت ڪرڻ جي قوت آهي نه پارٽي ۽ اقتدار کي هلائڻ جي سگهه به آهي. هاڻي اهو وڌيڪ منظر چونڊن کان پوءِ سامهون ايندو ته اسٽيبلشمنٽ ۽ آصف ڪهڙي راند ۾ مشغول آهن. آصف عالمي ۽ علائقائي سياست کان باخبر آهي ۽ ملڪي سازشن کان به باخبر آهي. آصف کي اها به خبر آهي ته ارباب رحيم پنجاب جي پريز الهي کي مني جي جلسي عام ۾ سونو تاج پهرائڻ جو اصل مقصد ڇا آهي. بهرحال پ پ آصف زرداري جي روپ ۾ ليڊر چونڊي ورتو آهي. پ پ جا تيار ڪيل ليڊر عوام وڏي اهميت ۽ حمايت حاصل ڪري وٺندا آهن. ڇاڪاڻ جو پ پ جون جڙون عوام ۾ ڪٽل آهن. عوام آصف کي پنهنجو قومي اڳواڻ بڻائي چڪو آهي. عوام جي حمايت، بينظير ڀٽو جي فڪر ۽ سان پنهنجي دانشمندي ۽ هوشياري سان سياست جي ميدان ۾ آصف ضرور ڪاميابيون ماڻيندو.

تاريخ: 2008-2-12

ڪشمير پالسي بابت آصف زرداري جي بيان تي هڪ نظر

ڊاڪٽر مبارڪ علي هڪ انٽرويو (2005) ۾ چيو هو ته ”عالمي طاقتن جا مفاد پاڪستان سان وابستہ آهن ۽ هتان جو ايليت ڪلاس وڏو مضبوط آهي. تنهن ڪري پاڪستان ۾ انقلاب ناممڪن آهي باقي محروم عوام انقلاب جي خواهش رکي ٿو. جيڪڏهن پاڪستان ۾ هڪ مثالي جمهوري سياسي جماعت قائم ٿي وڃي. جنهن جو پروگرام فلاحِي ۽ عام ماڻهن جي قسمت کي تبديل ڪرڻ وارو هجي ته اها جماعت عوامي، جمهوري جماعت، انتخابي عمل ذريعي پاڪستان ۾ تبديلي آڻي سگهي ٿي.“ جيڪڏهن پاڪستان جي سياسي پارٽين تي نظر ڊوڙائي ته هن وقت صرف پ پ پ اهڙي جماعت آهي جنهن وٽ فلاحِي، عوامي پروگرام آهي. هن وقت پ پ پ ۾ ڀرپور عوامي مئنڊيٽ سان حڪومت جوڙڻ جون تياريون ڪري رهي آهي. عوام جون بيتاب نظرون پ پ کي اقتدار ۾ اچڻ لاءِ واجهائي رهيون آهن. ڇاڪاڻ جو هن ملڪ جي غريب ۽ محروم ماڻهن جا خواب ساڳيا آهن. منتظر آهن.

پ پ جي شريڪ چيئرمئن آصف زرداري هن وقت تائين جيڪي به فيصلو ورتا آهن. اهي انتهائي ڪارائتا آهن. تازو هڪ بيان اهميت جوڳو آهي هن بيان ۾ آصف چيو آهي ته ”ڪشمير مسئلي کي پوئتي رکي تجارت کي اهميت ڏينداسين“ آصف زرداري جو ان قسم جو دليرانو بيان ماضيءَ ۾ ڪنهن به اڳواڻ جو نظر نه آيو آهي. پ پ جي باني ذوالفقار علي ڀٽو هڪ محب وطن ۾ سچو پاڪستاني هو جنهن وٽ مشرقي پاڪستان جي علحدگي کان پوءِ فوج جي سائز ۽ فوجي خرچن کي گهٽائڻ جي خواهش هئي. پر هن کي ڪشمير ڪاز جي ڪري فوج جو تعداد وڌائڻو ۽ فوجي بجيٽ ۾ اضافو ڪرڻو پيو. ان جو هڪ وڏو سبب ڀارت پاران 1974ع ۾ اٽومي ڌماڪو ڪرڻ هو. جنهن سان پاڪستان ڪمزور پوزيشن ۾ هليو ويو. بينظير ڀٽو پنهنجي ٻنهي حڪومتي دورن ۾ ڀارت

سان نه ڇاهيندي به سخت رويو رکيو ۽ کشمير جدوجهد جي زبردست حمايت ڪئي. ايتري قدر جو افغانستان ۾ طالبان جي کابل تي قبضي وقت به خاموشي اختيار ڪئي، ڇاڪاڻ جو بينظير ڀٽو کي اها خبر هئي ته کشمير ۽ افغان پاليسي فوج پاران مرتب ڪئي وڃي ٿي.

آصف جو کشمير بابت ان قسم جي بيان مان واضح اشارو ملي ٿو ته فوج منجهائيندڙ پاليسيون عوامي حڪومت پاران مرتب ڪرڻ لاءِ گنجائش ڪري آهي. ڇاڪاڻ جو فوج سمجهي ٿي ته وڌيڪ کشمير يا افغان مسئلي تي فوج پاران مرتب ڪيل پاليسين کي عوام ۽ عالمي ادارا قبول نه ڪندا. انهيءَ سبب ڪري فوج کان غلطيون ٿيون آهن ۽ عوام ۾ ساڪ خراب ٿي آهي. في الحال فوج ان چڪر ۾ آهي ته ڪيئن به ڪري ساڪ کي بچائجي ۽ ان حوالي سان ايندڙ حڪومت جيڪا پ پ جي هوندي ان کي پريور اختيارا ڏنا ويندا. ڇاڪاڻ جو آصف به اها حاڪمن کان گهر ڪئي هئي ته پ پ کي اقتدار ۾ مڪمل اختيار ڏنا وڃن. سندس کشمير بابت تازي بيان مان لڳي ٿو ته آصف زرداري يقينن هڪ آزاد ۽ مڪمل بااختيار حڪومت ڪرڻ جي حق ۾ هوندو. کيس نه صرف اسٽيبلشمينٽ ۽ آمريڪا جي حمايت حاصل هوندي پر عوام جو به پريور اعتماد کيس ئي حاصل هوندو.

عالمي مارڪيٽ ۾ دنيا جو هر ملڪ پنهنجي پنهنجي وس ۽ طاقت آهر رسائي حاصل ڪرڻ جي حق ۾ آهي. پاڪستان کي اقتصادي منڊي ۾ ڏسندا سڀين ته هي اهو ملڪ آهي جو بلڪل سطحي ليول تي بيٺل آهي. هن ملڪ کي عالمي ساڪ رڪننڊر بئنڪر معين قريشي ۽ شوڪت عزيز جهڙا وزاعظم به اقتصادي ميدان ۾ مڃتا ڏياري نه سگهيا. انهن بئنڪرز جي وزير اعظم هجڻ واري دورن ۾ مهانگائي چوٽ تي آئي ۽ عوام جي چيلهه ڇڄي ٿي پئي. شوڪت عزيز بابت هاڻي ق ليگ جا اهم اڳواڻ به اهو چئي رهيا آهن ته اسٽيل مل، ريل اسٽيٽ، ائوگيهه سمينٽ وارا مستقل شوڪت عزيز جي غلط پاليسين ڪري عام ماڻهن اڳيان آيا. شوڪت عزيز جي اقتصادي چڪي ۾ پسجندڙ عوام ڪيئي سال پوڳيندو تازو چونڊن ۾ ق ليگ جي شڪست جو ڪارڻ به شوڪت عزيز جون اقتصادي پاليسيون هيون جنهن ڪري ق ليگ ڦه ڪري ڪري پئي. هن وقت آصف زرداري اقتصادي طور پاڪستان کي طاقتور ڏسڻ جو خواهشمند آهي. تنهن ڪري هو بهتر معاشي پاليسيون مرتب ڪري عوام کي ماني طور سگهارو بنائڻ چاهي ٿو. آصف پارت سان تجارتي ناتا قائم ڪري ايشين منڊي ۾ پير جهلڻ جي ڪوشش ڪندو. هن وقت ايشين اقتصادي منڊي ۾ جتي چائنا، روس، جاپان، تائيوان ۽ ڀارت جهڙا ملڪ سگهارا نظر اچن ٿا، اتي پاڪستان پوءِ ٽين صف ۾ پريون آخري ملڪ نظر اچي ٿو.

ماضيءَ ۾ فوجي حاڪم پاڪ - ڀارت تجارتي رابطن کان وڌيڪ فوجي صلاحيت وڌائڻ ۾ مصروف رهيا. نتيجي ۾ عوام جي چيلهه ڇڄي ٿي وئي. ملڪي بجيٽ جو وڏو حصو فوجي سازو سامان ۽ فوجي تربيت تي خرچ ڪيو ويو. اهڙي طرح ڀارت ۾ اهڙا حڪمران آيا جن ڀارت کي هڪ نظرياتي رياست طور اميج بڻايو ۽ ماڊرن مستحڪم رياست ٺاهڻ تي خاص توجه ڏئي نتيجي ۾ ڀارت جو دنيا جي ترقي يافتہ ملڪن ۾ شمار ٿيڻ لڳو. جڏهن ته پاڪستان زرعي حيثيت جي حوالي سان وڏي اهميت رکي ٿو پر حڪمرانن جي غلط پاليسن ايشين مارڪيٽ ۾ زرعي پيداوار ۾ پنهنجي حيثيت يا اهميت مڃائي نه سگهيو آهي. هن وقت ڀارت پنهنجي پاليسين ۾ ڪامياب نظر اچي ٿو اڄ ڀارت پنهنجي سياسي تاريخ ۾ وڏو ڪان وڏو دفاعي بجيٽ پيش ڪري دنيا کي حيران ڪري وڌو آهي. اتي آصف زرداري اهو فيصلو ڪيو آهي ته ملڪ کي تجارتي ميدان ۾ سگهارو ڪيو ويندو. تنهن ڪري ڀارت سان تجارتي ۽ واپاري لاڳا وڌائڻ وقت جي اهم ضرورت آهي.

پاڪستان جنهن 48-1947ع ۾ 153.8 ملين دفاعي بجيٽ پيش ڪئي اها 2005ع ۾ 216258.0 ملين روپيا دفاعي بجيٽ پيش ڪئي. جيڪڏهن دفاعي بجيٽ تي نظرو وجهجي ته صرف چند سالن ۾ يعني سال 02-2001ع ۾ 1492520.0 ملين جڏهن ته سال 03-2002ع ۾ 160139.0 ملين رپيا ۽ 04-2003ع ۾ 180537.0 ملين ۽ سال 05-2004ع ۾ 216258.0 وڏي رقم دفاعي بجيٽ لاءِ مختص ڪئي وئي. هاڻي جيڪڏهن اها بجيٽ اڌ حصي جيتري به عوام جي ترقي ۽ رياستي ادارن جي مضبوطيءَ ۽ ملڪ جي تعمير ۽ ترقي لاءِ رکي وڃي ها ته شايد هي ملڪ ڀارت کان وڌيڪ سگهارو هجي ها. پر پوءِ اهو اقتصادي هجي يا دفاعي هر سطح تي پاڪستان مالا مال هجي ها. اسان جا حاڪم پاڪستان ٺهڻ کانپوءِ ڪشمير مسئلو اڀاري جنگ جي نالي تي ملڪ جو ناڻو ڪپائيندا پئي رهيا آهن. آئن تالپوٽ A Modern Pakistan History ۾ لکي ٿو ته پاڪستان جي سياست تي ”A“ الله آمريڪا ۽ آرمي تي مبني آهي، پاڪستان جي مستقبل جو انحصار عالمي حڪومتن، ادارن آڏو ڪشتو جهلڻ سان نه ۽ نه وري اسلامي نمونن ۽ نه وري آمرن جي دورن سان ڳنڍيل آهي. پاڪستان جي سالميت ۽ بقا عوامي بيچيني کي روڪڻ آهي. ماضي ۾ نظر انداز ڪيل عورتون، اقليتون شهري ڳوٺاڻن، غريب ماڻهن جي اقتدار ۾ شرڪت کي يقيني بنائڻ سان آهي.

تاريخ : 2008-3-6

مشرف جون نوازيل پارٽيون خوف ۾ مبتلا ڇو؟

ايم ڪيو ايم جي سياسي تاريخ مان پتو پوي ٿو ته هو ڪڏهن به جمهوري سياست جو حصو نه رهي آهي. هنن يا ته رجعت پسند ڌرين جو ساٿ ڏنو آهي، جيئن سنڌ ۾ ڄام صادق ۽ ارباب رحيم جو ساٿ ڏنو يا وري فاشسٽ ڌرين جي ساٿ ۾ هلندا رهيا آهن. ان جو وڏو سبب اهو آهي ته فاشسٽ ۽ غير جمهوري قوتن سان گڏجي اقتدار ۾ پائيواري ڏئي سنڌي اڪثريت مٿان ڏاڪو جمائڻ ۽ مراعتون حاصل ڪرڻ هو. هن وقت ايم ڪيو ايم جي اها مجبوري آهي ته هو فاشسٽ ۽ آمريت سان واڳيل ڌرين سان سٺ ۾ هلي. جمهوريت کان خوف ڪائيندڙ ايم ڪيو ايم 18 فيبروري جي چونڊن ۾ يقينن اڳ جي پيٽ ۾ وڌيڪ صوبائي اسيمبلي ۾ ٽوٽل 49 سيٽون حاصل ڪيون آهن. جڏهن ته پ پ پ 92 سيٽون حاصل ڪري اڪثريتي پارٽي جو اعزاز ماڻي ورتو آهي. سنڌ اسيمبلي جي 168 واري ايوان ۾ حڪومت سازي، من پسند فيصلن جي منظوري لاءِ 85 سيٽون ڪنهن به پارٽي کي هٿڻ ضروري آهن. جيڪي سيٽون هن وقت پ پ پ وٽ آهن، پ پ پ بغير ڪنهن پارٽي جي تعاون سان پنهنجا فيصلا ڪري سگهي ٿي. پ پ پ جمهوري سوچ ۽ پارٽي هٿڻ سبب ايم ڪيو ايم کي سنڌ اسيمبلي ۾ پنهنجو پارٽنر بنائڻ لاءِ تيار آهي ان جو مثال اهو آهي ته پ پ پ جو خير سگالي وفد نامزد وزيراعليٰ سيد قاسم علي شاهه جي اڳواڻي ۾ 90 تي ويو ۽ ايم ڪيو ايم سان سنڌ ۾ حڪومت ٺاهڻ لاءِ ڳالهائون ڪيون پ پ پ جي وفد جو 90 تي وڃڻ سنڌي عوام کي سٺو ڪونه لڳو ۽ نه وري ايم ڪيو ايم ڏلي طور پ پ سان گڏجي ڪم ڪرڻ تي راضي نظر اچي ٿي. ايم ڪيو ايم جي ٻئي روين سبب سچائي تي شڪ ڪري سگهجي ٿو ڇاڪاڻ جو نجي تي وي تي ڪئپيٽل ٽاڪ ۾ ايم ڪيو ايم جي پارلياماني اڳواڻ فاروق ستار جا لفظ رڪارڊ تي آهن جن ۾ چيائين ته ”اسان کي خوف آهي ته ايندڙ پارليامينٽ کي يرغمال بڻايو ويندو“ هاڻي جڏهن پارليامينٽ جڙي ٿي ڪانهي جتي آصف زرداري ۽ نواز شريف جي مري معاهدي جي سموري ملڪ جي عوام آجيان ڪري ٿو سول سوسائٽي، وڪيل ۽ ميڊيا به ان کي سٺو سوڻ قرار ڏئي خير مقدم ڪري ٿي اتي انهي ڏينهن

فاروق ستار جو مٿيون بيان ڪيترن ئي خدشن کي جنم ڏئي ٿو ۽ ان غير جمهوري روپن کي ظاهر ڪري ٿو جيڪو سندن سياسي مزاج آهي. چونڊن کانپوءِ فورن سنڌ جي گورنر عشرت العباد خان ايمر ڪيو ايمر وفد سميت صدر مشرف سان ملاقات ڪئي. ان ملاقات ۾ جمهوري قوتن جي ڪٽڻ بابت انهي خوف جي آگاهي ڏني جنهن ۾ هو پاڻ کي UNSECURE محسوس ڪرڻ لڳا آهن تنهن تي مشرف کين دلجاءِ ڏني. اهڙي دلجاءِ کانپوءِ سندس لهجي ۾ توانائي آئي. خاص ڪري نواز شريف جي حوالي سان سخت بيان ڏيندي چيائون ته نواز شريف سان ڳالهائڻ جو اسان کي شوق ڪونهي نواز شريف کي نه ملڪي مفاد عزيز آهي نه وري انهام تفهيم وارو ماحول. جڏهن ته نواز شريف ايمر ڪيو ايمر جي حوالي سان پنهنجو موقف پاڪستان اچڻ کان اڳ لنڊن ۾ ڪوٺايل اي پي سي اجلاس ۾ واضع رکيو هو ته ايمر ڪيو ايمر سان ملي حڪومت نه ٺاهينداسين. متحده دهشتگردي ۾ ملوث رهي آهي ان وقت نواز شريف حڪيم محمد سعيد جي قتل جو به حوالو ڏنو. اهڙي واضع موقف کان پوءِ ايمر ڪيو ايمر کي به سمجهڻ گهرجي ته نواز شريف جتي مشرف سان مهاڏو اٽڪايو پيو آهي اتي مشرف جي حوالي جماعتن سان ڪيئن اتحاد ڪندو؟ جتي ايمر ڪيو ايمر جمهوري قوتن جي ڪاميابي تي خوفزده آهي ته اتي اڪيلي سر اڪثريت مٿيندڙ پ پ پ به ايمر ڪيو ايمر جي هڙتال ۽ دهشتگردي واري سياست کان خائف آهي. پ پ جو 90 تي وڃڻ جي صرف هڪ مجبوري اها آهي ته سندس خلاف محاذ آرائي شروع ڪندا پ پ خلاف جيڪڏهن چار يا پنج هڙتالون ٿين ته پ پ جو سرڪاري وهنوار هلائڻ مشڪل ٿي پوندو. تنهن ڪري پ پ جي خواهش آهي ته ايمر ڪيو ايمر کي ساڻ ڪٿي هلجي ته جيئن سنڌ حڪومت جو وهنوار آساني سان هلائي سگهجي ۽ عام ماڻهن جا مسئلا حل ٿي سگهن ڇاڪاڻ جو ماضيءَ ۾ ڪيتري عرصي کان پ پ جو اقتدار کان الڳ رهڻ ڪري سنڌي عوام کي سهولتون ۽ مراعتون ڪونه مليون آهن. نتيجي ۾ هاڻي سنڌي عوام جون نظرون پ پ جي عوامي حڪومت ۾ ڪٽل آهن. تنهن ڪري پ پ جي قيادت کي هي فيصلو ذاتي رنجش ۽ انائن سان نه پر ڏاهپ سان ڪرڻو پوندو.

سڀ ڳالهائون رڪارڊ تي آهن ته اسٽيبلشمينٽ ايمر ڪيو ايمر کي سنڌ ۾ وڏي ۾ وڏي سياسي ۽ اليڪشن ڌر بنائڻ جي خواهش رکندي آهي. جيڪا سنڌ اسيمبلي ۽ سنڌ حڪومت کي يرغمال بڻائيندي من پسند فيصلا ڪندي رهي آهي ۽ لاتعداد مراعتون حاصل ڪندي رهي آهي اهڙي طرح وزير اعليٰ ارباب رحيم جي حڪومت کي ڏسنداسين ته سنڌ جي اڪثريتي پارٽي پ پ کي اسٽيبلشمينٽ ڪارنر ڪري ايمر ڪيو ايمر کي جيڪا ٽوٽل آبادي جو 15 سيڪڙو آبادي آهي ان جماعت کي 85 سيڪڙو آبادي مٿان زوري مسلط ڪيو

ايم ڪيو ايم جي مسلف هئڻ سان سنڌ جي قومي ۽ جمهوري سياست کي فطري طور اسرڻ نه ڏنو ويو. گذريل سموري وايو منڊل ۾ دنيا کي اهو تاثر ڏنو ويو ته اصل سنڌ جي اثرائتي ڌرايم ڪيو ايم آهي ۽ ايم ڪيو ايم جي دعويٰ کي هتي ڏيڻ ۾ سنڌ جي انهن وڪايل سنڌي اديبن ۽ سياستدانن جي شموليت به آهي. انهن سنڌي اديبن ۽ دانشورن ۽ سياستدانن کي اها خبر ئي نه آهي ته انهن جي شموليت سان سنڌ جي اصل ڪارڙ کي ڪيڏو نقصان پهتو آهي ۽ ايم ڪيو ايم کي ڪيترو ڏاڍو پهتو آهي.

پ پ کي نه صرف ايم ڪيو ايم طرفان چئلينجز سامهون آهن ساڻ پ پ کي سنڌ جو مستقبل به اڳيان آهي جتي آصف زرداري صوبائي خودمختياريءَ جي مسئلي بابت چئو موقف رکيو آهي اميد آهي ته فيصلي وقت سنڌ جي وحدت، سالميت ۽ سنڌي ماڻهن جي ترقي ۽ خوشحاليءَ کي به اڳيان رکيو ويندو. ڇاڪاڻ جو سنڌ کي هن وقت ڪو به مضبوط قائد ڪونهي سنڌ جيڪا آزادي جي ڳالهه ڪندي هئي هاڻ آزادي گهرڻ ۾ ڪيترائي خطرا اڳيان آهن تنهن ڪري پاڪستان جي وحدت ۾ رهندي صوبائي خودمختياريءَ جي ڳالهه ڪرڻ سنڌي ماڻهن سرِ مفاد وٺڻ هوندي ان لاءِ آصف زرداري جي قيادت جيڪا به هڪ امتحان واري مرحلي مان گذري پئي ان قيادت کي قوت ۽ سگهه بخشي پوندي آصف زرداري جيتو سگهارو هوندو اوترو ئي سگهارو فيصلو ڪندو. هن وقت تائين جيڪي به سياسي فيصلا ڪري چڪو آهي، اهي اڳتي هلي درست ثابت ٿيندا. اصل امتحان ايم ڪيو ايم جو به آهي ڏسون ته هاڻي هو به ڪهڙو ڪردار ادا ڪن. ايم ڪيو ايم جنهن اقتدار ۾ رهي مزا ۽ مراعتون ماڻيون آهن، اهي هاڻي اقتدار کان ٻاهر ڪيئن ويهي سگهندا، ايم ڪيو ايم اقتدار بنا ائين هوندي جيئن مڇي پاڻي کان سواءِ.

تاريخ: 2008-3-12

مشرف، بينظير ڀٽو

۽ آمريڪي ايجنڊا؟

آمريڪي نائب پرڏيهي وزير جان نيگرو پونتي ٻن ڏينهن جي دوري کان پوءِ واپس آمريڪا روانو ٿي ويو آهي. مجموعي طور هن دوري کي جنرل مشرف سان ڳالهين جو ناڪام دور چيو وڃي ٿو. آمريڪا کان روانو ٿيڻ وقت جان نيگرو پونتي آمريڪي پريس کي ٻڌايو ته پاڪستان ۾ جمهوريت پٽڙي تان لهي وئي آهي. ان سلسلي ۾ وڃان پيو "ان جي جواب ۾ جنرل مشرف جو بيان آيو ته جمهوريت کي پٽڙي تان لاهڻ وارن کي اسان ناڪام بڻائي ڇڏيو آهي. بهر حال پاڪستان ۾ جنرل مشرف پاران ايمرجنسي لڳائڻ واري عمل کانپوءِ آمريڪا ناراض نظر اچي پئي. جان نيگرو ذريعي صدر بش جو صدر مشرف ڏانهن موڪليل خط ۾ به صدر بش اهو مطالبو ڪيو آهي ته ايمرجنسي ختم ڪري شفاف ۽ غير جانبدار چونڊون ڪرايون وڃن. ساڻ صدر مشرف کي اهو به چيو ويو آهي ته هو وردي لاهڻ وارو واعدو پورو ڪري ان قسم جون ڳالهيون نيگرو پونتي صدر مشرف وچ ۾ اسلام آباد ۾ ٿيون. جنهن ۾ نيگرو پونتي زور ڏيندي چيو ته "ايمرجنسي جو خاتمي سميت سياسي اڳواڻن جي گرفتاري وارو سلسلو بند ڪيو وڃي ۽ ميڊيا تان پابندي هٽائي وڃي. ايمرجنسي واري حالت ۾ منصفاڻيون ۽ قابل اعتبار چونڊون مشڪل آهن ۽ عالمي برادري ايمرجنسيءَ هيٺ ٿيل، چونڊن جي نتيجن تي شڪ ڪري سگهي ٿي.

بينظير ڀٽو ۽ مشرف وچ ۾ پيدا ٿيل اختلافن بابت جان نيگرو پونتي چيو ته انتها پسنديءَ کي شڪست ڏيڻ لاءِ مشرف ۽ بينظير ڀٽو اختلاف واري مفاهمت وارو رستو اختيار ڪن، ان سلسلي ۾ ضروري هدايتون کڻي آمريڪي سفير پيٽرسن پڻ بينظير ڀٽو وٽ بلاول هائوس پهتي. جڏهن ته جنرل مشرف جان نيگرو پونتي کي جواب ڏنو ته اسان ايمرجنسي ختم ڪرڻ جو تائيم نٿا ڏئي سگهون "جان نيگرو پونتي جنرل مشرف مان مايوس ٿي هڪ اهم گڏجاڻي جنرل

اشفاق ڪيائي ۽ آءِ ايس آءِ جي اڳواڻ جنرل نديم تاج سان ڪئي. جنهن ۾ ملڪي حالتن تي ڳالهيون ڪيو ويون جنهن ۾ سوات آپريشن کانسواءِ ايمرجنسي هٽائڻ ۽ بينظير ڀٽو سان مفاھمت ڪرڻ موضوع گفتگو رهيا.

جان نيگرو پونتي جون جنرل اشفاق سان ڳالھون انتهائي حساس سطح جون رھيون. ويڄن کان اڳ جان نيگرو پونتي هڪ ضروري ٿاسڪ جنرل اشفاق ڪيائي حوالي ڪري ويو آھي. جان نيگرو پونتي مشرف جي رويي کان ناراض آھي، آمريڪا يقينن جنرل اشفاق تي شفقت جو ھٿ رکيو آھي. ڇاڪاڻ جو جنرل مشرف جو سياسي گراف عالمي برادريءَ اڳيان انتهائي ھيٺين سطح تي ڪري چڪو آھي. ان جو فائدو جنرل اشفاق کي ٿيندو جنهن جو گراف ملڪ ۽ ٻاهرين دنيا ۾ وڌندو ٿو وڃي. جنرل اشفاق جي اعليٰ خوبي ۽ صلاحيتن ڪري قومي مفاھمت بينظير ڀٽو ۽ جنرل مشرف وچ ۾ پيدا ٿي. جيڪا اصل ۾ ايجنڊا آمريڪا جي آھي. ان ٿاسڪ ۾ جنرل اشفاق ڪيائي ڪامياب ويو هو جو جنرل مشرف ديني ھلي وڃي بينظير ڀٽو سان ڳالھيون ڪيون. قومي مفاھمت وارو آرڊيننس جاري ڪيو. جنهن سان بينظير ڀٽو سالن جي جلاوطني ختم ڪري واپس وطن آئي ۽ پنهنجن سياسي سرگرميون شروع ڪري ڇڏيون پر ٿوري وقت ۾ بينظير ڀٽو کي پنهنجي وجود لاءِ چوڌري برادران خطرو سمجھڻ لڳا آهن ۽ جنرل مشرف کي بينظير ڀٽو خلاف ڪن پريندا رھيا آهن ۽ مشرف غلطي ۾ ڄڻ غلطيون ڪندو رھيو. آخر نتيجو اھو نڪتو جو بينظير ڀٽو ۽ جنرل مشرف وچ اختلاف پيدا ٿيا. جنهن کي سلجھائڻ لاءِ جان نيگرو پونتي پاڪستان پهچي ويو ۽ مشرف مان هڪ ڀيرو ٻيھر مياوس ٿي واپس آمريڪا ھليو ويو. آمريڪا جي اھڙي رويي کي محسوس ڪندي جنرل مشرف سعودي حڪومت کي مصالحت لاءِ پيڻ، ڪئي آھي.

ھاڻي آمريڪي قيادت يقينن مشرف جو متبادل ڳولي چڪي آھي. هن وقت سموري سياسي حالتن جو ٿاسڪ جنرل اشفاق ڪيائيءَ کي ڏنو ويو آھي. ھاڻي اھو ڏسڻو آھي ته هو ڇا ٿو ڪري؟ جنرل اشفاق ڪافي وقت آءِ ايس آءِ ۾ رھڻ دوران سڀ داءِ بيچ ڄاڻي ٿو ۽ سياسي، عسڪري ۽ بين الاقوامي حالتن کان سٺي طرح واقف آھي ۽ اعليٰ صلاحيتن جو مالڪ آھي جنهن جو اعتراف نہ صرف آمريڪي ڪن ٿا پر انھن سان گڏ جنرل مشرف بہ ڪندو رھي ٿو. ڪجهه اطلاع ھي بہ آهن ته هڪ ٻن ڏينھن ۾ جنرل اشفاق ڪيائيءَ ۽ جنرل مشرف وچ ۾ انتهائي اھم ملاقات ٿيڻ واري آھي. جنهن ۾ جنرل اشفاق، جنرل مشرف کي ڦاٽل ڪري وٺندو ته هو جلد از جلد آمريڪي خدشن کي دور ڪري جيڪو ملڪ ۽ قوم جي پلي ۾ آھي. ٻي صورت ۾ آمريڪا فوجي ۽ ٻي امداد بند ڪري ڇڏيندو.

جنهن سان ملڪ ۾ وڏو بحران پيدا ٿيندو. ڪافي نقصان ٿيندو. جيئن مشرف چوي ٿو ته جمهوريت کان پهريان ملڪ وڏي اهميت رکي ٿو ته جنرل اشفاق ڪياني به ائين چوندس ته توهان جي پاليسين ۽ ذاتي انائن کان وڌيڪ ملڪ اهميت رکي ٿو. ان اهم گڏجاڻي کانپوءِ جنرل مشرف جيڪو هن وقت پ پ کان دور بيٺل نظر اچي ٿو ته پوءِ شايد اهي دوريون ختم ٿي سگهن. اهڙي حالتن کي جنرل مشرف به سنگهي ورتون آهي. تنهن ڪري هو جلد پنهنجي پاليسين تي نظر ثاني ڪرڻ وارو آهي. ميڊيا تان پابندي هٽائڻ کان اڳ ۾ وردي لاهڻ وارو وعدو پورو ڪرڻ، سياسي قيدين کي رها ڪرڻ وارو عمل نگران وزير اعظم محمد ميان سومرو جي چوڻ تي شروع ٿي چڪو آهي. باقي ايمرجنسي هٽائڻ وارو مرحلو به جلد چونڊن کان اڳ ۾ حل ٿي ويندو. جنرل مشرف جتي ڏاهڻ چاڻي ته اتي هونا هڻڻ جو به وڏو ماهر آهي. هن وقت هن جيڪو به ڪجهه ڪيو آهي اهو هميشه کيس ٿي ويو آهي. ائين ئي سندس ڪاميابين جو سلسلو جاري آهي. ان جو هڪ سبب اهو آهي ته سندس هٿ ۾ فوجي ڏنڊي جو هجڻ جنهن ڪري سڀني فوجي ۽ سول ادارا سندس ڪنٽرول ۾ اٿس. هڪ ادارو عدليه جو هو جنهن ۾ پي سي او تحت ججن کي آڻي قسم کڻايو. اهو به کيس ٿي ويو اٿس. اعليٰ عدالتون پنهنجو ڪم ڪري رهيون آهن. آهسته آهسته پي سي او تحت قسم کڻندڙ جج ڪورٽن ۾ ڪم ڪندا، ٿوري گهڻي گڙبڙ وڪيلن طرفان آهي. وڏو ڳالهه اها آهي ته عدالتي بحران تي نيگرو پونتي به ڪجهه نه ڳالهائڻ ۽ نه وري ڪو آمريڪن پاران ان بحران تي توجهه ڏني ٿي آهي. تنهن ڪري صدر مشرف کي ان پاسي کان دلچسپي آهي نتيجي ۾ سپريم ڪورٽ صدر جي اهليت خلاف درخواستون خارج ڪري ڇڏيون. ٻيون سندس وڏو مسئلو سوات آپرشن آهن. جتي فوج جتي ويڙهه ۾ مصروف آهي. فوج پاران سوات ۾ طالبان تحريڪ جو خاتمي جي تاريخ ڊسمبر جي آخر تائين ۽ ملڪي چونڊن کان اڳ ۾ ڏني آهي. هن وقت طالبان ويڙهاڪن ۾ شامل پرڏيهي ويڙهاڪ جيڪي وزيرستان، اتر ۽ ڏکڻ کان پهتا آهن. انهن تي ڪنٽرول ڪري خاتمو آندو ويندو جيڪڏهن مشرف انهيءَ جنگ ۾ ڪاميابي کانپوءِ وڏا خطرناڪ طالبان ڪمانڊر گرفتار ڪري ورتا جن جي توقع آهي ته پوءِ آمريڪا جون سڀ ناراضگيون دور ٿي سگهن ٿيون ۽ پوءِ آمريڪا وٽ جنرل مشرف جو سياست ۾ هيٺ ڪريل گراف مٿي اچي ويندو ۽ وري اقتدار جا مزا بغير ڪنهن خوف جي پيو ماڻيندو. ٻي طرف بينظير ڀٽو به ڊسمبر جي آخر تائين پنهنجي رويي ۾ گهڻي تبديلي آڻيندي. چاڪاڻ جو بينظير، مشرف جي آڏو هڪ ڪمزور عورت آهي. هن وقت جيڪو به هو ڪري پئي ان ۾ آمريڪا جي مهربانيءَ ۽ مشرف جي شفقت شامل آهي. هن وقت جيڪي به بيان ڏئي ٿي اهو به آمريڪا جي سهاري تي ڏي ٿي. جنرل مشرف

فوجي ڏنڊي جڏهن جنرل اشفاق کي ڏيندو تڏهن جنرل مشرف هڪ ڪمزور پوزيشن ۾ هليو ويندو. ان وقت هن کي بينظير ڀٽو جي اڃا به وڌيڪ ضرورت محسوس ٿيندي تنهن ڪري بينظير ڀٽو ۽ مشرف ڊسمبر جي آخر تائين هڪ ٻئي جي تمام گهڻو ويجهو ايندا. بينظير ڀٽو جو اعتراض اهو آهي جيڪو آمريڪا جو آهي ته پوءِ مشرف جلد اهو پورو ڪرڻ وارو آهي جيڪو جان نيگرو پونتي جنرل مشرف کي چئي ويو آهي ۽ وڌيڪ تاسڪ جنرل ڪياني کي ڏئي ويو آهي ان صورت ۾ پوءِ ڪنهن کي طاقت آهي جو آمريڪا سرڪار کي آڏو جواب ڏي چاڪاڻ جو اسان کي کاڌ خوراڪ لاءِ گهڻي امداد آمريڪا مهيا ڪندو آهي تنهن ڪري بينظير ڀٽو ۽ مشرف جتان کان ٽٽا هئا اتي ئي وڃي ڳنڍيا. چاڪاڻ جو ٻنهي جي ايجنڊا هڪ آهي. اها آهي آمريڪا جي خاص ايجنڊو. عوام جي ايجنڊو ته ڪنهن وٽ به ڪونهي سيني کي آمريڪا کي راضي رکڻ کانپوءِ پنهنجي پنهنجي پيٽ ۽ کيسي ڀرڻ جي ايجنڊو آهي. چاڪاڻ جو جمهوريت هن ملڪ لاءِ هڪ بي معنيٰ لفظ آهي جتي طاقتور ان کي پنهنجي مرضي مطابق هلائي ٿو.

تاريخ: 21-11-2007

ملڪي سالميت لاءِ پنهنجن صفن ۾ اتحاد ضروري آهي.

ملڪ ۾ ايمرجنسي (هنگامي حالتون) نافذ ڪري عالمي سطح تي پاڪستان جي ساڪن کي متاثر ڪيو ويو آهي. انٽرنيشنل ميڊيا جنهن ۾ خاص ڪري پرنٽ ميڊيا شامل آهي. اڳ ۾ ئي پاڪستان جي رياست کي ناڪام ۽ خطرناڪ اسٽيٽ قرار ڏيڻ بابت ڪالم ۽ اداريا لکي چڪي آهي. نيوز ويڪ جو مضمون پاڪستان بابت انتهائي ڏکوئيندڙ هو. تازو صدر مشرف جو ايمرجنسي نافذ ڪرڻ وارو عمل ثابت ڪري ٿو ته پاڪستان هڪ خطرناڪ اسٽيٽ بڻجي چڪو آهي جتي مسئلا ايترا ڳنڍيل آهن جو حڪمرانن کي ايمرجنسي جو سهارو وٺڻو پوي ايمرجنسي ڪنهن آزاد رياست لاءِ سندس ساڪن جي حوالي سان سٺو سنوٽ ڪونهي. ان حوالي سان عالمي سطح تي پاڪستان ۾ ايمرجنسي واري نفاذ کي ننڍو ويو آهي. صدر پاڪستان ايمرجنسي نافذ ڪرڻ واري خطاب ۾ چيو ته عدليه ۽ انتظاميه ۾ اعتماد جي ڪوٽ سبب ملڪي سالميت خطري ۾ پئجي وئي هئي. هاڻي جڏهن ملڪ جي اهم ستونن ۾ ڌار هجن ۽ انهن ڌارن جو سبب ايمرجنسي بڻجي وڃي ته پوءِ ان رياست جا پيرا ناڪام رياست ڏانهن وڃن ٿا.

هڪ طرف صدر مشرف صاحب جي اهلليت، نواز شريف جي وطن واپسي وارا ڪيس هئا ٻئي طرف پوليس ۽ اسلام آباد جي انتظاميا خلاف فيصلو هو. جنهن تي مشرف صاحب ناراض نظر پئي آيو. ان ۾ به ڪو وڌاءُ ناهي ته صدر صاحب عدليه جي هر حڪم کي اڪين تي رکندو آهي پر جن پوليس آفيسرن کي عدليه پاران سزائون مليون ته بيوروڪريسي لڏي وئي صدر صاحب کي مشورا ڏنا ويا ته هاڻ ججن مان چوٽڪارو ضروري آهي. نتيجي ۾ ٻين مسئلن يعني دهشتگرديءَ جي آڙ ۾ ايمرجنسي نافذ ڪري ججن مان جان چڏائي وئي. ايمرجنسي يا مارشل لا جو لفظ ڪو هن ملڪ جي ماڻهن لاءِ نئون ڪونهي. هي

ٻئي لفظ هن ملڪ جي تاريخ ۾ نمايان حصيت رکن ٿا. ملڪ ۾ پهرين ايمرجنسي گورنر جنرل غلام محمد 24 آڪٽوبر 1954ع ۾ نافذ ڪري ان وقت جي وزيراعظم کان جان چڙهي هئي، پر اها ايمرجنسي غلام محمد چيف جسٽس آف پاڪستان جسٽس منير جي مشورن سان لڳائي هئي. جڏهن ته صدر مشرف وزيراعظم شوڪت جي مشوري سان ايمرجنسي لڳائي ۽ چيف جسٽس آف پاڪستان افتخار چوڌري کان جان چڙائي وئي آهي. اهڙي طرح 1954ع کان 2007ع سوائ 1971 واري جنگ کان سڀ ايمرجنسون حاڪمن پنهنجي مفادن کي سامهون رکي لڳايون آهن. صدر رفيق تارڙ واري ايمرجنسي کي اسان درست چئون ٿا ته ايتري ۾ ڌماڪي بعد عالمي برادري پاڪستان جي مالي امداد بند ڪري ڇڏي هئي ۽ ٻيا ڪيئي خطرا سامهون آيا هئا. پر هينئر اهڙي قسم جو ڪوبه خطرو ڪونهي جو ايمرجنسي نافذ ڪئي وڃي.

پاڪستان جي موجوده حالتن کي پيش نظر رکندي عالمي برادري تشویش جو اظهار ڪيو آهي. ڪراچي ڪارساز ٻم ڌماڪو راولپنڊي ۽ سرگودھا ۾ خودڪش ٻم ڌماڪن کان پوءِ عالمي ساک رکندڙ رسالن ۽ اخبارن ۾ مختلف قياس آرائيون ڪيون ويون آهن. انهن کان سواءِ عالمي سياسي ادارا، مالياتي ادارا، ٽنڪ ٽينڪ وغيره به پاڪستان جي رياست کي خطرناڪ ۽ ناڪام رياست تصور ڪري هيا آهن. انهن ادارن پاڪستاني حڪومت کي پنهنجي خيالن کان آگاهه ڪري ڇڏيو آهي. خبرن جي عالمي ويب سائيٽ Star.Com اسٽار ڊاٽ ڪام پنهنجي تازي رپورٽ ۾ لکيو آهي ته ”پاڪستان ۾ ٿيندڙ خودڪش حملن ثابت ڪيو آهي ته هي ملڪ هڪ ڀيرو ٻيهر ناڪام رياست جي درجي جي ويجهو اچي پهتو آهي. پاڻ کي دهشتگردي جي خلاف جنگ ۽ عالمي برادري جو اهم پارٽنر سڏائيندڙ ملڪ اندروني طور ڪاڇي چڪو آهي. ايندڙ چند ڏينهن ۾ موجوده صورتحال تي سنجيدگي سان ڪنٽرول نه ڪيو ويو ۽ خاص ڪري اتر وزيرستان متعلق حڪومت پنهنجي پاليسي جو ٻيهر جائزو نه ورتو ته پوءِ اهو ڏينهن پري ناهي جو پاڪستان هڪ ناڪام رياست بڻجي وڃي.“ ان حوالي سان فوج مان رٽائرڊ ٿيل جوائنٽ چيف آف اسٽاف آءِ ايس آءِ جو سربراھ جنرل احسان الحق جو واشنگٽن مان بيان سامهون آيو چيو ته ”ٻاهرين خطرن کان وڌيڪ ملڪ ۾ اندر خطرناڪ مسئلا آهن. جيڪي ملڪي سلامتي لاءِ چئلينج بڻيل آهن. اسان جي ڪوشش هئڻ گهرجي ته اسان پهريان اندروني مسئلن کي سياسي تدبير سان حل ڪريون“ جنرل احسان جو بيان هن موقعي تي وڏي اهميت رکي ٿو. جنرل احسان جو بيان انهيءَ سوچ جي ويجهو آهي، جيڪا پاڪستان جي سلامتيءَ بابت خدشا ڏيکارين ٿا. پر جنرل احسان اندروني مسئلن کي سياسي تدبير سان حل ڪرڻ جي صلاح ڏني آهي ايمرجنسي

خودڪش بر ڌماڪن ۾ عراق پهريون نمبر تي هو ۽ هاڻ پاڪستان انهيءَ ڳڻپ ۾ اڳي ٿيندو پيو وڃي. جنهن کي حڪومت روڪڻ ۾ ناڪام وئي آهي. حڪومتي ترجمان ائين پيا چون ته خودڪش بر ڌماڪن کي روڪڻ اسان جي وس ۾ ناهي. جيڪڏهن حڪومت عوام جي جان ۽ مال جي حفاظت نٿي ڪري سگهي ته ڇا عوام ائين ئي دهشتگردن ۽ انتها پسندن جي اڳيان يرغمال بڻبو رهندو ۽ حڪومت انتهاپسندي آڏو بيوس بڻيل رهندي آخر ڪيستائين يرغمال بڻبو رهندو. اهڙي بيوس بڻيل ماڻهن ۽ حڪومت جي حالت ڏسي آمريڪا جي سينٽرل ڪمانڊ جي اڳواڻ ايڊمرل جي فالن پاڪستان جي طوفاني دوري تي پهتو. جي فالن صدر مشرف سان ملڪ جي اندورني معاملن تي ڳالهيون ڪيون خاص ڪري عسڪري امور تي غور ڪيو. جي فالن آمريڪي قيادت جي تشويش کان به صدر مشرف کي آگاه ڪيو. جيڪي انتهاپسندن جي خلاف ڪاررواين بابت هيون. جي فالن صدر مشرف کي قبائلي علائقن خاص ڪري سوات ۾ انتها پسنديءَ خلاف هلندڙ فوجي آپريشن ۾ مدد ۽ سهڪار جي پيشڪش ڪئي جنهن تي صدر مشرف اعتماد ۾ وٺندي جي فالن کي ٻڌايو ته قبائلي علائقن ۾ آمريڪي فوج جي سهڪار سان آپريشن وڌيڪ مسئلا پيدا ڪندو. ان لاءِ پاڪستاني فورسز بهتر آهي ۽ جلد هلندڙ آپريشن جو نتيجو سامهون ايندو. بهتر ٿيندو ته صرف انٽيليجنس ۽ فوجي ٽيڪنيڪي شعبي ۾ سهڪار ڪيو وڃي.

گذريل هفتي ڀارتي اخبار ٽائمز آف انڊيا پنهنجي اداري ۾ لکيو ه ٿو ته پاڪستان ۾ اختيارن ۾ شرڪت سبب ملڪ جي ٽن طاقتن فوج، خفيه حساس ادارن ۽ سول ۾ ورهاست ٿي چڪي آهي ۽ اترين علائقن ۾ طالبان جي خطرناڪ ارادن ۾ بي پناه اضافو ٿي رهيو آهي. هتي نوٽ ڪرڻ جهڙيون به ڳالهيون هي آهن ته هڪ ته ادارن جو پاڻ ۾ ٽڪراءُ پيو طالبانائيزيشن جو پاڪستان اندر ڦهلجڻ. يقينن اهي ٻئي مسئلا اهڙا آهن جيڪي رياست کي آڏو هي وانگر کائي رهيا آهن. وڏي ڳالهه اها آهي ته اسان جا ادارا به پنهنجي حيثيت ۽ طاقت نه ڏيکارڻ لاءِ هڪ ٻئي کي ڪمزور ڪري رهيا آهن. عدليه کي جيڪڏهن ڏسجي ته عدليه جيڪو ڪجهه پئي ڪيو اهو به پنهنجي طاقت ۽ حيثيت مڃائڻ لاءِ ڪري رهي هئي. حالانڪ ان عدالتي عمل سان عوام کي فائدو به رسيو پر دارصل عدليه به پنهنجي وجود جي جنگ پئي وڙهندي آئي ۽ وڙهندي وڙهندي هڪ ٻئي مڪي جو نشانو بڻجي رنگ کان آوٽ ٿي وئي، اها به حقيقت آهي ته جتي عدليه جو تاريخي ويڙهه کانپوءِ وقار بلند ٿيو آهي. ان جي پيٽ ۾ حساس ادارا جيڪي سياسي معاملن ۾ مداخلت سبب عوام مان اعتماد وڃائي وينا آهن. اڄ ڪالھ

ملڪ ۾ جيڪو ڪجهه ٿئي ٿو ته ان جو الزام حساس ادارن مٿان هنيو ٿو وڃي. تنهن ڪري هن وقت ملڪ جي سڀني فوجي ۽ سول ادارن، سول سوسائٽي، سياستدانن، ڪامورن، جوڊيشري ۽ وڪيلن کي ملڪي سالميت بابت سوچ رکڻ گهرجي. پاڻ کي طاقتور بڻائڻ واري سوچ رکڻ گهرجي پنهنجن روين ۽ لهجن کي درست ڪرڻ گهرجي. ملڪ ڪنهن خطرناڪ طوفان جي زد ۾ اچي ڪنهن انجام تي پهچي ان کان اڳ پنهنجن صفن کي درست ڪرڻ گهرجي. ان عمل سان ئي پنهنجو ملڪ بچائي سگهنداسين. اسان کي اهو به ياد رکڻ گهرجي ته جتي آمريڪا کان عراق ۾ مسئلا حل نه ٿي سگهيا آهن ته اتي آمريڪا عراق کي ٽڪرن ۾ ورهائڻ واري سازش ۾ رٿل آهي. ان حوالي سان آمريڪا، پاڪستان ۽ افغانستان ۾ طالبان، القاعده خلاف جنگ وڙهي رهيو آهي. اهو آمريڪا جڏهن پنهنجا مفاد حاصل ڪري نه سگهندو ته شايد پاڪستان کي ٽڪرن ۾ ورهائڻ جهڙو منصوبو جوڙي وٺي ڇاڪاڻ جو پاڪستاني رياست جي وجود بابت اڳ آمريڪي ٽنڪ ٽينڪ خطرناڪ خدشا ظاهر ڪري چڪي آهي.

بينظير ڀٽو کي ڪهڙيون قوتون نقصان پهچائڻ گهرن ٿيون؟

ملڪ ۾ انتها پسندي ۽ ڊاڪٽر قدير به اهڙا عالمي مسئلا آهن جن تي حڪمرانن سان گڏ فوج به ورهايل نظر اچي ٿي. فوج اندر هڪ ڌڙو اهڙو به آهي جيڪو انتها پسندي ۽ ڊاڪٽر قدير پاران مختلف ملڪن کي ڏنل ايٽمي مواد جي حوالي سان ڊاڪٽر قدير جو سخت مخالف آهي. ان فوجي ڌڙي جي رهنمائي جنرل مشرف ۽ ساٿي جنرل ڪري رهيا آهن. جيڪي لبرل آهن جڏهن ته فوج ۾ ٻيو ڌڙو اهڙو آهي جيڪو انتها پسند سوچ جو مالڪ آهي، جن جا واسطا مختلف جهادي تنظيم سان آهن ۽ ڊاڪٽر قدير جا زبردست حمائيتي آهن فوج ۾ مختلف سوچ هئڻ ڪري فوج اندر Divisions پيدا ٿي چڪيون آهن. اهڙي قسم جون ذهني ۽ فڪري ورهاڱو مضبوط ۽ منظم ادارن به کي تقسم ڪري وجهندو آهي، جيڪا هڪ تشويش واري ڳالهه آهي.

آمريڪا ۽ يورپي طاقتور ملڪن جي سهڪار سان پاڪستان ۾ پتھل محترمه بينظير ڀٽو به اها ايجندا کڻي آئي آهي جنهن ايجنده جي ڪاميابي لاءِ جنرل مشرف پاڻ پتوڙي رهيو آهي. بينظير ڀٽو ملڪ مان انتها پسندي جو خاتمو آڻڻ، ڊاڪٽر عبدالقدير جي ٻانهن عالمي اٽامڪ انرجي ڪميشن حوالي ڪرڻ سان گڏ اهو به مطالبو ڪيو آهي ته نه صرف ڊاڪٽر قدير خان کي پر ان جي ڪاروبار ۾ سندس ساٿارين کي به گرفتار ڪري جاچ ۾ شامل ڪيو وڃي. بينظير ڀٽو جو اهو خيال آهي ته ڊاڪٽر قدير پاران ايٽمي رازن کي منتقل ڪرڻ ۾ ڪجهه رٿائڻد جنرل به شامل آهن جن بابت ڄاڻ پاڪستاني خفيه ايجنسي کي آهي انهن جنرلن کي جاچ ۾ شامل ڪيو وڃي حقيقت ۾ اها ڊڪٽيشن به آمريڪا جي آهي جيڪا آمريڪين جي زبان ۾ بينظير ڀٽو ڳالهائي رهي آهي. ان جو هڪڙو سبب اهو به آهي ته انهن جنرلن کي چتاءُ ڏيڻو آهي. جيڪي طالبان کي مدد ڏيئي سگهارو ڪري رهيا آهن، ظاهر آهي جڏهن اهي رٿائڻد بااثر

جنرل جڏهن اها ڌمڪي ٻڌندا ته يقينن هو به منظم ٿي بينظير ڀٽو لاءِ پريشان ٿي جو سامان مهيا ڪندا رهندا ، باقي سوال جنرل مشرف جو ته ان وقت في الحال فوجي ڏنڊي اڃان تائين هٿ ۾ آهي، تنهن هوندي به سندس مٿان به پيرا خودڪش حملا ٿي چڪا آهن ڇاڪاڻ جو مشرف وٽ به انتهاپسندي جو خاتمو ۽ قدير خان سائنسدان جو مسئلو اڳيان آهي، جنرل مشرف ته پنهنجي ڪتاب ”سب سي پهلي پاڪستان“ ۾ ڏاڍو واضح ۽ کليل انداز ۾ لکيو آهي ته نومبر 2003ع ۾ اسان جاچ ڪئي ته خبر پئي ته عبدالقدير خان اهڙيون سرگرميون پهريان کان يعني 1987ع ۾ شروع ڪيون هيون. ايران کي 95-1994ع ۾ 9 سو جي تعداد ۾ پي آءِ مشينون ٺاهڻ جو آرڊر ڏنو انهن مشينن کي ورهائڻ لاءِ ڊيئي موڪليو ويو. ان حوالي سان مجموعي طور هڪ ناگوار تصوير اُڀري رهي هئي. قدير خان ڊيئي ۾ قائم دفتر مان پنهنجي زير زمين تنظيم ذريعي پوري دنيا ۾ اڻڻي فني مهارت وڪڻي رهيو هو تنظيم جي ٻي شاخ ڊيئي ۾ هئي ۽ ان جو ڪم سامان کڻي امانڻ ۽ نيٽ (رسد ۽ ترسيل) هو ان ڪاروبار ۾ ڪيئي ڳجهڙا غير معتبر ماڻهو ۽ يورپي ڪاروباري ادارا شامل هئا.

هن وقت دنيا تي هٿيارن جو ڪاروبار ڪندڙ ماڻهو ڇانيل آهن، انهن ۾ امير ترين عرب يورپ جا انگريز يهودي ۽ هاڻ ڪجهه هندو به اهڙي ڪاروبار ۾ شامل ٿي چڪا آهن. جيئن يورپين جو خيال آهي ته القاعده جو نيت ورڪ پوري دنيا ۾ آهي تهڙي طرح هٿيارن جو ڪاروبار جو نيت ورڪ پوري دنيا ۾ ڦهليل آهي. هاڻي بينظير ڀٽو به ان نيت ورڪ کي ڇيهو رسائڻ چاهي ٿي پر ٻي طرف ڪاروباري قسم جو نيت ورڪ يا انتهاپسندي جي نيت ورڪ کي ختم ڪرڻ اڪيلي سر بينظير ڀٽو جو ڪم ناهي، انتهاپسندي ۽ قدير خان واري نيت ورڪ کي ختم ڪرڻ کان اڳ خود بينظير ڀٽو جو خاتمو ٿي سگهي ٿو. ڇاڪاڻ جو شروع ٿيل هن جنگ ۾ بينظير ڀٽو انتهائي ڪمزور ڌر آهي جنهن کي کڻي ڪيڏي به آمريڪا ۽ يورپي ملڪن جي مدد يا تعاون حاصل هجي ته به نقصان بينظير ڀٽو کي ٿي رهندو.

بينظير ڀٽو کي ختم ڪرڻ به ان عالمي ڪاروباري مافيا جي ايجنڊا آهي، جنهن جون لنڪ هتي جي رٿائڻڊ جنرلن سان آهن، تنهن ڪري بينظير ڀٽو جي قافلي تي تازو ٿيل آپگهاتي حملو به انهن رٿائڻڊ جنرلن جن کي ضياءُ الحق جي بقايات جو نالو ڏنو وڃي ٿو انهن جي کاتي ۾ هڻي ڇڏيو آهي، انهن جنرلن جي باقيا د خفي ادارن ۾ موجود آهي، جيڪڏهن اسان جا خفي ادارا انهن رٿائڻڊ جنرلن کي فالو نه ڪن ها ته شايد ملڪ مان ڪڏهو ڪو انتها پسندي ۽ طالبانائيزيشن، لالا مسجد جهڙا واقعا جنم ئي نه وٺن ها. ان حوالي سان برطانوي حڪومت ته پاڪستان جي هڪ خفي اداري کي ختم ڪرڻ جو به مطالبو ڪيو

هو جڏهن ته آمريڪا به خفيه ايجنسين تي عدم اطمينان جو اظهار بار بار ڪندو
ٿو اچي. آمريڪا پاران اهي به خدشا ڏيکاريا ويا ته رٿائڊ جنرل افغانستان اندر
طالبان کي مضبوط ڪن ٿا ۽ آپگهاتي بمبارن جو فصل تيار ڪن ٿا. اهي جنرل
تي خودڪش به ڌماڪن جا اصل ماسٽر مائينڊ آهن.

16 آڪٽوبر تي بينظير ڀٽو پاران مشرف ڏانهن لکيل خط ۾ واضح لکيو هو
ته مون کي انتهاپسندن مان ڪوبه خطرو ڪونهي. مون کي خطرو ضياءَ جي
باقيات مان آهي. جيڪي مشرف جي حڪومت ۾ نظر اچن ٿا، ساڻ اهو به چيو ته
مون تن ماڻهن جن ۾ رٿائڊ جنرل به شامل آهن، انهن جا نالا مشرف کي لکي
موڪليا هئا. اهي ماڻهو مون کي جاني نقصان رسائي سگهن ٿا. ٻي طرف 18
آڪٽوبر واري آپگهاتي حملي کانپو فورن آصف علي زرداري جو بيان سامهون
آيو. جنهن ۾ چيائين ته ان حملن ۾ خفيه ادارو ملوث آهي. اسان کي مفاهمت
واري ٺاهه تي ٻيهر نظر ثاني ڪرڻي پوندي آصف زرداري يا بينظير ڀٽو جي
موقف کي ان ڪري فوقيت حاصل آهي ته انتهاپسندن جي ڪنهن به گروپ يا
بيت الله محسود واري گروپ 18 آڪٽوبر واري حملي جي ذميواري نه قبولي آهي.
جيڪڏهن جهادي تنظيمون ذميواري قبول نه ٿيون ڪن ته پوءِ بينظير ڀٽو ۽ آصف
زرداري جو شڪ بلڪل درست آهي.

ماضي ۾ ڀٽو فيملي جا شهيد ٿي ويل ڪونڊر به فوج ۽ ڪاموار شاهي جي
سازشن جو شڪار ٿيا. تنهن ڪري 18 آڪٽوبر تي بينظير ڀٽو جي قافلي تي
خوني حملو به انهيءَ سازشي ٽولي جو منصوبو ٿو لڳي. جيڪو ملڪ ۾ ترقي
پسند ۽ روشن خيالي جو سخت ترين مخالف آهي. هاڻ اهي ساڳيا انتهاپسند
ڪاموار شاهي ۽ فوجي جنرل بينظير ڀٽو کي ختم ڪرڻ جا خواهشمند آهن. جن
هميشه ڀٽو فيملي جا لاش ڪيريا آهن. ذوالفقار ڀٽو کي آپرشن فيئر پلي هجي
يا آپرشن مڊنائيت جئڪال ذريعي مارائڻ يا مير مرتضيٰ کي پيدرديءَ سان
مارائڻ هجي يا پ پ کي ايم ڪيو ايم سان ويڙهائي. آءِ جي آءِ يا ق ليگ کي
ٺاهي پ پ کي شڪست ڏيڻ هجي يا بينظير ڀٽو خلاف ديني عالمن کان فتوائون
جاري ڪرائڻ هجن. عورت وزيراعظم کي سلوٽ نه ڪرڻ جا اعلان هجن يا
جنرل ظهير الاسلام جي قيادت ۾ اسلامي انقلاب لاءِ بغاوت ڪرڻ انهن سڀني
حوالن ۾ فوج ۽ ڪاموار شاهي سڌي طرح ملوث رهي آهي. تنهن ڪري ڀٽو
خاندان کي نقصان پهچائڻ جي تاريخ ۾ اسان کي انتهاپسند ديني جماعتن جو
عڪس نظر نٿو اچي. تنهن ڪري 18 آڪٽوبر تي ٿيل بينظير ڀٽو جي قافلي
مٿان حملو اهو مذهبي جهادي تنظيم بلڪل نه پر ڪاموار شاهي ۽ فوج جي
رٿائڊ جنرلن ۽ خفيه ايجنسين جي مهربانين سان اهو آپگهاتي حملو ٿيو هوندو.
بهر حال 18 آڪٽوبر واري حملي جي انڪوائري بين القوامي خفيه ايجنسين

کان ڪرائڻ جي بينظير ڀٽو پاران مطالبو ڪيو ويو آهي، ان جو واحد سبب اهو آهي ته بينظير ڀٽو جو خفيه ايجنسين تي ڪو به ڀر سو ناهي ۽ نه ئي ڀلائي جي ڪا توقع رکي ٿي. بينظير ڀٽو جي اهڙي مطالبي جي پيش نظر لاهور ۾ آمريڪي قونصليت جنرل برائن ڊي هنت به بيان ۾ چيو ته ”آپگهاتي حملي جي انڪوائري بينظير ڀٽو جي مطالبي تحت ڪئي وڃي“، ٻي طرف برائن ڊي هنت اهو به دعويٰ سان چيو ته ”اسان کي خبر آهي ته ان حملي ۾ ڪير ملوث آهي“.

بينظير ڀٽو جي وطن ورڻ کان اڳ آمريڪا ۽ خود بينظير ڀٽو پاران سلامتي واري سوال کي وقت بوقت مشرف ۽ سندس وفد آڏو رکيو ويو هو جنهن بابت سرڪاري وفد ۽ خود جنرل مشرف تحفظ ڏيڻ جي يقين دهاني ڪرائي هئي ۽ مشرف سرڪار مڪمل تحفظ فراهم ڪرڻ جو بين الاقوامي مبصرن سميت مفاهمت واري عمل ۾ شامل سڀني ڌرين کي يقين ڏياريو هو جنهن جي ذميواري به مشرف ڪئي هئي. پر اوجتو آهي قوتون ڪامياب ويون جو هيڏي ساري سيڪيورٽي ۽ حفاظتي آپائڻ باوجود بينظير ڀٽو جي قافلي مٿان خودڪش حملو ڪرڻ ۾ ڪامياب ويا. ان تماڪي کانپوءِ عالمي ليول تي مشرف جي ساڪ خراب ٿي ۽ اُهي قوتون آمريڪا کي اهو پيغام ڏيڻ چاهين پيون ته آمريڪي ايجنڊا کي ڪٿي ايندڙ هر ماڻهو جو حشر ائين ٿيندو جنهن بينظير جي قافلي مٿان ٿيو آهي. انهن خطرناڪ قوتون ان حملي کانپوءِ بينظير ڀٽو کي چونڊ مهر کان ڪارنر ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ ٻي طرف بينظير ڀٽو جو عزم سامهون ڏسڻ ۾ آيو ته هن مشرف سان ٿيل مفاهمتي عمل کي ڪنهن به طرح نشانو نه بڻايو نه وري دهشتگرد قوتن آڏو بيوس بڻجي ڪارنر ٿي ويهي رهي، بينظير ڀٽو واقعي کانپوءِ ٽيئن ڏينهن شهيدن جي گهر وڃي انهن جي پونيئرن سان تعزيت ڪئي ۽ مختلف اسپتالن ۾ وڃي زخمين جي عيادت ڪئي. اهڙي عمل انهن فاشسٽ ڌرين کي حيران ڪري ڇڏيو آهي.

هاڻي ڏسڻو اهو آهي 18 آڪٽوبر جي واقعي جي ملڪي تحقيقاتي، خفيه ايجنسين واريون ٽيمون ڪهڙيون ٿيون رپورٽ پيش ڪن ۽ اندورني طور پر ڏيهي خفيه ايجنسيون ڪهڙيون ٿيون رپورٽون بينظير ڀٽو ۽ جنرل مشرف حوالي ڪن. ماضيءَ ۾ رونما ٿيندڙ سانحن ۽ واقعن بابت اعليٰ عدالتي ڪميشن، پوليس ۽ خفيه ادارن جون تحقيقاتي ٽيمون اڃا تائين ڪنهن به سازش کي بي نقاب ڪري عوام آڏو نه آڻي سگهيو آهن. هن پيري ڏسون ته ان قسم جا تحقيقاتي ادارا ۽ ٽيمون بينظير ڀٽو سان ڪهڙو ٽيون انصاف ڪن.

تاريخ: 24_10_2007

هاڻي اقتدار ڪنهن کي ملندو؟

پاڪستان جي سياست ساڻو ايشيا واري خطي ۾ وڏي دلچسپ رهي آهي. اقتدار جي حاصلات لاءِ جيڪي مڪاريون ۽ حرفتون هن ملڪ ۾ ٿيون آهن. اهو هڪ تاريخ جو انوکو باب آهي. 1947ع کان هن وقت تائين جيڪي به حڪمران رهيا. تن کي يا ته ماريو ويو يا استعيفائون يا برطرفين جو منهن ڏسڻو پيو هن وقت شيڪسپيئر جا لفظ ياد اچن ٿا ”خدا جي واسطي اسان کي گاهه تي ويهي بادشاهن جي مرڻ جا قصا ورجائڻ ڏي اهڙي طرح ڪن کي معزول ڪيو ويو. ڪن کي جهنگلن ۾ شڪار ڪندي قتل ڪيو ويو ڪن جي زندگين کي سندن دشمنن تباهه ڪري ڇڏيو ڪن کي ننب ۾ ستل حالت ۾ موت جي واٽ ڏيکاري وئي. ۽ ڪن کي سندن زالن زهر ڏئي ماري ڇڏيو.“ وليم شيڪسپيئر جي لفظن ۾ پاڪستان جي اقتداري سياست جي جهلڪ نظر اچي ٿي. شيڪسپيئر جي لفظن جا عڪس دنيا جي انهن ملڪن جي اقتداري سياست جي حاصلات ڪندڙ فردن تي پون ٿا جيڪي اقتدار حاصل ڪرڻ لاءِ سڀ ڪجهه ڪرڻ لاءِ تيار هوندا آهن.

پاڪستان جي اهڙي قسم جي سياست ۾ اهڙا ماڻهو شامل آهن. جيڪي اقتدار حاصل ڪرڻ لاءِ سڀ ڪجهه ڪرڻ لاءِ تيار هوندا آهن. حڪمران جي قتل، برطرفين ۽ استعيفائن جي پويان ڪي لڪل ڳجهه هت هوندا آهن. جيڪي پنهنجي مفادن تحت رياست کي هلائڻ يا ماتحت رکندا آهن. اهي ڳجهه هت جنهن کي شفقت جو هٿ چيو وڃي ٿو جنهن پارٽي يا فرد مٿان رکندا اهو ملڪ جو بادشاهه ٿي ويندو آهي ۽ جڏهن هٿ ڍرو ڪندا آهن ته تخت سميت بادشاهه به ڌڙام ڪري هيٺ ڪري پوندو آهي.

هاڻي ڏسڻو اهو آهي ته موجوده حڪمران ماضي جي تجربن ۽ حالتن کي سامهون رکندي ڪهڙو سبق حاصل ڪن ٿا ۽ پنهنجي بچاءَ لاءِ ڪهڙا ٿا اپاءَ وٺن. هن وقت حڪومت جي خاتمي لاءِ سياسي ۽ ديني جماعتون گڏجي چڪيون آهن. عالمن جا قتل ٿين پيا. بجلي جو بحران، سرڪاري ملڪيتن کي خانگائڻ

حڪمران ڌڙي جي ماڻهن پاران ڪميشن طور ورتل رشوت اسٽاڪ ايڪسچينج ۾ غبن، سميت ملڪ ۾ مهانگائي، بڪ، بيروزگاري پاڙيسري ملڪن سان رسا ڪشي واري خارج پاليسي، ۽ ٻيا ڪيترائي مسئلا هر حڪومت کي ڪيرائڻ لاءِ ڪافي هوندا آهن.

مخالف ڌر جي پارٽين جي اسيمبلي ميمبرن پنهنجون پنهنجون استعيفائون پنهنجن اڳواڻن جي حوالي ڪري ڇڏيون آهن صوبائي ۽ قومي اسيمبليون ٿورن ڏينهن ۾ تڻڻ واريون آهن. جنهن جا چٽا امڪان موجود آهن، جنهن لاءِ نگرانن جي ڳولا به زور شور سان جاري آهي.

ملڪ جي سياسي پارٽين تي نظر ۽ ڳوڙهي مطالعي مان پتو پيو ٿو ته اير اير اي متحده مجلس عمل وارن کي اها پڪ آهي ته هو ايندڙ چونڊن ۾ اڪثريت سان ڪاميابي ڪو نه مائيندا. گذريل چونڊن ۾ اير اير اي کي سرحد صوبي ۾ حڪومت ۽ قومي اسيمبلي ۾ ڪافي سيٽون ملي ويون، جيڪي مٿان وارن جي شفقت سان مليون هيون. سي هاڻي ڪو نه ملنديون ڇا ڪاڻ جو هن وقت شفقت جو هٿ ڪنهن ٻي پارٽي ڏانهن ڪڇيل آهي، نواز ليگ ۽ پ پ پ وارن جي وچ ۾ ميثاق جمهوريت وارو معاهدو ٿي چڪو آهي پر هاڻي ڏسڻو آهي ته نواز ۽ بينظير مان وفا ڪير ٿو ڪري ڪير ٿو ڪنهن جا ترا ڪڍي صدر مشرف نواز ليگ کي ڪنهن به صورت ۾ قبول نه ڪندو جڏهن ته ڊاڪٽر شير افغن به چئي ڇڏيو آهي ته، ”بينظير پٽو لاءِ صدر مشرف ٿڌي دل رکي ٿو. ڇاڪاڻ جو بينظير پٽو جو ڪردار بي داغ آهي. هن تي ڪو به ڪرپشن جو ڪيس ثابت ٿي نه سگهيو آهي.“ هاڻي جيڪڏهن حڪومتي ڌر جي ماڻهو بينظير پٽو لاءِ ائين چوي ته سمجهڻ گهرجي ته هن وقت شفقت جو هٿ پ پ پ وارن مٿان آهي.

باقِي ق ليگ وڃي رهي ٿي، جيڪا وڃي چوڌري برادران جي جهول ۾ پوندي ۽ هن وقت چوڌاري برادران لاءِ ڪيتريون ئي مشڪلاتون پيش آيون آهن چوڌري پائرن جي سياست مان پاڪستان جا اهم ادارا ناراض ٿي پيا آهن. باقي رهيو سوال صدر مشرف جو وري هڪ ڀيرو بيهر موجوده اسيمبلي ڌرمي ملڪ جو صدر چونڊرائڻ جو ان تي ڳالهائڻ يا لکڻ قبل از وقت ٿيندو ڇا ڪاڻ جو اهو عمل هڪ وڏي ڊرامي جي شڪل اختيار ڪندو.

بهر حال ان ڊرامي جي اسٽيج تيار ٿي چڪي آهي. جنهن ۾ ملڪ جا حساس ادارا مک سياسي پارٽين جا اڳواڻ ۽ بيورو ڪريسي. پنهنجو پنهنجو ڪردار نڀائيندا، جيڪو عمل شروع ٿي چڪو آهي.

مٿي ذڪر ڪري آيو آهيان ته هن وقت شفقت جو هٿ پ پ پ وارن جي مٿان آهي. پ پ پ 1985ع وانگر چونڊن ۾ ميدان ڇڏڻ وارو خيال ترڪ ڪري ڇڏيو آهي پ پ پ وارا اها غلطي دهرائڻ نه ٿا چاهن. ڪارڪنن جو

قيادت مٿان دٻاءُ آهي ته ڪهڙي به حالت ۾ اقتدار حاصل ڪجي. جنهن سان ڪارڪنن ۾ هڪ نئون روح. نئون اتساهه پيدا ٿيندو ڪارڪنن جا ڪم ڪار ٿيندا نوڪريون ملنديون ۽ پارٽي ۾ نئين سري سان طاقت ۽ توازن پيدا ٿيندو. ٻي صورت ۾ جيڪڏهن هن پيري اقتدار کان پ پ پ ٻاهر رهي ته پارٽي ڪمزور ٿي پوندي ڪارڪن وڌيڪ قرباني جو بار برداشت ڪري نه سگهندا ڪارڪن طويل جدوجهد ڪري ٽڪجي پيا آهن تنهن ڪري هيٺ مٿاهين ڪري اقتدار حاصل ڪجي بينظير ڀٽو صاحب ملڪ جي اندروني ۽ خارجي حالتن تي نظر رکيون اچي، تنهن ڪري هن اڳ ئي اعلان ڪيو آهي ته چونڊن کان اڳ ۾ ملڪ واپس ورندي

ٻي طرف اقتدار حاصل ڪرڻ لاءِ بينظير ڀٽو آمريڪا جا دورا ڪري چڪي آهي آمريڪي اسٽيٽ ڊپارٽمينٽ جي اعليٰ عملدارن ۽ آمريڪي ڪانگريس جي ميمبرن سان ملاقاتون ڪري چڪي آهي. جنهن ۾ بينظير آمريڪي مفادن جو خيال رکڻ جي خاطري به ڪرائي ڇڏي آهي، تنهنڪري آمريڪا وارن شفقت ڀريو هٿ هن پيري بينظير ڀٽو ۽ پ پ پ جي قيادت تي نظر اچي ٿو، اهي به اطلاع آهن ته آمريڪا هن پيري تمام ڳرا شرط رکيا آهن، جنهن ۾ ايران ۽ افغان ملڪن بابت واضح پاليسي جيڪا آمريڪي مفادن وٽان هجي ۽ سائنسدان قدير خان جو هٿ ڏيڻ به شامل هوندو جيڪي انتهائي سخت مطالبو آهن.

هاڻي ڏسڻو آهي بينظير انهن آمريڪي مطالبن جي روشني ۾ ڪهڙا ٿي فيصلو ڪري جنهن ۾ ملڪ جو وقار ۽ عزت جو سوال به سامهون آهي. ٿامس ڪار لائل چواڻي ته تاج ظاهري ته هيرن ۽ موتين جو هوندو آهي پر حقيقت ۾ اهو ڪنڊن جو ٺهيل هوندو آهي.

تاريخ: 27-7-2006

استيل مل، نجڪاري عمل ۽ حب الوطني وارو ماڻهو.

23 جون تي سپريم ڪورٽ آف پاڪستان جي ٽو رڪني لاجر بئنچ پنهنجي مختصر فيصلي ذريعي استيل مل نجڪاري واري عمل کي غير آئيني غير قانوني غير شفاف ۽ رولز جي خلاف ورزي قرار ڏيندي نجڪاري واري معاهدي کي ڪالعدم قرار ڏنو. ساڻ وفاقي حڪومت کي سفارش ڪئي ته هن اهم نجڪاري واري مسئلي کي گڏيل مفادن واري ڪونسل جي سامهون رکيو وڃي اهو تاريخي فيصلو چيف جسٽس آف پاڪستان جسٽس افتخار محمد چوڌري پڙهي ٻڌايو. استيل ملز نجڪاري عمل کي پيپلز ورڪرز يونين عدالت ۾ چئلينج ڪيو هو. ورڪرز جو موقف هو ته استيل مل اصل ۾ ورڪرز جي ملڪيت آهي هو ڪيترن ڏهاڪن کان هن اداري سان وابسته آهن هنن کي اعتماد ۾ وٺڻ بنا سڀ ڪجهه ٿي رهيو آهي ٻيو ته استيل مل هن وقت به منفعي ۾ هلي رهي آهي پر مل جي انتظاميا ملڪ جي صنعت سان وابسته مافيا، حڪومت جي ملي ڀڳت سان مل کي هلڻ نه ٿي ڏنو ۽ مل کي پرائيويٽ ڪرڻ جا بهانا ڳولهي رهي آهي. مل کي پرائيويٽ ڪرڻ سان هڪ طرف ملازمن جي ججهي تعداد ۾ ڇانڻي ڪئي ويندي ٻي طرف مل جي زمين جيڪا اربين روپين جي ماليت جي آهي، اها سستي اگهه ۾ وڪرو ٿي ويندي صرف زمين جو وڪرو ڪرڻ عيوض هتي هڪ ٻي استيل مل لڳي سگهي ٿي ۽ ٻيا ڪوڙ سارا خدشا يونين پاران ڏيکاريا ويا آهن.

سپريم ڪورٽ جي فيصلي کي ملڪ جي سڀني محب وطن ماڻهن ساراهيو ۽ اکين تي رکيو. هر طرف خوشي جي لهر چائنجي وئي. سنڌ سان عشق رکندڙ ماڻهن کي به سرهاڻي ٿي ۽ ورڪرز يونين وارن کي ڪجهه آٿت ملي. گڏيل مفادن واري ڪونسل جي فيصلي موجب استيل مل کي ٻيهر نجڪاري واري عمل مان گذاريو ويندو. ڪونسل ۾ ٽي وفاقي وزير، چار وڏا وزير، ۽ وزيراعظم چيئرمين طور شريڪ هئا. هن ڪونسل جي اجلاس ۾ سرحد جي وڏي وزير اڪرم دراني استيل مل نجڪاري واري عمل جي مڪمل طور مخالفت

ڪئي. ڌارني سميت مل جو مزدور طبقو هڪ ڀيرو ٻيهر مايوس ٿيو ۽ عام ماڻهو به هڪ ڀيرو ٻيهر پريشان ٿي ويا هئا.

ان سلسلي ۾ هڪ ٽي وري چئنل کي جواب ڏيندي خزانن واري وزارت جي صلاحڪار ڊاڪٽر سلمان شاهه چيو ته سپريم ڪورٽ جي فيصلن موجب مشترڪ مفادن واري ڪونسل ٺاهي وئي ان جي ڏنل فيصلي موجب نجڪاري واري عمل کي شفاف بڻائڻو. ساڳيو پروسس ۽ ساڳيو پروسيجر هوندو اهڙي نجڪاري واري عمل سان استيلا مل جو مستقبل شاندار ٿيندو ۽ قيمت به اسان کي سٺي ملندي، هن وڌيڪ چيو ته نجڪاري واري عمل ۾ موجود شڪ ۽ شهن کي دور ڪيو ويندو.

هاڻي سوال اهو ٿو اڀري ته جيڪڏهن نجڪاري واري عمل ۾ پروسيجر ۽ پروسس ساڳيو هوندو ته پوءِ سپريم ڪورٽ جي ڏنل فيصلي جو ڇا ٿيندو. ڇاڪاڻ جو سپريم ڪورٽ جي فيصلي ۾ به ڪيترن خدشن جو ذڪر ملي ٿو. آخر ڳالهه ته وڃي اتي بيٺي جتان شروع ٿي هئي سنڌي ۾ چواڻيءَ ساڳيا لائون ساڳيا چڱهه.

آخر ڪهڙو سبب آهي جو استيلا مل کي وڪرو ڪيو پيو وڃي. ڪن ماڻهن جو چوڻ آهي ته هن وڏي يونٽ کي سڃاڻي ايمانداري سان هلايو وڃي ته هي يونٽ وڌيڪ منافعو ڪمائي سگهي ٿو آخر وڪرو ٿيڻ کانپوءِ به هي يونٽ انسان ٿي هلائيندا ڪي ملائڪ سڳورا لهي ڪونه هلائيندا ڇا اسان جي ماڻهن ۾ ايترو ٽيلينٽ ڪونهي يا هو مل کي هلائڻ جي اهليت نٿا رکن. بلڪ اسان جي ماڻهن ۾ اهليت ۽ ٽيلينٽ موجود آهي پر حڪمرانن کي نظر نٿو اچي. الاڻي ڇو حڪمرانن کي پاڪستان جي هر ننڍي وڏي صنعتي اداري کي وڪڻڻ جي خواهش رهي آهي. هو ڪنهن ڪنهن يونٽ کي وڪرو ڪندا. هن سال ڪيترن ئي اهم ادارن کي خانگي طور وڪرو ڪرڻ جي حڪومت خواهش رکي ٿي، استيلا مل جيئن ته ڪراچي ۾ آهي ۽ سمنڊ ڪناري ويجهو آهي هن جي حساسيت کي به نظر ۾ رکيو وڃي ۽ ملڪي سالميت جي نقط نگاهه کان به ڏٺو وڃي.

وفاقي وزير نجڪاري زاهد حامد ٽي وي چئنل کي جواب ڏيندي چيو ته اسان گڏيل مفادن واري ڪائونسل جي فيصلي کانپوءِ نجڪاري واري معاملي بابت براڊيس ۽ ڪمپريهنسو پروگرام جوڙيو آهي جنهن تحت ملڪ جي سڀني وڏن يونٽن کي پرائيويتائيز ڪيو ويندو. سوال اهو به پيدا ٿئي ٿو ته اهڙا حساس يونٽ جيڪڏهن وڪرو ڪجن ته ٻاهرين ڪمپنين ۽ ڪنسورشيم کي ڇو؟ پنهنجي ملڪ جي سٺي ساک رکندڙ سرمايڪارن صنعتڪارن کي ڇو نه وڪرو ڪئي وڃي. ڇا ڪاڻ جو سڀاڻي يونٽ جي هلڻ ۽ نه هلڻ جي صورت ۾

پنهنجي ملڪ جي صنعتڪارن جي ڳچيءَ ۾ هٿ آساني سان پئجي سگهي ٿو. وفاقي وزير زاهد حامد ان سلسلي ۾ چيو آهي ته اسين Potential Investors کي نجڪاري واري عمل ۾ شامل ڪنداسين. اهو ڪير هجي ۽ ڪٿان جو به هجي جيڪڏهن اهڙا خيال سائين جن جي دل ۽ دماغ ۾ آهن ته پوءِ نجڪاري وري عمل جا معيار ۽ ماپ به پاڪستاني حب الوطني جي طابع هئڻ گهرجن.

نجڪاري ڪميشن تي هيل تائين ڪيتريون آڱريون ڳچي چڪيون آهن پاڙيسري ملڪ جي صنعتي دماغ وارن ماڻهن جون ڪراچي جي صنعتي ادارن تي اکيون ڪٽل آهن. تازو رئيل اسٽيٽ جي ڪاروبار ۾ افواهه پئي هليا ته پارٽي سرمايه ڪار اربين روپيا ڪمائي پجي ويا جن ماڻهن مهانگي قيمت ۾ زمينون ۽ پلاٽ خريد ڪيا هئا اهي هاڻي منهن مٽو پتي رهيا پئي طرف ڪراچي اسٽاڪ ايڪسچينج ۾ ڪجهه مهينا اڳ هڪ گهوٽالي جنم ورتو جنهن ۾ ماڻهن جا اربين رپيا ٻڏي ويا جنهن جي جاچ اڃا تائين هلي ٿي ان معاملي پويان ممبئي اسٽاڪ مارڪيٽ جي ماڻهن جا لڪل هٿ مليا.

اسٽيل مل نجڪاري واري مرحلي ۾ جنهن روسي ڪنسوريشن - Magnitogorsk ironsteel کي مل وڪرو ٿي ان جي پويان به اسٽيل جي واپار سان وابستا مشهور شخصيت لڪشمي ميتل جا هٿ نظر آيا. لڪشمي ميتل رومانيه ۾ اسٽيل مل خريد ڪرڻ لاءِ برطانوي وزيراعظم ٽوٽي بليئر جون خدمتون حاصل ڪيون نتيجي ۾ هن صاحب ليبر پارٽي جي اڪائونٽ ۾ هڪ لک پنجنهه هزار پاڻونڊ چندي طور جمع ڪرايو هو. لڪشمي ميتل اسٽيل مل جي نجڪاري واري معاملي تي هڪ پاڪستاني صنعتڪار سان لنڊن ۾ ملاقات ڪئي هئي. جتي نجڪاري وارو معاملو طءُ ٿيو آهي. اهو جڏهن راز حڪمرانن جي ڪنن تي پهتو ته حڪمران به حيران ٿي ويا اسٽيل مل نجڪاري جو ٻيو وڏو پارٽنر عارف حبيب هو. جنهن لاءِ چيو وڃي ٿو ته هو جڏهن ڪراچي اسٽاڪ مارڪيٽ جو چيئرمين هو ته هن صاحب عوام کان 300 ارب حاصل ڪري هڙپ ڪري ڇڏيا. هاڻي هي ماڻهو ماريشس ۾ ان هڙپ ڪيل ناڻي جي بنياد تي ڊي ڪمپني جي نالي سان وڌيڪ ناڻو ڪمائي رهيو آهي. ماڻهن عارف حبيب خلاف سپريم ڪورٽ ۽ هاءِ ڪورٽ ۾ ڪيس داخل ڪرايا پر ڪيس هلندا رهيا ۽ هلندا ئي رهندا ماڻهن جو الله واهي.

هاڻي حڪمرانن کي سمجهڻ گهرجي ته نجڪاري وارو معاملو ڪيترو ڏکيو ۽ خطرناڪ آهي وڪ وڪ تي نانگ ريزهيون ڏئي گهمي رهيا آهن. ڪابينا ڪميٽي برائِ نجڪاري ڪميشن وارن تي ماڻهو آڱريون کڻي رهيا آهن. جڏهن نجڪاري ڪميٽي جي ميمبرن تي ماڻهن شڪ ظاهر ڪندي عدم اعتماد جو اظهار ڪن ته اهڙي نجڪاري واري عمل ۾ شڪ شبها ضرور پيدا ٿيندا. هاڻي

نجڪاري ڪميٽي وارا اڪيون ٻوٽي فيصلا ڪندا ته نتيجا خراب نڪرندا. تنهن ڪري نجڪاري واري معاملي تي هر قدم چنڊي ٿوڪي ڪنيو وڃي ساڙ عوام کي اعتماد ۾ ورتو وڃي سڀ نجڪاري وارا فيصلا محلاتن ۾ نه پر کليل آسمان هيٺان عوام جي سامهون ڪيا وڃن ڇاڪاڻ جو پاڪستان جي سڀني اهم اثاثن جي پويان هتان جي مظلوم ماڻهن جو پورهيو ۽ رت ۽ ست شامل آهي. پراڻوس سان چوڻو ٿو پوي ته هتي چند ماڻهن جو هر شئي تي قبضو آهي. عام ماڻهو مايوسيءَ جي عالم ۾ آهي. هنن مايوس ماڻهن جو آخري اعتماد صرف اعليٰ عدالتن تي رهيو آهي، جنهن مان انصاف جا روشن ترورا نظر اچن ٿا. باقي موجود حڪمرانن تي اعتماد نه رهيو آهي ۽ نه وري نجڪاري ڪميٽي جي نلهن آسرن تي.

تاريخ: 8-8-2006

(بلوچ عوام ڏانهن کليل خط) اسان به غمگين ڪيفيتن مان گذريا آهيون.

ڏٺو ڪو ڪنهن جهونجهار ڪو جهڳڙو
هاڻين هڏ ڇڏيا، ريلورٽ نئين
پائڻن ساسين ڄاڻان جيءَ جو ڪوٽي
(شاهه)

اڄ بلوچستان جي سموري سونهن ۽ سوبيا پنهنجي سڀني جلون جي انتها تي بي درديءَ ۽ سفاڪي سان قتل ٿي چڪي آهي. تاريخ جو وهڪرو به هڪ عجيب ۽ حيران ڪندڙ وهڪرو آهي جو عظمتن کي زوال جي مک دروازي تي بيهاري انت ڏانهن اماڻيندو آهي ۽ ائين تاريخ جي هڪ وهڪري پر استحصالِي قوتن هٿان بلوچ روايتن جو پاسبان اڪبر خان مارجي ويو. هن گونگي، ٻوڙي ۽ انصاف کان وانجهيل وطن جا ڀائرو هن المناڪ واقعي کي ڏيرابگتي جي ٿاڻن جي بي نورپنن تي اڪبر بگتيءَ جي شهادت جو ڪيس رجسٽر نه ڪرائجو نه وري اهو ڪيس اعليٰ عدالتن ڏانهن اماڻجو ڇاڪاڻ جو انهن عدالتن جي ججن جي مقرريءَ جا آرڊر به اسلام آباد کان ايندا آهن.

بلوچ ڌرتيءَ جا دلبرو! اوهان جي ماتر ۾ اسين سڀ مظلوم شريڪ آهيون، اسين ان لاءِ ڳالهائي نٿا سگهون ته اسان جا ڇپ ظالمن اڳ ۾ ئي سڀي ڇڏيا آهن اسان اوهان جي غم ۾ اوهان جيان غمگين آهيون، اسان اوهان جي احساسن ۽ جذبن کان واقف آهيون. غاصبن سان اڪيون اٽڪائڻ ۾ اسان جون اڪيون به ڪڍيون ويون آهن. حق گهرن تي اسان جا به سينا چيريا ويا آهن. شهيد رزاق ڪامريڊ نظير عباسي، نوڙهي ڦاٽڪ جي شهيدن ۽ ايم آر ڊي جي شهيدن به انهيءَ راه ۾ جانين قربان ڪيون آهن. اسان به انهن غمگين ڪيفيتن مان گذريا آهيون.

هن وقت استحصالِي طبقا خوشيون پيا ملهائڻ پر اها خوشي ٿورن ڏينهن جي لاءِ آهي هو عقل کان عاري سوچن ٿي نٿا ته هو به بارود جي ڏير مٿان وينل

آهن شهيدن جو رت رائيگان نه ويندو آهي. ڪوندر ۽ ڪوين جا سِرڪپڻ ايڏو سولو ڪم ناهي. شهيد جي رت جي ڦڙي ڦڙي جو حساب ٿيندو آهي. اها رت نه ٽرندي آهي نه سڪندي آهي اها رت ڌرتي تي ڏکي ڏکي باهه جيان پڙڪي اٿندي آهي. جنهن سان ظالمن جا سڀ منصوبا سڙي ناس ٿي ويندا آهن. پوءِ اها ڌرتي غاصب کي جاءِ نه ڏيندي نه ڪا وٺ ڏيندي آهي.

ياد رکي! تاريخ جو هر هڪ شهيد سان وڃڻ آت تاريخ هڪ پيرو ضرور پاڻ کي ورجائيندي ۽ شهيدن جي خون جو انصاف ڪندي.

اي ڪوهلو جا پهاڙو! توهان جي بلندن چوٽين کي سلام توهان جي عظمتين کي سوين سلام توهان ڪلسٽر بمن جي گهاٽن کي سرور سان سهجو اڪبر خان جي وهليل ريتي رت سان اوهان پنهنجن گهاٽن تي مرهم رکجو ان سان ئي شفا ۽ بقا ملندي اوهان ئي ته شهيد يا بچي ويل غازي آهيو اوهان ئي ان شهيد جي شهادت جا تاريخ جي ڪٿهري ۾ اڪين ڏنا اڪيلا شاهد آهيو جنهن لاءِ هو چئي ويو ته مان جلد مرڻ ٿو چاهيان پر پهاڙن جي هنج ۾ ۽ هو بلند پهاڙن جي هنج ۾ ئي شهيد ٿي ويو. جنهن کي مان سقراط جي لفظن ۾ پيٽا ڏيڻ گهران ٿو. ”مون کي پنهنجي لاءِ عزت ۽ وقار سان پريور موت تي بيشڪ ناز آهي. ڇو ته مقدمن ۽ جنگين ۾ مون لڙ يا ڪنهن ٻئي لاءِ اها ڳالهه درست قرار نٿي ڏئي سگهجي ته سِر پڇاڻڻ لاءِ هر ڪڏو ڪم ڪرڻ لاءِ تيار ٿي وڃجي“.

هر عظيم ۽ معتبر انسان هر ڪڏي ڪم ڪرڻ کان پري رهندو آهي، ڇا ڪارڻ جو ان جون ٿي عظمتون لڪل هونديون آهن. اسين سمجهون ٿا ته ان عظيم ماڻهو جو جهڙوڪ بڻجي گهاٽي ڇانو جهڙو پاڇو توهان مٿان هٽايو ويو آهي. يقينن جيڪڏهن هو هيڏي عظمتن وارو شخص نه هجي ها ته هيڏي وڏي عظمتن وارو موت کيس نه ملي ها.

اي وادي بولان جا بهادرو! اڪبر خان جي ڪمزور جسم مان لال لهوءَ جي ڪرڻ سان بلوچ عوام سميت هن وطن جي سڀني مظلومن جي چيلهه ڇڄي ڪان ٿي آهي اوهان مير بيورخ رند ۽ پهرين گوريلا بلوچ اڳواڻ مير بالاچ گورگيز جي انقلابي راهه جا پيرو ڪار آهيو. توهان جي وڏڙن جي تاريخ ۾، جهڪڻ کان وڌيڪ مرڻ کي ترجيهه ڏني وئي آهي. صرف پاڻ ۾ محبت ڪريو هڪ ٻئي سان انصاف ڪريو. مير چاڪر خان ۽ مير گهرام خان جي وچ ۾ تاريخي خوني لڙاين مان سبق حاصل ڪريو. پنهنجو پاڻ کي ضابطي ۾ رکندي اهڙيون غلطيون ٻيهر نه ورجايون جن جي ڪري پراڻا ڏينهن وري واپس موٽي اچن. اوهان تي واجب آهي ته کليل حواسن سان ملڪ جي سياسي صورتحال جو جائزو وٺو. عالمي سازشن کي منهن ڏيڻ لاءِ صف بندي ڪريو. هن وقت بلوچستان جي اهميت هر اعتبار کان اهميت واري آهي. چئو طرف جي حالتن تي عراقي اک

رڪو. هن وقت تاريخ توهان کي وڏو موقعو ڏنو آهي ان کي ضايع نه ڪيو. اسان کي احساس آهي جو اسان سنڌ واسين ڪيئي تاريخي موقعا پنهنجي هٿان وڃايا آهن توهان پريور فائڊو وٺڻ جي لاءِ اڳتي اچو. خاص ڪري حاڪمن جي Divide & Rule وارن حربن کان بچو ۽ پنهنجي منزل ڏانهن اڳتي قدم کڻي وڌندا هلو.

اي شفقت ۽ عظمت پريون ماڻرو! اڪبر خان جي المناڪ موت تي ڳوڙها نه ڳاڙيو جو سنڌ جي سورٺ به اوهان سان گڏ آهي.

گل چنو گر نار جو پتنن ٿيون پتين،
 سهسين سورٺ جهڙيون اڀيون اوسارين،
 چوٽا چارٺ هٿ ۾ ســر ســينــگاريو ڏين
 ناريون ناڌڪــــرين راجا رات رڱيو.
 (شاه)

سورٺ کي ڏسو جنهن راءِ ڏياچ کي سينگاري سرچارڻ جي حوالي ڪري قرباني ڏني. تنڊو بهاول جي مائي جندان به اوهان جي غم ۾ شريڪ آهي، ڊاڪٽر شازيه به اوهان جي غم ۾ شريڪ آهي، سنڌ جي هر ماءُ به اوهان جي غم ۾ شريڪ آهي، جن پنهنجا ڪونڌر ڪهايا. سنڌ ڄاڻي ڊاڪٽر شازيه سان ڏاڍ واري واقعي تي اڪبر خان ان ڏاڍ جي خلاف آواز اٿاريو اها به سوڳوار آهي، ان جي عصمت دريءَ واري واقعي بنگال جي معصوم عورتن جي لڄالت واري واقعي جي ياد تازي ڪري ڇڏي آهي، پر هوءَ ڳوڙها نه ٿي هاري ڇاڪاڻ جو اوهان جي ڌرتيءَ تي خوني چنبا ۽ هن جي جسم تي وحشي چنبن جا نشان ساڳي ڏوهيءَ جا آهن. ها عظيم ماڻهو به جنگين ۾ ماريا ويندا آهن جنگ ۾ هارجيت ٿيندي آهي، جيڪڏهن عظمت وارو ماڻهو مارجي ويندو آهي تڏهن به عظمتون هن جي پيرن کي ڇهي سلام ڪنديون آهن اڪبر خان استحصالِي قوتن جي طاغوني طاقت هيٺان چٽجي چيپاڻجي ويو، پر هو تاريخ جي ورقن ۾ امر ۽ افضل ٿي ويو. زنده جاويد ٿي ويو. هن جي عظمتن جي واکاڻ ۾ سوين ڪتاب لکيا، وستين واهڻ ۽ پهائڻ جي چوٿين تان هن جي ثنا ۾ گيت پيا گونجبا ڇاڪاڻ جو هو مظلوم ۽ محڪوم ماڻهن جي جنگ ۾ سرواڻي ڪندي ماريو ويو. ان موقعي تي آمريڪي نيگرو اڳواڻ مارٽن لوٽر ڪنگ (جونير) جنهن کي 1964 ۾ نوبل انعام سان نوازيو ويو. ان جا هي لفظ اوهان کي وڏو اتساهه بخشيندا ”جيتوڻيڪ آسان طرحين طرحين تڪليفون ۽ عذاب سهي جهونا ٿي چڪا آهيون پوءِ به ايمانداري سان ڪم ڪندا رهون ٿا بنا ڪنهن قصور جي آيل تڪليف ٿي دراصل آزادي

آهي. جيل ڪٽينداسين ۽ آزادي لاءِ همقدم ٿي بيهنداسين ڇاڪاڻ جو اسان کي هڪ ڏينهن پنهنجي چوٽڪاري جي پڪ هوندي ۽ اهڙو ڏينهن ضرور ايندو" سو اوهان لاءِ ضرور اهڙو ڏينهن ايندو جنهن ۾ بلوچ عوام آزاديءَ سک ۽ خوشحالي ماڻيندو.

وادي بولان جون غيرتمند پيڻرو! وڏيون خوش نصيب آهيو اوهان جي ترقي، خوشحالي ۽ بهتر مستقبل لاءِ سوچيندڙ ۽ اوهان جي عصمتن جو رکوالو جنگ جي ميدان مان ڀڳو ناهي، موت کي خوشي سان قبولي مرڪي منهن ڏنو آهي.

پڳو آئون نه چوان ماريو ته وسها،
کانءُ منهن ۾ ڌڪڙا سيڪيندي سهان،
ته پڻ لـجـj

اڪبر خان انهن قوتن سان منهن منهن وڙهي شهادت جو جام پيتو آهي، هن جي پٺي ۾ گهاءَ ناهن هن جو سينو گولين سان گهاٽيو ويو آهي اوهين سرهيون ٿيو. اوهان جو سر فخر سان بلند هجي اڪبر خان وطن جي سينڌ سنواري آهي. هاڻي اوهان تي فرض آهي ته اوهين اهڙن بلوچ سورمين سان گڏجي انهن قوتن کان پنهنجا حق حاصل ڪرڻ ۾ پنهنجن ڀائرن سان ڪلهو ڪلهي ملائي باگهل ٻائي، بختاور، ليلا خالد، مرضه احمد اسڪوٽي، جمبلا بوياشا ۽ زرقا وانگر ميدان ۾ نڪري نروار ٿيو. ڇاڪاڻ جو هر انقلاب ۾ عورت جو هڪ وڏو ڪردار آهي.

اي بلوچ نوجوانو! اوهان ئي بلوچ قوم جا هر اول دستو آهيو اوهان ماڻهو حق ۽ سچ تي آهيو. پر اهو سڪي ڇڏيو ته رهن کي چيپائڻ لاءِ هڪ عظيم هستي هجي ٿي. توهان مان اڄ فولادي سوچ رکڻ واري هستي (اڪبر خان) جسماني طور جدا ٿي وئي آهي. پر هن جون سوچون اوهان جي اڳيان مشعل راهه آهي. اڪبر ته هئن به چئي ويو آهي. ڪتاب بلوچستان "شخصيات ڪي ائيني مين" جي مهاڳ ۾ هيئن لکيو اٿائين.

"هن دنيا مان رخصت ٿيڻ کان اڳ اسان کي گهرجي ته اسان پنهنجي بلوچ قومي ورثي کي جمع ڪريون ۽ زمينداريءَ سان پنهنجي (نوجوان نسل) ٻارن جي محفوظ هئڻ تائين پهچايو اڪبر بگٽي 18.10.1983ع)

اڪبر خان نئين نسل کي ورثي ۾ قومي غيرت، همٿ ۽ جوانمردِي سان مقابلو ڪرڻ جهڙيون سوچون ڏنيون آهن. اهي سوچون ڪٿي جڏهن نئون نسل ميدان ۾ لهندو ته فتح انهن جا پير چمندي ڳوڙها ڳاڙڻ ۾ ڪابه قباحَت ڪانهي

درد جي واديءَ مان سڏڪن کي روڪي نٿو سگهجي. اوهان ئي اڪبر خان جي اصل ۽ حقيقي مشن جا مرڪزي ڪردار آهيو توهان ئي مظلومن جي قسمت جا سونهري تارا آهيو.

اي نوجوانو! هن وقت سڀ ڪجهه اوهان جي هٿن جي لڪيرن ۾ پوشيده آهي. پر خبردار رهجو گهڻي خوشامند ڇاپلوسي کان پاسيرا ٽجو پنهنجا هڏ ۽ دماغ اعليٰ ۽ ڪارائتا بڻائجو جو پنهنجي ڌرتي تي وڏي مهانتا ماڻڻ ۽ پنهنجي ضمير جي قيمت نه لڳائين توهان تي فرض آهي ته هنجو ڇيون هٿن کان بهتر ڪم ڇڏو ڇڏو نوجوانن کي منظم ڪري سائنسي ۽ انقلابي تعليم جي زيور سان سنواريو. توهان ئي پنهنجا حق حاصل ڪريو ۽ ظالمن، جايرن ۽ وحشين سان اڪيون اڪيون ۾ ملائي بيهو. بهادر ٿيڻ لاءِ پاڻ ۾ صبر پيدا ڪرڻو آهي Wait & Watch واري پاليسي تي هلڻ به ضروري آهي. وڏي جاه و جلال وارو اعتماد قوم ۾ پيدا ڪرڻو آهي. جيئن توهان تي موت ۾ ماڻهن جو اعتماد ٿئي، انهن ڳالهين جي روشني ۾ ثابت قدمي سان اڳتي سفر طئه ڪرڻو آهي.

اي بلوچ روايتن جا پاسبان! شهيد اڪبر خان! اسين هن بدنصيب ملڪ جا مظلوم ماڻهو تنهنجي بهادري ۽ تنهنجي عظمتن کي سلام پيس ڪيون ٿا ۽ جڳ مشهور ڏاهي سقراط جي هيٺين لفظن سان مظلومن جي حقن گهرڻ خاطر شهادت ماڻڻ تي هنن لفظن سان پيٽا ڏيندي حاڪمن کي تاريخي پيغام ٿا ڏيون:

”جن مون کي موت جي سزا ڏني آهي، تن کي مخاطبت ٿيندي اڳڪٿي ٿو ڪريان ته سندن مستقبل ڏاڍو خراب ٿيندو ڇاڪاڻ جو جنهن عمر ۾ آئون آهيان موت به ويجهو آهي. اهڙي ڪيفيت ۾ ماڻهوءَ جي ادراڪ ۾ ايتري گهرائي اچي ويندي آهي. هو مستقبل جون گهڻيون سچائيون بيان ڪرڻ جي قابل ٿي پوندو آهي.“

...ته منهنجا لفظ غور سان ٻڌو! سگهوئي توهان کي سخت سزا ملندي ۽ خدا توهان کي بدتر عذاب ۾ اڇلائي ڇڏيندو.“

تاريخ: 2006_9_8

آمريت جو تصور ۽ مظلوم ماڻهو

1946ع ۾ جڏهن پاڪستان جي قيام لاءِ تحريڪ پنهنجي ڀرپور جوين ۾ هلي رهي هئي، ته انهن ئي ڏينهن ۾ برٽش آرمي جي هڪ مسلمان آرمي آفيسر برگيڊيئر گلزار سردار نشتر جي معرفت قائداعظم محمد علي جناح کي مسلمان فوجين جي طرفان هڪ فوجي بغاوت جو منصوبو پيش ڪيو. جنهن کي قائداعظم سختي سان رد ڪيو. اهڙي طرح 1947ع ۾ پاڪستان وجود ۾ آيو ۽ گڏيل هندستان جي فوج کي ٻه ورهايو ويو. ان وقت ڪجهه انگريز فوجي آفيسرن جون خدمتون پاڪستان حوالي ٿيون. 15 آگسٽ 1947ع ۾، جنرل سرفرينڪ واٽر ميزوري پاڪستان جي هٿياربند فوج جو ڪمانڊر انچيف مقرر ٿيو. ورهاڱي کان پوءِ هڪ سازش 4 ڊسمبر 1949ع جو انڪشاف ٿيو. جيڪا جنرل نظير جي قيادت ۾ تيار ٿي ان سازش جو راز جلدي کلي پيو ۽ اها سازش اتي ئي ڊڄي وئي. وزير اعظم لياقت علي خان جي دور ۾ 8 ۽ 9 مارچ 1951ع ۾ وڏي بغاوت ٿي جيڪا چيف آف جنرل جي نگراني ۾ ٿي. هيءَ بغاوت مشهور راولپنڊي سازش ڪيس نالي سان مشهور ٿي.

ملڪ جي صدر سڪندر مرزا جي دور ۾ جنرل ايوب خان جي سربراهي ۾ ڪور ڪمانڊر ليفٽيننٽ جنرل اعظم خان جي نگراني ۾ لاهور شهر ۾ پهرين مارشلا لڳي 8. آڪٽوبر 1958ع تي ملڪ جي ڪامورن، فوجي آفيسرن ۽ آمريڪي فوجي صلاحڪارن جو خيال هو ته پاڪستان ۾ چونڊون ڪرائڻ خطري کان خالي ناهين. تنهن ڪري هن ملڪ ۾ مارشلا هنڌي وڃي. هي اهو دور آهي جو جيڪڏهن جمهوريت کي پروان چڙهڻ ۾ مدد يا هٿي ملي ها ته شايد آمريت اسان جي جهول ۾ نه پوي ها. هر ڳالهه هر شي جو پنهنجو هڪ دور ٿيندو آهي. بهر حال اهو دور نڪري ويو. اهڙي طرح جنرل ايوب خان کي ملڪ جو سياسي اقتدار سنڀالڻ لاءِ چيو ويو سڪندر مرزا کي استعيفيٰ ڏئي ملڪ ڇڏڻ لاءِ مجبور ڪيو. حوالو ڪتاب ”ٽين دنيا جون فوجي آمريتون“، (باب ٽيون: بندوق ۽ توپلو)

17 اڪٽوبر 1958ع ۾ جنرل ايوب خان مارشلا هٿي ملڪ جو مالڪ بڻجي ويو. اهڙي طرح اهي ملڪ مڪمل طور تي فوجي جنتا جي چنبي هيٺان اچي ويو. مٿين حوالي سان معلوم ٿئي ٿو آمريڪا، ڪامورا شاهي ۽ فوج جو مقصد هو ته پاڪستان ۾ جمهوريت نه پر فوجي راڄ ٿي بهتر رهندو ۽ تنهن ڌرين جي ماڻهن جا مفاد حاصل ٿيندا رهندا، هن وقت حالت اها آهي ته آمريڪا جي ملڪي معاملن ۾ ايتري مدا خلت آهي جو جڏهن ملڪ جو سائنسدان ڊاڪٽر قدير خان جڏهن اسلام آباد مان علاج لاءِ ڪراچي اچي ٿو ته آمريڪا چوي ٿو اسان کان اجازت وٺو ۽ مڪمل معلومات فراهم ڪيو. ٻئي طرف ڪامورا شاهي آهي جيڪا عوام مٿان غلط فيصلو مڙهي عوام جو جيئڻ جنجال ڪري ڇڏيو اٿائين ٽين قوت فوجي قوت آهي جيڪي سرحدون ڇڏي اچي عوامي ادارن تي قابض ٿي سربراه بڻيا ويا آهن. ڪي سياستدان بڻجي اتي پيا جاوا ڪن، بهرحال جنرل ايوب خان فوجي بادشاهت جو اهڙو بنياد وجهي ويو آهي جو عوام ڪيتريون صديون آمريت خلاف جدوجهد ڪري تڏهن به هو ڪجهه نه ڪري سگهندو نه ئي ڪا وڏي ڪاميابي ماڻي سگهندو سواءِ هن جي ته هو نمازون پڙهي دعا گهرن ته ڪا سولي سٺائي ٿي.

25 مارچ 1969ع تي يحيٰ خان مارشل لاءِ هٿي ان کان پوءِ 20 ڊسمبر 1971ع تي ذوالفقار علي ڀٽي جي نگراني ۾ سول مارشل لاهنئي وئي 5 جولاءِ 1977ع تي جنرل ضياءُ الحق ملڪ ۾ مارشلا هٿي سول چيف مارشل لا ائڊمنسٽريٽر ذوالفقار ڀٽي کي ڦاهي تي چاڙهي ڇڏيو. 12 آڪٽوبر 1999ع تي جنرل مشرف ملڪ جو فوجي چيف ايگزيڪٽو بڻجي ويو.

اهڙي طرح جنرل مشرف به جنرل ايوب خان ضياءُ الحق جهڙن جنرلن جي نقش قدم تي هلندي ملڪ کي ڏنڊي ۽ طاقت جي زور سان هلائي رهيو آهي. پاڪستان جي 59 سالن جي سياسي تاريخ تي نظر وجهجي ته چڱو خاصو وقت فوج ٿي عوام تي حڪمراني ڪندي آئي آهي. حقيقت ۾ هي ملڪ انگريزن ڪجهه قوتن کي سندن خدمتن عيوض مالي غنيمت طور ڏنو هو. جيئن انگريز سرڪار انگريز ڪاز لاءِ ڪم ڪندڙ اميرن ۽ نوابن کي هند ۽ سنڌ ۾ جاگيريون ڏنيون تيئن ئي ڪجهه قوتن کي خدمت عيوض هي ملڪ هڪ جاگير جي حيثيت ۾ عطا ڪيو ويو. هاڻي هن ملڪ ۾ جمهوريت قطعي طور اچڻي ناهي نه ايندي هي ملڪ هلندو فوجي حڪمرانن جي طابع هلندو. اسان کي آمرن جي آمريت کي هر حالت ۾ سھڻو پوندو ان جو سبب اهو آهي ته 59 سالن ۾ فوج پاڪستاني عوام کي جيترو ڪچليو ۽ ذهني طور چيپاڻيو ويو آهي ساڻ معاشي مسئلا پيدا ڪري ڪشڪول هٿن ۾ ڏنو آهي ۽ مذهبي ۽ لساني طور ماڻهن کي ورهايو ويو ديني عالمن جا قتل ٿيا، سماجي طور ماڻهو ڀڄ ڊاه جو شڪار ٿي ويا

آهن. ملڪ ۾ موجود افراتفري نسل پرستي. امن امان جي خراب ٿيندڙ حالتون، عدم تحفظ جو شڪار زندگي، انساني قدرن جي لتاڙيدڻا، معيشت، رياستي ادارن جو زوال رشوت ۽ اقربا پوري جهڙيون بيماريون اڏوهي جيان کائي رهيون هن.

هن وقت ڪيترائي ملڪ اهڙا آهن. جن وٽ دنيا جي منظم ۽ موثر فوج آهي پر انهن ملڪن جي سياستدانن ڪڏهن به سول معاملن فوج حوالي نه ڪيا. نه وري فوج کي حڪمراني جي ضرورت پيش آئي. ڇا ڪارڻ جو انهن رياستي Institution جو بنياد جمهوري بنيادين تي رکيل آهن آمريڪا فرانس چين، جرمني، جپان جون فوجون، طاقتور آهن پر ملڪي سياست کان ڏور آهن، اسان جي ملڪ ۾ فوجي آمريت مضبوط آهي ۽ هر اداري ۾ موجود آهي ساڻ سياست ۾ به سڌي طور ملوث آهي اهڙي طرح آمريت اسان کي 59 سالن کان ورثي ۾ مليل آهي ۽ اسان جا ايندڙ نسل ان آمريت جي انڌيري ۾ پنهنجو وقت گذاري ويندا، جي ايندڙ ٽنهي ڪو ٻارڻ ٻاري وجهي ته انهن لاءِ بهتر ٿيندو باقي الله واهي آهي.

ملڪ جي سياسي، سماجي ۽ معاشي حالتن کي ڏسي ملڪ جو هر باشعور ماڻهو مونجهاري جو شڪار رهيو آهي. اهڙي صورتحال ۾ هن ملڪ جو عوام مجموعي طور بيوس ٿي چڪو آهي. بيوس ماڻهو ساڻو ٿي ڪري پوندو آهي ۽ ڪجهه به نه ڪري سگهندو آهي ۽ پوءِ مجبور ٿي غلامي جو طوق ڳچيءَ ۾ پائي هڪ ڪنڊ ۾ وڃي مٿو پٽيندو رهي ٿو. سو هن وقت هر ماڻهو بيوسي جي عالم ۾ هڪ ڪنڊ ۾ ويهي پنهنجي حالت تي ڳوڙها ڳاڙهي رهيو آهي. ذوالفقار علي ڀٽي جو قتل ۽ اڪبر بگٽي جو قتل مظلوم قومن جي حقن کان انڪاري حڪمران، عوام جي جذبن ۽ امنگن کي نه سمجهن ٿا نه ڌيان ڏئي ڪو ازالو ڪن ٿا، ڀلا حڪمران ائين ڇو ڪن! ڇاڪاڻ جو آمريت ۾ عوام جي ڳالهه نه هلندي آهي صرف بندوق ۽ گولي جي. شهري ۽ عوامي حقن واري علم جو ماهر پروفيسر وي اوڪي چوي ٿو ته ”جيڪڏهن اجتماعي سياسي معاملن جي جوڙجڪ ۾ عوام جي خيالن کي مناسب جاءِ نه ڏني ويندي ته جمهوريت جي باري ۾ جيڪو ڪجهه چيو ويندو اهو گارين کان سواءِ ڪجهه نه هوندو.“

هاڻي جڏهن عوام جي خيالن کي بوٽن هيٺان چٽي چيپاتي ڇڏجي ته اُتي جمهوريت جي ڳالهه گارين جي برابر آهي. هتي آمريت جي وصف بيان ڪرڻ ضروري ٿو سمجهان ته جيئن آمريت کي سمجهڻ ۾ آساني ٿئي ته آمريت ڇا ٿيندي آهي ساڻ آمريت جون خاصيتون به سامهون رکڻ ٿو ته پڙهندڙ پاڻ فيصلو ڪن ته اسين آمريت ۾ زندگي گذاريون ٿا پيا يا جمهوريت ۾.

فوجي آمريت جي وصف

هي حڪومت طاقت جي زور تي قائم ڪئي ويندي آهي. جديد دور ۾ آمريت جو سڀ کان عام قسم فوجي آمريت آهي. هڪ فوجي جنرل فوج جي پٺڀرائي تي ملڪ ۾ قائم ڪندو آهي. انهيءَ ڪري هو هميشه فوج سان پنهنجي وابستگي برقرار رکندو آهي. فوج کي مضبوط ۽ خوش رکندو آهي. آمريت ۾ اقتدار فرد واحد وٽ هوندو آهي. سياست جا سڀ اختيار فوجي حڪمران وٽ هوندا آهن. هڪ مرڪز هوندو آهي. اهو مرڪز آمريت واري نظام ۾ آمر جي شخصيت کي ڀاڱڻ ۾ هر طرح جي ڪوشش ڪندو آهي. مثال طور جڳ مشهور ڏاهوارسطو حڪومتي جي درجہ بندي ڪجهه هيئن ڪئي آهي.

فرد واحد جي حڪومت + غير سماج + بادشاهي حڪومت + جابرانه ۽ غير جمهوري حڪومت. گهڻن جي حڪومت + منظم سماج + جمهوري حڪومت

مٿي ڏنل ارسطو جي چارتر موجب فرد واحد جي حڪومت هڪ جابرانه ۽ غير جمهوري حڪومت ۾ شمار ٿئي ٿي.

آمريت ۾ رياست کي مقدس ترين ادارو سمجهيو ويندو. رياست کي وڏو مقام حاصل هوندو آهي. رياست جون ٻيون لاڳاپيل وحدتون ويل ۾ ڦاٿل هونديون آهن. رياست جي مضبوطي جو پرچار ڪري آمر دراصل ذاتي شهرت ۾ اضافو آڻيندو آهي. آمريت ۾ هڪ پارٽي جي حڪومت هوندي آهي. هڪ رياست اندر هڪ جماعت ۾ هڪ ليڊر آمر ٿي نظام جو نعرو هوندو آهي. صرف آمر جي جوڙيل جماعت کي ملڪ ۾ ڪم ڪرڻ جي اجازت هوندي آهي. ٻيون سياسي پارٽيون قانون جي خلاف قرار ڏنل هونديون آهن. ملڪ اندر ڪنهن به شخص کي آمر جي ڪارواين تي ڪنهن قسم جي تنقيد جو حق ناهي هوندو جيڪڏهن ڪا تنقيد ٿئي ٿي ته ان کي سختي سان چيڀاڻيو ويندو آهي. هن نظام ۾ عام شهرين جا حق ۽ آزاديون ضبط هونديون آهن. عدليه جون سڀ سرگرميون آمر جي منشا مطابق هلنديون آهن. ان لاءِ هي چوڻ مناسب آهي ته عدليه ۽ انتظاميه جا سڀ اختيار مڪمل طرح آمر جي هٿ وس هوندا آهن. هر آمر رياست اندر ترقي جا وڏا معاشي منصوبه عوام آڏو پيش ڪندو آهي. جيئن عوام معاشي استحڪام ۽ ترقي جي لالچ ۾ هن جا ساٿي بڻجن هن مقصد خاطر هو قومي مفادن جي تحفظ جي پرچار ڪندو آهي. هن نظام ۾ آمر جي اقتدار جو انحصار فوجي قوت تي هوندو آهي. انهي ڪري فوجي قوت جي واڌاري تي خاص ڌيان ڏنو ويندو آهي.

اهڙي طرح آمر آڻي نظام ۾ شخصي آزادي ۽ ذهني ترقي ختم ٿي ويندي آهي. ماڻهو جي خودي عزت النفس جوڙت ۽ سوچڻ سمجهڻ واريون صلاحيتون

ختم ٿي وينديون آهن! اهڙو ماحول ۽ حالتون ملڪ ۽ ماڻهن لاءِ خطرناڪ ثابت ٿينديون آهن.

جڏهن ڪنهن ملڪ ۾ اهڙيون حالتون ڏسڻ ۾ اچن ته اتي آمريت ٿي هوندي آهي. اهڙي ملڪي حالتن کي مد نظر رکندي ڪتاب، فڪرو نظر کي نئي زاوي ”۾ مصنف مشتاق احمد هيئن ٿو لکي. ”جڏهن عام ماڻهو آمرن جي سازشن جو مقابلو ڪرڻ جي سگهه وڃائي ويهي. سوچ ۽ تخليق جي سگهه وڃائي ويهي هو ظلم ۽ ناحق سامهون ٿيندو ڏسي ۽ ڪجهه چئي نه سگهي، جستجو ڪندڙ ڪردار ۽ فڪري طور سگهارا ماڻهو به لاچار ٿي ويهن ته اتان هڪ مکافاتي عمل شروع ٿئي ٿو. جنهن جا ظاهري طور سبب ڪٿي ڪهڙا به هجن اهو مکافاتي عمل عوام جي آزادي لاءِ هوندو.“

ڇاڪاڻ ته الله ئي هر شئي تي قادر آهي. سورت ق آيت 14 ترجمو: ”۽ اسان انسان کي پيدا ڪيو ۽ جيڪي خيال هن جي دل ۾ گذرن ٿا اسان انهن کي سمجهون ٿا. اسان هن جي ساهه جي رڳ کان وڌيڪ قريب آهيون.“

تاريخ: 2006_9_15

افغانستان جو حالتون ۽ آپريشن ميدوسا

تازو صدر مشرف برسلز ۾ خطاب ڪندي چيو ته ”پاڪستان ۾ طالبان جو ڪو به نيت ورڪ ڪونهي، وزيرستان ۾ طالبان وارن سان نه پر مقامي قبائلي ماڻهن سان جنگ بندي جو ٺاهه ٿيو آهي.“

”صدر صاحب هڪ ڀيرو ٻيهر بيان ڏئي طالبان مان جند ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي انهيءَ ڏينهن اليڪٽرونڪ ميڊيا تي برطانوي وزيراعظم ٽوني بليئر ۽ آمريڪن ڪونڊا ليڙا رائيٽس نيتو ۾ شامل اتحادي ملڪن جي سربراهن کي اپيل ڪئي آهي ته افغانستان ۾ وڌيڪ فوج موڪلي وڃي. آمريڪا بيوس ٿي پيو آهي. اڍائي هزار فوج افغانستان موڪلڻ جي گهر ڪئي آهي ڪونڊا ليڙا رائيٽس ته اهو به چئي ڏنو ته ”طالبان هڪ قوت طور اڀري رهيا آهن ۽ اسان جو پيڇو ڪري رهيا آهن.“

ٻي طرف جرمني وارن پنهنجي فوجن کي اتر افغانستان مان ڏکڻ طرف وڃڻ کان روڪڻ جا حڪم جاري ڪيا آهن. هن وقت ڏکڻ وارو علائقو سخت جنگ جي حالت ۾ آهي افغانستان جي ڏاکڻي علائقي جون سڀئي سرحدون پاڪستان جي سرحدن سان لڳن ٿيون ڏاکڻي پنجن صوبن ۾ طالبان قابض ٿي چڪا آهن. آمريڪي فوج سميت نيتو فوج جو سخت نقصان ٿي رهيو آهي ٻي طرف آمريڪا پنهنجي شڪست کي محسوس ڪندي الزام پاڪستان مٿان مڙهي رهيو آهي ساڻ اهو سوال ڪري رهيو آهي ته بارڊر تي پاڪستان جي 80 هزار فوج جي تعينات هجڻ باوجود پاڪستان مان طالبان کي ڪيئن ٿي مدد ملي؟. اهڙا سوال پاڪستان صدر ۽ پاڪستان جي انتظاميا کان پڇيا وڃن ٿا ان سبب ڪري صدر مشرف جتي به وڃي ٿو اتي اهڙن سوالن کي منهن ڏيڻو پوي ٿو ۽ صدر صاحب پاڪستان جو موقف پيش ڪندي بار بار اهو چوي ٿو ته طالبان نيت ورڪ پاڪستان مان ختم ٿي چڪو آهي.

جولاءِ مهيني جي شروعات ۾ 12 هزار افغان سرڪاري فوج جا ماڻهو طالبان سان ملي ويا. جنهن سان طالبان سگهاري ٿي پيا آهن ۽ هو طويل جنگ

جي تياري ڪري نيتو فوج سان جنگ جوڙين پيا. نيتو جي دعويٰ آهي ته طالبان ۽ القاعده ڪانسواءِ هن وقت افغانستان جو طاقتور فيڪٽر منشيائت جو اسمگلر طالبان جي زبردست امداد ڪري رهيو آهي نيتو جي جنرل جيمس جونز هڪ بيان ۾ چيو ته افغانستان جو منشيائت اسمگلر طالبان جي هٿ هيٺ آيو ته هي ملڪ دنيا ۾ هيروئن جي پيداوار ۾ سر فهرست ايندو. گذريل سال 4500 تن آفيمر پوري دنيا ڏانهن سڱل ٿي. دنيا ڏانهن 90 فيصد منشيائت جي سپلائي افغانستان مان ٿي آهي جنهن سان افغانستان جو اسمگلر معاشي طور طاقتور ٿي چڪو آهي.

آمريڪا اخلاقي طور ڪريل حرڪتون ڪري افغانستان جي عوام کي بيزار ڪري ڇڏيو آهي. افغان جنگي قيدين سان بدسلوڪي پٺاڻ ڪڏهن به برداشت نٿا ڪن. ٻيو سبب اهو ته آمريڪي فوج جڏهن طالبان پويان ڊوڙي گرفتاريون ڪن ٿا هوانهن غيرتمند پٺاڻن جي گهر ۾ گهري وڃن ٿا ۽ عورتن ۽ ٻارن سان غير اخلاقي ۽ ڪريل حرڪتون ڪن ٿا. جنهن سبب ڪري اتحادي فوجون افغانستان مان پنهنجي حمايت وڃائي چڪيون آهن اڪثر پٺاڻ طالبان وارن کي نجات ڏياريندڙ سمجهي انهن سان اخلاقي طور مدد ۽ سهڪار ڪن ٿا. قنڌار هلمند. پڪتيا. ارزگان. زابل ۾ سخت ويڙهه هلي رهي آهي هن طرف پاڪستان جي 80 هزار فوج جي باوجود غير قانوني طور ماڻهو جي اچ وڃ رڪجي نه سگهي آهي. سمورو پهاري علائقو آهي ڪيتريون ئي سرنگون زير زمين آهن جنهن جي فوج کي به خبر ناهي. اهڙي حالتن کي مد نظر رکندي آمريڪي فوج جي ڪمانڊر پاڪستان تي الزام مڙهيو آهي ته پاڪستان کان ماڻهو سرحد پار ڪري افغانستان اچن وڃن ٿا. جنهن کي روڪڻ ۾ پاڪستاني انتظاميا ۽ فوج ناڪام ٿي وئي آهي. افغانستان جي هاڻوڪي جنگ جي شروعات ۾ افغان ڏاکڻي علائقن ۾ نيتو جي 9 هزار فوج طالبان سان وڙهي رهي هئي ويڙهه جي شدت کي محسوس ڪندي طالبان کي منهن ڏيڻ لاءِ نيتو 16 هزار فوجين جي ڊمانڊ ڪئي. هاڻي ته 16 هزار فوج کان ڳالهه چڙهي وئي آهي طالبان کي شڪست ڏيڻ ڏکيو ٿي ويو آهي نيتو وڌيڪ اڍائي هزار فوج جي طلب ڪئي آهي هن وقت يورپ جون فوجون ڏاکڻي علائقن ۾ وڃڻ کان ڪيپائين ٿيڻ نه ختم ٿيندڙ طالبان جنگ کان يورپي فوج بيزار ٿي چڪي آهي.

ڪيترن ئي برطانوي فوجن جي وارثن ٽوني بليئر کي اپيل ڪئي آهي ته اسان جي فوجي جوانن کي افغانستان مان واپس گهرايو وڃي فوج به پريشان آهي جنهن کي برطانوي انتظاميا محسوس به ڪري ٿي. ڪيتريون ئي ننڍين فوجي بغاوتون نيتو فوج جي اندر ٿي چڪيون آهن پر اهي بغاوتون ڊڄي ويو آهن ۽ ميڊيا تائين پهچي نه سگهيون آهن پر آمريڪي ۽ برطانوي انتظاميا حالتن کان

بلڪل باخبر آهي هر شئي کان واقف آهن طالبان مزاحمت ذريعي پنهنجي قوت جي زبردست اظهار ڪري رهيا آهن. افغانستان جو صدر حامد ڪرزئي صاحب قبائلي جي حمايت وڃائي چڪو آهي جيڪي قبيلن انقلاب جي ابتدائي ڏينهن ۾ حامد ڪرزئي جا زبردست حمايتي هئا. اهي به هاڻي حامد ڪرزئي کان ڪافي دور بيهي طالبان جي اندورني طور حمايت ڪري رهيا آهن. حامد ڪرزئي جو اقتدار صرف ڪابل ۽ افغانستان جي اترين علائقن تائين محدود رهيو آهي حامد ڪرزئي جيڪو صرف ڪابل جي سرڪاري پروگرامن ۾ به آمريڪي ڪمانڊورز جي نگراني ۾ شريڪ ٿئي ٿو. جولاءِ 2006ع جي شروعات ۾ افغان وزير خارجہ رنگين داد واشنگٽن ۾ تقرير ڪندي چيو هو ته ”پاڪستان طالبان خلاف نتيجا خيز يا خاطر خواهه اپاءُ نٿو وٺي.“ حالت اها آهي ته حالتون هنن جي هٿ وس کان ٻاهر ٿي چڪيون آهن هو صرف پاڪستان خلاف رڙيون پيا ڪن ته جيڪا شڪست اسان کي طالبان وارا ڏين پيا ان ۾ پاڪستان جو هٿ آهي. پاڪستان وارا اهو چئي چڪا آهن ته الزام هڻڻ کان بهتر آهي ته پنهنجي گهر کي نيڪ ڪريو صدر مشرف جو تازو افغان دورو به ان سلسلي جي هڪ ڪڙي هئي ته هو افغان انتظاميا سان ملي انهن کي يقين ڏياري ته پاڪستان اوهان جو سنو دوست آهي ۽ اوهان جي دهشتگردي خلاف جنگ ۾ مدد ڪري رهيو آهي.

افغان وزير دفاع عبدالرحيم وردڪ چيو آهي ته القاعده ۽ طالبان خلاف هن وقت سڀ کان وڏو آپريشن شروع ڪيو ويو آهي. طالبان خلاف جنگ جاري رکندا سين. افغانستان کي امن جو گهوارو بڻائيندا سين. ٻي طرف نظر اهو پيو اچي ته افغانستان جو بحران ڏينهن ڏينهن سنگين ٿيندو پيو وڃي. طالبان جي پوزيشن مضبوط کان مضبوط تر ٿيندي پئي وڃي. اهڙي حالت کي مدنظر رکندي افغانستان ۾ موجود نيتو فورس جو سربراھ جنرل ڊيوڊ رچرڊ پنهنجي بيان ۾ چيو آهي ته ”برطانوي فوج، ٻي جنگ عظيم کانپوءِ افغانستان ۾ هن وقت مشڪل ۽ طويل جنگ وڙهي رهي آهي. هن صاحب چيو ته افغانستان ۾ جنگ طويل ٿيندي ٿي وڃي اهڙي صورتحال ٻي جنگ عظيم ۾ ڪورين جنگ ۾ رهي آهي.“

آمريڪي سارجنٽ اينڊريو پيلي ڪارڊ جيڪو عراق ۾ رهي چڪو آهي ۽ هن وقت افغانستان ۾ تعينات آهي افغان جنگ کي وڏي دوري ۾ سان ڏسي تجريا ڪري رهيو آهي. تنهن صاحب چيو ته ”افغانستان ۾ چئن مهينن ۾ رهڻ دوران مون محسوس ڪيو آهي ته عراق ۾ هڪ سال اندر حملن کان وڌيڪ حملا هتي ٿي رهيا آهن. طالبان، گوريلا ويڙهه نئين صف بندي ۽ وڏي هوشياري سان وڙهي رهيا آهن ويڙهاڪ طالبان جنن وانگر نمودار ٿي ڪارروائي ڪري

گم ٿي وڃن ٿا، انهن کي اتحادي فوجي ڳولي نٿا سگهن.“ قنڌار جو گورنر گل آغا شيرازي انڪشاف ڪيو آهي ته خودڪش حملن جا ماهر عرب مجاهد افغانستان ۾ داخل ٿي چڪا آهن. ان ڳالهه کي افغان وزير خارجہ نيويارڪ ٽائيمز کي انٽرويو ڏيندي هيئن ٿو بيان ڪري ”اسان ڏسي رهيا آهيون ته افغانستان ۾ القاعده جا ماڻهو جمع ٿي رهيا آهن افغانستان جي مختلف حصن ۾ غير ملڪي مجاهد جهجهي تعداد ۾ گڏ ٿي چڪا آهن ۽ هڪ وڏي جنگ جي تياري ۾ مصروف آهن. اقوام متحده جي نمائندي فرانس سان واسطو رکندڙ جان ارنو پنهنجي بيان ۾ چيو آهي ته ”افغانستان ۾ زميني صورتحال تشویشناڪ ٿي چڪي آهي. افغان مجاهدن وٽ پهريان کان وڌيڪ ۽ بهتر وسيلا ۽ جديد اسلحو موجود آهي.“

سي آءِ اي ۾ سابق بن لادن يونٽ جي انچارج مائيڪل شاور چيو آهي ته 1996ع کان 1999ع وارا حملا ۽ هن وقت ٿيندڙ طالبان پاران حملا ڏسي ائين ٿو محسوس ٿئي هاڻي به اهائي ويڙهه واري حڪمت عملي استعمال ڪئي وڃي پئي وڌيڪ سي آءِ اي رپورٽ ۾ چيو ويو آهي ته القاعده طالبان کي هن وقت آمهون سامهون ويڙهه کان منع ڪري گوريلا ويڙهه وڙهڻ لاءِ هدايتون جاري ڪيون آهن.

آپريشن ماڻوٽ ٿرست اپريل مئي ۾ زابل، پڪتيا، قنڌار هلمند، ارزگان صوبن ۾ شروع ڪيو ويو. هن آپريشن ۾ آمريڪا ڪئناڊا، برطانيا جي فوجن جديد اسلحي ۽ ساز سامان سان طالبان خلاف جنگ وڙهيا، جنهن ۾ اتحادي فوج کي زبردست نقصان ٿيو. هن سال جي شروعات ۾ جنوري 2006ع کان مارچ تائين افغان مجاهدن پاران 21 خودڪش حملا ڪيا ويا. جنهن ۾ اتحاد فوج کي زبردست جاني نقصان ٿيو هن وقت انتهائي خطرناڪ آپريشن ميدوسا نالي اتحادي فوجن پاران شروع ڪيو ويو آهي. هن آپريشن ۾ اتحادي فوج سميت حامد ڪرزئي جو تخت به ڏڏي ويو آهي. جڏهن هڪ خودڪش بمبار خوست صوبي جي تاني ضلعي ۾ پڪتيا جي گورنر عبدالڪريم تانيوال کي موت جي نندڻ ۾ سمهاري ڇڏيو. ان جي ٻئي ڏينهن تي جڏهن عبدالڪريم جي مڙهه کي دفنائڻ رهيا هئا ته هڪ ٻيو خودڪش ڌماڪو اتي ٿيو جنهن ۾ پوليس جي عهديدار سميت 6 ماڻهو مارجي ويا. پڪتيا جي گورنر عبدالڪريم سان گڏ ان جو پاڻيڇو ۽ سندس سيڪيورٽي چيف به مري چڪا هئا. اهڙي حالتن مان صاف ظاهر آهي ته طالبان ڪيترا طاقتور ۽ هوشيار آهن جو حڪمرانن جي صفن ۾ وڃي اتي پاڻ کي يمن سان اڏائي ٿا ڇڏين.

اهڙي حالتن کي مدنظر رکندي آمريڪي صدر کي آمريڪي فوجي ڪمانڊرن صلاح ڏني آهي ته طالبان جي داخلا پاڪستان مان ٿي رهي ۽ مدد به

پاڪستان کان ملي ٿي تنهنڪري پاڪستان ۾ آمريڪي فوج کي موڪلي طالبان جي اهم اڳواڻن ملا عمر ۽ اسامه بن لادن کي گرفتار ڪجي. جنهن سان القاعده ۽ طالبان جو نيٽ ورڪ ٽٽي ويندو. ان حوالي سان ڪجهه ڏينهن اڳ آمريڪن اسپيشل فورسز آمريڪن ڪانگريس کي رپورٽ پيش ڪئي آهي جنهن ۾ هي آءِ اي جي هڪ ميمبر چيو آهي ته اسامه بن لادن چترال جي پهاڙن ۾ لڪل آهي ۽ ملا عمر جي باري ۾ ٻڌايو آهي ته هو ڪوئٽا ۾ موجود آهي. اهڙي رپورٽ کانپوءِ صدر بش ان ڳالهه جو اظهار پاڪستاني حڪومت سان ڪيو ته آمريڪي فورسز کي پاڪستان ۾ داخل ڪري اسامه ۽ ملا عمر کي ڳولي گرفتار ڪيو وڃي پر پاڪستان سرڪار اهڙي ڳالهه مڃڻ کان انڪار ڪيو آهي پاڪستان طرفان جنوري 2006ع ۾ جڏهن آمريڪي اسپيشل فورسز جي هڪ دستي پاڪستان جي هڪ ڳوٺ سيداڳي ۾ داخل ٿي طالبان اڳواڻن جي ڳولا ڪئي جنهن تي پاڪستان پاران شديد احتجاج ڪيو ويو هو. هن وقت جڏهن صدر مشرف هوانا ۾ آهي ۽ ان کانپوءِ آمريڪا ويندو ان وقت هوڏانهن صدر بش آمريڪي ميڊيا آڏو چيو آهي ته اسان آمريڪي فورسز کي پاڪستان جي پهاڙي علائقن ۾ ڪو نه داخل ڪنداسون پر انٽيليجنس جي بنياد تي طالبان اڳواڻن ۽ جنگجوئن کي ڳولي لهنداسين. هاڻي اها ڳالهه طءِ آهي ته پاڪستان انٽيليجنس سان گڏجي آمريڪي ايف بي آءِ ۽ سي آءِ اي ملا عمر ۽ اسامه ۽ ٻين جنگجوئن کي ڳولي گرفتار ڪنديون پر تجزيه نگارن جو چوڻ آهي ته هن وقت طالبان گوريلا جنگ کي روڪڻ لاءِ ڪيترا به آمريڪا اُڀاءُ وٺي اهي ناڪافي آهن.

هاڻ حالتون پاڪستان وارن جي به وس کان ٻاهر آهن. آمريڪا نواز حامد ڪرزئي جي افغان حڪومت انتهائي خطرناڪ مرحلي مان گذري رهي آهي. هن وقت افغان عوام جون دليون طالبان جي حمايت ۾ ڌڙڪن ٿيون. اگر هن جنگ ۾ آمريڪا کي شڪست ملي ته پوءِ طالبان ۽ القاعده کي ڪڏهن به طاقت ذريعي شڪست نه ٿي ڏئي سگهجي.

تاريخ: 19-9-2006

جوهري پروگرام ۽ جنگ جي ٻه واٽي تي بيٺل ايران

آمريڪي صدر جارج بش هڪ ڀيرو وري يورپي يونين جي ملڪن جي سربراهن کي اپيل ڪئي آهي ته هو جلد ايران کي ايٽمي جوهري پروگرام ختم ڪرڻ لاءِ زور ڀرين. آمريڪي صدر جلدِي جو لفظ استعمال ڪرڻ جو مطلب آهي ته هو اڳتي ايران خلاف گهڻو ڪجهه ڪرڻ چاهي ٿو. آمريڪي صدر جي بيان کان اڳ آمريڪي سينيٽ ۽ ايوان نمائندگان پاران ايٽمي پروگرام ۾ معاونت ڪرڻ وارين شين تي پابندي هڻڻ جي منظوري ڏني آهي. صدر صاحب ڏانهن امالتي ڇڏيو. صدر بش ان بل تي بنا دير صحيح ڪري ڇڏي آهي. ايراني خلاف صدر بش جي جارحياتي رويي تي مختلف ملڪن ۾ آمريڪا خلاف سخت تاءُ پکڙجي چڪو آهي.

هن وقت آمريڪا جي خطرناڪ منصوبن ۽ ارادن کي سامهون رکندي انديشو ظاهر ڪيو وڃي ٿو ته آمريڪا ايران سان ضرور هڪ هڪائي ڪندو جيڪا جنگ جي صورت ۾ هوندي آمريڪا اسرائيل کي حزب الله پاران ڏنل شڪست جو بدلو ايران کان وٺڻ چاهي ٿو. ڇاڪاڻ جو حزب الله جي ويڙهاڪن جي تربيت ايران مان ٿي هئي ۽ اسرائيل مٿان جيڪي حزب الله وارن ميزائل اڇلايا آهن اهي ايران جا ٺاهيل هئا. اهڙي طرح آمريڪا جا هي ٻه الزام ايران مٿان هنيا ويا آهن ته فلسطين جي حماس ۽ عراق ۾ جيش المهدي جي مدد ڪري رهيو آهي. جيڪي تنظيمون آمريڪا جي نظر ۾ دهشتگرد تنظيمون آهن ۽ آمريڪي مفادن جي خلاف ڪم ڪري رهيون آهن.

ان کانسواءِ ايران جي ايٽمي مسئلي تي آمريڪا جو تنازعو گذريل ڪيترن ئي سالن کان هلي رهيو آهي. ايران پنهنجي ايٽمي جوهري پروگرام کي

ختم نه ڪرڻ بابت ڪيترائي ڀيرا آمريڪا کي چئي چڪو آهي ايران ان مسئلي تان ڪنهن به صورت ۾ هٿ ڪڍڻ لاءِ تيار ڪونهي ڇاڪاڻ ته ان کي ڪيتري به قرباني ڏيڻي پوي يا ايتمو جوهرهري پروگرام کي ڪامياب بڻائڻ لاءِ ڪيترو به ڪٽي وڃائڻو چوندو پوي ان سلسلي ۾ ايراني صدر جواهو بيبان به سامهون آيو آهي ته اسرائيل هجي يا آمريڪا جيڪڏهن جنگ مڙهي وئي ته ان جو ڀرپور جواب ڏنو ويندو.

آمريڪا ۽ ايران جي اهڙي صورتحال جي پيش نظر مشرق وسطي ۾ هڪ نئين صورتحال جنم وٺي رهي آهي. ايراني صدر جي بيان کانپوءِ آمريڪا پنهنجي بحريه کي حرڪت ۾ اچڻ جو حڪم ڏئي ڇڏيو آهي. حالتون سنگين ٿي ويون آهن ۽ جنگ جا بادل آسمان تي چائنجهي چڪا آهن. اها جنگ شروع ٿي ته وڏي نقصان ٿيڻ جو انديشو آهي اها جنگ به افغانستان ۽ عراق جيان طويل ٿي سگهي ٿي. خطي ۾ امن بگڙجي ويندو ان حوالي سان صدر بش جي منفي پاليسين خلاف سخت تنقيد ٿي رهي آهي. پر آمريڪي صدر پنهنجي هوڏ تي قائم آهي. هاڻي هتي سوال اهو ٿو اڀري ته جيڪڏهن ايران جي جوهرهري پروگرام مان عالمي طاقتن کي خطرو آهي ته انهن طاقتن کي ايران جي سيڪيورٽي بابت خدش کي به نظر ۾ رکيو وڃي جو اسرائيل طرفان ايران کي درپيش آهن جنهن جي پشت پناهي سنڌو سنئون آمريڪا ڪري رهيو آهي. مشرق وسطي کي هٿيارن کان پاڪ ڪرڻ جو زور صرف ايران تي چو؟ اسرائيل کان به ايتمو قوت وارو حق ڪسيو وڃي. هن وقت اسرائيل کي لبنان ۽ فلسطين اندر جنگي ڏوهن ۾ ملوث قرار ڏنو ويو آهي پهرين ان کان اخلاقي طور پڇاڻو ڪيو وڃي. اسرائيل ايران شام ۽ ٻين مسلمانن ملڪن کي ڌمڪيون ڏئي خطي ۾ امن کي خراب ڪري رهيو آهي. پهريان اسرائيلي وحشيائي ڪاررواين جي مذمت ڪيو. پاڻ ته دنيا آڏو صاف ٿيو پوءِ اڳتي وڌي ايران سان ڳالهايو.

بهر حال ايران هر خطري کي منهن ڏيڻ لاءِ پنهنجي عوام کي ذهني طور تيار ڪري چڪو آهي ۽ هر طرح جي ويڙهه (فضائي زميني) جي تيارن ۾ ردل آهي. هن وقت ايران پنهنجي سڀني شهرن ۾ ميزائيل ۽ ريڊار نصب ڪري چڪو آهي. ٻي طرف آمريڪا پاران پنهنجي بحريه کي آڪٽوبر مهيني ۾ ايران تي حملي لاءِ تيار رهڻ جو حڪم ڏنو ويو آهي. ان سلسلي ۾ آمريڪا هڪ جنگي ابدوز هڪ ايڪس ڪلاس ڪروز به عدد بارودي سرنگهه صاف ڪرڻ وارا جهاز ۽ ٻه عدد مائن هنترز کي ايران جي اڀرندي ساحلي علائقن ڏانهن روانگي جو حڪم ڏئي چڪو آهي. چيف آف نيول آپريشنز فوجي ماهرن کي هدايتون ڏنيون آهن ته خليج فارس ۾ ايراني تيل جي ٻن بندر گاهن جي ناڪابنديءَ جو منصوبو تيار ڪن ان سلسلي ۾ بارودي سرنگهه صاف ڪرڻ وارن جتن کي هر دم تيار رهڻ

جو حڪم ڏنو ويو آهي. پهريون حملو ايران جي شهر هرمز ۾ تيل جي بندرگاهه تي ڪيو ويندو. جتان روزانو دنيا جي مختلف ملڪن ڏانهن 40 سيڪڙو تيل روانو ڪيو وڃي ٿو. اهڙي ناڪابندي وارين منصوبن مان آساني سان اندازو لڳائي سگهجي ٿو ته جنگ جو خطرو ڪيتري حد تائين وڌي ويو آهي. جيڪڏهن آمريڪا صرف تيل ۽ گئس جي نڪاڻن تي حملي جي ڪوشش ڪندو ته هن کي روس جي مفادن کي اڳيان ڏسڻو پوندو. ڇا ڪارڻ هن وقت روس ۽ ايران جا تيل ۽ گئس بابت معاهدا ٿيل آهن ۽ روس جي ڪمپنين جي وڏي لاڳت سان ايران ۾ تيل ۽ گئس جي منصوبن تي ڪم هلي رهيو آهي. جنگ جي حالت ۾ روس جو ڪافي سرمايو تباهه ٿي ويندو. روس ڪڏهن برداشت نه ڪندو ۽ ان جنگ ۾ هو ايران جو پريور ساٿ ڏيندو. ان سلسلي ۾ روس ۽ آمريڪا جا سفارتي ذريعا پاڻ ۾ ڳالهيون ڪري رهيا آهن ته جنگ کان ڪيئن تارو ڪجي. ان سلسلي ۾ آمريڪا ۽ روس جا صدر پاڻ ملاقات ڪرڻ جو ارادو رکن ٿا. ٻي طرف ايران جو اڳوڻو صدر سفارتي ذريعا استعمال ڪري جنگ واري عمل کان پري رهڻ جي ڪوشش ۾ ردل آهي. اڳوڻو ايراني صدر آمريڪا پهتل آهي هاڻي ڏسڻو آهي هي صاحب پنهنجي مشن ۾ ڪيتري قدر ڪامياب ٿئي ٿو. جيڪڏهن روس ۽ ايران جا سفارتي ذريعا ۽ تياڪڙي ڪنڌڙ ڌريون ناڪام ٿي ويون ۽ آمريڪا کي جنگ واري ارادي کان پري ڪري نه سگهيا ته پوءِ ايران ان حالت ۾ هڪ فيصلو ڪن جنگ لاءِ تيار هوندو.

گذريل مهيني خليج فارس واري علائقي تي آمريڪي سينٽرل ڪمانڊ جي سربراه جنرل جان ابي زبڊ جي سربراهيءَ هيٺ هڪ ڪمانڊر ڪانفرنس تي جنهن ۾ ايران جي صورتحال خاص ايجنڊا تي هئي.

اتي اهي سوال به ٿيا ته ڇا آمريڪا ايران سان جنگ جي پوزيشن ۾ آهي؟ ڇا ڪارڻ جو واشنگٽن جا اتحادي آمريڪا تي واضح ڪري چڪا آهن ته هاڻي هو ڪنهن ٻي مصيبت ۾ آمريڪا جو ساٿ نه ڏيندا. ان جو تازو مثال سامهون آهي ته افغانستان ۾ آمريڪا پاران نيٽو جي ملڪن کي اپيل ڪئي وئي ته افغانستان ۾ طالبان کي منهن ڏيڻ لاءِ وڌيڪ فوج موڪلي وڃي پر انهن اتحادي ملڪن پاران فوج موڪلڻ کان ڪٿو جواب ڏنو ويو. جرمن ته افغانستان ۾ موجود پنهنجي فوجن کي هڏا تيون جاري ڪيون آهن ته جرمني فوج اترين علائقن مان ڏاکڻي علائقن ڏانهن طالبان سان جنگ ڪرڻ نه وڃن. اهڙي عمل کانپوءِ آمريڪا دنيا ۾ اڪيلو ٿي چڪو آهي ۽ جڏهن ايران تي آمريڪا حملو ڪندو ته هو صرف اڪيلو ئي هوندو ۽ آمريڪا کي جنگ ڪرڻ لاءِ وڏي قيمت چڪاڻي پوندي.

هن وقت مسلم دنيا جون عسڪري قوتون ايران جي حمايت ۾ اڳتي وڌي

چڪيون آهن گوريلا ۽ خودڪش حملو ڪندڙ ماڻهن جي هڪ وڏي ڪيپ تيار ٿي چڪي آهي. جيڪا حملي جي صورت ۾ آمريڪي مفادن خلاف ويڙهه وڙهندا. هن جنگ جا دنيا تي وڏا اثر پوندا طويل جنگ هئڻ سبب ڪيترائي ملڪ جنگ جي لپيٽ ۾ ايندا. ڪيترن ئي ملڪن اندر ننڍيون ننڍيون جنگيون. بغاوتون اڀري پونديون. علائقائي تبديليون رونما ٿينديون، ٿي سگهي ٿو ته دنيا ۾ ٽين عالمي جنگ جو سبب به ايران جنگ بڻجي، هن وقت آمريڪا تي هڪ وڏي ذميواري عائد ٿئي ٿي ته هو دنيا کي تباهي کان بچائي ۽ هو هڪ سنجيده ڪردار ادا ڪري اهو مسلمان ملڪن کي سيڪٽ ڏيڻ عيوض پنهنجي ملڪ جي بقا ۽ سلامتي پنهنجن ئي هٿن کان وڃائي نه ويهي.

منهنجي خيال موجب آمريڪا جي حڪمت عملي اها آهي ته ايران تي حملي جي صورت ۾ ايتمي پلانٽ ۽ اسلحي جون فيڪٽريون تباهه ڪري ايران کي ايتمي قوت ٿي اڀرڻ کان اڳتي ختم ڪري سگهجي، حملي واري صورتحال کانپوءِ ايران ايتمي معاملي ۽ ڪيترائي سال پوئتي ڌڪجي ويندو ۽ معاشي طور ڪمزور ٿي ويندو ٻيو ته طويل جنگ جي صورتحال ۾ ايراني عوام مذهبي حڪومت جي خلاف اٿي ڪڙو ٿيندو ۽ هڪ نئين حڪومت جي گهر ڪندو. آمريڪا نيون خيال اهو ٿورڪي ته جيڪڏهن ايران ايتمي قوت بڻجي اڀريو ته سعودي عرب ۽ مصر به ايتمي قوت بڻجڻ جو خواب رکن ٿا. اهي ملڪ ايتمي قوت بڻجڻ لاءِ اڳڀرو ٿيڻ ۾ دير نه لڳائيندا. اهڙي طرح مسلمان ملڪ جڏهن ايتمي پاور بڻبا ته اهي آمريڪا لاءِ خطرناڪ ثابت ٿيندا ايران آمريڪي حملي کانپوءِ مصر ۽ سعودي عرب جهڙا ملڪ ايتم به ناهن جي خواهش پنهنجي دل ۽ دماغ مان ڪڍي ڇڏيندا. هو سوچيندا ته ايتمي معاملي تي اسان جو حشر به اهڙو ٿي ٿيندو جهڙو ايران سان ٿئي پيو. ايران تي حملي لاءِ ڪونڊوليزا رائيٽس جو 18 مهينن تائين مختلف ملڪن جو دورو ڪري پنهنجو مشن مڪمل ڪري ورتو آهي ۽ رپورٽ ايوان صدر ۾ پيش ڪري ڇڏي آهي. جنهن جي روشني ۾ صدر بش فيصلو ڪندو. ايران ۽ آمريڪا جي وڌندڙ تنازعي جي پيش نظر ۽ آمريڪي دٻاءُ تحت پاڪستاني وزارت خارجا پاران هڪ حڪم نامو جاري ڪيو آهي جنهن سان پاڪستاني زائرين کي سخت پريشاني جو منهن ڏسڻو پيو آهي. جنهن حڪم نامي موجب ايران ويندڙ زائرين کي پابند بڻايو ويو آهي ته اهي ويزا جي درخواست سان گڏ وزات مذهبي امور کان اين او سي حاصل ڪن ٻي صورت ۾ ان درخواست تي غور نه ڪيو ويندو. پاڪستان اهو قدم پنهنجو پاڻ کي محفوظ ڪرڻ لاءِ کنيو آهي. سڀاڻي جنگ جي صورت ۾ آمريڪا اهو الزام نه مڙهي ته پاڪستان مان مجاهد ايران ۾ اچي وڙهين ٿا ٻئي طرف آمريڪي صدر اقتصادي ۽ مالي پابندي هڻڻ لاءِ ايران کي ڌمڪي ڏيئي ڇڏي آهي ساڻن انهن

ملڪن کي ڏمڪي ڏني آهي جيڪي ايران جي ايتمي جوهرِي پروگرام ۾ مدد يا
سهڪار ڪن ٿا. هاڻي آمريڪا ۽ وائِي تي بيٺل آهي يا ته هو ايران کي ايتمي
طاقت طور قبول ڪري يا وري ايران جي ايتمي قوت کي طاقت ذريعي ختم ڪري
چڙهي بهر حال ايران هر صورت ۾ مقابلي لاءِ تيار آهي.

تاريخ: 2006_10_4

ڪاسترو جي موت جو منتظر صدر بش

10 مارچ 1952ع تي رات جو جنرل فالنگينشو بئستستا جي آندل فوجي بغاوت کانپوءِ هڪدم فيڊل ڪاسترو محسوس ڪري ورتو ته ارتو ڊوڪس پارٽي جي معتبرن ۽ خاص ڪري پروفيسر رابوٽو ايجرامونٽ تي پاڙڻ اڃايو آهي ڇاڪاڻ جو هي ڪنهن اهڙي فوجي جنرل خلاف جنگ ۾ شامل ٿي نٿا سگهن جنهن جي پويان هڪ مضبوط فوج هجي. تنهنڪري فيڊل ڪاسترو هڪ وڻناٽو فيصلو ڪري شاگردن کي ساڻ ڪڍي جنگ وڙهڻ جي تياري ڪري ورتي. اهڙي طرح ڪاسترو ملڪ جي ڪاليجن ۽ يونيورسٽين مان پڙهيل لکيل ۽ جذباتي قسم جا نوجوان ساڻ ڪري ورتا ۽ 26 جولاءِ 1953ع ۾ صبح جو اوچتو اورينٽل صوبي جي گادي واري شهر سانيتاگو جي مونڪاڊا فوجي بيئرڪس مٿان زبردست حملو ڪيو. جنهن ۾ ڪيترائي بئستستا فوجي حڪومت جا سپاهي مارجي ويا. وڏي ويڙهه کانپوءِ بئستستا جي فوج ان حملي تي ڪنٽرول ڪري ورتو آهي. ڪاسترو جا ان خوني حملي ۾ ڪيترائي ساٿي مارجي ويا. ڪيترائي باغي گرفتار ڪيا ويا. جن مٿان بئستستا جي جاسوس اداري ايس آءِ ايم پاران ظلم ڪيا ڪين گرفتار ڪري سخت عذاب ڏنا ويا. 16 آڪٽوبر 1953ع تي ڪاسترو پنهنجي پيءُ رائل سميت گرفتار ٿيو. جن تي بغاوت جو ڪيس هلايو ويو.

فيڊل ڪاسترو اسپين مان لڏي ايندڙ هڪ خاندان مان هو سندس جنم 1927ع ۾ ٿيو. هوانا ۾ تعليم پرائڻ وقت شاگرد سياست ۾ شامل ٿي ويو روس جي ڪميونسٽ انقلاب مان سخت متاثر ٿيو. ٿوري وقت ۾ اهڙو انقلابي ٿي اڀريو جنهن ڪيويا جي آمر حاڪمن خلاف عوام کي بيدار ڪري نئون حرام ڪري ڇڏيون.

پائينس جي بيت ۾ ڊگهي سزا گهارڻ کانپوءِ ۽ حڪمرانن ڪيويا جي قيدين کي عام معافي ڏني جنهن ۾ ڪاسترو ۽ سندس باغي ساٿين به آزادي ماڻي.

جنهن کانپوءِ ڪاسترو پنهنجي ساٿين سميت ڊسمبر 1956ع ۾ مئڪسيڪو ۾ پناهه ورتي اتي ڪيوبن انقلاب جي رٿابندي ڪئي. اهڙي طرح 82 ماڻهن جي انقلابي جڳي سميت مئڪسيڪو مان ڪيوبا جي صوبي اوريغيٽ ۾ اچي پهتو. انهن 82 ساٿين ۾ سندس انقلابي ساٿي ۽ دوست چي گويرا به گڏ هو. چي گويرا گوريلا جنگ جو ماهر هو. ڪاسترو جا ساٿي سموري ڪيوبا ۾ ڇانئجي ويا. جنهن سان بئٽسٽا جي حڪومت جون مٿيون منجهي پيون سندس جاسوس اداري ايس آءِ ايمر جا ماڻهو لڪي جان ڇڏائڻ ۾ پورا هئا، سمورو عوام ڪاسترو جي حملن ۾ مدد لاءِ رستن تي نڪري آيو. اهڙي حالتن آڏو آمريڪا به بي وس نظر آيو. آخر 1956 ۾ گهڻي رت وهائڻ کانپوءِ سرخ انقلاب آيو ڪاسترو جي انقلابي فوجن هوانا تي قبضو ڪري ورتو ۽ پنهنجي حڪمراني قائم ڪري ورتي. هن جنگ جو اصل هيرو چي گويرا هو جيڪو 9 آڪٽوبر 1967ع ۾ بوليويا ۾ جنگ وڙهندي مارجي ويو. چي گويرا جي مرڻ وقت سندس دوست ڪاسترو جا هي لفظ هئا، ”زندگي جا آخري ڪلاڪ هن لاءِ ڏاڍا عذاب ڀريا گذريا هوندا، پر يقين ڪريو ته انهيءَ صورتحال کي بهتر طريقي سان منهن ڏيڻ لاءِ چي گويرا کان وڌيڪ بهادر ماڻهو ڪنهن ماءُ نه ڄڻو هوندو.“ هي لفظ هوانا ۾ انقلابي چوڪ تي چي گويرا جي ڏک ۾ ماڻهن جي ميڙ کي خطاب ڪندي چيا. 1964ع ۾ ويڙهه جي محاذ تان چي گويرا ڪاسترو کي آخري خط لکيو جنهن ۾ هن لکيو ته، ”اسان کي اها جاءِ 1964ع ۾ ڏني هئي ته انقلاب ڀريا سوڀ ٿيندي آهي يا موت مقدر بڻبو آهي. موت جتي به اسان کي مليو آئون ان جي آجيان ڪندس.“

80 ورهين جو پوڙهو فيڊل ڪاسترو ڪنهن به ملڪ تي حڪومت ڪرڻ وارو دنيا ۾ سڀ کان وڌيڪ ڊگهي عمر وارو سياسي اڳوڻ طور سڃاتو وڃي ٿو. هن جي سموري عمر آمريڪا سان وڙهندي وڙهندي گذري آهي. هيڏي ساري طاقت هوندي آمريڪا ڪڏهن به ڪاسترو سان اڪيون اڪيون ملائي نه سگهيو آهي. ڪاسترو جو آمريڪا جي حڪمرانن ۽ انهن جي پاليسين خلاف سخت ۽ چٽو موقف رهيو آهي. صدر بش جي باري ۾ سندس راءِ آهي ته صدر بش هڪ ظالم ۽ سفاڪ قسم جو ماڻهو آهي.

فيڊل ڪاسترو 1959ع کان ڪيوبا ڪميونسٽ حڪومت قائم ڪئي ۽ اڄ تائين جوانمردن سان جنگي جنون رکندڙ آمريڪا سان هر محاذ تي تڪر ڪائيندو اچي. اڄڪلهه ڊگهي عمر ۽ طبيعت ۾ ناچاقيءَ سبب فيڊل ڪاسترو ڪيوبا جي حڪومت جون واڳون پنهنجي ڀاءُ راؤل ڪاسترو جي حوالي ڪري ڇڏيون آهن. راؤل ڪاسترو جو به اوتروئي ڪيوبن انقلاب ۾ هٿ آهي جيترو فيڊل ڪاسترو جو آهي. راؤل چي گويرا سان گڏجي ڪيوبا جي ويڙهاڪ جڻن

کي منظم ڪيو ۽ ڇي گويرا سان هر جنگي محاذ تي گڏجي جنگ وڙهيو ڪيوبا جي انقلاب کانپوءِ رائل ڪاسٽرو کي دفاع جو وزير ۽ فوجي انقلابي ڪونسل جو سربراھ بڻايو ويو.

صدر فيڊل ڪاسٽرو جي طبيعت ارجنٽائن جي دوري کانپوءِ جلد ئي ڪيوبا جي انقلاب جي سالگرھ جي موقعي تي خراب ٿي پئي هئي. ڊاڪٽرن جي چيڪ اپ کانپوءِ ٻڌايو ويو ته ڪامريڊ ڪاسٽرو جي آنڊن ۾ زخمي هئڻ ڪري خون وهڻ شروع ڪري ڏنو آهي. جنهن کانپوءِ ڪاسٽرو جو مڪمل علاج ڪيو ويو. اڄڪلهه علالت سبب آرام هيٺ آهي.

فيڊل ڪاسٽرو آمريڪا سميت يورپي ملڪن جي انساني حقن بابت ڪوششن کي هڪ ڌوڪو قرار ڏئي چڪو آهي. آهي ڪاسٽرو جو چوڻ آهي ته انساني حقن جي حفاظت جا نعرا هڻڻ ٿا پر عملي طور آهي ملڪ دنيا کي بارود ۽ بمين جا تحفا ڏيئي رهيا آهن. حقيقي خدمت ڪيوبا جا ڊاڪٽر ڪن پيا آمريڪا ۽ يورپي ملڪ ته ايتري خدمت به نه پيا ڪن.

هن وقت آمريڪا سان جيڪو اڪيون اڪيون ۾ ملائي ڳالهائي ٿو اهو ڪاسٽرو ئي آهي 1959ع کان اڄ تائين ڪاسٽرو جي اڳيان 10 آمريڪي صدر گذريا آهن. پر ڪاسٽرو هر آمريڪي صدر سان پنهنجي سخت گير لهجي ۾ ڳالهايو آهي.

ٿورو وقت اڳ ۾ فيڊل ڪاسٽرو ڪيوبا جو اڏانهن منسوب هڪ بيان ۾ چيو ته منهنجي پيءُ رائل ڪاسٽرو کي ڪيوبا جو اقتدار عارضي طور سونپيو ويو آهي. جيڪڏهن منهنجي بيماريءَ جو فائدو وٺي آمريڪا ڪيوبا تي حملو ڪري ته ڪيوبا جو امان لاءِ تيار ٿي منهن توڙ جواب ڏي ڪاسٽرو وڌيڪ چيو ته آءٌ ”آپريشن کانپوءِ صحتمند ٿي رهيو آهيان. صحتمند ڪاسٽرو هڪ نئين جذبي سان ميدان تي ايندو ۽ ملڪ جي خدمت ڪندو.“

ڪيوبا حڪومت آمريڪا تي سخت تنقيد ڪئي آهي ۽ ڪندو پيو اچي ڪاسٽرو الزام مڙهيو هو ته آمريڪا ڪيوبا فوجي اڏي گوانتاناموي جيل ۾ دهشتگردي جي الزام هيٺ گرفتار ڪيل افغانستان جي ويڙهاڪن سان غير انساني سلوڪ ڪري رهيو آهي. غير انساني سلوڪ جي باري ۾ ڪيوبا جي پارليامينٽ به هڪ قرار داد پيش ڪئي جنهن ۾ آمريڪا کي مظلوم ماڻهن جو دشمن قرار ڏنو ۽ آمريڪا کان مطالبو ڪيو ته گوانتاناموي جيل اندر غير انساني ۽ شرمناڪ سزا ڏيڻ وارو عمل بند ڪيو وڃي.

آمريڪا ڪيوبا کان گوانتاناموي فوجي اڏو هڪ معاهدي تحت ليز تي حاصل ڪري ورتو هو. هي معاهدو 1959ع واري انقلاب کان اڳ جي حڪمرانن جي وچ ۾ ٿيو هو. آمريڪا هر مهيني فوجي اڏي جو ڪرايو ڪيوبا حڪومت کي

باضابطا طور ۽ معاهدي موجب پئسن جا چيڪ موڪليندو آهي پر آهي پئسن وارا چيڪ ڪيوبا حڪومت واپس آمريڪا حڪومت کي موڪلي منهن تي چماٽ وهائي ڪڍندو آهي. ڪاسترو آمريڪا جي انهن چيڪن کي وٺڻ کان اڄ تائين انڪاري آهي. ٻي طرف آمريڪا طرفان ڪيوبا مٿان اقتصادي پابنديون مڙهيل آهن پر هي مرد مجاهد ”يلي بڪ پرم جي شال نه وڃي شان“ جي اصول تي پابند آهي. پوڙهو ڪاسترو ڪڏهن به نه جهيڪو نه ڪنبيو ۽ نه وري ڪنهن ڏاڍ آڏو سر نمايو هن پنهنجي غريب عوام کي عزت ۽ غيرت سان جيئن جو فن سيکاري ڇڏيو آهي.

فيڊل ڪاسترو جي عظمت جي هڪ دلچسپ ڳالهه اها آهي ته هن صاحب پنهنجي ملڪ ۾ رزنده حيات ماڻهن جي مجسمن ٺاهڻ ۽ سرڪاري آفيسن يا ديوارن يا چوارهن تي هڻڻ جي سموري ملڪ ۾ پابندي هڻي ڇڏي آهي. ان بابت ڪاسترو چوي ٿو ته هو پنهنجي ذات سان ڪنهن به قسم جي پوڄا وارا احساس رکڻ جي ڪنهن کي به اجازت نه ڏيندو هوانا ۾ انقلابي ساٿي جي گوبرا ۽ ٻين 1959ع جي انقلاب ۾ شهيد ٿيندڙ باغين جون تصويرون لڳائڻ ڪرڻ جي اجازت ڏئي ڇڏي آهي. پر 47 سالن کان ڪيون عوام جي دلين تي راڄ ڪندڙ ڪاسترو جي ڪابه تصوير ڪنهن چوراهي يا روڊ تي آويزان ٿيل نظر نه ايندي ڪاسترو ڪنهن جلبي ۾ عوام آڏو تقرير ڪرڻ ايندو آهي ته پنڊال ۾ موجود ماڻهن تي سحر طاري ڪري ڇڏيندو آهي. ڪاسترو جو وڏو ڪمال اهو آهي ته هو حڪمران به آهي ته وري پنهنجي حڪومت جو پاڻ ئي وڏو تنقيدنگار آهي. هو عوامي مسئلن کي پاڻ ٻڌندو آهي ۽ پاڻ ئي حل ڪندو آهي. ايتري قدر جو روزمره جي کاڌ خوراڪ جا مقرر ريت پاڻ چيڪ ڪندو آهي. ان سلسلي ۾ وڏي احتياط کان ڪم وٺندو آهي. عوام جي ننڍڙن مسئلن تي چيڪ ۽ بئلسن واري نظر رکندو آهي ۽ انهن کي وڏي اهميت ڏيندو آهي. آمريڪا جي خواهش موجب ڪاسترو جهڙي مخالف جو جيترو جلد خاتمو ٿي سگهي اهو ان جي لاءِ فائديمند آهي. ڪجهه وقت اڳ جڏهن ڪاسترو بيمار ٿي پيو ته آمريڪا جي ميڊيا ڪاسترو جي مرڻ جا اطلاع ڏنا. فلوريڊا ۾ ماڻهن خوشيون پئي ملهائون وري جڏهن ڪاسترو جو بيان ميڊيا آڏو آيو ته آمريڪي حڪمرانن جون سڀ خوشيون ختم ٿي ويون.

فلوريڊا ۾ ڪيوبن ريفوجيز جو انگ لڳ ڀڳ چار لک آهي جيڪي ڪيترن سالن کان اتي مقيم آهن ۽ آمريڪا انهن کي پالي رهيو آهي. ڪو وقت اهڙو آيو جو 1991ع جي اڳ تائين ڪيوبا جي معاشي حالت ڪمزور ٿي چڪي هئي ملڪ سخت اقتصادي گهوتالي جو شڪار ٿي پيو. اهڙو گهوتالو ٽينهن سالن ۾ نه آيو روس جون ڪميونسٽ رياستون ٽٽي پيو. سويت روس وڪري

چڪو هو. ڪيوبا سان روس جو مال بدلي مال وارو معاهدو ختم ٿي چڪو هو. ڪيوبا جي مهانگي ڪنڊ جي بدلي ۾ روس سستو تيل ڏيڻ بند ڪري ڇڏيو. نيڪ انهيءَ وقت آمريڪا موقعي جو فائدو وٺندي فلوريڊا جي ڪيوبن پناهگيرن جي هڪ ڪيپ تيار ڪري اسلحي ۽ ٻيو جنگي سازو سامان سان ليس ڪري ڪيوبا تي حملو ڪرايو. آمريڪا جا نوازيل جٿا جڏهن Bay of pig سوئڙن جي سمنڊ جي ڪناري تي لٿا ته ڪين ڪيوبا جي جان نثار فوجن جي مزاحمت کي منهن ڏيڻو پيو. سخت ويڙهه کانپوءِ آمريڪي جٿن کي شڪست نصيب ٿي ۽ دنيا آڏو آمريڪا لڄارو ٿيو ڇاڪاڻ جو هڪ جمهوري ملڪ تي راتا هڪ ڪنهن به طرح دنيا کي قابل قبول ڪونه هو. اهڙي طرح ڪاسٽروان جنگ ۾ پنهنجي عوام آڏو سرخرو ٿيو.

هاڻ جڏهن ڪاسٽرو بيماري جي بستر تي آهي هڪ پيرو ري آمريڪا هن موقعي کي غنيمت ڄاڻي ڪيوبن رفيوجيز کي منظم ڪري رهيو آهي ساڻ آمريڪي توپن جو رخ ڪيوبا طرف ڪيو ويو آهي انتظار صرف فيڊل ڪاسٽرو جي مرڻ جو آهي. ميامي يونيورسٽي ۾ انسٽيٽيوٽ آف ڪيوبن ڪيوبن ائڊ ڪيوبن آمريڪا اسٽيڊي جي سربراه جيم سٽچلڪي جو چوڻ آهي ته ڪيوبا اندر تبديلي لاءِ ڪاسٽرو جي موت جو انتظار ڪرڻو پوندو. ڪاسٽرو جي موت جو منتظر آمريڪا گورنمينٽ دراصل ڪيوبا ۾ پنهنجي من پسند پاليسيءَ جي نفاذ لاءِ ٻي چين آهي. ڪاسٽرو جي حياتيءَ ۾ اهو سڀ ڪجهه ممڪن ناهي ڇاڪاڻ جو ڪاسٽرو پهريان ئي آمريڪي صدر کي پاڳل ۽ جنوني جي خطاب ڏئي چڪو آهي. ڪاسٽرو جي ڪيوبا تي حملي وقت ڪيوبا جي عوام کي ڪاسٽرو جو اهو عدالتي بيان تاريخ مون کي ٻي ڏوهي قرار ڏيندي هٿيار طور ڪم ايندو ڇاڪاڻ جو ان تاريخي عدالتي بيان کانپوءِ 1959ع وارو انقلاب آيو ان عدالتي بيان ڪيوبا جي عوام کي انقلاب لاءِ بيدار ڪري ڇڏيو. هاڻي هڪ پيرو ري ساڳيو دشمن وقت جي انتظار ۾ آهي. ته ڪاسٽرو جو هڪ طرف موت ٿي ته ٻي طرف آمريڪا آزاد ڪيو يا تي حملو ڪري پنهنجو غلام ۽ طابع بڻائي.

تاريخ: 2006-10-17

حڪومت کي اڳواٽ رٿا بندي ڪرڻ گهرجي

ڪجهه ڏينهن اڳ ڪن ڏميوار ماڻهن پاران انڪشاف ڪيو ويو آهي ته ملڪ جي اهم شخصيت تي آپگهاتي حملي جي منصوبا بندي ڪئي وئي آهي، ان لاءِ لال مسجد جي مکيه ڪردار مولانا عبدالعزيز جي گهر واري اير حسان شاگردياڻين کي آپگهات لاءِ تيار ڪري رهي آهي، اسلام آباد جي هڪ پوليس عملدار انهيءَ حوالي سان چيو آهي ته هن کي ڪجهه ڏينهن اڳ هڪ خط مليو هو ته جنهن ۾ ڄاڻايل هو ته ڊبل ڪيبن گاڏيون ان واردات ۾ استعمال ٿي سگهن ٿيون.

اير حسان لال مسجد واقعي جو ٽيون اهم ڪردار آهي. غازي عبدالرشيد جي مرتئي ۽ مولانا عبدالعزيز جي جيل ياترا کان پوءِ اير حسان لال مسجد ۽ جامعہ حفصہ جي شاگردياڻين کي منظم ڪيو آهي ۽ اهڙي ٽولي کي لشڪر عبدالله جو نالو ڏنو ويو آهي ۽ چيو ويو آهي ته، جن اسان مٿان گوليون هلايون انهن کان قصاص ورتو ويندو. اير حسان جي لفظن کي غور سان ڄاچيندي اهو معلوم ٿئي ٿو ته جن ماڻهن لال مسجد آپريشن ۾ حصو ورتو تن جو قصاص ورتو ويندو. اير حسان جن ماڻهن جا نالا وٺي اشارو ڪري ٿي، ان جو مطلب ته انهن شخصيتن کي قصاص عيوض ماريو ويندو. ساڳي انٽرويو ۾ هوءَ چوي ٿي ته، ”اسان مٿان پئٽرول بم، فاسفورس بم، مارترگن استعمال ڪئي وئي پر مان سلام پيش ٿي ڪريان انهن شاگردن ۽ شاگردياڻين کي جن بهادري سان ۽ هڪ جذبي جي بنياد تي چوڏهن ڏينهن تائين اڪيلي مير مقابلو ڪيو.“

ظاهر آهي ته جذبو ئي هڪ انتها جي نقطي تي پهچي، ڪو نه ڪو نتيجو آڻيندو آهي. جيڪڏهن لال مسجد وارن قصاص وٺڻ جو جذبو آهي ته هو ضرور ڪارروايون ڪندا، پوءِ ان سرڪاري عملدار جو بيان درست ٿي سگهي ٿو ته اير حسان آپگهاتي حملن جي منصوبه بندي ڪئي هوندي. آمريڪا پاران بار بار

اسلام آباد ۽ ايتمي اثائن کي طالبان طرفان قبضي ڪرڻ بابت بيانن مان اشارو ڏئي ٿو ته ان جو مطلب جامع حفصه جي طالبان ڏانهن به اشارو ٿي سگهي ٿو. ”جيتوڻيڪ “آپريشن سائيلنس” کي هڪ سال مڪمل ٿي چڪو آهي. ان هڪ سال اندر ايرحسان انهن شاگردن جي تربيت ڪئي آهي. انهن کي منظم ۽ متحد ڪيو آهي جيڪي گذريل سال آپريشن سائيلنس دوران مختلف علائقن ۾ ٽڙي پکڙجي ويا هئا. انهن جو مظاهرو ان ڏينهن ڏسڻ ۾ آيو جڏهن آپريشن سائيلنس کي سال مڪمل ٿيڻ تي ايرحسان جامع حفصه جي شاگردن کي اسلام آباد ۾ ڪنو ڪري هڪ وڏو اجتماع ڪيو جنهن ۾ هزارين شاگردايتي آپريشن ۾ مارجي ويلن جي ياد کي تازو ڪيو ان اجتماع ۾ جذبه ايماني تحت پنهنجي مشن کي جاري رکڻ جو اعلان ڪيو ويو. ان کان چند ڏينهن اڳ لال مسجد اڳيان آپريشن سائيلنس ۾ مارجي ويلن جي ياد ۾ ميٽاڪو ٿيو جنهن ۾ انهن نوجوان شاگردن شرڪت ڪئي، جيڪي ان آپريشن ۾ متاثر ٿيا هئا. انهيءَ موقعي تي هڪ اعلان نامو جاري ڪيو ويو جنهن جو خاص مقصد اهو ئي هو ته هو قصاص وٺندا ۽ پنهنجي مشن کي جاري رکندا. انهيءَ ڏينهن واري اجتماع جي پڄاڻي تي اسلام آباد ۾ ٻه ڏماڪو ٿيو جنهن ۾ ڪيترائي بي گناهه پوليس وارا مارجي ۽ زخمي ٿي پيا.

ان موقعي تي حڪومتي عملدار جو جيڪو پهريون بيان سامهون آيو اهو هي هو ”جيڪي تحفظ ڏيڻ آيا هئا، هنن انهن کي به ماري ڇڏيو.“ ان بيان مان ائين ٿو لڳي جڻ هلال مسجد وارن ڏانهن اشارو ڪري رهيو آهي. اهو حڪومتي عملدار بار بار پيو چوي ته جيڪي مارجي ويا آهن، اهي به مسلمان، ڀائر آهن. انهن کي مارڻ ڪهڙي مسلماني چئبي.“ هڪ طرف حڪومت کي لال مسجد ۾ ايرحسان مان خطرو آهي ته ٻي طرف انهن کي جلسن توڙي اجتماع ڪرڻ جي اجازت به ڏني وئي. مولانا عبدالعزيز کي رها ڪرڻ جون ڳالهيون به هلي رهيون آهن.

بهرحال پ پ پ حڪومت جي اها وڏي خوبي آهي جو هنن دشمن کي معاف ڪرڻ ۽ ديني سياسي چرپر جي اجازت ڏئي ڇڏي آهي. حڪومت اهو به سمجهي ٿي ته لال مسجد وارن کي ڪير ٿو منظم ڪرڻ ۾ مدد فراهم ڪري ۽ ڪير ٿو مالي سهڪار ڪري سگهارو بڻائي ”لال مسجد واقعي کي سال گذرڻ بعد رٽائرڊ فوجين جي تنظيم جي اڳواڻن مان هڪ اڳواڻ ته ائين چئي ڏنو ”لال مسجد آپريشن ۾ فوج ڪهڙي محاذ تي هئي ۽ ڇا فتح ڪرڻ پئي چاهيائين.“ ان کان پوءِ جنرل اسد دراني، جنرل حميد گل وارن جا بيان سامهون آيا، جيڪي آپريشن جي مخالفت ۾ جامع حفصه وارن جي حمايت ۾ ڏنل هئا. هاڻي ته چوڌري برادران به ائين پيا چون ته لال مسجد آپريشن بابت اسان کان راءِ نه ورتي وئي.

هئي، نه وري اسان جي ڳالهه کي تسليم ڪيو ويو هو. چوڌري برادران ائين ٿا چون ته لال مسجد وارن سان زيادتي ٿي هئي، ان قسم جي ڳالهه شيخ رشيد به ڪري ٿو اعجاز الحق ان وقت مذهبي معاملن جو وفاقي وزير هو، ان وقت هو خاموش هو پر هاڻي هو به چوي ٿو ته آپريشن سائيلينس هڪ قتل عام هو“

تازو اعجاز الحق ايمر حسان سان رابطو ڪري پنهنجي غلطي جي ڪاٺوس معافي ورتي آهي، ان قسم جي درخواست هن سابق ايمر اين اي شاهه عزيز کي به ڪئي آهي ته هو وچ ۾ پئي ايمر حسان ۽ مولانا عبدالعزيز کان کيس معافي وٺرائي ڏي ان معافي جي تصديق لال مسجد جي نائب خطيب مولانا عامر صديق به ڪئي آهي، اعجاز الحق جي والد جنرل ضياء الحق لال مسجد وارو پلاٽ مولانا عبدالله کي ڏنو هو، جتي لال مسجد جوڙي اسلامي ۽ شرعي نظام جو درس تدريس ڏيڻ شروع ڪيو ويو، جنرل ضياء الحق به ان سوچ جو مالڪ هو جيڪا اڄ مولانا عزيز ۽ لال مسجد طالبان تحريڪ جي روپ ۾ سامهون آئي آهي، ۽ ايندڙ وقت ۾ وڏا رنگ ڏيکاريندي پاڻ مولانا عبدالله هڪ دهشت گرد حملي ۾ مارجي ويو جڏهن ته ضياء الحق جهاز حادثي ۾ فوت ٿي ويو، ان وڏڙن جي دوستي جي حوالي سان اعجاز الحق ايمر حسان کان معافي جو طلب ڪار آهي.

هڪ ڀيرو ٻيهر لال مسجد جي ڪريز تي آيل ايمر حسان ۽ سندس ڪٿاڀي اسلام آباد جي رستن ۽ ڳلن ۾ نظر اچي رهيا آهن. ۽ هر جمعي جي نماز کان پوءِ غازي رشيد جو قصاص ۽ مولانا عبدالعزيز جي رهاڻي بابت جلوس ۽ احتجاجي مظاهرو ڪري رهيا آهن. غازي عبدالرشيد جو اهو آخري خطبو به جن ماڻهن کي ياد هوندو ته جنهن ۾ هن چيو ته، ”شهادت کي مقدر سمجهون ٿا، ۽ اسلام جي سر بلندي لاءِ جان به قربان ڪرڻ لاءِ تيار آهيون ۽ هاڻي لال مسجد تحريڪ پنهنجي مقصد جي حصول تائين جاري رهندي.“ غاري رشيد لال مسجد تحريڪ جو متحرڪ ڪردار هو، هن جا واسطا افغانستان ۽ ملڪ جي جهادي تنظيم سان هئا. غازي رشيد کي آپريشن سائيلينس خلاف لاجسٽڪ سپورٽ ڪرڻ واريون جهادي تنظيمون ايمر حسان جي مالي ۽ جاني سهڪار ڪرڻ لاءِ اڳڀرو آهن. 1997ع جي خفيه ايجنسين جي رپورٽن مطابق لال مسجد وارا ٻه ڌماڪا ۾ ملوث رهيا آهن، تنهنڪري هي گروپ انتهائي خطرناڪ آهي، شهيد بينظير ڀٽو جي شهادت ۾ ڪجهه حلقن ان گروپ ڏانهن اشارا به ڪيا هئا، ڇاڪاڻ جو لال مسجد اشو خلاف بينظير جو سخت موقف رهيو لال مسجد گروپ هن وقت سرحد ۾ انصارالسلام لشڪر اسلام منگل باغ وارو امر بالمعروف وغيره، سوات ۾ فضل الله گروپ ۽ بيت الله محسود وارن گروپن کان وڌيڪ منظم ۽ طاقتور آهي. لال مسجد طالبان وٽ خواتين جو هڪ وڏو حلقو موجود آهي، جيڪو فڪري طرح سگهارو آهي، جنهن جي سوچ کي ڪوبه تبديل نٿو ڪري سگهي.

جڏهن ته ڪٿاپين جو وڏو انگ جيڪي Teen Ages آهن، جذبي اسلامي سان ڀرپور آهن. انهن کي پنهنجي مقصد تان ڪو هٽائي نٿو سگهي. اهي نوجوان اسلامي انقلاب جو هر اول دستو آهن. اهو ئي نوجوان طبقو آهي، جيڪو موت سان به اڪيون اڪين ۾ ملائي بيهي سگهي ٿو. ايرحسان جي تربيت ۽ غازي عبدالرشيد جا خطبا انهن نوجوانن لاءِ مشعل راهه بڻبا، ٻي طرف آمريڪا سميت اسان جا حڪمران ۽ اسان جهڙا به چارسيڪيولر ۽ روشن خيال ماڻهواهڙي قسم جي انقلاب جي حمايت اصل نه ڪندا، ڇاڪاڻ جو هنن جي سوچ ۾ ماڻهن کي ذبح ڪرڻ اسڪولن ۾ نياڻين کي صرف ديني تعليم ڏيڻ، ۽ علم تعليم کان محروم رکڻ ملڪ ۾ جمهوري سياست جو اٿڻ، سيڪيولر سوشلسٽ ۽ ليبرل سوچ وارن ماڻهن کي چيپاٽڻ سندن مقصد هوندو تنهن ڪري حڪمرانن کي ايرحسان جي سرگرمين تي نظر رکڻ کپي. ايتري ڇڙواڳي ڏيڻ نه عالمي ليول تي قبول پوندي، نه حڪمرانن کي پاڻ پوندي تنهن ڪري مستقبل جي خطرناڪ طوفان کي منهن ڏيڻ لاءِ اڳواٽ رٿابندي ڪرڻ گهرجي.

تاريخ : 14_07_2008

فاتا آپريشن ۾ ڇا وڃايو ۽ ڇا حاصل ڪيوسين؟

سڀني مذهبن جي مڃيندڙن کي پنهنجي ديني تبليغ جي اجازت آهي پر ڪنهن مهذب معاشري ۾ ان جي اجازت ڪانهي ته ڪو مذهبي گروهه طاقت جي زور تي پنهنجا نظريا، عقيدا عام ماڻهن مٿان ٿاڻي ماڻهن کي مجبور ڪري خاص ڪري صوبي پختونخوا ۾ ڪجهه طاقتور ماڻهو اڄڪلهه طاقت جي ذريعي شرعي نظام آڻڻ جي ڪوشش ڪري رهيا آهن. ايتري قدر جي هنگو ۽ پارا چنار جهڙن شهرن ۾ رهائش پذير ماڻهن کي ماريو ۽ ڪٽيو وڃي ٿو. هنگو ۾ جيڪڏهن آپريشن نه ڪيو وڃي ها ته شايد وڏي قتل عام ٿيڻ جو خدشو هو. هنگو آپريشن ۾ فوج کي ٻه وڏا مقصد حاصل ٿيا. هڪ ته انهن شر پسند گروهن کان علائقا خالي ڪرائي ورتا، جيڪي هنگو ۾ فساد جا محرڪ هئا، ٻيو ته القاعده جا ڪجهه اهم اڳواڻ گرفتار ٿيا آهن. هڪ وڏي ڪاميابي اها به ٿي آهي جو بيت الله محسود جو ساڄو هٿ ڪمادر رفيق الدين به گرفتار ٿي ويو آهي. اهڙي پسپائي کان پوءِ بيت الله محسود گروپ وارن هنگو پوليس اسٽيشن تي قبضو ڪيو ۽ ڪجهه سيڪيورٽي فورسز جي آفيسرن کي اغوا بعد قتل ڪري ڇڏيو ان کان پوءِ بيت الله محسود وارن سرحد حڪومت کي پنجن ڏينهن جو التيميم ڏئي ڇڏيو آهي ته عوامي نيشنل پارٽي وارن انهن پنجن ڏينهن اندر سرحد حڪومت تان استعفي ڏين، ٻي صورت ۾ صوبي اندر وڏو نقصان ڪيو ويندو. بيت الله محسود جي ترجمان مولوي عمر جي ڌمڪين کان پوءِ سرحد جي گورنر سميت اي اين بي وارن مرڪزي حڪومت تي دٻاءُ وڌو ته طالبان ترجمان جي ڌمڪي يعني پنجن ڏينهن جي پڄاڻي کان اڳ ۾ مسئلي جو ڪو نه ڪو حل ڪڍيو وڃي.

ان سلسلي ۾ سرحد جي وزير اعليٰ ۽ گورنر، وزير اعظم ۽ جنرل اشفاق پرويز ڪياني سان ملاقات ڪري مطالبو ڪيو ته طالبان سان جنگ ڪرڻ بدران ڳالهين ڪيون وڃن. طالبان پاران ڏنل ڌمڪي پنجنين ڏينهن جي آخري ڏينهن تي شام جو هڪ اعليٰ سطحي اجلاس وزير اعظم سيد يوسف رضا گيلاني جي صدارت هيٺ ٿي گذريو. جنهن ۾ سرحد ۽ پنجاب جي وڏي وزيرن، مختلف ادارن

جي سربراهن، جنرل ڪياني، جنرل طارق مجيد سميت آصف علي زرداري اسفند يار ولي ۽ مولانا فضل الرحمان شرڪت ڪئي. اجلاس ۾ فانا ۾ هلندڙ آپريشن کي فورن بند ڪرڻ جو فيصلو ڪيو ويو. بهر حال ان اجلاس ۾ ٿيل فيصلي کان پوءِ فورن ڊي جي، آءِ ايس پي آر جنرل اطهر عباس ميڊيل کي ٻڌايو ته فانا آپريشن بند ڪيو ويو آهي. ان آپريشن ۾ پنهنجي حاصلات ۽ مقصدن ۾ ڪامياب ويا آهيون تنهن هوندي به سيڪيورٽي فورسز فانا ۾ بدستور موجود رهندي هٿيار فٽا ڪندڙن سان ڳالهيون ڪيون وينديون. قومي سلامتي ۽ خود مختياري تي ڪا به سودي بازي نه ٿيندي انهيءَ ڏينهن وزير خارجو مخدوم شاه محمود قريشي بيان ڏنو ”ته انتها پسندي دهشتگردي کي طاقت سان نٿو روڪي سگهجي. ان ۾ ڪو شڪ نه آهي ته انتها پسندي ۽ دهشتگردي بابت ڊائلاگ ڪري امن قائم ڪري سگهجي ٿو. ڊائلاگ ۾ وڏي طاقت آهي. اهو ئي هڪ جمهوري عمل آهي“ پر جتي انتها پسندي وڏي وڃي ۽ فڪر ۽ عقيدتي جي بنياد تي ڳالهه نه ٿي ته ڇا اتي به ڊائلاگ ضروري هجي ٿو؟ اهو هڪ سوال آهي. دنيا جا مسئلا، وڏيون جنگيون هڪ فيصلا ڪن، ويڙهاند کان پوءِ آخر ڊائلاگ ٿيڻ تي اچي حل ٿينديون آهن. پاڪستان کي مڪمل اسلامي شرعي رياست بڻائڻ جي حق ۾ آهن، ان لاءِ جدوجهد پيا ڪن، جيڪي ماڻهو سڀني سان بر ٻڌي ڪارروايون ڪري سوين ماڻهن کي ماري سگهن ٿا، ڇا اهي ڊائلاگ ٿيڻ تي صرف حڪومتي رٿ تسليم ڪرڻ يا نه ڪرڻ جون ڳالهيون ڪندا؟، سرحد ۾ جيڪي ماڻهو چوڪرين جي اسڪولن کي بمين سان تباهه ڪرڻ، وڊيوسي ڏي ۽ ڊي وي ڏي مارڪيٽن کي تباهه ڪن ٿا يا وري حجمين جي دڪانن ۽ هوٽلن کي باهيون ڏيڻ واريون ڪارروايون ڪن ٿا، ڇا ان قسم جو فڪر رکندڙ ماڻهو حڪومت پاڪستان جي رٿ کي قبوليندا؟، ڇا مصر، ترڪي، ايران، دبئي، سعودي ۾ اسلام جا داعي ڪونهن ڇا؟ انهن ملڪن ۾ ان قسم جون ڪارروايون ڪونه ٿيون ٿين، اسلام روشن خيالي جو تصور پيش ڪري ٿو ذهني دقيانوسي جي خلاف آهي. دنيا جي 157 مسلمان ملڪن ۾ اهڙو ويل ڪونهي جهڙو پاڪستان ۽ افغانستان ۾ نظر اچي ٿو پاڪستان جون افغان نواز پاليسيون جيڪي جنرل ضياءَ واري دور ۾ هيون، اڄ انهن غلط پاليسين جو نتيجو اڃا پورڳي رهيا آهيون. حڪومت کي گهرجي ته هو پاڪستان کي بچائڻ لاءِ پراڻيون افغان نواز پاليسيون ترڪ ڪري ٻي صورت ۾ پارت جيڪو هن خطي جو اقتصادي ۽ اڻٽي دادا بڻجي چڪو آهي، هاڻي نيتو جو ميمبر بڻجڻ جي خواهش رکي ٿو. اهو جڏهن به نيتو جو ميمبر بڻيو ته هن جو پهريون تارگيت پاڪستان هوندو. تنهنڪري پاڪستان ۾ رهندڙ سڀني طبقن سان وابستہ ماڻهن کي پنهنجي ذميواري محسوس ڪرڻ کپي. ڪنهن جو هٿيار بڻجي پنهنجي ملڪ کي

ڪمزور ڪرڻ سٺو سنوٽ ڪونهي.

گذريل اعليٰ سطحي اجلاس ۾ اهو به فيصلو پڻ ڪيو ويو ته پرڏيهي فوج کي پاڪستان جي سرحدن اندر داخل ٿيڻ نه ڏبو. ملڪي سالميت جو ڀرپور دفاع ڪيو ويندو. پرڏيهي وزير شاه محمود قريشي جو بيان آيو ته دهشتگردي خلاف جنگ جي نالي تي پرڏيهي فوج قبائلي علائقن تي حملو ڪيو ته قوم رد عمل ضرور ڏيکاريندي. پاڪ فوج ملڪ ۾ امن ۽ سلامتي جو ماحول قائم ڪرڻ جي اهليت رکي ٿي. بهرحال هنگو آپريشن کي تڙ ٽڪڙ ۾ ختم ڪرڻ تي ڪيترن ئي سنجيده حلقن اندر ڪي سوال اڀريا ته آخر ڪهڙي ماجرآ هئي جو ٽڪڙ ۾ هنگو آپريشن کي ختم ڪرڻ جو اعلان ڪيو ويو. آمريڪا به آپريشن کي ٽڪڙو ختم ڪرڻ تي حيرانگي جو اظهار ڪيو آهي. آمريڪا ان آپريشن ختم ڪرڻ تي اهو بيان ڏنو ته ”طالبان لاءِ قبائلي علائقا محفوظ پناهه گاهون آهن. آخر اها ڪهڙي مجبوري هئي، جو هنگو آپريشن کي جلد ختم ڪرڻ جو اعلان ڪيو ويو.“

اجلاس ۾ اي اين پي. مولانا فضل الرحمان ۽ شهباز شريف هڪ پاسي يعني فائو ۽ آپريشن ختم ڪرڻ جا حمايتي ۽ جڏهن ته پ پ پ ۽ ٻئي پاسي بينل نظر آئي. تنهنڪري پ پ پ قيادت آمريڪا جي ناراضگي کي برداشت ڪندي اجلاس ۾ ٿيل فيصلن کي صدق دل سان قبول ڪيو. هاڻي وزير اعظم يوسف رضا گيلاني فائو ۾ جنگ بند ڪرڻ جو اعلان ڪيو. پ پ پ قيادت کي خبر آهي ته انتها پسند ڪڏهن به خاموش ٿي نه ويهندا. امن معاهدو ڪري وري ڦري وڃڻ سندن عادت آهي. معاهدن تان ڦري وڃڻ جو خاص سبب سندن خلاف ڪابه ڳالهه برداشت نه ڪرڻ آهي. جيڪڏهن ڊائلاگ جي ڳالهه آهي ته طالبان پاران شرعي نظام آڻڻ، اسلامي ڪورٽون قائم ڪرڻ ۽ ماڻهن جا هٿ وڍڻ ۽ ڳچيون ڌبح ڪرڻ واريون ڳالهيون ڇا حڪومت تسليم ڪندي؟ جي نه ڪندي ته وري جنگ جو اعلان ٿيندو. بمبارن پاران ڌماڪا ڪيا ويندا، جيڪڏهن آمريڪا کي طالبان يا القاعده جو پيڇو ڪرڻ جي ضرورت پوندي ۽ اهي جڏهن انهن قبائلي علائقن تي حملا ڪندا ته ان صورت ۾ طالبان وارا معاهدا ختم ڪري سرڪاري ملڪيتن کي نشانو بڻائي نقصان ڪندا، ان صورتحال ۾ اسان جي سرڪار به واٽي تي بينل نظر ايندي. هڪ طرف آمريڪا وارا ته ٻئي طرف انتها پسند هوندا ۽ حڪومت آمريڪا ۽ طالبان جي ڏنڊي کان خائف ٿي خبر ناهي ڪهڙا غلط فيصلا ڪري اهو ايندڙ وقت ٿي پڌائيندو.

بهرحال سرڪار پاران جنگ بندي ڪري طالبان کي هنگو ۽ ڀرپاسي وارن علائقن مان تڙي ڪڍيو ويو آهي. سرڪار کي هن وقت ضروري آهي ته اهي طالبان اڳيان پنهنجا مطالبا رکن. مثال طور مقامي طالبان جنگجو سرحد پار

وڃي افغان جنگ جو حصو نه بڻجن. نه وري جنگي ڪارروايون ڪن. ان کان سواءِ انهن کان اهو به قسم ورتو وڃي ته هو سوات، باٽا، مالاڪنڊ ايجنسي ۾ پر امن رهن. مطالبن ۾ اهو به مطالبو شامل هجي ته پاراچنار ۽ هنگو ۽ ٻين علائقن ۾ عام ماڻهن جي جان ۽ مال جي حفاظت جا ضامن بڻجن. سرڪار آمريڪي قيادت کي باور ڪرايو آهي ته هو ملڪي سالميت لاءِ ڀرپور ڪردار ادا ڪندا رهندا. اهڙي طاقت جو مظاهرو فوجي قيادت پاران به ڪيو آهي. تازو آمريڪي ايڊمرل مائيڪل مولن پاڪستاني دوري تي جڏهن اسلام آباد پهتو ته حڪومت انهن تي واضح ڪيو ته پاڪستاني سرحدن اندر نيتو جون ڪارروايون جاري رهيون ته پوءِ آمريڪا سان گڏ اتحادي طور ڪردار نڀائڻ اسان لاءِ مشڪل ٿي پوندو. ان قسم جو جرئت مند موقف تاريخ ۾ پهريون ڀيرو ظاهر ٿيو آهي جو سرڪار ۽ فوجي قيادت آمريڪا جي ڪاررواين خلاف سخت موقف اختيار ڪيو هجي مولانا فضل الرحمان اسلام آباد ۾ فوجي ۽ سياسي قيادت جي گڏيل اجلاس کان پوءِ ميڊيا آڏو چيو ته ملڪ جي سلامتي کي خطرو درپيش آهي. ان لاءِ سڀني ڌرين کي متحد ٿي فيصلو ڪرڻا پوندا. اهي فيصلو پارليامينٽ ذريعي ڪيا ويندا. مولانا فضل الرحمان جو ان موقعي تي چوڻ ته ملڪي سلامتي کي خطرو آهي ته اهو جملو ڪو معمولي جملو ناهي. تنهنڪري نه صرف سياسي ۽ فوجي قيادت پر ان سان گڏ سماجي، سول سوسائٽي ۽ عام ماڻهن کي به انهن اهم فيصلن ۾ شامل ڪرڻ گهرجي. جيڪڏهن عوامي حڪومت عوام کي ساڻ ڪڍي، ادارن کي اعتماد ۾ وٺي فيصلو ڪيا ته ملڪ جي تقدير بدلائي ڇڏيندا، باقي بند ڪمرن ۾ ذاتي فيصلا ملڪ جي بنيادن کي ڏوڏي ڇڏيندا.

تاريخ: 28-08-2008

آصف علي زرداري

۽ نواز وچ ۾

بينل بيورو ڪريسي

آصف علي زرداري جتي سياسي ڪاميابيون حاصل ڪيون آهن. اتي ماضيءَ ۾ هن ڪردار جي حوالي سان ڪجهه وڃايو به آهي. هن وقت قسمت جي ديوي سندس ساٿ ڏيئي رهي آهي. جيڪا اڳتي هلي رسوائي جي اونڌاهي ڪوه ۾ ڦٽو به ڪري سگهيس ٿي. آصف علي زرداري جيئن چيو ته ”معاهدا قرآن يا حديث ناهن ٿيندا. جن تان ڦري نه ٿو سگهجي.“ هڪ باڪردار ۽ بهترين صلاحيتن جو مالڪ ۽ سٺي سوچ وارو شخص پنهنجي قول ۽ فعل تي قائم ۽ مستحڪم رهندو آهي. ان جو مطلب آهي ته آصف علي زرداري جي ڳالهه تي ڪوبه يقين يا پروسو نه ڪري معاهدا قومن، تهذيبن جي قسمت بدلائي ڇڏيندا آهن ۽ جنهن ماڻهو کي معاهدن جي سياست جي خبر نه هجي ته سوال اهو ٿو اڀري ته اهو ملڪ جو سربراهه ڪيئن ٿو ٿي سگهي ۽. ان تي ڪير اعتبار ڪندو؟ آصف علي زرداري ڪجهه ڏينهن ۾ صدارت جي منصب تي رسندو جتي ملڪ جي سربراهه جي ناتي دنيا سان زباني ۽ لکت ۾ ڪيئي معاهدا ڪندو ڇا انهن اهم معاهدن تان به ڦري ويندو ۽ ائين ئي پني ڏئي بيهي رهندو جيئن نواز شريف کي ڏئي اٿائين!

جيڪڏهن آصف علي زرداري مستقبل جي سياست ۾ اهڙو رويو رکيو ته عالمي برادري ويساهه ڪرڻ ڇڏي ڏيندي پوءِ عوام جا مسئلا به اتي ئي رهجي ويندا. صرف پنهنجي غلطي سبب اپريل مسئلن کي حل ڪرڻ ۾ وقت گذاريندو. آصف علي زرداري جي ڪاميابين ۾ آمريڪا ۽ ان جي نمائنده جماعت ”بيورو ڪريسي“ آصف علي زرداري کي پنهنجي استادي ۾ سڀ ڪجهه سيکاري رهي آهي ۽ زرداري پنهنجا پتا بهتر انداز ۾ ڪيڏي رهيو آهي. حقيقت ۾ هو سياسي تاش جا پتا هڪ چالاڪ رانديگر وانگر ڪيڏي رهيو آهي. بيورو ڪريسي مٿس ان لاءِ شفقت جو هٿ رکيو آهي ته آصف علي زرداري انهن لاءِ سولو آهي. جڏهن ته نواز شريف پراڻو ڪلاڙي ۽ بيورو ڪريسي جي خلاف آهي.

تنهنڪري ڏکيو آهي. بيورو ڪريسي کي جيڪڏهن نواز شريف کان بنا نوازليگ ملي وڃي ها ته شايد ان کي قبول ڪن ها، تنهن هوندي به جتي بيورو ڪريسي آصف علي زرداري کي آشپرواد ڏئي اڳتي منزل تائين رسائيندي نظر اچي ٿي ته ٻئي طرف بيورو ڪريسي ان ڪم ۾ به رڌل آهي ته نواز ليگ جي جاويد هاشمي ۽ نواز شريف مان جند چڏائجي ۽ ان جي متبادل طور شهباز شريف ۽ چوڌري نثار علي کي ن ليگ ۾ اڳتي آڻجي.“

تنهنڪري نواز ليگ هن وقت ٻن سوچن ۾ ورهائجي چڪي آهي. هڪ سوچ جيڪا چوڌري نثار وارن جي آهي، ان کي بيورو ڪريسي جي حمايت حاصل آهي. جڏهن ته سوچ مخدوم جاويد هاشمي واري سوچ آهي جنهن جو حمايتي نواز شريف آهي. هاڻي شهباز شريف لاءِ اهو مسئلو انتهائي ڏکيو ٿي پيو آهي ته نواز شريف کي مستقبل جي سياست بابت ڪيئن سمجهائي، بيورو ڪريسي نواز شريف کي سياست ۾ ڏسڻ نه ٿي چاهي، وڏي ڳالهه ته بيورو ڪريسي پنجاب ۾ سياست کي پنهنجي ماتحت ڏسڻ گھري ٿي، جنهن پنجاب جي سياست کي هاڻي گورنر سلمان تائين جي ماتحت بڻائي ڇڏيو آهي. سلمان تائين هڪ طرف پ پ پ جو ٺپو گهمي رهيو آهي ته ٻي طرف بيورو ڪريسي جو ڏنل ٿاسڪ به پورو ڪندي نظر اچي ٿو.

در اصل سلمان تائين به بيورو ڪريسي جو مهر آهي، جيڪو بيورو ڪريسي جي حڪمن جي تڪميل لاءِ خدمتون سرانجام ڏئي رهيو آهي. بيورو ڪريسي جو ماڻهو هجڻ ڪري نواز ليگ کي سلمان تائين بابت تحفظات آهن پر سلمان تائين بيورو ڪريسي جو نمائندو آهي، تنهن ڪري هن جي سياست نواز ليگ جي سياست مٿان حاوي رهندي. هن وقت هو صدارتي چونڊن ۾ آصف علي زرداري جي پنجاب ۾ زبردست مهر هلائي رهيو آهي. ماضي ۾ ڏسجي ٿو ته سلمان تائين آصف جو گهڻو دوست ناهي رهيو جو ائين سمجهون ته هي ڪو پارٽي يا آصف سان دوستي ملهائي رهيو هجي پر اهو سمجهڻ گھرجي ته سلمان تائين بيورو ڪريسي جو ڪم ڪري رهيو آهي. بيورو ڪريسي آخر نواز شريف خلاف ڇو آهي؟ ان جو سبب هي آهي ته هن صاحب پنهنجي اقتدار واري ڏهاڙن ۾ بيورو ڪريسي کي اڪيون ڏيکاريون هيون، پاري مينڊيٽ هجڻ سبب 1998ع ۾ قومي اسيمبلي ۾ بغير بحث جي پندرهن ترميم منظور ڪرائي ڇڏي اها ترميم شرعي نظام جي نفاذ بابت هئي پر سينيٽ ۾ اڪثريت نه هجڻ ڪري هو نه شريعت نافذ ڪري نه سگهيو ۽ نه وري ملڪ جي امير المومنين جو خطاب مائٽي تاحيات اقتدار جا مزا ماڻن وارو خواب پورو ڪري سگهيو. نواز شريف تي طالبان ۽ القاعده اڳواڻن سان رابطا هجڻ جا الزام پڻ لڳايا ويا. خاص ڪري 1992ع ۾ آرمي چيف آصف نواز جنجوع سميت ٽن ادارن جي سربراهن کي تبديل ڪرڻ جو حڪم ڏنائين، جنهن تي نواز شريف جا آصف نواز جنجوع

سان اختلاف ٿيا. انهيءَ چيڪلش دوران آصف جنجوعا هارٽ اٽيڪ ذريعي فوت ٿي ويو. اهڙي طرح جنجوعا صاحب جي گهر واري قتل جو الزام شريف برداران مٿان هنيو. ڇاڪاڻ جو آصف نواز جي جسم جي وارن جي ٽيسٽ ٻاهرين ملڪ مان ڪرائي وئي، جنهن جي رپورٽ ۾ هن کي زهر ڏنل هو.

اڄ جيڪا سياست نواز شريف ڪري رهيو آهي، ان ۾ سندس مددگار آهي آهن. جيڪي يا ته مذهبي ماڻهو آهن يا وري اهي مذهبي رٿائڻڊ فوجي جنرل آهن يا وري اهي سياسي ڌڙا آهن، جيڪي بيورو ڪريسي جي خلاف آهن. نواز شريف جي سياسي مان آمريڪا ۽ ملڪي بيورو ڪريسي جان چڙائڻ جي چڪر ۾ آهي. ڪجهه فوجي ادارن جا رٿائڻڊ ماڻهو نواز شريف جي ويجهو آهن. جنهن ڪري آمريڪا نواز شريف کان سخت خوفائتو آهي آمريڪا هڪ ٽاسڪ بيورو ڪريسي کي ڏنو ته هو نواز شريف کي سياست کان دور رکي ته اهو بهتر آهي، تنهنڪري نواز شريف جو آصف علي زرداري کان دور ٿيڻ به آصف علي زرداري لاءِ ڀلي جو ڪم آهي پر جيئن ته آصف علي زرداري جا استاد سياڻا آهن، تنهنڪري اهي نواز شريف سان آصف ذريعي ائين سياست ڪندا رهندا، جيئن آصف واعداءَ ۽ معاهدا ڪندو آيو ۽ نواز شريف کي ويجهو رکي ساڻ گڏ به کڻندو آيو. ڇاڪاڻ نواز شريف هڪ سياسي حقيقت آهي، جيڪو پاري مينڊيٽ سان گڏ پنجاب ۾ حڪومت هلائي رهيو آهي.

بيورو ڪريسي جي سياست آهي ته حڪومت ذريعي ججن کي بحال ڪرائي نواز شريف کي پسپا ڪيو وڃي، ڇاڪاڻ جو نواز شريف ججن جو اشو ڪٿي پنجاب جي ماڻهن کان ووت ورتا، هاڻ جڏهن ججن جو مسئلو حل ٿيڻ وارو آهي، جنهن ۾ سنڌ جي اٺن ججن ۽ پنجاب جي 5 ججن حلف ڪئي ورتو آهي. ان عمل کان پوءِ نواز شريف جي سياست کي ڇڪو لڳندو.

28 تاريخ تي ڏنل وڪيلن پاران ڌڙي جو سڏ ڪو ٻوٽو ٻاري نه سگهيو آهي، سنڌ، سرحد ۽ بلوچستان ۾ وڪيل تحريڪ ڪمزور ٿي چڪي آهي. جنهن جو اندازو اعتزاز احسن سميت ٻي ليڊر شپ کي ٿي چڪو آهي. تنهنڪري ايندڙ ڏينهن ۾ نواز شريف ۽ ان جي همنائن جي سهڪار سان وڪيل تحريڪ اهي نتيجا حاصل ڪري نه سگهندي ۽ جڏهن وڪيل ۽ ججن جو مسئلو حل ٿي ويندو ته پوءِ نواز شريف لاءِ سياست ۾ ڪوبه اڻوڻ رهندو. رح نواز شريف جي ناڪام سياست جو فائدو آصف علي زرداري کي ملندو. بيورو ڪريسي اهڙي خطرناڪ ۽ بي رحم آهي جو اقتدار جي ڪريسي تي ويٺل ماڻهو کان ڪريسي ائين ڇڪي وٺندي جو مالڪ کي خبر ٿي ڪا نه پوندي آهي هاڻي ڏسو آهي ته اها بي رحم بيورو ڪريسي، جا نواز شريف جي خلاف آهي اها آصف سان ڪيتري وفا ڪندي.

تاريخ : 02_09_2008

فاتا ۾ آمريڪي حملا ڪجهه حقيقتون

فاتا ۾ آمريڪي حملن کان پوءِ ملڪ ۾ بحث چڙهي پيو آهي ته آخر انهن حملن کي ڪيئن منهن ڏجي؟ ان سلسلي ۾ ٻه رايا سامهون آيا آهن. هڪڙن ماڻهن جو چوڻ آهي ته آمريڪي حملن جو منهن توڙ جواب ڏنو وڃي، جڏهن ته ٻين جو خيال آهي ته انتهائي هوشياريءَ سان ان مسئلي تي قابو پائجي. آمريڪا سان ٻه تعلقات بهتر رهن. هاڻي جيڪي چون ٿا ته آمريڪا طرفان مسلسل حملن جو منهن توڙ جواب ڏنو وڃي، ان ۾ خاص ڪري مذهبي تنظيمون جيڪي طالبان ۽ القاعده جي فڪر جي ويجهو آهن، اهي مطالبو ڪن ٿيون، ٻيو رٿابند فوجي جنرل جيڪي روس خلاف جنگ ۾ افغان وارا جا ماسٽر مائينڊ هئا اهي جيڪي ان وقت آمريڪا جا دوست هئا ۽ ان جنگ مان لڪپتي مان ارب پتي ٿي ويا، اهي ماڻهو ميڊيا تي اچي سڌ ۽ مد سان سان آمريڪا خلاف بيان ڏين ٿا.

ڪجهه لبرل ۽ ترقي پسند ماڻهن جو خيال آهي ته آمريڪي حملن جي ڪٽي مذمت ڪجي پر ان سان ٽڪر کائڻ بيوقوفِي چئجي، ڪٿي ته ڪجهه لبرل ماڻهو آمريڪا جي ان حملن کي سارا هن ٿا، ڇاڪاڻ جو لبرل ماڻهو هڪ طرف ملڪ ۾ شرعي نظام کان پري رهڻ چاهين ٿا ته ٻئي طرف طالبان ۽ القاعده وارا ملڪ تي قبضي جا خواب ڏسي رهيا آهن طالبان قاسيون ڏيڻ، ماڻهن کي زندهه ذبح ڪرڻ، هٿ وڍڻ جهڙن اذيت ناڪ ۽ انسانيت سوز ڪاررواين ۾ ملوث آهن ۽ انهن جي ان عملن ڪري ڪنڌ شرم کان جهڪي ويندا، دنيا ۾ رسوا ٿيندا سين، پر ڏيهي امدادون بند ٿي وينديون، ان ڪري لبرل ماڻهو طالبان جي مخالفت ڪن ٿا. هاڻي ڏسڻو اهو پوندو ته آخر آمريڪا وارا ڇو ٿا پاڪستاني سرحدن اندر داخل ٿي حملا ڪن ۽ ڪنهن جي خلاف جنگ ڪن ٿا، ان جو هڪڙو نئيڙو مثال اسان جي سامهون آهي: ڪجهه ڏينهن اتر وزيرستان جي هيڊ ڪواٽر ميران شاهه جي ڀر پاسي واري علائقن ۾ گائيڊيڊ ميزائلن سان حملو ڪيو ويو انهن ميزائلن مان هڪڙو ميزائل افغان ڪمانڊر جلال الدين حقاني جي گهر ۽

مدرسي مٿان اچي ڪريو. جنهن ۾ ٻارنهن مرد ۽ عورتون مارجي ويا. هاڻي جيڪڏهن جلال الدين حقاني جي گذريل تاريخ جو ورق اٿائيندا سون ته جلال الدين حقاني انهن اهم ڪمانڊرن مان هڪ آهي. جنهن روس جي خلاف جنگ ۾ اهم ڪردار ادا ڪيو هو. انهيءَ زماني ۾ آمريڪا جو بهترين اعتماد وارو دوست هو هن ڪمانڊر جا پاڪستاني فوج جي ان وقت جي اهم قيادت سان ويجهه تعلقات هئا، اڄ اهو ئي جلال الدين حقاني جيڪو آمريڪا جو اڳ دوست هو هاڻي ان جو دشمن ٿي پيو آهي. 1996ع واري طالبان ڦٽدار ۾ جلال الدين حقاني قبائلي علائقن ۾ سرحدي امور جو وزير رهيو هو. هن وقت سندس پت سراج الدين حقاني سندس جانشين آهي. جنهن وقت جلال الدين حقاني افغانستان ويل هو تنهن وقت آمريڪا جو ٽارگيٽ جلال الدين حقاني هو. آمريڪا بار بار چوندو اچي ته پاڪستان جا سرحدي علائقا، القاعده جون محفوظ پناهه گاهون آهن. انهن ئي علائقن ۾ خود ڪش بمبارن جي ڪيپ تيار ٿئي ٿي ۽ اهي ڪمانڊر جهاد جي تربيت ڏين ٿا. يقينن آمريڪا جي جاسوسي ادارن جا اطلاع درست آهن. ثابت ٿيو آهي ته جيڪي به هن وقت خود ڪش بمبار گرفتار ٿيا آهن يا جن خود ڪش بمبارن جي ماسٽر مائينڊ بابت پاڪستاني انٽيليجنس کي رپورٽ ملي آهي. اهي سڀ فاتا جي قبائلي علائقن سان واسطو رکن ٿا. انهن خود ڪش حملا آورن ۾ جيڪڏهن صرف آمريڪا خلاف جهاد آهي ته سوال اهو ٿو اڀري ته پوءِ پاڪستان جي معصوم ماڻهن کي خود ڪش بمبارن ذريعي حملا ڪري ڇو ٿو ماريو وڃي يا وري اهي ايڏا محب وطن قبائلي آهن ته پوءِ فوج ۽ سيڪيورٽي فورسز تي حملا ڇو ٿا ٿين؟ اصل ۾ ڳالهه هي آهي ته جيڪي محب وطن قبائلي آهن. اهي خود اشر پستندن خلاف دل ۾ نفرت رکن ٿا. جيڪي فوج ۽ عوام جي مٿان حملا ڪن ٿا. اصل ۾ هي اهي ئي ماڻهو آهن. جيڪي افغانستان مان تڙجي فاتا کي پناهه گاهه طور استعمال ڪن ٿا. انهن ۾ غير ملڪي جنگجو به شامل آهن. ٻيا اهي پاڙيتو ماڻهو جيڪي قبائلي ته آهن پر اصل ۾ اهي ڪرمئل هئا. جيڪي ان جنگ دوران طالبان ۽ القاعده جي پئسن تي ڪڪ پتي مان لڪ پتي بڻجي شهرن ۽ قبيلن جا ڪمانڊر بڻجي ويا. مثال طور لشڪر اسلام جو امير منگل باغ خير ايجنسي جو ڪنهن زماني ۾ دادا گير ۽ بس جو ڪنڊيڪٽر هو ۽ هن وقت هو بلين ڊالر جو مالڪ آهي. اهڙي طرح صوفي محمد وارا معمولي ماڻهو هئا پر اڄ اهي لشڪر جا ڪمانڊر آهن ۽ اربين روين جا مالڪ ٿي ويا آهن. وادي سوات جيڪا جنت نما وادي هئي. ان کي دوزخ نما بڻائڻ ۾ صوفي محمد ۽ مولانا فضل الله جو هٿ آهي. اهڙي طرح افغان سرحد سان ملهه پاڪستان علائقن ۾ ننڍڙن قبائلي دادا گيرن افغان جنگجوئن کي پناهه ڏئي امير ٿي ويا ۽ پاڪستان جي معيشت کي ڏاءُ تي لڳائي وينا آهن. پاڪستان فوج جو اصل ۾ آپريشن انهن

ماڻهن خلاف آهي. جيڪي پاڪستان جي سالميت خلاف آهن، جيڪي ڪمرنل آهن، جيڪي هيروئن ۽ اسلحي جا اسمگلر آهن، جيڪي پاڪستان جي بنيادن کي لوڏي رهيا آهن، هاڻي ان قسم جي جنگ ۾ جتي افغانستان ۽ پاڪستان بيڪ ڊور ڊپلومي سي تحت آمريڪي حملن جي حمايت ڪري رهيو آهي، جڏهن ته حامد ڪرزئي جيڪو پاڪستان جي نئين حڪومت سان ڪافي ويجهڙاڻپ رکي ٿو. اهو چوي ٿو ته ”پاڪستان سرحدي علائقن ۾ آمريڪي فوجي ڪارروائي جي نئين حڪمت عملي جي آجيان ڪريون ٿا“، اسان جي مشترڪه ڪاررواين سان طالبان جا مضبوط ٺڪاڻا جلد ختم ٿي ويندا. آمريڪا جي نئين حڪمت عملي جنهن جي جولاءِ ۾ صدر بش منظوري ڏئي ڇڏي هئي، اها حڪمت عملي ٽن مرحلن ۾ طئي ٿي ۽ آمريڪين اسپيشل فورسز پاڪستان قبائلي علائقن اندر فيصلا ڪن جنگ ڪري طالبان ۽ القاعده جي جهادي ڪئمپن کي تباهه ڪرڻ، ان حوالي سان آمريڪا افغان قيادت ۽ پاڪستان جي نئين قيادت کي اعتماد ۾ ورتو هو. ان حوالي سان هڪ اهم گذڙائي جيڪا بحر هند ۾ موجود آمريڪي بحري بيڙي ۾ پاڪستان فوج جي سربراهه ۽ آمريڪي چيئرمين چيف آف اسٽاف ايڊمرل مائيڪ مولن جي وچ ۾ ٿي هئي، جنهن ۾ متين حڪمت عملي جوڙي وئي، اها ميٽنگ خفيه رکي وئي هئي پر ان خفيه گذڙائي واري راز کي آمريڪا جي هڪ اخبار پڌرو ڪري ڇڏيو ان گذڙائي ۾ فوجي حڪمت عملي تحت فوجي دستن کي خفيه معلومات هڪ ٻئي کي ڏيڻ سميت جنگي معاملن جون ڳالهيون طئي ٿيون. ان ملاقات کان پوءِ آمريڪي فورسز پاران طالبان ٺڪاڻن تي حملا شروع ٿيا، گذريل آمريڪي دوري دوران صدر بش سميت آمريڪي دفاعي قيادت وزير اعظم يوسف رضا گيلاني کي چيو هو ته ”عسڪري رازداري ۽ طالبان کي معلومات پاڪستان جا خفيه ادارا ڏئي رهيا آهن. پاڪستاني خفيه ايجنسي خلاف اخبارن رڻ ٻاري ڏنو هو ته اتي وزير اعظم گيلاني آمريڪي قيادت سان شڪايت ڪئي ته ”آمريڪا کي پنهنجي ميڊيا تي ڪنٽرول ڪرڻ گهرجي ميڊيا ڪيڏي خفيه گذڙائي واري راز کي افشان ڪيو ۽ پاڪستاني فوج جي سربراهه کي هروڀرو ڏٺو ڪيو“.

بهرحال هڪ طرف عسڪري ۽ سرڪاري قيادت اهو چئي ٿي ته اسان آمريڪي حملن جي خلاف آهيون، ٻي طرف اندرون خاني هوانهن حملن سان به سهمت آهن. بهرحال اسان حڪومت جي موقف جي حمايت ڪريون ٿا ڇاڪاڻ ته حڪومت جي ڳچي ۾ به فانا جنگ پئجي چڪي آهي، حڪومت جو اهو فيصلو درست آهي ته پر امن قبائلي سان ڳالهيون ڪري سگهجن ٿيون پر دهشت گرد ۽ شريسنندن سان ڳالهيون نه ڪندا سين. وزير اعظم جو اهو بيان اميد افزا آهي ته آمريڪي فوجي سربراهه جي بيان تي عوام تڪڙ نه ڪري

منهنجو ۽ ڪيائي جو موقف ساڳو آهي. يعني فوجي ۽ سياسي قيادت متفق آهي. بهرحال سياسي حڪومت هڪ طرف آمريڪا کي اعتماد ۾ وٺي هلي ٿي ته ٻي طرف عوام کي به مطمئن ڪندي اچي ٿي. حڪومت سمجهي ٿي ته هي ملڪ آمريڪا جي امداد تي هلي ٿو جيڪڏهن آمريڪا امداد بند ٿي ته هتان جو عوام بڪ سبب مري ويندو عالمي بئنڪون، ادارا جيڪي امداد اسان کي ڏين ٿا، اهي امدادون آمريڪا جي چوٽ تي بند ٿيون ته هن ملڪ جو غريب عوام خود ڪشيون ڪرڻ شروع ڪندو. هن ملڪ کي چين ۽ سعودي عرب جي امداد تمام ٿوري ملي آهي ۽ وڏي امداد آمريڪا ڏي ٿو. تازو هڪ معاهدي تحت هڪ اڌ مهيني ۾ آمريڪا ڪڻڪ موڪلي رهيو آهي. تنهن ڪري جيڪي ماڻهو آمريڪا سان جنگ جو مشورو ڏين ٿا، دراصل اهي پاڪستان کي تباهي ۽ ڏانهن وٺي وڃڻ جي خواهش رکن ٿا.

تاريخ : 14_09_2008

صدر زرداري جو آمريڪي دورو من موهن سنگھ سان ملاقات ۽ ڪشمير مسئلو

صدر آصف علي زرداري آمريڪا جو دورو مڪمل ڪري اسلام آباد پهچي ويو آهي، ان دوري کي ڪي ڪامياب ته ڪي وري ناڪام چون ٿا ان دوري دوران عالمي توڙي پاڪستاني اخبارن جو فوڪس آصف علي زرداري جون آمريڪي مصروفيتون ٿي رهيون جن تي تجزيه نگار پنهنجو پنهنجو رايو پيش ڪري رهيا آهن. منهنجي نظر ۾ آصف علي زرداري جو آمريڪي دورو ڪامياب ثابت ٿيو آهي. هن صاحب اقوام متحده جي جنرل اسيمبلي ۾ ڪيس مضبوطي سان پيش ڪيا آهن. ان ۾ هڪ شهيد بينظير ڀٽو جي شهادت وارو ڪيس ٻيو سندس پنهنجي ملڪ جي اقتصادي دفاعي ۽ دهشتگردي واري جنگ جي حوالي سان ڪيس هو. صدر آصف علي زرداري جي جنرل اسيمبلي واري تقرير هڪ يادگار تقرير هئي. هن اقوام عالم جي سربراهن کي پنهنجي تقرير ذريعي زبردست متاثر ڪيو. جڏهن ته جنرل اسيمبلي ۾ تقرير کان سواءِ مختلف عالمي اڳواڻن سان ملاقاتون ڪري پاڪستان جي دوست ملڪن جي ايسوسيئيشن (Friends of Pakistan) کي پاڪستان جي معيشت کي سگهارو ڪرڻ ۽ واپار وڌائڻ جي سلسلي ۾ اعتماد ۾ ورتو آصف جي سڀني مصروفيتن جا بهتر نتيجا اسان کي چند مهينن ۾ ملي ويندا. ان مان صاف ظاهر آهي ته آصف علي زرداري پاڪستان جي بقاءَ ۽ ترقي لاءِ وڏو فڪر مند آهي.

صدر آصف علي زرداري اهو سمجهي ٿو ته اڳوڻي آمر مشرف جي غلط پاليسين ملڪ کي مفلوج ڪري ڇڏيو آهي، ان لاءِ ملڪ کي سگهارو ڪرڻ نهايت ضروري آهي. ان حوالي سان آصف علي زرداري مٿان فوج ۽ عوام جو مڪمل اعتماد آهي، انهيءَ اعتماد سان هو عالمي اڳواڻن ۽ مسئلن تي ڳالهائي رهيو هو.

نيويارڪ ۾ صدر آصف علي زرداري جي وزير اعظم من موهن سنگھ سان

ڏيڍ ڪلاڪ جي ملاقات وڏي اهميت رکي ٿي. هي ملاقات ظاهر آهي ته ٻنهي ملڪن جي سفارتي نمائندن اڳ ۾ طئي ڪري ڇڏي هئي. ان ملاقات ۾ ٻنهي اڳواڻن مختلف مسئلن تي ڳالهائڻ ۽ هڪ ٻئي کي اعتماد ۾ ورتو آصف علي زرداري جي مزاح واري طبيعت مان وزير اعظم من موهن سنگھ گهڻو متاثر ٿيو. بريفنگ دوران آصف علي زرداري کيس پنجابي ۾ ڳالهائڻ جي خواهش ظاهر ڪئي، تنهن تي وزير اعظم من موهن سنگھ چيو ته ”آءُ جي پنجابي وچ گل ڪريئي“ ٻنهي ملڪن وچ ۾ واپار وڌائڻ ۽ پاڻي کي روڪڻ واري معامري تي آصف علي زرداري پاران سنڌ طاس معاهدي جي روح مطابق عمل ڪرڻ لاءِ زور ڀريو. جنهن تي من موهن سنگھ واعدو ڪيو ته ”سنڌ طاس معاهدي جي روح مطابق پاڻي واري مسئلي کي حل ڪيو ويندو“.

1960ع سنڌ طاس معاهدي خلاف ورزي ڪري ڀارت جهلم درياھ مٿان ڪشن گنگا هائڊرو پراجيڪٽ وولر بئراج ۽ چناب درياھ مٿان خطرناڪ بغليار ڊيم ٺاهي رهيو آهي، جنهن سان اولهندي دريائن جو پاڻي انڊيا جي ڪنٽرول هيٺ هليو ويندو. پاڪستان جي پيداوار ۽ خوشحالي زراعت تي ٻڌل آهي، جيڪڏهن پاڻي نه مليو ۽ ڀارت روڪي ڇڏيو ته پوءِ پاڪستان جي زرعي صنعت تباهه ٿي ويندي هن وقت جيڪڏهن ڏٺو وڃي ته ڪشمير کان وڌيڪ اشو پاڻي جو آهي. جيڪو هاڻي هن جمهوري حڪومت ۾ حل نه ڪيو ويو ته پوءِ شايد ڪنهن کان به حل نه ٿي سگهندو.

ٻيو اهم مسئلو ڪشمير جو آهي جيڪو سن سالن کان ڳچيءَ ۾ پيل آهي. هي مسئلو ڪشميري عوام جي حق خود اراديت جو مسئلو آهي. ان باري ۾ اقوام متحده جي قرارداد به پاس ٿيل آهي. پر ڀارت پنهنجي طاقت جي استعمال ذريعي ڪشميرين کي غلام بڻائيندو ٿو اچي. اهو ئي ڪشمير جو مسئلو آهي. جنهن ڪري ٻنهي ملڪن وچ ۾ ثقافتي ريتن ۽ رواجن ۾ هم آهنگي هوندي برادرانو تعلق پيدا نه ٿي سگهيو آهي. آصف علي زرداري صدر ٿيڻ وقت چيو ته هو جلد ڪشمير بابت خوشخبري ٻڌائيندو. ظاهر آهي ته جڏهن هي جملو چيو ويو هو ته ان جي پس و پيش ڪو منظر هوندو ان مان اهو ظاهر ٿئي ٿو ته ڪو پس پرده ڪشمير بابت فيصلو ٿي رهيو آهي.

جنوري 2004ع ۾ جنرل مشرف ۽ اٽل بهاري واجپائي ملاقات ٿي. ان ملاقات کان اڳ ۽ پوءِ ڀارت ۽ پاڪستان جي سفارتي نمائندن ورڪنگ رليشن قائم ڪئي. نتيجي ۾ آمدرفت ۽ واپار ۾ زبردست اضافو ٿيو خاص ڪري انساني بنيادن تي ٻنهي ملڪن ۾ قيد ماهيگيرن کي آزاد ڪيو ويو. جنهن سان ٻنهي ملڪن جي عوام سک جو ساهه کنيو. خاص ڪري ڪشمير ۾ ناپر ٿي به هئي، جنرل مشرف ڪشمير جي سڀني جهادي تنظيمين جي سر تان هٽ ڪيو. ۽ انهن

جهادي تنظيمن جي ويڙهاڪ جڻن تي پابندي مڙهيائين. اهڙي عمل سان پاڪ يارت تعلقات ڪافي بهتر ٿيا، اهي ويڙهاڪ جڻا هتي اچي طالبان سان وڃي ساٿاري ٿيا، نتيجي ۾ وري طالبان انهن جڻن کي پنهنجي لاءِ استعمال ڪيو جيڪي پاڪستان لاءِ وڌيڪ خطرناڪ ثابت ٿيا آهن. ڇاڪاڻ جو اهي جڻا جيڪي ڪشمير ۾ مصروف هئا ۽ جديد فوجي سکيا ورتل هئا انهن جڻن وري سرحدِي صوبي ۾ وڙهڻ شروع ڪيو جيڪا ويڙهه هاڻي خطرناڪ ٿيندي ٿي وڃي جنهن ڪري ملڪ دفاعي ۽ معاشي طور ڪمزور ٿيندو پيو وڃي.

پاڪستان جي نئين جمهوري حڪومت جي چونڊجڻ کان پوءِ ڪشمير پاليسي ٿوري تبديل ٿيندي نظر اچي ٿي. جڏهن ته ڀارتي ڪشمير جا مجاهد اڳواڻ تنظيم ڪاري ڪري نئين سر منظم ٿي ڀارت سرڪار خلاف بيان ڏيندا رهن ٿا. نئين سري سان مجاهدن پاران ڀارت سرڪار خلاف جلسا جلوس شروع ڪيا ويا آهن. ڀارتي فوجن تي حملا ڪيا ويا. ان وچ ۾ جيڪي ڀارت جي شهرن ۾ بم ڌماڪا ٿيا، ڀارت پاران الزام پاڪستان مٿان مڙهيا ويا. خاص ڪري ڪابل بم ڌماڪي جو الزام پاڪستاني خفيہ ايجنسي مٿان لڳايو ويو. ايڏي وڏي عرصي کان پوءِ پاڪ ڀارت تعلقات خطرناڪ حد تائين بگڙندي نظر آيا ڪشمير ۾ خاص ڪري شراڻن بورڊ پاران زمين واري تڪرار تي وڏو جهيڙو شروع ٿيو نتيجي ۾ ڪشميري اڳواڻ شيخ العزيز ڀارتي فوج جي گولي سان مارجي ويو. هڪ طرف اهو مسئلو ٻئي طرف هندستان طرفان افغانستان ۾ ڪيترائي قونصليت جنرل قاتل ڪرڻ ۽ پاڪستان اندر عليحدگي پسند تنظيمن جي پٺ پراڻي ڪرڻ سان پاڪستان سرڪار کي سخت تشویش آهي.

ايتريون وڇوٽيون پيدا ٿيڻ کان پوءِ صدر آصف علي زرداري ۽ وزير اعظم من موهن سنگهه جي ملاقات تمام وڏي معنيٰ رکي ٿي. اهڙي ملاقات کان پوءِ پرڏيهي سيڪريٽري شو شنڪر مينن چيو ته صدر زرداري کي ڀارت جو سرڪاري دورو ڪرڻ جي دعوت ڏني وئي آهي. نتيجي ۾ آصف علي زرداري به وزير اعظم من موهن سنگهه کي پاڪستان اچڻ جي سرڪاري دعوت ڏني، ان سلسلي ۾ ايندڙ مهيني آصف علي زرداري ڀارت جو دورو ڪندو. ان لاءِ سفارتي سطح تي ٻنهي ملڪن جا وزير خارجا ايجنڊائن مرتب ڪري رهيا آهن. آمريڪي پرڏيهي وزير ڪونڊو ليڙا رائيٽس، آصف علي زرداري لاءِ بيان ڏنو ته ”آصف علي زرداري ملڪ کي پيش ايندڙ موجوده چئلينجن کي منهن ڏيڻ لاءِ پر عزم نظر اچي رهيو آهي“ اسان کي يقين ڪرڻ گهرجي ته هو جڏهن هاڻي ڀارتي سرڪاري دوري تي ويندو ۽ مختلف اهم ايجنڊائن تي ڳالهائيندو ۽ پر عزم نظر ايندو ته عوام واقعي ڪشمير بابت خوشخبري ٻڌندو. ڇاڪاڻ جو من موهن سنگهه جي هن بيان مان اهو مقصد نڪري ٿو ته پاڪستان ۾ جمهوريت جي

آجيان ڪريون ٿا ڳالهين ذريعي مسئلا حل ڪرڻ چاهيون ٿا. اسان پوئتان، نيپال ۽ پاڪستان ۾ غربت ختم ڪرڻ ۽ ترقي لاءِ ڪم ڪرڻ جا خواهشمند آهيون.“ هي جملا پارٽي وزير اعظم من موهن سنگھ جنرل اسيمبلي کي 20 منٽن جي خطاب دوران چيا، انهن جملن مان صاف ظاهر آهي ته ڀارت علائقي ۾ هڪ طاقتور ملڪ جي حيثيت سان امن ۽ ترقي جو خواهشمند آهي. انهيءَ جملن جي پسمنظر ۾ صاف ظاهر آهي ته ايندڙ مهيني ٻنهي اڳواڻن جي وچ ۾ رٿيل گڏجاڻي ۾ اهم مسئلا طئي ڪيا ويندا، صدر آصف علي زرداري جي اها ڪاميابي آهي جو هن فرينڊز آف پاڪستان ملڪن جي اجلاس ۾ هڪ ڪنسوريشن ٺاهڻ لاءِ وزناڻي ڳالهه ميجرائي جنهن جو اجلاس ايندڙ مهيني ابو ظهبي ۾ رکيو ويو آهي، جتي ڪنسوريشن کي باقاعده جوڙيو ويندو. ان اجلاس ۾ اقتصادي ۽ معاشي معاملن ۾ اڳڀرو ٿيڻ لاءِ پاڪستان انهن دوست ملڪن کي ٺاڻل ڪندو.

آصف علي زرداري جو ائين چوڻ ته صدر بش جي ڪري دنيا محفوظ ٿي وئي آهي، آصف علي زرداري جو هي ڪو معمولي بيان ڪونهي، هن بيان پويان ڪاميابي ڊپلومي سي لڪل آهن جن جا نتيجا بعد ۾ سامهون ايندا. آصف علي زرداري جتي صدر بش کي مطمئن ڪري موٽيو آهي هو عوامي طبقتن جي نمائندگي ڪري پاڪستان لاءِ بهترين اخلاقي سپورٽ حاصل ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿيندو. هاڻي جڏهن چين ويندو ته اتي به پنهنجي صلاحيتن کي ميجرائيندو. اهڙي طرح چين کان پوءِ انڊيا ويندو ته يقينن ڪشمير وارو مسئلو حل ڪرڻ ۽ سنڌ طاس معاهدي جي اصل روح تي عمل در آمد ڪرڻ لاءِ پارٽي قيادت کي مجبور ڪندو.

آصف علي زرداري اهو به سمجهي ٿو ته آمريڪي ايوان نمائندگان پاران ڀارت ۽ آمريڪا وچ ۾ جوهر معاهدي جي حق ۾ قرارداد منظور ٿيڻ کان پوءِ آمريڪا ڀارت کي هن خطي ۾ چين جي مقابلي ۾ اٿڻ چاهي ٿو. تنهنڪري ڀارت هڪ طاقتور ملڪ آهي ان حقيقت کي تسليم ڪندي پاڪستان پنهنجي پاليسي مرتب ڪندو ۽ آصف علي زرداري ان پاليسي تي عمل ڪندي پاڪستان جي وڃايل ساک ٻيهر بحال ڪندو.

تاريخ : 04-10-2008

ڀارت - آمريڪا جوهري معاهدو ۽ پاڪستان جو آئيندو

ميريت هوٽل بم ڌماڪي کان پوءِ پاڪستان جي سياسي صورتحال عالمي منظر نامي ۾ ڪافي تبديل ٿيندي نظر اچي رهي آهي. ميريت واقعي کي نائن اليون واري آمريڪي سانحي سان پيڻيو وڃي ٿو. هن واقعي کان پوءِ دنيا جا طاقتور سيٽيڪار ملڪ خوف ۾ مبتلا ٿي چڪا آهن. هو اهو سوچڻ تي مجبور آهن ته هن ملڪ ۾ سيٽپ ڪرڻ پئسي ۽ وقت جو زيان آهي، تنهن ڪري ويسٽ جا سيٽيڪار هاڻي پاڪستان بجاءِ ڀارت ۽ ايشيا جي ٻين اسرندڙ ملڪن ڏانهن سيٽيڪاري لاءِ واجهائي رهيا آهن. مفادن جي حاصلات خاطر آمريڪا پنهنجا رشتا وڌيڪ مضبوط ڪرڻ لاءِ هاڻي پاڪستان بجاءِ ڀارت ڏانهن دوستي جو هٿ وڌائي رهيو آهي. اهو ئي سبب آهي جو اڻٽمي سول معاهدو پاڪستان بدران ڀارت سان ڪيو ويو آهي.

ان جو خاص مقصد هي آهي ته ڀارت سياسي، اقتصادي طور مضبوط ملڪ آهي. آمريڪي سينيٽ پاران اڻٽمي سول معاهدي جي منظوري کان پوءِ فرانس به ڀارت ۾ سيٽيڪاري ڪري رهيو آهي، اڻٽمي سول معاهدي بابت فرانس ۽ ڀارت جي سرڪاري نمائندن وچ ۾ ڳالهه ٻولهه ٿي چڪي آهي. ڀارت جڏهن فرانس ۽ آمريڪا سان معاهدا ڪري چڪو هوندو ته پوءِ يقينن يورپ جا ٻيا طاقتور ملڪ ڀارت ۾ سيٽيڪاري ڪندا. آمريڪي ۽ فرانس جي معاهدي کان پوءِ ڀارت کي سي ٽي بي ٽي ۽ اين پي ٽي جي قانوني ڪهاڙن کان چوٽ ملندي سي ٽي بي ٽي ۽ اين پي ٽي کان چوٽ مليل ملڪ ڀارت اڳتي هلي ڏهن ويهن سالن اندر وڌو پاور به حاصل ڪري وٺندو جڏهن ته ڀارت وڌو پاور جا خواب هن وقت ڏسي رهيو آهي. اهي ساڀيان جو روپ وٺندا ته ان جو پهريون تاريخيت خطي ۾ وڏي علائقي تي تبديلي آڻيندو. ايتني ڀارت خطي ۾ ڪمزور ملڪن کي زبردستي تابع بڻائيندو.

اڳرائيون ڪندو ان جو پهريون شڪار پاڪستان ٿيندو.

ٻئي پاسي پاڪستان ڏينهنون ڏينهن ڀارت جي مقابلي ۾ ڪمزور ٿيندو پيو وڃي. روز جي ٻه ڌماڪن ۽ امن امان جي بگڙجندڙ صورتحال سبب ملڪ اقتصادي طور ڏيوالي جو شڪار آهي. ايتري قدر جو عالمي مارڪيٽ ۾ پاڪستاني ڪرنسي Devalue ٿي چڪي آهي پاڪستان جي ڪرنگهي جي هڏي واري حيثيت رکندڙ زراعت شعبو پاڻي نه هجڻ ڪري فصل وڌيڪ ايت ڏيندڙ نه رهيا آهن. ايندڙ ڏهن سالن ۾ ڀارت مقبوضه ڪشمير وٽان پاڻي تي ڪنٽرول ڪري وٺندو ۽ نتيجي ۾ هن ملڪ جون زر خيز زمينون خشڪ سالي جو شڪار ٿينديون. ايندڙ ڏهن سالن ۾ جنگي حالتون رهيون ته فوج جهڙو مضبوط ادارو به گهرو جنگ جي ڪري ڪمزور ٿي ويندو. باقي بيوروڪريسي ۽ حڪمران طبقي، جنهن ۾ خاص ڪري فوجي آمر اچي وڃن ٿا. انهن هن ملڪ کي چٽ پينگ ڪري ڇڏيو آهي، تنهن ڪري هن پينگ ٿيل ملڪ مان آمريڪا کي جيڪي مفاد حاصل ڪرڻا هئا. اهي ڪري چڪو آهي، باقي هڪ ڪم جيڪو اڌ ۾ رهيل آهي، اهو آهي دهشتگردي خلاف جنگ.

دهشتگردي خلاف جنگ ۾ آمريڪا ڪجهه مالي فائدا، ته ڪجهه ڏٺا پوزيون ڏئي پاڪستان سان تعاون ڪري رهيو آهي جڏهن اهو مفاد حاصل ڪري وٺندو ته آمريڪا پاڪستان سان تعاون ته پري جي ڳالهه رهي پر اڪ کڻي به نه ڏسندو. بهرحال جيستائين طالبان خلاف جنگ هلي ٿي، آمريڪا تڪڙ ۾ پاڪستان مان هٿ نه کڻندو پر مستقبل جي سياسي ۽ اقتصادي استريجتڪ پلاننگ ۾ کيس اڪيلو ڪري ڇڏيندو ڇاڪاڻ جو آمريڪا مستقبل جي پلاننگ ۾ صرف ۽ صرف چين تي اڪ رکندو ۽ چين جي مقابلي ۾ هو ڀارت کي طاقتور ڪندو. ڇاڪاڻ جو ڀارت علائقي ۾ انفرادي ۽ معاشي طور هڪ وسيع Capacity رکي ٿو.

اهڙي عالمي صورتحال کي محسوس ڪندي ڀارت پنهنجون ترجيحوون علائقائي سطح تي تبديل ڪري رهيو آهي. سياسي ۽ اقتصادي طور ڀارت مضبوط آهي، وڏي ڳالهه ته اتي جمهوريت هجڻ ڪري عام ماڻهو حڪمرانن ۽ ادارن تي اعتماد ڪن ٿا. تنهنڪري ڀارتي حڪومت جتي ٻين شعبن ۾ سگهاري ٿيڻ جي ڪوششن ۾ مصروف آهي اتي پنهنجي دفاعي نظام کي طاقتور بڻائي رهيو آهي. ان لاءِ گذريل ٽن سالن جي دفاعي بجيٽ تي نظر وجهندا سين ته ڀارت دفاعي تاريخ ۾ مسلسل 18% اضافو ڪري رهيو آهي، جيڪڏهن ڀارت ان دفاعي پاليسي تي مسلسل عمل ڪندو رهيو ته ايندڙ پنجن سالن ۾ ڀارت جي دفاعي بجيٽ برطانيا جي دفاعي بجيٽ سان مد مقابل ٿيندي.

ڀارت هن وقت 15 ارب پاڻونڊ دفاع تي خرچ ڪري ٿو. 2013ع تائين هي

بجيت 34 ارب پاڻونڊ کان مٿي ٿي ويندي ڀارت جي ايڏي وڏي رقم خرچ ڪرڻ تي چين پاڪستان چيان انڊونيشيا، سربيلنڪا، تائيوان، ويت نام، بنگلا ديش، نيپال ۽ ڀوٽان جهڙن غريب ملڪن کي سخت اعتراض آهن. پر ڀارت سڀني ملڪن جي اعتراضن کي ٿڌي اڻٽمي جنون ۾ اچي نه صرف آمريڪا، فرانس پر روس، ۽ اسرائيل سان اڻٽمي معاهدن جي چڪرن ۾ آهي. ان لاءِ ڪافي اڳتي به نڪري چڪو آهي. سال 2004ع جي هڪ دفاعي رپورٽ موجب ڀارت ترقي پذير ملڪن ۾ سڀ کان وڌيڪ اسلحو خريد ڪرڻ وارو ملڪ هو. انهيءَ سال ڀارت 5.7 بلين ڊالر جو اسلحو خريد ڪري چين کي پريشان ۽ حيران ڪري وڌو هو. 2001-2004ع ۾ چين پنهنجي دفاعي بجيت ۾ اضافو ڪيو. جنهن جي رد عمل ۾ چين واري بجيت کان ڀارت وڌيڪ بيٺو اضافو ڪيو ۽ اسلحي جي ڊوڙ ۾ ڀارت پهرين فهرست ۾ شمار ٿيڻ لڳو. 2004ع ۾ ترقي پذير ملڪن ۽ ترقي يافتہ ملڪن ۾ اسلحي جو مجموعي وڪرو 37 ملين ڊالر هو جنهن ۾ سڀ کان وڌيڪ سودو ڪرڻ وارو ملڪ آمريڪا هو. ان کان پوءِ روس ۽ برطانيا ٻي نمبر تي رهيا. ترقي يافتہ ملڪن ترقي پذير ملڪن جي جنگي جنونيت مان زبردست فائدو حاصل ڪيو. روس، آمريڪا برطانيا غريب اسرندڙ ملڪن کي اسلحو وڪرو ڪري زبردست پئسو ڪمايو. 2004ع ۾ ڀارت اسرائيل کان هڪ معاهدي تحت 10 ارب 10 ڪروڙ ماليت جو اسلحو خريد ڪيو. اصل ۾ اهو ئي معاهدو هو جنهن ڪري 2008ع ۾ آمريڪا سان اڻٽمي سول معاهدي جي راه هموار ٿي. اسرائيل 2004ع واري معاهدي کان پوءِ اسرائيل هندستان ۾ عملي طور پير ڄمائڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ ڪامياب ويو. اسرائيل جيڪي هٿيار ڀارت کي وڪرو ڪيا، ان لاءِ سڀڪا ڏيندڙ به اسرائيلي فوجي ماهر هئا، جيڪي ان بهاني هندستان ۾ پنهنجون خفيا سرگرميون جاري رکندا اچن. اسرائيل جون خفيا سرگرميون چين ۽ پاڪستان لاءِ ڪنهن خطري کان خالي ناهن ڇاڪاڻ ته رپورٽن ملين آهن ته، اسرائيلي ايجنٽ پاڪستان سان ملحق ڪشميري سرحد تي ڪم ڪري رهيا آهن. ان سلسلي ۾ اسرائيل جو دفاعي وزير ۽ اسرائيل جا فوجي ماهر گذريل مهيني ڪشمير جو دورو ڪري چڪا آهن.

ٻي طرف برطانوي وزير دفاع اهو بيان ڏنو ته ”دهشتگردي خلاف جنگ ۾ ڀارت مغرب جو بهترين اتحادي ثابت ٿي سگهي ٿو“ ان قسم جو بيان تن ڏينهن جي دوري تي پھتل آمريڪي وزير خارجہ ڪونڊوليزا رائيس جو ڀارت ۾ ڏنل بيان تي غور ڪرڻ جي سخت ضرورت آهي جنهن چيو ته ”اڻٽمي سول معاهدي سان آمريڪا ۽ ڀارت جا ”Deep Relation“ قائم ٿيندا. مستقبل ۾ ڀارت جو اهم ڪردار هوندو.“ ٻي طرف جوزف بائيڊن نرم لفظن ۾ جڏهن ته ساره پيلن سخت لفظن ۾ پاڪستان ۽ ايران کي خطرناڪ ملڪ جو اعزاز ڏنو آهي. هنن رهنمائن

چيو آهي ته ائتمي هٿيارن سان ليس پاڪستان غير مستحڪم آهي، ۽ خدشو آهي ته پاڪستان ائتمي هٿيارن سان ڀارت ۽ اسرائيل کي نشانو بڻائي سگهي ٿو. آمريڪا جي اڳواڻن جي بيانن مان صاف ظاهر آهي ته ڀارت تي هنن کي وڏو اعتماد آهي، جيئن اسرائيل جي ڳڻتي آمريڪا کي هميشه کان رهندي آئي آهي. تيسن هاڻي ڀارت به اسرائيل جي صف ۾ بيٺل نظر اچي ٿو. جنهن جي هر مفاد جي نگراني ۽ نگهباني آمريڪا ٿي ڪندو. اسان کي ائين سمجهڻ گهرجي ته ايشيا ۾ آمريڪا کي اسرائيل جي روپ ۾ ڀارت ملي چڪو آهي. هاڻ ڀارت ائين ئي انگل ڪندو، جيئن اسرائيل ڪندو اچي. ڀارت ۾ هن وقت 17 جوهرِي ري ايڪٽر ڪم ڪن ٿا. جيڪي آبادي جي لحاظ کان بجلي جو پورائو ڪن ٿا. پر اهي ٿورا آهن ان معاهدي سان ڀارت مڪمل طور يورينيم آمريڪا کان حاصل ڪرڻ لاءِ آزاد هوندو ۽ يورينيم پاڻ به تيار ڪندو. جنهن سان ايندڙ ڏهن سالن ۾ بجلي جي معاملي ۾ ڀارت خود ڪفيل ٿي ويندو. آمريڪا ۽ ڀارت وچ ۾ ٿيل معاهدي جا ڪجهه نقطا هيٺ ڏجن ٿا:

پهريو نقطو آهي ته جوهرِي توانائي جي جديد ترين تحقيق ۽ ترقي ۾ اشتراڪ ٻيو جوهرِي توانائي متعلق حفاظتي معاملن ۾ تعاون. ٽيون ٻنهي ملڪن جا جوهرِي سائنسدان باهمي تحقيق خاطر هڪ ٻئي جي ملڪن ۾ وڃي گڏجاڻيون ڪندا، چوٿون صنعتي سطح تي ٻنهي ملڪن وچ ۾ جوهرِي تبديل ۽ جوهرِي ٽيڪنالاجي مٽا مٽا ڪري سگهندا، پنجون معاهدي جي مدت ختم ٿيڻ تائين ڀارت ائتمي مواد ذخيرو ڪرڻ ۾ آزاد هوندو ۽ ڇهون نيوڪليئر سائنس جي ايڊوانس تحقيق ۾ اشتراڪ، ستون جوهرِي ساز سامان جي سڀلاءِ، اٺون ڀارت ۾ ائتمي ري ايڪٽرس آءِ اي اي جي نگراني ۾ ڪم ڪندا ۽ نائون آءِ اي اي (IAEA) کي ڀارت ۾ سڀني ري ايڪٽر جي جاچ جو حق حاصل هوندو.

هي معاهدو 40 سالن لاءِ هوندو پر وڌيڪ ڏهه سالن تائين هن عرصي کي وڌائي سگهجي ٿو. هاڻي اندازو هٿو ته آمريڪا 40 سالن تائين ڀارت سان گڏجي ڪم ڪندو ته هن جا ناتا فطري طور ڀارت سان وڌيڪ مضبوط ٿيندا ۽ پاڪستان سان ڪمزور. ان لاءِ پاڪستان کي گهرجي ته پنهنجون ترجيحات مرتب ڪري ۽ آمريڪا کان آهستي آهستي جند ڇڏائڻ لاءِ پاليسيون جوڙي دوستي جو وڌيڪ رشتو چين سان پڪور ڪي، ڇاڪاڻ جو ماضي گواه آهي ته مشڪل گهڙين ۾ چين ئي پاڪستان جي سهڪار ۽ مدد ڪندي نظر آيو آهي. ان لاءِ حڪومت کي گهرجي ته ملڪ جي اقتصادي، سياسي ۽ دفاعي صورتحال کي پيش نظر رکندي ملڪ جي سموري سياسي ڌرين کي اعتماد ۾ وٺي ۽ پارليامينٽ آڏو اهم مسئلا رکي پوءِ فيصلو ڪيا وڃن.

تاريخ : 11_10_2008

شهيد بينظير ڀٽو جي قاتلن کان حساب ڪير وٺندو؟

گذريل سال 16 - آڪٽوبر تي شهيد بينظير ڀٽو صدر مشرف ڏانهن لکيل هڪ خط ۾ اظهار ڪيو هو ته ”مون کي انتها پسندن مان ڪو خطرو ڪونهي. مون کي خطرو جنرل ضياءَ جي باقيات مان آهي. جيڪي مشرف جي حڪومت ۾ به ويٺل نظر اچن ٿا.“ 18 آڪٽوبر تي بينظير ڀٽو ڪراچي هوائي اڏي تي پهتي ته عوام جي زبردست آجيان ڀٽو خاندان جي دشمنن کي چٽاءُ ڏنو ته بينظير ڀٽو ئي عوام جي محبوب رهنما آهي. بينظير ڀٽو جو قاتلو جيئن ڪار ساز وٽ پهتو ته اتي ٻه خطرناڪ بم ڌماڪا ٿيا، جنهن ۾ سوين ڪارڪنن جو رت وهايو ويو. ڪيترائي شهيد ۽ زخمي ٿيا. 18 آڪٽوبر واري سانحي جي تحقيقاتي ادارن تي بينظير ڀٽو عدم اعتماد جو اظهار ڪندي چيو ته هو ته ”ملڪي تحقيقاتي ادارن جو نظام بيڪار ۽ ناڪاره آهي. تنهنڪري آمريڪا ۽ برطانيا کان مدد حاصل ڪئي وڃي، اهڙي قسم جي درخواست بينظير ڀٽو صاحبہ صدر مشرف کي لکت ۾ ڏني هئي، ان درخواست ۾ دليل ڏيندي لکيو ته وزير اعظم لياقت علي خان، اڳوڻي آمر ضياءَ الحق، جنرل آصف نواز ۽ مير مرتضيٰ ڀٽو جي قتل جي حوالي سان ڪا به واضع تحقيقاتي رپورٽ سامهون ڪانه آئي آهي.

بينظير ڀٽو صاحبہ ان سانحي ۾ ملوث ٿن ماڻهن جا نالا لکي صدر مشرف ڏانهن اماڻيا هئا، انهن ماڻهن تي F.I.R ان ڪري لاج ٿي نه سگهي، ڇاڪاڻ جو انهن نالن ۾ هڪ وزير اعليٰ به شامل هو. جڏهن ته ٻيو خفيه اداري جو ڊائريڪٽر جنرل هو. جڏهن ته ٽيون همراهه رٽائرڊ فوجي عملدار هو جنهن روس خلاف افغان وار ۾ اربين رپيا ڪمايا. هاڻي سوال اهو آهي ته اهي ماڻهو بينظير ڀٽو جا مخالف ڇو هئا ۽ آهن ۽ انهن جو خاص مقصد پ پ پ مخالفت ۽ بينظير ڀٽو کي صفحہ هستي تان مٽائڻ جو ڪهڙو سبب هو؟

ان جو هڪ ئي سبب آهي آهي ته جڏهن آمريڪا ڊاڪٽر قدير جي بانهن

گهري هئي ته محترم بينظير ڀٽو آمريڪا کي خاطري ڪرائي هئي ته هوءُ جڏهن اقتدار ماڻيندي ته ڊاڪٽر قدير جي ٻانهن عالمي اٽامڪ انرجي، ڪميشن جي حوالي ڪندي خاص ڪري انهن کي به حوالي ڪندي جيڪي ائٽمي راز ظاهر ڪرڻ ۽ ٻين ملڪن کي ائٽمي مواد وڪرو ڪرڻ ۾ ساڻاري رهيا آهن، هاڻي جڏهن ان معاهدي جون خبرون انهن جي ڪنن تي پيون ته انهن جون ننڊون حرام ٿي ويون، ساڻ ضياءَ جي باقيات به ڀڙڪو کائي انهن سان ساڻاري ٿي، بينظير ڀٽو جي زندگيءَ جو ڏيئو اجهائڻ لاءِ سازشون سنڻ لڳي.

18 آڪٽوبر جي سال پوري ٿيڻ تي سنڌ حڪومت ٻيهر ڪارساز سانحي جي F.I.R داخل ڪرڻ جو اعلان ڪيو ساڻ اهو فيصلو ڪيو ته ڪارساز سانحي ۾ ملوث جوابدارن جي گرفتاري ۾ اهم معلومات فراهم ڪندڙ لاءِ انعام واري اعلانيل رقم 50 لک مان وڌائي هڪ ڪروڙ روپيا ڪئي وئي آهي. داخل F.I.R ۾ پرويز الاهي حميد گل ۽ اعجاز شاهه جا نالا درج ڪيا ويا آهن. جوابدارن جي گرفتاري لاءِ وفاقي ۽ سنڌ جا ادارا گڏيل ڪارروائي ڪندا، ڪيس هاءِ پروفائيل هجڻ ڪري شاهديون ملڻ بعد گرفتاريو عمل ۾ ايندون.

سنڌ حڪومت جي اعلان کان پوءِ پ پ پ پنجاب جو هنگامي اجلاس جنرل سيڪريٽري غلام عباس ۽ راجا رياض جي صدارت هيٺ ٿي گذريو. اجلاس ۾ ڪارساز سانحي جي مکيه جوابدارن جي گرفتاري جو مطالبو ڪيو ويو. اهڙيءَ طرح وفاق ۾ شامل ڪجهه وزيرن پاران جوابدارن کي گرفتار ڪرڻ جو مطالبو ڪيو ويو جنهن سان سموري ملڪ جي پ پ پ ورڪرن ۽ جيلن ۾ هڪ خوشي جي لهر پيدا ٿي ته پ پ پ حڪومت F.I.R ۾ ڄاڻايل ماڻهن کي ڪٽهڙي ۾ ٻيهاريندي ۽ محترم جو خون راڻيگان نه ويندو.

اهڙي سخت موقف کان پوءِ ضياءَ جي باقيات ۽ F.I.R ۾ ڄاڻايل ماڻهن جي ويجهن ساٿين، انهن جي هٿان جوڙيل سياسي پارٽين جي اڳواڻن جا سخت بيان رڪارڊ تي آيا، هڪ رٿائڻ فوجي جنرل جي نياڻي عظميٰ گل جو بيان آيو ته ”تربيت ۾ آمريڪي اڏي جي قيام کي بي نقاب ڪري سندس والد خلاف ڪارروائي ڪئي وڃي ٿي ۽ منهنجي والد هميشه اصولن واري زندگي گذاري آهي. سندس خلاف ڪيس ڪوڙو آهي.“ جڏهن ته حميد گل جو چوڻ آهي ته تربيت ۾ آمريڪي فوجي اڏي جي انڪشاف بعد ڪارروائي ڪئي وئي آهي، ڪيس آمريڪي دٻاءُ ڪرڻي داخل ڪيو ويو آهي.“ اپوزيشن رهنما چوڌري نثار جنهن جا عزيز گهڻي ڀاڱي فوجي اداري سان سلهاڙيل آهن، ان صاحب جو بيان آيو ته ”چوڌري پرويز الاهي کي قتل ڪيس ۾ ملوث ڪرڻ سان حڪمرانن جا عزائم سامهون اچي چڪا آهن. حميد گل کي انهيءَ ڪيس ۾ ملوث ڪرڻ ڏوهه کان گهٽ ڪونهي، ان اڳواڻ سنڌ حڪومت جي فيصلي جي مذمت ڪئي، ان

جوبيان ته حميد گل کي کيس ۾ ملوث ڪرڻ ڏوهه کان گهٽ ڪونهي وارا لفظ حميد گل کي گناهن ۽ کيسن کان پاڪ ڪري هڪ فرشتو ڪري بيهارين ٿا، جڏهن ته تاريخ گواهه آهي ته جنرل حميد گل - آمر ضياءَ الحق جي زماني کان وٺي بينظير ڀٽو جي حڪومت 1988ع تائين زبردست سياسي غلطيون ڪيون آهن. مثال طور هن صاحب آءِ جي آءِ جو بنياد وجهي آمر ضياءَ جي حمايتي سياسي قوتن کي ڪنو ڪري پ پ پ خلاف چونڊن ۾ بيهاريو. هن صاحب جي پلاننگ سان پ پ پ حڪومت جي خلاف عدم اعتماد وارو ماحول جڙي ويو بئنڪن مان پئسا ڪيڊرائي قومي اسيمبلي جي ميمبرن کي خريد ڪرڻ ۽ لوٽا ڪريسي جو بنياد وڌو هو.

هن جي غلط صلاحن ۽ پاليسين ڪري افغان جنگ زوري ڳچيءَ ۾ وڌي وئي، چند ڏوڪڙن، ڊالرن سبب افغان جنگ کي مضبوط بنياد فراهم ڪيا ويا، اڄ جيڪو عوام ڀوڳي پيو يا بمن ذريعي مارجي وڃي ٿو ۽ ماڻهو زخمي ٿين ٿا، گهر اجڙن ٿا، اهو سڀ انهيءَ شخص جي بدولت آهي، هي شخص ايترو ته طاقتور هو، جو محمد خان جوڻيجي جي دور ۾ ضياءَ الحق جهڙي آمر جي ڳالهه ٻولهه رڪارڊ ڪندو هو. نتيجي ۾ محمد خان جوڻيجو ۽ ضياءَ الحق وچ ۾ دوري پيدا ٿي. هن ايم آرڊي تحريڪ کي ڪچلڻ ۾ وڏو ڪردار ادا ڪيو 1984ع ۾ ضياءَ الحق کي ريفرينڊم ذريعي ڪامياب ڪرائڻ ۾ وڏو ڪردار ادا ڪيو 1985ع ۾ غير جماعتي چونڊن ۾ پ پ پ کي پوئتي ڌڪڻ جو ڪردار ادا ڪيو. 10 اپريل 1988ع اوجڙي ڪيمپ واقعي وقت موصوف هڪ وڏي فوجي اداري جو ڊائريڪٽر جنرل هو. هاڻي اهورا زفاش ٿي چڪو آهي ته اوجڙي ڪيمپ وارو واقعو ڇو ۽ ڇا لاءِ ڪرايو ويو هو.

چوڌري نثار اپوزيشن اڳواڻ حميد گل بابت چوي ٿو ته ان کي شهيد بينظير ڀٽو کيس ۾ ملوث ڪرڻ ڏوهه کان گهٽ ڪونهي. هن کان پڇڻ گهرجي ته ان همراھ جي فوجي ۽ تاريخي ڪيل ڏوهن جو ازالو ڪير ڪندو؟

مارڪ سيگل کي شهيد بينظير پاران موڪليل (Email) ۾ مشرف جو به نالو شامل آهي. اهڙي طرح ق ليگ وارن جو به لاهور ۾ اجلاس ٿيو، جنهن ۾ چوڌري پرويز الاهي کي کيس ۾ شامل ڪرڻ تي احتجاج ڪيو ويو ۽ چيو ويو ته نئين داخل F.I.R جو مقصد مخالفن کي پريشان ڪرڻ آهي، جيڪڏهن شهيد بينظير جي لفظن مطابق ضياءَ جي باقيات مان هن کي خوف هو ته چوڌري نثار علي، چوڌري پرويز الاهي ۽ حميد گل، اعجاز شاهه سميت ايڪس مين سوسائٽي جا رٿائڻر جنرل سڀ ضياءَ الحق جي باقيات آهن ۽ شهيد بينظير ڀٽو جي قتل واري F.I.R خلاف سڀئي گڏ آهن ۽ سڀني جو موقف هڪجهڙو آهي، تنهنڪري اهڙي خطرناڪ گروهه سان مهاڏو اٽڪائڻ هڪڙي آصف علي

زرداري يا سنڌ حڪومت جو اڪيلو ڪم ناهي. ملڪ جا بادشاهه به اهي ته امير ترين ماڻهو به اهي ئي آهن. عام ماڻهو ڪي نظر نه ايندڙ حڪومت سميت طالبان ويڙهه جا محور ۽ مرڪز ۽ ڪرپشن روبين جا مالڪ به اهي ئي آهن. جنهن سان جيڪڏهن هيءَ حڪومت مهاڏو اٽڪائيندي ته حڪومت جي جهول ۾ حڪمراني ڪرڻ جا ٿورا ڏينهن وڃي پوندا.

هاڻي هڪ پاسي شهيد راڻي جو ڪيس آهي ته ٻي پاسي سياسي مصلحتون آهن. سياسي مصلحتن کي ڏسندي جيئن ق ليگ جي اڳواڻ چوڌري پرويز الاهي سان سوين اختلاف رکندڙ مخالف ڌرجو اڳواڻ چوڌري پرويز الاهي جي مٿان چپر ڇانوڻي بيٺو آهي ته ٻئي پاسي وزير اعظم سيد يوسف رضا گيلاني به چوڌري پرويز الاهي جي لاءِ همدردِي رکندي ان جي حمايت ۾ بيان ڏئي ٿو. ان جو سبب هي ٿي سگهي ٿو ته پ پ پ، پنجاب ۾ ق ليگ جي ميمبرن جون همدرديون حاصل ڪري ساڻ ڪٽي هلڻ چاهي ٿي، جنهن سان پنجاب ۾ پ پ پ جي طاقت ۾ اضافو ٿيندو. جيڪڏهن پ پ پ قيادت جو مصلحت پسند ۽ حڪومتون بچائڻ وارو رويو رهيو ته شهيد بينظير ڀٽو جي قتل وارو ڪيس ماضي ۾ مير مرتضيٰ ڀٽو جي ڪيس جيان لڙهي ويندو. هاڻي فيصلو آصف زرداري ۽ پ پ پ جي قيادت تي ڇڏيل آهي ته هو شهيد بينظير ڀٽو جو ڪيس ڪٿي وقت جي وڃڻ سان پلانڊ ٿا ڪن يا سياسي مصلحتون اڳيان آڻي حڪومت جا مزا ٽا مائين.

تاريخ: 30-10-2008

ڇا اوباما مارتن لوثر ڪنگ جو خواب آهي؟

اوباما پهريون سياه فام شخص آهي، جنهن آمريڪي صدر جو اعزاز ماڻيو آهي. اوباما جي ڪٽڻ جي خوشي ۾ شڪاگو ۾ زبردست اجتماع ٿيو. جنهن کي خطاب ڪندي اوباما آمريڪي عوام جا ٿورا مڃيا لکين ماڻهن جي ان اجتماع ۾ گورا ۽ ڪارا ماڻهو نوجوان، پوڙها، ٻار عورتون سڀ شريڪ هئا، اوباما جي صدر ٿيڻ تي دنيا جي مظلوم عوام ۾ خوشي جي لهر ڊوڙي وئي ڪينيا جي حڪومت عام موڪل جو اعلان ڪيو. ڪينيا جا ڪارا ماڻهو اوباما جي فتح تي رستن تي ۽ شاهراهن تي خوشي مان رقص ڪرڻ لڳا. عالمي ليول تي اوباما کي مبارڪون ڏئي نيڪ خواهشن جو اظهار ڪيو ويو. يورپي يونين جي ترجمان خيالن اظهار ڪندي چيو ته ”اوباما دنيا کي پر امن بنائڻ ۾ اهم ڪردار ادا ڪندو ۽ آمريڪا يورپي ملڪن وچ ۾ تعلقات کي نئين سر ترتيب ڏئي مضبوط ڪندو“. آفريڪي يونين جي ترجمان چيو ته اوباما تي تمام آفريڪي عوام کي فخر آهي. اوباما آمريڪا ۽ آفريڪا وچ ۾ بهترين تعلقاتن جو سبب بڻيو. اهڙي طرح دنيا جي اسرندڙ ملڪن پاڪستان سميت اوباما ڏانهن مبارڪن جا خط اماڻيا ويا آهن طالبان به اوباما مان پر اميد آهن. طالبان جو چوڻ آهي ته اوباما دنيا ۾ امن جي نئين دور جو آغاز ڪندو طالبان اوباما کان اهو به مطالبو ڪيو ته صدر بش جي پاليسين کي تبديل ڪري افغانستان مان فوج کي واپس گهرايو وڃي جنهن سان خطي ۾ جنگ جو خاتمو ٿيندو.

دنيا نئين صدر ۾ اميدوارن انڪري رکي ٿي ته هن چيو ته ”پنهنجي جيت دنيا کي بدلائي ڇڏيندي“. هاڻي ڏسڻ اهو آهي ته ڇا هو اڳوڻي صدر بش جي پاليسين تي عمل ڪندي دنيا کي بدلائيندو يا پنهنجي سياسي ترجيحات تحت

پاليسيون مرتب ڪري دنيا جي حالتن کي بدلائڻ جي ڪوشش ڪندو جيڪڏهن پاڪستان بابت اواما جا بيان ڏسندا سين ته هو چوي ٿو ته بر صغير ۾ پائيدار امن لاءِ ڪشمير جي مسئلي جو حل ۽ قبائلي علائقن ۾ شدت پسندي خلاف جنگ جاري رکڻ ضروري آهي پاڪستان ۾ ڪنهن ڊڪٽيٽر کي نه پر جمهوريت کي ڏسڻ پسند ڪندا سين. آمريڪا ۽ دنيا ۾ جيڪي پاليسين مان پيزار ٿي چڪي آهي. هاڻي دنيا کي مسئلن کان نجات ڏياريندس“ اهو ايندڙ وقت ثابت ڪندو ته هو دنيا جي مسئلن کي ڪيئن ٿو حل ڪري

ريپبلڪن پارٽي جو اواما تي وڏو الزام آهي ته هو لبرل ۽ روشن خيال ماڻهو آهي. آمريڪا جتي وڏي جمهوريت آهي پر اتي مذهب جو خاص اثر به آهي. چاليهه سالن جي ڄمار کان مٿي وارا ماڻهو سخت مذهبي آهن. جيڪي ريپبلڪن پارٽي جا حامي آهن. نوجوان نسل اواما جو حامي آهي تنهن ڪري هن وقت آمريڪا جا پاليسي ساز پوڙها، اسٽيلشمينٽ ۽ فوجي جرنيل ۽ خاص ڪري ڳوٺاڻي آبادي سان تعلق رکندڙ ڳوٺاڻي سڀ جا سڀ مذهبي ماڻهو آهن. جن جي مذهبي سوچ، سياست هجي يا بزنس سڀ جاءِ تي چاڻيل نظر ايندي آهي.

آمريڪا ۾ هن وقت ڳوٺاڻي آبادي اڪثريت ۾ آهي. جنهن کي ”واسپ“ چيو وڃي ٿو. وائيت اينگلو سيڪسن پروٽيسٽنٽ، وائيت اينگلو سيڪسن دنيا جون وڏيون نسل پرست جماعتون آهن. جيڪي ڪارن يعني لاطيني ماڻهن کي ”انسان“ نه سمجهندا آهن. هنن جي نظرن ۾ ڪارا ننگرو (آفريڪي نسل وارا آمريڪي) قابل نفرت آهن. اها سوچ اڄ به آمريڪا ۾ ڳوٺاڻي نسل جا ماڻهو رکن ٿا. رومن ڪيٿولڪ عيسائي اڪثريت ۾ آهن. جن کي آمريڪي پروٽيسٽنٽ سوچ رکڻ واري آمريڪي اسٽيلشمينٽ برداشت ٿي نه ڪندي آهي. اڳوڻي صدر جان ايڇ ڪينيڊي کي 22 نومبر 1963ع تي ڊيلاس ٽيڪساس ۾ صرف ان لاءِ قتل ڪيو ويو ته هو ڪيٿولڪ فرقي وارن مان هو. ان وقت ڳوٺاڻي ۽ ڪاري نسل جا ماڻهو نفرت رکندا هئا. تنهن ڪري پروٽيسٽنٽ اسٽيلشمينٽ فوجي جرنلن ۽ سي آءِ اي ۾ ويٺل ماڻهن کيس مارائي ڇڏيو.

منهنجي خيال ۾ اواما جي حالت صدر ڪينيڊي کان مختلف نه هوندي ڇاڪاڻ ته اواما هڪ ڪاري نسل جو ۽ ٻيو سندس ڏاڏو مسلمان وري لبرل ۽ دنيا کي بدلائڻ جون ڳالهيون ڪرڻ واري کي آمريڪا جا پاور فل طبقا ڪيئن برداشت ڪندا؟ ۽ ڪيئن وري پاليسيون بدلائڻ ڏيندا؟ ان سان گڏ اواما نرم اميگريشن پاليسي جوڙي اسپيني نسل کي فائدو ڏيڻ جو اعلان به ڪيو آهي جنهن سان اهو اسپيني نسل لاطيني آمريڪا مان هجرت ڪري آمريڪا اچي آمريڪي شهرت حاصل ڪري سگهي ٿو. ان قسم جي سوچ سان اواما لاءِ ڪيتريون ئي مشڪلاتون پيش اينديون.

آمريڪي ميڊيا اوپاما کي لوئر ڪنگ جي خوابن جي تعبير سمجھي وڌي پڌيرائي ڏني آهي. جيڪڏهن اوپاما مارٽن لوئر ڪنگ جي خوابن جي تعبير آهي ته ٿورو لوئر ڪنگ جي باري ۾ ۽ ان جي تقرير ”منهنجو هڪ خواب آهي“ جو ذڪر ڪرڻ به ضروري آهي. مارٽن لوئر ڪنگ عيسيٰ مسيح واري فڪري راه جو پرچارڪ ۽ آمريڪي ڪارن ماڻهن جي شهري حقن جي حاصلات لاءِ ٿيندڙ جدوجهد جو اڳواڻ ٿي گذريو آهي. هو بنيادي طور هڪ مذهبي شخص هو ۽ الباما رياست جي شهر مونتگمري ۾ ڊيڪسٽر ايونيويٽسٽ چرچ سان لاڳاپيل هو. هن 1964ع ۾ نوبل پرائيز ماڻيو. ستت ٽينيسي رياست جي شهر ممپس Memphis ۾ هڪ مزدور ريلي کي خطاب ڪرڻ کان ٿورو اڳ ۾ قتل ڪيو ويو. لوئر ڪنگ 14 اپريل 1967ع تي ستي رورسائڊ چرچ نيويارڪ ۾ تقرير ڪندي هن ويٽنامي جنگ خلاف آمريڪا جي پرپور مذمت ڪندي مطالبو ڪيو ته آمريڪي فوجون جلد ويٽنام مان واپس گهرايون وڃن. نيڪ هڪ سال بعد 4 اپريل 1968 تي کيس قتل ڪيو ويو. سندس مشهور تقرير ”منهنجو هڪ خواب آهي“ 28 آگسٽ 1963ع ۾ واشنگٽن ڊي سي ۾ منعقد سائوٿ ڪرسچن ليڊر شپ ڪانفرنس جي موقعي تي هن خاص مهمان جي حيثيت ۾ ڪئي.

”توهان سان گڏجندي اڃ آئون ڏاڍو خوش آهيان، ڇاڪاڻ جو مون کي پڪ آهي ته اسان جو هي اڄوڪو آزادي لاءِ عظيم اجتماع ملڪي تاريخ ۾ نهايت اهم جاءِ والاريندو. اڄ کان هڪ سئو سال اڳ جنهن عظيم آمريڪي اڳواڻ آزادي جي دستاويز تي صحي ڪئي هئي اسين اڄ ان جي علامتي چانو ۾ بيٺل آهيون (علامتي چانو ابراهيم لنڪن جو مجسمو) سندس اهو وڙندار فيصلو انهن ڪروڙين ڪارن غلامن لاءِ اميد جي مشعل ثابت ٿيو. اونداهي پريل غلامي جي رات کان پوءِ اسان لاءِ پرھ ڦٽي جهڙو ثابت ٿيو. منهنجو خواب آهي ته ڪنهن ڏهاڙي جارجيا جي ڳاڙهن جبلن تي ڪارن غلامن ۽ گورن مالڪن جا پٽ گڏ ٿي، هڪ ٽيبل جي چوڌاري ويهي پاڻي جو اعلان ڪندا. منهنجو خواب آهي ته هڪ ڏينهن ميسيسي جهڙي بيابان رياست، جتي بي انصافي جي باهه آهي، سا به آزادي ۽ انصاف جي نخلستان ۾ تبديل ٿي ويندي منهنجو خواب آهي ته هڪ ڏينهن منهنجا چار ننڍا ٻار انهي قوم جو حصو هوندا جتي سڃاڻپ سندن چمڙي جي رنگ منجهان نه پر سندن ڪردار مان ٿيندي اهڙيون حالتون پيدا ٿينديون جو ڪارن جا چوڪرا ۽ چوڪريون گورن جي چوڪرن ۽ چوڪرين جي هٿ هٿ ۾ ڏئي کلندا ۽ ڪڏندا. هڪ ٻئي جا پاڻ ۾ پيئرون ٿي رهندا. اسين پنهنجي قوم جي نفرت کي پاڻي ۾ تبديل ڪري سگهون ٿا. انهي ويساهه جي صدقي اسين گڏجي ڪم ڪرڻ جهڙا ٿي سگهندا سين. دعا ڪري سگهندا سين. جيل

ڪاٽيندا سين ۽ آزادي لاءِ همقدم ٿي بيهندا سين. ڇاڪاڻ جو اسان کي هڪ ڏينهن پنهنجي چوٽڪاري جي پڪ هوندي اهڙو ڏينهن به ايندو.“

مارٿر لوئر ڪنگ جي قتل کان اڳ ڪارن جي آزادي واري جدوجهد ۾ اهم ڪردار ابراهيم لنڪن جو هو 1863ع ۾ ڪارن کي جهنگلي جانور جي پڪڙي بحري جهازن ذريعي آمريڪا اماڻيو ويندو هو اهڙي طرح غلامن جي تجارت شروع ٿي جيڪا اٺويهن صدي تائين جاري رهي. انهي غلامن سان جيڪي جنيون ٿيون اهو هڪ اڏيتناڪ باب آهي، لنڪن اٽڪ جدوجهد سان انهيءَ اڏيتناڪ باب جي پڄاڻي ٿئي ٿي.

غلامن جي آزادي لاءِ پاڻ پتوڙيندڙ ابراهيم لنڪن جو نالو ڪارن جي دلين تان ميسارجي ناهي سگهيو. ابراهيم لنڪن ڪارن جي حقن لاءِ آمريڪي رياستن اندر هڪ طويل جدوجهد ڪئي. 1863ع ۾ ابراهيم لنڪن آمريڪي غلامن لاءِ آزادي جو فرمان جاري ڪيو.

1865ع ۾ آمريڪي آئين ۾ مشهور زمانه 13 هين ترميم ڪرائي جنهن تحت غلامي کي ممنوع قرار ڏنو ويو. ڪارن جي ڀلائي ۽ خوشحالي جا خواب ڏسندڙ ۽ انهن لاءِ جدوجهد ڪندڙ ابراهيم لنڪن کي 15 اپريل 1865ع ۾ قتل ڪيو ويو. 1855ع ۾ ڪاري عورت روزا پاڪس هڪ جدوجهد جو آغاز ڪيو. هن عورت گوري قانون خلاف بس ۾ هڪ گوري کي سيٺ ڏيڻ کان انڪار ڪيو. اهڙي طرح ان عورت کي گرفتار ڪيو ويو. نتيجي ۾ ڪارن سموري آمريڪا ۾ احتجاج ڪيو هو. اهڙي طرح ان هڪ عورت جي هڪ انڪار جي نتيجي ۾ ٿيل جدوجهد رنگ لاتو ۽ ڪارن مٿان نافذ ٿيل ڪارو قانون آمريڪي حڪومت پاران ختم ڪيو ويو. هاڻي ڏسڻو آهي ته ڇا بارڪ اوباما ابراهيم لنڪن. مارٿن لوئر ڪنگ وانگر ڪارن جي مستقبل لاءِ اپاءَ وٺندو؟ ڇا سي آءِ اي پينٽاگون ۽ اسٽيبلشمينٽ ۾ ويٺل مذهبي پروٽسٽنٽن مٿان حاوي ٿي دنيا کي بدلائي ڇڏيندو؟ جيڪو هڪ مشڪل مرحلو نظر اچي ٿو.

تاريخ : 07_11_2008

صدر زرداري جو خطاب خطي ۾ پائيدار ترقي ۽ امن جي ضمانت

هندستاني جي ليڊر شپ کي وڏيو خطاب ڪندي صدر آصف علي زرداري تاريخي ۽ سياسي ڳالهين ڪري هندستان ۽ دنيا کي حيرت ۾ وجهي ڇڏيو آهي. وڏيو خطاب دنيا جي سڀني نيوز چئنلز تان لائيو ڪاسٽ ڪيو ويو. سندس خطاب کي آمريڪا ۾ پڻ ساراهيو ويو. آصف علي زرداري چيو ته هو خطي ۾ ويزن جي تبديلي لاءِ ڪم ڪري رهيو آهي. هن قسم جي ڳالهه پهريون ڀيرو پاڪستان جي ليڊرن مان آصف علي زرداري ڪئي آهي. جنهن ۾ سياسي سماجي ۽ علائقائي ويزن Vision تبديل ڪرڻ واري ڳالهه شامل آهي. آصف علي زرداري وڌيڪ چيو ته اسان ڪشميري عوام جي خواهشن موجب ڪشمير وارو مسئلو حل ڪندا سين. پاڪستان ۽ ڀارت جا سياستدان ۽ عوام ملي ڪري ڪشمير وارو مسئلو حل ڪري سگهن ٿا. ٻي ڳالهه آصف علي زرداري اها ڪئي ته ”هو چاهي ٿو ته يورپ وانگر ڏکڻ ايشيا ۾ اقتصادي تجارتي ۽ عوام جي ترقي لاءِ پاڪستان ۽ ڀارت گڏجي ڪم ڪن. پاڪستان هن وقت مشڪل دور مان گذري رهيو آهي. اختلافن باوجود ٻنهي ملڪن جو مستقبل شاندار آهي. ڀارت سان بهتر تعلقات ۽ دوستي کي نئين طور طريقي سان اڳتي وڌائڻ چاهيان ٿو. ڀارت ۽ چين جهڙن طاقتور پاڙيسرين سان تجارت وڌائڻ جي حق ۾ آهيون.“ آصف علي زرداري ان ڳالهه تي زور ڏنو ته پاڪ ڀارت ملڪن وچ ۾ تجارت وڌائڻ گهرجي. واپار واحد ذريعو رهيو آهي جنهن ڪري مختلف ملڪن جا تعلقات بهتر ۽ مضبوط ٿيندا رهيا. ماڻهن وچ ۾ پيار محبت وڌندو ۽ دشمنين ختم ٿينديون رهيون. اهو ئي سبب آهي جو صدر آصف علي زرداري ڀارت سان تجارت کي وڌيڪ اهميت ڏئي ٿو ته جيئن عوام جو تجارت ذريعي ڪورشتو يا ڳانڍاپو ٿئي ۽ دشمنين ختم ٿي سگهن.

آصف علي زرداري ان سلسلي ۾ ڪشمير ۾ تجارت تان پابنديون هٽايون، جنهن سان آزاد ڪشمير مان فروت ۽ ٻيو کاڌي خوراڪ جو سامان ڀارتي ڪشمير موڪليو ويو. اهڙي رويي سان نه صرف آزاد ڪشمير ۽ انڊين ڪشمير جي ماڻهن وچ ۾ ويجهڙائپ پيدا ٿيندي ۽ حڪومتي سطح تي به دوستيءَ پنهنجائپ وارو رويو پيدا ٿيندو. گذريل هفتي ڪراچي جو دوري دوران گورنر هائوس ڪراچي ۾ امن امان بابت صورتحال بابت خطاب ڪندي چيو ته ڪراچي کي محفوظ بنائڻ حڪومت جي اولين ترجيحات ۾ شامل آهي ته جيئن ملڪي معيشت سرماڻيڪاري ۽ صنعت ڪاري کي مضبوط ڪجي. هن ڪا به اهڙي ڳالهه ناهي ڪئي جنهن مان عالمي برادري غلط تاثر ورتو هجي يا مٿس تنقيد ٿي هجي. آصف علي زرداري ايترو به چئي ڇڏيو آهي ته جيڪڏهن ملڪ مان ڪرپشن ختم ڪري نه سگهيس ته گهر واپس هليو ويندس.

ڪنهن کي به سياسي انتقام جو نشانو نه بڻائيندس اهي لفظ هڪ ميجوئر سياستدان ئي چئي سگهي ٿو. ڪنهن رسالي ۾ پڙهيو هو ته ”جيل لائف آصف علي زرداري جي زندگي تبديل ڪري ڇڏي آهي هو هاڻي پنهنجي ذات لاءِ نه پر ملڪ لاءِ سوچي ٿو“. ويو ڪانفرنس کي خطاب ۾ چيل جملا ۽ اڳ آڪٽوبر جي پهرين هفتي ۾ وال اسٽريٽ جنرل کي ڏنل انٽرويو ۾ به ساڳيا جملا دهرايا ها. وال اسٽريٽ جنرل ۾ زرداري چيو ته، ”مان دعويٰ ٿو ڪريان ته ڀارت پاڪستان جي لاءِ خطرو ناهي رهيو. مان ۽ منهنجي جمهوري حڪومت ان ڳالهه کان خوف نه ٿي ڪري اسان ڀارت سان اقتصادي شعبي ۾ تعاون چاهيون ٿا. ڇاڪاڻ جو اسان جهڙن غريبن ملڪن لاءِ اقتصادي بقا کان سواءِ ٻيو ڪوبه رستو ڪونهي.“ آصف علي زرداري ڀارت تي زور ڏنو آهي ته هو اهڙيون پاليسيون مرتب ڪري جنهن سان هڪ ٻئي جي ويجهو اچي سگهجي ۽ ملڪن جي عوام وچ ۾ اعتماد پيدا ٿي سگهي.

ماضي جي خراب روين ۽ رنجش کي پلائي پنهني ملڪن کي اڳتي اچڻو پوندو. اسان گڏجي محبت ۽ امن جو پيغام ڏيون ٿا. ان قسم جي رويي سان ئي پاڪستان جي قسمت نئين سري سان بدلائي سگهجي ٿي. اسٽيفن ڪوهن جي ڪتاب ”دي انڊين آرمي“ جي صفحي 170 تي مصنف لکي ٿو ته ”ڪجهه اهڙا عوامل هئا جنهن جي ڪري ڀارت ۽ پاڪستان جو رخ مختلف رخن ۾ ورهائجي ويو نهرو خارج امور ۽ ڪانگريس ڀارتي جو دماغ ۽ آواز رهيو ۽ جڏهن آزادي ملي ته هو پنهنجي غير جانبداري سوشلزم ۽ ايشين ازم جي تصور واري پاليسي ٺاهڻ ۾ ڪامياب ويو. ٻي طرف مسلم ليگ کي ڪا خارجا پاليسي ڪو نه هئي اها صرف اسلام جو نالو کڻي اڳتي آئي. جنهن بنياد تي خارجا پاليسي تشڪيل ڏيڻ مشڪل هو.“ فوجي آمرن جي غلط پاليسين ڪري ملڪ 1971ع ۾ ٽٽي ويو

باقي بچيل ملڪ خلاف خطرناڪ سازشون ٿي رهيون آهن. اسلام جي نالي تي قاتل انتها پسند تنظيمون هن ملڪ جو ڪهاڙو ڪري ڇڏيو آهي. هن بد نصيب ملڪ جي صدر آصف علي زرداري کي ايترو وقت ملڻ گهرجي جو پاڪستان جي 62 سالن جي تاريخ ۾ ٿيل گندگي کي صاف ڪري ان لاءِ گهٽ ۾ گهٽ زرداري کي ڏهه سالن جو وقت درڪار آهي. ته جيئن هو ملڪ کي سياسي اقتصادي طور طاقتور ۽ دهشتگردي کان پاڪ بڻائي سگهي.

جيڪڏهن ڏيهي پاليسين تي نظر وجهندا سين ته آصف علي زرداري جا چيل ڊپلوميٽڪ جملا ڪنهن کان وسري نه ٿا سگهن. چيائين ته ”الطاف حسين جي بهادري اي اين پي جي برداشت ۽ پير پاڳاري جو وڏو ماڻهو اسان سان گڏ آهي“ هي جملا ڪي معمولي جملا نه آهن ان مان صاف ظاهر آهي ته آصف علي زرداري ملڪ جي صدر جي حيثيت سان سندس سوچ ۽ فڪر قومي مفاهمت واري عمل سان مالا مال آهي انهيءَ جي بدولت ملڪ جون سياسي پارٽيون گڏجي قومي تعمير ۽ ترقي لاءِ ڀرپور ڪردار ادا ڪنديون ۽ ملڪ ۾ جمهوريت جو بنياد مضبوط ٿيندو. آصف علي زرداري ان موقعي تي ميان نواز شريف لاءِ چيو ته هن کي ورغلايو وڃي ٿو ته جيئن هو اسان جو ساٿ ڇڏي ڏي پر اسين ميان نواز شريف کي ڪونه ڇڏينداسين هن کي اسين سدائين گڏ کڻي هلندا سين.

آصف علي زرداري چيو ته قومن مٿان امتحان ايندا آهن اسان سڀني لاءِ امتحان جي گهڙي آهي اسان کي متحد ٿي اڳتي وڌڻو پوندو ڇاڪاڻ ته مون کي پاڻ تي ۽ پاڪستان جي عوام مٿان پورو اعتماد ۽ ڀروسو آهي. جيڪڏهن آصف علي زرداري کي يقين آهي ته سمورو عوام به هر مشڪل گهڙي ۾ سان هن گڏ آهي اسان کي اميد آهي ته آصف علي زرداري جون ڏيهي توڙي پرڏيهي پاليسيون وقت ۽ حالتن موجب جڙنديون رهنديون ۽ مشرف جي پاليسين کان چوٽڪارو ملندو پاڪستان خوشحالي ۽ ترقي جون منزلون طءُ ڪندو پر ان لاءِ آصف علي زرداري ۽ ان جي حڪومت کي وقت ملڻ گهرجي.

تاريخ 28_11_2008

آمریت جي پناهه ۾ پلندڙ پارٽيون پناهه ڳولي رهيون آهن

پ پ پ ۽ اتحادي جماعتن پاران نامزد وزير اعظم سيد يوسف رضا گيلاني قومي اسيمبلي جي چونڊ ۾ وڏي اڪثريت ماڻي ورتي آهي. يوسف رضا گيلاني پنهنجي پهرين پريس ڪانفرنس ۾ چيو ته ”مان وزير اعظم نه پر عوام جو خادم آهيان“ اهي جملا گيلاني صاحب جي اخلاق، ڪردار ۽ سياسي بصيرت کي ظاهر ڪن ٿا. يوسف رضا گيلاني جي وزير اعظم نامزدگي کان پوءِ ايم ڪيو ايم روايتي چالاڪيءَ جو مظاهرو ڪندي مقابلي ۾ بيٺل پنهنجي اميدوار فاروق ستار کي غير مشروط طور هٿ ڪڍائي ورتو. ايم ڪيو ايم جي ڊگهي سياسي تاريخ اسان جي سامهون آهي ته هنن ڪڏهن به ڪنهن ڌر جي بغير ڪنهن مفاد حاصل ڪرڻ جي غير مشروط حمايت ناهي ڪئي ۽ ايم ڪيو ايم هميشه مفادن جي حاصلات واري سياست ڪئي آهي. ان مان ظاهر آهي ته غير مشروط پ پ پ جي حمايت ڪرڻ ۾ به هنن جو فائدو ضرور هوندو. جيتري قدر پهرين وڪ جي ڳالهه آهي ته اها وڪ الطاف حسين پاران ڪئي وئي، جو هن صاحب آصف علي زرداري سان ڳالهايو جيتري قدر آصف علي زرداري جو سوال آهي ته آصف علي زرداري مٿان پارٽي ۽ پنجاب جي عوام جو دٻاءُ آهي ته هو متحده کان پاسو ڪري پر آصف علي زرداري انهن ڪوششن ۾ رڦل آهي ته ڪنهن به طرح متحده تي هٿ رکجي ۽ انهن کي Engage ڪجي. ناهه يا غير مشروط حمايت ڪرڻ جا ڪيئي سبب موجود آهن. هڪ ته متحده وارا عوامي پارٽين جي اقتدار ۾ اچڻ سان اڪيلا ٿي چڪا آهن. ملڪ جون عوامي سگهه رکندڙ جماعتون هنن تي اعتماد ڪرڻ لاءِ تيار ناهن تنهن ڪري متحده مختلف خوفن ۾ مبتلا ٿي چڪي آهي. پهريون خوف اهو آهي ته عوامي پارٽين جو اقتدار ۾ اچڻ سان سنڌ صوبي ۾

15 سيڪڙو آبادي 85 سيڪڙو عوام مٿان آمرن جو آشير وارد سان اقتدار ۾ اچي قابض ٿي ويڃن وارو حق وڃائي ويهنديءَ متحده پنهنجي دور حڪومت ۾ جيڪي ڪجهه ڪيو مثال طور سرڪاري ۽ غير سرڪاري ادارن ۾ ڀرتيون ڪرڻ، پلائن جا وڪرا، مخالفن کي ڪچلڻ، مارڻ ۽ جيل جي حوالي ڪرڻ، وڪيلن جي تحريڪ ۾ اٽڪاءَ وجهڻ واري عمل جو مستقبل ۾ احتساب جو ڪارڻ بڻجي سگهن ٿا. ان کان بچڻ لاءِ پ پ پ سان ٺاهه ڪري پناهه حاصل ڪرڻ آهي. ٻيو خوف ايم ڪيو ايم حقيقي جو آهي جيئن ئي 18 فيبروري جي چونڊن کان پوءِ ايم ڪيو ايم حقيقي وڏي جوش ۽ جذبي سان منظم ٿيڻ لڳي آهي.

ايم ڪيو ايم حقيقي جي طاقت جو پهريون مظاهرو 12 مئي تي پريس ڪلب ڪراچي آڏو عورتن جو مظاهرو ڪرڻ هو. هن مظاهري مان اهو تاثر مليو ته ڪي طاقتورن ايم ڪيو ايم حقيقي کي هڪ ڀيرو ٻيهر ميدان ۾ متحده جي سامهون بيهارڻ گهرن ٿيون. حقيقي جي عورتن اڳيان متحده جون عورتون به جلوس جي شڪل ۾ اچي پهتيون جتي تصادم ٿيو. ان کان سواءِ حقيقي وارن بيت الحمزه کي آباد ڪيو آهي بيت الحمزه کي متحده وارن 2002ع وارين چونڊن بعد اقتدار حاصل ڪرڻ کان پوءِ پهريون ڪم حقيقي جي مرڪزي دفتر بيت الحمزه کي ڪراچي بلڊنگ اٿارٽي وارن جي مدد سان بلڊوز ڪرائي پٽ ڪري ڇڏيو ۽ چيئرمين آفاق احمد ۽ عامر خان کي گرفتار ڪري جيل اماڻي ڇڏيو هاڻي حالتون جيئن تبديل ٿيون آهن ته حقيقي وارن آفاق احمد ۽ عامر خان جي رهائي جا مطالبو شروع ڪري ڇڏيا آهن. انهن ٻنهي اڳواڻن جي رهائي کانپوءِ حقيقي وڏي زور شور سان متحده خلاف مورچا بند ٿيندي ۽ جيڪا ڪراچي ۾ هڪ وڏي ويڙهاند کانپوءِ متحده کي ڪمزور ڪري سگهي ٿي. طاقتور ڌرين جي سازش کان متحده بلڪل باخبر آهي. تنهنڪري متحده هميشه پنهنجي مفادن جي سياست ڪئي آهي. هن وقت متحده ان ۾ پنهنجو خیر سمجهي ٿي ته ڪنهن به طرح سان پ پ پ سان راضي رهي طوفان جو رخ موڙي ڇڏجي. ٻيو وڏو سبب اهو آهي ته هاڻي متحده جو مزاج ٺهي چڪو آهي ته ڪنهن به طرح اقتدار کان ٻاهر نه رهجي ۽ اقتدار ۾ رهي مزا ماڻجن. متحده جتي روشن خيالي جو ليبل هڻي واعظ ڪندي ٿي وئي اتي هنن مشرف جهڙي آمر جي حق ۾ ايل ايف او ۽ سترهين ترميم واري بل کي پاس ڪري هڪ ڊڪٽيٽر جو سات ڏنو. چوڌري پرويز الاهي ۽ شجاعت وارن تي يا ايم ايم اي وارن تي ڪا به ميار نه هئي. اهي هميشه کان آمرن جا ساٿارا رهيا آهن پر متحده جيڪو گناهه ڪيو آهي پهرين ته ان جي معافي وٺي. هنن جي تعاون سان مشرف کي وڌيڪ عرصو حڪومت ڪرڻ جو موقعو مليو. ايتري قدر جو 12 مئي وارو واقعو به سندن گچيءَ ۾ پوي ٿو متحده ان حوالي سان پ پ پ جي ويجهو رهڻ جي خواهشمند

آهي جو جيڪڏهن چوڌري افتخار بحال ٿو ٿئي ته 12 مئي واقعو سندن گجپي ۾ نه پوي

جتي هڪ طرف حقيقي ڪيڊ پئجي وڃي ۽ ٻئي طرف عدليا ته پوءِ متحده جو ڇا حشر خراب ٿيندو. آصف علي زرداري هن وقت تائين هوشيار ٻي سان پنهنجا پتا ڪيڏندو پيو اچي هو اتحادي پارٽين سان ناتا بهتر رکندو پيو اچي اتي متحده لاءِ پنهنجي دل جا دروازا کولي سندن آجيان ڪري ٿو. وزير اعظم جي چونڊ وارو مرحلو ختم ٿي چڪو آهي. متحده يوسف رضا جي حمايت به ڪئي پر ميان نواز شريف سميت سمورو پنجاب متحده بابت پنهنجن تحفظات ۽ خدشن جو اظهار ڪري رهيو هو. لڳي هلي ڏسندا سين ته يوسف رضا گيلاني جو رويو متحده ڏانهن ڪيئن ٿو وڃي. جڏهن ته نامزد وزير اعليٰ سنڌ قائم علي شاهه چوي ٿو ته ”سنڌ ڌرتي پيار ۽ محبت جي ڌرتي آهي هتي نفرتون پيدا ڪندڙ پهريان به ناڪام ٿيا هئا ۽ هاڻي به ناڪا ٿيندا، صوبي جي مسئلن کي حل ڪرڻو آهي ته متحده سميت هر ڪنهن کي بهتر ۽ مثبت رويو اپنائڻا پوندا. هاڻ تائين متحده جو رويو بهتر آهي.“ ان قسم جي بيان ۾ جتي قائم علي شاهه جو لهجو نرم آهي ته ڪجهه سخت به چئي سگهجي ٿو. ٻئي طرف پ پ پ پارليامينٽرين سنڌ وارن متحده سان اتحاد ۽ حڪومت ۾ شامل ڪرڻ جي سخت مخالفت ۾ قرارداد منظور ڪئي آهي. متحده جتي چوڌرين کي اڪيلو ڪري پ پ پ واري چٽيءَ هيٺان پناهه ڳولي ورتي آهي اتي چوڌرين اڪيلي سر مخالف ڌر جو ڪردار ادا ڪرڻ لاءِ ميدان ۾ لهڻ جو فيصلو ڪيو. جيڪڏهن متحده ۽ ق ليگ جو جائزو وٺنداسين ته اقتدار جي ڏينهن ۾ جڏهن متحده پنجاب ۾ دفتر کوليا ۽ ميمبر سازي ڪئي ته ان لاءِ وڏي رڪاوٽ ق ليگ ۽ چوڌري برادران بڻيا. چوڌرين الزام هنيا ته متحده جي پنجاب ۾ اچڻ سان اسٽريٽ ڪرائيم وڌيو آهي، ايتري قدر جو متحده وارن جا جوابي بيان رڪارڊ تي آهن ته ”چوڌري شجاعت لوتن جو سردار آهي“ نتيجي ۾ ق ليگ ۽ متحده جي لٽ سردار صدر جنرل مشرف وچ ۾ پئي صلح ڪرايو.

هاڻي چوڌري پرويز الاهي جو اهو بيان حيرت جوڳو آهي ته ”عام چونڊون جلد ٿيڻ واريون آهن“ ان بيان مان به مقصد صاف ظاهر آهن. هڪ يا ته چوڌري برادران شڪست کان مايوس ٿي چڪا آهن يا وري ڪجهه ڏينهن اڳ صدر مشرف سان ملاقات ۾ صدر مشرف پاران چونڊن ۾ هارائجي وڃڻ جو اشارو ڏنو آهي. ڇاڪاڻ جو چوڌرين چونڊن کانپوءِ صدر مشرف جي حمايت ۽ اسٽيبلشمينٽ جو راضي سان آپريشن گڏ نائيٽ پلان“ جوڙيو هو جيڪو اتحادي پارٽين ناڪام بڻائي ڇڏيو. هن پلان ۾ مخدوم امين فهيم 24 ميمبرن جو اسيمبلي ۾ فارورڊ بلاڪ ٺاهيو ۽ نواز شريف سان ٺاهه نه ڪندڙ فرد ۽ جماعتون

عدليا ۽ ميڊيا جا مخالف گروپ شامل هئا. چوڌري شجاعت سميت ڪجهه فوجي ۽ ڪامورن جي حمايت حاصل هئي. ان پلان تحت حامد ناصر چنا کي وزير اعليٰ پنجاب بڻائڻو هو ۽ پ پ پ ۽ پ پ پ پارليامينٽرين وچ ۾ وڃ ڪرڻي هئي ان سلسلي ۾ امين فهمير اسٽيبلشمينٽ پ پ پ شيرپائوٽي اين پي عوامي، جي يو آءِ (ف) ڪانسواءِ آزاد اسيمبلي ميمبرن سان گڏجاڻيون ڪري آپريشن گڊ نائيٽ پلان کي ڪامياب بڻائڻ جون ڪوشش ڪيون. اهڙين ڳجهين گڏجاڻين جو پهريون اطلاع نواز شريف کي مليو جنهن آصف علي زرداري کي آگاهه ڪيو امين فهمير جو اهو بيان ته سڀني گڏجاڻين جو اطلاع آصف زرداري کي هو سو بلڪل غلط آهي. امين فهمير جي ڳجهي گڏجاڻين جو تفصيل پ پ پ پ پاران سندس پٽ ايم پي اي جميل الزمان کي ڏنو ويو هو جنهن کان پوءِ جميل الزمان ۽ امين فهمير وچ ۾ ڳالهائون ٿيون جميل الزمان صاف چئي ڏنو ته ”اسان پ پ پ پ ڪو به فارورڊ بلاڪ نه پيا ٺاهيون“ جميل الزمان جي بيانن کان پوءِ امين فهمير به اهڙي قسم جا بيان ڏنا. امين فهمير ن ليگ جي اڳواڻ خواجہ آصف خلاف عدالتي نوٽيس موڪليو ۽ احتجاج ڪيو پر نواز ليگ يا وري خود خواجہ آصف معذرت ڪا نه ڪئي پر هو انهيءَ ڳالهه تي اڄ به قائم آهن ته شهيد بينظير ڀٽو جي شهادت واري ڏينهن مشرف سان امين فهمير ملاقات ڪئي هئي. ن ليگ وارن خاص ڪري خواجہ آصف اهو به چئي ڏنو ته ”سندس اهو بيان نه صرف هن جي راءِ هئي پر پارٽي جو موقف به هو ان ڪري امين فهمير کان معذرت جو سوال ئي پيدا نٿو ٿئي“ امين فهمير مخدوم آف هالا پنهنجن غلط روين ڪري وزير اعظم جو عهدو وڃائي ويٺو ۽ هڪڙي مخدوم آف ملتان وزير اعظم جي ڪرسي ماڻي ورتي. يوسف رضا گيلاني جيڪو ملڪ جو 24 وزير اعظم آهي جيڪو امين فهمير جيان پ پ پ جو اعتماد جوڳو ماڻهو چيو وڃي ٿو.

پ پ ۽ آصف زرداری جي قيادت؟

نئون ديرو واري ڪوٺايل CEC ميٽنگ ۾ آصف زرداری ميمبرن کي خطاب ڪندي چيو ته ”ماضي ۾ سياستدانن کي ڪنهن خاص مقصد خاطر پاڻ ۾ ويڙهائڻ وڌو هو پر مان قوم کي مفاھمت وارو اهڙو نظام ڏيندس، جنهن سان روايتي سياسي تنازعا ازخود ختم ٿي ويندا“ آصف علي زرداری جو مٿيون بيان ائين ٿو لڳي جن جمهوريت جا نوان آرگنز متعارف ڪرائي رهيو آهي. بهرحال اها آصف زرداری جي ذاتي سوچ آهي ان قسم جا خيال محترم بينظير شهيد جا به هئا پر ظالمن هن کي انقلابي خيالن جي تڪميل کان اڳ ۾ ئي شهيد ڪري ڇڏيو آصف علي زرداری جتي انقلابي قدر ڪئي عوام کي سگهارو بڻائڻ ۽ سياسي قوتن کي مضبوط ڪرڻ جي ڪوشش ۾ مصروف آهي ته ٻي طرف سندس پارٽي اندروني طور ڪاڇ جو شڪار ٿي چڪي آهي. آصف زرداری زيرڪ سياستدان ڪونهي. هن جيڪو ڪجهه سکيو آهي اهو وقت ۽ حالتن مان سکيو آهي. آصف علي زرداری کي انقلابي ڳالهين ڪرڻ کان اڳ ۾ اسٽيبلشمينٽ، بينظير ڀٽو ۽ مشرف ڏيل واري خفي مان نڪرڻ گهرجي، هن وقت آصف علي زرداری جا فيصلا اسٽيبلشمينٽ ڊويزن جي آفيس مان Edit ٿي اچن ٿا، اسٽيبلشمينٽ جيڪا ملڪ تي هميشه حڪمراني ڪندي رهي آهي ۽ آمريڪا وٽ مستقل طور گروي رکيل آهي. بظاهر آصف علي زرداری صاحب نيگرو پونتي ۽ رچرڊ بائوچر کي اهو چئي سخت موقف اختيار ڪيو ته ”دهشتگردي خلاف جاري جنگ ۽ آمريڪا جي باري ۾ موجوده پاليسيون تبديل ڪرڻ يا نه ڪرڻ جو فيصلو پارليامينٽ ڪندي“ حقيقت ۾ ان قسم جو بيان ميان نواز شريف آمريڪي وفد آڏو ڏئي چڪو هو. ساڳيو بيان آصف زرداری ڏنو آهي، جتي آصف علي زرداری به آمريڪي وفد کي ظاهري طور واپس ڪري ڇڏيو آهي پر آمريڪي نمائندن جا فيصلا اندروني طور اسٽيبلشمينٽ ذريعي قبول ڪيا ويا

آهن.

آصف علي زرداري وڏي خوشفهمي ۾ مبتلا آهي ته هو جيڪي ڪجهه ڪري رهيو آهي ان سان عوام جي تقدير بدلبي ۽ پ پ م مضبوط ٿيندي، هن ملڪ جي بدقسمت عوام لاءِ سک ۽ خوشحالي مقدر ۾ لکيل ئي ناهي. هي ملڪ فوج ۽ فيوڊل ڪلاس لاءِ ناهيو ويو هو ۽ اهو ئي ڪلاس هن ملڪ جي غريب عوام مٿان حڪومت ڪندو رهندو. هن ملڪ جي غريب عوام لاءِ شهيد ذوالفقار ڀٽو، بينظير ڀٽو بهتر سوچيو هو. جنهن کي عالمي طاقت آمريڪا ملڪ جي ڳجهن هٿن ذريعي شهيد ڪرائي ڇڏيو! محمد خان جوڻيجو ۽ نواز شريف سان ڪهڙو حشر ڪيائون اها سياسي تاريخ اسان جي اڳيان آهي تاريخ مان سبق سکي اڳتي وڌڻ گهرجي. اچو ته آصف علي زرداري جي ڪجهه فيصلن تي نظر وجهون، جيڪي هن صاحب پنهنجي دماغ سان نه پر انهن ڳجهن هٿن جي صلاح مشوري سان ڪيا آهن جيڪي عوامي خواهشن جي ابتڙ آهن:

متحده سان ٺاه: متحده سان ٺاه جي اندروني ڪهاڻي هي آهي ته متحده جيئن ته فوج ۽ صدر جي من پسند جماعت آهي ماضي ۾ متحده انهن ٻنهي قوتن جي آشيرواد سان سنڌ ۾ عوامي قوتن کي ڪڍڻ جنهن ۾ خود پ پ پ به سندس ظلم جو شڪار رهي آهي 18 آڪٽوبر تي بينظير ڀٽو جي آمد جي موقعي تي بينظير ڀٽو جي قافلي تي ٿيل خوني حملي جي سازش جا پيرا به ان جي 90 ڏانهن پڻ وڃن ٿا، ساڻ 12 مئي وارو واقعو جنهن ۾ وڪيلن جي مٿان خوني حملو ٿيو هو ان لاءِ وڪيل برادري ۽ نواز شريف ۽ سول سوسائٽي جي نمائندن متحده کي جوابدار سڏيو آهي ۽ ان حوالي سان عدالتن ۾ ڪيس به داخل آهن. جيڪا تنظيم صدر مشرف جي غلط فيصلن کي هميشه تحفظ فراهم ڪندي رهي ۽ ان جي غلط آرڊيننس ۽ آرڊرن کي اکين تي رکي لبيڪ چوندِي رهي ان جماعت سان ٺاه ڪرڻ يا ويجهو وڃڻ ۾ استيبيلشمينٽ ۽ ان جي نمائندي رحمان ملڪ جو وڏو ڪردار آهي. اهو رحمان ملڪ ئي آهي جنهن جي سحر ۾ آصف زرداري قاتل نظر اچي ٿو. اڄڪلهه آصف زرداري جا سڀ فيصلا رحمان ملڪ ڪري رهيو آهي پ پ پ ۾ رحمان ملڪ جي ڪردار کي ڄاڻڻ جي ۽ پرکڻ جي سخت ضرورت آهي. متحده سان جيڪڏهن ٺاه جو سوال آهي ته آصف زرداري ۽ رحمان ملڪ کي خبر هئڻ گهرجي ته سنڌ جو عوام ان ٺاه جي حق ۾ ناهي ۽ نه وري سنڌ جي پارلياماني پارٽي ان جي حق ۾ آهي. سنڌ جي پ پ پ پارلياماني پارٽي ميمبرن پير مظهر جي رهائش گاه تي متحده سان اتحاد ۽ حڪومت ۾ شموليت جي مخالفت ۾ قرارداد پيش ڪري چڪي آهي، هاڻي جڏهن سنڌ جي عوام جي چونڊيل ميمبرن جي قرارداد کي پني ڏئي آصف علي زرداري متحده سان ٺاه ڪري ٿو ته اهو سمجهيو ته اها سنڌي عوام جي ووٽ جي

توهين آهي. سنڌي عوام سان مذاق آهي. متحده جو ماضي گواهه آهي ته هنن سياست ۾ ڪنهن سان به وفا نه ڪئي آهي هنن هميشه پنهنجي مفادن جي سياست ڪئي آهي. اسان جو خيال آهي ته پ پ متحده سان مفاھمت ضرور ڪري باقي اسٽيبلشمينٽ ۽ رحمان ملڪ جي چوڻ تي حڪومت ۾ کين شريڪ نه ڪري اهو عمل سنڌي عوام جي ڦٽن مٿان لوڻ پرڪڻ جي برابر هوندو.

متحده سان ٺاهه نه صرف پ پ کي نواز شريف کان ڌار ڪرڻ جو سبب بڻيو پر پنجابي، بلوچ ۽ ڀنڀڻ عوام به پ پ کان نفرت ڪرڻ لڳندو. اهائي ايجنڊا آهي اصل ۾ گجھن طاقتن جي آهي. آصف علي زرداري کي انهن گجھن هٿن اهو تاثر ڏنو آهي ته نواز شريف پنجاب ۾ طاقتور آهي. هو ڪنهن به وقت اتحاد مان نڪري پ پ لاءِ پريشاني جو سبب بڻجي سگهي ٿو ڀيو خوف اهو ويهاريو ويو آهي ته جيڪڏهن جسٽس افتخار محمد چوڌري بحال ٿيو ته ائين آراو کي عدالتي فيصلي ذريعي ختم ڪري ڇڏيندو جنهن سان آصف علي زرداري خلاف سڀني کيس هڪ ڀيرو ٻيهر کلي سگهن ٿا. چيف جسٽس افتخار جي مسئلي تي CEC نئون دٻرو واري اجلاس ۾ اعزاز احسن کي خاصي ڇنڊ پڻي وئي. آصف علي زرداري چيو ته ”مون کان وڌيڪ انهن ججن کي ڪير ٿو سڃاڻي، جنهن جي اعزاز احسن وڪالت ڪري رهيو آهي. مان انهن ججن جي سامهون ڪيسن ۾ پيش ٿيندو رهيو آهيان اهي جج مون کي ۽ شهيد بينظير ڀٽو کي سزا ڏيڻ جا بهانا ڳوليندا هئا. اها جوڊيشري ان وقت ڪٿي هئي جڏهن ذوالفقار علي ڀٽو جو عدالتي قتل ٿيو هو“ آصف علي زرداري ججن جي باري ۾ چيو ته ”هو اعلان مري جو پابند رهندو ججن جي باري ۾ فاروق نائيڪ جيڪو پيڪيج ٺاهي رهيو آهي ان تي عمل ڪيو ويندو.“ فاروق نائيڪ جي ٺاهيل پيڪيج مان يقين ن ليگ يا اعزاز احسن مطمئن ڪو نه ٿيندا، فاروق نائيڪ جو پيڪيج اهو آهي، جيڪو الطاف حسين جو آهي جنهن بابت الطاف حسين بيان ڏئي چڪو آهي. آصف علي زرداري اعزاز احسن کي داپا ڏئي خاموش ڪرائي سگهي ٿو پر ن ليگ کي ڪيئن مطمئن ڪندو؟ جيڪي عدليه جي بحالي سميت جسٽس افتخار چوڌري کي چيف جسٽس واري ڪرسي تي ڏسڻ چاهن ٿا، ان کان پوءِ وڏو مسئلو سائنسدان عبدالقدير خان جي رهائي جو آهي. اهي مسئلا اهڙا آهن جن تي ن ليگ ڪنهن به طرح سوديبيازي نه ڪندي ن ليگ پ پ پاران متحده سان ٺاهه جي صورت ۾ ميثاق جمهوريت جي توهين ڪرڻ واري ڪوڙي گوري ڳڙڪائي سگهي ٿي پر ججن جي بحالي تي سودو ڪرڻ نواز ليگ جي وس ۾ نه هوندو. ڇاڪاڻ جو نواز ليگ عوام سان ججن جي بحالي جا وچن ڪري ووٽ حاصل ڪيا هئا. هاڻي سوال اهو ٿو اڀري ته ڇا نواز ليگ پ پ

پ پاران ٺاهيل پيڪيج کي قبول ڪندي؟ يا وري اتحاد مان ڌار ٿيندي ڇاڪاڻ
 جو آصف علي زرداري کي اسٽيبلشمينٽ اهو فارمولو ڏنو آهي ته متحده اي اين
 پي، جي يو آءِ ۽ آزاد ميمبرن جي اتحاد سان وفاق ۾ حڪومت برقرار رکي. آصف
 علي زرداري جتي ڏاهپ ۽ مفاھمت جون ڳالهيون ڪري ٿو هو هاڻي ڪيترن
 امتحانن مان گذرندو جتي هو سياسي مستقبل بابت فڪر مند هوندو. هن وقت
 هڪ طرف عوامي پارٽين جو اتحاد آهي ته ٻي طرف ڳجهه هٿ آهن ٻنهي جي وچ
 ۾ آصف علي زرداري سٽنڊوچ بڻيل آهي جيئن نواز ليگ پنهنجي پنهنجي موقف
 تي چٽي بيٺل نظر اچي ٿي. يا وري اين اين پي وارن جو صاف موقف آهي تئين
 آصف علي زرداري جو موقف ڌنڌ ۽ ڪوهيڙي ۾ ورتل نظر اچي ٿو. عوامي نيشنل
 پارٽي جي اڳواڻن جو پشاور ۾ آمريڪي قونصليت جنرل سان ملاقات نه ڪرڻ.
 سرحد اسيمبلي اجلاس ۾ آمريڪا خلاف قرارداد پيش ڪرڻ ۾ سندن موقف
 صاف نظر اچي ٿو تئين پ پ جو موقف واضع ڪانهي پ پ جي واضع موقف نه
 اچي. ايندڙ ڏينهن ۾ ڪيئي مشڪلاتن جو سبب بڻيو. صدر مشرف جي باري ۾
 نواز ليگ سخت موقف رکي ٿي نواز ليگ صدر مشرف واري مسئلي تي آمريڪي
 وفد کي جواب ڏئي ڇڏيو آهي. پ پ صدر مشرف خلاف ڳالهائڻ کان ڪيائي
 ٿي. ان قسم جي نظرياتي چڪتاڻ آئنده لاءِ ڪو سٺو سنوٺ ڪونهي. نواز ليگ
 جو موقف عوام جي ترجماني ڪري ٿو. تنهن ڪري پ پ ۾ سياسي پارٽي؛ وارو
 اعتماد وڃائي ويهندي هن وقت پارٽي متحد نظر اچي ٿي سا اندروني طور اعزاز
 احسن. امين فهم ۽ ٻيا پ پ جا وفادار وفاداريون نڀائڻ جو وچن ڪيون ويٺا
 آهن. في الحال اقتدار جي سيج تي پ پ ويٺل آهي. تنهن ڪري پ پ اندر پيچ
 ٻاهه وارو عمل ڊيپل رهندو پر جڏهن پارٽي اقتدار وڃائي ويهندي يا اقتدار جي
 ڪرسي لوڏي ۾ ايندي ته پارٽي ماضيءَ جيان ٽڪر ٿي ويندي اصل اهو ئي مقصد
 ڳجهن هٿن جو آهي. تنهنڪري آصف علي زرداري کي انهن ڳجهن هٿن جي
 پنجوڙ مان نڪرڻ گهرجي. عوام جي پارٽي کي عوام جا فيصلو قبول ڪرڻ
 گهرجن. ان ۾ پ پ جي بقا آهي هن پيري اها ڳالهه نه هلندي ته پ پ مان
 ڪيترائي اڳواڻ نڪري ويا پر پ پ زندهه رهندي آهي ان جو خاص سبب پتو
 فيڪٽر جو پارٽي ۾ نه هجڻ آهي. هاڻي تمام گهڻو فرق پوندو. خاص ڪري
 CEC پاران آصف جو ذاتي فيصلو ٿاڻ درست نه ٿيندو CEC جي
 اڪثريت راءِ سان فيصلن کي اهميت ڏيڻ گهرجي.

تاريخ : 08_04_2008

متحدہ

مخالف ڌر ۾ ويهڻ جو فيصلو حقيقت يا دڙڪو؟

ڪراچي ۾ پ پ پ قيادت سان ڳالهين کان پوءِ ايم ڪيو ايم جي ڪنوينر ڊاڪٽر فاروق ستار ميڊيا آڏو سنڌ توڙي مرڪز ۾ مخالف ڌر ۾ ويهڻ جو اعلان ڪندي الزام هنيو آهي ته پ پ پ وارا ٺاهه لاءِ مخلص ناهن. تنهن ڪري هاڻي هو اپوزيشن ۾ ويهندا. جڏهن ته ان سلسلي ۾ پ پ پ جي سينيئر اڳواڻ ۽ سنڌ اسيمبلي جي اسپيڪر نثار کهڙي بيان ڏنو ته ماڻهن کي خدشا آهن ته متحده پنهنجا رويا بهتر ڪري جيڪڏهن متحده جي روين جو ذڪر ڪندا سين ته متحده ۾ اڃا تائين سياسي بصيرت پيدا ٿي ڪو نه ٿي آهي. ان حوالي سان سنڌي ماڻهن سميت ڀٽاڻن، پنجابين ۽ بلوچن، سرائيڪن ۽ سياسي اڳواڻن سميت وڪيل ۽ سول سوسائٽي جي ماڻهن کي متحده جي روين تي سخت اعتراض آهن. متحده جو مزاج يا ڪلچر جيڪو ماضي ۾ رهيو آهي، اهو هاڻي به ساڳيو آهي. عوامي پارٽين سان گڏجڻ بجاءِ حڪومتي ڌرين جرنيلن يا ڳجهن هٿن جا اتحادي ٿيڻ پسند ڪندا آهن ان جو نفسياتي مسئلو آهي ته متحده ملڪ ۾ 15 سيڪڙو آبادي هجڻ باوجود هنن جي خواهش آهي ته ملڪ جي اڪثريتي آبادي مٿان حڪومت ڪري طاقتور ڌرن جي پناهه ۾ لڪي پنهنجا مفاد حاصل ڪن. هن وقت تائين متحده ڪو به ايڏو وڏو تير نه هڻي سگهي آهي. جنهن مان اهو ثابت ٿئي ته هو عوامي اشوز جي سياست ڪري رهيا آهي متحده جي تنظيمي اسٽرڪچر ائين آهي جيئن ممبئي يا ڪولمبيا جون ڪجهه انڊر گرائونڊ (انڊر ورلڊ) تنظيمن آهن جن جو مقصد صرف ذاتي ڪاروبار ڪرڻو هجي. متحده جي سياست صرف اقتدار ۾ رهڻ ۽ نالو ڪمائڻ آهي. جيڪڏهن متحده کي اقتدار کان ٻاهر رکجي ته متحده ائين رهندي جيئن مڇي پاڻي بنا.

متحدہ جي سياست مان فائدو وٺڻ واريون قوتون متحدہ کي بهتر پناهہ ڏيڻ لاءِ تيار رهنديون آهن. تنهن ڪري متحدہ بہ قرباني ڏيڻ لاءِ هميشہ تيار رهندي آهي. 12 مئي وارو واقعو هجي يا 9 اپريل وارو واقعو هجي متحدہ پنهنجي اتحادي ڌرين لاءِ بغير ڪنهن پرواهہ جي سڀ ڪجهہ ڪري سگهي ٿي.

12 اپريل تي آصف زرداري 19 سالن بعد نائين زيرو تي پهتو آصف زرداري سنڌ جي خوشحالي ۽ ترقي جو خيال کڻي متحدہ جي دروازي تي پهتو ان موقعي تي هڪڙي جا ماضيءَ ۾ ڪيل ڏوهہ گناهہ معاف ڪيا ويا. آصف زرداري جي زبردست آجيان ڪئي وئي. سموري ملڪ ۽ خاص ڪري سنڌ جي عوام جي اعتراضن جي باوجود آصف زرداري 90 تي پهتو ۽ اتي ڌرين وچ ۾ ٿيل فيصلن کي مان ڏٺو ويو پ پ پ پاران بہ اڳواڻن جي ڪيل فيصلن کي اکين تي رکيو ويو ۽ پر جڏهن سنڌ اسيمبلي اندر ارباب رحيم تي هڪ همراہ جوتي سان حملو ڪيو ۽ وري ٻئي ڏينهن تي ڊاڪٽر شير افغن کي وڪيلن پاران لاهور ۾ مارڪٽ جي بدلي ڪراچي جي طاهر پلازہ کي باهہ ڏئي پنجن وڪيلن کي ساڙي ويو. ان کان سواءِ ڪراچي ۾ رتو ڇاڻ ڪري 12 ماڻهن کي ماريو ويو. سان ڪيترين ئي گاڏين کي باهيون ڏئي ساڙيو ويو. ان موقعي تي الطاف حسين ڪراچي ۾ متحدہ جي قيادت کي ٽيليفونڪ خطاب ڪندي ن ليگ ۽ پ پ خلاف ڳالهائين ڊاڪٽر شير افغن کيس ۾ ن ليگ کي ملوث قرار ڏنو اهو ان ڪري رويو اڻڀايو ويو تہ اهو موقف جيڪو متحدہ رکيو اهو صرف متحدہ جونہي پر ايوان صدر کان وٺي انهن ڳجهن هٿن جو هو. جيڪي نواز ليگ تي دٻاءُ وجهندا پئي آيا جڏهن 9 اپريل واري قتل عام جا ثبوت برطانوي حڪومت کي ڏنا ويا جنهن ۾ متحدہ جي ڪارڪنن جا Footage جنهن ۾ متحدہ جا دهشتگرد پستولن جا فائر ڪندا شهر ۾ گشت ڪندي ڏيکايا ويا. اهڙا منظر مختلف تي وي چينلن تان ڏيکايا ويا جنهن تي برطانوي حڪومت متحدہ جي سربراہ الطاف حسين کي وارننگ ڏني تہ ”ان تنظيم جو سربراہ جيڪو عام ماڻهن جي قتل عام ۾ ملوث هجي جن جون ثابتون هجن اهو اڳواڻ برطانيا ۾ رهي نہ ٿو سگهي.“ برطانوي حڪومت جي وارننگ کان پوءِ متحدہ جي اڳواڻ الطاف حسين 9 اپريل جي واقعن کي تسليم ڪندي پارٽي قيادت تان استعفيٰ ڏيڻ جو اعلان ڪيو. الطاف حسين هڪ طرف تہ برطانيا کي اهو باور ڪرايو تہ مان استعفيٰ ڏئي ڇڏي آهي. ڇاڪاڻ جو منهنجي پارٽي شهر ۾ حالتن تي ڪنٽرول ڪرڻ ۾ ناڪام رهي ٻئي طرف متحدہ پنهنجي قائد کي اڀيلون ڪرڻ وارا ڊرامو شروع ڪيو تہ ”الطاف پاڻي پارٽي قيادت تان استعفيٰ واپس وٺي“ ان قسم جو ڊرامو ميڊيا ذريعي رڳايو ويو اهڙي قسم جي چال کي نہ صرف برطانوي چينلن ۽ ٻين ملڪن ۾ پڻ ڏيکاريو ويو. پاڪستان جي ترقي پسند ساڃاهہ وند سياستدانن

وڪيلن، سول سوسائٽي جي اڳواڻن ڊرامو قرار ڏيندي 9 اپريل تي ٿيل رتو ڇاڻ ۾ متحده کي ملوث قرار ڏنو. اي اين پي جي نائب صدر زاهد خان بيان ڏنو ته ”متحده کي ڊرامو ڪرڻ جي ڪا ضرورت ڪانهي ماڻهو سڀڪجهه سمجهن ۽ ڄاڻين ٿا“. زاهد خان جي بيان سان سموري پاڪستاني سوسائٽي سهمت آهي پر پنهنجن ڊرامن کي متحده به سمجهي ٿي پر نفسياتي طور متحده پاران ڊراما ڪرڻ سندن ڪلچر بڻجي چڪو آهي. يا ائين کڻي چئجي ته انهن جي مجبوري آهي ته ڌڪ به هڻندا ته رڙيون به ڪندا آهن، ان قسم جي ڪلچر کي ”دغا باز ڪلچر“ چئجي ٿو. جنهن گروهه جو ڪلچر دغا بازی هجي اهو گروهه ڪنهن سان به وفا ڪري نٿو سگهي.

1988ع ۾ متحده پ پ سان اتحاد ڪيو پر ٿوري ئي عرصي ۾ متحده پ پ کي خدا حافظ چئي فوجي جنرل جي ٺاهيل جماعت آءِ جي آءِ ۾ وڃي شامل ٿي ۽ پوءِ پ پ جي سنڌ ۽ مرڪز ۾ حڪومت لاءِ رڪاوٽ بڻي. پ پ جي ٻئي دور حڪومت ۾ نصير الله بابر جي سربراهي ۾ ڪراچي آپريشن شروع ٿيو. جنهن ۾ متحده سان لاڳاپيل ڪيئي خطرناڪ دهشتگرد ماري ويا. متحده جو گهڻو تنگ ڪيو ويو. پر ڪجهه جنرلن جي مداخلت تي اهو آپريشن روڪيو ويو. هاڻي ٽيون پيرو پ پ اقتدار ۾ آئي آهي ۽ متحده کي حڪومت ۾ شامل ڪرڻ لاءِ جتن ڪري رهي آهي ان جو سبب اهو آهي ته متحده کي ڪجهه ڏيئي وٺي راضي رکجي ۽ اقتدار جي ڪرسي جا مزا به ماڻجن. متحده جو مطلب اهو آهي ته اسان کي تنگ نه ڪريو. اسان کي به مزي سان کائڻ ڏيو. گورنر، ستي ناظم ۽ ڪجهه وزارتون اسان جي حوالي ڪيون وڃن ته توهان به خوش ۽ اسان به خوش. هاڻي پ پ ۽ متحده وچ ۾ ڳالهين جا دور هلن ٿا نيٺ ڪو فيصلو ايندو. ڪو به فيصلو ايندو ته ٻئي ڌرين سوچي سمجهي فيصلو ڪنديون پر آصف علي زرداري ان حق ۾ آهي ته متحده کي حڪومت ۾ ڪهڙي به طرح شريڪ ڪجي.

آصف علي زرداري جو متحده کي اقتدار ۾ شريڪ ڪرڻ جو مقصد امن امان جي حوالي سان آهي متحده کي شريڪ ڪري مٿي تي هٿ گهمائي انهن کي پيار سان سمجهائڻو به آهي، جيڪو آپريشن ڪلين اپ نصير الله بابر متحده خلاف ڪيو هو اهو آپريشن يقينن هاڻي به ٿي سگهي ٿو پر متحده تي هٿ رکيو ويندو. وزير اعليٰ قاض علي شاهه ۽ ذوالفقار مرزا جو بيان آيو آهي ته ڪراچي ۾ امن امان قائم ڪرڻ لاءِ دهشتگردن خلاف ڪارروائي ۾ ڪا ڪسر نه ڇڏيندا سين. جتي آپريشن ڪرڻو پيو اتي ضرور ڪندا سين. ٻي طرف شعيب سبل آءِ جي سنڌ ۽ واجد دراني کي ڏي آءِ جي ڪراچي مقرر ڪرڻ سميت ڪراچي پوليس جون بدليون ڪرڻ جو مقصد ڇا آهي؟، ذوالفقار مرزا جهڙو گجهو ماڻهو سنڌ جو وزير داخلا هجي ته ان مان اهو يقينن سمجهڻ گهرجي ته دهشتگردي کي

وڌيڪ برداشت نه ڪيو ويندو. انهن فردن جي ان قسم جي چر پر مان اها اميد ڪري سگهجي ٿي ۽ گذريل چند هفتن جي رپورٽ آهي ته اير ڪيو اير حقيقي ۽ سني تحريڪ جي سرگرم ڪارڪنن کي قتل ڪرڻ جن جو تعداد سوچي لڳ ڀڳ آهي. ان جو الزام به متحده مٿان مڙهيو ويو آهي ته بار ڪراچي جي سيڪريٽري سميت نديم قريشي جو گهر ساڙڻ جو الزام به متحده تي مڙهيو ويو آهي ڪراچي بار جي اڳواڻ الزام مڙهيو آهي ته منهنجي قتل جي ذميوار متحده هوندي آهي. اهي سڀ قوتون ايندڙ ڪجهه ڏينهن ۾ متحده خلاف تيزي سان رد عمل ڏيکارينديون. اندروني خاني متحده مخالف قوتن کي پ پ جي سهڪار حاصل هوندي پ پ حڪومت، متحده ۽ صدر مشرف کي اوسنائين برداشت ڪندي جيستائين صدر بش جي آمريڪا ۾ حڪومت آهي. ڊيموڪريٽس سينٽيز صدر بش کي خط لکي آگاه ڪيو آهي ته پاڪستان ۾ هڪ شخصيت جي حمايت ڪرڻ کان بهتر آهي ته پاڪستاني ادارن سان بهتر تعلقات رکيا وڃن ۽ پاڪستاني عوام جي خواهش جو احترام ڪيو وڃي. سالن کان پوءِ جڏهن ڊيموڪريٽ آمريڪا جا حڪمران ٿيندا ته صدر مشرف ۽ ان جون سياسي پارٽيون ڪمزور پوزيشن ۾ هليون وينديون تنهن ڪري هن سال پ پ ۽ ن ليگ اتحاد ۾ ڌار وجهڻ لاءِ گهڻيون ڪوششون ٿينديون هاڻي آصف علي زرداري مٿان وڏي ذميواري آهي جيڪو ٻئي پاليسيون هلائي رهيو آهي. هڪ طرف ن ليگ سان اتحاد ته ٻئي طرف متحده جنهن بابت پاڪستان جي سياسي اڳواڻن، وڪيلن کي خدشا آهن انهن کي ساڻ ڪٿي هلڻ ڪنهن خطري کان خالي ناهي تنهنڪري سوال اهو ٿو اڀري ته ڇا آصف علي زرداري قوم کي چرڪائيندڙ نتيجا ڏيندو يا ڪانو وانگر ٻه ٽنگو ڦاسي پوندو.

تاريخ : 15-04-2008

صوبائي خود مختياري اين ايف سي ايوارڊ ۽ پ پ مان اميدون

وزير اعظم يوسف رضا گيلاني وزير اعليٰ هائوس سنڌ ۾ صوبائي ڪابينا جي خاص اجلاس ۾ چيو ته صوبائي خود مختياريه اين ايف سي ايوارڊ، پاڻي جي ورڇ بابت يونيفارم پاليسي جوڙي ويندي جن تي صوبا عمل ڪندا. وزير اعظم جي اعلانيل يونيفارم پاليسي تحت چئن صوبن جي وڏن وزيرن سميت هر کاتي جي صوبائي وزير سان اسلام آباد ۾ رن باءِ رن ملاقات ڪئي ويندي جنهن ۾ اين ايف سي ايوارڊ، صوبائي خود مختياريه پاڻي جي ورڇ، ۽ ٻين اهم صوبائي اشوز تي ڳالهه ٻولهه ڪئي ويندي. وزير اعظم صوبائي وزيرن تي زور ڏيندي چيو ته هو پنهنجي صوبن جا پاڻ وڪيل بڻجي اسلام آباد اچن. اهو اجلاس صوبن ۽ مرڪز ۾ ڏميوارين جو تعين ڪرڻ لاءِ مددگار ثابت ٿيندو.

هن وقت سنڌ جو وڏو وزير ۽ سندس ڪابينا جا وزير سنڌ جا وڪيل ٿي جڏهن اسلام آباد پهچندا ته انهن وٽ سنڌ جا اهم مسئلا ۽ انهن جي حل بابت طاقتور تجويزون هجڻ گهرجن. هن وقت گهڻي عرصي کان پوءِ سنڌ جو اقتدار سنڌ جي اصل نمائندن جي نصيب ۾ آيو آهي. تنهنڪري سنڌ جي نمائندن تي اهو قومي فرض ٿو عائد ٿئي ته سنڌ جو کيس طاقتور ۽ سگهارو ڪري وفاق آڏو پيش ڪن. اقتدار اچڻي ويڃي شيءِ آهي. اقتدار ۾ رهي سنڌي عوام کي رليف ڏيڻ ۽ انهن جي حقن لاءِ ويڙهه ڪرڻ هڪ تاريخي ڪم هوندو. سنڌ کيس ۾ ڪاميابي سنڌ جي عوامي نمائندن کي تاريخ ۾ وڏو مرتبو بخشيندو.

هي حقيقت آهي ته ملڪ کي سنڌ صوبو ڪل آمدني جو 70-65 سيڪڙو ڏئي ٿو. ملڪ جون بندرگاهون سنڌ ۾ هئڻ سبب واپار جي ڪمائي جو وڏو حصو سنڌ مهيا ڪري ٿي. گئس ۽ تيل جي ذخيرن مان حصول لکين ٻئرن جي

حساب سان سنڌ مان نڪري ٿو پر ان جي رائلٽي کان سنڌ محروم آهي. تيل ۽ گئس جي اهم ادارن ۾ مقامي ماڻهن کي ترجيح ڏيڻ ڪري پر سنڌي ماڻهن جو تعداد اتي ۾ لوڻ جي برابر آهي. وڏي ۾ وڏيون آئو مويايل، ٽيڪسٽائل ڪمپنيون يورپا کڏ جون ڪمپنيون سنڌ ۾ آهن پر انهن ادارن ۾ ڪم ڪندڙ ماڻهو ٻاهران گهرايا وڃن ٿا. جيڪي اصل سنڌي ماڻهن جي حقن تي ڏاڙو هڻڻ برابر آهي. مرڪزي خزاني جو اصول آهي ته جيڪو صوبو رياست قومي آمدني ۾ گهڻي کان گهڻو حصو ڏئي ٿو، ان کي حق يا امداد ان جي تناسب سان ملڻ گهرجي.

ملڪ جون سموريون ذريون تسليم ڪن ٿيون ته سنڌ زرخيز ۽ معدنيات سان مالا مال صوبو آهي. پر ان حساب سان سنڌ جو حصو وفاق نٿو ڏي، تنهن ڪري هاڻي ائين نه ٿيڻ گهرجي. هن وقت سنڌي عوام جيڪڏهن وفاق کان خوش ڪونهي ته ان جو واحد سبب ماضي ۾ ڪيل ناانصافيون آهن. هن وقت سنڌ ۾ بيروزگاري سبب نوجوان نسل سخت ذهني دٻاءُ جو شڪار آهي. انهن دٻاءُ ڪري هو مختلف ڏوهن ۾ پنهنجي گذر معاش کي ڳولي رهيو آهي. جيڪڏهن هو ائين به نٿو ڪري سگهي ته پوءِ خودڪشيون ڪري انت آڻي ڇڏي ٿو تنهن ڪري سنڌ جي نوجوان نسل کي بچائڻ لاءِ پڙهيل ڳڙهيل نوجوانن کي نوڪريون ڏئي انهن جون توانائيون صرف ڪيون وڃن ۽ کين پتڪڻ خودڪشين ۽ بي راهه روي کان بچايو وڃي. اها ذميواري هن وقت سنڌ جي نمائندن تي آهي. سنڌ جا نمائنده پنهنجيون ذميواريون فرض سمجهي ادا ڪن.

گڏيل مفادن واري ڪونسل هجي يا قومي مالياتي ڪميشن، جيڪڏهن انهن جي فيصلن تي عمل نٿو ٿئي ته پوءِ مايوسي پيدا ٿئي ٿي، جيڪا هن حڪومت کي نه ٿي جڳائي. هي حڪومت جيڪا عوامي اڪثريت سان چونڊجي آئي آهي ۽ ملڪ جي سياسي پارٽين ۾ مفاهمت وارو ماحول موجود آهي، تنهن ڪري اها اميد ڪري سگهجي ٿي ته مخدوم يوسف رضا گيلاني جي زير صدارت ٿيندڙ اسلام آباد ۾ گڏجاڻي اندر اين ايڇ سي ايوارڊ سميت ٻين اهم مسئلن تي هڪ هڪائي ٿيندي ۽ سنڌ سان انصاف ٿيندو.

ماضي ۾ ان قسم جون گڏجاڻيون ٿيون آهن پر خاطر خواهه نتيجا نه نڪري سگهيا آهن. 14 جنوري سال 1991ع تي گڏيل مفادن واري ڪونسل ۽ قومي مالياتي ڪميشن جون گڏجاڻيون اسلام آباد ۾ ٿيون هيون، ان وقت سنڌ جو وزير اعليٰ ڄام صادق علي منصب تي هو. ان وقت اسان سمجهيو هو ته هي زور آور مڙس آهي. سنڌ جي حقن تي سوي بازي نه ڪندو پر جڏهن هو اسلام آباد کان موٽيو ته هن زور آور وزير اعليٰ سواءِ مايوسين ۽ تڪليفن جي ڪجهه نه ڏنو. ڇاڪاڻ جو وفاق هن صاحب کي پ پ پ سميت سنڌي عوام کي ڪچلڻ جو ٽاسڪ ڏنو هو. تنهن ڪري 1991ع ۾ گڏيل مفادن واري ڪونسل مان لاپ

حاصل ڪري نه سگهيا سين پر هينئر جڏهن عوامي حڪومت وڏي مينڊيٽ سان اقتدار حاصل ڪري ورتو آهي. انهن تي عوام جو حق آهي ته هو به عوام ڏانهن ذميواري جو ثبوت ڏين.

اڳوڻي ق ليگ حڪومت هجي يا هاڻوڪي پ پ پ حڪومت هجي، انهن جو هاڻي مقصد صوبن کي صوبائي خود مختياري ڏيڻ ضروري بڻجي ٿو ان جو وڏو سبب اهو آهي ته ملڪ جي طاقتور اداري اسٽيبلشمينٽ به فيصلو ڪري ڇڏيو آهي ته صوبن کي خود مختياري ملڻ گهرجي. اسٽيبلشمينٽ هاڻي ملڪ ۾ مضبوط وفاقي سياست جي حق ۾ ناهي. جڏهن کان نواز ليگ پنجاب ۾ قومي پارٽي ٿي اڀري آهي. سان نواز ليگ جو محور پنجاب جي ترقي آهي تنهن ڪري پنجابي عوام وٽان موت به نواز ليگ کي بهتر ملي آهي. گذريل چونڊن ۾ محترم بينظير ڀٽو جي پنجاب ۾ شهادت به پ پ پ کي سڀا روڻ ڪري سگهي. جڏهن ته نواز ليگ پنجاب جي ماڻهن جي ڳالهه ڪئي. انهن جي اهم اشوز خاص ڪري ججن جي بحالي واري مقصد نواز شريف کي پنجاب ۾ قومي سوچ کي هٽي وٺرائي آهي. جڏهن ته سنڌ ۾ پ پ پ ۽ متحده اڳ ۾ ئي صوبائي سطح تي سنڌ جي مسئلن ۽ محرومين جي ڳالهه ڪري رهي آهي. ٻي طرف بلوچستان ۾ بلوچ، اسلم رئيساڻي جي اڳواڻي ۽ پٺاڻ، اي اين پي جي قيادت ۾ قومي سياست کي طاقت بخشي رهيا آهن. ان جو واحد سبب هي آهي ته اهو سڀ ڪجهه اسٽيبلشمينٽ چاهي ٿي. اسٽيبلشمينٽ چاهي ٿي ته ملڪ ۾ هاڻي وفاقي سياست ڪنهن به طرح مضبوط نه هجي سياست ورهايل ۽ منتشر هجي ته جيئن عوام جو ڪو به واحد اڪثريتي مينڊيٽ وفاقي پارليامينٽ ۾ اڀري نه اچي سگهي. انهن حالتن ۾ جيڪو به حڪمران هوندو اهو سندن مفادن جو خيال رکندو. ڇاڪاڻ جو اهو حڪمران - پارليامينٽ يا سياسي جماعت ڪمزور هوندي سدائين پيو اتحادي پارٽين کان چڙهندو. ان چرڪ جي نتيجي ۾ اها پارليامينٽري اقتداري پارٽي اسٽيبلشمينٽ جي سهاري تي هوندي هاڻي جيئن پ پ پ جو ڪردار آهي. ان عمل سان اسٽيبلشمينٽ جو ڪاروهنوار هلي ويندو سان عملي طور ملڪ ۾ وفاقي سياست جو خاتمو ٿي ويندو.

اسٽيبلشمينٽ اوستائين عمل نه ٿي ڪري سگهي. جيستائين سندس آقا جي رضامندي شامل نه هجي. تنهن ڪري وفاق جي سياست جو خاتمو اصل ۾ آمريڪا جي خواهش آهي. آمريڪا صوبن کي خود مختياري ڏيڻ جي حق ۾ آهي. آمريڪا صوبن کي با اختيار بنائي کائڻ وڌو ڪم وٺڻ جو خواهشمند آهي ۽ تنهن ڪري آمريڪا پٺاڻن تي حامد ڪرزئي ذريعي بلوچ فورم پرستن تي انڊيا ذريعي. جڏهن ته سنڌ ۾ متحده ذريعي هٿ رکي پنهنجي مقصدن ڏانهن وڌي رهيو آهي.

حقيقت هي آهي ته هاڻي ملڪ ۾ وفاقي پارٽين بجاءِ سگهاريون صوبائي نوڀر پرست پارٽيون اڳتي هلي فعال ٿينديون، جنهن سان طاقت جو توازن تبديل ٿي سگهي ٿو. ڇاڪاڻ جو آمريڪا نيويڪان نظريي ۾ پاڪستان جي رياست کي غائب ڪري ڇڏيو آهي. تنهن ڪري ايندڙ ڏهاڪي ۾ هن خطي جي سياست جا خدو خال پيا هوندا. تنهن ڪري وقت جي تقاضا آهي ته جيڪا جاءِ متحده وارن عالمي ادارن آڏو پنهنجي بڻائي آهي اها پ پ پ کي ٺاهڻ گهرجي ڇاڪاڻ جو متحده عالمي ادارن ۽ ملڪن آڏو پنهنجو موقف ميجرائي چڪي آهي ته سنڌ جي وارش جي حق صرف ۽ صرف متحده کي هجڻ گهرجي، ڇاڪاڻ جو متحده وڏيرن جي نه پر غريب عوام جي پارٽي آهي. تنهن ڪري اهو تاثر جيڪو متحده عالمي ادارن کي ڏئي چڪي آهي، دراصل اهو ڪم پ پ پ وارن کي ڪرڻ گهرجي. ڇاڪاڻ جو عوام پ پ پ کي ووٽ ڏئي سنڌ جي اقتدار جو والي بڻايو آهي، تنهن ڪري پ پ پ کي وفاق آڏو سنڌ جي صوبائي خودمختياري ۽ اين ايڇ سي ايوارڊ سميت ٻين معاملن تي هاڻي جنگ ڪرڻي پوندي ۽ وفاقي سياست کان وڌيڪ صوبائي سياست جي مسئلن تي توجهه ڏيڻي پوندي خاص ڪري امن امان جو مسئلو دهشتگردي، اغوا، رهزني، ڌاڙڻ ۽ ٿرڻ جو خاتمو آڻي عوام کي سک ۽ سلامتي وارو ماحول ڏيڻو پوندو، جيڪڏهن هاڻي پ پ پ سنڌ لاءِ ڪجهه نه ڪري سگهي ته پوءِ شايد اهڙو موقعو پ پ پ کي وري ٻيهر ڪونه ملندو.

تاريخ: 22_04_2008

جمهوري حڪومت خلاف ڪير ٿو سازشون ڪري؟

دبئي معاهدي ۾ شريڪ سعودي عرب، آمريڪا، لبنان جا سفير ۽ عرب امارات جي اعليٰ شخصيتن آصف علي زرداري ۽ ميان نواز شريف تي زور رکيو ته ججن جي بحالي لاءِ اهڙو طريقو اختيار ڪيو وڃي، جنهن سان صدر مشرف جي ساڪ فائز رهي ۽ صدر مشرف کي به اهو ناهه پسند هجي. جنهن لاءِ آصف علي زرداري تي عالمي ليول جي اڳواڻن ۽ ادارن جو سخت دٻاءُ آهي. جڏهن ته نواز شريف پڻ پنهنجي پارٽي، پاران انهن سفيرن کي دٻاءُ جو چڻي جان چڏائي ويٺو آهي. نواز شريف دبئي واپسي کان اڳ يا پوءِ اهو بيان بار بار ڏئي چڪو آهي ته ايوان صدر سازش جو ڳڙھ بڻجي چڪو آهي. موجوده خراب حالتن جو ذميوار به ”مشرف“ ايوان صدر آهي ججن جي بحالي جو مسئلو هجي يا ضمني اليڪشن ملتوي ڪرائڻ هجن. راتو رات ملڪ مان ناٿي جي منتقلي هجي ۽ رپئي جو عالمي مارڪيٽ ۾ اڳهه ڪرڻ هجي، يا پنجاب ۾ ٻه سئو ڦلور ملون بند ڪري عوام جو اتو لڙي کين بڪون ڪاٽڻ تي مجبور ڪرڻ هجي اهي سڀ خوفناڪ ڪم ايوان صدر مان ٿي رهيا.

نواز ليگ پاران پنجاب صوبي ۾ ٻه روپيا اتي جي اڳهه تي رعايت ڏيڻ پلائي وارو ڪم ڪٿي ٿو ايوان صدر کان برداشت ٿئي. انهن حالتن کي مد نظر رکندي سنڌ سماءُ جي وفاقي وزير شيري رحمان بيان ڏنو هو ته ”غير جمهوري قوتون سرگرم آهن. جمهوري حڪومت کي De-Establise ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي پئي وڃي، وفاقي وزير شيري رحمان جي بيان پوڻان ڪيئي سوال ڪڍ ڪڍيون پيئا آهن.

آخرا هي ڪهڙيون قوتون آهن، جيڪي جهوريت خلاف ڪم ڪري رهيون آهن؟ هن وقت پ پ پ جي حڪومت آهي پ پ کي انهن سازشي ٽولن خلاف ڪريڪ ڊائون ڪرڻ جي سخت ضرورت آهي. جيڪڏهن انهن سازشي

عنصرن کي نروار نه کيو ويو ۽ چهر پوشي اختيار ڪئي وئي ته اڳتي هلي پ پ سرڪار لاءِ نقصانڪار ثابت ٿيندو. جيڪڏهن ڪنهن برائي جي پاڙ پئجي آهي ته پوءِ ان ۾ دير نه ڪرڻ گهرجي. جيڪڏهن اسان آصف علي زرداري جي سياسي ڏاهپ جو اڀياس ڪندا سين ته آصف علي زرداري اهي غلطيون ڪري رهيو آهي جيڪي ماضي ۾ ذوالفقار ڀٽو ۽ بعد ۾ شهيد بينظير ڀٽو کان ٿيون هيون. انهن غلطين ۾ اهم غلطي اسٽيبلشمينٽ جي ڪلهن تي سوار ٿي حڪومت حاصل ڪرڻ هئي. آصف علي زرداري ائين آر او جي انعام سان نوازجي وطن موٽي آيو تنهن ڪري هاڻ هو مشرف ۽ اسٽيبلشمينٽ کان ڪنهن به طرح منهن موڙي نٿو سگهي. ٻي طرح ڏسجي ٿو ته اسٽيبلشمينٽ ۽ صدر مشرف پنهنجي وجود جي آخري جنگ وڙهي رهيا آهن. ان لاءِ آصف علي زرداري سندن لاءِ وقتاوتو ۽ بهترين هٿيار ثابت ٿيو آهي. جنهن کي استعمال ڪرڻ جي بهترين چاڻ به رکن ٿا. تنهن ڪري آصف علي زرداري توڪل تي ڪم هلائي رهيو آهي پوءِ ڪٽائس ڀاڳ. آصف علي زرداري جنهن وٽ سياسي علم يا سوچ شهيد بينظير ڀٽو جيان ڪونهي پر وقت ۽ حالتن تڪليفن ۽ سختين کان پوءِ پاڪستان ۾ سياست ڪرڻ جا گُر هن سڪي ورتا آهن سندس خاص مددگار رحمان ملڪ ۽ فاروق نائيڪ به سياسي علم کان وانجهيل نظر اچن ٿا.

ٻي طرف صدر مشرف پنهنجي خلاف مواخذو هجي يا ججن جي بحالي واري قرارداد هجي. مشرف هر محاذ تي مقابلي ڪرڻ لاءِ تيار آهي. مشرف پنهنجي بچاءُ لاءِ هڪ ڀيرو ٻيهر مسلم ليگ کي منظم ڪرڻ جون ڪوششون ڪري رهيو آهي ان سلسلي ۾ هن گذريل هفتي مسلم ليگ جي چڱن مڙسن سان ايوان صدر ۾ ملاقاتون ڪيون. سارڙ گورنر سنڌ عشرت العباد کي تڪڙو اسلام آباد گهرائي جوڙ توڙ واري سلسلي ۾ هدايتون ڏنيون. ممڪن آهي ته چوڌري برادران کي مائينس ڪري باقي اڳواڻن کي گڏي مسلم ليگ جو نئون بنياد وڌو وڃي. جنهن ۾ مسلم ليگي ڌڻن جوڻيجو فنڪشنل، چنا، فيصل صالح حيات ۽ ٻيا شامل هوندا.

ٻي پاسي اسٽيبلشمينٽ انهن سازشن ۾ شريڪ آهي ته جيڪڏهن ججن جي معاملي تي نواز شريف ۽ آصف علي زرداري ڌار ٿين ٿا ته پوءِ آصف علي زرداري تي هٿ رکي. ايم ڪيو ايم ۽ مسلم ليگ جي سهڪار سان پ پ پ حڪومت کي هلايو وڃي ڇاڪاڻ جو اسٽيبلشمينٽ جا ناز نخرا صرف آصف علي زرداري برداشت ڪندو شريف برادران مان ڪا خاص اميد نظر نٿي اچي. تنهن ڪري ايم ڪيو ايم کي سنڌ حڪومت کي ويجهو آڻڻ ۾ رحمان ملڪ جو وڏو هٿ رهيو آهي. رحمان ملڪ جي سوچ اها آهي جيڪا موجوده اسٽيبلشمينٽ جي آهي.

قانوندان مجيب پيرزادي جو بيان به حيرت جوڳو آهي. جنهن چيو ته ججن جو بحران وڌيو ته مارشل لا لڳي سگهي ٿي. ڇا اسلام آباد ايوان صدر ۾ اهڙي سوچ به جنم وٺي چڪي آهي؟ جن جو اظهار صدارتي ٿڪ سان لاڳاپيل مجيب پيرزادو ڪري رهيو آهي. رچرڊ بائوچر ۽ نينگرو پونتي جو تازو دورو ناڪام ثابت ٿيو آهي. ٻنهي آمريڪي رهنمائن ملڪ جي سڀني سياسي پارٽين جي اڳواڻن سان ملاقات ڪري مشرف لاءِ خير گهرندا رهيا پر پاڪستاني سياسي اڳواڻن کان سٺي موت ڪو نه ملي سگهي تنهن ڪري هو مايوس ٿي آمريڪا موٽي ويا.

هاڻي ڏسڻو آهي ته اهڙين خطرناڪ سازشن کي آصف علي زرداري ۽ نواز شريف ڪيئن ٿا منهن ڏين ۽ جمهوريت کي بچائن. ٻنهي اڳواڻن تي جمهوريت کي مستحڪم ڪرڻ ۽ بقا بخشڻ واري وڏي ذميواري عائد ٿئي ٿي ۽ کين قوم جو مئنڊيٽ به مليل اٿن ان جو احترام ڪري سگهن ٿا يا نه. ملڪ ۾ اقتصادي ۽ سياسي معاملن کي پنهنجي قبضي ۾ آڻي ايوان صدر جي چالاڪين. سازشن ۽ حرفتن کي شڪست ڏئي عوام آڏو سرخرو ٿي سگهن ٿا يا نه اهو سڀ ڪجهه ؟! مٿي (نواز شريف پاران حڪومت ۾ شامل رهڻ يا نه رهڻ جو ڌڙڪو) کان پوءِ چئو ٿيندو.

تاريخ : 09-05-2008

جمهوري قوتن جي ٽڪراءَ ۾ فائدو ڪنهن جو؟

پنجاب صوبي کي حڪومتي سطح تي اهو اعزاز حاصل آهي ته هو باقي ننڍن صوبن کي پنهنجي ڪالوني سمجهي انهن مٿان حڪومت ڪندو رهي ٿو. اهو اعزاز اسٽيبلشمينٽ پاران عطا ڪيل آهي. تنهن ڪري پاڪستان جي سٺ سالن جي تاريخ ۾ اسٽيبلشمينٽ ڪڏهن به ان صوبي کي سرگرم سياست جو محور نه بڻايو آهي. اسٽيبلشمينٽ ڪڏهن به ان صوبي ۾ سياست جي حامي ناهي رهي. ڇاڪاڻ جو اهو اڪثريتي صوبو ئي اسٽيبلشمينٽ ۽ حڪمران ڌرين جي اليڪشن ڪاليج رهي آهي. ٻي طرف ڏسجي ٿو ته هن وقت اهو صوبو سياست جو مرڪز بڻجي رهيو آهي. وڪيلن واري تحريڪ هجي يا اسٽيبلشمينٽ خلاف نواز شريف جو محاذ هجي يا پ پ پ جو طاقتور ٿيڻ جون ڪوششون هجن. اهي سڀ ڊنگل پنجاب ۾ ٿي ٿيندا. اسٽيبلشمينٽ ن ليگ کي ڪمزور ڪرڻ لاءِ سندس مخالف جماعتن کي اڳتي آندو آهي ۽ خاص ڪري پ پ پ کي اتحاد مان ٽوڙي مخالف بڻائڻ جون سازشون ڪيون ويون آهن. ق ليگ جو گهڻو حصو نواز شريف پنهنجي پاسي ڪري چڪو آهي. سا پ پ پ لاءِ هڪ وڏي ٽمڪي آهي ته جيڪڏهن پ پ پ پنجاب حڪومت مان ڌار ٿيندي ته پوءِ ن ليگ وارا، ق ليگ جي فارورڊ بلاڪ سان گڏجي پنجاب جي اقتدار تي فائز رهندا.

ٻي طرف منظور وٽو جي قيادت ۾ ڌڙو پ پ پ حڪومت ۾ شامل ٿي چڪو آهي. جنهن سان پ پ پ پنجاب ۾ طاقتور ٿيندي نظر اچي ٿي. جيڪڏهن ججن جي مسئلي کي ڏسجي ته اهو مسئلو به پ پ پ جدا طريقي سان بغير دٻاءِ جي حل ڪرڻ چاهي ٿي ته جيئن ججن جي بحالي جو Credit پ پ پ کي ملي سگهي. ججن جي بحالي جي سلسلي ۾ آئيني پيڪيج تيار ڪرڻ ۽ قرارداد

اسيمبلي ۾ پيش ڪرڻ جون تياريون مڪمل ٿي چڪيون آهن. اسيمبلي اجلاس مان آئيني پيڪيج جو مسودو پ پ پ جي سينٽرل ايگزيڪيوٽو ڪاميٽي آڏو رکيو ويندو. جتان منظوري ملڻ کان پوءِ قومي اسيمبلي جي اجلاس ۾ قرارداد جي شڪل ۾ پيش ڪيو ويندو.

پنجاب ۾ گورنر شپ تي ن ليگ کي اعتراض آهن، ان جو چوڻ آهي ته سلمان تاثير خلاف تحفظات آهن اسان کي اعتماد ۾ نه ورتو ويو آهي. ان کان اڳ پنجاب اسيمبلي ۾ پ پ پ جي اسيمبلي ميمبرن ۽ صوبائي وزيرن، ن ليگ سان اختلاف ڪيا هئا ته سرڪاري ڪامورن جي بدلين بابت ڪين اعتماد ۾ نٿو ورتو وڃي. ايتري قدر جي پ پ پ جي صوبائي وزيرن کي نواز ليگ سان همدردي رکندڙ سيڪريٽري ۽ ايڊيشنل سيڪريٽري بدلي ڪري ڏنا ويا آهن. جيڪي پ پ پ جي وزيرن جا حڪم مڃڻ بجاءِ سڌا سوان وزير اعليٰ پنجاب ميان شهباز جا حڪم مڃي رهيا آهن. اهڙي طرح پ پ پ جي وزيرن آصف علي زرداري کي ن ليگ جي رويي جي شڪايت ڪئي هئي. آصف علي زرداري نواز شريف سان فون تي رابطو ڪري پ پ پ جي صوبائي وزيرن جي شڪايتن جو ازالو ڪرڻ جي درخواست ڪئي. پوءِ هڪ ڪاميٽي ٺاهي رنجشون دور ڪرڻ جون ڪوششون ڪيون پر ڳالهه شايد اتي ئي رهجي وئي جڏهن وزير اعظم يوسف رضا گيلاني لاهور جي دوري تي پهتو ته ساڳيون شڪايتون پ پ پ جي ميمبرن وزير اعظم آڏو رکيون، وزير اعظم ان موقعي تي پ پ پ جي وزيرن کي يقين ڏياريو ته پنجاب ۾ پ پ پ جي وزيرن کي مڪمل اختيار حاصل آهن. صوبائي وزير پنهنجو ڪم آزادي سان ڪن. سان اهو به چيو ته پارٽي جي ڪارڪنن سان ڪا به زيادتي ٿيڻ نه ڏبي، ان موقعي تي پ پ پ لاهور جي صدر حاجي عزيز الرحمان چن تجويز پيش ڪئي ته وزير اعظم لاهور ۾ هر مهيني عوامي مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ کلي ڪچهري ۾ شرڪت ڪري عام ماڻهن جا مسئلا ٻڌي حل ڪري.

عزيز چن جي اهڙي تجويز کي پارٽي پاران قبول ڪيو ويو آهي. پ پ پ جي مينيٽر صوبائي وزير راجه رياض احمد ان سلسلي ۾ ڪافي سرگرم رهيو. پارٽي قيادت جي اشاري کان پوءِ پ پ پ پنجاب جا اڳواڻ ۽ ميمبر انتهائي ذميواري سان ڪم ڪرڻ لڳا ان جو خاص مقصد پ پ پ کي پنجاب ۾ طاقتور بناڻو آهي. هاڻ جڏهن پ پ پ ۽ نواز ليگ مختلف رخن ۾ ڪم ڪري رهيون آهن ۽ ايجنڊائون به مختلف آهن تنهن ڪري ويجهي مستقبل ۾ مڪمل طور راهون جدا ٿي سگهن ٿيون، ٻي طرف سلمان تاثير جهڙو ماڻهو جيڪو هن وقت پ پ پ جو ورڪر گهٽ آهي پر اصل ۾ اسٽيبلشمينٽ جو ماڻهو آهي. سلمان تاثير کي گورنر مقرر ڪرڻ پ پ پ جي خواهش ڪونه هئي پر اسٽيبلشمينٽ آصف علي زرداري کي اهو تاثر ڏيڻ ۾ ڪامياب وئي ته نواز ليگ کي ڪمزور

ڪرڻ ۽ پ پ پ ڪي طاقتور بنائڻ ۽ استبشمينت جي ايجنڊائن کي سلمان
تائير ٿي اڳتي کڻي ڪاميابي جي ڪناري تي رسائيندو. معنيٰ استبشمينت
هڪ تير سان ٻه شڪار ڪرڻ چاهي ٿي.

هن وقت نواز شريف کي استبشمينت هر محاذ تي ڪمزور ڪرڻ چاهي
ٿي. نواز ليگ جو جيئن ته سمورو سياسي زور پنجاب تي آهي. تنهن ڪري
استبشمينت ايڏي سولائي سان نواز شريف کي پنجاب ۾ من ماني ڪرڻ نه
ڏيندي. نواز شريف کي استبشمينت ضياءُ الحق جي زماني ۾ جيئن ٺاهيو ۽
اڀاريو هو. جو هو بدستور ائين رهي ها ۽ هڪ جاءِ تي اچي استبشمينت کي
اڪيون نه ڏيکاري ها ته شايد نواز شريف کان وڌيڪ استبشمينت کي ويجهو ۽
عزیز دوست ڪو به ڪو نه هو. موجوده حالتن ۾ نواز شريف پاڻ کي سياسي ڌر
ثابت ڪيو آهي ۽ پنهنجي رويي کي گهڻو تبديل ڪيو آهي. نواز شريف باقاعده
سياست جي اڳڻ تي پير جمائي چڪو آهي. ساڻن بين الاقوامي حيثيت به ماڻي
چڪو آهي. خاص ڪري جلا وطني کان پوءِ وطن واپسي تي هن کي ججن جو
اهڙو سياسي پلس پوائنٽ مليو جو هن ججن جي مسئلي کي اڳتي کڻي گذريل
چونڊن ۾ پنجاب مان سوڀ ماڻي ورتي. ججن جو مسئلو استبشمينت لاءِ مٿي
جوسور بڻيل آهي تنهن ڪري هاڻي پنجاب ۾ نواز شريف لاءِ گهيرو تنگ ڪيو
ويندو. نواز شريف لاءِ پنجاب ۾ سولائي سان سياست ڪرڻ هڪ وڏو چئلينج
هوندو. استبشمينت ايڏي گهري سازش ڪئي آهي جو پنهنجي ٺاهيل پارٽي ق
ليگ کي هڪ طرف فارورڊ بلاڪ جي صورت ۾ نواز ليگ ۾ ضم ڪرائي ويٺي
آهي ته ٻي طرف منظور وٽو جي قيادت ۾ ق ليگ جو ڌڙو پ پ پ ۾ شموليت
اختيار ڪري چڪو آهي. بهر حال ق ليگ جا پ پ پ ۽ نواز ليگ ۾ گهڙي ايندڙ
اسيمبلي ميمبر ڪنهن به طرح ٻنهي پارٽين جا خير خواه ڪونهن. هوا هو ڪم
ڪندا. جيڪو استبشمينت ايجنڊا طور ڏنو هوندو. ائين کڻي سمجهجي ته
اهي ق ليگ جا ماڻهو پ پ پ ۽ نواز ليگ اندر رهي انهن عوامي پارٽين ۾ ڌار
وجهي ڪمزور ڪندا.

مصر جي شرم الشيخ ۾ صدر بش ۽ وزير اعظم يوسف رضا گيلاني جي وچ
۾ اهم ملاقات ٿي. وزير اعظم جي آمريڪي صدر سان هيءُ پهرين ملاقات هئي.
ان ملاقات ۾ پاڪستان اندر طالبان خلاف جنگ کي اثرائتو بڻائڻ ۽ مشرف کي
پريشان نه ڪرڻ ۽ ججن جي مسئلي تي مائنس ون واريون تجويزون صدر بش،
وزير اعظم گيلاني آڏو رکيون. وزير اعظم گيلاني صدر بش کي ملڪ جي حالتن
کان آگاهه ڪندي چيو ته دهشتگردي خلاف جنگ ۾ دنيا سان گڏ آهيون. انتها
پسندن سان ويڙهه ۾ اسان پنهنجي ليڊر محترم شهيد بينظير ڀٽو کي وڃائي ويٺا
آهيون. تنهن ڪري انتها پسندن وارو مسئلو ۽ ڪشمير وارو مسئلو پنهنجي

طريقي سان ڊاٽلاگ ذريعي حل ڪنداسين. ٻي طرف ججن جي بحالي واري مسئلي تي وزير اعظم اهو بيان ڏنو ته هڪڙي چيف جسٽس هوندي ٻيو چيف جسٽس مقرر نٿو ڪري سگهجي ججن جي بحالي تي ڪوبه ڊباء قبول نه ڪندا سين. نواز ليگ سان ججن جي بحالي بابت طريقيڪار تي اختلاف آهن. اسان جا مقصد واضع آهن. اسان ڪوبه ٻاهريون ڊباء نه قبوليندا سين.

وزير اعظم يوسف رضا گيلاني جي انهيءَ بيان مان صاف ظاهر آهي جسٽس حميد ڊوگر جي هوندي ٻي چيف جسٽس افتخار محمد چوڌري کي چيف جسٽس طور بحال نه ڪندا. اهو موقف صرف وزير اعظم يوسف رضا گيلاني جو نه پر پ پ پ، ايوان صدر مشرف ۽ اسٽيبلشمينٽ، ايم ڪيو ايم، ق ليگ وارن جو به آهي. جڏهن ته اي اين پي ۽ جي يو آءِ وارا ان مسئلي تي وچ ٿرو موقف رکن ٿا. اي اين پي ته اهو واضع ڪري ڇڏيو آهي ته ججن وارو مسئلو اسان جو ناهي. اهو پنجاب ۽ نواز شريف جو مسئلو آهي. ان ۾ ڪوبه شڪ ناهي ته نواز شريف ججن جي مسئلي کي کڻي پنجاب ۾ سوڀ ماڻي، صوبائي اقتدار ماڻي ورتو آهي. هاڻي سوال اهو ٿو پيدا ٿئي ته ڇا پ پ پ طرفان جوڙيل آئيني پيڪيج نواز شريف قبول ڪندو يا وري آئيني پيڪيج جي مخالفت ڪري وڪيلن جي تحريڪ ۾ شامل ٿي حڪومت خلاف مزاحمت جو اعلان ڪندو؟

هڪ طرف وزير اعليٰ پنجاب ۽ وزير قانون رانا ثناء الله معزول چيف جسٽس کي پنجاب ۾ مڪمل سرڪاري پروٽوڪول ڏيڻ جو اعلان ڪيو آهي. جڏهن ته پ پ پ ۽ وزير اعظم يوسف رضا گيلاني افتخار محمد چوڌري کي چيف جسٽس مڃڻ لاءِ تيار ناهن. ان قسم جي سوچن ۾ تضاد جي معنيٰ قومي ادارن ۽ جمهوري قوتن جو پاڻ ۾ ٽڪرائجڻ سان ٿيندو تنهن ڪري جمهوري ۽ قومي پارٽين کي خاص ڪري پ پ پ ۽ نواز ليگ کي ڪاوڙ ۽ جذباتي ٿيڻ، ابھرائي ۾ ڪواھڙو قدم کڻڻ کان اڳ ۾ سوچڻ گهرجي ته ٻن جمهوري قوتن جي ٽڪراءَ ۾ ڪهڙي ڌر جو فائدو ٿيندو.....!

تاريخ : 22_05_2008

آصف زرداري عوام سان گڏ آهي يا مشرف سان؟

تاس جي راند ۾ چالاڪ رانديگر هميشه پنهنجا پتا لڪائيندو ۽ ٻئي جا پتا اک ٽيڙي ڪري ڏسڻ واري حرفتن جي ڄاڻ رکندو آهي. سياسي ميدان ۾ آصف علي زرداري هڪ چالاڪ ڪلاڙي وانگر پنهنجا پتا ظاهر نٿو ڪري تنهن ڪري عوام لاءِ آصف علي زرداري جي سياست کي سمجهڻ ٿورو مشڪل آهي. بينظير ڀٽو جي شهادت کان پوءِ پ پ پ جي واڳ سنڀالڻ بعد هن جي ڏنل سياسي بيانن تي غور ڪندا سين ته هو هميشه جيڪا ڳالهه ڪري ٿو ته ٻئي ڏينهن ان ڳالهه تان ڦريو وڃي. صدر مشرف خلاف ڪڏهن مواخذي جو اعلان ڪري ٿو ته وري ڪڏهن چوي ٿو ته اسيمبلي ۾ اڪثريت ناهي. ڪوهر مري ۾ ججن جي بحالي جو ٽيهن ڏينهن اندر واعدو ڪري اٿي ٿو ته وري آئيني پيڪيج آئيني ليگ کي ناراض ڪرڻ جون ڳالهيون ڪري ٿو. صدر مشرف بابت چوي ٿو ته هو استعفيٰ ڏئي هليو وڃي. اسان محفوظ رستو ڏيندا سين يا چوي ٿو ته مشرف کي وري آئيني صدر نٿو مڃان. وري هاڻي چوي ٿو ته مشرف جي مستقبل جو فيصلو عوام ۽ پارليامينٽ ڪندي مون کيس استعفيٰ لاءِ تاريخ ٺاهي ڏني.

هڪ طرف آصف علي زرداري چوي ٿو ته ججن کي بحال ڪنداسين ته وري ٻي هنڌ چوي ٿو ته ججن کي ايگزيڪيوٽو آرڊر ذريعي بحال ڪرڻ سان ملڪ ۾ مارشل لا لڳي سگهي ٿي. هڪ طرف پنجاب ۾ نواز شريف سان جمهوريت جي بقا لاءِ اتحاد کي قائم رکڻ تي زور ڏئي ٻيو ته ٻي طرف گورنر سلمان تاثير جي نامزدگي وقت هو اتحادي پارٽي کان ڀڄڻ به گوارا نٿو ڪري هڪ طرف گورنر سلمان تاثير ذريعي پ پ پ پنجاب کي ق ليگ جي باقيات سان ويجهو ٿيڻ لاءِ اشارو ڏئي ٿو ته ٻي طرف نواز شريف ۽ شهباز شريف جو چونڊن ۾ اهلليت خلاف پٽيشن داخل ڪرڻ تي خوش آهي.

آصف علي زرداري جو روزانو نئون بيان حيرت ۾ وجهندڙ آهي. هو اصل ۾ نواز ليگ، ججن وارو مسئلو ۽ صدر مشرف جي استعفيٰ يا مواخذي سميت ٻين مسئلن کي اڳيان آڻي ميڊيا ذريعي ان جو ٺهلاءُ ڪري عام ماڻهن جو مهانگائي سميت ٻين بحرانن کان ڌيان هٽائڻ چاهي ٿو. اصل ۾ چاهي ته اڳوڻي ق ليگ حڪومت معاشي طور پاڪستان کي ايترو ڪمزور ڪري وئي آهي جو ان کي سنڀالڻ لاءِ گهٽ ۾ گهٽ ڏهه سال درڪار آهن. روپي جي ملهه ۾ لاٽ، کاڌ خوراڪ وارين شين جي اگهن ۾ واڌ اٿس ڪير، گيهه جيڪي هر ماڻهو جي پيٽ سان ڳنڍيل آهن. انهن جو اگهه وڌيڪ هٿ ڪري عام غريب ماڻهن جو جيئڻ جنجال ٿي چڪو آهي. سان بجلي، گئس، گاسليٽ، پيٽرول ۽ ڊيزل جي اگهن ۾ روز بروز وڌندڙ اگهه عام ماڻهن کي پريشان ڪري ڇڏيو آهي. تنهن ڪري آصف علي زرداري روز چرڪائيندڙ بيان ڏئي عوام جي ڪاوڙ جو رخ پاڻ يا حڪومت کان هٽائي رهيو آهي. عام ماڻهو ايندڙ بجٽ جي انتظار ۾ آهن. ڇاڪاڻ جو آصف علي زرداري اهو بيان ڏئي چڪو آهي ته ايندڙ بجٽ عوامي هوندي سان اهو به چيائين ته عوامي بجٽ سان گڏ واپاري طبقي وارن جي بجيٽ هوندي وقت ثابت ڪندو ته ايندڙ بجٽ عوامي گهٽ ۽ واپارين جي تحفظ ۽ فائدي واري وڌيڪ هوندي. وڌ ۾ وڌ سرڪاري ملازمن جون پگهارون وڌائيندا، ڇا اٿي، گيهه، ڪير، ڪنڊ، پيٽرول ۽ بجلي جي اگهن کي گهٽائي سگهندا، جن جو سڌو سنئون واسطو غريب عوام سان آهي، هن بجٽ ۾ عوام مٿان جيڪي ڳرا ٽئڪس لڳندا، ان جو بار به غريب عوام سهي نه سگهندو. عوام کي چند نوڪريون ڏيڻ جي اعلان سان غريب عوام جي غربت ۾ گهٽتائپ ڪا نه ايندي. بجٽ کان پوءِ آصف علي زرداري جي ست رنگي بيانن تي ڪوبه ڌيان نه ڏيندو. عوام وڌندڙ بڪ، بيروزگاري ۽ مهانگائي خلاف اڻي ڪڙو ٿيندو ۽ پوءِ عوام کان ججن وارو مسئلو صدر مشرف جي استعفيٰ ۽ مواخذي وارو مسئلو وسري ويندو. عوام صرف ملڪ مان مهانگائي ختم ڪرڻ جي ڳالهه ڪندو! ان حالت ۾ آصف علي زرداري عوام جي عدالت ۾ هوندو ۽ هوم مٿس جرح ڪندو.

آصف علي زرداري کي خبر آهي ته گذريل سال دٻي ۾ ڏيهي پرڏيهي نمائندن وچ ۾ بينظير ڀٽو ۽ مشرف ڏيل ٿي هئي، ان جي پاسداري رکڻ ضروري هوندي ان ڏيل کي قانوني شڪل ڏيڻ لاءِ اين آر او آرڊيننس جنرل صدر مشرف جاري ڪيو. جنهن ۾ آصف علي زرداري ۽ بينظير ڀٽو خلاف ڪيس ختم ڪيا ويا، ان ڏيل کي آصف علي زرداري هڪ طرفو ڪيئن ختم ڪندو. صدر مشرف ۽ پ پ پ جي ويجهڙائي واري تاثر کي ختم ڪرڻ لاءِ آصف علي زرداري صدر مشرف خلاف شوشا ڇڏي ٿو. پر ٻئي طرف آمريڪا چاهي ٿو ته صدر مشرف بدستور پنهنجو ڪم جاري رکي.

اڄڪلهه آمريڪي سنڀر پيٽرسن اها ايجنڊا کڻي نڪتي آهي ته ڪهڙي به طرح صدر مشرف کي بچايو وڃي. هڪ طرف ميان نواز شريف صدر مشرف خلاف هٿ ڏوئي ڪڍي پيو آهي ته ٻئي طرف آمريڪا صدر مشرف جي اقتدار کي بچائڻ جي ڪوششن ۾ مصروف آهي. تازو آمريڪي صدر بش ۽ صدر مشرف وچ ۾ فون تي ڳالهين کان پوءِ آمريڪي وائيت هائوس جي ترجمان جو هڪ بيان آيو ته اسان مشرف سان گڏ آهيون. صدر بش ۽ مشرف پاڪ آمريڪا لاڳاپا بهتر بڻائڻ لاءِ ڪردار ادا ڪندا رهندا. آمريڪي صدر بش صدر مشرف کي پنهنجي پريور حمايت جي خاطري ڪرائي ٿو ته پوءِ آصف علي زرداري کي ڪهڙي طاقت جو صدر مشرف خلاف مواخذي جي تحريڪ يا صدارتي عهدي تان استعفيٰ جي گهر ڪندو.

آئيني پيڪيج ۾ صدر مشرف جي اختيارن کي گهٽائڻ جي ڳالهه ڪرڻ يا آرمي چيف جي توڙي جو اختيار وزير اعظم جي حوالي ڪرڻ يا صدر مشرف پاران صدارتي عهدي لاءِ ٻه ڀيرا بيهڻ تي پابندي عائد ڪرڻ به صرف نواز شريف ۽ اي پي ڊي ايم پارٽين کي دلاسو ڏئي ڪري پنهنجي ساڪ بحال ڪرڻ آهي. عوام ۾ وڌندڙ نفرت کي محسوس ڪندي جنرل (ر) مشرف خود پريشان آهي. تنهن ڪري هو ڪو به ٻهراڻو وارو ڪم نه ڪندو آرٽيڪل 58 توڙي جو استعمال هرگز نه ڪندو ڇاڪاڻ جو هن جو هاڻي نه آرمي جي ڏنڊي هٿ ۾ آهي. نه وري فوج جي سپورٽ آهي. ان سلسلي ۾ آرمي چيف جنرل ڪياني پنهنجي ملاقاتن ۾ جمهوريت کي پائمال ڪرڻ خلاف ڌمڪي ڏئي چڪو آهي تنهنڪري صدر مشرف 58 توڙي وارو اختيار هجڻ باوجود به اسيمبليون توڙي نه سگهندو.

ماضي ۾ جيئن عوامي صدر جهڙوڪ فاروق لغاري يا اسحاق خان کي سٺو سيڪڙو اسيمبليون توڙڻ جي حمايت فوج پاران حاصل هئي. جڏهن ته جنرل ضياءَ الحق جهڙو فوجي آمر فضائي حادثي ۾ مارجي وڃڻ سبب اقتدار کان محروم ٿيو. تاريخ سان منسلڪ ماڻهن کي خبر آهي. آمر اقتدار تان خوشي سان ڪو نه هڻندو آهي جيستائين ان آمر خلاف خوني انقلاب اچي يا ته وري طبعي موت مارجي وڃي يا جيستائين آمريڪا نٿو چاهي. تنهن ڪري ڪو سوال ئي پيدا نه ٿو ٿئي جو جنرل (ر) پرويز مشرف جنهن ڏنڊي جي زور تي اقتدار جا مزا ماڻيا هجن ۽ بي شمار دولت کڻي هجي. اهو نواز شريف يا آصف علي زرداري جي مطالبن تحت اقتدار رضا خوشي سان ڇڏي هليو ويندو. پاڪستاني تاريخ جيڪا آمرن سان ڀريل آهي. ان ۾ اڳ ۾ ڪو اهڙو مثال موجود ڪونهي. تنهن ڪري ان ڳالهه ۾ ڪا صداقت ڪانهي ته صدر مشرف عوامي دٻاءُ يا سياسي پارٽين جي دٻاءُ ذريعي اقتدار ڇڏي هليو ويندو.

آئيني پيڪيج ۾ ٽيون مسئلو آرمي چيف جي مقرر جي اختيار کسي

وزير اعظم ڏانهن منتقل ڪرڻ آهي، جنهن سان مارشل لا جو رستو روڪي سگهجي ٿو. ماڻهن کي خبر آهي ته ذوالفقار علي ڀٽو کي به آرمي چيف مقرر ڪرڻ جا سڀ اختيار حاصل هئا پر هو انهن کي استعمال نه ڪري سگهيو. اهڙيءَ طرح ميان نواز شريف جي دور ۾ صدر کان 58 توڙي وارا اختيار پارليامينٽ ۾ قرارداد پاس ڪندي ڪسيا ويا هئا پر جڏهن مشرف اقتدار تي قابض ٿيو ته وزير اعظم نواز شريف کي مليل آئيني اختيار کيس بچائي نه سگهيا. تنهن ڪري هن ملڪ ۾ آئين جي ڳالهه ڪرڻ مڙا جي برابر آهي. هتي آئين لانگ بوتن هيٺان ڊيبل رهيو آهي. جنرل ضياءَ الحق پارليامينٽ مان پاس ٿيل 1973ع جي آئين جي چير ڦاڙ ڪري حليو بگاڙي ڇڏيو جو 1973ع وارو آئين اڄ تائين درست شڪل ۾ نه اچي سگهيو آهي.

آئيني پيڪيج ۾ صدر کي به پيرا بيهڻ جي حق ڏيڻ يا نه ڏيڻ سان صدر مشرف جو ڪو واسطو ڪونهي، هو به پيرا آئيني صدر ٿي چڪو آهي. تنهن ڪري هاڻي مشرف جو ڪو سوال ئي پيدا نٿو ٿئي ته هو چونڊن ۾ بيهي هاڻي اهم مسئلو جيڪو آهي، اهو آهي صدر مشرف کي باقائده پارليامينٽ مان اعتماد جو ووٽ حاصل ڪرڻ، هن وقت آصف علي زرداري کي اهو مسئلو حل ڪرڻ گهرجي. آصف علي زرداري صدر مشرف آڏو مطالبو رکي ته هو پارليامينٽ مان اعتماد جو ووٽ وٺي. ان صورت ۾ کيس صدر تسليم ڪيو ويندو. پوءِ خبر پوندي ته آصف علي زرداري ڪنهن جو ٿو ساٿ ڏئي. باقي روز مشرف خلاف بيانن سان ڪجهه نه ورنديو ساڻ ان ڏينهن آصف جي سياسي بصيرت جو امتحان هوندو.

تاريخ : 03_06_2008

نواز شريف جي واپسي ۽ ايندڙ سياسي سيت اپ بابت سوال

نواز شريف ستن سالن جي جلا وطني ختم ڪري لاهور پهچي ويو اٿس پورٽ تي پارٽي ڪارڪنن سندس استقبال ڪيو. پارٽي ڪارڪنن کي خطاب ڪندي چيائين ته ”مشرف ڪنهن به صورت ۾ اسان کي قبول ناهي.“ اهڙي قسم جو بيان بينظير ڀٽو به وطن واپسي وقت ڏنو هو. مشرف ٻنهي جلا وطن اڳواڻن کي قبول ڪندي وطن ۾ اچڻ جي اجازت ڏئي ٿو ۽ سندن مٿان ڪرپشن جا ڪيس ختم ڪري ۽ سيڪيورٽي جا بندوبست ڪري ٿو ۽ پوءِ اهو ئي مشرف جيڪو بينظير ڀٽو ۽ نواز شريف جي اربين روپيا ڦهائڻ وارن ڪيسن کي قومي مفاهمت آرڊيننس ذريعي ليگلائيز ڪري ٿو ته آخر اهو ڪهڙو سبب آهي جو اهي ٻئي ليڊر مشرف کي ڪنهن به صورت ۾ قبول ڪرڻ لاءِ تيار ناهن؟. اهو ئي مشرف آهي جنهن نواز ۽ شهباز جي وطن واپسي کان اڳ سعودي بادشاهه شاهه عبدالله سان ملاقات ڪري نواز شهباز کي وطن واپس وٺڻ جو اشارو ڏنو. اهو ئي شاهه عبدالله آهي جنهن نواز شريف کي هڪ معاهدي تحت جيل مان ڇڏائي سعودي عرب وٺي ويو ۽ هاڻ به شاهه عبدالله مشرف سان هڪ معاهدي تحت نواز ۽ شهباز کي پنهنجي شاهي جهاز ۾ پاڪستان روانو ڪيو.

بينظير ڀٽو جي واپسي ۽ قومي مفاهمتي آرڊيننس کان پوءِ نواز شريف ۽ سندس ويجهن ساٿين جن ۾ ق ليگ جا ڪجهه وزير ۽ قومي اسيمبلي جا ميمبر شامل آهن. انهن مشرف تي نه صرف اهڙو زور وڌو ته نواز کي واپس وطن اچڻ جي اجازت ڏني وڃي. ٻي طرف انهن ئي ماڻهن شاهه عبدالله ۽ ڪجهه ٻين برطانوي طاقتور ماڻهن سان رابطا ڪري مشرف تي دٻاءُ وجهرايو ته هو نواز ۽ شهباز شريف جي وطن واپسي کي يقيني بنائي. نواز شريف شاهه عبدالله کي پنهنجو ڀاءُ جو درجو ڏنو آهي. جنهن جي ڳالهه کي ٽارڻ هن لاءِ مشڪل آهي. ٻي طرف مشرف کي اها به خبر پئجي چڪي هئي ته جڏهن عدالت جي حڪمن تي نواز واپس وطن وٺڻ جو پروگرام جوڙيو هو ته ان وقت ق ليگ جا 42 قومي اسيمبلي ميمبر نواز ليگ ۾ واپس وڃڻ جو فيصلو ڪري چڪا هئا. ان جي روشنيءَ ۾ ق ليگ جي اڳواڻن ۽ ڪجهه جنرلن فيصلو ڪيو آهي ته ايندڙ سيت اپ ۾ ق ليگ وارو

ڪم نواز ليگ کان ورتو ويندو. ڇاڪاڻ جو ن ليگ ۽ ق ليگ وارن جو خيال هو ته پ پ پ مسلسل اقتدار کان ٻاهر رهڻ ۽ بينظير ڀٽو جي جلا وطن ٿيڻ ڪري پ پ پ ختم ٿي چڪي آهي. پر جڏهن ق ليگ ۽ ڪامورن جو ڪجهه ماڻهن ۽ فوج جي جنرلن 30 لک عوام کي ڪراچي ۾ بينظير ڀٽو آجيان لاءِ آيل ڏٺو هو سمجهي ويا ته بينظير ڀٽو کي اقتدار کان ڪنهن به طرح روڪڻ ناممڪن آهي. بينظير ڀٽو جڏهن لاهور يا اسلام آباد پهتي ته بينظير ڀٽو کي عوامي اجتماع ڪرڻ کان روڪيو ويو. لانگ مارچ ڪرڻ کان روڪيو ويو ۽ نظر بند ڪيو ويو. جڏهن ته ٻي پاسي پرويز الاهي وڏا وڏا اجتماع ڪري بينظير ڀٽو خلاف ڳالهائيندو رهيو. جماعت اسلامي، ايم ڪيو ايم وارا به جلسا ڪندا رهيا. بينظير ڀٽو سان ڊيل کان پوءِ ۽ صدارتي چونڊن بعد شجاعت ۽ شوڪت عزيز ائين چئي ڏنو ”رات گئي بات گئي“ ايتري قدر ڪيسن کي اٿلائڻ جون بينظير ڀٽو کي ڌمڪيون ڏنائون. ٻي طرف بينظير ڀٽو پنهنجي موقف تي ثابت قدمي سان بيهندي منزل ڏانهن وڌندي رهي. نواز جي واپسي وقت بينظير ڀٽو اهو بيان ڏنو ته نواز جي واپسي قومي مفاهمتي آرڊيننس تحت ممڪن بڻي آهي، جيڪا اسان جي مشرف سان ڳالهين جو نتيجو آهي. بينظير ڀٽو جي اهڙي بيان ۾ وزن ته آهي پر هڪ واپاري ۽ ٻيو فوج جو تعمير ٿيل مجسمو نواز شريف بينظير ڀٽو سان اڳتي هلي ڪيئن نڀائي سگهندو؟، ٻنهي اڳواڻن جا Basic Route ٻنهي الڳ آهن. تنهن ڪري وڌيڪ طور گڏجي سگهندا پر دائمي طور هو الڳ ٿي رهندا. سياست ۾ رياستي دشمنيون پالڻ تعمير يافتہ معاشري جي عڪاسي نٿو ڪري چوڌري برادران جي بينظير ڀٽو سان سياسي مخالفت سندن وڏڙن جي مخالفت جو تسلسل آهي. چوڌري ظهور الاهي جو قتل هميشه ڀٽو خاندان مٿان ٿاڻيو وڃي ٿو. چوڌري شجاعت وارن جي نفرت ايڏي آهي جو ذوالفقار ڀٽو کي ڦاهي چاڙهڻ واري چيف جسٽس مولوي مشتاق وارو اهو قلم وٺي پنهنجي ڊرائنگ روم ۾ سڃاڻي رکيو آهي جنهن سان هن شهيد ڀٽي کي ڦاهي جي سزا جو حڪم جاري ڪيو هو. اهڙي طرح ميان شريف جا ذوالفقار علي ڀٽو سان ان وقت اختلاف ٿي پيا جڏهن اتفاق فائونڊري کي قومي ملڪيت ۾ ورتو ويو هو. ڀٽو صاحب جي تختي اونڌي ٿيڻ کان پوءِ ميان شريف ضياءَ الحق ۽ جنرل جيلاني، جواڪين جو تارو بڻجي ويو. انهيءَ زماني ۾ جنرل غلام جيلاني نواز شريف کي جنرل ضياءَ سان ملايو ۽ پنجاب جو وزير خزانہ مقرر ڪرايو. ان کان پوءِ نواز شريف جا اقتدار جي لاءِ دروازا کلي پيا ۽ هو به پيرا وزير اعليٰ ۽ پوءِ به پيرا وزير اعظم ٿيو. سندس سياسي ترقي ۾ جنرلن جو ساٿ رهيو آهي هو به پيرا وزير اعظم رهڻ دوران سندس وڏو تاريخي ڪم آئيني ترميم پارليامينٽ مان منظور ڪرائي (بي) 2-58 وارو صدارتي هٿيار جيڪو هميشه اسيمبليون توڙڻ جو سبب بڻيو هو. ان

آئيني هٿيار کي ختم ڪرايو.

نواز ليگ کي ان وقت جنرلن اڳتي ڀرڻ ۾ موٽ ڪيو جڏهن محمد خان جوڻيجو جي حڪومت جو خاتمو ٿيو. تڏهن سموري مسلم ليگ جو نواز شريف قائد بڻجي ويو. 1990ع ۾ انجنيئرڊ چونڊن کان پوءِ نواز شريف پاڪستان جو پاور فل وزير اعظم بڻجي ويو. جنرلن جي سهاري هن اهو ڪجهه ڪيو جيڪو چاهيائين پئي. پر جڏهن فوج جي جنرل مشرف سان ٽڪراءُ ٿيس ته سندس اقتدار جي ڪرسي لڏڻ لڳي. نتيجي ۾ هڪ ڏينهن اهڙو آيو جو اقتدار جي ڪرسي کان جيل جي اونداهي ڪوئي ۽ پوءِ جلا وطن ٿي ملڪ ڇڏي ويو. ڪتاب ”Pakistan At the cross current of History“ صفحو 59 ۾ لارنس زائرنگ نواز شريف ائڊمنسٽريشن بابت لکي ٿو. ”نواز شريف جمهوريت جي ڳالهه ته ڪري ٿو پر سندس ائڊمنسٽريشن مغل دربار جو مثال رکي ٿي. نواز شريف ڪيپيٽل گورنمينٽ جي روايتن کي نظر انداز ڪيو. ان نه ڪاين جو اجلاس گهرايو ۽ نه وري ڪاين جي مشوري سان فيصلو ڪيائين نواز پنهنجي خاندان جي فردن ۽ چند ويجهن ساٿين جي وچ ۾ رهندو هو. هن جا سڀ حڪم هڪ نمائنده حڪومت بچاءَ مڪمل بادشاهت وارا هئا“

فوجي جا جرنيل پلي ڪلي مشرف جا وفادار هجن پر فوج ۾ Discipline هئڻ سبب چيف آف آرمي اسٽاف جو حڪم مڃڻ جا پابند هوندا. جڏهن ته هاڻي آرمي چيف ڪيائي آهي. اهڙي حالت ۾ ائين به ٿي سگهي ٿو ته جنرل مشرف لاءِ مستقبل جي سياست ۾ گرائونڊ سوڙهو ڪيو پيو وڃي. ڇاڪاڻ جو هن ملڪ جي ايجنسين جي ڪردار کي تاريخ ۾ ڏسنداسين ته هنن ڪڏهن به حڪمرانن کي معاف نه ڪيو آهي. پوءِ چاهي اهي صدر هجي يا وزير اعظم. بهرحال ايجنسيون پنهنجون ڪم ڪنديون رهنديون آهن. اهو سڀ ڪجهه چونڊن کان پوءِ واضع ٿيندو. انهن چونڊن ۾ اسٽيبلشمينٽ ۽ حڪمران انجنيئرنگ ووٽنگ ذريعي انهن پارٽين يا ماڻهن کي ڪٽرائيندا جنهن جي قسمت جو فيصلو آمريڪا ڪيو هوندو. ڇاڪاڻ جو آمريڪا جا هن خطي ۾ وسيع مفاد آهن. تنهن ڪري آمريڪا پنهنجو من پسند وزير اعظم چونڊرائيندو. آمريڪا پسند نا پسند جو سوال آهي ته بينظير ڀٽو کي آمريڪا جي پاليسين جي حمايت ڪري ٿي ۽ آمريڪا ان جي حمايت ڪندو. جڏهن ته نواز شريف مذهبي ڌرين کي ويجهو هئڻ ۽ آمريڪي پاليسين خلاف هئڻ ڪري آمريڪا کي قبول نه هوندو. جڏهن ته ڪامورا ق ليگ ۽ فوج جا ڪجهه جرنيل پل بينظير ڀٽو جي پيٽ ۾ نواز جي حمايت ڪن پر ٿيندو اهو جيڪو آمريڪا چاهيندو.

تاريخ : 2008-1-28

ڇا، جمهوريت پسند قوتون جنگ مخالف هونديون آهن؟

جنگ ڪنهن به مسئلي جو حل ناهي. جن ملڪن وچ ۾ جنگيون لڳنديون آهن، اهي ملڪ معاشي طور ڪنگال ٿي ويندا آهن. عام ماڻهو وڏي اذيت ۾ جنگ جا ڏينهن گذاريندو آهي. کاڌ خوراڪ جون شيون اٽلپ ٿي وينديون آهن. هن وقت جيڪي ماڻهو ممبئي ڌماڪن کان پوءِ ڀارت سان جنگ ڪرڻ لاءِ اخبارن ۾ بيان ڏئي رها آهن. مثال طور هڪ اڳواڻ جو بيان آيو آهي ته ”ڀارت هڪ مڪو هڻندو ته اسان به مڪا وهائي ڪڍندا سين“ ان قسم جا بيان روز اخبارن ۽ ٽي وي چينلز جي پروگرامن ۾ اچي سياستدان رٿائڻد فوجي ۽ مذهبي جماعتن جا اڳواڻ ڏيندا رهن ٿا. انهن جا بيان ائين آهن، جيئن ذوالفقار علي ڀٽو جو 1971ع ۾ بيان آيو هو ته ”اسان سئو سالن تائين ڀارت سان جنگ وڙهندا سين“ ٻيو بيان جنرل نيازي جو سامهون آيو جنهن ۾ ڊاڙ هنڻي هئي ته، ”دشمن منهنجي لاش تان گذرندي ڍاڪا ۾ داخل ٿيندو“ پر پوءِ جنرل فرمان علي خان، جنرل نيازي کي سمجهايو ته ”ايڏي وڏي ڊاڙ نه هڻو اسان هاڻي جنگ هارائڻ وارا آهيون ۽ اسين هاڻي انهن جو مقابلو نٿا ڪري سگهون“ جنرل نيازي جي بيان کان پوءِ تاريخ 16 - ڊسمبر تي جنرل نيازي شام جو چئين وڳي ريس ڪورس گرائونڊ ڍاڪا ۾ بنگالي عوام جي آڏو هٿيار ڦٽا ڪري شڪست قبول ڪري ورتي. ان موقعي تي ڪجهه ماڻهو مشتمل به ٿيا. انهن مان هڪ نوجوان بنگالي شاگرد اڳواڻ عبدالقدوس مڪن هو جنهن هوا ۾ جوڙو لهرائيندي ان طرف اڇلايو. جيڪو جنرل نيازيءَ جي منهن ۾ وڃي لڳو. اهو ئي شاگرد اڳواڻ عبدالقدوس بنگلاديش جي آزادي کان پوءِ مختلف ملڪن ۾ سفارتي فرض سرانجام ڏيندو رهيو.

منهنجي خيال ۾ جيڪي ماڻهو جنگ جون ڊاڙون هڻن ٿا، اهي ائين آهن

جيئن جنرل نيازي جون ڊاڙهن هن وقت اسان جو ملڪ معاشي طور ڪمزور ملڪن جي ٽاپ ٽين ۾ ڳڻجي رهيو آهي نه صرف معاشي طور پر ڪرپٽ ملڪن ۽ دهشتگرديءَ بابت مشهور ملڪن واري ٽاپ ٽين ۾ شمار ٿئي ٿو ڇا اهو ملڪ جنگ لاءِ اڳيرو ٿي سگهندو. بلڪل نه هن وقت جيڪڏهن پاڪ- ڀارت جنگ لڳي ته ٻنهي ملڪن جي حالت خراب ٿي سگهي ٿي جنگ جي ڳالهه ڪرڻ وارا دراصل ٻنهي ملڪن جا دشمن آهن. جمهوريت جا دشمن آهن. ٻي طرف پ پ پ حڪومت جا بيان سامهون آيا آهن جنهن ۾ هنن چيو آهي ته هو هن وقت پلصراط تان هلڻ واري ڪيفيتن مان گذري رهيا آهيون. جتان ٿوري به غلطي سندن لاءِ خطري کان خالي ناهي. حڪومتي سربراهن جي بيانن ۾ امن. دوستي ۽ واپار کي وڌائڻ جون ڳالهيون آهن سان مفاهمت وارو رشتو اختيار ڪيون ويٺا آهن. ڇاڪاڻ جو انهن سربراهن کي خبر آهي ته اصل ۾ دشمن ڪير آهي. ڪير پاڪ- ڀارت لاڳاپن ۾ رڪاوٽ ملڪ ۾ مضبوط جمهوريت ۽ عوامي راج جو دشمن آهي. جڏهن ته عالمي سطح تي سازشون ٿي رهيون آهن. ڪجهه ملڪ پاڪستان جي اهم خفيه اداري تي پابندي هڻڻ جون واويلا ڪري رهيا آهن.

اسان وٽ هڪ طرف ملڪ اندر بلوچستان صوبي ۾ آزاديءَ جي تحريڪ هلي ٿي غير ملڪي ايجنڊائن جي تڪميل بابت، ٻئي طرف صوبي سرحد ۽ فاتا ۾ ايتريون حالتون خراب ٿي چڪيون آهن جو اتي اسان جا ادارا امن قائم ڪرڻ ۾ اڃا تائين ڪامياب ٿي نه سگهيا آهن. سرحد صوبي ۽ فاتا ۾ ايتريون حالتون خراب ٿي چڪيون آهن جو اسان جا فوجي ادارا اتي امن امان قائم ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي نه سگهندا. انتها پسندن جو پيڇو ڪندي زميني فورسز ۽ جاسوسي جهازن رستي فضائي حملا ڪري رهيا آهن ته اهڙي اندروني خانہ جنگي واري حالت ۾ جنگ ڪرڻ انتهائي جوڪم جو ڪم آهي.

ڪجهه ڏينهن اڳ آمريڪا ۾ مقرر پاڪستاني سفير حسين حقاني آمريڪي خابرو اداري کي انٽرويو ڏيندي چيو هو ته ”اسان جڏهن ڀارت سان واپاري تعلقات وڌائڻ لڳا سين ۽ دوستي ۽ مفاهمت واري رستي تي گامزن هئا سين ته ڪجهه سازشي عناصر ممبئي ڌماڪا ڪرائي تعلقات خراب ڪرڻ ۾ ڪنهن حد تائين ڪامياب ويا آهن، سندن ٻيو نشانو جمهوريت آهي، حسين حقاني جي اهڙي بيان جو مقصد اهو نڪري ٿو ته جيڪي ڌرين ممبئي ڌماڪن ۾ ملوث آهن. اهي هاڻ پ پ پ جي عوامي حڪومت کي ختم ڪرڻ گهرن ٿيون. اڄوڪي سياسي منظر نامي ۾ عام ماڻهو کي ڏسڻ گهرجي ۽ پرڳڻ گهرجي ته ڪير آهي جو پ پ پ سرڪار کي ڪيرائڻ ۽ نين چونڊن جو مطالبو ڪري رهيو آهي. هن وقت انهن مطالبو ڪندڙ ڌرين کي خبر آهي ته ملڪ جون حالتون خراب آهن. ملڪ جو معاشي ڏيوالو نڪتل آهي. اتي چونڊن جو مطالبو ڪرڻ ۽

حڪومت خلاف سازشون سنڌ اها وطن دشمن ناهي ته پيو چاهي!

ممبئي ڌماڪن کان پوءِ جلد ئي انڊيا طرفان ان جو ذميوار پاڪستان کي قرار ڏنو ويو. ان کان پوءِ وزير اعظم گيلاني قومي سلامتي واري پارلياماني ڪميٽي جو اجلاس سڏايو. ان اجلاس ۾ حساس اداري جي سربراهه بريفنگ ڏيندي سمورا احساس معاملو Share ڪيا. قومي مسئلن بابت صورتحال ۽ پارٽي الزام تراشين ۽ عالمي پريشر بابت بريفنگ ڏيندي چيو ته قومي سلامتي بابت ان اداري جو ڪردار اهم آهي. ملڪ جا سيڪيورٽي ادارا امن امان قائم ڪرڻ ۽ دهشتگردي جي خاتمي لاءِ مؤثر قدم کڻي رهيا آهن. انهيءَ اجلاس ۾ وزير اعظم گيلاني چيو ته ”پاڪستان ڪنهن به ملڪ خلاف جارحانہ عزم نٿو رکي. حڪومت قومي سلامتي ۽ دفاع کان ڪنهن به صورت کان غافل ناهي. غير رياستي عناصر پاڙيسري ملڪ سان تعلقات خراب ڪرڻ ۾ مصروف آهن.“ اهڙو ئي بيان صدر آصف علي زرداري بار بار ڏئي چڪو آهي ته ”غير رياستي عنصر ممبئي ڌماڪن ۾ ملوث آهي. جيڪي پاڪستان ۽ هندستان جي ٻنهي ملڪن جا دشمن آهن.“ پ پ پ سرڪار انتهائي هوشيار ۽ سان هندستان سان هر معاذ تي منهن ڏئي رهي آهي. عالمي سطح تي جتي انڊيا همدرديون حاصل ڪري رهيو آهي ته اتي پاڪستان به سفارتي ذريعا اختيار ڪري هندستان جي لڳايل الزامن مان چند چڙائي رهيو آهي ۽ هندستان سان هر تعاون ۽ سهڪار ڪرڻ لاءِ تيار آهي. تازو هندستان عالمي دٻاءُ وجهڻ لاءِ دنيا جي پنجاهه ملڪن جي سفيرن کي بريفنگ ڏيندي ممبئي ڌماڪن بابت اهم دستاويز ۽ شاهديون ڏنيون آهن. انهيءَ ڏينهن آمريڪي قومي سلامتي جي مشير اسٽيفن هيڊلي بيان ڏنو ته ”پاڪستاني سرحدن تي جاري شورش نه صرف افغانستان ۾ آمريڪي مشن ۾ پارت سميت خطي جي ٻين پاڙيسري ملڪن ۽ پوري دنيا لاءِ خطرو آهي. ممبئي حملو ان جو واضع ثبوت آهي. هن وڌيڪ چيو ته بارڪ اوباما انتظاميا جي خارجا پاليسي ۾ عراق ۽ افغانستان نه پر پاڪستان وڏو چئلينج هوندو.“ اهڙن خطرن کي پيش نظر رکندي اسان جي اهم حساس ادارن جو جنگ بابت رويو ۽ بيان صاف ظاهر ڪن ٿا، هو حڪومت جي جوڳي قدامت جي حمايت ڪن ٿا. جنرل اشفاق ڪياني جو بيان ته ”اسان پنهنجي دفاع کان غافل ناهيو. خطي ۾ امن جا خواهان آهيون“ انهن جون آمريڪي فوجي ۽ دفاعي سربراهن سان ملاقاتون اهو تاثر ڏين ٿيون ته حڪومت ڪنهن به طرح جنگ جي حق ۾ ناهي. اها ٻي ڳالهه آهي ته جيڪڏهن پارت سرجيڪل جنگ چيڙهي وڌي ته پوءِ پاڪستان به پنهنجو دفاعي حق محفوظ رکندي پر اها جنگ مختصر وندي.

بهر حال هن وقت دنيا جا سفير ٻنهي ملڪن جي اڻڌم طاقتور هئڻ سبب جنگ ٽارڻ جون سفارتي ڪوششون وٺي رهيا آهن. موجوده حالتن ۾ خفيه اداري

جي سربراھ احمد شجاع پاشا بيان ۾ چيو ته ”موجوده سويلين حڪومت ڪام
هئڻ گهرجي، ٻي حالت ۾ اسان ڪيترن ئي مسئلن ۾ ڦاسي پوندا سين. منهنجي
جنرل اشفاق ڪيائي وڃ ۾ هڪ ڳالهه تي مڪمل اتفاق راءِ موجود آهي ته
جيڪڏهن حڪومت ناڪام ٿي ته مشرقي ۽ مغربي سرحدن تي مسئلن ۾ اضافو
ٿيندو ۽ ملڪ ۾ سياسي عدم استحڪام پيدا ٿيندو. آمريڪا سان به مسئلا
وڌيڪ ڳنڍيل ٿيندا. جيڪي ماڻهو موجوده حڪومت جي حمايت نه ٿا ڪن. اهي
در اصل حقيقتن کان اٽواقف آهن. مان صدر مملڪت (آصف علي زرداري) کان
هدايتون وٺندو آهيان ۽ ان کي ئي جواب ڏيندو آهيان. پاڪستان جو وڏو دشمن
دهشتگردي آهي. ممبئي حملن کان پوءِ ڀارت پاڪستان خلاف جاري رويو
اختيار ڪري چڪو آهي پر اسين هر جارحيت کي ناڪام بڻائيندا سين ۽ مادر
وطن جو دفاع ڪندا سين.“ غير ملڪي ذرائع ابلاغ سان گفتگو دوران مٿيان لفظ
احمد شجاع پاشا چيا هئا، احمد شجاع پاشا جو هي بيان حڪمرانن کي خبردار
ڪري ٿو ته ملڪ اهڙي بحرانن مان گذري رهيو آهي. جتي غفلت ناهي ڪرڻي.
ٻي طرف هن جواهو بيان انهن ماڻهن اڳيان آڻيو آهي. جيڪي اڀرائي ۾
جنگ جون ڳالهيون ڪن ٿا ۽ ملڪ ۾ سياسي نظام کي ڊاوانڊول ڪري نئون
چونڊون ڪرائڻ پ پ پ سرڪار کي ڪيرائڻ ۽ ملڪ ۾ انارڪي ڦهلائڻ
واريون ڳالهيون ۽ سازشون ڪن ٿا. انهن انارڪي پسند ماڻهن کي خبر هجڻ
گهرجي ته جنگ ته پري جي ڳالهه آهي صرف مغربي سرحدن کان اوڀر واري
سرحدن ڏانهن فوج ۽ ساز سامان جي لڏ پلاڻ ۽ فضائي، هوائي جهازن جي چنڊ
ڦوڪ ۽ جنگي آزمائش پروازن پرلڪين ڊالر خرچ ٿي چڪا آهن. جنهن جو ايندڙ
بجٽ ۾ عوام تي جيڪو وڏو ٽيڪس جي مدد ۾ بار پوندو. اهو به انتهائي ڳورو
هوندو هي حڪمران جهڙا به آهن. پاڪستان کي معاشي طور سگهارو ڪرڻ ۾
مصرف عمل آهن. چاڪاڻ هي ڄاڻن ٿا ته اسان ۾ ڪيتري قوت آهي يا
ڪيتري ويڙهه جي سگهه آهي. جنگ ڪرڻ جمهوريت جي دعويدار ماڻهن ۽
ملڪن جي مزاج وٽان ناهي هوندي تنهن ڪري هي وقت آهي ته ڏکڻي مرحلي ۾
فوج ۽ حڪومت جو ساٿ ڏجي. ساٿ ان ڪري ته عوامي حڪومت آهي. جيڪا
آمریت کان سٺو پيرا معونهن پري آهي.

روزويلٽ هڪ زبردست ڳالهه ڪئي هئي ته ”فقط جمهوريت ئي انساني
سماج ۾ سڀ کان وڌيڪ ترقي پسند ۽ سڀ کان وڌيڪ قابل تعريف طرز
حڪومت آهي“ پوءِ اچو ته اسان سڀ گڏجي ان ترقي پسند ۽ سڀ کان وڌيڪ
قابل تعريف طرز حڪومت سان ڪلو ڪلهي ۾ ملائي ان جي ڪردار جي ۽
ڪنيل قدم جي پٺڀرائي ڪريون. اها ئي اسان جي حب الوطني آهي.

تاريخ : 2009-01-13

بشير منگي انهن چند ليکڪن مان هڪ آهي جنهن هڪ ئي وقت پنهنجون ڪيتريون ئي شناختون ناهي ورتيون آهن هو شاعر به آهي ته ڪهاڻيڪار به، مضمون نگار به آهي ته ڪالم نگار به، محقق به آهي ته نقاد به، سياسي ڪارڪن به آهي ادبي محاذ تي به پيش پيش، ان سان گڏوگڏ سماج ۾ هڪ متحرڪ فرد به آهي. ڪالم نگاريءَ ۾ توهان کي ٽئين اک جو استعمال ڪرڻو پوي ٿو، اها ٽين اک آهي ڏاهپ جي، غور ۽ فڪر ڪرڻ جي. ننڍين ننڍين تبديلين ۽ واقعن تي سوچڻ جي، تجزيا ۽ چنڊچاڻ ڪرڻ جي، واقعن ۽ تبديلين تي هر پهلوءَ کان نظر وجهڻ جي، ان ٽين اک جو بشير منگيءَ پنهنجي ٽن سالن جي عرصي دوران لکيل ڪالمن ۾ ڀرپور استعمال ڪيو آهي بشير منگيءَ جي ڪالمن لکڻ واري عرصي دوران مون هن ۾ وڏيون مثبت تبديليون محسوس ڪيون اها تبديلين جي لهر سندس ڪالمن ۾ به جھلڪي ٿي. دراصل مستقل مزاجيءَ سان هفتيوار ڪالم لکڻ لاءِ کيس سخت محنت ڪرڻي پئي، جنهن لاءِ کيس مطالعي جي عادت اپنائڻي پئي ۽ پنهنجي اردگرد جي حالتن جو ڳوڙهو مشاهدو رکڻو پيو، ان گهري مطالعي ۽ مشاهدي سندس شعور جي ارتقا ۾ تيزي سان واڌ ڪئي ۽ کيس سماج ڏانهن هڪ زميندار فرد بڻائي ڇڏيو.

بشير جنهن وقت (2006-07-08) ۾ ڪالم لکيا، سو عرصو پاڪستاني سياست جو وڏي ڇڪتاڻ وارو دور هو ان عرصي دوران، پاڪستان ۾ ڪيئي واقعا رونما ٿيا ۽ سياسي اتلون پتلون آيون، محترم بينظير ڀٽو جي شهادت، لال مسجد وارو واقعو، چيف جسٽس افتخار محمد چوڌريءَ کي معزول ڪرڻ، 12 مئي وارو سانحو، ايمرجنسيءَ جو نفاذ، مشرف جي آمریت، وڪيل تحريڪ، ڪراچيءَ ۾ لساني تنظيم جي ٽارگيٽ ڪلنگ سميت ڪيترائي واقعا جن پاڪستان جي سياست جو نقشو ئي تبديل ڪري ڇڏيو، مون سميت هزارين سياسي ڪارڪنن کي قيد ۽ بند جون مصيبتون سهڻيون پيون، اظهار جي آزاديءَ تي بندشون مڙهيون ويون، هزارين سياسي ڪارڪنن کي ايجنسين پاران اغوا ڪري تشدد جو نشانو بڻايو ويو ۽ ڪن کي ٽارچر سيلن ۾ ئي شهيد ڪيو ويو، بلوچستان تي فوجي چڙهائي ڪئي وئي ۽ نواب اڪبر بگٽيءَ کي بيدرديءَ سان قتل ڪيو ويو، مطلب ته اهو دور ”ڪڇاڻ تان ڪافر، ماڻ ڪيان تان مشرڪ“ جيان هو. اهڙين حالتن ۾ به بشير منگيءَ پنهنجن ڪالمن ذريعي وٽ ۽ وس آهر ڀرپور آواز اٿاريو ۽ انهن سڀني ڪالمن ۾ مجموعي طرح بشير منگيءَ جي سوچ سنڌ دوستي ۽ واري رهي بشير منگيءَ جا ڪالمر ڳوڻي قلمي پورهيو ناهن، پر هڪ تاريخ آهي جيڪي ايندڙ نسلن لاءِ رهنمائيءَ جو سبب بڻبا.

سچل ڀٽي

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:
انڌي ماءُ جڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، پڙهندڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪُنڌڙ، پاڙي، ڪاڻو، ڀاڄوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پڻ) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڳ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پڻ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڳ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پڻ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پڻ به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پڻ ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پڻ جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پڻ پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پڻن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پڻن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پڙهندڙ نسل . پڻ The Reading Generation

پَننَ کي گليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وَس پٽاندڙ وڌ
 کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇاپيندڙن کي همٿائن. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رُڪاوٽ کي نه مڃن.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٽ،
 پُڪار سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بمن، گولين ۽ بارود
 جي مد مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرن ٿا.

... ..

ڄڻ ڄڻ ڄاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ چُپن ٿا،
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهڙ چُپن ٿا،

... ..

ڪالهه هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن،
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيت اُتي، هي بم- گولو،

جيڪي به ڪٽين، جيڪي به ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرقُ نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پَنَ سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ.“
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

پڙهندڙ نسل . **پَنَ** The Reading Generation